

**Қазақстан Республикасы
Ғылым және жоғары білім министрлігі
Тіл саясаты комитеті**

**Нормативтік құқықтық актілерде
қолданылатын терминдер мен сөз тіркестерінің
БІРЫҢҒАЙ СӨЗДІГІ**

1500-ден астам термин мен сөз тіркесі

Көкшетау
2025

УДК340 (038)
ББК 67.0Я2
Н83

Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі
Тіл саясаты комитетінің тапсырысы бойынша
«Ш. Шаяхметов атындағы «Тіл-Қазына» ұлттық ғылыми-
практикалық орталығы» КеАҚ әзірледі

Пікір жазғандар:

С.Е.Байменше, филология ғылымдарының докторы

Б.Д.Ысқақ, филология ғылымдарының кандидаты

Ғылыми сарапшылар:

Ш.Ш.Жалмаханов, филология ғылымдарының докторы, профессор

Қ.Қ.Сарекенова, филология ғылымдарының кандидаты, доцент

Жауапты редактор:

С.Қ.Ыдырыс, филология ғылымдарының кандидаты

Құрастырушылар:

А.Қ.Жұмағали, Г.М.Мұқан, М.Е.Оспаналы, Н.Сәулен, А.А.Шокаева,

А.А.Нургалиева, Б.М.Искаков, А.Р.Енсебаева, А.К.Ибрайханова, А.К.Кадирхан

Н83 Нормативтік құқықтық актілерде қолданылатын терминдер мен сөз тіркестерінің бірыңғай сөздігі (қазақша-орысша). – Көкшетау: «Старков С.А.» баспасы. – 2025. – 320 бет.

ISBN 978-601-7504-99-1

Нормативтік құқықтық актілерде қолданылатын терминдер мен сөз тіркестерінің бірыңғай сөздігі Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесінде («adilet.zan.kz») әртүрлі қолданылып жүрген, терминдік мәні ашылмаған, қазақша қате аударылған терминдер мен сөз тіркестерін ретке келтіру, біріздендіру мақсатында әзірленді.

Бірыңғай сөздікте заң, экономика салалары мен ісқағазын жүргізуде қолданылатын терминдер мен сөз тіркестері қамтылды. Сөздік заң және экономика саласының қызметкерлеріне, аудармашыларға, мемлекеттік қызметшілерге, ЖОО білім алушылары мен оқытушыларына, зерттеушілерге, сондай-ақ жалпы оқырман қауымға арналған.

Единый словарь терминов и словосочетаний, используемых в нормативных правовых актах разработан с целью упорядочения и унификации терминов и словосочетаний, которые в информационно-правовой системе нормативных правовых актов Республики Казахстан («adilet.zan.kz») используются в различных вариантах, не имеют раскрытого терминологического значения либо некорректно переведены на казахский язык. В Едином словаре охвачены термины и словосочетания, применяемые в сфере права, экономики и делопроизводства. Словарь предназначен для работников в сфере права и экономики, переводчиков, государственных служащих, обучающихся и преподавателей вузов, исследователей, а также для широкого круга читателей.

ББК 67.0Я2

АЛҒЫ СӨЗ

Еліміздің тіл саясатындағы негізгі міндеттердің бірі – мемлекеттік тілдің қоғамдағы қызметін кеңейту және оның ғылыми-тәжірибелік қолданысын нығайту. Соның ішінде ұлттық терминологияны жүйелеу және жетілдіру – тіл саясатын жүргізудің стратегиялық құжаттарында айрықша орынға ие әрі өзекті.

Қазақ терминологиясы өз дамуында *ұлттық терминқор қалыптастырудың ішкі көзі қазақ тілінің байлығы мен сөзжасам тәсілдерін барынша ұтымды пайдалану, туыстас түркі тілдерінен және басқа да тілдерден термин қабылдау* ғылыми қағидаттарын басшылыққа алады.

Ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынұлы Баку конференциясында жасаған баяндамасында термин жасаудың нақты ұстанымдарын ұсынған болатын. Ғалым *алдымен терминді қазақ тілінің өзінен алуды, егер сөз табылмаса, туыстас түркі тілдерден алуды, ал ол болмаған жағдайда ғана сөзді қазақ тілінің табиғатына бейімдеп, өзге тілдерден алу* керегін атап көрсеткен.

Терминжасамның отандық және халықаралық қағидаттарын жинақтай келе, белгілі терминтанушы ғалым Ш.Құрманбайұлы «Қазақ терминологиясы» монографиясында терминдерді қалыптастыруда мынадай талаптарға сай болуы қажеттігін атап өтеді: 1) *бірмағыналық*; 2) *синонимдердің болмауы*; 3) *жүйелілік*; 4) *ықшамдылық*; 5) *мағына дәлдігі*; 6) *тілдік нормаға сай болуы*; 7) *экспрессиялық бейтараптық (коннотацияның болмауы)*.

Терминология ғылымында бұл қағидаттардың орны ерекше, дегенмен қазіргі кезде аталған талаптардың ескерілмеуі қоғамның түрлі саласында, әсіресе құқық кеңістігінде біршама қиындықтар туғызып отыр. Атап айтқанда, нормативтік актілерде *бір терминнің әртүрлі мағынада қолданылуы, синонимдердің орынсыз жарыса жүруі, орыс тілінен тікелей аударып алу (калька) салдарынан қазақ тілі заңдылықтарының бұзылуы, аудармада мағына дәлдігінің сақталмауы және құқық ұғымдарының тым жалпылама сипатта берілуі* нормативтік мәтіндердің сапасына кері әсерін тигізіп келеді. Бұл заңнаманы дұрыс түсінбеге, мазмұнның бұрмалануына және құқықтық даулардың туындауына әкеп соқтыруы мүмкін.

Нормативтік құқықтық актілерде қолданылатын терминдер мен сөз тіркестерінің бірізділігі құқық, экономика және басқа да жүйелердің тиімді қызметі үшін маңызды. Сондықтан нормативтік құқықтық актілерде *(Қазақстан Республикасының Конституциясы, конституциялық заңдар, кодекстер, заңдар, заң күші барлық жарлықтар, жарлықтар, қаулылар және басқа да нормативтік құқықтық актілер)* қолданылатын терминдер мен сөз тіркестерін біріздендіру, терминжасамның тиімді әдістері мен тәсілдерін қолдана отырып, бірыңғай сөздікті әзірлеу мәселесі күн тәртібіне қойылды.

Нәтижесінде Қазақстан Республикасы Үкіметі Аппаратының 2024 жылғы

26 қыркүйектегі хаттамасында көрсетілген тапсырмаға сәйкес Нормативтік құқықтық актілерде қолданылатын терминдер мен сөз тіркестерінің бірыңғай сөздігі (*бұдан әрі – Бірыңғай сөздік*) әзірленді. Бірыңғай сөздікте заң, экономика салалары мен іс жүргізу барысында жиі қолданылатын 1500-ден астам термин мен сөз тіркесі қамтылып, олардың қазақ және орыс тілдеріндегі анықтамалары берілді.

Сөздікті әзірлеу барысында отандық және шетелдік тәжірибелерге сүйене отырып, ғылыми айналымда кеңінен қолданылып жүрген бірқатар іргелі терминологиялық еңбектер, энциклопедиялық анықтамалықтар және түсіндірме сөздіктер пайдаланылды. Атап айтқанда, *А.Байтұрсынұлының «Таңдамалы шығармалары», Ш.Құрманбайұлының «Қазақ терминологиясы», «Терминологияны біріздендірудің ғылыми-әдістемелік негіздері», С.Д.Шеловтың «Термин. Терминологичность. Терминологические определения», «Қазақстан Республикасы қолданыстағы заңнамаларының заң терминдері мен ұғымдарының сөздігі», «Словарь юридических терминов и понятий действующего законодательства Республики Казахстан на государственном и русском языках», «Азаматтық құқықтық пәндер бойынша терминологиялық сөздігі», «Қазақ терминологиясының салалық ғылыми түсіндірме сөздігі: экономика және қаржы», «Заң терминдерінің түсіндірме сөздігі», «Большой юридический словарь», «Большой экономический словарь», «Современный экономический словарь», «Экономика: энциклопедиялық анықтамалық», «Экономика: толковый словарь» және т.б.*

Аталған еңбектердің негізінде терминдердің мағынасы мен қолданылу аясындағы айырмашылықтар салыстырмалы түрде талданып, нормативтік құқықтық актілерде қолданылатын терминдер мен сөз тіркестерінің бірыңғай нұсқасын қалыптастыруда ғылыми-әдістемелік ұстанымдар негізге алынды.

Мемлекеттік органдардың құқыққа қатысты құжаттарындағы терминдер жинақталып, заң, экономика, ісқағаздары мәтіндерінде терминологиялық бірізділіктің сақталу мақсаты жүзеге асырылды.

«*Adilet.zan.kz*» нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі базасындағы конституциялық заңдар, кодекс және басқа да нормативтік актілердегі бірізді қолданылмай жүрген, даулы терминдер сарапталып, мемлекеттік органдардан келіп түскен ұсыныстар мен «*termincom.kz*» сайтындағы Республикалық терминология комиссиясында қаралған терминдер іріктеліп сөздікке енгізілді.

Бірыңғай сөздіктің өзіндік ерекшелігіне байланысты нормативтік құжаттардың мәтіні әдеби тілдің және заң терминологиясының нормаларына сәйкес жазылуы қажет. Терминдердің көпмағыналығы мен синонимиясы құқықтық мәтіннің айқындығын бұзатындықтан, әрбір терминді мүмкіндігінше бір ғана мағынада қолдану көзделді. Мәселен, нормативтік актілерде «*приобретение*» сөзі «*алу, иелену, иемдену*» деп

әртүрлі қолданылып келген болса, біріздендіру мақсатында олар нақты жүйеге түсірілді: «*иемдену*» (*приобретение*), «*иемденіп алу*» (*присвоение*), «*иелену*» (*владение*), «*иеленіп алу*» (*завладение*), «*иеленуші*» немесе «*иегер*» (*обладатель*), «*иеліктен шығару*» (*отчуждение*) болып ара жігі ажыратылды.

Бірізді қолданылмай жүрген терминдер ішінде «занды» термині де бар. Нормативтік құқықтық актілерде бұл термин «законный», «юридический», «легальный» деп аралас қолданылып жүр. «Занды» сөзінің түсініктемесі «қолданыстағы заң талаптарына және нормаларына сәйкес келетін және заңда тыйым салынбаған іс-әрекет немесе мәртебе» деп берілген. Мысалы, заңды күш – законная сила, заңды тұлға – юридическое лицо. Сөздікте «законный» терминінің аудармасын «занды» термині береді. Сондай-ақ «юридический» сөзі «заңды», «заңдық», «заң», «құқықтық» деген бірнеше сөзбен алмасып қолданылатын жағдайлар жиі кездеседі. Мысалы, заңдық мәні бар әрекет (юридически значимые действия), заңдық жауапкершілік (юридическая ответственность), заңды салдар (юридическое последствие), заңды мекенжай (юридический адрес), заң сараптамасы (юридическая экспертиза), заң көмегі (юридическая помощь), құқықтық біліктілік (юридическая квалификация), құқықтық қате (юридическая ошибка). Бұл терминдер ғалымдар арасында ұзақ талқыланып, белгілі бір нормаға түспеген. Сондықтан бірқатар сала ғалымдарының, мемлекеттік органдардағы мамандардың пікірлерін ескере отырып, құрастырушы топ «юридический» терминін «заңи» деп ұсынды. Бұл термин бұрын да «Заң терминдері» сөздіктерінде кездескенімен, кең қолданыс таппаған. Терминологиялық талаптарға сай болғандықтан, «заңи» сөзін қолданысқа енгізу мақсат етілді.

Тағы бір назар аударатын термин – «неприкосновенность» термині. Құжаттарда «қолсұғылмаушылық», «қол сұқпаушылық», «қол сұғылмау» түрінде кездеседі. Мәнмәтінге қарай «жыныстық тиіспеушілік – половая неприкосновенность» деп қолданылып жүр. Аталған термин Республикалық терминология комиссиясында (бұдан әрі – Терминком) талқыланып, мүлікке қатысты қолданылған жағдайда «қол сұқпау», ал адамға қатысты қолданылғанда «тиіспеу» деп қолдану ұйғарылды. Мәселен, «адамның жеке басына тиіспеу» – «неприкосновенность личности», «адамның қадір-қасиетіне тиіспеу» – «неприкосновенность достоинства человека», «мүлікке қол сұқпау» – «неприкосновенность собственности».

Қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерде «нарушение» сөзі де «бұзу» және «бұзушылық» болып жарыса қолданылып келгендіктен, ықшамдау принципіне сүйеніп, оны «бұзу» (заң бұзу, құқық бұзу) деп алу ұсынылды. «Ескерту», «ескертпе» терминдері қолданыста «предупреждение», «замечание», «примечание», «оговорка» терминдеріне, «ссылка», «сноска» терминдері «сілтеме» терминіне баланып, аралас қолданылып жүр. «Ескертпе» термині 2016 жылы «оговорка» деп

бекітілгеніне қарамастан, терминдердің қолданыс жиілігі ескеріліп, Терминком отырысында нақтыланып, «*примечание*» – *ескертпе*, «*ссылка*» – *сілтеме*, «*сноска*» – *ендірме*, «*оговорка*» – *ескертім*, «*предупреждение*» – *алдын ала ескерту*, «*замечание*» – *ескерту* болып бекітілді.

Терминдердің қазақ тілінің заңдылығына сәйкес жасалуы маңызды, дегенмен терминжасам жүйесіндегі *-лық/-лік*, *-дық/-дік*, *-тық/-тік*, *-шылық/-шілік* қосымшаларын орынсыз қолдану кальканың белгісі әрі сала тілін түсінуді ауырлататыны байқалды. Мұндай қолданыс сөз тіркесінің грамматикалық заңдылығының бұзылуына жол ашады. Сондықтан бірқатар тіркестер басы артық қосымшалардан арылып, ықшамдалды: *абоненттік желі* – *абонент желісі*, *аванстық төлем* – *аванс төлемі*, *нотариаттық қызмет* – *нотариат қызметі*, *банктік аударым* – *банк аударымы*, *қағаз тасымалдағыш* – *қағаз тасығыш*, *құқық бұзушылық* – *құқық бұзу*, *кемсітушілік* – *кемсіту*, *қабілеттілік* – *қабілеттік* және т.б.

Сөздік қазақ тілінің сөзжасамдық мүмкіндіктері негізінде жасалған жаңа терминдермен толықтырылып, қазақ тілінің бай сөздік қорын негізге алды, мысалы, *талапшарт*, *сауға беру*, *мұрсаткүн*, *рәсімкүз*, *жоғалтым*, *жазысым*, *сыйлықақы* және т.б. Көпмағыналы сөздердің де қолданысы нақтыланды: «*обстоятельство*» – *мән-жай*, «*состояние*» – *жай-күй*, «*ситуация*» – *жағдаят*, «*случай*» – *жағдай*, «*обстановка*» – *ахуал* деп жіктелді.

Осы сөздіктің басты ерекшеліктерінің бірі – заңи мәтіндерде жарыспалы қолданыста жүрген терминдерді ажыратып көрсету және қолданушыларға түсінікті болу үшін арнайы ескертпелердің берілуі. Мұндай ескертпелерде терминдердің нақты мәнмәтіндегі қолданысы, мағыналық, стилистикалық ерекшеліктері қамтылған.

Кейде терминдер жалпылама сөздерге ұқсас келіп, әр салада әртүрлі мағына беруі мүмкін. Мұндай жағдайда терминнің қай салаға жататынын және мағынасын ашуға көмектесетін – мәнмәтін, яғни контекст. Сондықтан терминдерді дұрыс түсіндіру, дәл аудару және ғылыми мәтінді бірізді беру үшін мәнмәтінге назар аудару маңызды. Мәселен, «*жанжал*», «*шиеленіс*», «*қақтығыс*» сөздері мәнмәтінде «*конфликт*» терминінің мағынасын нақтылап (*әлеуметтік жанжал*, *қарулы қақтығыс*, *ұлтаралық шиеленіс*), оның мазмұнын дәл түсінуге мүмкіндік береді.

Қазақ және орыс тілдерінің семантикалық өрісінің әртүрлі болуына және қазақ тіліндегі сөз ұғымы мен мағынасының кеңдігі, икемділігі және көпмағыналылығы деген ерекшелігі ескеріліп, орыс тіліндегі «*годность*, «*пригодность*, «*действительность*» деген бірнеше сөздің қазақ тілінде бір ғана «*жарамды не жарамдылық*» сөздерімен берілетіндігі анықталды. Экономика және қаржы саласындағы «*шығын*», «*шығыс*», «*зиян*», «*залал*», «*зардап*», «*нұқсан*» сөздерінің қолданысы да ретке келтірілді: «*шығын*» сөзі – «*затрата*, «*убыток*», «*шығыс*» – «*расход*», «*зиян*» – «*вред*», ал «*ущерб*» сөзінің баламасы ретінде «*залал*, «*зардап*, «*нұқсан*» ұсынылды. Сол сияқты,

орыс тіліндегі «заявление» сөзі мазмұнына қарай «өтініш», «мәлімдеме» немесе «арыз» деп аражігі ажыратылды.

Терминдерді біріздендіру мақсатын жүзеге асыру үшін терминдер мен сөз тіркестерін дұрыс аудару жұмысының атқаратын рөлі жоғары. Аударма барысында сөз мағынасының дәлдігі сақталмаса, мәтіннің құқықтық мазмұны бұрмалануы мүмкін, сол себепті әр терминнің түпнұсқа тіліндегі мағынасы, оның термин атауымен сәйкестігі тексерілді. Осы бағытта әрбір терминнің заң мәтініндегі қолданысы, мағыналық өрісі және аударма нұсқалары салыстырылды. Сөздікте қолданысы ғылыми және практикалық тұрғыдан сұрыпталған, құқық қолдану тәжірибесінде, экономика саласында, іс жүргізу үдерісінде жиі кездесетін әрі шешімін таппай жүрген терминдер енгізілді.

Терминдерге балама таңдаған кезде мағына дәлдігі қағидаты, орфографиялық нормалар және ықшамдау заңдылығы басшылыққа алынды.

Сөздікті әзірлеу кезінде даулы терминдер құқық, филология, экономика салаларының білікті мамандары, Парламент депутаттары және мемлекеттік органдардың редакциялау бөлімдерімен бірлесе талқыланды.

Сөздікті қолданушылар сөздіктегі терминдерді бұрынғы нұсқаларымен салыстырған кезде айырмашылықтарды көріп, құрастырушылар ұсынған жаңа баламаларға қатысты пікірлері туындауы мүмкін. Мұндай пікірлердің туындауы заңды құбылыс, өйткені терминология – үздіксіз дамитын жүйе. Дегенмен қолданыстағы заңдар мен бұрынғы сөздіктер мұқият сараланып, тәжірибеде орныққан және көпшілікке түсінікті, етене таныс терминдер сөздікке өзгеріссіз енді.

Сөздікте терминдер мен сөз тіркестерінің анықтамасы (*дефиниция*) берілген, бірақ анықтаманы нормативтік актілерде берілетін *негізгі ұғымдармен (ұғымдық аппаратпен)* шатастыруға болмайды. Нормативтік анықтама терминнің құқықтық табиғатын дәл айқындау мақсатында берілсе, сөздіктегі анықтамалар терминнің жалпы семантикасын, мәнмәтіндегі қолданысы мен тілдік ерекшеліктерін көрсетеді.

Сөздік екі бөлімнен тұрады: бірінші бөлімде терминдер мен сөз тіркестері әліпби ретімен қазақ және орыс тілдеріндегі анықтамасымен ұсынылды. Екінші бөлімде терминдер мен сөз тіркестерінің орыс және қазақ тілдеріндегі тізбесі жасалды. Бұл бөлім терминдердің аудармасын жылдам іздеп табуға мүмкіндік береді.

Бірыңғай сөздік – нормативтік құқықтық актілерде қолданылатын терминдер мен сөз тіркестерін біріздендіру, қазақ тіліндегі құқықтық дискурстың сапасын арттыру және заңнаманың түсінікті жазылуы жолындағы жүйелі ғылыми-тәжірибелік жұмыс нәтижесі және заңнама тілін жүйелі түрде жетілдірудегі бастама.

Бірыңғай сөздік әзірлеу – ұлттық терминология жүйесін қалыптастыру мен дамыту үшін маңызды қадам. Мемлекеттік тілде заңнама терминологиясын жетілдіру қазақ тілінің құқықтық саладағы қолданылу аясын

кеңейтеді, сондай-ақ ұлттық терминологияның жүйеленуіне, отандық және халықаралық құқық құжаттары мәтіндерінің сапасын арттыруға ықпал етеді.

Алаш көсемі Әлихан Бөкейхан: *«Қазақ баласы бірігіп, тізе қосып іс қылса, халықтық мақсат сонда орындалады»*, – деп ұлттың дамуы ортақ еңбек пен бірлікке негізделетінін айтқан. Осы сөздік те – сол ортақ мұратқа қосылған үлес.

Тіл байлығын жүйелеп, келер ұрпаққа дұрыс әрі түсінікті қалпында жеткізу – тіл мамандарының ғана емес, баршамыздың ортақ парызымыз. Бірыңғай сөздік қазақ тілін дамытуға қызмет ететін қажетті құрал болады деп сенеміз.

Құрастырушылар алқасы

СӨЗДІКТІ ҚОЛДАНУ ТӘРТІБІ

Оқырманға ұсынылып отырған Бірыңғай сөздік заң және экономика салаларында, ісқағаздарын жүргізуде жиі қолданылатын терминдер мен сөз тіркестерін дұрыс қолдануға және кәсіби коммуникацияда бірізділікті сақтауға мүмкіндік береді. Сөздік анықтамасымен бірге ұсынылған қазақша-орысша және анықтамасыз ұсынылған орысша-қазақша бөлімнен тұрады.

Бірінші бөлім – қазақша-орысша нұсқа. Мұнда терминдер мен сөз тіркестері әліпби ретімен беріліп, әрбір термин мен сөз тіркестерінің мағынасы мен қолданысын түсіндіретін қазақша және орысша түсініктемесі (анықтамасы) ұсынылды. Түсініктеме терминнің мазмұнын толық түсінуге, оның кәсіби мәтіндегі рөлі мен қолданылу аясын анықтауға мүмкіндік береді. Кейбір терминдерге арнайы ескертпелер қоса ұсынылды. Бұл ескертпелер жарыспалы қолданыстардың ара-жігін ажырату және мағына айырмашылықтарын көрсету және терминдер мен сөз тіркестерін дұрыс қолдану мақсатында енгізілді.

Екінші бөлім – орысша-қазақша нұсқа. Мұнда терминдер мен сөз тіркестері әліпби жүйесімен орысша-қазақша нұсқада, анықтамасыз берілді. Екінші бөлімнің негізгі қызметі – орыс тіліндегі ресми құжаттармен, заң және экономика мәтіндерімен жұмыс істейтін мамандарға орыс тіліндегі терминнің қазақша нұсқасын жылдам тауып алу үшін дайындалды. Құрылымның мұндай ықшам форматы іздеу үдерісін жеңілдетеді және екі тілдегі терминологиялық сәйкестікті тиімді пайдалануға мүмкіндік береді.

Нормативтік құқықтық актілерде қолданылатын терминдер мен сөз тіркестерінің түсініктемесі қажет болса, бірінші бөлімдегі анықтамалық ақпаратты, ал терминнің қазақ тіліндегі аудармасы қажет болса, екінші бөлімдегі ақпаратты пайдалануға болады.

Сөздікті пайдалану заң, экономика салалары және ісқағаздары терминдері мен сөз тіркестерінің бірыңғай қалыптасуын қамтамасыз етіп, кәсіби тіл мәдениетін арттыруға қызмет етеді.

Аа

АБОНЕНТ БЕРЕШЕГІ – абоненттің ақы төлеу мерзімі өтіп кеткен қызметтерге ақы төлеу міндеті.

АБОНЕНТ ЖЕЛІСІ – жергілікті телекоммуникация желісінің бір бөлігіне жататын және абонент құрылғысын сол желінің телекоммуникация құралдарымен жалғайтын байланыс желісі.

АБОНЕНТТІҢ ПОШТА ЖӘШІГІ – адресаттардың пошта жөнелтілімдерін алуы үшін ғимараттарда, тұрғын үйлерде (тұрғын ғимараттарда), жеке тұрғын үйлерде орнатылатын, ұяшықтары бар арнайы шкаф.

АБСОЛЮТ КӨПШІЛІК – сайлаушылардың жалпы санының жартысынан көбі шешімді қолдайтын жағдай.

АБСОЛЮТТІК ҚҰҚЫҚ – нақты тұлғаға (жеке немесе заңды) тиесілі және саны шектелмеген барлық үшінші тұлғаға қатысты қолданылатын субъективтік құқық, яғни қалғанының барлығы осы құқықты бұзбауға міндетті.

АБСТРАКТ МӘМІЛЕ – жарамдылығы оның негізіне (қарыз, сатып алу, сыйға тарту және т.б.) немесе мақсатына байланысты болмайтын мәміле.

АВАНС ЕСЕБІ – жұмыскерге немесе қызметкерге іссапар, қызметтік шығыс немесе басқа да мақсатқа берілген аванс сомасының нақты шығындалғанын дәлелдейтін құжат.

АБОНЕНТСКАЯ ЗАДОЛЖЕННОСТЬ – обязанность абонента оплатить предоставленные ему услуги, срок оплаты которых истек.

АБОНЕНТСКАЯ ЛИНИЯ – линия связи, являющаяся частью местной сети телекоммуникаций и соединяющая абонентское устройство со средствами телекоммуникаций этой сети.

АБОНЕНТСКИЙ ПОЧТОВЫЙ ЯЩИК – специальный шкаф с ячейками, устанавливаемый в зданиях, жилых домах (жилых зданиях), индивидуальных жилых домах, для получения адресатами почтовых отправлений.

АБСОЛЮТНОЕ БОЛЬШИНСТВО – случай, когда решение поддержано более чем половиной от общего числа участников голосования.

АБСОЛЮТНОЕ ПРАВО – субъективные права, которые принадлежат конкретному лицу (физическому или юридическому) и действуют в отношении неограниченного круга третьих лиц, то есть все остальные обязаны воздерживаться от их нарушения.

АБСТРАКТНАЯ СДЕЛКА – сделка, действительность которой не зависит от ее основания (заем, покупка, дарение и т. д.) или цели.

АВАНСОВЫЙ ОТЧЕТ – документ, подтверждающий фактическое использование авансовой суммы, выданной работнику или сотруднику на командировку, служебные расходы или другие цели.

АВАНС ЕСЕПТІЛІГІ – аванс қаражаттарының заңды және нақты мақсаттарға жұмсалғанын растау үшін жасалатын есеп.

АВАНС ТӨЛЕМДЕР – шарт бойынша тауар жеткізу, жұмыс орындау немесе қызмет көрсету басталмай тұрып, алдын ала төленетін ақша сомасы.

АВАНСТАЛҒАН ҚАРАЖАТ – өндірісті немесе өзге де үдерістің үздіксіздігін қамтамасыз ету және кейіннен экономикалық нәтиже алу мақсатында алдын ала салынған ақшалай немесе өзге де ресурстар.

АВАРИЯ – техникалық жүйенің, құрылғының немесе инфрақұрылымның істен шығуына, бүлінуіне немесе қалыпты режимінің бұзылуына байланысты материалдық залалға, қауіпке немесе зиянға әкелетін оқиға.

АВАРИЯЛЫҚ ЖАҒДАЯТ – техникалық, технологиялық немесе табиғи факторлардың әсерінен туындайтын, адам өміріне, денсаулығына, мүлкіне немесе қоршаған ортаға қауіп төндіретін төтенше жағдаят.

АВАРИЯЛЫҚ ЖАРНА – төтенше жағдаятқа немесе күтпеген шығыстарға дайындық үшін төленетін арнайы жинақ немесе қаржы резерві.

АВТОМОБИЛЬ ЖҮРГІЗУ – көлік құралын (автомобильді) жолды немесе жолсыз жерде жол қозғалысы ережелеріне, автомобильдің техникалық сипаттамасы мен қоршаған орта жағдайларына сәйкес

АВАНСОВАЯ ОТЧЕТНОСТЬ – отчёт, составляемый для подтверждения того, что авансовые средства были израсходованы по законным и фактическим назначениям.

АВАНСОВЫЕ ПЛАТЕЖИ – сумма денег, выплачиваемая заранее до начала поставки товаров, выполнения работ или оказания услуг по договору.

АВАНСИРОВАННЫЕ СРЕДСТВА – денежные или иные ресурсы, предварительно вложенные в производственный или иной процесс с целью обеспечения его непрерывности и последующего получения экономического результата.

АВАРИЯ – событие, связанное с выходом из строя, повреждением или нарушением нормального режима работы технических систем, устройств или инфраструктуры, которое может привести к материальному ущербу, опасности или вреду.

АВАРИЙНАЯ СИТУАЦИЯ – чрезвычайная ситуация, вызванная техническими, технологическими или природными факторами, создающая угрозу жизни, здоровью людей, имуществу или окружающей среде.

АВАРИЙНЫЙ ВЗНОС – специальный сбор или финансовый резерв, уплачиваемый в целях подготовки к чрезвычайным ситуациям или непредвиденным расходам.

УПРАВЛЕНИЕ АВТОМОБИЛЕМ – процесс использования транспортного средства (автомобиля) для его передвижения по дорогам или вне дорог, с помощью механизмов управления (руль, педали, коробка

басқару тетіктерінің (рөл, педальдар, беріліс қорабы) көмегімен қозғалту үшін қолдану үдерісі.

АВТОР КУӘЛІГІ – уәкілетті орган бекіткен нысан бойынша берілетін, Авторлық құқықпен қорғалатын объектілерге құқықтардың мемлекеттік тізіліміне мәліметтің енгізілгенін растайтын ресми құжат.

АВТОРИЗАЦИЯ – белгілі бір қаржы операциясын жүргізуге рұқсат беру үдерісі.

АВТОРЛЫҚ ҚҰҚЫҚ – авторға шығармашылық еңбектің нәтижелері (ғылымда, әдебиетте, өнерде) үшін заңмен берілетін, оның мүліктік және мүліктік емес құқықтарын қорғайтын құқық.

АВТОРЛЫҚ ҚҰҚЫҚТАН БАС ТАРТУ – автор туындыны жариялау туралы бұған дейінгі қабылданған шешімінен бас тартуға (кері қайтарып алуға), бірақ бұл шешім салдарынан пайдаланушыға келтірілген шығынды, оның ішінде алынбай қалған пайданы өтеуге құқылы.

АВТОРЛЫҚ СЫЙАҚЫ – туындыны пайдаланудың әрбір түрі үшін автордың немесе өзге де құқық иеленушінің сыйақы алу құқығы, оның мөлшері мен есептелу тәртібі авторлық шартпен, лицензиялық шартпен немесе осы заңнамамен белгіленеді.

АВТОРЛЫҚ ШАРТ – шығармашылық туындыны жасаушы (автор) мен басқа жеке немесе заңды тұлға

(передач) в соответствии с правилами дорожного движения, техническими характеристиками автомобиля и условиями окружающей среды.

АВТОРСКОЕ СВИДЕТЕЛЬСТВО – официальный документ, выдаваемый по форме, утвержденной уполномоченным органом, который подтверждает внесение сведений в Государственный реестр прав на объекты, охраняемые авторским правом.

АВТОРИЗАЦИЯ – процесс предоставления разрешения на проведение определённой финансовой операции.

АВТОРСКОЕ ПРАВО – право, предоставляемое автору законом на результаты творческой деятельности (в науке, литературе, искусстве), защищающее его имущественные и неимущественные права.

ОТКАЗ ОТ АВТОРСКОГО ПРАВА – автор имеет право отказаться от ранее принятого решения об обнародовании произведения (право на отзыв) при условии возмещения пользователю причиненных таким решением убытков, включая упущенную выгоду.

АВТОРСКОЕ ВОЗНАГРАЖДЕНИЕ – автор или иной правообладатель имеет право получать вознаграждение за каждый вид использования произведения, размер и порядок исчисления которого определяется авторским договором, лицензионным договором или законодательством.

АВТОРСКИЙ ДОГОВОР – соглашение, заключаемое между создателем произведения (автором) и

арасында жасалатын, авторлық құқықтарды пайдалануға, беруге немесе лицензиялауға қатысты құқықтар мен міндеттерді реттейтін келісім.

АВТОРЛЫҚТЫ ИЕМДЕНИП АЛУ

– 1. Автордың құқығына тиісу тәсілдерінің бірі ретінде біреудің шығармасын (толық көлемде немесе бөлігін) өз атынан шығару; басқа адамдармен бірлесіп жасаған шығарманы олардың аты-жөнін көрсетпей, өз атынан басып шығару. 2. Өнертабыс және патент құқығына қол сұғу тәсілдерінің бірі ретінде басқа адамның өнертабысына, пайдалы моделіне немесе өнеркәсіп үлгісіне өз атынан өтінім беру не осы объектілерге құқығы болмаса да оған құжат алуы.

АВТОРТАНУ САРАПТАМАСЫ

– мәтіннің тілдік, стильдік, мазмұндық және құрылымдық ерекшеліктерін талдау арқылы оның авторын анықтауға бағытталған, қолжазба немесе баспа құжаттарына жүргізілетін криминалистикалық сараптама түрі.

АГЕНТ СЫЙАҚЫСЫ – жасалған мәміле сомасының белгілі бір сомасы немесе пайызы ретінде төленетін, мәміле қатысушысы мен сауда брокері, трейдер немесе агент арасындағы бөлек келісімде көзделген тауарды (жұмысты, көрсетілетін қызметті) сатып алу-сату жөніндегі сауда брокерінің, трейдердің немесе агенттің көрсеткен қызметтері үшін төленетін ақы.

другим физическим или юридическим лицом, регулирующее права и обязанности сторон в отношении использования, передачи или лицензирования авторских прав.

ПРИСВОЕНИЕ АВТОРСТВА – 1.

Как один из способов посягательства на права авторов представляет собой выпуск (в полном объеме или части) чужого произведения под своим именем; издание под своим именем произведения, созданного в соавторстве с другими лицами, без указания их фамилий. 2. Как один из способов посягательства на изобретательские и патентные права представляет собой подачу заявки от своего имени на чужое изобретение, полезную модель или промышленный образец либо получение документа на указанные объекты лицом, не являющимся их автором.

АВТОРОВЕДЧЕСКАЯ ЭКСПЕРТИЗА

– вид криминалистической экспертизы, проводимой на основе рукописных или печатных документов, направленный на установление автора текста путем анализа его языковых, стилевых, содержательных и структурных особенностей.

АГЕНТСКОЕ ВОЗНАГРАЖДЕНИЕ

– плата за услуги торгового брокера, трейдера или агента по купле-продаже товара (работы, услуги), выплачиваемая в виде суммы или процента от суммы совершенной сделки, предусмотренная отдельным соглашением между участником сделки и торговым брокером, трейдером или агентом.

АГЕНТТІ ШИФРЛАУ – құпия агенттің немесе уәкілетті адамның жеке басын, оның мақсатын және қызметін әдейі жасырын ұстау әрекеті.

АГЕНТТІК КЕЛІСІМ – тапсырыс беруші мен агент арасындағы келісім, оған сәйкес агент сыйақы үшін тапсырыс берушінің тапсырмасы бойынша оның атынан немесе өз атынан, бірақ тапсырыс берушінің мүддесінде белгілі бір заңи немесе нақты әрекеттерді орындауға міндеттенеді, ал тапсырыс беруші сол көрсетілетін қызметтерге ақы төлеуге міндеттенеді.

АДАЛ ИЕМДЕНУШІ – мүлікке немесе құқыққа заңды түрде ие болу кезінде меншік иесінің құқықтарының бұзылғаны туралы білмеген, заңға сәйкес әрекет еткен тұлға.

АДАМДЫ ҚАЙТА ӘЛЕУМЕТТЕНДІРУ ОРТАЛЫҒЫ – адамның қоғам ішінде өмір сүруге бейімделуіне көмек беретін және олардың әлеуметтік ортаға (бас еркіндігінен айыру орындарынан босатылған адамдарға) қайта оралуына қолдау көрсететін мамандандырылған мекеме.

АДАМДЫ КЕПІЛГЕ АЛУ – адамды күшпен ұстап, оның еркіне қарсы белгілі бір талаптарды орындауға мәжбүрлеу мақсатында қолданылатын құқыққа қарсы әрекет.

АДАМИ ӨЛШЕМ – адамның қылығын, мінез-құлқын және көзқарасын моральдық тұрғыдан бағалайтын қағидаттар мен құндылықтар жиынтығы.

ЗАШИФРОВКА АГЕНТА – действия по умышленному сокрытию личности, целей и деятельности секретного агента или уполномоченного лица.

АГЕНТСКОЕ СОГЛАШЕНИЕ – соглашение между заказчиком и агентом, в соответствии с которым агент обязуется, за вознаграждение, по поручению заказчика совершать определённого рода юридические или фактические действия от имени заказчика или от своего имени, но в интересах заказчика, а заказчик обязуется оплатить эти услуги.

ДОБРОСОВЕСТНЫЙ ПРИОБРЕТАТЕЛЬ – лицо, которое законно приобрело имущество или право и при этом при приобретении не знало о нарушении прав собственника, действовало в соответствии с законом.

ЦЕНТР ДЛЯ РЕСОЦИАЛИЗАЦИИ ЛИЦ – специализированное учреждение, оказывающее помощь лицам в адаптации к жизни в обществе и поддержку с целью их реинтеграции в социальную среду (для лиц, освободившихся из мест лишения свободы).

ЗАХВАТ ЗАЛОЖНИКА – противоправное действие, заключающееся в насильственном удержании лица против его воли с целью понуждения к выполнению определённых требований.

ЧЕЛОВЕЧЕСКОЕ ИЗМЕРЕНИЕ – совокупность принципов и ценностей, оценивающих поступки, поведение и мировоззрение человека с моральной точки зрения.

АДАМНЫҢ ЖЕКЕ БАСЫНА ТИІСПЕУ – нормативтік құқықтық актілерде белгіленген негіздер мен тәртіпке сәйкес ешкімді де қылмыстық құқық бұзуға барды деген күдікпен ұстап алуға, күзетпен қамауға алуға немесе өзгеше түрде бас еркіндігінен айыруға болмайды.

АДАМНЫҢ ҚАДІР-ҚАСИЕТІНЕ ТИІСПЕУ – адамның моральдық, рухани және құқықтық дербестігін қорғау, оның ар-намысы мен қадір-қасиетін кемсітуге жол бермеу.

АДВОКАТ ЛАУАЗЫМЫ – адвокаттық қызметпен айналысуға лицензиясы бар және адвокаттар алқасының мүшесі болып табылатын адамның кәсіби мәртебесі.

АДВОКАТТЫҢ МҮШЕЛІК ЖАРНАСЫ – адвокаттар алқасының мүшелері жыл сайын төлейтін міндетті жарна түрі, оның мөлшері тиісті алқа жарғысымен белгіленеді.

АДЕКВАТТЫ АДАМ – сыртқы жағдайларға, әлеуметтік нормаларға және логикалық негізделген талаптарға сай әрекет ететін, өз әрекеті мен шешімдері үшін жауапкершілікті сезінетін, психологиялық және моральдық тұрғыдан тепе-тең күйде болатын адам.

АДЕКВАТТЫ ЕМЕС АДАМ – сыртқы жағдайларға, әлеуметтік нормаларға және логикалық негізделген талаптарға сәйкес әрекет етпейтін, өз әрекеті мен шешімдері үшін жауапкершілікті сезінбейтін, психологиялық және моральдық тұрғыдан теңгерімсіз адам.

НЕПРИКОСНОВЕННОСТЬ ЛИЧНОСТИ – никто не может быть задержан по подозрению в совершении уголовного правонарушения, заключен под стражу или иным образом лишен свободы иначе как на основаниях и в порядке, установленном нормативным правовым актом.

НЕПРИКОСНОВЕННОСТЬ ДОСТОИНСТВА ЧЕЛОВЕКА – защита моральной, духовной и правовой самостоятельности личности, недопущение унижения её чести и достоинства.

АДВОКАТСКАЯ ДОЛЖНОСТЬ – профессиональный статус лица, имеющего лицензию на осуществление адвокатской деятельности и являющегося членом коллегии адвокатов.

ЧЛЕНСКИЙ ВЗНОС АДВОКАТА – обязательный ежегодный взнос, выплачиваемый членами коллегии адвокатов, размер которого определяется уставом соответствующей коллегии.

АДЕКВАТНЫЙ ЧЕЛОВЕК – человек, который действует в соответствии с внешними условиями, социальными нормами и логически обоснованными требованиями, чувствует ответственность за свои действия и решения и находится в состоянии психологического и морального равновесия.

НЕАДЕКВАТНЫЙ ЧЕЛОВЕК – человек, которая не действует в соответствии с внешними обстоятельствами, социальными нормами и логически обоснованными требованиями, не чувствует ответственности за свои действия и решения и находится в психологическом и моральном дисбалансе.

АЗАМАТ – белгілі бір мемлекетпен тұрақты құқықтық байланыстағы, сол мемлекеттің азаматтығы берілген және оған сол мемлекеттің Конституциясы мен заңдарында көзделген құқықтар мен міндеттердің жиынтығы жүктелген адам.

АЗАМАТТАРДЫҢ ЖОЛДАНЫМЫ, АЗАМАТТАРДЫҢ ЖҮГІНУІ – мемлекеттік органдарға, лауазымды адамға немесе басқа да субъектілерге жеке немесе заңды тұлғалардың өтініші, шағымы, ұсынысы немесе сауалын білдіретін, жазбаша не ауызша нысандағы жеке немесе ұжымдық жүгінуі.

Ескертпе. Құжат жазбаша ресімделгенде «жолданым» сөзі қолданылады, ал ауызша нысанда берілсе «жүгіну» деген етістік қолданылады.

АЗАМАТТЫҒЫ ЖОҚ – ешбір мемлекетте азаматтығы жоқ жеке адамның құқықтық мәртебесі немесе жай-күйі.

АЗАМАТТЫҒЫ ЖОҚ АДАМ – азаматтық мәртебесі жоқ жеке адам, яғни азаматтығы жоқ жағдайдағы нақты субъект.

АЗАМАТТЫҚ ЖАУАПТЫЛЫҚ – азаматтық-құқықтық жауапкершілік, өзге адамның субъективтік азаматтық құқықтарының бұзылуына байланысты, өзінің заңда көзделген міндеттерін орындамаудың немесе жеткілікті орындамаудың нәтижесінде туындайтын салдар.

ГРАЖДАНИН – лицо, состоящее в устойчивой правовой связи с определённым государством, обладающее гражданством этого государства и на которого возлагается совокупность прав и обязанностей, предусмотренных Конституцией и законами данного государства.

ОБРАЩЕНИЕ ГРАЖДАН – индивидуальное или коллективное обращение физических и юридических лиц в государственные органы, к должностным лицам или другим субъектам в письменной или устной форме, содержащее заявление, жалобу, предложение или запрос.

Примечание. Если документ оформлен в письменной форме, используется термин «жолданым» («обращение» как документ), а если обращение подаётся в устной форме, применяется глагол «жүгіну».

БЕЗГРАЖДАНСТВО – правовой статус или состояние человека, когда он не признаётся гражданином ни одного государства.

ЛИЦО БЕЗ ГРАЖДАНСТВА – человек, который обладает статусом безгражданства, то есть конкретный субъект, находящийся в состоянии безгражданства.

ГРАЖДАНСКАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ – гражданско-правовая ответственность, последствия, возникающие в связи с нарушением субъективных гражданских прав иного лица, в результате неисполнения или недостаточного возмещения своих обязанностей, предусмотренных законом.

АЗАМАТТЫҚ ҚҰҚЫҚ ҚАБІЛЕТ-ТІГІ – Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес барлық азаматқа бірдей танылған, азаматтық құқықтарға ие болу және азаматтық міндеттерді атқару қабілеті.

АЗАМАТТЫҚ ҚЫЗМЕТШІ – мемлекеттік органда тұрақты түрде кәсіби қызмет атқаратын және мемлекет бюджетінің қаражаты есебінен өзінің қызметіне айлықақы (үстемеақы, сыйлықақы және т.б.) алатын адам.

АЙ САЙЫНҒЫ ЕСЕПТІЛІК – белгілі бір ұйымның, мекеменің немесе кәсіпкердің әр айдың соңында өзінің қызметі, қаржы жағдайы немесе басқа да көрсеткіштері бойынша тиісті органдарға немесе басшылыққа жоспарлы түрде есеп тапсыруы.

АЙҒАҚ – куәгердің, жәбірленушінің, күдіктінің немесе айыпталушының қылмыс ісіне қатысты маңызды, өздеріне белгілі мән-жайды тергеу органына, анықтап-білу органына немесе сотқа ауызша және жазбаша түрде баяндауы.

АЙҒАҚ БЕРУ – тұлғаның тергеушіге, анықтаушыға немесе сотқа іс үшін маңызы бар өзіне белгілі мәліметтерді ауызша не жазбаша түрде хабарлауды қамтитын процестік әрекет.

АЙДАП САЛУ – адамның немесе топтың арасындағы керісуді, шиеленісті немесе алауыздықты қоздыру, біреуді немесе бір топты басқаларға қарсы айдап салу әрекеті.

ГРАЖДАНСКАЯ ПРАВОСПОСОБНОСТЬ – в соответствии с законодательством Республики Казахстан, способность иметь гражданские права и нести обязанности, которая признается в равной мере за всеми гражданами.

ГРАЖДАНСКИЙ СЛУЖАЩИЙ – лицо, осуществляющее профессиональную служебную деятельность на постоянной основе в государственном органе и получающее денежное содержание (оклад, надбавки, премии и т.п.) за счёт государственного бюджета.

ЕЖЕМЕСЯЧНАЯ ОТЧЕТНОСТЬ – плановое представление определенной организацией, учреждением или предпринимателем отчета о своей деятельности, финансовом положении или других показателях соответствующим органам или руководству в конце каждого месяца.

ПОКАЗАНИЕ – изложение свидетелем, потерпевшим, подозреваемым или обвиняемым известных им обстоятельств, имеющих значение для уголовного дела, в устной или письменной форме следственному органу, органу дознания или суду.

ДАЧА ПОКАЗАНИЙ – процессуальное действие, при котором лицо устно или письменно сообщает следователю, дознавателю или суду известные ему сведения, имеющие значение для дела.

ПОДСТРЕКАТЕЛЬСТВО – действие, направленное на возбуждение ссоры, конфликта или раздора между людьми или группами, подстрекательство одного человека или группы против другого.

АЙДАП САЛУШЫ — басқаларды көндіру, қорқыту, пара беру немесе басқа да тәсілдерді қолдану арқылы қылмыс немесе басқа да заңсыз әрекет жасауға көндіретін адам.

АЙҚЫНДАЙ ТҮСУ — жағдаятты, мәселені немесе идеяны неғұрлым жақсы түсінуге бағытталған, түсініксіздікті жою үдерісі.

АЙҚЫНДАУ — фактілерді, мән-жайды немесе құбылысты зерттеу арқылы, олардың мәнін, себеп-салдар байланыстарын және деректердің шындыққа сәйкестігін анықтау мақсатындағы үдеріс.

Ескертпе. Сөздікте «айқындау» термині орыс тіліндегі «выяснение» сөзінің баламасы, ал «анықтау, ұйғарым» терминдері «определение» сөзінің баламасы ретінде ұсынылды. Анықтамалары әліпби ретімен берілді.

АЙЛА-ШАРҒЫ ЖАСАУ — пайда табу немесе нарықтың басқа қатысушыларын адастыру мақсатында активтердің (бағалы қағаздар, тауарлар, валюта және т.б.) бағасы, сұранысы, ұсынысы немесе сауда көлемі туралы жалған немесе адастыратын түсінік қалыптастыруға бағытталған қасақана әрекеттер.

АЙЛЫҚ ЕСЕПТЕУ КӨРСЕТКІШІНІҢ МӨЛШЕРІ — Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес айыппұлдар, жәрдемақылар, салықтар мен басқа да төлемдерді есептеуге қолданылатын, бекітілген қаржы бірлігі.

ПОДСТРЕКАТЕЛЬ — человек, который склоняет других к совершению преступления или другого неблагоприятного поступка, используя угрозы, угрозы, подкуп или другие способы.

ПРОЯСНЕНИЕ — процесс устранения неясности, направленный на достижение лучшего понимания ситуации, проблемы или идеи.

ВЫЯСНЕНИЕ — процесс установления фактов, обстоятельств или явлений путем их изучения с целью выявления сути, причинно-следственных связей и соответствующих действительности данных.

Примечание. В словаре термин «айқындау» предложен как эквивалент русского слова «выяснение», а термины «анықтау, ұйғарым» — как эквиваленты русского слова «определение». Определения приведены в алфавитном порядке.

МАНИПУЛИРОВАНИЕ — умышленные действия, направленные на создание ложного или вводящего в заблуждение представления о цене, спросе, предложении или объёме торгов какого-либо актива (ценные бумаги, товары, валюта и др.) с целью получения выгоды или введения других участников рынка в заблуждение.

РАЗМЕР МЕСЯЧНОГО РАСЧЕТНОГО ПОКАЗАТЕЛЯ — установленная финансовая единица, применяемая в соответствии с законодательством Республики Казахстан для расчёта штрафов, пособий, налогов и других платежей.

АЙЛЫҚАҚЫ – жұмыскерге еңбек шартына немесе заңнамаға сәйкес орындалған жұмысы үшін белгіленген мерзімде, әдетте, ай сайын төлетін белгіленген ақшалай төлем.

АЙНАЛЫМ – ағымдағы шот бойынша банктің касса операцияларының жалпы саны.

АЙНАЛЫС – тауарлар мен қызметтердің алмасу үдерістерінің жиынтығы, олардың өндірушіден тұтынушыға ауысуы, сондай-ақ осы үдерістермен бірге жүретін ақша қозғалысы.

АЙНАЛЫСҚА ШЫҒАРУ – заңнамада белгіленген тәртіпке сәйкес акцияларды, облигациялар мен басқа бағалы қағаздарды шығару және оларды қаржы нарығында сату, айналымға енгізу немесе тарату үдерісі.

АЙРЫҚША ҚҰҚЫҚ – зияткерлік меншік объектісі иесінің өз ықтияры бойынша объектіні пайдалануы және басқа адамдардың заңсыз пайдалануынан қорғайтын мүлдітік құқық.

АЙРЫҚША ҚҰҚЫҚТЫ БАСҚАҒА БЕРУ ШАРТЫ – зияткерлік меншік объектісінің (патент, тауар белгісі, автор құқығы) айрықша құқығын иеленушінің осы құқықты басқа тұлғаға толық немесе ішінара беруін реттейтін келісім.

АЙЫПАҚЫ ТӨЛЕМІ – кінәлі тараптан шартты бұзғаны немесе міндеттемелерді орындамағаны (тиісінше орындамағаны) үшін алынатын ақшалай сома.

ОКЛАД – фиксированная денежная выплата, производимая работнику в установленные сроки, обычно ежемесячно, в соответствии с трудовым договором или законодательством за выполненную работу.

ОБОРОТ – общее количество банковских кассовых операций по текущему счету.

ОБРАЩЕНИЕ – совокупность процессов по обмену товаров и услуг, их перемещению от производителя к потребителю, а также движение денег, сопровождающее эти процессы.

ВЫПУСК ВОБРАЩЕНИЕ – процесс выпуска акций, облигаций и других ценных бумаг в соответствии с установленным законодательством порядком и их размещение, введение в оборот или распространение на финансовом рынке.

ИСКЛЮЧИТЕЛЬНОЕ ПРАВО – имущественное право обладателя объекта интеллектуальной собственности использовать объект по своему усмотрению и защищать от неправомерного использования другими лицами.

ДОГОВОР УСТУПКИ ИСКЛЮЧИТЕЛЬНОГО ПРАВА – соглашение, регулирующее передачу владельцем исключительного права на объект интеллектуальной собственности (патент, товарный знак, авторское право) этого права полностью или частично другому лицу.

ВЫПЛАТА НЕУСТОЙКИ – денежная сумма, взимаемая с виновной стороны за нарушение договора или неисполнение (ненадлежащее исполнение) обязательств.

АЙЫПТАУ – қылмыстық құқық бұзған адамның кінәсін тануға (мойындатуға) бағытталған, оған жаза немесе өзге де қылмыстық-құқықтық ықпал ету шараларын қолданатын процестік әрекет.

АЙЫПТАУШЫ ТАРАП – мемлекет мүддесін білдіретін және қылмыстық құқық бұзудың айыптау функциясын жүзеге асыратын қылмыстық процеске қатысушы.

АЙЫРБАС КАССАСЫ – бір номиналды банкноттар мен монеталарды басқа номиналды банкноттар мен монеталарға айырбастауға және беруге арналған арнайы жабдықталған кабина (орынжай).

АЙЫРЫМ БЕЛГІСІ – жеке адамның еңбегін, әскери ерлігін, ұзақ қызметін немесе басқа да маңызды жетістіктерін мемлекет, ведомыс немесе қоғамдық ұйым тарапынан мойындауды білдіретін арнайы белгі (мысалы, орден, медаль, төсбелгі, құрметті атақ).

АЙЫРЫМ БЕЛГІСІН КӨРСЕТУ – уәкілетті адамның қызмет мәртебесін, оның ведомысқа қарайтындығын немесе өкілеттігін растайтын, белгіленген айырым белгісін (қызмет куәлігі, төсбелгі, жетон) көрсету әрекеті.

АККОРД ЖАЛАҚЫ – жұмыскерге (немесе бригадаға) белгілі бір жұмыс көлемін орындағаны үшін, акты жұмсалған уақытына қарамастан, толық төлем түрінде төленетін еңбекақы түрі.

ОБВИНЕНИЕ – процессуальное действие, направленное на признание лица виновным в совершении уголовного правонарушения и применение к нему наказания либо иных мер уголовно-правового воздействия.

СТОРОНА ОБВИНЕНИЯ – участник уголовного процесса, представляющий интересы государства и осуществляющий функцию обвинения в совершении уголовного правонарушения.

РАЗМЕННАЯ КАССА – специально оборудованная кабина (помещение), предназначенная для выдачи банкнот и монет одного номинала в обмен банкнот и монет другого номинала.

ЗНАК ОТЛИЧИЯ – специальный знак (например, орден, медаль, нагрудный знак, почетное звание), который вручается в знак признания государством, ведомством или общественной организацией личных заслуг человека, воинской доблести, долголетья службы или других значимых достижений.

ПРЕДЪЯВЛЕНИЕ ОТЛИЧИТЕЛЬНОГО ЗНАКА – действие уполномоченного лица по демонстрации установленного отличительного знака (служебного удостоверения, нагрудного знака, жетона), подтверждающего его служебный статус, ведомственную принадлежность или полномочия.

АККОРДНАЯ ЗАРАБОТНАЯ ПЛАТА – форма оплаты труда, при которой работнику (или бригаде) устанавливается общая сумма оплаты за выполнение определённого объёма работ, независимо от фактически затраченного времени.

АКТІ КІТАБЫ – туу, некені қию, некені үзу, бала асырап алу, өлім сияқты заңи маңызы бар азаматтық хал актісін жазуға арналған ресми тіркеу кітабы.

АКТИВТЕНДІРУ – жүйені, затты, механизмді немесе үдерісті белсенді, жұмыс істеу жай-күйіне келтіру.

АКТИВТЕРДІҢ ТАЗА ҚҰНЫ – кәсіпорын (компания, ұйым, фирма, қор) активтері мен оның міндеттемелері арасындағы айырмашылық.

АКТИВТІ ЖОЮ – ұйымның немесе жеке тұлғаның иелігіндегі материалдық және материалдық емес активтерді толық немесе ішінара пайдалану мүмкіндігін тоқтату, оларды заңда белгіленген тәртіппен есептен шығару не жою үдерісі.

***Ескертпе.** «Ликвидация» сөзі қазақ тілінде мәнмәтінге қарай бірде «жою», бірде «тарату» деп қолданылады.*

АКТУАР ЕСЕПТЕУ – сақтандыру, зейнетақымен қамсыздандыру, әлеуметтік қорғау және қаржы нарығының тәуекелдерін бағалау мен болжау, сондай-ақ олардың қаржы тұрақтылығын қамтамасыз ету мақсатында жүргізілетін, ықтимал-статистикалық әдістерге негізделген арнайы қаржы-математикалық есептеулер жүйесі.

АКТОВАЯ КНИГА – официальная регистрационная книга, предназначенная для записи актов гражданского состояния, имеющих юридическое значение, таких как рождение, заключение брака, расторжение брака, усыновление (удочерение), смерть.

АКТИВАЦИЯ – процесс приведения системы, вещества, механизма или процесса в активное, рабочее состояние.

СТОИМОСТЬ ЧИСТЫХ АКТИВОВ – разница между активами предприятия (компания, организация, фирма, фонд) и ее обязательствами.

ЛИКВИДАЦИЯ АКТИВА – процесс полного или частичного прекращения возможности использования материальных и нематериальных активов, находящихся в распоряжении организации или физического лица, с их списанием или уничтожением в установленном законом порядке.

***Примечание.** Слово «ликвидация» в казахском языке употребляется либо как «жою», либо как «тарату» в зависимости от контекста.*

АКТУАРНЫЙ РАСЧЕТ – система специальных финансово-математических расчётов, основанных на вероятностно-статистических методах, проводимых с целью оценки и прогнозирования рисков в страховании, пенсионном обеспечении, социальной защите и на финансовом рынке, а также обеспечения их финансовой устойчивости.

АКЦИЯЛАРДЫҢ БАҚЫЛАУ ПАКЕТІ – басқару органдарының шешім қабылдауына және компанияның қызметін бақылауды қамтамасыз етуге жеткілікті акционерлік қоғам акцияларының үлесі.

АКЦИЯНЫ САТЫП АЛУ – жеке немесе заңды тұлғаның акционерлік қоғамның акция түріндегі үлесінің меншік құқығын сатып алғандығын көрсететін заңи және қаржы операциясы.

АҚАУЛЫҚ – техникалық құрылғының, жабдықтың, машинаның немесе жүйенің өзінің белгіленген функцияларын ішінара немесе толықтай орындай алмауынан туындайтын жай-күй.

АҚАУСЫЗДЫҚ – объектінің, жабдықтың немесе жүйенің өз функцияларын толық көлемде, қауіпсіз және ақаусыз орындау қабілеті.

АҚПАРАТ – нақты адамға, оқиғаларға, үдерістерге немесе құқықтық қатынастарға қатысты берілетін мәлімет.

АҚПАРАТ АГЕНТТІГІ – мемлекеттің заңнамалық актілеріне сәйкес тіркелген, қызметі ақпараттық сипаттағы хабарлармен материалдарды жинауға, өңдеуге және тарауға бағытталған заңды тұлға.

АҚПАРАТ ИЕЛЕНУШІ – ақпаратты заңды түрде иелену, пайдалану және оған билік ету құқығына ие жеке немесе заңды тұлға.

КОНТРОЛЬНЫЙ ПАКЕТ АКЦИЙ – доля акций акционерного общества, достаточная для принятия решений в органах управления и обеспечения контроля над деятельностью компании.

ПОКУПКА АКЦИИ – юридическая и финансовая операция, при которой физическое или юридическое лицо приобретает право собственности на долю в акционерном обществе, в виде акции.

НЕИСПРАВНОСТЬ – состояние, возникающее из-за неспособности технического устройства, оборудования, машины или системы частично или полностью выполнять свои установленные функции.

ИСПРАВНОСТЬ – способность объекта, оборудования или системы выполнять свои функции в полном объеме, безопасно и без дефектов.

ИНФОРМАЦИЯ – сведения, предоставляемые в отношении конкретных лиц, событий, процессов или правовых отношений.

ИНФОРМАЦИОННОЕ АГЕНТСТВО – зарегистрированное в соответствии с законодательными актами государства, юридическое лицо, деятельность которого направлена на сбор, обработку и распространение сообщений и материалов информационного характера.

ОБЛАДАТЕЛЬ ИНФОРМАЦИИ – физическое или юридическое лицо, имеющее законное право владеть, использовать и распоряжаться информацией.

АҚПАРАТ КЕҢІСТІГІ – ақпараттық ресурстардың, технологиялар мен желілердің жиынтығы, онда ақпарат құрастырылады, өңделеді, таратылады және беріледі.

АҚПАРАТ ТАСЫҒЫШ – ақпаратты жазуға, сақтауға, көшіру мен оқуға мүмкіндік беретін материалдық орта.

АҚПАРАТҚА ДАУ АЙТУ – адамның өзіне қатысты таратылған және жалған, бұрмаланған не заңсыз жарияланған деректер қамтылған мәліметтің дұрыстығын тексеру, оны жоққа шығару немесе түзету талабымен сотқа немесе уәкілетті органға жүгінуі арқылы жүзеге асырылатын құқықтық рәсім.

АҚПАРАТТАНДЫРУ – ақпараттық технологиялар мен жүйелерді енгізу жолымен қоғамның ақпараттық қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін оларға жағдай жасаудың ұйымдастыру, әлеуметтік-экономикалық және ғылыми-техникалық үдерісі.

АҚПАРАТТЫ БЕРУГЕ МӘЖБҮРЛЕУ – адамды қорқыту, бопсалау, зорлық-зомбылық және басқа да заңсыз әдістермен, еркіне қарсы ақпарат (оның ішінде жеке, құпия немесе заңмен қорғалатын мәлімет) беруге мәжбүрлеу үшін оған заңсыз әсер етуге бағытталған әрекеттер.

АҚПАРАТТЫ ҚОРҒАУ – ақпараттың құпиялылығын, тұтастығын және қолжетімділігін қамтамасыз ететін техникалық, ұйымдастыру және құқықтық шаралар кешені.

ИНФОРМАЦИОННОЕ ПРОСТРАНСТВО – совокупность информационных ресурсов, технологий и сетей, где создается, обрабатывается, передается и получают информация.

НОСИТЕЛИ ИНФОРМАЦИИ – материальная среда, позволяющая записывать, хранить, копировать и считывать информацию.

ОСПАРИВАНИЕ ИНФОРМАЦИИ – правовая процедура, осуществляемая путём обращения лица в суд или уполномоченный орган с требованием проверки достоверности, опровержения или исправления сведений, распространённых в отношении него и содержащих ложные, искажённые либо незаконно опубликованные данные.

ИНФОРМАТИЗАЦИЯ – организационный, социально-экономический и научно-технический процесс создания условий для удовлетворения информационных потребностей общества путём внедрения информационных технологий и систем.

ПРИНУЖДЕНИЕ К ПЕРЕДАЧЕ ИНФОРМАЦИИ – действия, направленные на незаконное воздействие на лицо с целью заставить его предоставить информацию (в том числе личные, конфиденциальные или охраняемые законом сведения) против его воли, посредством угроз, шантажа, насилия и других противоправных методов.

ЗАЩИТА ИНФОРМАЦИИ – комплекс технических, организационных и правовых мер, обеспечивающий конфиденциальность, целостность и доступность информации.

АҚПАРАТТЫҚ ЖАЗЫП-КӨРСЕТУ – көпшілікке немесе белгілі бір аудиторияға ақпаратты жеткізуге бағытталған қызмет.

АҚПАРАТТЫҚ КӨРСЕТІЛЕТІН ҚЫЗМЕТ – жеке немесе заңды тұлғаларға заңнама талаптарына сәйкес, ақпараттың құпиялылығы мен қауіпсіздігін қамтамасыз етуді қоса алғанда, ақпаратты жинау, өңдеу, сақтау, беру немесе тарату мақсатында ұсынылатын қызмет көрсету түрі.

АҚПАРАТТЫҢ ЭЛЕКТРОНДЫҚ ТАСЫҒЫШЫ – флеш-жинақтағыштарды, CD, DVD, қатты дискілер мен бұлтты сақтағыштарды қоса алғанда, ақпаратты электрондық түрде сақтау мен беруге арналған құрылғы немесе орта.

АҚША АҒЫНЫ – түсім және төлем түріндегі ақшалай қаражаттың белгілі бір есептік кезеңдегі қозғалысы, яғни ұйымның немесе кәсіпорын шотындағы ақшаның нақты түсімі мен шығыстары.

АҚША АУДАРЫМЫ – ақшалай қаражатты бір тұлғадан (жөнелтушіден) екінші тұлғаға (алушыға) банк немесе басқа төлем жүйесімен, ақшамен немесе ақшасыз есеп айырысу жолымен аудару.

АҚША БЕЛГІЛЕРІ – бағалы металдардың (алтын, платина, күміс) белгілі бір санының орнына жүретін құн белгілері.

ИНФОРМАЦИОННОЕ ОСВЕЩЕНИЕ – деятельность, направленная на донесение информации до общественности или определенной аудитории.

ИНФОРМАЦИОННЫЕ УСЛУГИ – вид услуги, предоставляемой физическим или юридическим лицам с целью сбора, обработки, хранения, передачи или распространения информации в соответствии с требованиями законодательства, включая обеспечение конфиденциальности и безопасности информации.

ЭЛЕКТРОННЫЕ НОСИТЕЛИ ИНФОРМАЦИИ – устройства или среда, предназначенные для хранения и передачи информации в электронном виде, включая флеш-накопители, CD, DVD, жёсткие диски и облачные хранилища.

ДЕНЕЖНЫЙ ПОТОК – движение денежных средств в виде поступлений и выплат за определённый отчётный период, то есть фактическое поступление и расходы денег на счета организации или предприятия.

ДЕНЕЖНЫЙ ПЕРЕВОД – перевод денежных средств от одного лица (отправителя) другому (получателю) через банк или другую платёжную систему, путем наличных, так и безналичных расчетов.

ДЕНЕЖНЫЕ ЗНАКИ – знаки стоимости, которые идут вместо определённого количества драгоценных металлов (золота, платины, серебра).

АҚША ЖИЫНЫ – жеке және заңды тұлғалардың ақша айналысында болатын, ел экономикасындағы қолма-қол және қолма-қолсыз ақшаның жалпы саны.

АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТ – банктердің шоттарында ақша түрінде жиналған, бірлестіктердің, кәсіпорындардың, ұйымдар мен мекемелердің (соның ішінде бюджеттік, кредиттік, сақтандыру органдарының) тұрақты шаруашылық айналымында болатын және өз мақсаттарына немесе банк ресурсы ретінде пайдаланатын әртүрлі кірістер мен түсімдер.

АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТ ҚАЛЫПТАСТЫРУ – кәсіпорынға немесе жеке тұлғаға тиесілі ақшалай қаражаттың түрлі көздерден түсуі немесе жиналу үдерісі.

АҚША ТҮСІМІ – ұйымның, кәсіпорын немесе мемлекеттің қаржы айналымына, белгілі бір кезеңде түскен ақшалай қаражат жиынтығы.

АҚШАЛАЙ ҚАТЫНАС – тауарлар мен көрсетілетін қызметтерді сатып алу мен сату үдерісі, сондай-ақ ақшамен төлем жасау және есеп айырысу.

АҚШАЛАЙ МІНДЕТТЕМЕ – бір тұлғаның (борышкердің) басқа тұлғаға (кредиторға) белгілі бір ақша сомасын төлеу міндеті.

АҚШАЛАЙ РИЗЫҚ – әскери қызметшілерге, арнаулы мемлекеттік органдар мен құқық қорғау органдары қызметкерлеріне қызмет өткергені үшін төленетін ақшалай төлемдердің жиынтығы.

ДЕНЕЖНАЯ МАССА – общее количество наличных и безналичных денег в экономике страны, которые находятся в обращении у физических и юридических лиц.

ДЕНЕЖНОЕ СРЕДСТВО – собранные в денежной форме на счетах в банках разного рода доходы и поступления, находящиеся в постоянном хозяйственном обороте у объединений, предприятий, организаций и учреждений (в т.ч. бюджетных, кредитных, страховых органов) и используемые ими для собственных целей или в качестве ресурсов банков.

ФОРМИРОВАНИЕ ДЕНЕЖНЫХ СРЕДСТВ – процесс поступления или накопления денежных средств, принадлежащих предприятию или физическому лицу, из различных источников.

ПОСТУПЛЕНИЯ ДЕНЕГ – совокупность денежных средств, поступивших в финансовый оборот организации, предприятия или государства за определенный период.

ДЕНЕЖНОЕ ОТНОШЕНИЕ – процесс покупки и продажи товаров и услуг, а также оплата и расчеты с деньгами.

ДЕНЕЖНОЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВО – обязанность одного лица (должника) уплатить другому лицу (кредитору) определенную сумму денег.

ДЕНЕЖНОЕ ДОВОЛЬСТВИЕ – совокупность денежных выплат, которые выплачиваются военнослужащим, сотрудникам специальных государственных органов и правоохранительных органов за прохождение ими службы.

АҚШАНЫ ЕСЕПKE ЖАТҚЫЗУ – қаржылық операция, жеке немесе заңды тұлғаның шотына ресми түрде түсетін және оның балансында көрінетін белгілі бір ақшалай қаражат сомасы.

АҚШАНЫ ЖИНАП САҚТАУ – жеке немесе заңды тұлғаның қаржы тұрақтылығын және болашақтағы қажеттілігін қамтамасыз етуге бағытталған, ақшалай қаражатты дереу жұмсамай, оларды ұстау және жинау үдерісі.

АҚШАНЫҢ ЖИНАҚТАЛУЫ – ақшалай қаражатты инвестициялық, қаржылық, мемлекеттік немесе өзге де мақсаттарда кейіннен пайдалану үшін бір жерде немесе бір субъектіде шоғырландыру үдерісі.

АҚЫ – сатып алынған тауарлардың, пайдаланылатын ресурстың, берілген кредиттің, міндетті жарналардың құнын өтеу ретінде, сондай-ақ өзге де міндеттемелерді орындау кезінде төленетін ақшалай қаражаты.

АҚЫ ТӨЛЕНБЕЙТІН ЕҢБЕК – азаматтардың еңбек қызметін ақысыз негізде, яғни қандай да бір сыйақы немесе жалақы алмай орындауы.

АҚЫЛ-ОЙ ЕҢБЕГІ – көбінесе ақыл-ой қабілеттерімен байланысты және ойлау үдерістерін, білімді, талдау мен шығармашылықты талап ететін қызмет.

ЗАЧИСЛЕНИЕ ДЕНЕГ – финансовая операция, при которой определённая сумма денежных средств официально поступает на счёт физического или юридического лица и отражается на его балансе.

СБЕРЕЖЕНИЕ ДЕНЕГ – процесс удержания и накопления денежных средств физическим или юридическим лицом без их немедленного расходования, направленный на обеспечение финансовой устойчивости и будущих потребностей.

АККУМУЛИРОВАНИЕ ДЕНЕГ – процесс сосредоточения денежных средств в одном месте или у одного субъекта для последующего использования на инвестиционные, финансовые, государственные или иные цели.

ПЛАТА – денежные средства, выплачиваемые в качестве возмещения стоимости приобретённых товаров, используемых ресурсов, предоставленного кредита, обязательных взносов, а также при исполнении иных обязательств.

НЕОПЛАЧИВАЕМЫЙ ТРУД – выполнение гражданами трудовой деятельности на безвозмездной основе, то есть без получения какого-либо вознаграждения или заработной платы.

УМСТВЕННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ – деятельность, связанная преимущественно с умственными способностями, требующая мыслительных процессов, знаний, анализа и творчества.

АҚЫЛҒА ҚОНЫМДЫ ИНВЕСТИЦИЯЛАУ – капиталды қаржы құралдарына салудың ұзақ мерзімді өсімге және қатерді азайтуға бағытталған тәсілі, ол эмоцияға немесе алыпсатарлыққа емес, іргелі талдауға негізделген, мұқият ойластырылған шешімдер арқылы жүзеге асады.

АҚЫЛЫ ПАЙДАЛАНУ ҚАҒИДАТЫ – мүлікті немесе қызметті уақытша пайдалану құқығы үшін белгіленген ақыны қарастыратын қағидат.

АЛАЯҚТЫҚ – бөтеннің мүлкін жымқыру немесе сенімді теріс пайдалану арқылы алдай отырып, бөтен мүлікті, құқықты иемденіп алу.

АЛДЫН АЛА ЕСКЕРТУ – назар аудартуға немесе қауіптің алдын алуға, тәртіпті сақтауға бағытталған әрекет немесе хабарлама.

АЛДЫН АЛА ЖАСАЛАТЫН ШАРТ – азаматтық құқықтағы келісім түрі, яғни тараптар алдын ала жасалатын шарттың талаптарына сәйкес болашақта мүлікті беру, жұмыстарды орындау немесе көрсетілетін қызметтері туралы шарт (негізгі шарт) жасасуға міндеттенеді.

АЛИМЕНТ БЕРЕШЕГІ – сот актісі немесе алимент төлеу келісімі белгілеген алимент мөлшерін ескере отырып, сот орындаушысы анықтайтын алименттің төленбеген сомасы.

РАЗУМНОЕ ИНВЕСТИРОВАНИЕ – подход к вложению капитала в финансовые инструменты, ориентированный на долгосрочный рост и минимизацию рисков за счет принятия обдуманных решений, основанных на фундаментальном анализе, а не на спекуляциях или эмоциях.

ПРИНЦИП ПЛАТНОСТИ – принцип, предусматривающий уплату установленной платы за право временного пользования имуществом или услугой.

МОШЕННИЧЕСТВО – присвоение чужого имущества, прав путем хищения или обмана чужого имущества или злоупотребления доверием.

ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ – действие или сообщение, направленное на поддержание порядка, предотвращение опасности или привлечение внимания.

ПРЕДВАРИТЕЛЬНЫЙ ДОГОВОР – в гражданском праве вид соглашения, по которому стороны обязуются заключить в будущем договор о передаче имущества, выполнении работ или оказании услуг (основной договор) на условиях, предусмотренных предварительным договором.

ЗАДОЛЖЕННОСТЬ ПО АЛИМЕНТАМ – сумма неуплаченных алиментов, определяемая судебным исполнителем исходя из размера алиментов, установленного судебным актом или соглашением об уплате алиментов.

АЛИМЕНТ ӨНДІРІП АЛУ — сот шешімі немесе нотариалды куәландырылған алимент төлеу келісімі негізінде борышкерден ақшалай қаражатты мәжбүрлеп өндіріп алу рәсімі.

АЛҚАЛЫҚ — сот төрелігі немесе басқару органдарының қызметі мен ұйымдастыру қағидаты, онда алқалы орган мүшелерінің бірлескен талқылауы, тең қатысуы және дауыс беруі негізінде шешімдер қабылданады.

АЛУ — мүлікті, құжатты, ақшалай қаражатты алуды немесе қандай да бір иелену, пайдалану не болмаса билік ету құқығын білдіретін әрекет.

АЛШАҚТЫҚ — екі немесе бірнеше көрсеткіштердің, мәліметтердің немесе есептердің арасындағы айырмашылықты, сәйкессіздікті немесе ауытқуды білдіретін экономикалық ұғым.

АЛЫМ — заңнамада белгіленген тәртіпке және мөлшерге сәйкес мемлекеттің немесе қоғамның белгілі бір қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін жеке және заңды тұлғалардан алынатын міндетті төлем.

АЛЫП ҚОЮ, ШЫҒАРЫП ТАСТАУ — мүлікті, құжатты немесе өзге де материалдық және материалдық емес объектіні заңда қарастырылған негіздерге сәйкес меншік иелігінен алып қою.

Ескертпе. Мәнмәтінге сәйкес қолданылады.

ВЗЫСКАНИЕ АЛИМЕНТОВ — процедура принудительного взыскания денежных средств с должника на основании решения суда или нотариально удостоверенного соглашения об уплате алиментов.

КОЛЛЕГИАЛЬНОСТЬ — принцип организации и деятельности органов управления или правосудия, при котором решения принимаются на основе совместного обсуждения, равноправного участия и голосования членов коллегиального органа.

ПОЛУЧЕНИЕ — действие, выражающееся в принятии имущества, документа, денежных средств или какого-либо права во владение, пользование либо распоряжение.

РАСХОЖДЕНИЕ — экономическое понятие, обозначающее разницу, несоответствие или отклонение между двумя или более показателями, сведениями или отчетами.

СБОР — обязательный платёж, взимаемый с физических и юридических лиц в порядке и размерах, установленных законодательством, предназначенный для финансирования определённых государственных или общественных нужд.

ИЗЪЯТИЕ — изъятие имущества, документа или иного объекта материального либо нематериального характера из владения собственника на основаниях, предусмотренных законом.

АМБУЛАТОРИЯЛЫҚ МӘЖБҮРЛІ БАЙҚАУ – психикасы бұзылған немесе қоғамға қауіпті қылық жасаған адамға стационарлық емсіз, амбулаториялық жағдайда жүргізілетін, сот тағайындайтын медициналық сипаттағы шара.

АМОРТИЗАЦИЯ – негізгі құралдардың тозуына байланысты олардың құнын өндірілетін өнімге, орындалатын жұмыстарға немесе көрсетілетін қызметтерге біртіндеп көшіру үдерісі.

АНАЛИТИКАЛЫҚ ДАШБОРД – әртүрлі дереккөздерден жиналған негізгі өнімділік көрсеткіштерін (KPI), метрикалар мен деректерді визуалды ұсынатын интерактивті ақпараттық панел.

АНОНИМ АРЫЗ – нақты құқық бұзу немесе қылмыс фактілері туралы мәліметтер келтірілген, бірақ арызданушының (шағымданушының) жеке деректері көрсетілмеген арыз.

АНОНИМ ЖОЛДАНЫМ – авторын анықтау мүмкін емес, арызданушының (шағымданушының) қолтаңбасы (соның ішінде электрондық цифрлық қолтаңбасы) және пошта мекенжайы көрсетілмеген не жалған көрсетілген жолданым.

АНЫҚТАЛҒАН БҰЗУЛАРДЫ ЖОЮ НҮСҚАМАСЫ – анықталған құқық бұзуларды белгіленген мерзімде жоюды талап ететін уәкілетті органның ресми құжаты.

АМБУЛАТОРНОЕ ПРИНУДИТЕЛЬНОЕ НАБЛЮДЕНИЕ – мера медицинского характера, назначаемая судом в отношении лица с психическим расстройством или совершившего общественно опасное деяние, осуществляемая в амбулаторных условиях без стационарного лечения.

АМОРТИЗАЦИЯ – процесс постепенного переноса стоимости основных средств на производимую продукцию, выполняемые работы или оказываемые услуги в связи с их износом.

АНАЛИТИЧЕСКИЙ ДАШБОРД – интерактивная информационная панель, которая визуально представляет ключевые показатели эффективности (KPI), метрики и данные, собранные из различных источников.

АНОНИМНОЕ ЗАЯВЛЕНИЕ – заявление о конкретных фактах правонарушения или преступления, поданное без указания данных о заявителе.

АНОНИМНОЕ ОБРАЩЕНИЕ – обращение, по которому невозможно установить авторство, отсутствуют подпись, в том числе электронная цифровая подпись, почтовый адрес заявителя либо указаны недостоверные данные.

ПРЕДПИСАНИЕ ОБ УСТРАНЕНИИ ВЫЯВЛЕННЫХ НАРУШЕНИЙ – официальный документ уполномоченного органа, требующий устранения выявленных правонарушений в установленный срок.

АНЫҚТАМА ЖИНАУ – құқық қорғау органдарының мәселелерін шешуге қажетті ақпаратты жинауға бағытталған жедел-іздістіру шарасы.

АНЫҚТАУШЫ – өз құзыреті шегінде сотқа дейінгі істі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын уәкілетті, лауазымды адам.

АНЫҚТАП-БІЛУ – қылмыстық үдерістің бастапқы сатысы, оның барысында уәкілетті органдар қылмыстық құқық бұзу деректерін тексеріп, дәлелдемелер жинайды, қылмыстық істі қозғау не болмаса бас тарту шешімін қабылдайды.

АНЫҚТАУ – белгілі бір құбылыстың, фактінің немесе мән-жайдың мәнін, мазмұны мен ерекшелігін белгілеу, оны басқа ұғымдардан ажырату және сәйкес келетін сипаттамаларды нақтылау үдерісі.

Ескертпе. Құқық саласында «ұйғарым» сөзі де «определение» деп аударылады, анықтамасы әліпби ретімен берілді.

АНЫҚТАУ – құқықтық, тергеп-тексеру немесе бақылау қызметі барысында бұрын беймәлім немесе жасырын болған қандай да бір құбылыстың, оқиғаның, құқық бұзудың не мән-жайдың бар екенін анықтау, табу және тіркеу үдерісі.

АПЕЛЛЯЦИЯЛЫҚ ШАҒЫМДАНУ ҚҰҚЫҒЫ – сот актісіне немесе шешіміне келіспеген жағдайда, оны жоғары сотқа заңда белгіленген тәртіппен және мерзімде, қайта қарауға шағым беру мүмкіндігі.

НАВЕДЕНИЕ СПРАВOK – оперативно-розыскное мероприятие, которое заключается в получении информации, необходимой для решения задач правоохранительных органов.

ДОЗНАВАТЕЛЬ – должностное лицо, уполномоченное осуществлять досудебное расследование по делу в пределах своей компетенции.

ДОЗНАНИЕ – начальная стадия уголовного процесса, в ходе которой уполномоченные органы проверяют сведения о преступлении, собирают доказательства и принимают решение о возбуждении либо об отказе в возбуждении уголовного дела.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ – процесс установления сути, содержания и особенностей определенного явления, факта или обстоятельства, его разграничение от других понятий и уточнение соответствующих характеристик.

Примечание. Термин «определение» употребляется в казахском языке «анықтау» и «ұйғарым», (в сфере права «ұйғарым») дефиниция термина «ұйғарым» приведена в алфавитном порядке.

ВЫЯВЛЕНИЕ – процесс обнаружения, установления наличия или факта существования определённого явления, события, правонарушения или обстоятельства, ранее неизвестного или скрытого, в ходе правовой, следственной или контрольной деятельности.

ПРАВО АПЕЛЛЯЦИОННОГО ОБЖАЛОВАНИЯ – возможность обжалования судебного акта или решения в вышестоящий суд в установленном законом порядке и сроках в случае несогласия с ним.

АПРОБАЦИЯ – белгілі бір ғылыми жұмыстың, әдістің, жобаның немесе тәжірибелік шешімнің жарамдығын, тиімділігін және қолдануға орындылығын алдын ала тексеру үдерісі.

АР-ҰЖДАН БОСТАНДЫҒЫ – адамның дінді немесе атеистік сенімін өз бетінше тандау және ұстану, өзінің дүниетанымдық көзқарастарын еркін білдіру немесе жарияламау құқығы.

АР-ҰЖДАН БОСТАНДЫҒЫ ҚҰҚЫҒЫ – әрбір адамның өз сенімін еркін тандау, дінді ұстану немесе ұстанбау, діни немесе атеистік көзқарастарын еркін білдіру, сондай-ақ оларды жарияламау құқысы.

АРАНДАТУШЫ – әдейі араздық, жанжал, заңсыз әрекет немесе өзге де жағымсыз жағдай туғызу мақсатында адамдарды бір-біріне қарсы қоюшы адам.

АРБАУ – адамның сенімін, әлсіздігін немесе өзге де осал жақтарын пайдаланып, белгілі бір міндеттерді орындауға немесе ұйымға қосылуға жасырын тарту үдерісі.

АРГУМЕНТ – тұжырымның немесе пікірдің дұрыстығын негіздеуге қолданатын дәлел немесе дәлелдеме.

АРГУМЕНТТІ БАС ТАРТУ – басқа тараптың қабылдаған шешімінің уәждерін түсінуге мүмкіндік беретін нақты себептер мен түсіндіруге негізделген бас тарту.

АПРОБАЦИЯ – процесс предварительной проверки и подтверждения пригодности, эффективности и целесообразности применения определённой научной работы, метода, проекта или практического решения.

СВОБОДА СОВЕСТИ – право человека самостоятельно выбирать и исповедовать религию или атеистические убеждения, свободно выражать либо не разглашать свои мировоззренческие взгляды.

ПРАВО НА СВОБОДУ СОВЕСТИ – право каждого человека свободно выбирать свои убеждения, исповедовать или не исповедовать религию, выражать религиозные либо атеистические взгляды, а также не разглашать их.

ПРОВОКАТОР – лицо, которое умышленно настраивает людей друг против друга с целью вызвать вражду, скандал, незаконное действие или создать иную неприятную ситуацию.

ВЕРБОВКА – процесс скрытного привлечения лица к выполнению определённых обязанностей или к вступлению в организацию с использованием доверия, слабостей либо иных уязвимых сторон человека.

АРГУМЕНТ – довод или доказательство, используемое для обоснования истинности утверждения или мнения.

АРГУМЕНТИРОВАННЫЙ ОТКАЗ – отказ, обоснованный конкретными причинами и пояснениями, позволяющий другой стороне понять мотивы принятого решения.

АРГУМЕНТТІ ЖАУАП – дәлелдерге, нақты фактілерге, қисынды пайымдауларға немесе заңнама нормаларына негізделген жауап.

АРНАЙЫ ЕРЕЖЕ – белгілі бір жағдайларда, салаларда немесе жағдаяттарда қолданылатын және жалпы ережелерді толықтыратын немесе нақтылайтын нормативтік нұсқамалардың жиынтығы.

АРНАЙЫ ЕСЕПКЕ АЛУДЫ ЖҮРГІЗУ – жеке тұлғалардың мәліметтерін заңнамада белгіленген тәртіпке сәйкес тіркеу, сақтау, жаңарту және қажет болған жағдайда, оларды уәкілетті органдарға беру үдерісі.

АРНАЙЫ ЖОСПАР – құқық қорғау немесе арнаулы мемлекеттік органдардың қылмыстың алдын алу, ашу, жолын кесу және тергеп-тексеру, сондай-ақ қоғам қауіпсіздігі мен құқық тәртібін қамтамасыз ету мақсатында әзірлейтін, қолжетімдігі шектеулі құжат.

АРНАЙЫ САЛЫҚ РЕЖІМІ – салық есептілігі мен салықтар төлеуін оңайлату мақсатында шағын және орта бизнес субъектілері үшін белгіленген, ерекше салық салу тәртібі.

АРНАЙЫ ТЕРГЕП-ТЕКСЕРУ АКТИСІ – уәкілетті органның қылмыс процесі барысында арнайы тергеу әрекеттерінің (жасырын бақылау, тыңдау, хат жазысуларын бақылау және т.б.) жүзеге асырылуын ресімдейтін процестік құжаты.

АРГУМЕНТИРОВАННЫЙ ОТВЕТ – ответ, основанный на доводах, фактах, логических заключениях или нормах законодательства.

СПЕЦИАЛЬНОЕ ПРАВИЛО – совокупность нормативных предписаний, которые применяются в определенных условиях, отраслях или ситуациях и дополняют или конкретизируют общие правила.

ВЕДЕНИЕ СПЕЦИАЛЬНЫХ УЧЕТОВ – процесс регистрации, хранения, обновления и передачи по мере необходимости сведений о физических лицах в соответствии с установленными законодательством нормами.

СПЕЦИАЛЬНЫЙ ПЛАН – документ с ограниченным доступом, разрабатываемый правоохранительными или специальными государственными органами в целях предупреждения, раскрытия, пресечения и расследования преступлений, а также обеспечения общественной безопасности и правопорядка.

СПЕЦИАЛЬНЫЙ НАЛОГОВЫЙ РЕЖИМ – особый порядок налогообложения, установленный для субъектов малого и среднего бизнеса с целью упрощения налоговой отчетности и уплаты налогов.

АКТ СПЕЦИАЛЬНОГО РАССЛЕДОВАНИЯ – процессуальный документ, оформляемый уполномоченным органом в ходе уголовного процесса при осуществлении специальных следственных действий (скрытого наблюдения, прослушивания, контроля переписки и т.п.).

АРНАУЛЫ ӘЛЕУМЕТТІК ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТУ – адамның тіршілігін объективті түрде бұзатын негіздерді еңсеру үшін адамға (отбасына) жағдай жасайтын және қоғам өміріне басқа азаматтармен тең қатысу мүмкіндіктерін беретін қызмет көрсету кешені.

АРНАУЛЫ КИІМ – жұмыскерді зиянды және қауіпті өндірістік факторлардан қорғауға арналған киім, аяқ киім, бас киім, қолғаптар.

АРНАУЛЫ КИІМ НЫСАНЫ – белгілі бір кәсіби немесе ведомыстық қажеттіліктерге арналған киімнің белгіленген сыртқы түрі, дизайны, жиынтығы мен түсі.

АРНАУЛЫ КИІМ ҮЛГІСІ – белгіленген талаптарға (стандарттар, техникалық шарттар, эскиздер) сәйкес әзірленген және дайындалған формалық, қорғаныс немесе корпоратив киімнің материалдық түпүлгісі немесе эталондық данасы.

АРНАУЛЫ МЕМЛЕКЕТТІК ОРГАНДАР – мемлекеттің ұлттық қауіпсіздігін, қорғанысын, қоғам мен құқық тәртібін қамтамасыз ету үшін құрылған, арнайы өкілеттіктермен және әскери не арнайы мәртебеге ие мемлекеттік құрылымдар.

АРНАУЛЫ ОРТА ОҚУ ОРНЫ – техникалық және кәсіби, сондай-ақ орта білімнен кейінгі білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымы.

СПЕЦИАЛЬНЫЕ СОЦИАЛЬНЫЕ УСЛУГИ – комплекс услуг, создающий условия для человека (семьи) с целью преодоления оснований, объективно нарушающих жизнедеятельность, и предоставляющий возможности для равного участия в жизни общества с другими гражданами.

СПЕЦИАЛЬНАЯ ОДЕЖДА – одежда, обувь, головной убор, рукавицы, предназначенные для защиты работника от вредных и опасных производственных факторов.

ФОРМА СПЕЦИАЛЬНОЙ ОДЕЖДЫ – установленный внешний вид, дизайн, комплектация и цветовая гамма одежды, предназначенной для определенных профессиональных или ведомственных нужд.

ОБРАЗЕЦ СПЕЦИАЛЬНОЙ ОДЕЖДЫ – материальный прототип или эталонный экземпляр форменной, защитной или корпоративной одежды, разработанный и изготовленный в соответствии с установленными требованиями (стандартами, техническими условиями, эскизами).

СПЕЦИАЛЬНЫЕ ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ОРГАНЫ – государственные структуры, созданные для обеспечения национальной безопасности, обороны, общественного и правового порядка государства, обладающие специальными полномочиями и военным или специальным статусом.

СРЕДНЕЕ СПЕЦИАЛЬНОЕ УЧЕБНОЕ ЗАВЕДЕНИЕ – организация образования, реализующая образовательные программы технического и профессионального, а также послесреднего образования.

АРТЫҚШЫЛЫҚ – заңда немесе арнайы актіде белгіленген, өзгелерге қарағанда белгілі адамларға, топтарға немесе ұйымдарға берілетін ерекше құқықтар, жеңілдіктер немесе басымдықтар.

***Ескертпе.** Қазақ тіліндегі «артықшылық» термині мәнмәтінге қарай «привилегия немесе преимущество» деп қолданылады.*

АРТЫҚШЫЛЫҚ БЕРІЛГЕН АКЦИЯ – бір жағынан, арнайы құқықтарға ие және екінші жағынан, бірқатар құқықтарға арнайы шектеулер қоятын акция.

АРТЫҚШЫЛЫҚ ҚҰҚЫҒЫ – белгілі бір адамға заң немесе шарт негізінде қандай да бір әрекетті басымырақ жүзеге асыруға мүмкіндік беретін құқық.

***Ескертпе.** Қазақ тіліндегі «артықшылық» термині орыс тілінің мәнмәтініне қарай «привилегия немесе преимущество» деп қолданылады.*

АРЫЗ – азаматтың немесе ұйымның мемлекеттік органдарға, мекемелерге немесе лауазымды адамға өтініші, ұсынысы, хабарламасы немесе талабымен жүгінетін, жазбаша немесе ауызша ресімделген ресми жолданымы.

***Ескертпе.** Қазақ тіліндегі «арыз, мәлімдеме, өтініш» құжат атауларының үшеуі де, орыс тіліне «заявление» болып аударылады. Анықтамалары әліпби ретімен берілді.*

ПРИВИЛЕГИЯ, ПРЕИМУЩЕСТВО – особые права, льготы или преимущества, предоставляемые определенным лицам, группам или организациям по сравнению с другими, установленные законом или специальным актом.

***Примечание.** Термины «привилегия» и «преимущество» переводятся на казахский язык как «артықшылық».*

АКЦИЯ ПРИВИЛЕГИРОВАННАЯ – акция, с одной стороны, обладающая специальными правами, и, с другой, на ряд прав которой наложены специальные ограничения.

ПРЕИМУЩЕСТВЕННОЕ ПРАВО – право, предоставляющее определенному лицу возможность преимущественного осуществления определённых действий на основании закона или договора.

***Примечание.** Термин «артықшылық» в казахском языке в зависимости от контекста русского языка используется в значении «привилегия» или «преимущество».*

ЗАЯВЛЕНИЕ – официальное обращение гражданина или организации в государственные органы, учреждения или должностным лицам с просьбой, предложением, сообщением или требованием, оформленное в письменной или устной форме.

***Примечание.** Названия документов «арыз, мәлімдеме, өтініш» во всех трёх случаях переводятся на русский язык как «заявление». Определения приведены в алфавитном порядке.*

АРЫЗ БЕРУ – құзыретті органға немесе лауазымды адамға жазбаша өтінішпен, ұсыныс немесе шағыммен ресми жүгіну үдерісі.

АРЫЗДАНУШЫ – сотқа немесе қылмыстық қудалау органдарына қылмыстық құқықтың бұзылғанын хабарлаған не өзінің нақты немесе болжалды құқығын не болмаса өзі өкілдік ететін адамның құқығын қылмыстық сот ісін жүргізу тәртібімен қорғау үшін жүгінген адам.

АСТЫРТЫН ӘРЕКЕТ ЕТУ – құпия ақпарат көздерінің жолын жабу және жедел шифрлау жолымен қарсы барлау мен барлау жоспарлары мен ниеттерін, күштерін, құралдарын, әрекеттерін жасыру және қадағалаудың ерекше тәртібін орнату.

АСТЫРТЫН МЕКЕНЖАЙ – астыртын әрекет ету талаптарын сақтай отырып және алушының нақты орналасқан жерін көрсетпей, жедел-іздістіру қызметіне жәрдемдесетін адамдардан хат-хабар алу үшін жедел бөлімшелер пайдаланатын, шартты түрдегі пошта мекенжайы.

АСТЫРТЫН ПӘТЕР – жедел-іздістіру қызметін жүзеге асыру үшін құқық қорғау органдарының жедел бөлімшелері жасырын түрде пайдаланатын, арнайы жабдықталған қызметтік орынжай.

ПОДАЧА ЗАЯВЛЕНИЯ – процесс официального обращения к компетентному органу или должностному лицу с письменным изложением просьбы, предложения или жалобы.

ЗАЯВИТЕЛЬ – лицо, сообщившее об уголовном правонарушении либо обратившееся к суду или органам уголовного преследования за защитой в порядке уголовного судопроизводства своего действительного или предполагаемого права либо права представляемого им лица.

КОНСПИРАЦИЯ – сокрытие сил, средств, действий, планов и намерений контрразведки, разведки путем оперативной зашифровки и закрытия доступа к источникам секретной информации, установление особого порядка надзора.

КОНСПИРАТИВНЫЙ АДРЕС – условный почтовый адрес, используемый оперативными подразделениями для получения корреспонденции от лиц, оказывающих содействие оперативно-розыскной деятельности, при соблюдении требований конспирации и без раскрытия истинного местонахождения получателя.

КОНСПИРАТИВНАЯ КВАРТИРА – специально оборудованное служебное помещение, используемое оперативными подразделениями правоохранительных органов под прикрытием в целях осуществления оперативно-розыскной деятельности.

АСТЫРТЫН ТАБЫСТАУ ПУНКТІ – жедел-іздістіру немесе арнайы операциялар жүргізу кезінде адамдарды, ақпаратты немесе заттарды жасырын түрде бір орыннан екінші орынға табыстауға пайдаланылатын құпия және алдын ала дайындалған орын.

АСЫРАУ – өмір сүруі үшін қажетті қаражат, тұрғын үй, тамақ, киім және басқа да қажеттіліктермен қамтамасыз ететін шығысты қоса алғанда бір адамның (асыраушының) екінші адамды материалдық жағынан қамтамасыз ету міндеті.

АСЫРАУДАҒЫ АДАМ – басқа адамға толық тәуелді немесе негізгі күнкөріс көзі ретінде басқа адамнан тұрақты қаржылық қолдау алатын адам.

АТАҚ-АБЫРОЙ – жеке адамның, ұйымның немесе мекеменің қоғамда, адамдар арасында қалыптасқан бағасы, көзқарасы мен пікірлерінің жиынтығы.

АТАҚТАН АЙЫРУ – адамды сот үкімі негізінде мемлекеттің берген атақтарынан, шендерінен, марапаттары мен айырым белгілерінен айыратын қылмыстық жаза түрі.

АТАУЛЫ СУБСИДИЯЛАУ – мемлекеттің қаржылай көмегін алдын ала белгіленген өлшемшарттар мен талаптарға сәйкес нақты белгіленген әлеуметтік топтарға, жеке тұлғаларға немесе ұйымдарға мақсатты түрде бөлу тетігі.

КОНСПИРАТИВНЫЙ ПЕРЕДАТОЧНЫЙ ПУНКТ – заранее подготовленное и засекреченное место, используемое для тайной передачи людей, информации или предметов с одного места в другое при проведении оперативно-розыскных мероприятий или специальных операций.

СОДЕРЖАНИЕ – обязанность одного лица обеспечивать другого лица средствами к существованию, включая расходы на питание, жильё, одежду и иные необходимые нужды.

ИЖДИВЕНЕЦ – тот, кто полностью зависит от другого лица или получает постоянную финансовую поддержку от другого лица в качестве основного источника средств к существованию.

РЕПУТАЦИЯ – сложившееся в обществе мнение о человеке, организации или учреждении, отражающее их достоинства, качества и поведение.

ЛИШЕНИЕ ЗВАНИЯ – вид уголовного наказания, заключающийся в лишении лица присвоенных ему государством званий, чинов, наград и знаков отличия на основании приговора суда.

АДРЕСНОЕ СУБСИДИРОВАНИЕ – механизм адресного распределения государственной финансовой помощи конкретным социальным группам, гражданам или организациям в соответствии с заранее определенными критериями и требованиями.

АТҚАРУШЫЛЫҚ ІС ЖҮРГІЗУ – борышкерден атқарушылық іс жүргізудің шығыстарын, өсімпұлдарды, атқарушылық санкцияны, жеке сот орындаушысының қызмет ақысын өндіріп алып, атқарушылық құжаттарды мәжбүрлеп орындатуға бағытталған шаралар.

АУДАРУ – шот иесінің нұсқауы бойынша ақшаның бір банк шотынан екінші шотқа ауысуы.

АУДАРЫМ – кәсіпорынның немесе фирманың жүзеге асыратын төлемі, жұмсалған шығыны.

АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕП – жүргізілген аудиттің нәтижесі болып табылатын жазбаша ресми құжат

АУДИТОРЛЫҚ ҚЫЗМЕТ – қаржылық есептілікке, сондай-ақ өзге де ақпаратқа аудит жүргізуге және соған байланысты көрсетілетін қызметтерге бағытталған кәсіпкерлік қызмет.

АУКЦИОН ЕРЕЖЕСІ – аукционға тауарлар жеткізу, тауарларды аукцион арқылы сату, шарттарды (өзара келісімдерді) дайындау және сатып алынған тауарларды алу ережелері.

АУКЦИОНДАҒЫ САУДА-САТТЫҚ – тауар немесе мүлікті арнайы белгіленген ережелерге сәйкес сатудың ерекше түрі, онда сатып алушылар бағаны біртіндеп көтеруді (немесе төмендетуді) ұсынады.

ИСПОЛНИТЕЛЬНОЕ ПРОИЗВОДСТВО – меры, направленные на принудительное исполнение исполнительных документов с взысканием с должника исполнительной санкции, пени, расходов по исполнительному производству, оплаты деятельности частного судебного исполнителя.

ПЕРЕВОД – движение денег с одного банковского счёта на другой по указанию владельца счёта.

ОТЧИСЛЕНИЕ – платёж, затраты, осуществляемые предприятием или фирмой.

АУДИТОРСКИЙ ОТЧЕТ – письменный официальный документ, являющийся результатом проведенного аудита.

АУДИТОРСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ – предпринимательская деятельность, направленная на проведение аудита финансовой отчетности, а также иной информации, связанной с ней, и оказание сопутствующих услуг.

АУКЦИОННОЕ ПРАВИЛО – правила поставки товаров на аукцион, продажи товаров через аукцион, подготовки договоров (взаимных соглашений) и получения приобретенных товаров.

АУКЦИОННЫЙ ТОРГ – особый вид продажи товаров или имущества в соответствии с установленными правилами, при котором покупатели предлагают постепенное повышение (или понижение) цены.

АУМАҚТАН ТЫС – мемлекет заңдарының қолданысы немесе заңдық құзыры оның мемлекеттік аумағынан тысқары жерге таралатын қағидатты немесе құқықтық мәртебені білдіретін термин.

АУМАҚТЫҚ КЕЛІСІМ – екі немесе одан да көп әкімшілік-аумақтық бірлік немесе мемлекеттік органдар арасындағы құқықтық, экономикалық, әлеуметтік немесе әкімшілік мәселелерді белгілі бір аумақ шегінде реттеу үшін жасалатын ресми шарт.

АУМАҚТЫҚ ФИЛИАЛ – заңды тұлғаның тұрған (тұратын) жерінен тыс жерде орналасқан және оның барлық функцияларын немесе бір бөлігін, оның ішінде өкілдік функцияларын жүзеге асыратын оқшауланған бөлімшесі.

АУЫРТПАЛЫҚ – белгілі бір құқықтарды үшінші тұлғаның пайдасына беруге немесе меншік иесінің мүліктік (жылжымайтын мүлікке) құқықтарын шектеуге байланысты заңды талап немесе міндеттеме.

АУЫСЫМДЫ ЖҰМЫС – бір тәулік ішіндегі екі не үш немесе төрт жұмыс ауысымындағы жұмыс.

АУЫТҚУ – нақты экономикалық көрсеткіштің (табыстың, шығыстың, өндіріс көлемінің және т.б.) жоспардан, болжамнан немесе нормативті мәннен айырмашылығы.

ЭКСТЕРРИТОРИАЛЬНЫЙ – термин, обозначающий принцип или правовой статус, в соответствии с которым применение законов или правовой юрисдикции государства распространяется за пределы его национальной территории.

ТЕРРИТОРИАЛЬНОЕ СОГЛАШЕНИЕ – официальный договор, заключаемый между двумя или более административно-территориальными единицами или государственными органами с целью урегулирования правовых, экономических, социальных или административных вопросов в пределах определённой территории.

ТЕРРИТОРИАЛЬНЫЙ ФИЛИАЛ – обособленное подразделение юридического лица, расположенное вне места его нахождения и осуществляющее все или часть его функций, включая функции представительства.

ОБРЕМЕНЕНИЕ – законное требование или обязательство, связанное с предоставлением определённых прав в пользу третьих лиц либо с ограничением прав собственника в отношении имущества (недвижимого имущества).

СМЕННАЯ РАБОТА – работа в две, либо в три или четыре рабочих смены в течение суток.

ОТКЛОНЕНИЕ – расхождение фактического экономического показателя (дохода, расхода, объема производства и т.д.) с плановыми, прогнозными или нормативными значениями.

АХУАЛ – белгілі бір оқиға болатын не әрекет жасалатын орта, сол сәттегі жалпы мән-жай мен шарттар жиынтығы.

АШУ ШАРАЛАРЫ – заңда белгіленген тәртіппен жабық немесе мөрленген объектіні ашуға бағытталған арнайы рұқсат етілген әрекеттер кешені.

АШЫҚТЫҚ ПЕН ЖАРИЯЛЫҚТЫ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ – мемлекеттік органдар немесе басқа ұйымдардың қоғамға арналған ақпараты, шешімдері мен қызмет нәтижелерінің қолжетімді және түсінікті болуын қамтамасыз ететін әрекеті.

АЯ – қоғам қатынастарының саласы, оның аясында құқықтық нормалар қолданылады және құқықтық реттеу жүзеге асырылады.

АЯҚТАЛҒАН ҚЫЛЫМЫСТЫҚ ҚҰҚЫҚ БҰЗУ – қылмыс құрамының барлық белгілерін қамтитын, қылмыс толық жүзеге асырылып, заңда қарастырылған салдардан туындаған қылық.

ӘДЕЙІ БАНКРОТТЫҚ – борышкердің немесе онымен үлестестұлғаның қасақана әрекеттері, ол кредитор алдындағы міндеттемелерін мүлкті жасыру не иеліктен шығару жолымен орындаудан жалтаруға бағытталады.

ОБСТАНОВКА – среда, в которой происходит определенное событие или действие, общая совокупность обстоятельств и условий в тот момент.

МЕРЫ ВСКРЫТИЯ – комплекс специально разрешенных действий, направленных на вскрытие закрытого или опечатанного объекта в установленном законом порядке.

ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРОЗРАЧНОСТИ И ПУБЛИЧНОСТИ – действия государственных органов или других организаций, обеспечивающие доступность и понятность информации, решений и результатов деятельности для общест-венности.

СФЕРА – область общественных отношений, в пределах которой применяются правовые нормы и осуществляется правовое регулирование.

ОКОНЧЕННОЕ УГОЛОВНОЕ ПРАВОНАРУШЕНИЕ – деяние, содержащее все признаки состава преступления, при котором преступление полностью реализовано и наступили предусмотренные законом последствия.

ПРЕДНАМЕРЕННОЕ БАНКРОТСТВО – умышленные действия должника или аффилированных с ним лиц, направленные на уклонение от исполнения обязательств перед кредиторами путём сокрытия или отчуждения имущества.

ӘДЕП НОРМАЛАРЫ – қоғамның, кәсіби ортаның немесе қызметтің белгілі бір аясындағы адамдардың мінез-құлқын реттейтін моральдық-әдептік қағидаттар мен талаптар жиынтығы.

ӘДІЛЕТ – мемлекеттің құқық қорғау қызметі және сот ісін жүргізу жүйесі, ол қоғамдағы құқықтық қатынастарды реттеу, заңдылықпен қамтамасыз ету, азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын қорғау, сондай-ақ құқық тәртібін сақтау мақсатында жүзеге асырылады.

ӘКІМШІ – басқару объектісінің (мекеме, жоба, іс-шара және т.б.) күнделікті қызметін ұйымдастыруға, ішкі үдерістер келісін қамтамасыз етуге және ресурстарды тиімді пайдалануға жауапты адам.

ӘКІМШІЛІК ЕТУ – ұйымның, мекеме немесе басқарудың басқа объектісінің қызметін ұйымдастыруға, басшылық ету және бақылауға арналған басқару қызметі.

ӘКІМШІЛІК ЖАЗАЛАУ ШАРАЛАРЫ – әкімшілік құқық бұзған адамдарға заңда белгіленген тәртіппен қолданылатын жауапқа тарту шаралары, оған алдын ала ескерту, айыппұл салу, әкімшілік қамақ және басқа да ықпал ету шаралары жатады.

ЭТИЧЕСКИЕ НОРМЫ – совокупность морально-этических принципов и требований, регулирующих поведение людей в обществе, профессиональной среде или определенной сфере деятельности.

ЮСТИЦИЯ – государственная правоохранительная деятельность и система судопроизводства, осуществляемые с целью регулирования правовых отношений в обществе, обеспечения законности, защиты прав и свобод граждан, а также поддержания правопорядка.

АДМИНИСТРАТОР – лицо, ответственное за организацию повседневной деятельности объекта управления (учреждения, проекта, мероприятия и др.), обеспечение согласованности внутренних процессов и эффективное использование ресурсов.

АДМИНИСТРИРОВАНИЕ – управленческая деятельность, направленная на организацию, руководство и контроль деятельности организации, учреждения или другого объекта управления.

МЕРЫ АДМИНИСТРАТИВНОГО ВЗЫСКАНИЯ – меры привлечения к ответственности, применяемые к лицам, совершившим административное правонарушение, в установленном законом порядке, включающие предупреждение, наложение штрафа, административный арест и другие меры воздействия.

ӘКІМШІЛІК ЖАУАПҚА ТАРТУ ЖАСЫ – адамның әкімшілік құқық бұзғаны үшін әкімшілік жауапқа тартылуы мүмкін, заңда белгіленген ең төменгі жасы.

ӘКІМШІЛІК ЖАУАПҚА ТАРТЫЛАТЫН ТҰЛҒА – 1) әкімшілік құқық бұзу жолы кесілген немесе аяқталған сәтте он алты жасқа толған, есі дұрыс жеке адам 2) заңды тұлға.

ӘКІМШІЛІК КІДІРТУ – жеке тұлғаның әкімшілік құқық бұзуын тоқтату, оның кім екенін анықтау және оған қатысты әкімшілік іс қозғау үшін қысқа уақытқа еркіндігін шектеу шарасы.

Ескертпе. «Кідірту» сөзінің қолданысы әліпби ретімен берілді.

ӘКІМШІЛІК ҚАДАҒАЛАУ – заңда қарастырылған қылмыстың белгілі бір түрлері үшін соттылығы бар, бас еркіндігінен айыру орындарынан босатылған адамдардың құқықтары мен бостандықтарына соттың уақытша шектеулер қоюы, оларға міндеттер жүктеуі (бұдан әрі – әкімшілік шектеу) және ішкі істер органдарының қадағалауындағы адамдардың әкімшілік шектеулерді сақтауға және қайта қылмыс жасау жолын кесуге бағытталған шарасы.

ВОЗРАСТ ПРИВЛЕЧЕНИЯ К АДМИНИСТРАТИВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ – минимальный установленный законом возраст, с которого лицо может быть привлечено к административной ответственности за совершённое административное правонарушение.

ЛИЦО, ПОДЛЕЖАЩЕЕ АДМИНИСТРАТИВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ – 1) физическое вменяемое лицо, достигшее к моменту окончания или пресечения административного правонарушения шестнадцатилетнего возраста. 2) юридическое лицо.

АДМИНИСТРАТИВНОЕ ЗАДЕРЖАНИЕ – мера ограничения свободы физического лица на короткое время, применяемая для пресечения совершаемого им административного правонарушения, установления его личности и возбуждения в отношении него административного производства.

Примечание. Употребление слова «Кідірту» приведено в алфавитном порядке.

АДМИНИСТРАТИВНЫЙ НАДЗОР – представляет собой меру, направленную на предотвращение повторного совершения преступлений лицами, освобожденными из мест лишения свободы, имеющими судимость за определенные виды преступлений, предусмотренные законом, посредством установления судом временных ограничений их прав и свобод, возложения на них обязанностей (далее – административное ограничение) и осуществления

ӘКІМШІЛІК ҚАМАҚ – әкімшілік құқық бұзған адамды сот шешімі немесе судьяның қаулысымен қоғамнан уақытша оқшаулау үшін қолданылатын әкімшілік жаза шарасы.

ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ – мемлекеттік және муниципалдық деңгейде жүзеге асырылатын, арнайы билік қатынастарының түрі – әкімшілік-басқару (ұйымдастыру, атқарушылық) қызметімен жүргізілетін, жария басқару жүйесін ұйымдастыру және жұмыс істеу саласының қатынастарын реттейтін құқық нормаларының тиянақталған жиынтығы.

ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУ – заңнамада әкімшілік жауаптылық белгіленген, жеке немесе заңды тұлғаның құқыққа қайшы, кінәлі (қасақана немесе абайсыз) әрекеті немесе әрекетсіздігі.

ӘКІМШІЛІК МӘЖБҮРЛЕУ – мемлекеттік органдардың әкімшілік заңдарға сүйеніп, қоғам тәртібінің, қауіпсіздігінің және заң талаптарының сақталуын қамтамасыз етуге қолданатын мәжбүрлеу (ықпал ету) шаралары.

органами внутренних дел наблюдения за соблюдением указанными лицами (поднадзорными) административных ограничений.

АДМИНИСТРАТИВНЫЙ АРЕСТ – мера административного наказания, применяемая для временного изоляции лица, совершившего административное правонарушение, на основании решения суда или постановления судьи.

АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРАВО – упорядоченная совокупность правовых норм, регулирующих отношения в области организации и функционирования системы публичного управления, осуществляемого на государственном и муниципальном уровнях посредством специального вида властных отношений – административно-управленческой (организационной, исполнительной) деятельности.

АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРАВОНАРУШЕНИЕ – противоправное, виновное (умышленное или неосторожное) действие или бездействие физического или юридического лица, за которое законодательством установлена административная ответственность.

АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРИНУЖДЕНИЕ – меры принуждения (воздействия), применяемые государственными органами на основании административных законов для обеспечения общественного порядка, безопасности и соблюдения требований законодательства.

ӘКІМШІЛІК НЕГІЗДЕ ЖОЛЫН КЕСУ — құқыққа қарсы іс-әрекетті тоқтатуға және зиянды салдарды туындатпауға бағытталған әкімшілік мәжбүрлеу түрі.

ӘКІМШІЛІК ПРОЦЕСТІК ҚҰҚЫҚ — әкімшілік құқық бұзу істерін қарау және шешу, мемлекеттік басқару саласындағы дауларды реттеу тәртібін белгілейтін құқық нормаларының жиынтығы.

ӘКІМШІЛІК РӘСІМДЕР — мемлекеттік органдардың өз міндеттерін атқаруы барысында жеке және заңды тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделеріне қатысты әрекет ету тәртібін реттейтін ережелер (нормалар) жиынтығы.

ӘКІМШІЛІК ТЕРІС ҚЫЛЫҚ — заңнамада әкімшілік жауаптылық белгіленген, жеке немесе заңды тұлғаның құқыққа қайшы, кінәлі (қасақана немесе абайсыз) әрекеті немесе әрекетсіздігі.

ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫС — әкімшілік құқық бұзу істерін қарауға және әкімшілік сот ісін жүргізуге жұмсалатын ақшалай қаражат.

ӘКІМШІЛІК ЫҚПАЛ ЕТУ ӘДІСТЕРІ — мемлекеттік биліктің, мәжбүрлеу немесе өкімдік құралдарының жиынтығы, оның көмегімен мемлекет органдары мен лауазымды адамдар бағынышты субьектілердің,

АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРЕСЕЧЕНИЕ — вид административного принуждения, направленный на прекращение противоправного деяния и предотвращение вредных последствий.

АДМИНИСТРАТИВНО-ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ПРАВО — совокупность правовых норм, устанавливающих порядок рассмотрения и разрешения дел об административных правонарушениях, регулирование споров в сфере государственного управления.

АДМИНИСТРАТИВНЫЕ ПРОЦЕДУРЫ — совокупность правил (норм), регулирующих порядок осуществления деятельности государственных органов, затрагивающей права и законные интересы физических и юридических лиц при выполнении ими своих функций.

АДМИНИСТРАТИВНЫЙ ПРОСТУПОК — противоправное, виновное (умышленное или неосторожное) действие или бездействие физического или юридического лица, за которое законодательством установлена административная ответственность.

АДМИНИСТРАТИВНЫЙ РАСХОД — денежные средства, расходуемые на рассмотрение дел об административных правонарушениях и ведение административного судопроизводства.

АДМИНИСТРАТИВНЫЕ МЕТОДЫ ВОЗДЕЙСТВИЯ — совокупность государственно-властных, принудительных или распорядительных инструментов, с помощью которых государственные органы и должностные

ұйымдар мен азаматтардың мінез-құлқын басқарады, бақылайды немесе бағыттайды.

ӘКІМШІЛІК ҰҚТИАР – мемлекеттік органның немесе лауазымды адамның заң шеңберінде әрекет жасау және әкімшілік акт шығару кезінде бірнеше шешімнің бірін таңдау құқығы (мүмкіндігі).

ӘЛЕМДІК ТӘРТІП – халықаралық қатынастар жүйесін, мемлекеттер арасындағы қарым-қатынас қағида-тарын мен нормаларын, халықаралық қауіпсіздік пен тұрақтылықты орнату және сақтау тетіктерін сипаттайтын ұғым.

ӘЛЕУЕТ – жеке тұлғаның, ұйымның немесе елдің (мемлекеттің) белгілі бір міндеттерді орындауға, белгіленген мақсаттарға жетуге немесе қолындағы ресурстарды тиімді пайдалануға жеткілікті мүмкіндіктері мен қабілеттерінің жиынтығы.

ӘЛЕУЕТТІ ӨНІМ БЕРУШІ – мемлекеттік сатыпалым немесе басқа да тапсырыстарды орындауға қатысу ниетін білдірген, заңнамада белгіленген біліктілік талаптарына сай келетін жеке немесе заңды тұлға.

ӘЛЕУЕТТІ ӨНІМ БЕРУШІНІҢ ҮЛЕСТЕС ТҰЛҒАСЫ – әлеуетті өнім берушінің шешімдерін айқындауға және (немесе) оған ықпал етуге құқығы бар (жазбаша мәміле бойынша да) кез келген жеке немесе заңды тұлға немесе керісінше,

лица управляют, контролируют или направляют поведение подведомственных субъектов, организаций или граждан.

АДМИНИСТРАТИВНОЕ УСМОТРЕНИЕ – право (возможность) государственного органа или должностного лица выбрать одно из нескольких решений при совершении действия и издании административного акта в пределах закона.

МИРОУСТРОЙСТВО – понятие, характеризующее систему международных отношений, принципы и нормы взаимодействия между государствами, а также механизмы обеспечения международной безопасности и стабильности.

ПОТЕНЦИАЛ – совокупность возможностей и способностей физического лица, организации или страны (государства), достаточных для выполнения определенных задач, достижения намеченных целей или эффективного использования имеющихся ресурсов.

ПОТЕНЦИАЛЬНЫЙ ПОСТАВЩИК – физическое или юридическое лицо, изъявляющее намерение участвовать в государственных закупках или выполнении иных заказов, отвечающее установленным законодательством квалификационным требованиям.

АФФИЛИРОВАННОЕ ЛИЦО ПОТЕНЦИАЛЬНОГО ПОСТАВЩИКА – любое физическое или юридическое лицо, которое имеет право определять решения и (или) оказывать влияние на принимаемые данным потенциальным поставщиком

әлеуетті жеткізушінің өзі басқаратын немесе оның ықпалындағы кез келген жеке немесе заңды тұлға.

ӘЛЕУМЕТТІК АУДАРЫМ – жұмыс берушілер мен жұмыскерлердің Мемлекеттік әлеуметтік сақтандыру қорына (МӘСК) тұрақты төлейтін және жұмыс істеп жүрген адамның өмірінде әртүрлі әлеуметтік жағдайлар (жүктілік, декрет, жұмыстан айырылу, мүгедек болу, т.б.) туындағанда оған мемлекет тарапынан әлеуметтік төлемдер төлеу үшін жиналатын ақшалай қаражаты.

ӘЛЕУМЕТТІК ӘДІЛДІК – қоғам мүшелерінің құқықтары мен мүмкіндіктерінің тең болуын, әркімнің қажеттілігіне қарай игіліктердің бөлінуін және әлеуметтік теңсіздікті азайтуды мақсат ететін қағидат.

ӘЛЕУМЕТТІК ӘРІПТЕСТІК – ынтымақтастыққа, тараптардың мүдделерімен келісуге және әлеуметтік-еңбек мәселелерін бірлесіп шешуге негізделген жұмыскерлер (олардың өкілдері), жұмыс берушілер және мемлекет арасындағы өзара қатынастар жүйесі.

ӘЛЕУМЕТТІК КӘСІБИ БАҒДАР – кәсібін таңдау және қызмет түрін ауыстырған кезде практикалық көмек беруге және кәсіби білімдері, дағдылары, жеке мүдделері мен еңбек нарығының қажеттіліктеріне сәйкес біліктілігін жетілдіруге бағытталатын өзара байланысты шаралар кешені.

решения (в том числе в силу сделки, совершенной в письменной форме), а также любое физическое или юридическое лицо, находящееся под управлением или под влиянием самого потенциального поставщика.

СОЦИАЛЬНОЕ ОТЧИСЛЕНИЕ – денежные средства, которые работодатели и работники регулярно выплачивают в Государственный фонд социального страхования (ГФСС) и которые накапливаются для осуществления социальных выплат со стороны государства при наступлении различных социальных ситуаций в жизни работающего человека (беременность, декрет, потеря работы, инвалидность и т.д.).

СОЦИАЛЬНАЯ СПРАВЕДЛИВОСТЬ – принцип, который предполагает равенство прав и возможностей членов общества, распределение благ в соответствии с потребностями каждого и сокращение социального неравенства.

СОЦИАЛЬНОЕ ПАРТНЕРСТВО – система взаимоотношений между работниками (их представителями), работодателями и государством, основанная на сотрудничестве, согласовании интересов сторон и совместном решении социально-трудовых вопросов.

СОЦИАЛЬНАЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ОРИЕНТАЦИЯ – комплекс взаимосвязанных мероприятий, направленных на оказание практической помощи в выборе профессий, смене рода занятий и повышение квалификации с учетом профессиональных знаний, навыков, интересов личности и потребностей рынка труда.

ӘЛЕУМЕТТІК ҚАТЕР – азаматтың күнкөріс қаражатынан айырылып, мемлекеттің әлеуметтік көмегіне мұқтаж болуына себеп болатын қолайсыз жағдайлардың туындау мүмкіндігі.

ӘЛЕУМЕТТІК ҚЫСЫМ – жеке адамның өз мінез-құлқын, көзқарасын және әдеттерін өзі мүше болып отырған шағын топтың (құрдастар, әріптестер немесе ұжымның) талаптарына сай етуге мәжбүрлейтін психологиялық ықпал ету күші.

ӘЛЕУМЕТТІК ОСАЛ ТОП – жасына, денсаулық және отбасы жағдайына немесе әлеуметтік-экономикалық мәртебесінің төмен болуына байланысты жағдайы нашарлаған, қоғамның қолдауы мен қорғауына мұқтаж азаматтар санаты.

ӘЛЕУМЕТТІК ШИЕЛЕНІС – әлеуметтің өзара әрекеттесу түрі, тараптардың мақсаттары, құндылықтары мен мүдделерінен туындайтын қарсы күрес формасы.

ӘМБЕБАП КӨРСЕТІЛЕТІН ҚЫЗМЕТ – барлық азаматтың тұрғылықты жеріне қатысты емес, қолайлы бағамен қолжетімді болатын минималды байланыс қызметтерінің жиынтығы.

ӘРЕКЕТКЕ ҚАБІЛЕТСІЗ АДАМНЫҢ ӨКІЛІ – сот шешімімен әрекетке қабілетсіз немесе әрекет қабілеті шектеулі деп танылған азаматтың мүдделерін қорғайтын адам.

СОЦИАЛЬНЫЙ РИСК – возможность (вероятность) наступления неблагоприятных обстоятельств, в результате которых гражданин лишается средств к существованию и нуждается в социальной помощи от государства.

СОЦИАЛЬНОЕ ДАВЛЕНИЕ – сила психологического воздействия, вынуждающая личность приводить свое поведение, взгляды и привычки в соответствие с требованиями малой группы (сверстников, коллег или коллектива), в которой она состоит.

СОЦИАЛЬНО УЯЗВИМЫЕ ГРУППЫ – категория граждан, чье положение ухудшилось из-за возраста, состояния здоровья и семейного положения или низкого социально-экономического статуса, и которые нуждаются в поддержке и защите общества.

СОЦИАЛЬНЫЙ КОНФЛИКТ – тип социального взаимодействия, форма противоборства сторон, обусловленная противоречиями интересов, ценностей и целей.

УНИВЕРСАЛЬНАЯ УСЛУГА – минимальный набор услуг связи, который должен быть доступен всем гражданам, независимо от места проживания, по приемлемым ценам.

ПРЕДСТАВИТЕЛЬ НЕДЕЕСПОСОБНОГО ЛИЦА – лицо, которое защищает интересы гражданина, признанного судом недееспособным или ограниченно дееспособным.

ӘРЕКЕТКЕ ҚАБІЛЕТТІК — азаматтың заңмен танылған өз әрекеттерімен азаматтық құқықтарға ие болу, оларды жүзеге асыру, сондай-ақ азаматтық міндеттерін жасау және орындау қабілеті.

ӘРЕКЕТТІҢ ТҮПКІ МӘНІСІ — субъектінің белгілі бір әрекетті жүзеге асыру барысындағы негізгі идеясы, мақсаты мен ниеті, жасалатын әрекеттің ішкі негізі мен бағыт-бағдары.

ӘСКЕРГЕ ШАҚЫРЫЛУШЫ — заңда белгіленген тәртіппен мерзімді әскери қызметке шақырылатын азамат.

ӘСКЕРИ ЕСЕПКЕ АЛУ — әскерге шақырылушылар, әскери қызметшілер және жұмылдыру ресурстары туралы сандық және сапалық деректерді есепке алу мен талдау жүйесі.

ӘСКЕРИ ҚЫЛМЫС ҮШІН ЖАУАПТЫЛЫҚ — әскери қызметшінің әскери міндеттерін орындау ережелерін бұзғаны үшін Қылмыстық кодексте белгіленген жазаға тартылуы.

ӘСКЕРІЛЕНГЕН ҚҰРАЛЫМ — әскери ұйым қағидаттарына сәйкес құрылған, арнайы міндеттерді орындайтын және қару-жарақпен, әскери техникамен қамтамасыз етілген мемлекеттік орган немесе ұйым.

ДЕЕСПОСОБНОСТЬ — признанная законом способность гражданина своими действиями приобретать и осуществлять гражданские права, а также создавать и исполнять гражданские обязанности.

ЗАМЫСЕЛ ДЕЙСТВИЙ — основная идея, цель и намерение субъекта при осуществлении определённых действий, внутренняя основа и направленность совершаемого поступка.

ПРИЗЫВНИК — гражданин, подлежащий призыву на срочную военную службу в установленном законом порядке.

ВОИНСКИЙ УЧЕТ — система учета и анализа количественных и качественных данных о призываемых в армию (призывниках), военнослужащих и мобилизационных ресурсах.

ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ЗА ВОИНСКОЕ ПРЕСТУПЛЕНИЕ — привлечение военнослужащего к наказанию, установленному Уголовным кодексом, за нарушение правил исполнения воинских обязанностей.

ВОЕНИЗИРОВАННОЕ ФОРМИРОВАНИЕ — государственный орган или организация, созданная в соответствии с принципами военной организации, предназначенная для выполнения специальных задач и обеспеченная вооружением, военной техникой.

ББ

БАҒА БЕЛГІЛЕНІМІ – сатушының немесе сатып алушының белгілі бір қаржы активін (акция, валюта) нақты бағаға сатуға немесе сатып алуға дайын екенін көрсететін нарықтағы құны.

БАҒА ҰСЫНЫСТАРЫНЫҢ СҰРАНЫМ ТӘСІЛІ – тапсырыс берушінің әлеуетті өнім берушілерден (орындаушылардан) тауар, жұмыс немесе көрсетілетін қызметке ұсынатын бағасын сұрату арқылы ең тиімді ұсынысты таңдау әдісі.

БАҒАЛАУ – объектінің сапасын, құндылығын, жай-күйін немесе өзге де сипаттамаларын анықтауға бағытталған талдау және қорытынды шығару үдерісі.

БАҒДАРЛАМАЛЫҚ ЖАСАҚТАМА – компьютерлік жүйенің жұмыс істеуіне қажет бағдарламалар мен бағдарламалық кодтар, сонымен қатар оларды пайдалануға қажет техникалық құжаттамалар жиынтығы.

БАҒДАРЛАМАЛЫҚ САУДА – жарнама орындарды немесе қаржы активтерін сатып алу және сату үдерісін автоматты түрде жүзеге асыратын, арнайы бағдарламалық құралдар мен алгоритмдерді қолданатын сауда тәсілі.

БАҒЫНЫСТЫЛЫҚ – төменгі тұрған органның немесе тұлғаның жоғары тұрған басшының (органның) бұйрықтарын орындауға, оған есеп беруге және оның бақылауында болуын міндеттейтін

ЦЕНОВАЯ КОТИРОВКА – рыночная стоимость, которая показывает готовность продавца или покупателя продать или купить определенный финансовый актив (акцию, валюту) по конкретной цене.

СПОСОБ ЗАПРОСА ЦЕНОВЫХ ПРЕДЛОЖЕНИЙ – метод выбора наиболее выгодного предложения путем запроса заказчиком ценовых предложений у потенциальных поставщиков (исполнителей) на товары, работы или услуги.

ОЦЕНКА – процесс анализа и вынесения заключения, направленный на определение качества, ценности, состояния или иных характеристик объекта.

ПРОГРАММНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ – совокупность программ и программных кодов необходимых для функционирования компьютерной системы, а также технической документации, необходимой для их использования.

ПРОГРАММНАЯ ТОРГОВЛЯ – способ покупки и продажи рекламных мест или финансовых активов с использованием специализированных программных средств и алгоритмов в автоматическом режиме.

ПОДЧИНЕННОСТЬ – система организационно-правовых отношений, обязывающая нижестоящий орган или лицо исполнять приказы, отчитываться и находиться под контролем вышестоящего руководителя (органа).

ұйымдастыру-құқықтық қатынастар жүйесі.

БАЖ – қандай да бір қызмет көрсету немесе заңи маңызы бар құжаттарды беру кезінде мемлекеттік органдар алатын ақшалай алым.

БАЖСЫЗ САУДА – кеден баждарын, салықтар мен қосымша алымдарды төлемей, тауарларды сату және сатып алуды жүзеге асыратын сауда түрі.

БАЗАЛЫҚ ЕРЕЖЕ – қызметтің, жүйенің немесе үдерістің негізін құрайтын және барлық қалған ереже мен нормаға негіз болып, оларды реттейтін бастапқы әрі іргелі ережелер жиынтығы.

БАЗИСТІК БАҒА – экономикада белгілі бір уақытта немесе жағдайда тауарлар мен қызметтердің құнын анықтауға негіз ретінде алынатын, жоспарлау мен статистикалық есеп жүргізуге арналған, өндіріс қарқыны, өнімнің өзіндік құны мен экономикалық көрсеткіштердің өзгеруін салыстыруға мүмкіндік беретін шартты немесе бастапқы баға.

БАЗИСТІК ТӘУЕКЕЛ – фьючерстік келісімшарттар арқылы хедж жасау кезінде нақты нарықтық баға мен фьючерстік бағаның арасындағы айырмашылықтың (азистің) өзгеруінен туындайтын қаржылай шығынға ұшырау қатері.

БАЙҚАУ – белгілі бір объектінің, үдерістің немесе тұлғаның әрекеттерін жүйелі түрде қадағалау, олардың жағдайын, даму барысын және

ПОШЛИНА – денежная плата, взимаемая государственными органами за оказание определённых услуг или выдачу документов, имеющих юридическое значение.

БЕСПОШЛИННАЯ ТОРГОВЛЯ – вид торговли, при котором продажа и покупка товаров осуществляются без уплаты таможенных пошлин, налогов и дополнительных сборов.

БАЗОВЫЕ ПРАВИЛА – совокупность исходных и фундаментальных правил, составляющих основу деятельности, системы или процесса, которые служат фундаментом (основой) для всех остальных правил и норм и регулируют их.

БАЗИСНАЯ ЦЕНА – в экономике это условная или исходная цена, которая принимается за основу при определении стоимости товаров и услуг в определенное время или при определенных условиях, предназначенная для планирования и ведения статистического учета, а также позволяющая сравнивать темпы производства, себестоимость продукции и изменение экономических показателей.

БАЗИСНЫЙ РИСК – риск финансовых потерь, возникающий при хеджировании с использованием фьючерсных контрактов в результате изменения разницы (базиса) между фактической рыночной ценой и фьючерсной ценой.

НАБЛЮДЕНИЕ – действие, направленное на систематический контроль за деятельностью определенного объекта, процесса или лица,

заңнамалық талаптар мен ереже-
лердің орындалуын тексеру мақса-
тындағы әрекет.

***Ескертпе.** «Бақылау» сөзі «конт-
роль» болып аударылады. Анықта-
масы әліпби ретімен берілді.*

БАЙҚАУ БЕКЕТІ – аумақты толық
шолуға болатын жерге орналасты-
рылған, бақылау, байланыс құрал-
дарымен жабдықталған, белгілен-
ген мерзімге дейін үздіксіз барлау
жүргізіп, анықталған белгілерді
тіркеу және қолбасшылыққа хабар-
лау міндетін атқаратын әскери қыз-
метшілер тобы.

БАЙҚАУ ПУНКТИ – қоршаған ор-
таның метеорологиялық, агромете-
орологиялық және гидрологиялық
сипаттамаларын бақылайтын стаци-
онарлық немесе жылжымалы пункт.

БАЙҚАУШЫ – заңнамада белгілен-
ген тәртіппен сайлау үдерісінің, сот
отырысының, жиналыстың немесе
басқа да іс-шараның барысын қа-
дағалауға құқығы бар адам.

**БАЙЛАНЫСТЫҢ БӨЛЕКТЕЛГЕН
ЖЕЛІЛЕРІ** – кейбір мемлекеттік
органдар, ұйымдар немесе кәсіпо-
рындардың жалпы (қоғамдық)
қолданысынан тыс, негізінен қыз-
меттік, өндірістік немесе арнайы
мақсаттарда құрылатын және пай-
даланылатын телекоммуникация-
лық желілер.

БАҚЫЛАП ӨЛШЕУ АКТІСІ – нақты
орындалған жұмыстардың көлемін
анықтайтын бақылау құжатының
бір түрі.

проверку их состояния, хода и со-
ответствия законодательным тре-
бованиям и нормам.

***Примечание.** Слово «бақылау» пе-
реводится как «контроль». Опре-
деление приведено в алфавитном
порядке.*

НАБЛЮДАТЕЛЬНЫЙ ПОСТ –
группа военнослужащих, размещен-
ная в месте с полным обзором тер-
ритории, оснащенная средствами
наблюдения и связи, которая выпол-
няет задачу непрерывной разведки,
фиксирования обнаруженных при-
знаков и сообщения командованию
до установленного срока.

ПУНКТ НАБЛЮДЕНИЙ – стаци-
онарный или передвижной пункт
наблюдений за метеорологически-
ми, агрометеорологическими и ги-
дрологическими характеристиками
окружающей среды.

НАБЛЮДАТЕЛЬ – лицо, которое в
установленном законодательством
порядке имеет право наблюдать за
ходом избирательного процесса,
судебного заседания, собрания или
иного мероприятия.

ВЫДЕЛЕННЫЕ СЕТИ СВЯЗИ –
телекоммуникационные сети, ко-
торые создаются и используются
отдельными государственными ор-
ганами, организациями или пред-
приятиями вне общего (публично-
го) пользования, как правило, для
служебных, производственных или
специальных целей.

АКТ КОНТРОЛЬНЫХ ОБМЕРОВ –
вид контрольного документа, кото-
рый определяет объем фактически
выполненных работ.

БАҚЫЛАУ – уәкілетті органдардың немесе лауазымды адамның заңдар, құқықтық актілер мен міндеттемелердің орындалуын байқау, тексеру және бағалау бойынша қызметі.

Ескертпе. «Байқау» сөзі «наблюдение» болып аударылады. Анықтамасы әліпби ретімен берілді.

БАҚЫЛАУ БЕКЕТІ – мемлекеттік органдар немесе уәкілетті құрылымдардың белгілі бір аумақтағы жүктердің, көлік құралдарының, адамдардың қозғалысын тексеру, рұқсат беру немесе шектеуге арналған арнайы ұйымдастырылған пункті.

БАҚЫЛАУ ЖӘНЕ ҚАДАҒАЛАУ ОРГАНДАРЫ – заңнамаға сәйкес лицензиялауды немесе өзге де рұқсат құжаттарын беруді, тіркеу есебіне қоюды, сондай-ақ жеке және заңды тұлғалар қызметінің заңдарда белгіленген талаптарға сәйкестігін тексеру мен байқауды жүзеге асыратын мемлекеттік органдар мен олардың аумақтық бөлімшелері.

БАҚЫЛАУ ФУНКЦИЯСЫ – жеке немесе заңды тұлға қызметінің заңнама талаптарына сәйкестігін тексеру және байқау, ауытқуларды анықтау және құқық актілерінде қарастырылған ықпал ету шараларын қолдану арқылы жүзеге асырылатын мемлекеттік органның функциясы.

БАҚЫЛАУ ЧЕГІ – бақылау-касса машинасы (БKM) беретін және сатушы мен сатып алушы арасында ақша операциясын жасау фактісін растайтын құжат.

КОНТРОЛЬ – деятельность уполномоченных органов или должностных лиц по наблюдению, проверке и оценке соблюдения законов, правовых актов и обязательств.

Примечание. Слово «байқау» переводится как «наблюдение». Определение приведено в алфавитном порядке.

КОНТРОЛЬНЫЙ ПОСТ – специально организованный пункт государственных органов или уполномоченных структур для проверки, допуска или ограничения движения людей, транспортных средств и грузов на определённой территории.

ОРГАНЫ КОНТРОЛЯ И НАДЗОРА – государственные органы и их территориальные подразделения, осуществляющие в соответствии с законодательством лицензирование или выдачу иных разрешительных документов, постановку на регистрационный учет, а также проверку и наблюдение на предмет соответствия деятельности физических и юридических лиц установленным требованиям законов.

КОНТРОЛЬНАЯ ФУНКЦИЯ – функция государственного органа, осуществляемая через проверку и наблюдение за соответствием деятельности физического или юридического лица требованиям законодательства, выявление отклонений и применение предусмотренных правовыми актами мер воздействия.

КОНТРОЛЬНЫЙ ЧЕК – документ, выдаваемый контрольно-кассовой машиной (ККМ) и подтверждающий факт совершения денежной операции между продавцом и покупателем.

БАЛАМА МІНДЕТТЕМЕ – борышкерді қарастырылған бірнеше әрекеттердің тек біреуін ғана орындауға міндеттейтін заңи міндеттеме.

БАЛАНСТЫҚ ШЫҒЫН – ұйымның есепті кезеңдегі шығыстары кірістерінен асып кеткен жағдайда пайда болатын шығыстары.

БАНК АУДАРЫМЫ – төлем тапсырмасы бойынша ақшалай қаражатты бір тұлғаның банк шотынан екінші тұлғаның банк шотына аудару арқылы жүзеге асырылатын ақшасыз есеп айырысу тәсілі.

БАНК БАНКРОТТЫҒЫ – банк өзінің кредиторлар алдындағы міндеттемелерін толық әрі уақытында орындау қабілетін жоғалтқан жағдайда, оның төлем қабілетсіздігін соттың заңды түрде тануы және одан кейін банкроттық рәсімдерін (санация, қайта ұйымдастыру немесе жою) қолдану үдерісі.

БАНК БИЛЕТТЕРІ – Қазақстан Республикасының Ұлттық банкі шығарған, айналыста жүретін және төлем құралы ретінде металл ақшаның орнына пайдаланылатын қағаз ақша.

БАНК ВЕКСЕЛІ – иесіне вексельде көрсетілген соманы белгіленген мерзімде төлеуге кепілдік беретін, банк міндеттемесін растайтын, қарыздық құнды қағаз.

АЛЬТЕРНАТИВНОЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВО – юридическое обязательство, при котором должник обязан выполнить только одно из нескольких предусмотренных действий.

БАЛАНСОВЫЕ УБЫТКИ – убытки, возникающие в результате превышения расходов над доходами организации за отчетный период.

БАНКОВСКИЙ ПЕРЕВОД – безналичный способ расчётов, осуществляемый путем перевода денежных средств с банковского счёта одного лица на банковский счёт другого лица по платёжному поручению.

БАНКРОТСТВО БАНКА – процесс юридического признания судом неплатежеспособности банка в случае утраты им способности полностью и своевременно исполнять свои обязательства перед кредиторами, с последующим применением процедур банкротства (санации, реорганизации или ликвидации).

БАНКОВСКИЕ БИЛЕТЫ – бумажные деньги, выпущенные Национальным банком Республики Казахстан, находящиеся в обращении и используемые в качестве платёжного средства вместо металлических денег.

БАНКОВСКИЙ ВЕКСЕЛЬ – долговая ценная бумага, подтверждающая обязательство банка выплатить владельцу указанную в ней сумму денег в установленный срок.

БАНК ДЕКЛАРАЦИЯСЫ – активтер, пассивтер, кірістер мен шығыстар жөніндегі мәліметтерді қоса алғандағы банк қызметін қамтитын, белгілі бір мерзімде жасалып, мемлекеттік және қадағалаушы органдарға ұсынылатын бекітілген есептілік форма.

БАНК ДЕПОЗИТІ – жеке немесе заңды тұлғаның қаражатын сақтау және одан пайыз (сыйақы) алу үшін банкке белгілі бір шарттармен (мерзімді немесе талап етілгенге дейінгі) берген ақша сомасы, оны банк қайтаруға және шарттағы тәртіппен сыйақы төлеуге міндеттенеді.

БАНК ЖҮЙЕСІ – Қазақстан Республикасының заңнамасы негізінде қызмет ететін, Ұлттық Банкі мен екінші деңгейдегі барлық банкті қамтитын екі деңгейлі жүйе.

БАНК КОМИССИЯСЫ – банктің шартқа немесе банк тарифтеріне сәйкес көрсеткен қызметтері (ақша аудару, кеңестер) үшін алатын ақысы.

БАНК КРЕДИТІ – банктің шартқа сәйкес қарыз алушыға мерзімділік, ақылы және қайтарымдылық талапшарттарымен беретін ақшалай қаражаты.

БАНК ҚҰЖАТЫ – банк операцияларын реттеу және ішкі басқару үшін қолданылатын шарттар, тарифтер, нұсқаулықтар және шот-фактура сияқты ресми жазбаша немесе электрондық құжаттар.

БАНКОВСКАЯ ДЕКЛАРАЦИЯ – утверждённая отчётная форма, отражающая деятельность банка, включая сведения об активах, пассивах, доходах и расходах, составляемая в определённые сроки и представляемая государственным и надзорным органам.

БАНКОВСКИЙ ДЕПОЗИТ – сумма денежных средств, переданная физическим или юридическим лицом банку на определённых условиях (срочных или до востребования) с целью их хранения и получения процентов (вознаграждения), которую банк обязуется возвратить и выплатить вознаграждение в порядке, предусмотренном договором.

БАНКОВСКАЯ СИСТЕМА – действующая на основе законодательства Республики Казахстан двухуровневая система, которая включает Национальный Банк и все банки второго уровня.

БАНКОВСКАЯ КОМИССИЯ – плата, взимаемая банком за оказанные услуги (денежные переводы, консультации) в соответствии с договором или банковскими тарифами.

БАНКОВСКИЙ КРЕДИТ – денежные средства, предоставляемые банком заемщику на условиях срочности, платности и возвратности в соответствии с договором.

БАНКОВСКИЙ ДОКУМЕНТ – применяемые банком для регулирования операций и внутреннего управления официальные письменные и электронные документы, такие как договоры, тарифы, инструкции и счета-фактуры.

БАНК ҚҰҚЫҒЫ – банктерді құруды, олардың қызметін, құқықтары мен міндеттерін, сондай-ақ банктер мен клиенттері арасындағы қатынастарды реттейтін құқық саласы.

БАНК ҚҰПИЯСЫ – заңнамада белгіленген құпия режим, оған сәйкес банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын банктер, ұйымдар, сондай-ақ олардың қызметкерлері клиент ақпараттарын қорғауды қамтамасыз етуге және оны үшінші тұлғаға, клиенттің келісімінсіз жария етпеуге міндетті.

БАНК ҚЫЗМЕТІ – банктің өз операцияларын (салымдарды қабылдау, кредит беру, валюталық операциялар) жүргізу бойынша лицензияланған қызметі.

БАНК МАРКЕТИНГІ – банктің өз өнімдері мен көрсетілетін қызметтерін қаржы нарығында ілгерілету, жаңа клиенттер тарту және бренд танымалдығын арттыру мақсатындағы іс-шаралар кешені.

БАНК ОПЕРАЦИЯЛАРЫ – банктің немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға лицензия негізінде жүргізуге рұқсат етілген, Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген қаржылық қызметтер.

БАНК ӨТІМДІЛІГІ – банктің өз міндеттемелерін өтімді активтері есебінен уақытылы әрі толық орындай алу қабілетті.

БАНКОВСКОЕ ПРАВО – отрасль права, регулирующая создание, деятельность, права и обязанности банков, а также взаимоотношения между банками и их клиентами.

БАНКОВСКАЯ ТАЙНА – установленный законодательством режим конфиденциальности, при котором банки, организации, осуществляющие отдельные виды банковских операций, а также их сотрудники обязаны обеспечивать защиту информации о клиентах, не подлежащей разглашению третьим лицам без согласия клиента.

БАНКОВСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ – лицензируемая деятельность банка по проведению банковских операций (приём вкладов, выдача кредитов, валютные операции).

БАНКОВСКИЙ МАРКЕТИНГ – комплекс мер, направленный на продвижение продуктов и услуг банка на финансовом рынке, привлечение новых клиентов и повышение узнаваемости бренда.

БАНКОВСКИЕ ОПЕРАЦИИ – финансовые услуги, предусмотренные законодательством Республики Казахстан, которые разрешено проводить на основании лицензии банкам или организациям, осуществляющим отдельные виды банковских операций.

БАНКОВСКАЯ ЛИКВИДНОСТЬ – способность банка своевременно и в полном объёме исполнять свои обязательства за счёт ликвидных активов.

БАНК ПРАКТИКАСЫ – банк қызметтерінде қолданылатын, тұрақталған рәсімдер, әдістер мен стандарттар жиынтығы.

БАНК ТӘУЕКЕЛІ – банктің өз қызметін жүзеге асыруы барысында қаржы тұрақтылығына, кірісіне немесе капиталына теріс әсер ететін, жоспарланбаған шығындарға әкелетін ішкі немесе сыртқы жағдайлардың туындау мүмкіндігі.

БАНК ХОЛДИНГТЕРІНІҢ ЕСЕПТІЛІГІ – қадағалаушы органдарға белгіленген тәртіппен ұсынылатын, банк холдингтерінің қаржы жағдайы, қызметінің нәтижелері мен ақша қозғалысының толық және шынайы ақпаратын қамтитын есептер жиынтығы.

БАНК ЧЕГІ – бағалы қағаз, онда чек жазушының (банк шотының иесі) банкке (төлеушіге) жазбаша, ешқандай шартсыз, белгілі бір соманы чек ұстаушыға (чек көрсетушіге) чек жазушы қаражаты есебінен төлеуін білдіретін жазбаша тапсырмасы.

БАНК ШОТЫНЫҢ ШАРТЫ – банк пен клиент арасындағы банк шотын ашу және жүргізу шарттарын анықтайтын келісім.

БАНКНОТ АЙНАЛЫСЫ – банкноттарды айналымға шығару, пайдалану және оларды айналымнан алу үдерісі.

БАНКОВСКАЯ ПРАКТИКА – совокупность устоявшихся процедур, методов и стандартов, применяемых в банковской деятельности.

БАНКОВСКИЙ РИСК – возможность возникновения внутренних или внешних условий, негативно влияющих на финансовую стабильность, доход или капитал банка при осуществлении им своей деятельности, приводящих к незапланированным убыткам.

ОТЧЕТНОСТЬ БАНКОВСКИХ ХОЛДИНГОВ – совокупность отчетов банковских холдингов, содержащих полную и достоверную информацию об их финансовом положении, результатах деятельности и движении денежных средств, предоставляемых надзорным органам в установленном порядке.

БАНКОВСКИЙ ЧЕК – ценная бумага, содержащая ничем не обусловленное письменное поручение чекодателя (владельца банковского счёта) банку (плательщику) выплатить определённую сумму денег чекодержателю (предъявителю чека) за счёт средств чекодателя.

ДОГОВОР БАНКОВСКОГО СЧЁТА – соглашение между банком и клиентом, определяющее условия открытия и ведения банковского счёта.

БАНКНОТНОЕ ОБРАЩЕНИЕ – процесс выпуска, использования и изъятия банкнот из денежного обращения.

БАНКРОТТЫҚТЫ ЖАСЫРУ – тұлға өзінің төлем қабілетсіздігін әдейі жасырып, заңды бұзу әрекетіне баруы.

БАНКТЕГІ ЕСЕПKE АЛУ МЕН ЕСЕПТІЛІК – банктің қаржы операцияларын, активтері мен міндеттемелерін тіркеу, жүйелеу және қорытындылау, сондай-ақ оның қызметі туралы ақпаратты белгіленген формада көрсету үдерісі.

БАНКТІҢ ЕСЕПKE АЛУ МӨЛШЕРЛЕМЕСІ – Ұлттық Банктің ақша-кредит саясатының құралы ретінде коммерциялық банктерді қайта қаржыландыру және РЕПО операцияларына белгілейтін пайыздық мөлшерлемесі.

***Ескертпе.** РЕПО мәмілесі немесе РЕПО келісімі (ағылш. repurchase agreement, repo) – осы келісімде алдын ала белгіленген баға бойынша белгілі бір мерзімнен кейін кері сату (сатып алу) міндеттемесімен бағалы қағазды сатып алу (сату) мәмілесі.*

БАНКТІҢ ҚАДАҒАЛАУЫ – банк жүйесінің тұрақтылығын сақтау, жүйелік қатерлердің алдын алу және салымшылар мен кредиторлардың құқығын қорғау үшін уәкілетті мемлекеттік органның жүзеге асыратын реттеу-бақылау қызметі.

БАНКТІҢ ҚАРЫЗ ОПЕРАЦИЯСЫ – банктің ақшалай қаражатын белгілі бір мерзімге және келісілген сыйақы (пайыз) төлеу шартымен қарыз алушыға (клиентке) беруіне байланысты жүргізілетін негізгі белсенді операция.

СОКРЫТИЕ БАНКРОТСТВА – умышленное сокрытие лицом своей неплатежеспособности, являющееся нарушением закона.

УЧЕТ И ОТЧЕТНОСТЬ В БАНКЕ – процесс регистрации, систематизации и обобщения финансовых операций, активов и обязательств банка, а также представление информации о его деятельности в установленной форме.

БАНКОВСКАЯ УЧЕТНАЯ СТАВКА – процентная ставка, устанавливаемая Национальным Банком в качестве инструмента денежно-кредитной политики и применяемая в операциях по рефинансированию и РЕПО.

***Примечание.** Сделка РЕПО, или соглашение РЕПО (от англ. repurchase agreement, repo) – сделка купли (продажи) ценной бумаги с обязательством обратной продажи (покупки) через определенный срок по заранее определённой в этом соглашении цене.*

БАНКОВСКИЙ НАДЗОР – осуществляемая уполномоченным государственным органом регуляторно-контрольная деятельность, направленная на поддержание стабильности банковской системы, предотвращение системных рисков и защиту прав вкладчиков и кредиторов.

БАНКОВСКАЯ ЗАЕМНАЯ ОПЕРАЦИЯ – основная активная операция, осуществляемая банком, связанная с предоставлением денежных средств заемщику (клиенту) на определенный срок

БАНКТИҢ ПЛАСТИК КАРТАСЫ – ұстаушысына (иесіне) электрондық терминалдар немесе басқа байланыс арналарымен төлем және ақша аударымдарын жасауға, қолма-қол ақша алуға, сондай-ақ эмитент-банк белгілеген басқа да операцияларды жүргізуге мүмкіндік беретін, банктегі бір немесе бірнеше есеп айырысу шотына байланған пластик (немесе өзге материалдан жасалған) құрал.

БАРАБАРЛЫҚ – заттың, құбылыстың өзіне-өзі тең болуын немесе бірнеше заттың өзара теңдігін білдіретін ұғым.

Ескертпе. Қазақ тіліндегі «барабарлық» термині әдетте сандық, сапалық (тәуекелді бағалаудың барабарлығы, шекті мәндердің барабарлығы, шаралардың барабарлығы және т.б.) немесе құқықтық теңдік пен салыстыру жайында айтылатын мәнімәтіндерде қолданылады, адамның мінез-құлқын сипаттау үшін қолданылмайды.

БАРТЕРЛІК МӘМІЛЕ – тараптар арасындағы құны бойынша баламалы тауарларды (немесе көрсетілетін қызметтерді) тікелей ақшасыз айырбастауды көздейтін мәміле.

БАРТЕРЛІК САУДА – екі немесе бірнеше тараптың өзара келісімі негізінде бір тауарды немесе көрсетілетін қызметті екінші бір тауарға немесе көрсетілетін қызметке балама ретінде айырбастауға бағытталған ақшасыз мәміле нысаны.

и под условием выплаты согласованного вознаграждения (процента).

БАНКОВСКАЯ ПЛАСТИКОВАЯ КАРТОЧКА – пластиковое (или иное) средство, привязанное к одному или нескольким расчетным счетам в банке, которое позволяет ее держателю совершать платежи и денежные переводы, получать наличные деньги, а также проводить другие операции, установленные банком-эмитентом, посредством электронных терминалов или других каналов связи.

АДЕКВАТНОСТЬ – понятие, выражающее равенство предмета или явления самому себе или взаимное равенство нескольких предметов.

Примечание. Термин «барабарлық» в казахском языке обычно используется в контекстах, относящихся к количественному, качественному (адекватность оценки риска, адекватность предельных значений, адекватность мер и т.д.) или юридическому равенству и сравнению и не используется для описания человеческого поведения.

БАРТЕРНАЯ СДЕЛКА – сделка между сторонами, предусматривающая прямой безденежный обмен товарами (или услугами), эквивалентными по стоимости.

БАРТЕРНАЯ ТОРГОВЛЯ – форма безденежной сделки, при которой стороны по взаимному соглашению обменивают один товар (или услугу) на другой на условиях их эквивалентной стоимости.

БАС АКТІ – құқықтық реттеу жүйесінде немесе жекелеген құқық саласында негізгі қағидалар мен ережелерді бекітіп, өзге құқықтық актілерге негіз болатын, іргелі нормативтік құқықтық акт.

БАС БОСТАНДЫҒЫНАН АЙЫРУ – сотталған адамды арнаулы түзеу мекемесіне (түзеу колониясы, түрме) жатқызу арқылы оны қоғамнан оқшаулауды көздейтін қылмыстық жазаның бір түрі.

БАС КЕЛІСІМ – әлеуметтік әріптестік тараптар арасындағы (үкімет, жұмыс берушілер мен жұмыскерлердің республикалық бірлестіктері) республикалық деңгейдегі әлеуметтік-еңбек қатынастарын реттеудің жалпы қағидаттарын белгілейтін жазбаша келісім түріндегі құқықтық акті.

БАСҚАРУ ДАҒДЫЛАРЫ – ұйымның, ұжымның немесе жекелеген үдерістердің тиімді жұмыс істеуін қамтамасыз ету үшін қажетті кәсіби қабілеттер мен тәжірибеге негізделген іс-әрекеттер кешені.

БАСҚАРУ НЫСАНЫ – белгілі бір өлшемшарттар немесе стандарттар негізінде объектінің, құбылыстың, үдерістің немесе қызмет нәтижесінің сандық немесе сапалық сипатын анықтау үдерісі.

ГЕНЕРАЛЬНЫЙ АКТ – фундаментальный нормативно-правовой акт, закрепляющий основные положения и правила в системе правового регулирования или в области отдельного права и являющийся основой для иных правовых актов.

ЛИШЕНИЕ СВОБОДЫ – вид уголовного наказания, заключающийся в принудительной изоляции осуждённого от общества путём его помещения в специальное исправительное учреждение (исправительную колонию или тюрьму).

ГЕНЕРАЛЬНОЕ СОГЛАШЕНИЕ – правовой акт в форме письменного соглашения между сторонами социального партнёрства (правительством, республиканскими объединениями работодателей и работников), устанавливающий общие принципы регулирования социально-трудовых отношений на республиканском уровне.

УПРАВЛЕНЧЕСКИЕ НАВЫКИ – комплекс действий, основанных на профессиональных способностях и опыте, необходимых для обеспечения эффективной работы организации, коллектива или отдельных процессов.

ФОРМА ПРАВЛЕНИЯ – процесс определения количественных или качественных характеристик объекта, явления, процесса или результата деятельности на основе определённых критериев или стандартов.

БАСҚЫ КОМПАНИЯ – басқа заңды тұлғаның (еншілес кәсіпорынның) жарғылық капиталында басым үлеске ие болатын немесе оның қызметіне айтарлықтай ықпал ете алатын заңды тұлға.

БАСТАМА – мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттарына немесе басқа бағдарлама құжаттарына бұдан бұрын енгізілмеген аяны, саланы, өңірді дамытуға бағытталған жаңа мақсаттар мен міндеттердің жиынтығы.

БАСТАМА ЖАСАУ – белгілі бір құқықтық немесе әкімшілік әрекеттің, рәсім не үдерістің (қозғау, ұсыну, енгізу), сондай-ақ заң жобасын әзірлеу және оны қарауға енгізу, сот ісін қозғау, тергеп-тексеруді бастау немесе заңда көзделген өзге де әрекеттердің басталуын білдіреді.

БАСТАПҚЫ НАРЫҚ – қаржы құралдарының, бағалы қағаздардың немесе басқа активтердің алғаш рет шығарылып (эмиссияланып), инвесторларға сатылатын нарығы.

БАСШЫЛЫҚ БАҚЫЛАУЫ – басқару субъектісінің ұйым немесе мемлекеттік орган қызметінің орындалу үдерісін жүйелі байқауы.

БАСШЫЛЫҚ, ЖЕТЕКШІЛІК – ұйымның немесе адам тобының қызметін басқару және бақылау үдерісі.

БАСШЫЛЫҚТЫҢ ЕСЕПКЕ АЛУЫ – компанияның қаржы-шаруашылық қызметі туралы ақпаратты жинау, талдау және ұсыну жүйесі: кірістер, шығыстар, ақша ағындары және жекелеген бағыттардың нәтижелері.

МАТЕРИНСКАЯ КОМПАНИЯ – юридическое лицо, которое имеет преобладающую долю в уставном капитале другого юридического лица (дочернего предприятия) или имеет возможность оказывать существенное влияние на его деятельность.

ИНИЦИАТИВА – совокупность новых целей и задач, направленных на развитие сферы, отрасли, региона, не включенных ранее в документы системы государственного планирования и (или) другие программные документы.

ИНИЦИИРОВАТЬ – означает начать (возбудить, предложить, представить) определённое правовое или административное действие, процедуру или процесс, а также разработку и внесение законопроекта на рассмотрение, возбуждение судебного дела, начало расследования или иные предусмотренные законом действия.

ПЕРВИЧНЫЙ РЫНОК – рынок, на котором финансовые инструменты, ценные бумаги или другие активы впервые выпускаются (эмитируются) и продаются инвесторам.

УПРАВЛЕНЧЕСКИЙ КОНТРОЛЬ – систематическое наблюдение субъекта управления за процессом выполнения деятельности в организации или государственном органе.

РУКОВОДСТВО – процесс управления и контроля деятельности организации или группы лиц.

УПРАВЛЕНЧЕСКИЙ УЧЕТ – система сбора, анализа и представления информации о финансово-хозяйственной деятельности компании: о доходах, расходах, потоках денег и результатах отдельных направлений.

БАСЫМ – қандай да бір әрекеттің, мақсаттың немесе міндеттің орындалуы бірінші кезекте болатын немесе басқаларына қарағанда назар аударуды қажет ететін жағдай.

***Ескертпе.** «Басым» сөзінің мән-мәтіне қарай «преобладающий» деген аудармасы да кездеседі.*

БАСЫМДЫҚ – субъектінің басқалардың алдында белгілі бір құқыққа, артықшылыққа немесе озық мүмкіндікке ие болуын сипаттайтын жағдаят.

БӘРІН ҚАМТИТЫН БАҚЫЛАУ – қызметтің немесе үдерістің барлық кезеңі мен аспектілерін жан-жақты тексеру, ондағы барлық ықтимал қатерді, сәйкессіздік пен ауытқуды анықтауға бағытталған шараның жиынтығы.

БӘСЕКЕ – тауар өндірушілердің, сатушылардың немесе нарық субъектілерінің өз өнімдерін аса қолайлы жағдайларда сату, пайдасын арттыру және нарықтағы орнын нығайту мақсатында жүргізетін экономикалық жарысы.

БӘСЕКЕЛЕС – нарықтағы басқа компаниялармен немесе тұлғалармен бірдей немесе ұқсас тауар не көрсетілетін қызмет ұсынып, пайда табуда жарысқа түсетін, кез келген кәсіпорын немесе жеке тұлға.

БӘСЕКЕЛЕСПЕУ ТАЛАПШАРТЫ – тараптардың бірінің белгілі бір уақыт аралығында немесе белгілі

ПРИОРИТЕТ, ПРИОРИТЕТНЫЙ – положение, при котором какое-либо действие, цель или задача заслуживает первоочередного выполнения или внимания по сравнению с другими.

***Примечание.** Слово «басым» также используется в значении «преобладающий» в зависимости от контекста.*

ПРИОРИТЕТНОСТЬ, ПРЕИМУЩЕСТВО – ситуация, характеризующая обладание субъектом определенными правами, привилегиями или передовыми возможностями перед другими.

ВСЕОБЪЕМЛЮЩИЙ КОНТРОЛЬ – всесторонняя проверка всех этапов и аспектов деятельности или процесса, комплекс мер, направленный на выявление всех возможных рисков, несоответствий и отклонений.

КОНКУРЕНЦИЯ – экономическое соперничество товаропроизводителей, продавцов или субъектов рынка, которое ведется с целью достижения наиболее выгодных условий реализации своих товаров, увеличения прибыли и укрепления своих позиций на рынке.

КОНКУРЕНТ – любое предприятие или физическое лицо, которое, предлагая идентичный или аналогичный товар либо услугу, вступает в соперничество с другими компаниями или лицами на рынке с целью получения прибыли.

УСЛОВИЕ О НЕКОНКУРЕНЦИИ – соглашение, предусматривающее обязательство одной из сторон не

бір аумақта басқа тарапқа бәсекелес болатын қызмет түрімен айналыспау міндеттемесін көздейтін келісім.

БЕДЕЛ – жеке тұлғаның, кәсіпорынның немесе әлеуметтік топтың қоғамдағы басқалармен салыстырғандағы ерекше мәртебесі, жоғары бағасы және маңызы.

БЕДЕЛІН ТҮСІРУ – біреуге немесе бір нәрсеге деген сенімді жоятын, оның беделін, маңызын немесе абыройын түсіруді көздейтін, әдейі жасалған әрекет.

БЕЙБАРАБАРЛЫҚ – объектінің, жай-күйдің немесе үдерістің белгіленген талаптарға, стандарттарға, күтімдерге және нақты жағдайларға сәйкес келмейтін деңгейі немесе жай-күйі.

БЕЙІДІЛІК – идеяға немесе біреуге не бір нәрсеге деген адалдығы, бекемдігі немесе бейімділігі.

БЕЙІМ – адамның немесе ағзаның белгілі бір әрекетке, қабілетке, мінез-құлыққа немесе жағдаятқа табиғи икемі мен ішкі мүмкіндігі.

БЕЙІМДЕЛУ – субъектінің немесе жүйенің сыртқы ортаға бейімделу үдерісі, өмір сүру жағдайларын жақсарту немесе өзгерістерге жауап беру қабілеті.

БЕЙІМДІЛІК – адамның немесе ағзаның өзгермелі орта жағдайларына бейімделіп, өз әрекеті мен мінез-құлқын сол ортаға сәйкес өзгерте алу қабілеті.

осуществлять конкурирующую деятельность в течение определенного периода или на определенной территории по отношению к другой стороне.

ПРЕСТИЖ – особый статус, высокая оценка и значимость, которые приобретает личность, предприятие или социальная группа в сравнении с другими членами общества.

ДИСКРЕДИТИРОВАНИЕ – преднамеренные действия, направленные на подрыв доверия к кому-либо или чему-либо, а также на снижение авторитета, значимости или достоинства.

НЕАДЕКВАТНОСТЬ – степень или состояние несоответствия объекта, состояния либо процесса установленным требованиям, нормам, ожиданиям и реальным условиям.

ПРИВЕРЖЕННОСТЬ – преданность, верность или глубокая склонность к кому-либо, чему-либо или идее.

ПРЕДРАСПОЛОЖЕННОСТЬ – естественная предрасположенность и внутренняя возможность человека или организма к определенному действию, способности, поведению или ситуации.

АДАПТАЦИЯ – процесс приспособления субъекта или системы к внешней среде, способность улучшать условия жизни или реагировать на изменения.

АДАПТИВНОСТЬ – способность человека или организма адаптироваться к изменяющимся условиям окружающей среды и изменять свои действия и поведение в соответствии с этой средой.

БЕЙТАРАПТЫҚ, БҰРА ТАРТПАУ-ШЫЛЫҚ – адамның немесе ұйымның шешім қабылдау, пікір білдіру немесе жағдаятты бағалау кезінде біржақтылыққа немесе субъективтік басымдыққа бармайтын жай-күйі.

БЕРЕСІ – заңнамада белгіленген мерзімде төленбегендіктен, төлеушінің мойнындағы берешек болып есептелетін салық, алым немесе бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің сомасы.

БЕРЕШЕК – жеке немесе заңды тұлғаның шарт, заң немесе басқа да міндеттемелерде белгіленген мерзімде өтемеген, басқа тұлғаға, ұйымға немесе мемлекетке төлеуге тиіс ақша сомасы.

БЕРЕШЕКТІ ӨНДІРІП АЛУ – борышкердің шартта немесе заңда белгіленген мерзімде орындамаған ақшалай немесе мүлктік міндеттемесін кредитордың (немесе уәкілетті органның) сотқа дейінгі немесе сот рәсімі арқылы мәжбүрлеп қайтаруға бағытталған әрекеттер кешені.

***Ескертпе.** Мәнмәтінге қарай «взыскание» сөзі «өндіріп алу» (ақшалай қаражатты өндіріп алу) немесе «жазалау» (тәртіптік жазалау) мағыналарында қолданылады.*

БИЗНЕС ЖЕБЕУШІСІ – болашақта пайда табуды көздейтін, стартаптар мен шағын бизнестің бастапқы даму кезеңінде өзінің қаржысын, тәжірибесін және іскери байланысын

БЕСПРИСТРАСТНОСТЬ – состояние, когда человек или организация не проявляет односторонности или субъективного предпочтения при принятии решений, выражении мнений или оценке ситуации.

НЕДОИМКА – сумма налогов, сборов или других обязательных платежей в бюджет, которая числится за плательщиком как задолженность из-за неуплаты в установленный законодательством срок.

ЗАДОЛЖЕННОСТЬ – сумма денежных средств, которую физическое или юридическое лицо обязано выплатить другому лицу, организации или государству, и которая не была погашена в срок, установленный договором, законом или иными обязательствами.

ВЗЫСКАНИЕ ЗАДОЛЖЕННОСТИ – комплекс действий, направленных на принудительное возвращение кредитору (или уполномоченному органу) денежного или имущественного обязательства, которое должник не исполнил в установленный договором или законом срок, посредством досудебных или судебных процедур.

***Примечание.** В зависимости от контекста слово «взыскание» употребляется в значении «өндіріп алу» (взыскание денежных средств) или «жазалау» (дисциплинарное взыскание).*

БИЗНЕС АНГЕЛ – частный инвестор, который, рассчитывая на получение прибыли в будущем, использует собственные средства, опыт и деловые связи в стартапы и

пайдаланып, тәуекелге баратын жеке инвестор.

БИЛІК ҚАТЫНАСЫ – бір субъектінің (билік етушінің) екінші субъектіге (бағыныштыға) өз еркін, шешімдерін немесе талаптарын орындатуға құқылы болатын, ал бағынышты тарап оларды орындауға міндетті болатын қоғамдық қатынастың ерекше түрі.

БИОМЕТРИЯЛЫҚ ДЕРЕК – адамды ерекше физиологиялық немесе мінез-құлық сипаттамаларымен сәйкестендіру үшін пайдаланылатын ақпарат.

БИРЖА АЙНАЛЫМЫ – белгілі бір уақыт аралығында биржада сатылған тауарлардың немесе бағалы қағаздардың жалпы құнын көрсететін, жасасқан мәмілелер көлемі.

БИРЖА БАҒАСЫ – биржадағы сауда-саттық нәтижесінде қалыптасқан және белгілі бір мерзімге биржаның өзі ресми тіркейтін тауардың, бағалы қағаздың немесе өзге де биржа активінің нарықтағы бағасы.

БИРЖА БІРЛІГІ – бір мәміле шеңберінде биржада сатуға болатын, тауардың немесе активтің типтік келісімшартта бекітілген ең аз мөлшері (партиясы).

БИРЖА МӘМІЛЕСІ – биржа айналымында мүлік нысанасы болатын және биржа сауда-саттығын жүргізетін қатысушылар арасында белгіленген ережелерге сәйкес жасалатын және биржада тіркелетін мәміле.

малый бизнес на ранних этапах их развития, принимая на себя высокий уровень риска.

ВЛАСТНОЕ ОТНОШЕНИЕ – особый вид общественных отношений, при котором один субъект (субъект власти) вправе навязывать свою волю, решения или требования второму субъекту (подчиненному), а подчиненная сторона обязана их исполнять.

БИОМЕТРИЧЕСКИЕ ДАННЫЕ – информация, связанная с уникальными физиологическими или поведенческими характеристиками человека, которые могут быть использованы для его идентификации.

БИРЖЕВОЙ ОБОРОТ – объем совершенных сделок, который отражает общую стоимость проданных на бирже товаров или ценных бумаг за определенный период времени.

БИРЖЕВАЯ ЦЕНА – рыночная цена товара, ценной бумаги или иного биржевого актива, формирующаяся по результатам биржевых торгов и официально фиксируемая биржей на определенный момент времени.

БИРЖЕВАЯ ЕДИНИЦА – установленное в типовом биржевом контракте минимальное количество (партия) товара или актива, которое может быть продано в рамках одной сделки.

БИРЖЕВАЯ СДЕЛКА – сделка, предметом которой является имущество, допущенное к обращению на бирже, и которая заключается на бирже участниками биржевой торговли проводимых ею торгов в соответствии с установленными правилами и подлежит регистрации на бирже.

БИРЖА ПАЙДАСЫ – бағалы қағаздар, валюталар немесе тауарлар биржасында жасалған операциялардан алынған табыс.

БИРЖА САУДАСЫ – биржадағы сауда-саттықты электрондық форматта жүргізу, мәмілелерді тіркеу және ресімдеу арқылы тауар биржасында жүзеге асырылатын биржалық тауарларды және мерзімді келісімшарттарды өткізу (сатып алу) жөніндегі кәсіпкерлік қызмет.

БИРЖА ШЫҒЫСЫ – биржа қызметін ұйымдастыру, сауда-саттық өткізу және инфрақұрылымын қолдау үшін жұмсайтын барлық қаржы шығындарының жиынтығы.

БИРЖАДАҒЫ САУДА-САТТЫҚ – тауар биржасының биржа мәмілелерін жасасу үдерісін автоматтандыруды қамтамасыз ететін, электрондық сауда жүйесіне берілген электрондық өтінімдер негізінде биржа тауарлары бойынша мәмілелер жасауға бағытталған, биржа саудасы ережелері шеңберінде жүргізілетін үдеріс.

БЛАНКІЛІК КРЕДИТ – қарыз алушының қаржы ауқаты мен беделінің сенімділігіне негізделіп, мүлікті кепілге қоймай-ақ беретін кредит түрі.

БЛАНКІДЕГІ ҚҰЖАТ – жеке деректер енгізілгеннен кейін заңи күшке ие болатын, алдын ала басылған, тұрақты деректемелері бар, бекітілген үлгідегі ресми құжат.

БИРЖЕВАЯ ПРИБЫЛЬ – доход, полученный в результате операций на бирже с ценными бумагами, валютой или товарами.

БИРЖЕВАЯ ТОРГОВЛЯ – предпринимательская деятельность по реализации (приобретению) биржевых товаров и срочных контрактов, осуществляемая на товарной бирже путем проведения биржевых торгов в электронной форме, регистрации и оформления сделок.

БИРЖЕВОЙ РАСХОД – совокупность всех финансовых затрат биржи, необходимых для организации её деятельности, проведения торгов и поддержания инфраструктуры.

БИРЖЕВЫЕ ТОРГИ – процесс, проводимый в рамках правил биржевой торговли, направленный на совершение сделок по биржевым товарам на основе электронных заявок, поданных в электронную торговую систему товарной биржи, обеспечивающую автоматизацию процесса заключения биржевых сделок.

БЛАНКОВЫЙ КРЕДИТ – вид кредита, предоставляемый заёмщику без обеспечения залогом имущества, основанный на доверии к его финансовой состоятельности и репутации.

БЛАНКОВЫЙ ДОКУМЕНТ – официальный документ установленного образца с заранее напечатанными постоянными реквизитами, который приобретает юридическую силу после внесения в него индивидуальных данных.

БОПСА – бір адамның не топтың өз мүдделерін қанағаттандыру үшін басқа адамнан немесе ұйымнан мүлкін, ақшасын, көрсетілетін қызметін немесе басқа да құндылықтарды заңсыз талап ету жолымен қорқыту, қауіп-қатер төндіру, қысым жасау әрекеті.

БОПСАЛАУ – жәбірленушіге немесе оның жақындарына күш қолданып, мүлкін жою не бұлдіру немесе оларға зиян келтіретін мәліметтерді таратып, қорқыту арқылы бөтен мүлікті немесе мүлікке құқықты беруді немесе мүліктік сипаттағы өзге де әрекеттерді жасауды талап ететін қылмыс.

БОРЫШ – жеке тұлғаның қоғам, мемлекет, отбасы немесе басқа бір адам алдындағы заңды, қаржылық және моральдық міндеті.

БОРЫШ ТАЛАБЫ – кредитордың борышкерден шартқа немесе басқа да негіздерге сәйкес ақшалай немесе өзге де міндеттемені орындауын талап ету құқығы.

БОРЫШКЕР – заңға немесе шартқа сәйкес кредитордың пайдасына белгілі бір әрекетті жасауға (мүлікті беру, жұмысты орындау, ақша төлеу) міндетті немесе белгілі бір әрекеттен қалыс қалатын адам.

БОРЫШКЕРДІ ШЫҒАРЫП ЖІБЕРУ – қарыз алушы тұрғын үйді не орынжайды өз еркімен босатудан бас тартқан жағдайда, сот актісі және орындаушылық өндіріс тәртібі

ШАНТАЖ – действия одного человека или группы лиц, направленные на удовлетворение своих интересов путём незаконного требования у другого лица или организации имущества, денег, услуг или других ценностей с применением запугивания, угроз или давления.

ВЫМОГАТЕЛЬСТВО – преступление, выражающееся в требовании передачи чужого имущества, права на имущество или совершения иных действий имущественного характера под угрозой применения насилия, уничтожения или повреждения имущества, либо распространения сведений, которые могут причинить вред потерпевшему или его близким.

ДОЛГ – юридическое, финансовое и моральное обязательство физического лица перед обществом, государством, семьей или другим человеком.

ДОЛГОВОЕ ТРЕБОВАНИЕ – право кредитора требовать от должника исполнения денежного или иного обязательства в соответствии с договором или иными основаниями.

ДОЛЖНИК – лицо, которое на основании закона или договора обязано совершить в пользу кредитора определенное действие (передать имущество, выполнить работу, уплатить деньги) либо воздержаться от определенного действия.

ВЫСЕЛЕНИЕ ДОЛЖНИКА – принудительное освобождение помещения должником, осуществляемое на основании судебного акта и в порядке исполнительного

негізінде қарыз алушының мәжбүрлі түрде орынжайды босатуы.

БОРЫШТЫ КЕШПРУ – кредитордың өз еркімен борышкерді (қарыз алушыны) өзіне тиесілі міндеттемелерді орындаудан толық немесе ішінара босатуы.

БОРЫШТЫ ӨТЕП АЛУ – борышты талап ету құқығын бастапқы кредитордан (банк, микроқаржы ұйымы) жаңа кредитор болатын үшінші тұлғаға беру.

БОРЫШТЫҚ БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР – эмитенттің (борышкердің) кредит иесіне (кредиторға) номиналды құнды және (немесе) кірісті белгілі бір мерзімде төлеу міндеттемесін куәландыратын бағалы қағаздар.

БОРЫШТЫҚ ТАУАР МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ – тауар түрінде берілген қарызды қайтаруды көздейтін міндеттемелер.

БОРЫШЫН ӨТЕП ЖҮРГЕН ӘСКЕРИ ҚЫЗМЕТШІ – Қазақстан Республикасының Заңында көзделген мерзімге Қарулы Күштерге немесе басқа әскери құралымдарға мерзімді әскери қызметке шақырылған Қазақстан Республикасының азаматтары.

БОС ОРЫН – ұйымның штаттық кестесінде қарастырылған, бірақ жұмыс беруші еңбек шартын жасасу үшін жаңа қызметкер іздейтін уақытша бос лауазым (жұмыс орны).

производства, если должник уклоняется от добровольного исполнения обязанности освободить жильё или помещение.

ПРОЩЕНИЕ ДОЛГА – добровольное освобождение кредитором (заимодавцем) должника (заёмщика) от исполнения обязательств, полностью или частично, принадлежащих кредитору.

ВЫКУП ДОЛГА – передача права требования долга от первоначального кредитора (банк, микрофинансовая организация) к третьему лицу, которое становится новым кредитором.

ДОЛГОВЫЕ ЦЕННЫЕ БУМАГИ – ценные бумаги, которые удостоверяют обязательство эмитента (должника) выплатить владельцу (кредитору) номинальную стоимость и (или) доход в определённые сроки.

ДОЛГОВЫЕ ТОВАРНЫЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА – обязательства по возврату займа, предоставленного в форме товара.

ВОЕННОСЛУЖАЩИЙ, ПРОХОДЯЩИЙ ВОИНСКУЮ СЛУЖБУ – граждане Республики Казахстан, призванные на срочную воинскую службу в Вооружённые Силы или другие воинские формирования на срок, предусмотренный Законом Республики Казахстан.

ВАКАНСИЯ – предусмотренная штатным расписанием организации, но временно незанятая должность (рабочее место), на которую работодатель ищет нового сотрудника для заключения трудового договора.

БОС ТҰРЫП ҚАЛУ – экономикалық, технологиялық, ұйымдастыру немесе өзге де өндірістік, табиғи себептерге, сондай-ақ төтенше жағдаяттарға немесе мемлекеттік органдардың шешіміне байланысты жұмысты уақытша тоқтата тұру.

БОСАТУ БАҒАСЫ – кәсіпорынның (өндіруші немесе көтерме саудагер) өнімін сауда үстемеақыларын, бөлшек сауда үстеме бағасын, ҚҚС (қосылған құн салығы) және басқа жанама салықтарды есепке алмау жолымен (жеткізу шарттары мен заңнамаға байланысты) сатып алушыға беретін бағасы.

БОСТАНДЫҚ, ЕРКІНДІК – субъектінің өз еркі мен мүдделеріне сәйкес әрекет ету қабілеті, сондай-ақ заңмен және басқа адамдардың құқықтарымен шектелген тандау мүмкіндігі.

БӨЛІМШЕ – кәсіпорынның немесе мекеменің белгілі бір функцияларын орындау үшін құрылған, ішкі ереже немесе бұйрық негізінде жұмыс істейтін ұйымдасқан окшау бөлігі.

БӨЛІНГЕН ҮЛЕС – ортақ меншіктің нақты қатысушысына ресми түрде бөлінген, ортақ мүліктің немесе мүліктік құқықтың бөлігі.

БӨЛІП ТӨЛЕУ – сатып алушы үшін кредитке қарағанда тиімдірек талапшарттармен жүзеге асыруға болатын өнімнің, көрсетілетін қызметтің немесе мүліктің құнын белгілі бір уақыт аралығында бөліп төлеу тәсілі.

ПРОСТОЙ – временная приостановка работы по причинам экономического, технологического, организационного, иного производственного или природного характера, а также в случаях введения чрезвычайных ситуаций или по решению государственных органов.

ОТПУСКНАЯ ЦЕНА – цены, по которым предприятие (производитель или оптовик) отпускает свою продукцию покупателю, как правило, без учёта торговых надбавок, розничных наценок, НДС (налог на добавленную стоимость) и других косвенных налогов (в зависимости от условий поставки и законодательства).

СВОБОДА – способность субъекта действовать в соответствии со своей волей и интересами, а также возможность выбора, ограниченная законом и правами других лиц.

ПОДРАЗДЕЛЕНИЕ – организационно обособленная часть предприятия или учреждения, созданная для выполнения определённых функций и действующая на основании внутреннего правила или приказа.

ВЫДЕЛЕННАЯ ДОЛЯ – часть общего имущества или имущественного права, официально выделенная за конкретным участником общей собственности.

РАССРОЧКА – способ оплаты, при котором стоимость товара, услуги или имущества погашается частями в установленный срок, обычно на более выгодных для покупателя условиях по сравнению с кредитом.

БӨЛШЕК САЛЫҚ — шағын және орта бизнес субъектілері үшін арнайы енгізілген, салық салынатын табыстың немесе айналымның бір бөлігі ретінде есептелетін салық режимі.

БӨЛШЕК САУДА — тауарларды жеке, отбасылық, тұрмыстық немесе басқа да кәсіпкерлік емес мақсаттарда пайдалану үшін соңғы тұтынушыларға сататын кәсіпкерлік қызмет түрі.

БӨЛШЕК САУДА БАҒАСЫ — тауарды жеке, отбасылық немесе үй шаруашылығында пайдалану үшін (қайта сату мақсатында емес) соңғы тұтынушыға даналап немесе шағын топтамамен сатуға арналған баға.

БРОКЕРЛІК ЖАЗБА — брокердің клиент тапсырмасы бойынша жасаған мәмілесінің негізгі шарттарын (күні, зат, бағасы, көлемі) қамтитын және оның орындалғанын растайтын ресми құжаты.

БРОКЕРЛІК ҚЫЗМЕТ — клиенттің тапсырмасы бойынша оның атынан және есебінен бағалы қағаздармен, тауарлар немесе өзге де активтермен азаматтық-құқықтық мәмілелерді жасасудың ақылы кәсіпкерлік қызметі.

БРОКЕРЛІК ШОТ — клиенттің ақшалай қаражаты мен бағалы қағаздарын есепке алуға және олармен қаржы нарықтарында мәміле жасасуға арналған, лицензиялық брокердің ашатын арнайы шоты.

РОЗНИЧНЫЙ НАЛОГ — специальный налоговый режим, введенный для субъектов малого и среднего бизнеса, в котором налог рассчитывается как часть налогооблагаемого дохода или оборота.

РОЗНИЧНАЯ ТОРГОВЛЯ — предпринимательская деятельность по продаже товаров конечным потребителям для личного, семейного, домашнего или иного использования, не связанного с предпринимательской деятельностью.

РОЗНИЧНАЯ ЦЕНА — цена, устанавливаемая на товар, который продается конечному потребителю поштучно или небольшими партиями для личного, семейного или домашнего использования, а не для перепродажи.

БРОКЕРСКАЯ ЗАПИСКА — официальный документ брокера, подтверждающий заключение сделки по поручению клиента и содержащий её основные условия (дату, предмет, цену, объем).

БРОКЕРСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ — предпринимательская деятельность по совершению гражданско-правовых сделок с ценными бумагами, товарами или иными активами по поручению, от имени и за счет клиента на возмездной основе

БРОКЕРСКИЙ СЧЕТ — специальный счет, открываемый у лицензированного брокера и предназначенный для учета денежных средств и ценных бумаг клиента, а также для совершения с ними сделок на финансовых рынках.

БУХГАЛТЕРЛІК ЕСЕПКЕ АЛУ – ұйымның қаржылық-шаруашылық қызметімен байланысты барлық операцияны (кіріс, шығыс, мүлік, міндеттеме, капитал т.б.) жүйелі түрде тіркеу, есепке алу және жинақтап көрсету үдерісі.

БУХГАЛТЕРЛІК ЕСЕПТІЛІК – заңнамада белгіленген талаптарға сәйкес дайындалған, кәсіпорынның есеп беру күніндегі қаржылық жағдайы, оның қызметінің нәтижелері және есепті кезеңдегі ақшалай қаражаттарының қозғалысы туралы жүйеленген ақпарат.

БҰЗУДЫ ЖОЮ ХАБАРЛАМАСЫ – заң бұзудың анықталғанын және оны жою қажеттігін ресми түрде хабарлайтын құжат.

БҰЛТАРТПАУ – алдын алуға, болдырмауға немесе тоқтатуға болмайтын нәрсенің қасиеті, яғни құтыла алмайтындығы.

БҰЛТАРТПАУ ШАРАЛАРЫ – адамның тергеп-тексеруден немесе соттан жалтаруына, қылмыстық қызметін жалғастыруына жол бермеу, іске қатысты шындықты анықтауға бөгет болдырмау және үкімнің орындалуын қамтамасыз ету мақсатында айыпталушыға, ал ерекше жағдайларда күдіктіге қолданылатын процестік мәжбүрлеу шаралары.

***Ескертпе.** Құқықтық мәнмәтінде «жолын кесу» термині көбіне әкімшілік немесе құқық бұзудың алдын алу мақсатында, құқыққа қарсы әрекеттің, оның таралуын тежеу мағынасында қолданылады.*

БУХГАЛТЕРСКИЙ УЧЕТ – процесс систематической регистрации, учёта и обобщения всех операций, связанных с финансово-хозяйственной деятельностью организации (доходы, расходы, имущество, обязательства, капитал и др.).

БУХГАЛТЕРСКАЯ ОТЧЕТНОСТЬ – систематизированная информация о финансовом положении предприятия на отчетную дату, результатах его деятельности и движении денежных средств за отчетный период, подготовленная в соответствии с установленными законодательством требованиями.

УВЕДОМЛЕНИЕ ОБ УСТРАНЕНИИ НАРУШЕНИЙ – официальный документ, информирующий о выявленном нарушении и необходимости его устранения.

НЕОТВРАТИМОСТЬ – свойство чего-либо, что нельзя предотвратить, избежать или остановить, то есть неизбежность.

МЕРЫ ПРЕСЕЧЕНИЯ – меры процессуального принуждения, применяемые к обвиняемому, а в исключительных случаях к подозреваемому, с целью: воспрепятствовать уклонению лица от следствия или суда, препятствовать продолжению преступной деятельности, препятствовать установлению истины по делу, обеспечить исполнение приговора.

Ал «бұлтартпау» термині қылмыстық іс жүргізу барысында адамның тергеп-тексеруден немесе соттан жалтаруына жол бермеу, қылмыстық әрекеттерін жалғастыруына кедергі жасау мақсатында қолданылады.

БҰЛТАРТПАУШЫЛЫҚ — тұжырымның, дәлелдеме немесе фактінінің терістеуге немесе даулауға болмайтын қасиеті.

БҰЛТТЫҚ ҚҰЖАТ АЙНАЛЫМ — бұлттық технологияларды пайдалана отырып, электрондық құжаттарды жасау, сақтау, өңдеу және алмасу үдерістерін ұйымдастыру жүйесі, мұнда құжаттар мен оларға қатысты деректер қашықтағы серверлерде орналастырылған және интернет желісі арқылы пайдаланушыларға қолжетімді.

БҰРЫНҒЫША ПАЙДАЛАНУ ҚҰҚЫҒЫ — жеке немесе заңды тұлғаның қандай да бір өнертабысқа, пайдалы модельге немесе өнеркәсіптік үлгіге толық сәйкес келетін техникалық шешімін Қазақстан Республикасының аумағында, патентке өтінім берген күніне дейін адал ниетпен пайдаланғаны немесе оны пайдалануға нақты дайындық жасағаны дәлелденсе, сол шешімді әрі қарай пайдалану ауқымын кеңейтпей қолдана беру құқығы.

БҮЛІКТІ КӨПШІЛІК — қарапайым көпшіліктен асатын дауыс саны, ол алқалы органдарда (парламент, акционерлер жиналысы, кеңес және т.б.) аса маңызды шешімдерді қабылдау үшін қажет.

НЕОПРОВЕРЖИМОСТЬ — свойство утверждения, доказательства или факта, которое делает его невозможным для опровержения или оспаривания.

ОБЛАЧНЫЙ ДОКУМЕНТООБОРОТ — система организации процессов создания, хранения, обработки и обмена электронными документами с использованием облачных технологий, при которой документы и сопутствующие данные размещаются на удаленных серверах и доступны пользователям через сеть интернет.

ПРАВО ПРЕЖДЕПОЛЬЗОВАНИЯ — право лица, которое до приоритета изобретения, полезной модели или промышленного образца добросовестно использовало на территории Республики Казахстан тождественное решение либо произвело необходимые приготовления к такому использованию, — продолжать его использование без расширения объема.

КВАЛИФИЦИРОВАННОЕ БОЛЬШИНСТВО — превышающее простое большинство, которое необходимо для принятия особо важных решений в коллегиальных органах (парламентах, собраниях акционеров, советах и др.).

БІЛІМ ҚҰЖАТЫН ТАЛУ ҚУӘЛПІ – шетелдік білім беру ұйымдары берген білім туралы құжаттың Қазақстан Республикасының аумағында заңды күші бар екенін растайтын ресми құжат.

БІР КӨЗДЕН САТЫП АЛУ ТӘСІЛІ – заңнамада белгіленген ерекше жағдайларда, тапсырыс берушінің бәсекелессіз, бір ғана өнім берушіден тауарларды, жұмыстарды немесе көрсетілетін қызметтерді сатып алу тәсілі.

БІР РЕТТІК САЛЫҚ САЛУ – салық не өзге де міндетті төлемдер кіріс немесе мүлік объектісінен бір рет қана алынатын, сол кезең үшін және сол объектіге қайта салық салуға жол берілмейтін, тек заңнамада тікелей көзделген жағдайларда ғана ауытқу болуы ықтималдығын білдіретін қағидат.

БІРЖОЛҒЫ САҚТАНДЫРУ ЖАРНАСЫ – сақтандыру шарты жасалған кезде немесе оның күшіне енудің басында сақтанушы тарапынан бір реттік және толық көлемде төленетін сақтандыру сыйлықақысы (жарнасы).

БІРТЕКТІ ТАУАРЛАР – барлық белгілері бірдей емес, бірақ сипаттамалары ұқсас және бірдей құрамбөліктерден тұратын, сол материалдардан жасалғандықтан, бағаланып отырған тауарлар сияқты қызметтерді

УДОСТОВЕРЕНИЕ О ПРИЗНАНИИ ДОКУМЕНТА ОБ ОБРАЗОВАНИИ – официальный документ, подтверждающий законную силу на территории Республики Казахстан документа об образовании, выданного зарубежными образовательными организациями.

СПОСОБ ИЗ ОДНОГО ИСТОЧНИКА – способ закупки товаров, работ или услуг, при котором заказчик осуществляет закупку без конкуренции, у одного единственного поставщика в исключительных случаях, предусмотренных законодательством.

ОДНОКРАТНОСТЬ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ – принцип, согласно которому один и тот же объект дохода или имущества облагается налогом или иным обязательным платежом только единожды, без возможности повторного налогообложения за тот же период и за тот же объект, за исключением случаев, прямо предусмотренных законодательством.

ЕДИНОВРЕМЕННЫЙ СТРАХОВОЙ ВЗНОС – страховая премия (взнос), уплачиваемая страхователем единовременно и в полном объеме при заключении договора страхования или в начале его действия.

ОДНОРОДНЫЕ ТОВАРЫ – товары, не являющиеся идентичными во всех отношениях, но обладающие сходными характеристиками и состоящими из схожих компонентов, изготовленные из тех же материалов, что позволяет им выполнять те же функции, что

атқара алатын және коммерциялық тұрғыда оларды өзара алмастыратын тауарлар.

БІРЫҢҒАЙ ЖИНАҚТАУШЫ ЗЕЙ-НЕТАҚЫ ҚОРЫ – мемлекет немесе мемлекеттік емес ұйымдар құратын, азаматтардың зейнетақы жарналары есебінен жиналған қаражатты қалыптастыру, инвестициялау және төлеу үшін қызмет атқаратын ұйым.

БІТІМГЕРЛІК – халықаралық ұйымдардың, мемлекеттердің және өзге де субъектілердің қарулы қақтығыстардың алдын алуға, реттеуге, болдырмауға, сондай-ақ қақтығыстан кейінгі кезеңде бейбітшілікті қалпына келтіруге және қолдауға бағытталған ұжымдық қызметі.

БЮДЖЕТ БАҒДАРЛАМАСЫ – мемлекеттік басқару функцияларын, республиканы немесе өңірді дамытудың стратегиялық, орта мерзімді бағдарламалары мен жоспарларын іске асыру үшін қабылданған бюджет қаражатымен қамтамасыз етілетін міндеттер.

БЮДЖЕТ ЖІКТЕЛІМІ – жіктелім объектілеріне топтастыру кодтарынан бере отырып, бюджет түсімдері мен шығыстарын функционалдық, ведомстволық және экономикалық сипаттамалар бойынша топтастыру.

БЮДЖЕТ ҚАТЫНАСТАРЫ – мемлекеттік билік органдарының, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының және өзге де қатысушылардың арасында бюджеттерді қалыптастыру, қарау, бекіту, орындау және оның атқарылуын бақылау үдерісінде

и оцениваемые товары, и быть с ними коммерчески взаимозаменяемыми.

ЕДИНЬЙ ПЕНСИОННЫЙ НАКОПИТЕЛЬНЫЙ ФОНД – организация, создаваемая государством или негосударственными структурами для формирования, инвестирования и выплаты пенсионных накоплений граждан, уплачивающих пенсионные взносы.

МИРОТВОРЧЕСТВО – коллективная деятельность международных организаций, государств и других субъектов, направленная на предотвращение, урегулирование и прекращение вооруженных конфликтов, а также на восстановление и поддержание мира в постконфликтный период.

БЮДЖЕТНАЯ ПРОГРАММА – задачи, обеспечиваемые бюджетными средствами, принятые для реализации функций государственного управления, стратегических, среднесрочных программ и планов развития республики или региона.

БЮДЖЕТНАЯ КЛАССИФИКАЦИЯ – группировка поступлений и расходов бюджета по функциональным, ведомственным и экономическим характеристикам с присвоением объектам классификации группировочных кодов.

БЮДЖЕТНЫЕ ОТНОШЕНИЯ – общественные финансовые отношения, возникающие между органами государственной власти, органами местного самоуправления и иными рассмотренными, утверждениями, исполнения

туындайтын қоғамдық, қаржылық қатынастар.

БЮДЖЕТ ҚҰРЫЛЫМЫ – бюджет деңгейлерінің жиынтығы, олардың қалыптасу тәртібі, өзара қарым-қатынастары және сол қағидаттарға құрылған мемлекеттің бюджет жүйесін ұйымдастыру жүйесі.

БЮДЖЕТ МОНИТОРИНГІ – бюджеттің орындалу барысын талдау, ауытқу себептерін анықтау және соңғы нәтижелерін болжау үшін бюджеттің орындалу көрсеткіштерін жүйелі түрде жинау және қадағалау үдерісі.

БЮДЖЕТ САЯСАТЫНЫҢ АШЫҚТЫҒЫ – мемлекеттік биліктің бюджет құру, оны орындау және бақылау мәселелері бойынша ашықтығы, қолжетімділігі және есеп беруге қабілеттілік деңгейі.

БЮДЖЕТТІ ШОҒЫРЛАНДЫРУ – мемлекет қаржысын талдау, жоспарлау және бақылау үшін бюджет жүйесінің түрлі деңгейіндегі (мысалы, республикалық, облыстық, аудандық, қалалық) бюджеттерді біртұтас жүйеге біріктіру үдерісі.

БЮДЖЕТТІК БАҚЫЛАУ – бюджет қаражаттарының тиімді және заңды пайдалануын тексеру үдерісі.

БЮДЖЕТТІК ЖОСПАРЛАУ – әлеуметтік-экономикалық даму мен бюджет параметрлерін (кірістер, шығыстар, тапшылық) болжайтын, келесі қаржы кезеңінің бюджет бағдарламалары мен операциялық

бюджетов и контроля за их исполнением.

БЮДЖЕТНОЕ УСТРОЙСТВО (СТРУКТУРА) – система организации бюджетной системы государства, включающая совокупность уровней бюджетов, порядок их формирования, взаимоотношения между ними и принципы, на которых она строится.

БЮДЖЕТНЫЙ МОНИТОРИНГ – процесс систематического сбора и отслеживания показателей исполнения бюджета с целью анализа хода его исполнения, выявления причин отклонений и прогнозирования конечных результатов.

ПРОЗРАЧНОСТЬ БЮДЖЕТНОЙ ПОЛИТИКИ – степень открытости, доступности и подотчетности государственной власти в вопросах формирования, исполнения и контроля за бюджетом.

КОНСОЛИДИРОВАНИЕ БЮДЖЕТА – процесс объединения бюджетов разных уровней бюджетной системы (например, республиканского, областного, районного, городского) в единую систему с целью анализа, планирования и контроля государственных финансов.

БЮДЖЕТНЫЙ КОНТРОЛЬ – процесс проверки эффективного и законного использования бюджетных средств.

БЮДЖЕТНОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ – этап бюджетного процесса, включающий прогнозирование социально-экономического развития и параметров бюджета (доходов, расходов, дефицита), разработку

жоспарлардың әзірленуін қамтитын бюджет үдерісінің кезеңі.

БЮДЖЕТТІК ҚЫЗМЕТ — мемлекеттік бюджетті басқаруға бағытталған әкімшілік және қаржылық әрекеттер.

БЮДЖЕТ МІНДЕТТЕМЕСІ — мемлекеттік мекеменің шарт негізінде немесе өзге де заң нормаларына сәйкес бюджеттен төлем жүргізу міндеттемесі, ол шығыстардың экономикалық жіктемесін ескере отырып, бюджеттен бөлінген қаржы көлемінде қабылданады.

БЮДЖЕТТІК СҰРАНЫМ — бюджет бағдарламалары әкімшісінің кезекті жоспарлы кезеңге арнап дайындайтын, шығыстар көлемін негіздеу және Мемлекеттік жоспарлау жүйесі шеңберінде мемлекеттік органның функцияларын, даму жоспарларын және нысаналы индикаторларын іске асыру қызметі туралы мәліметтер қамтылған бюджеттік құжаттамасы.

БЮДЖЕТТІҢ БІРЫҢҒАЙ ЖІКТЕЛІМІ — функционалдық, ведомстық және экономикалық сипаттамалар бойынша бюджеттің түсімдерінің және бюджеттен жұмсалатын шығыстардың топтастырылуын белгілейтін нормативтік құқықтық акт.

БЮДЖЕТТІҢ ОРЫНДАЛУЫ — кірістерді жинау, шығыстарды қаржыландыру, мемлекеттік қарызды басқару және бюджет қаражатының пайдаланылуын бақылауды қамтитын, бекітілген бюджетті орындау үдерісі.

бюджетных программ и операционных планов на следующий финансовый период.

БЮДЖЕТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ — административные и финансовые действия, направленные на управление государственным бюджетом.

БЮДЖЕТНОЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВО — обязательство государственного учреждения произвести платеж из бюджета, возникающее на основании договора или иной законной нормы и принимаемое в пределах выделенных ассигнований с учетом экономической классификации расходов.

БЮДЖЕТНЫЙ ЗАПРОС — бюджетная документация, подготавливаемая администратором бюджетных программ на плановый период, с целью обоснования расходов и содержащая информацию о деятельности государственного органа по реализации его функций, планов развития и целевых индикаторов в рамках Системы государственного планирования.

ЕДИНАЯ БЮДЖЕТНАЯ КЛАССИФИКАЦИЯ — является нормативным правовым актом, устанавливающим группировку поступлений в бюджет и расходования из бюджета по функциональным, ведомственным и экономическим характеристикам.

ИСПОЛНЕНИЕ БЮДЖЕТА — процесс исполнения утвержденного бюджета, который включает сбор доходов, финансирование расходов, управление государственным долгом и контроль за использованием бюджетных средств.

ВВ

ВАЛИДАТТАУ – құжаттын, деректердің немесе үдерістің заңнама талаптарына немесе белгіленген стандарттарға сәйкестігін тексеру және растау рәсімі.

ВАЛИДТІЛІК – құжаттың, келісімнің немесе әрекеттің заңнамада белгіленген талаптарға сәйкестігін және оның заңды күшінің бар екенін білдіретін қасиеті.

ВАЛЮТА ЗАҢНАМАСЫ – Қазақстан Республикасында валюта операцияларын, валюта активтерінің айналысын, есеп айырысу және ақша аударымдарын жүзеге асыру тәртібін, сондай-ақ валюталық бақылаудың құқық негіздерін белгілейтін нормативтік құқықтық актілер жиынтығы.

ВАЛЮТА ӨЗГЕРМЕЛІГІ – экономикалық, қаржылық және сыртқы факторлардың әсерінен бір валюта бағамының басқа валютаға қатысты уақыт өте өзгеруі.

ВАЛЮТАЛЫҚ БАҚЫЛАУ – уәкілетті органдар мен агенттердің Қазақстан Республикасының валюта заңнамасының сақталуын бақылау үшін жүзеге асыратын шаралар жүйесі.

ВАЛЮТАЛЫҚ ЕСЕПТІЛІК – валюталық бақылау органдары мен агенттеріне ұсынылатын және операцияның мақсаты, сомасы мен негізі туралы ақпаратты қамтитын, резиденттер мен бейрезиденттер жүргізген валюта операцияларының заңнамада белгіленген мәліметтер жүйесі.

ВАЛИДАЦИЯ – процедура проверки и подтверждения соответствия документа, данных или процесса законодательным требованиям или установленным стандартам.

ВАЛИДНОСТЬ – свойство документа, соглашения или действия, означающее его соответствие установленным законодательством требованиям и наличие законной силы.

ВАЛЮТНОЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО – совокупность нормативных правовых актов Республики Казахстан, регулирующих порядок проведения валютных операций, обращения валютных активов, осуществления расчетов и переводов денежных средств, а также правовые основы валютного контроля.

ВАЛЮТНОЕ КОЛЕБАНИЕ – изменение курса одной валюты по отношению к другой во времени под воздействием экономических, финансовых и внешних факторов.

ВАЛЮТНЫЙ КОНТРОЛЬ – система мероприятий, осуществляемых уполномоченными органами и агентами с целью контроля за соблюдением валютного законодательства Республики Казахстан.

ВАЛЮТНАЯ ОТЧЕТНОСТЬ – установленная законодательством система сведений о проведенных резидентами и нерезидентами валютных операциях, предоставляемая органам и агентам валютного контроля и включающая информацию о цели, сумме и основании операции.

ВАЛЮТАЛЫҚ СЫЙЛЫҚАҚЫ – валюта айырбастау кезінде, әсіресе нарық тұрақсыз жағдайда немесе форвардтық (мерзімді) валюталық операциялар кезінде пайда болатын нарық бағамынан жоғары үстемақы.

ВАЛЮТАЛЫҚ ТӘУЕКЕЛ – шетел валютасы бағамының қолайсыз өзгеруі салдарынан қаржы, сауда немесе кредит операцияларын жүргізу кезінде шығынға ұшырау немесе пайданы кем алу ықтималдығы.

ВАЛЮТАЛЫҚ ШАРТ – валюта операциясын жүзеге асыруға негіз болатын келісім, құрылтай құжаты немесе өзге де құжаттама.

ВЕДОМЫС – қажеттілік туындаған жағдайда шаруашылық және әлеуметтік-мәдени құрылыстың жеке-леген салаларына басшылық жасау үшін құрылатын мемлекеттік басқарудың орталық органы.

Ескертпе. «Ведомство» сөзі қазақ тілінде «ведомыс» болып, ал «ведомость» сөзі «тізімдерек» болып аударылады.

ВЕДОМЫСҚА ҚАРАСТЫ – жоғары тұрған мемлекеттік органның қарамағындағы ұйым немесе мекеме.

ВЕДОМЫСТЫҚ ЕСЕПКЕ АЛУ – мемлекеттік органның ішкі ведомыстық қызметін қамтамасыз ету үшін жедел және арнайы есепке алуға қатысы жоқ тұлғалар, заттар және оқиғалар туралы мәліметтерді жинау, тіркеу, жүйелеу, жіктеу және сақтау.

ВАЛЮТНАЯ ПРЕМИЯ – надбавка к рыночному курсу, возникающая при обмене валюты, обычно в условиях нестабильного рынка или при срочных (форвардных) валютных сделках.

ВАЛЮТНЫЙ РИСК – вероятность понести убытки или получить меньшую прибыль при проведении финансовых, торговых или кредитных операций вследствие неблагоприятного изменения курсов иностранных валют.

ВАЛЮТНЫЙ ДОГОВОР – соглашение, учредительный документ или иной документ, служащий основанием для осуществления валютной операции.

ВЕДОМСТВО – центральный орган государственного управления, образуемый в случае необходимости для руководства отдельными сферами хозяйственного и социально-культурного строительства.

Примечание. Слово «ведомство» на казахском языке переводится как «ведомыс», а слово «ведомость» – как «тізімдерек».

ПОДВЕДОМСТВЕННЫЙ – организация или учреждение, находящееся в ведении вышестоящего государственного органа.

ВЕДОМСТВЕННЫЙ УЧЕТ – сбор, регистрация, систематизация, классификация и хранение сведений о лицах, предметах и событиях, не связанных с оперативными и специальными учетами, для обеспечения внутриведомственной деятельности государственного органа.

ВЕДОМОСТЫҚ ҚАРЖЫЛЫҚ БАҚЫЛАУ — мемлекеттік мекемелердің ішкі қаржы қызметін тексеру жүйесі.

ВЕДОМОСТЫҚ МҰРАҒАТ — мұрағат құжаттарын жинайтын, ретке келтіретін, уақытша сақтайтын, есепке алатын, пайдаланатын және мемлекеттік есепке алатын мемлекеттік заңды тұлғаның мекемесі немесе құрылымдық бөлімшесі.

ВЕКСЕЛЬ ҚҰҚЫҒЫ — вексельдердің шығарылымы мен айналысын, сондай-ақ вексель бойынша міндетті тұлғалардың (вексель берушілердің, ұстаушылардың, авальшылардың, акцептанттардың, индоссанттардың) арасындағы қатынастарды реттейтін заңи және құқық нормаларының жиынтығы.

ВЕКСЕЛЬ ШАРТЫ — вексельді беруді, айналымға енгізуді, индоссаменттеуді, кепілге қоюды немесе төлеуді реттейтін азаматтық-құқықтық келісімдер.

ВЕКСЕЛЬ МІНДЕТТЕМЕСІ — белгілі бір мерзімде және белгіленген жерде вексель ұстаушыға нақты ақша сомасын төлеу жөнінде бір тараптың (вексель берушінің немесе төлеушінің) ешқандай шартсыз, жазбаша түрде алған қарыздық міндеттемесі болатын, вексельмен рәсімделген ақша міндеттемелері.

ВЕКСЕЛЬ ЗАҢНАМАСЫ — вексель шығаруды, айналысқа енгізуді, беруді, өтеуді және оның міндеттемелерінің орындалуын реттейтін құқық нормаларының жиынтығы.

ВЕДОМСТВЕННЫЙ ФИНАНСОВЫЙ КОНТРОЛЬ — система проверки внутренней финансовой деятельности государственных учреждений.

ВЕДОМСТВЕННЫЙ АРХИВ — учреждение или структурное подразделение государственного юридического лица, осуществляющее сбор, упорядочение, временное хранение, учет, использование архивных документов и государственный учет.

ВЕКСЕЛЬНОЕ ПРАВО — совокупность юридических и правовых норм, регулирующих выпуск и обращение векселей, а также отношения между обязанными по векселю лицами (эмитентами, векселедержателями, авальями, акцептантами, индоссантами).

ВЕКСЕЛЬНОЙ ДОГОВОР — гражданско-правовые соглашения, регулирующие передачу, обращение, индоссирование, залог или оплату векселя.

ВЕКСЕЛЬНОЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВО — денежные обязательства, оформленные векселем — письменным долговым документом, который удостоверяет безусловное обязательство одной стороны (векселедателя или плательщика) уплатить другой стороне (векселедержателю) определенную сумму денег в указанный срок и в определенном месте.

ВЕКСЕЛЬНОЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО — совокупность правовых норм, регулирующих выпуск, обращение, передачу, погашение и исполнение обязательств по векселям.

ВИДЕОТҮСІРЛІМ ЖАСАУ – қандай да бір объектіні, оқиғаны немесе құбылысты кейіннен көру үшін, оның қозғалыстағы бейнесін және дыбысын (қажет болса) арнайы техникалық құралдардың көмегімен жазып алу үдерісі.

ОСУЩЕСТВЛЕНИЕ ВИДЕОСЪЕМКИ – процесс записи движущегося изображения и звука (при необходимости) с помощью специальных технических средств, с целью последующего просмотра какого-либо объекта, события или явления.

ГГ

ГЕНДЕР САЯСАТЫ – қоғамның саяси, экономикалық және әлеуметтік салаларында ерлер мен әйелдердің тең құқықтары мен мүмкіндіктерін қамтамасыз етуге бағытталған мемлекеттік шаралар жүйесі.

ГРАНТТЫ ЖҰМЫСПЕН ӨТЕУ – грант келісімінде белгіленген және осыған сәйкес грант қаражаттары берілген барлық міндеттемені, шарт мен талапты жүзеге асыру.

ГЕНДЕРНАЯ ПОЛИТИКА – система государственных мер, направленная на обеспечение равных прав и возможностей для мужчин и женщин в политической, экономической и социальной сферах жизни общества.

ОТРАБОТКА ГРАНТА – реализация всех обязательств, условий и требований, предусмотренных грантовым соглашением, в соответствии с которым были предоставлены грантовые средства.

ҒҒ

ҒАЛЫМДАРДЫҢ КӘСІБИ ШОҒЫРЛАНУЫ – ғылыми қауымдастықтың білім алмасу, бірлескен зерттеулер жүргізу және ғылыми қызметтің тиімділігін арттыру мақсатында күш-жігерін біріктіруі.

ҒЫЛЫМДЫ ҚАЖЕТСІНЕТІН ӨНДІРІС – ғылыми-зерттеу нәтижелері мен жоғары технологиялық жетістіктерге негізгі рөл берілетін өндірістік қызметтің ерекше түрі.

ҒЫЛЫМИ ӘЗІРЛЕМЕ – теориялық білімді практикада қолдануға арналған жаңа технологияларды, өнімдерді немесе үдерістерді жасауға

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КОНСОЛИДАЦИЯ УЧЕНЫХ – объединение усилий научного сообщества с целью обмена знаниями, проведения совместных исследований и повышения эффективности научной деятельности.

НАУКОЕМКОЕ ПРОИЗВОДСТВО – особый вид производственной деятельности, в котором ключевую роль играют результаты научных исследований и высокотехнологичные достижения.

НАУЧНАЯ РАЗРАБОТКА – научно-техническая работа, направленная на создание новых технологий, продуктов или процессов,

бағытталған ғылыми-техникалық жұмыс.

предназначенных для практического применения теоретических знаний.

Дд

ДАҒДАРЫС КЕЗЕҢІ – экономикалық, әлеуметтік немесе саяси жүйеде тұрақсыздық пен құлдырау байқалатын, өндіріс көлемі төмендейтін, жұмыссыздық өсетін және халықтың өмір сүруі нашарлайтын киын әрі өтпелі уақыт кезеңі.

ДАҒДАРЫСТЫ ЖАҒДАЯТ – қалыпты жағдайдан күрт ауытқып, қауіп төндіретін, күрделі және тез шешім қабылдауды талап ететін жағдаят.

ДАРА КӘСІПКЕР – мемлекеттік тіркеу рәсімінен өткен, заңды тұлға құрмай-ақ, пайда табу мақсатында дербес кәсіпкерлік қызметті жүргізетін жеке тұлға.

ДАУЛАНАТЫН МӘМІЛЕ – заңнама талаптарын бұза отырып жасалған мәміле, ол сот шешімімен ғана мүдделі адамның дауталабы негізінде жарамсыз деп танылуы мүмкін.

ДАУТАЛАП – жауапкерге қарсы туындаған дауларын шешу немесе заңды мүдделерін қорғау үшін өтінішпен сот органына жүгіну.

ДАУТАЛАП БЕРУ – жеке немесе заңды тұлғаның өз құқықтарын, бостандықтарын немесе заңды мүдделерін қорғау мақсатында сотқа ресми жолданамы.

КРИЗИСНЫЙ ПЕРИОД – сложный и переходный период в экономической, социальной или политической системе, для которого характерны нестабильность, спад производства, рост безработицы и ухудшение уровня жизни населения.

КРИЗИСНАЯ СИТУАЦИЯ – ситуация, которая резко отклоняется от нормальных условий, представляет собой угрозу, является сложной и требует принятия быстрых решений.

ИНДИВИДУАЛЬНЫЙ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬ – физическое лицо, ведущее самостоятельную предпринимательскую деятельность с целью получения прибыли без образования юридического лица, прошедший процедуру государственной регистрации.

ОСПАРИМАЯ СДЕЛКА – сделка, совершенная с нарушением требований законодательства, которая может быть признана недействительной только по решению суда на основании иска заинтересованного лица.

ИСК – обращение в судебный орган с просьбой о защите законных интересов или о разрешении имеющихся споров с ответчиком.

ПРЕДЪЯВЛЕНИЕ ИСКА – официальное обращение физического или юридического лица в суд с целью защиты своих прав, свобод или законных интересов.

ДАУТАЛАП МӘНІ – дауталапшының жауапкерге қарсы қойған материалдық-құқықтық талабы бойынша соттың шығаратын шешімі.

ДАУТАЛАП ТАЛАБЫ – дауталапшының арызында көрсеткен даулы және бұзылған құқығын қорғау туралы сотқа ресми түрде жазған өтініші.

ДАУТАЛАПТАН ІШІНАРА БАС ТАРТУ – дауталапшының дауталаптың бәрінен емес, оның белгілі бір бөлігінен ғана (соманың, талаптың бір бөлігінен немесе жауапкерлердің біріне қатысты талаптан) бас тартуын білдіретін процесстік әрекеті.

ДАУТАЛАПТЫ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ – болашақ сот шешімінің орындалуын қамтамасыз ету мақсатында, дау мәніне билік ету құқығын уақытша шектеуге бағытталған, соттың мәжбүрлеу шараларын қолдануы.

ДАУТАЛАПТЫ ҚАНАҒАТТАНДЫРУ – сот дауталапшының дауталап өтінішінде баяндалған талаптарын заңды және негізді деп танып, толық немесе ішінара мойындауы, сот шешімінің дауталапшы пайдасына шығарылуы.

ДАУТАЛАПТЫ МОЙЫНДАУ – азаматтық іс жүргізуде дауталапшының мәлімделген талаптарымен келісіп, оларды даулаудан бас тартуды және соттан бұл талаптарды қанағаттандыруды өтінетін, жауапкердің ерікті процесстік әрекеті.

ПРЕДМЕТ ИСКА – материально-правовое требование истца к ответчику, относительно которого суд должен вынести решение.

ИСКОВОЕ ТРЕБОВАНИЕ – формализованная просьба истца к суду о защите своего нарушенного или оспариваемого права, изложенная в исковом заявлении.

ЧАСТИЧНЫЙ ОТКАЗ ОТ ИСКА – процессуальное действие истца, при котором он отказывается не от всего иска, а только от его определенной части (например, от части суммы, требования или требования к одному из ответчиков).

ОБЕСПЕЧЕНИЕ ИСКА – применение судом мер принудительного характера, направленных на временное ограничение права распоряжения предметом спора с целью обеспечения исполнения будущего судебного решения.

УДОВЛЕТВОРЕНИЕ ИСКА – признание судом требований, изложенных в исковом заявлении истца, законными и обоснованными, их полное или частичное одобрение, то есть вынесение судебного решения в пользу истца.

ПРИЗНАНИЕ ИСКА – добровольное процессуальное действие ответчика в гражданском судопроизводстве, заключающееся в согласии с заявленными истцом требованиями, отказе от их оспаривания и просьбе к суду удовлетворить эти требования.

ДАУТАЛАПТЫҢ ЕСКІРУ МЕРЗІМІ – тұлғаның бұзылған құқығын немесе заңды мүддесін қорғау үшін сотқа дауталаппен жүгінуге құқығы бар кезең.

ДАУТАЛАПШЫ – өз құқықтарын, бостандықтарын немесе заңды мүдделерін қорғау мақсатында сотқа дауталап жолдаған жеке немесе заңды тұлға.

ДАУЫС БЕРЕТІН АКЦИЯЛАР – айналымдағы жай акциялар, сондай-ақ Қазақстан Республикасының «Акционерлік қоғамдар туралы» Заңында көзделген жағдайларда дауыс беру құқығы берілетін артықшылыққа ие акциялар.

ДАУЫС БЕРУ ҚҰПИЯСЫ – азаматтың сайлау кезінде өз еркімен және ешқандай қысымсыз, ешкімге жарияламай, құпия түрде дауыс беру құқығы.

ДАУЫСТЫҚ ХАБАРЛАМА – дыбыс түрінде жазылып, электронды байланыс құралдарынан жолданатын ақпараттық хабар.

ДӘЙЕКСІЗ АҚПАРАТ – шындыққа сәйкес келмейтін, нақты деректермен расталмаған және жаңылысуға әкелетін мәліметтер.

ДӘЛ ОРНАЛАСҚАН ЖЕРІ – объектінің, адамның немесе оқиғаның дәл және шынайы орналасқан жері.

ДӘЛЕЛДЕМЕ – істі дұрыс шешуде маңызы бар мән-жайларды (қылмыстың жасалу фактісін, айыпталушының кінәсін немесе кінәсіздігін) анықтау мақсатында сот пен тергеу органдары

СРОК ИСКОВОЙ ДАВНОСТИ – срок, в течение которого лицо вправе обратиться в суд с иском о защите нарушенного права или законного интереса.

ИСТЕЦ – физическое или юридическое лицо, подавшее иск в суд с целью защиты своих прав, свобод или законных интересов.

ГОЛОСУЮЩИЕ АКЦИИ – простые акции, находящиеся в обращении, а также привилегированные акции, по которым предоставляется право голоса в случаях, предусмотренных Законом Республики Казахстан «Об акционерных обществах».

ТАЙНА ГОЛОСОВАНИЯ – право гражданина голосовать на выборах свободно, без какого-либо давления и без оглашения своего выбора, то есть тайным образом.

ГОЛОСОВОЕ СООБЩЕНИЕ – информационное сообщение, записанное в звуковой форме и переданное с помощью электронных средств связи.

НЕДОСТОВЕРНАЯ ИНФОРМАЦИЯ – сведения, не соответствующие действительности, не подтвержденные фактическими данными и способные ввести в заблуждение.

НАСТОЯЩЕЕ МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ – точное и подлинное местонахождение объекта, лица или события.

ДОКАЗАТЕЛЬСТВО – любые полученные законным путем фактические данные, на основе которых суд и органы следствия устанавливают обстоятельства, имеющие значение для

пайдаланатын, заңды жолмен алынған, кез келген нақты деректер.

ДӘЛЕЛДЕМЕЛЕРДІ КӨРНЕКІ-БЕЙНЕЛІ НЫҚТАУ – оқиғалар, заттар, әрекеттер, жағдайлар және басқа заңи маңызы бар мән-жайларды көрсететін дәлелдемелерді көрнекі материалдар түрінде құжаттау әдісі.

ДӘЛЕЛДЕМЕНІ ЗАТТАЙ НЫҚТАУ – дәлелдемелерді тіркеу және жинау тәсілі, бұл жағдайда қылмыстық, азаматтық немесе әкімшілік іс үшін маңызы бар заттар, құралдар, құжаттар немесе басқа да материалдық объектілер тікелей тергеу органына, анықтап-білуге немесе сотқа ұсынылады.

ДӘЛЕЛДЕМЕНІҢ ДӘЙЕКТІЛІГІ – сот немесе тергеп-тексеру барысында ұсынылған дәлелдемелердің шынайылығы, нақтылығы және өзара қайшы келмеуі, олардың оқиға немесе фактілерді толық әрі нақты көрсетуге қабілеттігі.

ДӘЛЕЛДЕМЕНІҢ ЖАРАМДЫЛЫҒЫ – дәлелдеменің қылмыстық, азаматтық немесе әкімшілік сот ісін жүргізу барысында қолданыстағы процестік заңнаманың талаптарына қатаң сәйкестікте алынғанын, жиналғанын және ресімделгенін білдіретін құқықтық сипаттамасы.

правильного разрешения дела (факт совершения преступления, виновность или невиновность обвиняемого).

НАГЛЯДНО-ОБРАЗНАЯ ФИКСАЦИЯ ДОКАЗАТЕЛЬСТВ – способ документирования доказательств в виде визуальных материалов, отражающих события, предметы, действия, обстановку и другие юридически значимые обстоятельства.

ПРЕДМЕТНАЯ ФИКСАЦИЯ ДОКАЗАТЕЛЬСТВ – способ сбора и фиксации доказательств, при котором предметы, орудия, документы или иные материальные объекты, имеющие значение для уголовного, гражданского или административного дела, представляются непосредственно органу следствия, дознания или суду.

ДОСТОВЕРНОСТЬ ДОКАЗАТЕЛЬСТВА – характеристика представленных в суде или в ходе расследования доказательств, отражающая их правдивость, точность и взаимную непротиворечивость, а также способность полно и ясно подтвердить факты или события.

ДОПУСТИМОСТЬ ДОКАЗАТЕЛЬСТВ – правовая характеристика доказательства, означающая, что оно получено, собрано и оформлено в строгом соответствии с требованиями действующего процессуального законодательства в ходе уголовного, гражданского или административного судопроизводства.

ДӘЛЕЛДІ – нақты фактілерге негізделген, шынайы мән-жайлармен расталған және объективті негіз.

ДӘРЕЖЕ – адамның білімін, біліктілігін немесе қызметтік мәртебесін көрсететін, ресми атақ немесе санат (ғылыми дәреже, әскери немесе арнаулы атақ).

ДӘРМЕНСІЗ БОРЫШКЕР – ақшалай міндеттемелер мен міндетті төлемдерге қатысты кредиторлардың талаптарын белгіленген мерзімде орындай алмайтын жеке немесе заңды тұлға.

ДЕБИТОР БЕРЕШЕГІ – басқа тұлғаның (жеке немесе заңды тұлғалар) кәсіпорынға белгілі бір ақша сомасын немесе мүлікті төлеуге не қайтаруға міндетті болған жағдайда туындайтын талап ету құқығы.

ДЕЛДАЛ – еңбек қатынастарының тараптары еңбек дауын шешу қызметтерін көрсету үшін қатыстыратын жеке немесе заңды тұлға.

ДЕЛДАЛДЫҢ КӨРСЕТЕТІН ҚЫЗМЕТІ – шикізаттың, материалдардың, өнімдердің, ақшаның, валютаның, ақпараттың, тұтыну тауарларының айналысын жеделдету және жеңілдету үшін өндірушілер мен тұтынушылар арасында байланыс орнатуға ықпал ететін кәсіпкерлік қызмет түрі.

Ескертпе. Орыс тіліндегі «услуга» сөзі қазақ тілінің мәнәсіне

ФАКТИЧЕСКИЙ – основанный на реальных фактах, подтверждённый действительными обстоятельствами и имеющий объективное основание.

СТЕПЕНЬ – официальное звание или категория, указывающая на уровень образования, квалификации или служебный статус лица (ученая степень, воинское или специальное звание).

НЕСОСТОЯТЕЛЬНЫЙ ДОЛЖНИК – физическое или юридическое лицо, не способное удовлетворить требования кредиторов по денежным обязательствам или исполнить обязательные платежи в установленный срок.

ДЕБИТОРСКАЯ ЗАДОЛЖЕННОСТЬ – право требования, которое возникает, когда другие лица (физические или юридические) обязаны уплатить или возратить предприятию определенную сумму денег или имущества.

ПОСРЕДНИК – физическое или юридическое лицо, привлекаемое сторонами трудовых отношений для оказания услуг по разрешению трудового спора.

ПОСРЕДНИЧЕСКАЯ УСЛУГА – форма предпринимательской деятельности, заключающаяся в способствовании налаживанию связей между производителями и потребителями с тем, чтобы ускорить и облегчить обращение сырья, материалов, продукции, денег, валюты, информации, потребительских товаров.

Примечание. Слово «услуга» в зависимости от контекста

қарай «көрсетілетін қызмет» (көрсеткен қызмет, көрсететін қызмет) немесе «қызмет» болып аударылады.

ДЕМЕУ КӨМЕК – жеке немесе заңды тұлғаның (демеушінің) басқа тараптың қызметіне (көбінесе мәдениет, спорт, білім салаларында және т.б.) қолдау көрсету мақсатында ерікті түрде берілетін ақшалай қаражаты, мүлгі, қызметтері немесе өзге де көмегі.

ДЕМОКРАТИЯҒА ҚАРСЫ ӘРЕКЕТ-ТЕР – азаматтардың негізгі құқықтары мен еркіндіктерін шектейтін, халықтың ерік білдіруіне, саяси қатысуына немесе теңдік қағидатына қарсы бағытталған, сондай-ақ демократиялық институттарға зиян келтіретін кез келген әрекеттер.

ДЕНЕ ӘРЕКЕТІ – адам ағзасының бұлшық ет күшін пайдаланып, қимыл-қозғалысты және энергия жұмсауды қажет ететін кез келген белсенділігі.

ДЕҢГЕЙ – басқарудың, құрылымның немесе қызметтің иерархиялық сатысы (мемлекеттік басқару деңгейлері, сот деңгейлері, басшылық деңгейі).

ДЕҢГЕЙШЕ – белгілі бір жүйенің, құрылымның немесе иерархияның құрамындағы жоғары деңгейге бағынышты және соның құрамына кіретін төменгі деңгей.

ДЕПОЗИТАРЛЫҚ ҚЫЗМЕТ – бағалы қағаздардың орталықтандырылған есебін жүргізуді, олардың сақталуын қамтамасыз етуді, құқықтардың ауысуын тіркеуді және

переводится на казахский язык как «көрсетілетін қызмет» (көрсеткен қызмет, көрсететін қызмет) или «қызмет».

СПОНСОРСКАЯ ПОМОЩЬ – добровольное предоставление денежных средств, имущества, услуг или иной поддержки физическим или юридическим лицом (спонсором) с целью содействия деятельности другой стороны (чаще всего – в сфере культуры, спорта, образования и т.д.).

АНТИДЕМОКРАТИЧЕСКИЕ ДЕЙСТВИЯ – любые действия, которые ограничивают основные права и свободы граждан, направлены против волеизъявления народа, политического участия или принципа равенства, а также наносят ущерб демократическим институтам.

ФИЗИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ – любая активность человеческого организма, требующая применения мышечной силы, движения и расхода энергии.

УРОВЕНЬ – иерархическая ступень управления, структуры или деятельности (уровни государственного управления, судебные уровни, уровень руководства).

ПОДУРОВЕНЬ – нижестоящий уровень, входящий в состав определенной системы, структуры или иерархии и подчиненный вышестоящему уровню.

ДЕПОЗИТАРНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ – вид профессиональной деятельности на рынке ценных бумаг, включающий централизованный учет ценных бумаг, обеспечение их

осыған байланысты ақпараттық-есеп айырысу операцияларын орындауды қамтитын бағалы қағаздар нарығындағы кәсіби қызмет түрі.

ДЕПОЗИТТЕРГЕ КЕПІЛДІК БЕРУ – банк лицензиясы қайтарылған немесе банкротқа ұшыраған жағдайда мемлекет (немесе уәкілетті ұйым) салымшыға, оның банктегі қаражатын өтейтін жеке адамның депозиттерін қорғау жүйесі.

ДЕПОЗИТТІК БАНК – жеке және заңды тұлғалардың артық ақшалай қаражатын депозитке (салымға) қабылдайтын, оларды сақтауға және белгілі бір сыйақы қосып қайтаруға міндеттенетін екінші деңгейлі банк.

ДЕПУТАТҚА ТИІСПЕУ ҚҰҚЫҒЫ – қылмыс үстінде ұстап алынған немесе ауыр және аса ауыр қылмыс жасаған жағдайлардан басқа кезде, Парламент депутатын өз өкілеттігі мерзімі ішінде тиісті Палатаның келісімінсіз ұстап алуға, күзетпен ұстауға, ұйқамаққа алуға, күштеп әкелуге, сот тәртібімен қолданылатын әкімшілік жазалау шараларын қолдануға, қылмыстық жауапқа тартуға болмайды.

ДЕПУТАТТЫҚ САУАЛ – Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі немесе Сенаты депутатының мемлекеттік органдардың бірінші жетекшілеріне, сондай-ақ лауазымды адамдарға, олардың құзыретіндегі мәселелерге қатысты ресми түсіндірме немесе ақпарат беруді талап ететін, ресми жазбаша жолданымы.

сохранности, регистрацию перехода прав на них, а также выполнение связанных с этим информационных-расчётных функций.

ГАРАНТИРОВАНИЕ ДЕПОЗИТОВ – система защиты вкладов физических лиц, при которой государство (или уполномоченная организация) возмещает вкладчику его средства в банке в случае отзыва лицензии у банка или его банкротства.

ДЕПОЗИТНЫЙ БАНК – банк второго уровня, который принимает от физических и юридических лиц свободные денежные средства во вклад (депозит), обязуется их сохранять и возвращать с определенным вознаграждением (процентом).

ПРАВО ДЕПУТАТСКОЙ НЕПРИКОСНОВЕННОСТИ – депутат Парламента в течение срока своих полномочий не может быть задержан, подвергнут содержанию под стражей, домашнему аресту, приводу, мерам административного взыскания, налагаемым в судебном порядке, привлечен к уголовной ответственности без согласия соответствующей Палаты, кроме случаев задержания на месте преступления либо совершения тяжкого или особо тяжкого преступления.

ДЕПУТАТСКИЙ ЗАПРОС – официальное письменное обращение депутата Мажилиса или Сената Парламента Республики Казахстан к первым руководителям государственных органов, а также к должностным лицам с требованием предоставить официальное разъяснение или информацию по вопросам, входящим в их компетенцию.

ДЕПУТАТТЫҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ ЖАҒДАЙЫ – Конституция мен құқық заңдарында белгіленген, оның өкілеттіктерін жүзеге асыру тәртібін, сондай-ақ депутат мандатын тоқтату негіздері мен рәсімін айқындайтын құқықтар, міндеттер мен кепілдіктер жиынтығы.

ДЕРБЕС ДЕРЕК – нақты бір субъектіге немесе жеке адамға қатысты мәліметтер, оның ішінде, оның жеке басын анықтауға мүмкіндік беретін ақпарат.

ДЕРБЕС ҚҰРАМ – белгілі бір органның, бірлестіктің, ұжымның немесе топтың құрамына кіретін нақты және аттары көрсетілген жеке тұлғалар жиынтығы.

ДЕРЕКҚОР – белгілі бір құрылымға сәйкес ұйымдастырылып, компьютерлік жүйеде сақталатын және қажет уақытта жылдам іздеуге, өңдеуге, талдауға болатын деректер жиынтығы.

ДЕРЕКНАМА – белгілі бір адамға, іске немесе объектіге қатысты құжаттардың, мәліметтердің және материалдардың жүйеленген жинағы.

ДЕРЕКТЕМЕ – құжаттың қандай құжат екенін, оны кім және қашан жасағанын анықтауға мүмкіндік беретін қызметтік деректер.

ДИВЕРСИЯ – қоғам мен мемлекеттің қауіпсіздігіне әдейі залал тигізуге бағытталған қасақана әрекет.

ДИПЛОМАТИЯЛЫҚ АКТІ – мемлекеттер немесе халықаралық ұйымдардың ресми қатынастарын орнату, өзгерту не болмаса тоқтатуға

ПРАВОВОЕ ПОЛОЖЕНИЕ ДЕПУТАТА – совокупность установленных Конституцией и законами прав, обязанностей и гарантий, определяющих порядок осуществления его полномочий, а также основания и процедуру прекращения депутатского мандата.

ПЕРСОНАЛЬНЫЕ ДАННЫЕ – сведения, относящиеся к определенному субъекту или физическому лицу, включая информацию, которая позволяет установить его личность.

ПЕРСОНАЛЬНЫЙ СОСТАВ – совокупность конкретных и именованных физических лиц, входящих в состав определенного органа, объединения, коллектива или группы.

БАЗА ДАННЫХ – совокупность данных, организованных по определенной структуре и хранимых в компьютерной системе, с возможностью быстрого поиска, обработки и анализа информации.

ДОСЬЕ – систематизированный сборник документов, сведений и материалов, относящихся к определенному лицу, делу или объекту.

РЕКВИЗИТ – служебные данные, по которым можно определить, что это за документ, кем и когда он создан.

ДИВЕРСИЯ – умышленные действия, направленные на преднамеренное причинение ущерба безопасности общества и государства.

АКТ ДИПЛОМАТИЧЕСКИЙ – документальная форма в международном праве, посредством которой государства или международные

қатысты өз еріктерін білдіретін, халықаралық құқықтағы құжаттық форма.

ДИСПЕРСИЯ — экономикалық көрсеткіштердің (мысалы, халық табысы, жан басына шаққандағы ЖІӨ (жалпы ішкі өнім), кедейлік деңгейі, өңірдің өсу қарқыны және т.б.) өңірлер, салалар, әлеуметтік топтар немесе уақыт аралығындағы ауытқуын сипаттайтын сандық өлшемі.

ДОМЕН АТАУЫ — интернет желісіндегі веб-сайтты, электрондық поштаны немесе басқа ресурсты айқындайтын, цифрлар мен әріптерден тұратын және IP-мекенжайды көрсететін бірегей символдар жиынтығы.

ДОМЕН КЕҢІСТІГІ — түбірлік доменнен басталатын, жоғары деңгейдегі, екінші деңгейдегі және қосалқы домендерден тұратын, DNS (домендік атаулар жүйесі) құрамындағы домен атауларының иерархиялық құрылымы.

организации выражают свою волю в целях установления, изменения либо прекращения официальных отношений.

ДИСПЕРСИЯ — количественная мера отклонения во времени экономических показателей (таких как доходы населения, ВВП (валовой внутренний продукт) на душу населения, уровень бедности, региональные темпы роста и др.) по регионам, отраслям, социальным группам или во времени.

ДОМЕННОЕ ИМЯ — уникальная совокупность символов, состоящая из цифр и букв, которая идентифицирует веб-сайт, электронную почту или другой ресурс в сети Интернет и указывает на IP-адрес.

ДОМЕННОЕ ПРОСТРАНСТВО — иерархическая структура доменных имён в составе DNS (системы доменных имён), начинающаяся с корневого домена и включающая домены верхнего уровня, второго уровня и поддомены.

Ее

ЕКІ МІНДЕТТІ ҚАТАР АТҚАРУ — қызметкер болмаған кезеңде ереже бойынша (денсаулығына байланысты, демалыста болуы, іссапарда жүруі және т.б.) бір лауазымды адамның екі (немесе одан көп) лауазымды қатар, бір уақытта және уақытша атқаратын жағдайы.

ЕЛ АУМАҒЫНАН ШЫҒАРЫП ЖІБЕРУ — соттың немесе уәкілетті органның шетел азаматы немесе азаматтығы жоқ адамға қолданатын,

ДВОЙНОЕ ЗАМЕЩЕНИЕ — положение, при котором одно должностное лицо временно исполняет обязанности по двум (или более) должностям одновременно, как правило, на период отсутствия другого сотрудника (по болезни, в отпуске, в командировке и т.д.).

ВЫДВОРЕНИЕ ЗА ПРЕДЕЛЫ СТРАНЫ — принудительная мера, применяемая судом или компетентным органом в отношении

белгіленген мерзімде елден міндетті түрде шығуын көздейтін мәжбүрлеу шарасы.

ЕЛТАҢБАЛЫ МӨР — мемлекеттік аккредитациясы бар мемлекеттік органдар мен мекемелер қолданытын құжаттардың түпнұсқалығын растау құралы.

ЕНДІРМЕ — нормативтік құқықтық актілер мен ресми құжаттың мазмұнын нақтылау, дереккөзін көрсету немесе қосымша мәлімет беру үшін негізгі мәтіннен тыс берілетін қосымша мәліметтер немесе сілтеме.

ЕНШІЛЕС КӘСІПОРЫН — заңды тұлға ретінде дербес құрылса да, оның шешімдерін бақылауға және анықтауға құқылы басқа (негізгі немесе бас) кәсіпорынның бақылауында болатын шаруашылық жүргізуші субъект.

ЕҢ ЖОҒАРЫ СОМА — заңнамада, шартта немесе ішкі ережелерде белгіленген, кез келген қаржы, кредит және төлем операцияларын жасауға рұқсат етілген шекті (ең жоғары) ақша мөлшері.

ЕҢ ТӨМЕН ЖАЛАҚЫ — қызметкердің біліктілігіне қарамастан, қарапайым еңбек міндеттерін стандартты жұмыс уақыты мен қалыпты еңбек жағдайларында орындағаны үшін, жұмыс берушінің міндетті түрде төлейтін, заңнама деңгейінде белгіленген еңбек-ақының ең төмен мөлшері.

иностранного гражданина или лица без гражданства, предусматривающая обязательный выезд из страны в установленный срок.

ГЕРБОВАЯ ПЕЧАТЬ — инструмент для заверения подлинности документов, который используется государственными органами и учреждениями, имеющими государственную аккредитацию.

СНОСКА — дополнительное пояснение или ссылка, помещённая вне основного текста нормативного правового акта либо официального документа, используемая для уточнения содержания, указания источников или предоставления дополнительных сведений.

ДОЧЕРНЕЕ ПРЕДПРИЯТИЕ — хозяйствующий субъект, который, несмотря на то, что создан как самостоятельное юридическое лицо, находится под контролем другого (основного или материнского) предприятия, которое вправе его контролировать и определять его решения.

МАКСИМАЛЬНАЯ СУММА — предельный (максимальный) размер денежных средств, разрешенный для проведения любых финансовых, кредитных и платежных операций, и установленный законодательством, договором или внутренними правилами.

МИНИМАЛЬНАЯ ЗАРАБОТНАЯ ПЛАТА — установленный на законодательном уровне минимальный размер оплаты труда, который работодатель обязан выплачивать сотруднику за выполнение простых трудовых обязанностей без учёта квалификации, при стандартной

ЕҢБЕК ЕРКІНДІГІ ҚҰҚЫҒЫ – әркімнің өз қабілетіне қарай қызмет түрін және кәсібін еркін таңдауына, еңбек етуіне және заңда белгіленген ерекше жағдайлардан басқа кезде мәжбүрлі еңбекке тартылмауына кепілдік беретін конституциялық құқығы.

ЕҢБЕК ҚАБІЛЕТІНЕН АЙЫРЫЛУ – адамның денсаулығына байланысты еңбек қызметін толық немесе ішінара орындау мүмкіндігінен айырылуы.

ЕҢБЕК ТӘРТІПТЕМЕСІ – жұмыскерлер мен жұмыс берушінің еңбекті ұйымдастыру қатынастарын реттеу тәртібі.

ЕҢБЕКАҚЫ ТӨЛЕУ – жұмыскердің біліктілігіне, орындалатын жұмыстың күрделілігіне, санына, сапасына және жағдайларына байланысты еңбегі үшін төленетін сыйақы, сондай-ақ өтемдер мен ынталандыру төлемдері.

ЕҢБЕККЕ УАҚЫТША ЖАРАМСЫЗДЫҚ ПАРАҒЫ (АНЫҚТАМАСЫ) – адамның еңбекке уақытша жарамсыздығын растайтын, жұмыстан уақытша босауы және еңбекке уақытша жарамсыздығы туралы жәрдемақы алу құқығын куәландыратын құжат.

ЕҢБЕКТЕН ТЫС КІРІС – еңбек қызметі нәтижесіне және жұмысты орындау не қызмет көрсетуге қатысы жоқ, бірақ басқа көздерден – мүлік иелігі, инвестиция, әлеуметтік

продолжительности рабочего времени и нормальных условиях труда.

ПРАВО НА СВОБОДУ ТРУДА – конституционное право каждого человека свободно выбирать вид деятельности и профессию в соответствии со своими способностями, осуществлять трудовую деятельность, а также не подвергаться принудительному труду, за исключением случаев, предусмотренных законом.

УТРАТА ТРУДОСПОСОБНОСТИ – утрата человеком возможности полностью или частично выполнять трудовую деятельность по состоянию здоровья.

ТРУДОВОЙ РАСПОРЯДОК – порядок регулирования отношений по организации труда работников и работодателя.

ОПЛАТА ТРУДА – вознаграждение за труд в зависимости от квалификации работника, сложности, количества, качества и условий выполняемой работы, а также компенсаций и стимулирующих выплат.

ЛИСТ (СПРАВКА) О ВРЕМЕННОЙ НЕТРУДОСПОСОБНОСТИ – документ, удостоверяющий временную нетрудоспособность лиц и подтверждающий право на временное освобождение от работы и получение пособия по временной нетрудоспособности.

НЕТРУДОВОЙ ДОХОД – доход, получаемый не в результате трудовой деятельности, а из иных источников, таких как доход от собственности, инвестиций,

төлемдер, зейнетақылар, мұрагерлік және сыйлықтар мен ұтыстардан алынатын табыс.

ЕҢБЕКТІ ҚОРҒАУДЫҢ БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІ – ұйым ішінде еңбекті қорғау және күзетті қамтамасыз ету үшін қолданылатын, өзара байланысты шаралар мен рәсімдердің жиынтығы.

ЕҢСЕРІЛЕЙТІН КҮШТІҢ МӘН-ЖАЙЫ – шарт міндеттемелерін орындауға мүмкіндік бермейтін төтенше, күтпеген және алдын алуға болмайтын оқиғалар.

ЕРЕЖЕ – қандай да бір әрекетті орындаудың, қызметті жүзеге асырудың немесе жүйенің жұмыс істеуінің міндетті тәртібін белгілейтін норма.

***Ескертпе.** «Ереже», «қағида» және «жалпы ереже» терминдері мағынасы мен қолданылу аясы бойынша ерекшеленеді.*

«Ереже» – белгілі бір әрекетті, мінез-құлықты, техникалық немесе қауіпсіздік талаптарын, жүйе жұмысын, үдерісті реттейтін міндетті норма (Орфографиялық ереже, Жол жүру ережесі, Ішкі тәртіп ережесі, Қауіпсіздік ережесі және т.б.), ал «қағида» – нақты рәсімдер, үдерістер, ұйым жұмысының тәртібін айқындайтын нормативтік құқықтық акт (Арнаулы үй-жайлардың қызметін ұйымдастыру қағидалары, Уақытша орналастыру орталықтарының қағидалары және т.б.), ал «жалпы ереже» – нормативтік құқықтық

социальных выплат, пенсий, наследства, подарков, выигрышей и других поступлений, не связанных с выполнением работы или оказанием услуг.

СИСТЕМА УПРАВЛЕНИЯ ОХРАНОЙ ТРУДА – совокупность взаимосвязанных мер и процедур, применяемых внутри организации с целью обеспечения охраны и безопасности труда.

ОБСТОЯТЕЛЬСТВА НЕПРЕОДОЛИМОЙ СИЛЫ – чрезвычайные, непредвиденные и непредотвратимые события, которые делают невозможным исполнение договорных обязательств.

ПРАВИЛО – норма, устанавливающее обязательный порядок выполнения какого-либо действия, осуществления деятельности или функционирования системы.

***Примечание.** Термины «ереже», «қағида» и «жалпы ереже» различаются по своему значению и сфере применения.*

«Ереже» – обязательная норма, которая регулирует определенное действие, поведение, технические или требования безопасности, работу системы или процесс (Орфографиялық ереже, Жол жүру ережесі, Ішкі тәртіп ережесі, Қауіпсіздік ережесі және т.б.), а «қағида» – нормативный правовой акт, определяющий порядок конкретных процедур, процессов и деятельности организации (Арнаулы үй-жайлардың қызметін ұйымдастыру қағидалары, Уақытша орналастыру орталықтарының қағидалары және т.б.), «жалпы ереже»

актінің немесе құжаттың кіріспе бөлімі.

«Ереже, қағида, жалпы ереже» сөздерінің қолданыс ерекшелігі мен аудармасы әліпби ретімен берілді.

ЕРЕЖЕ БҰЗУ – белгілі бір жүйенің, қызметтің немесе қоғам тәртібінің міндетті нормасы ретінде бекітілген талаптарға, қағидаттарға немесе нұсқаулықтарға қайшы келетін әрекеті немесе әрекетсіздігі.

ЕРЕЖЕДЕН ТЫСҚАРЫЛЫҚ – белгілі бір, тікелей белгіленген немесе мән-жайлардан айқын туындайтын жағдайларда ғана өзгеше құқықтық реттеуді қолдануға мүмкіндік беретін құқық нормасында көзделген немесе оның мағынасынан туындайтын жалпылама ережеден арнайы шегініс жасау.

ЕРЕКШЕ КҮТІМ ҚАЖЕТ БАЛАЛАР – денсаулығының жай-күйіне, даму ерекшелігіне немесе әлеуметтік жағдайына байланысты қосымша қолдауға және арнайы білім алуға, медициналық және әлеуметтік көрсетілетін қызмет түрлеріне мұқтаж балалар.

ЕРІК БОСТАНДЫҒЫ – адамның заңи жауаптылығы мен әрекет қабілеттігінің іргетасы болатын, физикалық немесе психикалық мәжбүрлеусіз, жеке мотивтері мен мақсаттарына негізделген өз әрекеттерін, өз бетінше және саналы түрде тандап, жүзеге асыратын мүмкіндігі мен қабілеті.

– это вводная часть нормативного правового акта или документа.

Особенности употребления и перевода слов «ереже», «қағида», «жалпы ереже» приведены в алфавитном порядке.

НАРУШЕНИЕ ПРАВИЛА – действие или бездействие, которое противоречит установленным требованиям, принципам или инструкциям, закрепленным в качестве обязательной нормы для определенной системы, деятельности или общественного порядка.

ИСКЛЮЧЕНИЕ ИЗ ПРАВИЛ – предусмотренное нормой права или вытекающее из её смысла специальное отступление от общего правила, допускающее применение иного правового регулирования в определённых, прямо установленных или очевидно вытекающих из обстоятельств случаях.

ДЕТИ С ОСОБЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ – дети, нуждающиеся в дополнительной поддержке и специальных образовательных, медицинских и социальных услугах в связи с состоянием здоровья, особенностями развития или социальным положением.

СВОБОДА ВОЛИ – возможность и способность лица самостоятельно и сознательно выбирать и реализовывать свои действия, основанные на личных мотивах и целях, без физического или психического принуждения, что является фундаментом юридической ответственности и дееспособности.

ЕРІКТІ КӘСІПТІК ЗЕЙНЕТАҚЫ ЖАРНАЛАРЫНЫҢ САЛЫМШЫСЫ – ерікті кәсіби зейнетақы жарналары есебінен, зейнетақымен қамсыздандыру шартына сәйкес жұмыскердің пайдасына, өзінің жеке қаражаты есебінен, ерікті кәсіби зейнетақы жарналарын жүзеге асыратын жеке немесе заңды тұлға.

ЕРІКТІ ҚАЙЫРМАЛДЫҚ – ақшаның, мүліктің, уақыттың және басқа да ресурстардың бір бөлігін коммерциялық емес ұйымдар мен (немесе) көмекке мұқтаж адамдардың пайдасына өз еркімен беру.

ЕСЕП – экономикалық субъектінің белгілі бір өткен кезеңдегі қызметін көрсететін, белгіленген нысанда жүйеленген және ресімделген мәліметтер мен деректер.

ЕСЕП АЙЫРЫСУ НЫСАНЫ – ұйымның немесе шаруашылық субъектісінің қаржы және шаруашылық қызметін есепке алу, бақылау және есеп беру үшін қолданатын әдістері мен құжаттар жиынтығы.

ЕСЕП АЙЫРЫСУ ЧЕГІ – банктің есеп айырысу құралы болатын құжат, бұл – шот иесінің (чек берушінің) банк арқылы белгілі бір ақша сомасын чек ұсынушыға төлеуін қарастыратын жазбаша өкімі.

ЕСЕП БЕРЕТІН АДАМ – уәкілетті органға, ұйымға немесе лауазымды адамға өз әрекеттері, қабылдаған шешімдері немесе пайдаланған қаражаттары үшін заңнамада

ВКЛАДЧИК ДОБРОВОЛЬНЫХ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ПЕНСИОННЫХ ВЗНОСОВ – физическое или юридическое лицо, осуществляющее за счет своих собственных средств добровольные профессиональные пенсионные взносы в пользу работника в соответствии с договором о пенсионном обеспечении за счет добровольных профессиональных пенсионных взносов.

ДОБРОВОЛЬНОЕ ПОЖЕРТВОВАНИЕ – добровольная передача части денег, имущества, времени и других ресурсов в пользу некоммерческих организаций и (или) лиц, нуждающихся в помощи.

ОТЧЕТ – сведения и данные, систематизированные и оформленные в установленной форме, отражающие деятельность экономического субъекта за определенный прошедший период.

ФОРМА РАСЧЕТА – набор методов и документов, используемых организацией или хозяйствующим субъектом для учета, контроля и отчетности о финансовой и хозяйственной деятельности.

РАСЧЕТНЫЙ ЧЕК – банковский расчетный инструмент, представляющий собой документ, содержащий письменное распоряжение владельца счета (чекодателя) банку произвести выплату определенной денежной суммы предъявителю чека.

ПОДОТЧЕТНОЕ ЛИЦО – физическое лицо, обязанное в установленном законодательством порядке отчитываться перед уполномоченным органом, организацией или

белгіленген тәртіппен есеп беруге міндетті жеке тұлға.

ЕСЕП ТІРКЕУІНЕ АЛУ – қандай да бір факті, объекті, субъекті немесе оқиға деректерін мемлекеттік тізілімдерге, деректер базасына немесе есептік жүйелерге ресми тіркеу және енгізу рәсімі.

ЕСЕПКЕ АЛУ – заңнамада белгіленген тәртіппен белгілі бір құбылыс, оқиға, әрекет немесе материалдық құндылықтарды тіркеу, жүйелеу және ресми бекіту үдерісі.

ЕСЕПКЕ ЖАЗУ – бір есепті кезеңде жұмсалған, бірақ тек келесі есепті кезеңде төленген шығыстарды есепке алу әдісі.

ЕСЕПТЕН ШЫҒАРУ АКТІСІ – материалдық құндылықтардың немесе басқа да активтердің жарамсыздығын, тозуын немесе жоғалуын растайтын және оларды есептен шығаруға негіз болатын ресми құжат.

ЕСЕПТІ ҚАРЖЫ ЖЫЛЫ – қаржылық есеп және бақылау жүргізілетін, әдетте бір күнтізбелік жылға сәйкес келетін уақыт аралығы.

ЕСЕПТІЛІК – ұйымның, мекеменің немесе жеке тұлғаның белгілі бір кезең ішіндегі қаржы, салық, статистикалық немесе өндіріс қызметі жөніндегі ақпаратын жүйелі көрсететін құжаттар жиынтығы.

должностным лицом за свои действия, принятые решения или использованные средства.

УЧЕТНАЯ РЕГИСТРАЦИЯ – официальная процедура фиксации и внесения данных о каких-либо фактах, объектах, субъектах или событиях в государственные реестры, базы данных или учетные системы.

УЧЕТ – процесс фиксации, систематизации и официального закрепления определенных явлений, событий, действий или материальных ценностей в порядке, установленном законодательством.

НАЧИСЛЕНИЕ – способ учета расходов, понесенных в одном отчетном периоде, но оплаченных только в следующем отчетном периоде.

АКТ НА СПИСАНИЕ – официальный документ, подтверждающий непригодность, износ или утрату материальных ценностей либо других активов и являющийся основанием для их исключения из учета.

ОТЧЕТНЫЙ ФИНАНСОВЫЙ ГОД – период времени, в течение которого ведется финансовая отчетность и контроль, обычно соответствующий одному календарному году.

ОТЧЕТНОСТЬ – совокупность документов, систематически отражающих информацию о финансовой, налоговой, статистической или производственной деятельности организации, учреждения или физического лица за определенный период.

ЕСКЕРТІМ — құжаттың немесе келісімнің негізгі мазмұнына әсер етпейтін, бірақ оның қолданылу аясын немесе ерекше жағдайларын нақтылайтын немесе шектейтін қосымша талапшарт немесе түсіндірме.

ЕСКЕРТПЕ — құжаттың негізгі мәтініне қосымша, түсіндірме немесе анықтама сипатындағы мәліметтерді қамтитын қысқаша жазба.

ЕСКЕРТУ — қандай да бір әрекетке, құжатқа немесе жағдайға қатысты байқалған кемшіліктерді, қателіктерді немесе қосымша пікірді білдіретін тұжырым немесе ұсыныс.

ЕСКІРУ МЕРЗІМІ — қылмыс жасалған мерзімнің ескіруі салдарынан адамды қылмыстық жауаптылыққа тартуға болмайтын кезең.

ЕСІ ДҰРЫС ЕМЕСТІК — адамның жай-күйі, психикасының бұзылуы салдарынан өз әрекеттерінің (немесе әрекетсіздігінің) нақты сипаты мен қоғамға қауіптілігін ұғына алмауы және оларды басқара алмауы.

ЕСІ ДҰРЫСТЫҚ — заңи ұғым, адамның қылмыс жасаған немесе құқық бұзған сәтте өз әрекеттерінің (не әрекетсіздігінің) нақты сипатын және оның қоғамға қауіптілігін ұғына алуы және оны басқара алуы.

ЕШҚАЙДА КЕТПЕУ ТУРАЛЫ ҚОЛХАТ — тергеушінің, анықтаушының не соттың рұқсатынсыз күдікті немесе айыпталушы тұрғылықты жерінен кетпеуге, тергеу органдарының талаптарын сақтауға және

ОГОВОРКА — дополнительное условие или разъяснение, которое не затрагивает основного содержания документа или соглашения, но уточняет или ограничивает сферу его применения либо особые обстоятельства.

ПРИМЕЧАНИЕ — краткая запись, содержащая дополнительные, пояснительные или справочные сведения к основному тексту документа.

ЗАМЕЧАНИЕ — высказывание или предложение, выражающее выявленные недостатки, ошибки или дополнительные соображения относительно какого-либо действия, документа или ситуации.

СРОК ДАВНОСТИ — период с момента преступления, после истечения которого человека нельзя привлечь к уголовной ответственности.

НЕВМЕНЯЕМОСТЬ — состояние лица, при котором оно не способно осознавать фактический характер и общественную опасность своих действий (или бездействия) и руководить ими вследствие психического расстройства.

ВМЕНЯЕМОСТЬ — юридическое понятие, обозначающее способность лица осознавать фактический характер и общественную опасность своих действий (или бездействия) и руководить ими на момент совершения правонарушения или преступления.

ПОДПИСКА О НЕВЫЕЗДЕ — процессуальная мера принуждения, при которой подозреваемый или обвиняемый письменно обязуется не покидать место жительства без разрешения следователя,

шақырту бойынша келуге жазбаша міндеттейтін процестік мәжбүрлеу шарасы.

дознавателя или суда, соблюдать требования следственных органов и являться по вызовам.

ЖЖ

ЖАБДЫҚТАУ – ұйымды өнім өндіруге немесе қызмет көрсетуге қажет материалдық ресурстармен қамтамасыз етуге бағытталған іс-шаралар жүйесі.

ЖАБДЫҚТЫҢ АҚАУСЫЗДЫҒЫ – техникалық құрал, машина немесе құрылғылардың белгіленген талаптарға сай жұмыс істеуге дайындығы, яғни ақаусыз жұмыс істеуі.

ЖАҒДАЙ – белгілі бір уақыттағы нәрсенің, топтың немесе жүйенің ағымдағы жағдайы немесе ахуалы.

Ескертпе. Орыс тіліндегі «положение және случай» сөздері қазақ тіліне «жағдай» болып аударылды. Анықтамасы әліпби ретімен беріледі.

ЖАҒДАЙ – заңда немесе шартта көзделген, белгілі бір құқықтық салдарларды туындататын оқиға немесе мән-жай.

Ескертпе. Орыс тіліндегі «положение және случай» сөздері қазақ тіліне «жағдай» болып аударылды. Анықтамасы әліпби ретімен беріледі.

ЖАҒДАЯТ – субъектінің құқықтары мен міндеттері туындайтын, өзгеретін немесе тоқтатылатын мән-жайлардың жиынтығы.

СНАБЖЕНИЕ – система мероприятий по обеспечению организации материальными ресурсами, необходимыми для производства продукции или оказания услуг.

ИСПРАВНОСТЬ ОБОРУДОВАНИЯ – готовность технических средств, машин или устройств к работе в соответствии с установленными требованиями, то есть исправная работа.

ПОЛОЖЕНИЕ – текущее состояние или обстановка чего-либо, группы или системы в определённый момент времени.

Примечание. Слово «положение» в казахском языке также переводится как «ереже». Определение приведено в алфавитном порядке.

СЛУЧАЙ – событие или обстоятельство, предусмотренное законом или договором, которое влечёт определённые юридические последствия.

Примечание. Слова в русском языке «положение» и «случай» переводятся на казахский язык как «жағдай». Определения приведены в алфавитном порядке.

СИТУАЦИЯ – совокупность обстоятельств, при которых возникают, изменяются или прекращаются юридические права и обязанности субъекта.

ЖАДЫНАМА — маңызды ақпаратты есте сақтауға және дұрыс әрекет етуге көмектесетін қысқаша ақпараттық-үйрету құжаты.

ЖАЗАДАН БҰЛТАРТПАУ — құқық бұзған әрбір адамның жасаған ісі үшін міндетті түрде жазалануын және жауапқа тартылуын білдіретін қағидат.

ЖАЗА — сот үкімімен тағайындалатын мемлекеттік мәжбүрлеу шарасы.

ЖАЗАЛАУ — қызметтік тәртіпті немесе кез келген міндеттемелерді бұзғаны үшін қолданылатын жаза шарасы.

***Ескертпе.** Мәнмәтінге қарай «взыскание» сөзі «жазалау» немесе «өндіріп алу» мағыналарында қолданылады. Мысалы: тәртіптік жазалау, ақшалай қаражатты өндіріп алу.*

ЖАЗАНЫ ЖЕҢІЛДЕТУ — кінәлі адамға жасаған қылмысы үшін заңда белгіленген ең төменгі шектен төмен жаза тағайындау.

ЖАЗАТАЙЫМ ОҚИҒА — белгілі бір жағдайларда адамның денсаулығына зиян келтірген немесе өліміне әкелген сыртқы фактордың әсері.

ЖАЗБА ТАСЫҒЫШЫН РЕСІМДЕУ — ақпарат тасымалдағышын (құжат, файл немесе басқа да медиатасымалдағыш) заңнамада немесе нормативтік талаптарда көрсетілген пішімге, ұрылымға және реквизиттерге кәсіпкестендіру арқылы оның заңи

ПАМЯТКА — это краткий информационно-обучающий документ, предназначенный для запоминания важной информации и ориентирования на правильные действия.

НЕОТВРАТИМОСТЬ НАКАЗАНИЯ — принцип, означающий, что каждое лицо, совершившее правонарушение, обязательно будет привлечено к ответственности и наказано за содеянное.

НАКАЗАНИЕ — мера государственного принуждения, назначаемая приговором суда.

ВЗЫСКАНИЕ — мера наказания за нарушение служебной дисциплины или каких-либо обязательств.

***Примечание.** В зависимости от контекста слово «взыскание» употребляется в значениях «жазалау» или «өндіріп алу». Например: тәртіптік жазалау, ақшалай қаражатты өндіріп алу.*

СМЯГЧЕНИЕ НАКАЗАНИЯ — назначение виновному наказания ниже минимального предела, установленного законом за данное преступление.

НЕСЧАСТНЫЙ СЛУЧАЙ — воздействие внешнего фактора, причинившее вред здоровью человека или приведшее к его смерти при определенных обстоятельствах.

ОФОРМЛЕНИЕ НОСИТЕЛЯ ЗАПИСИ — процесс приведения носителя информации (документа, файла или иного медиа-носителя) в соответствие с установленными законодательством или нормативными требованиями к форме, структуре и реквизитам, с целью

күшін және құқықтық маңыздылығын қамтамасыз ету үдерісі.

ЖАЗБАША ҚАРСЫЛЫҚ – қандай да бір шешіммен, талап, әрекет немесе әрекетсіздікпен келіспеушілікті білдіретін, жазбаша нысанда жазылған, ресми құжат.

ЖАЗЫСЫМ – адамдар, ұйымдар немесе мекемелер арасында ақпарат беру, әрекеттерімен келісу немесе ресми құжаттама жүргізу мақсатында хаттар, хабарлар немесе электрондық хабарлар арқылы байланыс жасау үдерісі.

ЖАЗЫСЫМ ҚҰПИЯСЫ – азаматтың жеке хат-хабарларының, телефонмен сөйлесулерінің, пошта, телеграф және өзге де хабарламаларының мазмұнына оның келісімінсіз араласуына тыйым салынатын, заңмен қорғалатын құқығы.

ЖАЙ АКЦИЯЛАР – акционерлік қоғам шығаратын акция түрі, ол иесіне компанияның таза пайдасынан дивиденд алу, сондай-ақ акционерлер жиналысына қатысып, дауыс беру құқығын береді.

ЖАЙ КӨПШІЛІК – дауыс беруге қатысқан адамдардың көпшілігі қолдаған шешім (қатысқан адамдар санының жартысынан көбі).

ЖАЙ-КҮЙ – 1) құқық субъектісінің құқықтары мен міндеттерінің көлемін анықтайтын құқықтық жағдайы (мәртебесі); 2) адамның құқықтық жағдайын сипаттайтын,

обеспечения его юридической силы и правового значения.

ПИСЬМЕННОЕ ВОЗРАЖЕНИЕ – официальный документ, составленный в письменной форме, в котором выражается несогласие с каким-либо решением, требованием, действием или бездействием.

ПЕРЕПИСКА – процесс обмена письмами, сообщениями или электронными сообщениями между людьми, организациями или учреждениями с целью передачи информации, согласования действий или ведения официальной документации.

ТАЙНЫ ПЕРЕПИСКИ – право, охраняемое законом, которое запрещает вмешательство в содержание личной переписки, телефонных разговоров, почтовых, телеграфных и иных сообщений гражданина без его согласия.

ОБЫКНОВЕННЫЕ (ПРОСТЫЕ) АКЦИИ – тип акций, выпускаемых акционерным обществом, который дает владельцу право на получение дивидендов от чистой прибыли компании, а также на участие в собраниях акционеров и голосование на них.

ПРОСТОЕ БОЛЬШИНСТВО – решение, за которое проголосовало больше половины от числа участников, присутствующих на голосовании.

СОСТОЯНИЕ – 1) правовое положение (статус) субъекта права, определяющее объем его прав и обязанностей; 2) длящееся юридическое обстоятельство, характеризующее личность или её правовое

ұзаққа созылатын заңи мән-жайы (мысалы, неке, азаматтық, сотталғандық).

ЖАЛАҚЫ – жұмыс берушінің еңбек шарты талаптары және еңбек заңнамасы нормаларына сәйкес жұмыскерге төлеуге міндетті сыйақысы.

ЖАЛАҚЫ ЕСЕПТЕУ – заңнамаға және еңбек шартына сәйкес жұмыскерге төленетін жалақы мөлшерін, оның ішінде лауазымдық айлықақы, қосымша ақы, сыйлықақы, үстеме жұмысқа берілетін үстемеақы және басқа да төлемдерді анықтау үдерісі.

ЖАЛҒА АЛУ МЕРДІГЕРЛІГІ – жалға алу (жалдау) және мердігерлік шарттардың элементтерін қамтитын, бірақ Қазақстан Республикасының заңнамасында шарттың жеке түрі ретінде бекітілмеген міндеттемелік құқықтық қатынас.

ЖАЛҒАН БАНКРОТТЫҚ – жеке немесе заңды тұлғаның шынайы төлем қабілеті бола тұра, міндеттемелерін орындаудан жалтару мақсатында өзін әдейі банкрот деп жариялауы.

ЖАЛҒАН КҮӘГЕРЛІККЕ КӨНДІРУ – адамды шындықты бұрмалап көрсетуге заңсыз түрде итермелеу, яғни оны жалған айғақ беруге мәжбүрлеу.

ЖАЛҒАН МӘМІЛЕ – нарық қатысушыларын, мемлекетті немесе үшінші тараптағы тұлғаны адастыру мақсатында олардың шарттарын нақты орындауға ниетсіз немесе

положение (например, брак, гражданство, судимость).

ЗАРАБОТНАЯ ПЛАТА – вознаграждение, которое работодатель обязан выплачивать работнику в соответствии с условиями трудового договора и требованиями трудового законодательства.

НАЧИСЛЕНИЕ ЗАРПЛАТЫ – процесс определения размера заработной платы, выплачиваемой работнику, включая должностной оклад, доплаты, премии, надбавки за сверхурочную работу и другие выплаты, в соответствии с законодательством и трудовым договором.

АРЕНДНЫЙ ПОДРЯД – обязательственное правоотношение, которое сочетает в себе элементы договоров аренды и подряда, однако не закреплено в законодательстве Республики Казахстан в качестве самостоятельного вида договора.

ФИКТИВНОЕ БАНКРОТСТВО – преднамеренное объявление физическим или юридическим лицом себя банкротом в целях уклонения от исполнения своих обязательств, будучи в действительности платежеспособным.

СКЛОНЕНИЕ К ЛЖЕСВИДЕТЕЛЬСТВУ – противоправное склонение лица к искажению истины, то есть принуждение его к даче ложных показаний.

МНИМАЯ СДЕЛКА – сделки, совершаемые с целью введения в заблуждение участников рынка, государства или третьих лиц, без намерения реально исполнить их

құқыққа қайшы пайда табу үшін жасалатын мәміле.

ЖАЛҒАН САТЫЛЫМ – құқық тұрғысынан рәсімделген, бірақ шын мәнінде меншік құқығын немесе тауарды (мүлікті) нақты бермейтін және жалған мәміле жасау, заңды айналып өту немесе құқыққа қарсы пайда табу үшін жасалатын мәміле.

ЖАЛДАМАЛЫ ЕҢБЕК – жұмыскер белгілі бір жұмыс түрін орындауға міндеттенетін, ал жұмыс беруші сол үшін оған жалақы төлеп, еңбек жағдайларымен қамтамасыз ететін жұмыскер мен жұмыс беруші арасында жасалатын еңбек шарты.

ЖАЛДАМАЛЫҚ – шетел мемлекетінің, ұйымның немесе топтың мүддесін көздеген сыйақысы үшін әскери қақтығыстарға, соғыс әрекеттеріне немесе өзге де күш қолдану әрекеттеріне өз еркімен қатысу.

ЖАЛДАНУШЫ – қақтығысқа қатысушы тараптың азаматы болмаса да және оның ресми қарулы күштері құрамына кірмесе де қарулы қақтығысқа немесе әскери әрекетке материалдық сыйақы алу мақсатымен қатысатын адам.

ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕ – нормативтік құқықтық актінің кіріспе бөлімінде белгіленген негізгі қағидаттар, ұғымдар мен нормалар жиынтығы.

условия либо с намерением извлечь неправомерную выгоду.

ФИКТИВНАЯ ПРОДАЖА – юридически оформленная сделка купли-продажи, которая фактически не приводит к переходу права собственности или к реальной передаче товара (имущества), и осуществляется с целью создания видимости сделки, обхода закона или получения неправомерной выгоды.

НАЕМНЫЙ ТРУД – трудовой договор, заключенный между работником и работодателем, по которому работник обязуется выполнять определенный вид работы, а работодатель выплачивает ему заработную плату и предоставляет для этого условия труда.

НАЕМНИЧЕСТВО – добровольное участие в вооружённых конфликтах, военных действиях или иных формах применения силы за вознаграждение в интересах иностранного государства, организации или группы.

НАЕМНИК – лицо, которое принимает участие в вооружённом конфликте или военных действиях с целью получения материального вознаграждения, не являясь гражданином стороны, вовлечённой в конфликт, и не входя в состав её официальных вооружённых сил.

ОБЩЕЕ ПОЛОЖЕНИЕ – совокупность основных принципов, понятий и норм, установленных во вводной части нормативного правового акта.

ЖАНАМА ИЕЛЕНУ — объектіге тікелей емес, бірақ оның пайдалану немесе бақылау құқығын басқа тұлғамен жүзеге асыру жағдайы.

ЖАНАМА ТИЕСІЛІК — бір тұлғаның басқа тұлғамен тікелей емес, бірақ үшінші тұлға немесе бақылау тетіктері арқылы байланысы.

ЖАНАМА ШЫҒЫН — тікелей емес, бірақ негізгі шығындарға байланысты пайда болатын және олардың салдарынан туындайтын шығындар.

ЖАНДАНДЫРУ — экономиканың дағдарыстан, тоқыраудан немесе күйзелістен кейін қалпына келуін сипаттайтын экономикалық циклдің фазасы.

ЖАНСЫЗДАНДЫРУ — тірі жанның (адамның немесе жануардың) өмірін тоқтатуға бағытталған қасақана немесе абайсыз әрекет (әрекетсіздік).

ЖАППАЙ САТЫЛЫМ — тауарларды қысқа мерзімде, төмендетілген бағамен және кең көлемде өткізуді көздейтін сауда шарасы.

ЖАРАҚ — әскери қызмет, спорт, туризм, өнеркәсіп, құтқару жұмыстары және басқа да қызмет саласында белгілі бір міндеттерді орындауға арналған арнайы құралдар мен жабдықтардың жиынтығы.

ЖАРАҚТАНДЫРУ — кәсіпорын, объекті немесе жұмыс орнын белгілі бір міндеттерді орындауға қажет құрал, техника немесе аспаптармен қамтамасыз ету үдерісі.

КОСВЕННОЕ ВЛАДЕНИЕ — положение, при котором лицо осуществляет право пользования или контроля над объектом не непосредственно, а через другое лицо.

КОСВЕННАЯ ПРИНАДЛЕЖНОСТЬ — связь одного лица с другим не напрямую, а через третьих лиц или механизмы контроля.

КОСВЕННЫЕ УБЫТКИ — убытки, возникающие не напрямую, а как следствие основных убытков или повреждений.

АКТИВИЗАЦИЯ — фаза экономического цикла, характеризующая начало подъема в экономике после кризиса, застоя, депрессии.

УМЕРЩВЛЕНИЕ — умышленное или неосторожное действие (бездействие), направленное на прекращение жизни живого существа (человека или животного).

МАССОВАЯ РАСПРОДАЖА — торговое мероприятие, направленное на реализацию товаров в сжатые сроки по сниженным ценам и в большом объеме.

СНАРЯЖЕНИЕ — совокупность специальных средств и оборудования, предназначенных для выполнения определённых задач в различных областях деятельности, таких как военная служба, спорт, туризм, промышленность, спасательные работы и другие.

ОСНАЩЕНИЕ — процесс оборудования предприятия, объекта или рабочего места необходимыми средствами, инструментами и техникой для выполнения определённых функций.

ЖАРАМДЫЛЫҚ — заттың немесе объектінің нақты функцияларды орындау қабілеті, мақсаттар мен пайдалану шарттарына сәйкес болуы.

***Ескертпе.** «Пригодность, годность, действительность» сөздері мәнәтінге қарай «жарамдылық, жарамды болу» деп қолданылады.*

ЖАРАМДЫЛЫҚ — заттың немесе өнімнің белгіленген стандарттарға немесе талаптарға сай болуы және белгілі бір мерзімде пайдалануға жарамдылығы.

***Ескертпе.** «Годность, пригодность, действительность» сөздері мәнәтінге қарай «жарамдылық, жарамды болу» деп қолданылады.*

ЖАРАМДЫЛЫҚ — құқық актісінің, мәміле немесе әрекеттің заңды күшке ие және құқық салдарын туғызатын заңи жай-күй.

***Ескертпе.** «Действительность, годность, пригодность» сөздері мәнәтінге қарай «жарамдылық, жарамды болу» деп қолданылады.*

ЖАРАМСЫЗДЫҚ — сапаның бұзылуы, ақаулық немесе пайдалану мерзімінің аяқталуы, заттың қолдануға жарамсыз болуына әкеп соғатын жағдай.

***Ескертпе.** «Негодность, непригодность, недействительность» сөз*

ПРИГОДНОСТЬ — способность предмета или объекта выполнять конкретные функции или задачи, соответствовать целям и условиям использования.

***Примечание.** Слова «Пригодность, годность, действительность» в зависимости от контекста используется в казахском языке как «жарамдылық, жарамды болу».*

ГОДНОСТЬ — свойство предмета или продукта соответствовать установленным стандартам или требованиям и быть пригодным для использования в течение определённого срока.

***Примечание.** Слова «годность, пригодность, действительность» в зависимости от контекста используется в казахском языке как «жарамдылық, жарамды болу».*

ДЕЙСТВИТЕЛЬНОСТЬ — юридическое состояние, при котором правовой акт, сделка или действие имеют законную силу и не порождают правовые последствия.

***Примечание.** Слова «действительность, пригодность, годность» в зависимости от контекста используется в казахском языке как «жарамдылық, жарамды болу».*

НЕГОДНОСТЬ — нарушение качества, неисправность или истечение срока, делающее вещь непригодной к использованию.

***Примечание.** Слова «негодность, непригодность, недействительность» в зависимости от*

дері мәнмәтінге қарай «жарамсыздық, жарамсыз болу» деп қолданылады.

ЖАРАМСЫЗДЫҚ — заттың функционалдық немесе мақсаттық талаптарға сәйкес келмеуі.

***Ескертпе.** «Непригодность, негодность, недействительность» сөздері мәнмәтінге қарай «жарамсыздық, жарамсыз болу» деп қолданылады.*

ЖАРАМСЫЗДЫҚ — құқық актісінің, мәміле немесе әрекеттің заңды күші жоқ және құқық салдарын туғызбайтын заңи жай-күй.

***Ескертпе.** «Недействительность, непригодность, негодность» сөздері мәнмәтінге қарай «жарамсыздық, жарамсыз болу» деп қолданылады.*

ЖАРҒЫ КАПИТАЛЫ — заңды тұлғаның құрылтайшылары (қатысушылары) ұйымды құру кезінде енгізетін және оның жарғысында және жарғы құжаттарында көрсетілетін салымдардың (акшалай қаражат, мүлік, мүлік құқықтары және т.б.) жиынтығы.

ЖАРИЯ ҚҰҚЫҚ — мемлекет пен азаматтар арасындағы қатынастарды реттейтін құқық саласы.

ЖАРИЯ ТАЛҚЫЛАУ — нормативтік құқықтық актілердің, стратегиялық құжаттардың, жоспарлардың немесе маңызды шешімдердің жобаларымен кең жұртшылықты таныстыру, сондай-ақ азаматтардың,

контекста используется в казахском языке «жарамсыздық, жарамсыз болу».

НЕПРИГОДНОСТЬ — несоответствие вещи функциональным или целевым требованиям.

***Примечание.** Слова «непригодность, негодность, недействительность» в зависимости от контекста используется в казахском языке как «жарамсыздық, жарамсыз болу».*

НЕДЕЙСТВИТЕЛЬНОСТЬ — юридическое состояние, при котором правовой акт, сделка или действие не имеют законной силы и не порождают правовых последствий.

***Примечание.** Слова «недействительность, непригодность, негодность» в зависимости от контекста используется в казахском языке как «жарамсыздық, жарамсыз болу».*

УСТАВНОЙ КАПИТАЛ — совокупность вкладов (денежных средств, имущества, имущественных прав и т.д.), которые учредители (участники) юридического лица вносят при создании организации и которые отражаются в её уставе и уставных документах.

ПУБЛИЧНОЕ ПРАВО — отрасль права, регулирующая отношения между государством и гражданами.

ПУБЛИЧНОЕ ОБСУЖДЕНИЕ — процесс ознакомления широкой общественности с проектами нормативных правовых актов, стратегических документов, планов или важных решений, а также сбора и

ұйымдардың және сарапшылардың пікірлерін, ұсыныстары мен ескертулерін жинау және талдау үдерісі.

ЖАРИЯЛАНҒАН АКЦИЯЛАР – жалпы саны акционерлік қоғамның жарғысымен бекітілген акциялар және олар болашақта көрсетілген саны шегінде орналастырылуы (шығарылуы) мүмкін.

ЖАРИЯЛЫҚ – мемлекет органдары қызметінің ашықтығын, қабылдайтын шешімдері мен оларды жүзеге асыру заңдылығы туралы ақпаратқа қоғамның қолжетімдігін қамтамасыз ететін қағидат.

ЖАРЛЫҚ – мемлекет басшысының шығаратын, маңызды актілерінің атауы.

ЖАРНА – заңды тұлғаның жарғы капиталын қалыптастыру үшін құрылтайшының (қатысушының) ақшалай немесе ақшасыз (заттай) үлес қосып, қатысатын нысаны.

ЖАСЫРЫЛҒАН ЕСІРТКІ – заңсыз айналымда сақталған және тасымалдауға тыйым салынған есірткі заттары.

ЖАСЫРЫН ТЕРГЕУ ӘРЕКЕТТЕРІ – күдіктіні, айыпталушы немесе басқа адамдарды ескертпей, дәлелдемелер жинау үшін алдын ала тергеп-тексеру органдарының құпиялықты сақтау жағдайында жүргізетін процестік әрекеттері.

ЖАУАП АЛЫНУШЫ – құқықтық таразылап-талқылау барысында құқық қорғау органының қызметкеріне, тергеушіге немесе сотқа қажетті ақпараттарды беруге шақырылған адам.

анализа мнений, предложений и замечаний граждан, организаций и экспертов.

ОБЪЯВЛЕННЫЕ АКЦИИ – акции, общее количество которых утверждено уставом акционерного общества и которые могут быть размещены (выпущены) в будущем в пределах указанного количества.

ГЛАСНОСТЬ – принцип, обеспечивающий открытость деятельности государственных органов, доступ общества к информации о принимаемых решениях и законности их реализации.

УКАЗ – наименование важных актов, издаваемых главой государства.

ВЗНОС – форма участия учредителя (участника) в формировании уставного капитала юридического лица, выраженная в денежной или неденежной (натуральной) форме.

ЗАКЛАДКА – наркотические средства, хранящиеся в незаконном обороте и спрятанные от транспортировки.

НЕГЛАСНЫЕ СЛЕДСТВЕННЫЕ ДЕЙСТВИЯ – процессуальные действия, проводимые органами досудебного расследования без уведомления подозреваемого, обвиняемого или иных лиц, с целью получения доказательств в условиях сохранения конфиденциальности.

ДОПРАШИВАЕМЫЙ – лицо, вызванное в ходе правового разбирательства для дачи необходимой информации сотруднику правоохранительного органа, следователю или суду.

ЖАУАПКЕР – сотта дауталап талабы қойылған тұлға (жеке немесе заңды тұлға) және ол дауталап бойынша түсініктеме беруге және сот үдерісінде өз мүддесін қорғауға міндетті.

ЖАУАПКЕРШІЛІК АЛУ – жасаған әрекеттері немесе олардың салдарына қатысты құқықтық және материалдық міндеттемелерді өз еркімен мойнына алуы.

ЖАУАПКЕРШІЛІК, ЖАУАПТЫЛЫҚ – адамның құқыққа қайшы әрекеті немесе әрекетсіздігі үшін заңмен белгіленген жағымсыз құқық салдарын арқалау міндеті.

***Ескертпе.** Қазақ тіліндегі «жауапкершілік» және «жауаптылық» сөздері синоним болғанымен, олардың стилистикалық қолданыс аясы әртүрлі. «Жауаптылық» сөзі міндеттің орындалуы заңды немесе рәсімдік салдармен байланысты болатын құқықтық, нормативтік мәнінде қолданылса, ал «жауапкершілік» сөзі әлеуметтік, әдептік, моральдық және т.б. мазмұндағы жағдайларда қолданылады. Мәселен: ата-ана жауапкершілігі, жеке жауапкершілік, моральдық жауапкершілік, жауапкершілік алу; заңда белгіленген жауаптылық, қылмыстық жауаптылық, азаматтық жауаптылық, материалдық жауаптылық және т.б.*

ЖАУАПҚА ТАРТУ – жеке немесе заңды тұлғаны құқық бұзғаны, қылмыс жасағаны немесе әкімшілік іс-әрекеті үшін заңнамада белгілен

ОТВЕТЧИК – лицо (физическое или юридическое), к которому предъявлено исковое требование в суде и которое обязано давать объяснения по иску и защищать свои интересы в судебном процессе.

ВЗЯТЬ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ – добровольно принять на себя правовые и материальные обязательства, связанные с действиями или их последствиями.

ОТВЕТСТВЕННОСТЬ – установленная законом обязанность лица нести неблагоприятные правовые последствия за противоправные действия или бездействие.

***Примечание.** Несмотря на то что слова «жауапкершілік» и «жауаптылық» являются синонимами, сферы их стилистического употребления различаются. Слово «жауаптылық» используется в правовом и нормативном контексте, когда исполнение обязанности связано с юридическими или процедурными последствиями, тогда как «жауапкершілік» применяется в социальных, этических, моральных и других подобных ситуациях. Например: ата-ана жауапкершілігі, жеке жауапкершілік, моральдық жауапкершілік, жауапкершілік алу; заңда белгіленген жауаптылық, қылмыстық жауаптылық, азаматтық жауаптылық, материалдық жауаптылық және т.б.*

ПРИВЛЕЧЕНИЕ К ОТВЕТСТВЕННОСТИ – официальный процесс привлечения физического или юридического лица к юридической

ген тәртіппен заңи жауапқа тартудың ресми үдерісі.

ЖӘБІРЛЕУ – адамның ар-намысы мен қадір-қасиетін әдейі төмендету, оны кемсіту, қорқыту немесе психологиялық тұрғыдан қысым көрсету арқылы адамға моральдық зиян келтіру.

ЖӘРДЕМАҚЫ – мемлекет немесе басқа уәкілетті органдар тарапынан, заңда белгіленген жағдайларға байланысты, азаматтардың жекелеген санаттарына уақытша немесе тұрақты негізде ақшалай төленетін әлеуметтік көмек.

ЖЕДЕЛ АХУАЛДЫҢ ДАМУ ЗАҢДЫЛЫҒЫ – жедел ахуалдың ағымдағы жай-күйі мен болашақтағы өзгерістері арасындағы объективті, тұрақты байланыс, бұл ретте дамудың әрбір келесі кезеңі өткеннің элементтерін сақтай отыра, жаңаны қабылдап, объективті және субъективті факторлардың ықпалына ұшырайды.

ЖЕДЕЛ БАЙҚАУ – қоғамдық орында болып жатқан жеке адамның әрекеттерін, оқиғаларды, үдерістерді, соның ішінде техникалық құралдар, фототүсірілім, бейнебақылау мен аудиожазбаны пайдалана отырып, бейресми (жасырын) бақылау.

ЖЕДЕЛ ЕСКЕРТУ ШАРАЛАРЫ – уәкілетті органның қоғамдағы қауіпті оқиғаларды болдырмау, олардың алдын алу немесе бақылау барысында қолданылатын жедел-техникалық және

ответственности за совершение правонарушения, преступления или административного деяния в порядке, установленном законодательством.

УНИЖАЮЩЕЕ ОБРАЩЕНИЕ – умышленное принижение чести и достоинства человека, его оскорбление, запугивание или психологическое давление, причиняющее лицу моральный вред.

ПОСОБИЕ – социальная помощь, выплачиваемая в денежной форме государством или иными уполномоченными на то органами отдельным категориям граждан на временной или постоянной основе в зависимости от обстоятельств, установленных законом.

ЗАКОНОМЕРНОСТЬ РАЗВИТИЯ ОПЕРАТИВНОЙ ОБСТАНОВКИ – объективная, устойчивая зависимость между текущим состоянием оперативной обстановки и её будущими изменениями, при которой каждый следующий этап развития сохраняет в себе элементы предыдущего и включает новые, при этом подвержен влиянию объективных и субъективных факторов.

ОПЕРАТИВНОЕ НАБЛЮДЕНИЕ – негласное восприятие действий физических лиц, событий, процессов, происходящих в общественном месте, в том числе с использованием технических средств, фотосъемки, видеонаблюдения и аудиозаписи.

МЕРЫ ОПЕРАТИВНОГО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ – оперативно-технические и организационно-правовые средства воздействия, применяемые уполномоченными органами в ходе контроля или профилактики с

ұйымдық-құқықтық ықпал ету тәсілдері.

ЖЕДЕЛ ЖЕЛІ – азаматтардың құқық қорғау органдары, әлеуметтік көмек қызметтері және төтенше жағдаяттарда шұғыл хабарласа алатын сенім телефоны немесе байланыс арнасы.

ЖЕДЕЛ ТАЛДАУ – жедел шешім қабылдауға немесе нормадан ауытқуларды анықтауға мүмкіндік беретін ақпарат алудың немесе қандай да бір жағдайды бағалаудың жылдам әрі жеңілдетілген тәсілі.

ЖЕДЕЛДІК – ахуалдың өзгеруіне тез, уақытылы және тиімді жауап беру, шешім қабылдау және қажетті әрекеттерді қысқа мерзімде орындау мүмкіндігі.

ЖЕКЕ БАС ЕРКІНДІГІ – заңда қарастырылған жағдайлардан тыс, әркімнің жеке басына тиіспеу және әрекеттерінің еркіндігіне берілетін конституциялық құқығы.

ЖЕКЕ ДЕРЕКТІ ӨШІРТУ ҚҰҚЫҒЫ – субъектінің өзіне қатысты жеке деректерін өңдеу, сақтау және жинақтау әрекетін тоқтатуды талап ету, сондай-ақ оларды жою мүмкіндігі және бұл құқық жеке өмірін, деректерін қорғау, ақпараттық қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталады.

ЖЕКЕ ҚОРҒАНЫШ ҚҰРАЛДАРЫ – адамның өмірі мен денсаулығын зиянды немесе қауіпті өндірістік, экологиялық, биологиялық, радиациялық және өзге де факторлардың әсерінен қорғайтын, арнайы

целью недопущения общественно опасных происшествий.

ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ – телефон доверия или канал связи, по которому граждане могут обращаться в экстренных случаях, и он в основном используется правоохранительными органами, службой социальной помощи и в чрезвычайных ситуациях.

ЭКСПРЕСС-АНАЛИЗ – быстрый и упрощенный способ получения информации или оценки состояния чего-либо, позволяющий оперативно принять решения или выявить отклонения от нормы.

ОПЕРАТИВНОСТЬ – способность быстро, своевременно и эффективно реагировать на изменения обстановки, принимать решения и выполнять необходимые действия в кратчайшие сроки.

СВОБОДА ЛИЧНОСТИ – конституционное право каждого на личную неприкосновенность и свободу действий, за исключением случаев, предусмотренных законом.

ПРАВА НА ЗАБВЕНИЕ – возможность субъекта требовать прекращения сбора, хранения и обработки его персональных данных, а также их удаления и это право направлено на защиту частной жизни, персональных данных и обеспечение информационной безопасности.

СРЕДСТВА ИНДИВИДУАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ – совокупность специальных технических средств и приспособлений, предназначенных для защиты жизни и здоровья человека от воздействия вредных или опасных производственных,

техникалық құралдар және икем құралдар жиынтығы.

ЖЕКЕ ҚҰҚЫҚ – теңдік, шарт жасасу еркіндігі, тараптар еркіндігінің дербестігі, сондай-ақ жеке құқық қатынастарына қатысушылардың мүдделері мен мүлкін, жеке құқықтарын қорғауға бағытталған, заңды және жеке тұлғалар арасындағы мүліктік және онымен байланысты мүліктік емес қатынастарды реттейтін құқық жүйесінің бөлігі.

ЖЕКЕ ҚҰҚЫҚТЫҚ АКТІЛЕР – жеке және заңды тұлғалардың құқық нормалары қамтылмайтын және олардың құқықтары мен міндеттерін іске асырумен байланысты емес, уәкілетті органның және оның өкілеттігін жүзеге асыратын, жазбаша ресми құжаты.

ЖЕКЕ ҚҰРАМ ҚҰЖАТТАРЫ – ұйым жұмыскерлерінің еңбек қатынастары, кадрлық ауыс-түйістер, білімі, біліктілігі, көтермелеулері, тәртібі және жұмыстан кетуіне байланысты мәліметтерді қамтитын құжаттар жиынтығы.

ЖЕКЕ МЕНШІК – жеке адамдардың, отбасының, адам тобының иелігінде меншіктің негізгі формаларының бірі ретінде меншік объектілері болатын жер, жылжымайтын мүлік, өндіріс құрал-жабдықтары, ақша мен құнды қағаздар, жұмыс күші, әртүрлі тауар, зияткерлік өнім.

экологических, биологических, радиационных и иных факторов.

ЧАСТНОЕ ПРАВО – часть правовой системы, регулирующая имущественные и связанные с ними неимущественные отношения между юридическими и физическими лицами, возникающие на основе равенства, свободы договора, автономии воли сторон, а также направленная на защиту личных прав, собственности и интересов участников частных правоотношений.

ИНДИВИДУАЛЬНЫЕ ПРАВОВЫЕ АКТЫ – письменный официальный документ уполномоченного органа, осуществляющий его полномочия, который не содержит норм права и не связан с реализацией прав и обязанностей физических и юридических лиц.

ДОКУМЕНТЫ ПО ЛИЧНОМУ СОСТАВУ – совокупность документов, содержащих сведения о работниках организации, связанные с трудовыми отношениями, кадровым движением, образованием, квалификацией, поощрениями, дисциплиной и увольнением.

ЧАСТНАЯ СОБСТВЕННОСТЬ – одна из основных форм собственности на землю, недвижимость, средства производства, деньги и ценные бумаги, рабочую силу, разнообразные товары, интеллектуальный продукт, заключающаяся в том, что эти объекты собственности принадлежат частным лицам, семьям, группам лиц.

ЖЕКЕ НОТАРИУС – заңды тұлға құрмай, нотариалдық қызметті жүзеге асыру құқығы лицензиясы негізінде жүзеге асыратын және әділеттің аумақтық органында есепке алу тіркеуінен өткен, нотариалдық әрекетті жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының азаматы.

ЖЕКЕ ӨМІРГЕ ТИІСПЕУ ҚҰҚЫҒЫ – адамның жеке өмірінің құпиялылығын, ар-намысы мен қадір-қасиетін қорғауға бағытталған конституциялық құқық.

ЖЕКЕ САЛЫМ – жеке тұлғаның банкке салған ақшалай қаражаты.

ЖЕКЕ СОТ ОРЫНДАУШЫСЫ – жоғары заңи білімі бар, жеке сот орындаушысы лицензиясын алған және Республикалық палатаның мүшелігіне өткен, Қазақстан Республикасының азаматы.

ЖЕКЕ ТҮЛҒАҒА ҚОРЛАП ТИІСУ – адамның ар-намысы мен қадір-қасиетіне нұқсан келтіретін, моральдық жайсыздық тудыратын және оның келісімінсіз қысым көрсететін, кемсітетін, дөрекі немесе әдепсіз әрекеттердің заңға қайшы түрі.

ЖЕКЕ ШОТТАН ҮЗІНДІ КӨШПРМЕ – жеке есептік (дербес) шотқа қатысты қаражаттың қозғалысы, есептеулер, ұстап қалулар және қалдық туралы ақпаратты қамтитын ресми құжат.

ЧАСТНЫЙ НОТАРИУС – гражданин Республики Казахстан, осуществляющий нотариальную деятельность без образования юридического лица на основании лицензии на право осуществления нотариальной деятельности и прошедший учетную регистрацию в территориальном органе юстиции.

ПРАВО НА НЕПРИКОСНОВЕННОСТЬ ЧАСТНОЙ ЖИЗНИ – конституционное право, направленное на защиту конфиденциальности личной жизни, чести и достоинства человека.

ЛИЧНЫЙ ВКЛАД – денежные средства, вносимые физическими лицами в банк.

ЧАСТНЫЙ СУДЕБНЫЙ ИСПОЛНИТЕЛЬ – гражданин Республики Казахстан, имеющий высшее юридическое образование, получивший лицензию частного судебного исполнителя и вступивший в Республиканскую палату.

ОСКОРБИТЕЛЬНОЕ ПРИСТАВАНИЕ К ФИЗИЧЕСКОМУ ЛИЦУ – форма противоправного поведения, выражающаяся в унижающих, грубых или непристойных действиях в отношении человека, которые затрагивают его честь, достоинство, причиняют моральный дискомфорт, и совершаются без его согласия.

ВЫПИСКА С ЛИЦЕВОГО СЧЕТА – официальный документ, содержащий информацию о движении средств, начислениях, удержаниях и остатке по индивидуальному учётному (лицевому) счёту.

ЖЕКЕ-ДАРА САРАПТАМА – ғылыми негізделген кәсіби зерттеу және бір сарапшының өз бетінше жүргізетін, арнайы білімді талап ететін мәселелерге қатысты қорытынды шығару үдерісі.

ЖЕКЕМЕНШІК МЕКЕМЕ – жеке немесе мемлекеттік емес заңды тұлғалардың басқару, әлеуметтік-мәдени немесе коммерциялық емес сипаттағы өзге де көрсетілетін қызметтерді жүзеге асыру үшін құратын, мемлекеттік құрылымның бөлігі болып табылмайтын ұйым, жекеменшік мекемесі.

ЖЕЛІ – ақпаратты, энергияны, ресурстарды немесе көрсетілетін қызметтерді ұсыну, тарату және алмасу үшін қолданылатын, өзара байланысқан элементтер, құрылғылар мен инфрақұрылымның бірыңғай жүйесі.

ЖЕҢІЛДІК – белгілі бір адамға немесе топқа қаржылық міндеттемелерді (салық, төлем, қарыз) азайту, кешіктіру немесе толық босату түрінде берілетін уақытша немесе тұрақты жеңілдету шарасы.

ЖЕҢІЛДІК КЕЗЕҢІ – қаржы міндеттемелерін орындаудан уақытша босату немесе жеңілдетілген шарттарды қолдану мерзімі (кредит төлемдерін кейінге қалдыру).

ЖЕРГЕ ЗАТТЫҚ ҚҰҚЫҚ – мемлекет мойындайтын және қорғайтын, үшінші тұлғаға тәуелсіз әрекет ететін жер учаскесін иелену, пайдалану немесе билік ету үшін заңды түрде белгіленген құқық.

ЕДИНОЛИЧНАЯ ЭКСПЕРТИЗА – научно обоснованное профессиональное исследование и процесс вынесения заключения по вопросам, требующим специальных знаний, проводимые одним экспертом самостоятельно.

ЧАСТНЫЕ УЧРЕЖДЕНИЯ – частным учреждением признается не являющаяся частью государственной структуры организация, созданная физическими или негосударственными юридическими лицами для осуществления управленческих, социально-культурных или иных функций некоммерческого характера.

ЛИНИЯ – единая система взаимосвязанных элементов, устройств и инфраструктуры, используемая для передачи, распределения и обмена информацией, энергией, ресурсами или услугами.

СКИДКА – временная или постоянная мера послабления, предоставляемая определённому лицу или группе лиц в виде уменьшения, отсрочки либо полного освобождения от выполнения финансовых обязательств (налогов, платежей, долгов).

ЛЬГОТНЫЙ ПЕРИОД – срок временного освобождения от выполнения финансовых обязательств или применения облегченных условий (отсрочка платежей по кредиту).

ВЕЩНОЕ ПРАВО НА ЗЕМЛЮ – законно установленное право владеть, пользоваться или распоряжаться земельным участком, которое признаётся и охраняется государством, и действует независимо от третьих лиц.

ЖЕРГІЛІКТІ ҚАМТЫЛЫМ – Қазақстан Республикасының аумағында кәсіпорынның қызметін жүзеге асыру кезінде пайдаланытын жергілікті тауарлардың, көрсетілетін қызметтер және еңбек ресурстарының құн және пайыздық мәніндегі үлесінің көрсеткіші.

ЖЕРГІЛІКТІ САЛЫҚТАР – жергілікті мемлекеттік басқару органдары белгілейтін және сол аумақтағы салық төлеушілерден өндіріп алынатын салық түрлері.

ЖЕРДІ МЕНШІКТЕНУ ҚҰҚЫҒЫ – азаматтардың және мемлекеттік емес заңды тұлғалардың осы Жарлық пен өзге де заңнаманың шегінде және белгіленген шарттарда, өздеріне тиесілі жер учаскесін иелену, пайдалану және билік ету құқығы.

ЖЕТЕ ТЕКСЕРУ – әкелуге тыйым салынған заттарды, материалдар немесе құқық бұзуды анықтау үшін адамдарды, көлік құралдарын, жүк, багаж, пошталық жіберілімдер немесе басқа объектілерді ресми түрде тексеру рәсімі.

ЖЕТІЛМЕГЕН КАДР САЯСАТЫ – ұйымның немесе мемлекеттік органның жұмыскерлерін іріктеу, орналастыру, дамыту, мотивациялау және жұмыстан босату қағидаттары мен әдістерінің тиімсіз жүйесі.

ЖЕТКІНШЕК – кәмелеттік жасқа толмаған, ересек жасқа жетпеген, құқық тұрғысынан ерекше қорғалатын бала.

ЖИНАҚТАУ – табыстың бір бөлігін сақтап қалып, оны кейін инвестиция немесе капиталға салым ретінде пайдалану үдерісі.

МЕСТНОЕ СОДЕРЖАНИЕ – показатель доли, в стоимостном и процентном выражениях, местных товаров, услуг и трудовых ресурсов, используемых при осуществлении деятельности предприятием на территории Республики Казахстан.

МЕСТНЫЕ НАЛОГИ – виды налогов, устанавливаемых органами местного самоуправления и взимаемых с налогоплательщиков на данной территории.

ПРАВО СОБСТВЕННОСТИ НА ЗЕМЛЮ – право граждан и негосударственных юридических лиц владеть, пользоваться и распоряжаться принадлежащим ему земельным участком на условиях и в пределах, установленных настоящим Указом и иным законодательством.

ДОСМОТР – официальная процедура обследования людей, транспортных средств, багажа, грузов, почтовых отправлений или других объектов с целью выявления запрещённых предметов, веществ или нарушений.

НЕСОВЕРШЕННАЯ КАДРОВАЯ ПОЛИТИКА – неэффективная система принципов и методов отбора, расстановки, развития, мотивации и увольнения работников в организации или государственном органе.

МАЛОЛЕТНИЕ ДЕТИ – несовершеннолетние лица, не достигшие возраста взрослости и подлежащие особой правовой защите.

НАКОПЛЕНИЕ – процесс сохранения части дохода с целью последующего использования в качестве инвестиций или вложений в капитал.

ЖИНАҚТАУШЫ ҚОР – жеке немесе заңды тұлғалардың болашақтағы белгілі бір қажеттіліктерін (зейнет-ақы, білім беру, тұрғын үй сатып алу) қаржыландыру үшін арнайы және ұзақ мерзімге жинақталатын ақшалай қаражатының жиынтығы.

ЖОҒАЛТЫМДЫ ӨТЕУ – заңи немесе шартты міндеттемелерге сәйкес басқа тұлғаға келтірілген материалдық шығынның орнын толтыру үшін жүргізілетін өтемақы төлеу үдерісі.

ЖОҒАРҒЫ БИЛІКТІҢ БАҚЫЛАУ ОРГАНДАРЫ – мемлекеттік биліктің атқарушы немесе қадағалаушы қызметтерін жүзеге асыратын орталық органдар.

ЖОҒАРЫ ТҰРҒАН ОРГАНДАРДЫҢ НҰСҚАУЛАРЫ – иерархия құрылымының жоғары деңгейіндегі мемлекеттік органдар, лауазымды адамдар немесе ұйым басшылары шығаратын және төмен тұрған органдар мен бағынышты адамның міндетті түрде орындайтын, басқарудың нормативтік емес актілері (хаттар, жеделхаттар, тапсырмалар, өкімдер).

ЖОЙЫП ЖІБЕРУ – қандай да бір объектінің, заттың немесе деректің толық және қайтымсыз жойылуы, оның тіршілігінің аяқталуы.

ЖОЛ БЕРУШІЛІК – қандай да бір нәрсенің (құжат, мәміле, әрекет) заң талаптарына, ережелерге немесе мақсатына сәйкестігі және оның заңи күшінің болуы.

НАКОПИТЕЛЬНЫЙ ФОНД – совокупность денежных средств, созданная для специальных целей и накапливаемая на долгосрочной основе физическими или юридическими лицами для финансирования определенных будущих потребностей (пенсии, образования, покупки жилья).

ВОЗМЕЩЕНИЕ ПОТЕРЬ – процесс выплаты компенсации, осуществляемый в соответствии с юридическими или договорными обязательствами, с целью возмещения материального ущерба, причинённого другому лицу.

КОНТРОЛЬНЫЕ ОРГАНЫ ВЕРХОВНОЙ ВЛАСТИ – центральные органы, осуществляющие исполнительные или надзорные функции государственной власти.

УКАЗАНИЯ ВЫШЕСТОЯЩИХ ОРГАНОВ – ненормативные акты управления (письма, телеграммы, поручения, распоряжения), издаваемые государственными органами, должностными лицами или руководителями организаций, находящимися на более высоком уровне в иерархической структуре, и обязательные для исполнения нижестоящими органами или подчиненными лицами.

УНИЧТОЖЕНИЕ – полное и необратимое разрушение какого-либо объекта, предмета или данных, прекращение его существования.

ДОПУСТИМОСТЬ – соответствие чего-либо (документа, сделки, действия) требованиям закона, правилам или назначению, а также наличие у этого юридической силы.

ЖОЛ КӨРІНІМІ – нақты ауа райы мен жарықтандыру кезіндегі жолдағы жағдайдың элементтерін жүргізушінің анық көре алатын арақашықтығы.

ЖОЛ ҚОЗҒАЛЫСЫ – көлік құралдары мен жаяу жүргіншілердің жолмен қозғалу үдерісі.

ЖОЛ ЧЕГІ – жол үстінде жүрген адамның белгілі бір сома көлеміндегі ақшалай қаражатын пайдалануға құқығын растайтын төлем құжаты.

ЖОЛАУШЫ КУӘЛІГІ – жолаушының сапарға шығу құқығын және осы сапармен байланысты құқықтарын растайтын, белгіленген үлгідегі және нысандағы құжат.

ЖОЛДАНЫМ, ЖҮГІНУ – әкімшілік органға немесе лауазымды адамға жазбаша (қағаз және электрондық) немесе ауызша, сондай-ақ бейнеконференц-байланыс нысанында жіберілген арыз немесе шағым.

***Ескертпе.** Орыс тіліндегі «обращение» сөзі қазақ тіліне «жолданым» және «жүгіну» деп аударылады. Егер құжаттың атауы болса – «жолданым» термині, ал қимыл-әрекетті білдірсе – «жүгіну» сөзі қолданылады. Мысалы: «Жолданымды қайтару қайта жүгінуге кедергі келтірмейді».*

ЖОЛДАНЫМ БОЙЫНША ІС ЖҮРГІЗУ – жеке және заңды тұлғалардың жолданымдарын қабылдау, тіркеу, қарау, орындау, сақтау, сондай-ақ жауап беру сапасы мен мерзімдерін бақылауды қамтамасыз ететін, ұйымдастырушы-техникалық және құқықтық іс-шаралар кешені.

ВИДИМОСТЬ ДОРОГИ – расстояние, на котором водитель может чётко видеть элементы дорожной обстановки при текущих погодных и условиях освещения.

ДОРОЖНОЕ ДВИЖЕНИЕ – процесс передвижения транспортных средств и пешеходов по дороге.

ДОРОЖНЫЙ ЧЕК – платёжный документ, подтверждающий право лица, находящегося в пути, распоряжаться денежными средствами на определённую сумму.

ПАССАЖИРСКОЕ СВИДЕТЕЛЬСТВО – документ установленного образца и формы, удостоверяющий личность пассажира, его право на поездку и связанные с этой поездкой права.

ОБРАЩЕНИЕ – направленные в административный орган или должностному лицу в письменной (бумажной и электронной) или устной форме, а также в форме видеоконференц-связи, заявление или жалоба.

***Примечание.** В русском языке слово «обращение» переводится на казахский язык как «жолданым, жүгіну». Если речь идёт о названии документа, используется термин «жолданым», а если обозначается действие, то применяется слово «жүгіну». Например, Возврат обращения не препятствует повторному обращению.*

ДЕЛОПРОИЗВОДСТВО ПО ОБРАЩЕНИЯМ – совокупность организационно-технических и правовых действий, обеспечивающих приём, регистрацию, рассмотрение, исполнение и хранение обращений физических и юридических лиц, а также контроль за сроками и качеством ответов.

ЖОЛДАНЫМ ТҮРЛЕРІ – азаматтардың мемлекеттік органдарға, жергілікті өзін-өзі басқару органдарына, сондай-ақ лауазымды адамдарға өз пікірлерін, ұсыныстарын, шағымдарын немесе сұрау салуларын жолдай алатын тәсілдері.

ЖОЛДАНЫМДЫ ЕСЕПКЕ АЛУ – жолданымдарды қабылдау және қарау жөніндегі мәліметтерді тіркеу және оларды мемлекеттік құқықтық статистикалық есептілікте көрсету.

ЖОЛДАНЫМДЫ ҚАБЫЛДАУ – әкімшілік органның (лауазымды адамның) әкімшілік рәсімге қатысушының жолданымын қабылдау және тіркеу әрекеті.

ЖОЛДАНЫМДЫ ҚАРАУ – Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес әкімшілік органның және лауазымды адамның өз құзыреті шегінде шешім қабылдауы.

ЖОЛЫН КЕСУ – қандай да бір, әсіресе заңсыз немесе қажетсіз әрекеттің, бастапқы кезеңінде немесе орындалу барысында үзілді-кесілді әрі дереу тоқтатылуы.

ЖОСЫҚСЫЗ ҚАТЫСУШЫЛАР – шартты жасау немесе орындау кезінде адал ниеттілік қағидаттарын бұзатын, басқа тараптарға зиян келтіру үшін әрекет ететін немесе заңды айналып өтуге тырысатын жеке немесе заңды тұлғалар.

ВИДЫ ОБРАЩЕНИЙ – способы, которыми граждане могут направлять в государственные органы, органы местного самоуправления, а также к должностным лицам для выражения своих мнений, предложений, жалоб или запросов.

УЧЕТ ОБРАЩЕНИЯ – фиксирование сведений по приему и рассмотрению обращения и их отражение в государственной правовой статистической отчетности.

ПРИЕМ ОБРАЩЕНИЯ – действие административного органа (должностного лица) по принятию и регистрации обращения участника административной процедуры.

РАССМОТРЕНИЕ ОБРАЩЕНИЯ – принятие административным органом, должностным лицом в пределах своей компетенции решения в соответствии с законодательством Республики Казахстан.

ПРЕСЕЧЕНИЕ – решительное и незамедлительное прекращение какого-либо действия, особенно незаконного или нежелательного, на его начальной стадии или в процессе его осуществления.

НЕДОБРОСОВЕСТНЫЕ УЧАСТНИКИ – физические или юридические лица, нарушающие принципы добросовестности при заключении или исполнении договоров, действующие с целью причинения вреда другим сторонам или пытающиеся обойти закон.

ЖОЮ – қандай да бір жағымсыз құбылыстың, бұзылудың немесе кедергінің себебін, көзін не болмаса салдарын жоюға, түзетуге не бейтараптандыруға бағытталған үдеріс немесе әрекет.

***Ескертпе.** «Жою» сөзі мәнмәтінге қарай орыс тіліне «устранение, удаление, ликвидация, аннулирование» болып аударылады.*

ЖОЮ – қандай да бір объектіні, бөлікті немесе элементті белгілі бір жерден немесе жүйеден алып тастау, оны бөлектеу немесе толық өшіру.

***Ескертпе.** «Удаление» сөзінің «жою, шығарып тастау, өшіру» аудармалары мәнмәтінге қарай қолданылады.*

ЖҰМЫС УАҚЫТЫ – жұмыс берушінің актілеріне және еңбек шартына сәйкес жұмысшының өз лауазымдық міндеттерін атқаратын, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Еңбек Кодексында белгіленген жұмыс уақытының басқа да кезеңі.

ЖҰМЫС СЫЙАҚЫСЫ – еңбек міндеттерін орындағаны үшін жұмыскерге еңбек шарты немесе заңнамаға сәйкес төленетін материалдық немесе материалдық емес өтемақы.

УСТРАНЕНИЕ – процесс или действие, направленное на удаление, исправление или нейтрализацию причины, источника либо последствий какого-либо нежелательного явления, нарушения или препятствия.

***Примечание.** Слово «жою» переводится на русский язык как «устранение, удаление, ликвидация, аннулирование» в зависимости от контекста.*

УДАЛЕНИЕ – изъятие какого-либо объекта, части или элемента из определенного места или системы, его отделение или полное уничтожение.

***Примечание.** Переводы слова «удаление» – «жою», «шығарып тастау», «өшіру» используются в зависимости от контекста.*

РАБОЧЕЕ ВРЕМЯ – период, в течение которого работник исполняет свои должностные обязанности в соответствии с актами работодателя и трудовым договором, а также иные периоды рабочего времени, установленные Трудовым кодексом Республики Казахстан.

ВОЗНАГРАЖДЕНИЕ ЗА РАБОТУ – материальная или нематериальная компенсация, выплачиваемая работнику за выполнение трудовых обязанностей, предусмотренных трудовым договором или законодательством.

ЖҰМЫС УАҚЫТЫНЫҢ ИКЕМДІ РЕЖІМІ – жұмыс берушінің келісімімен жұмыскерге жұмыс күнінің өзге де тәртібін (басталуы мен аяқталуы) белгілеуге болатын еңбек үдерісін жүзеге асыру.

ЖҰМЫСҚА ОРНАЛАСУ – адамның белгілі бір мекемеге немесе ұйымға ресми түрде жұмысқа орналасу үдерісі, яғни еңбек шартына отырып, лауазымдық міндеттерін орындауға кірісуі.

ЖҰМЫСШЫ МАМАНДЫҚТАРЫ – өндірістік, техникалық және қызмет көрсету салаларында еңбек құралдарын тікелей пайдалану арқылы еңбек қызметін жүзеге асыратын мамандықтар жиынтығы.

ЖҮЙЕЛІК ҚАТЕР – бір немесе бірнеше қаржы ұйымының банкроттығы немесе қаржылық тұрақсыздығы салдарынан сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының беделіне, маркетингіне және қаржылық жай-күйіне, сондай-ақ тұтастай алғанда қаржы жүйесінің тұрақтылығына теріс әсер ету қатері.

ЖҮЙЕСІЗ ҚАТЕР – нақты компанияға, салаға немесе активке тән және бүтіндей нарықтың жағдайына байланысты емес қаржының қатері.

ЖҮК АЛЫМЫ – көлік-логистикалық немесе кеден қызметтерін көрсету аясында жүкті тиеу, түсіру, өңдеу, сақтау немесе тасымалдау үшін алынатын міндетті ақы (алым).

РЕЖИМ ГИБКОГО РАБОЧЕГО ВРЕМЕНИ – осуществление трудового процесса, при котором по согласованию с работодателем работнику может быть установлен иной распорядок (начало и окончание) рабочего дня.

ТРУДОУСТРОЙСТВО – процесс официального трудоустройства человека в определённую организацию или учреждение, то есть заключение трудового договора и вступление в исполнение служебных обязанностей.

РАБОЧИЕ СПЕЦИАЛЬНОСТИ – совокупность профессий, связанных с выполнением трудовой деятельности в производственной, технической и сервисной сферах с непосредственным использованием орудий труда.

СИСТЕМНЫЙ РИСК – риск того, что банкротство или финансовая нестабильность одной или нескольких финансовых организаций окажет негативное влияние на репутацию, маркетинг и финансовое состояние страховой (перестраховочной) организации, а также на стабильность финансовой системы в целом.

НЕСИСТЕМНЫЙ РИСК – финансовый риск, присущий конкретной компании, отрасли или активу и не зависящий от состояния рынка в целом.

ГРУЗОВОЙ СБОР – обязательный платёж, взимаемый за погрузку, разгрузку, обработку, хранение или транспортировку груза в рамках оказания транспортно-логистических или таможенных услуг.

ЖҮКТЕЛІМ-РҰҚСАТ – жұмыс беруші немесе уәкілетті тұлғаның жоғары қауіпті немесе ерекше мән-жағдайдағы белгілі бір жұмысты орындауға жазбаша түрде беретін ресми құжаты.

ЖҮКТЕМЕ – заң немесе құқық актісі негізінде жеке тұлғаға немесе ұйымға жүктелген міндеттер мен жауапкершіліктің жиынтығы.

ЖЫЛЖЫМАЙТЫН МҮЛІК – жер учаскелері, ғимараттар, құрылыс-жайлар және жермен тығыз байланысты өзге де мүлік, яғни мақсатына шамадан тыс залал келтірілмей көшірілуі мүмкін болмайтын объектілер.

ЖЫЛЖЫМАЙТЫН МҮЛІКТІҢ БІРЫҢҒАЙ МЕМЛЕКЕТТІК КАДАСТРЫ – Қазақстан Республикасының аумағындағы барлық жылжымайтын объектілер және олардың құқықтарына қатысты мәліметтерді қамтитын ресми деректер базасы.

ЖЫЛЖЫМАЛЫ МҮЛІК – жылжымайтын мүлікке жатпайтын, оның ішінде ақша, бағалы қағаздар және орнын ауыстырған кезде олардың мақсатына өлшемсіз зардап тимейтіндей жылжыту мүмкін өзге де заттар.

ЖЫЛУМЕН ЖАБДЫҚТАУДЫҢ ЖЕКЕ ЖҮЙЕСІ – бір ғана ғимаратты немесе тұтынушыны жылумен қамтамасыз ететін, дербес орнатылған және жұмыс істейтін жылу жүйесі.

НАРЯД-ДОПУСК – официальный документ, выдаваемый работодателем или уполномоченным лицом для выполнения определенных работ в условиях повышенной опасности или особых обстоятельств.

НАГРУЗКА – совокупность обязанностей и ответственности, возложенных на физическое или юридическое лицо на основании закона или правового акта.

НЕДВИЖИМОЕ ИМУЩЕСТВО – земельные участки, здания, сооружения и иное имущество, тесно связанное с землей, то есть объекты, перемещение которых без причинения чрезмерного ущерба их назначению невозможно.

ЕДИНЫЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ КАДАСТР НЕДВИЖИМОСТИ – официальная база данных, содержащая сведения о всех объектах недвижимости на территории Республики Казахстан, а также о правах на них.

ДВИЖИМОЕ ИМУЩЕСТВО – имущество, не относящееся к недвижимости, включая деньги, ценные бумаги и иные вещи, которые могут быть перемещены без несоразмерного ущерба их назначению.

ИНДИВИДУАЛЬНАЯ СИСТЕМА ТЕПЛОСНАБЖЕНИЯ – автономно установленная и функционирующая система теплоснабжения, обеспечивающая теплом только одно здание или потребителя.

ЖЫЛУМЕН ЖАБДЫҚТАУДЫҢ ОРТАЛЫҚТАНҒАН ЖҮЙЕСІ – жылудың бір немесе бірнеше ірі көзінен (мысалы, жылу электр орталығынан) бірнеше тұтынушыға жылу энергиясын жеткізетін жалпы жүйе.

ЖЫМҚЫРУ – өзгенің мүлкін кінәлінің немесе үшінші тұлғаның пайдасына жасырын немесе ашық түрде, пайдақорлық мақсатта және иесінің келісімінсіз, құқыққа қарсы, қасақана алып қою және иелену.

ЖЫНЫСТЫҚ ТИІСПЕУ – адамның еркіне қайшы жыныстық сипаттағы әрекеттерден және кез келген жыныстық тиіспеу түрлерінен заңмен қорғану құқығы.

ЖІКТЕЛІМ – объектілер, құбылыстар, тауарлар немесе көрсетілетін қызметтердің қандай да бір белгілеріне сәйкес топтарға немесе санаттарға бөлу үдерісі және әдісі.

ЖІКТЕУІШ – әрбір атауы бар объектіге бірегей код берілген, жүйелендірілген тізім.

ЦЕНТРАЛИЗОВАННАЯ СИСТЕМА ТЕПЛОСНАБЖЕНИЯ – общая система, доставляющая тепловую энергию от одного или нескольких крупных источников тепла (например, теплоэлектроцентраля) к множеству потребителей.

ХИЩЕНИЕ – противоправное, умышленное изъятие или обращение чужого имущества в пользу виновного или третьих лиц, совершённое тайно или открыто, с корыстной целью и без согласия собственника.

ПОЛОВАЯ НЕПРИКОСНОВЕННОСТЬ – правовая защищённость от любых форм сексуального посягательства и действий сексуального характера против воли лица.

КЛАССИФИКАЦИЯ – процесс или метод распределения объектов, явлений, товаров или услуг на группы или категории по определённым признакам.

КЛАССИФИКАТОР – систематизированный перечень наименованных объектов, каждому из которых в соответствии дан уникальный код.

33

ЗАЛАЛ – азаматтық, әкімшілік немесе қылмыстық құқықта қолданылатын, құқыққа қарсы әрекеттер (немесе әрекетсіздік) нәтижесінде жеке немесе заңды тұлғаға келтірілген материалдық немесе моральдық зиянның жиынтық атауы.

***Ескертпе.** Мәнмәтінге сәйкес «залал» сөзімен қатар «зардап, нұқсан» сөздері қолданылады және орыс тіліне «ущерб» болып аударылады.*

УЩЕРБ – совокупное понятие, используемое в гражданском, административном или уголовном праве для обозначения материального или морального вреда, причиненного физическому или юридическому лицу в результате противоправных действий (бездействия).

***Примечание.** Слово «ущерб» в зависимости от контекста переводится на казахский язык как «залал, зардап, нұқсан».*

ЗАЛАЛ КЕЛТІРУ – басқа тұлғаның (немесе занды тұлғаның) құқыққа қарсы әрекеттері немесе әрекетсіздігі нәтижесінде мүлікке, денсаулыққа, өмірге, ар-намысқа не басқа да заңмен қорғалатын игіліктерге келтірілген зияны.

ЗАЛАЛ МӨЛШЕРІ – құқық бұзудың немесе қылмыстың нәтижесінде жәбірленушіге келтірілген материалдық немесе моральдық зиянның ақшалай не басқа түрде есептелген мөлшері.

ЗАЛАЛДЫ ӨТЕУ – құқыққа қайшы әрекет немесе әрекетсіздік нәтижесінде жәбірленушіге келтірілген материалдық зиянның ақшалай немесе басқа нысанда қайтарылып берілуі.

ЗАЛАЛДЫҚ – субъектінің (кәсіпорынның, ұйымның, жобаның және т.б.) белгілі бір кезеңдегі жиынтық кірістерінен жиынтық шығыстары асып кететін экономикалық жай-күйі.

ЗАЛАЛДЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ БАҒАЛАНУЫ – құқыққа қайшы әрекет немесе әрекетсіздік нәтижесінде келтірілген залалдың мөлшерін анықтау, талдау және есептеу үдерісі, оның құнын анықтау үшін арнайы әдістемелер мен экономикалық көрсеткіштердің қолданылуы.

ЗАМАНАУИ ЖӘНЕ СҰРАНЫСҚА ИЕ НЫСАНДАР – қазіргі қоғамда немесе нарықта өзекті, тиімді және кеңінен қолданылатын тәсілдер, әдістер, құралдар немесе ұйымдас-тыру үлгілері.

ПРИЧИНЕНИЕ УЩЕРБА – вред имуществу, здоровью, жизни, чести или иным охраняемым законом благам, причиненный в результате противоправных действий или бездействия другого лица (юридического лица).

РАЗМЕР УЩЕРБА – размер материального или морального вреда, причиненного потерпевшему в результате правонарушения или преступления, выраженная в денежной или иной форме.

ВОЗМЕЩЕНИЕ УЩЕРБА – возврат причиненного материального вреда пострадавшему в денежной или иной форме, в результате противоправного действия или бездействия.

УЩЕРБНОСТЬ – экономическое состояние субъекта (предприятия, организации, проекта и др.), при котором совокупные расходы превышают совокупные доходы за определённый период.

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА УЩЕРБА – процесс расчёта, анализа и определения размера ущерба, причиненного противоправным действием или бездействием, с применением специальных методик и экономических показателей в целях установления его стоимости.

СОВРЕМЕННЫЕ И ВОСТРЕБОВАННЫЕ ФОРМЫ – актуальные, эффективные и широко применяемые в современном обществе или на рынке подходы, методы, инструменты или организационные модели.

ЗАҢ КЕҢЕСШІСІ – ұйымдар мен азаматтарға құқықтық мәселелерге қатысты кеңес беретін, құқық құжаттарын дайындайтын, сондай-ақ заңнама нормаларын түсіндіру және қолдану бойынша көмек көрсететін заңгер маман.

ЗАҢ ЕРЕЖЕСІ – құқықтық реттеудің, құқық қолдану тәжірибесінің, сондай-ақ заң заңшығарымның негізі болатын, жалпы құқықтық және салалық деңгейдің негізгі ережелері, қағидаттары мен идеялары.

ЗАҢ НОРМАЛАРЫН ӨРЕСКЕЛ БҰЗУ – өз кезегінде басқа адамдардың құқықтарына, заңды мүдделеріне, қоғам мүдделеріне немесе мемлекеттік органдарға елеулі зиян келтіру салдарларына әкелетін, заң талаптарын елеулі, саналы түрде немесе өрескел абайсыздықтан бұзу.

ЗАҢ ТҰЖЫРЫМЫ – нормативтік құқықтық актілердегі ережелер, нормалар немесе қағидаттарды нақты, дәл және ресми баяндайтын сөз тіркесі немесе мәтін.

ЗАҢ ҮСТЕМДІГІ – қоғамның барлық мүшелері, оның ішінде мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдардың заңға бағынуын және оның ережелерін сақтауға міндеттейтін іргелі қағидат.

ЗАҢ ШЫҒАРУ ҚЫЗМЕТІ – қоғамдық қатынастарды реттеуге және құқық тәртібін қамтамасыз етуге бағытталған заңдар мен нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, талқылау, қабылдау және енгізудің жүйелі үдерісі.

ЮРИСКОНСУЛЬТ – юрист, консультирующий организации и граждан по правовым вопросам, подготавливающий юридические документы, а также оказывающий помощь в толковании и применении законодательных норм.

ЗАКОНОПОЛОЖЕНИЕ – основные положения, принципы и идеи на общеправовом и отраслевом уровнях, являющиеся основой правового регулирования, правоприменительной практики, а также законотворчества.

ГРУБОЕ НАРУШЕНИЕ НОРМ ЗАКОНА – серьёзное, сознательное или явно неосторожное нарушение требований законодательства, которое приводит к существенным последствиям, таким как ущерб правам, законным интересам других лиц, общественным интересам или государственным структурам.

ФОРМУЛИРОВКА ЗАКОНА – текст или словосочетание, которое чётко, точно и официально излагает правила, нормы или принципы в нормативных правовых актах.

ВЕРХОВЕНСТВА ЗАКОНА – фундаментальный принцип, согласно которому все члены общества, включая государственные органы и должностных лиц, подчиняются закону и обязаны соблюдать его положения.

ЗАКОНОТВОРЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ – систематический процесс разработки, обсуждения, принятия и внедрения законов и нормативных правовых актов, направленных на регулирование общественных отношений и обеспечение правопорядка.

ЗАҢҒА СӘЙКЕСТІК – қоғамның билікті мойындауы, оның шешімі немесе әрекетін заңдылыққа, қабылданған нормаларға және моральдық қағидаттарға сәйкес деп бағалау дәрежесі.

ЗАҢҒА ТӘУЕЛДІ НОРМАТИВТІК ҚҰҚЫҚТЫҚ АКТІ – заңнама және сатысы бойынша өзге де жоғары тұрған нормативтік құқықтық актілердің негізінде оларды орындау және (немесе) одан әрі іске асыру үшін шығарылатын, заңнама актілеріне жатпайтын, өзге де нормативтік құқықтық актілер.

ЗАҢДА КӨЗДЕЛГЕН – құқық нормаларында белгіленген, міндетті сипаттағы ережелер, талаптар немесе жағдайлар.

ЗАҢДА КӨЗДЕЛГЕН ЖАЗАЛАУ ШАРАСЫ – құқық бұзу немесе жасалған қылмыс үшін нормативтік құқықтық актілерде (Қылмыстық және Әкімшілік құқық бұзу кодексінде және басқа да заңдарда) белгіленген жауаптылықтың нақты түрі.

ЗАҢДА ТЫЙЫМ САЛЫНҒАН – нормативтік құқықтық актілерге қайшы келетін және тыйым салынған құқық нормасын бұзғаны үшін заңда белгіленген жауапқа тарту әрекеті.

ЗАҢДАРДА ТЫЙЫМ САЛЫНБАҒАН ДЕРЕККӨЗДЕР – құқық нормаларына қайшы келмейтін және мәлімет алу үшін пайдалануға рұқсат етілген ақпарат көздері.

ЛЕГИТИМНОСТЬ – признание обществом власти и степень оценки её решений или действий как соответствующих закону, принятым нормам и моральным принципам.

ПОДЗАКОННЫЙ НОРМАТИВНЫЙ ПРАВОВОЙ АКТ – иные, не являющиеся законодательными актами, нормативные правовые акты, издаваемые на основе и (или) во исполнение и (или) для дальнейшей реализации законодательных и иных вышестоящих по иерархии нормативных правовых актов.

ПРЕДУСМОТРЕННАЯ ЗАКОНОМ – обязательные правила, требования или условия, установленные правовыми нормами.

ПРЕДУСМОТРЕННАЯ ЗАКОНОМ МЕРА НАКАЗАНИЯ – конкретный вид ответственности, установленный в нормативных правовых актах (в Уголовном кодексе, Кодексе об административных правонарушениях и других законах) за совершённое преступление или правонарушение.

ЗАПРЕЩЕНО ЗАКОНОМ – действие, противоречащее нормативным правовым актам и влекущее за собой ответственность, установленную законом за нарушение запрещенной правовой нормы.

ИСТОЧНИКИ, НЕ ЗАПРЕЩЕННЫХ ЗАКОНАМИ – источники информации, не противоречащие правовым нормам и разрешенные к использованию для получения сведений.

ЗАНДАСТЫРУ – ресми түрде тану, тіркеу немесе белгіленген рәсімдерді сақтау жолымен әрекеттерге, мәртебе мен заттарға немесе құжаттарға заңды күш беру.

ЗАҢДЫ – қолданыстағы заңнама талаптарына сәйкес келетін, заңмен тыйым салынбаған әрекет немесе мәртебе.

ЗАҢДЫ БҰЗУ – жеке не болмаса заңды тұлғаның құқық нормаларын сақтамауы, заңда белгіленген тыйымдарды бұзуы немесе міндеттемелерді орындамауы нәтижесінде құқықтық жауапқа тартылатын, құқыққа қайшы әрекеті немесе әрекетсіздігі.

ЗАҢДЫ ТҮЛҒА – меншік, шаруашылық жүргізу немесе жедел басқаратын оқшау мүлкі бар және сол мүлікке өз міндеттемелерімен жауап беретін, өз атынан мүліктік және мүліктік емес жеке құқықтарды жүзеге асыратын, міндеттер алып, сотта дауталапшы және жауапкер бола алатын ұйым.

***Ескертпе.** «Лицо» сөзі нормативтік құқықтық актілердің қазақша мәтінінде «тұлға» немесе «адам» деп аударылып, мәнмәтін ерекшелігіне сәйкес қолданылады.*

ЗАҢДЫ ХАЛЫҚҚА ЖАРИЯ ЕТУ – белгіленген тәртіппен қабылданған заңды ресми түрде жариялау, ол заңның барлық азамат пен мемлекеттік органдарға жеткізілуін қамтамасыз етіп, сондай-ақ оның заңды күшіне енуіне негіз болады.

ЛЕГАЛИЗАЦИЯ – придание действиям, статусу, предметам или документам законной силы путём официального признания, регистрации или соблюдения установленных процедур.

ЗАКОННЫЙ – действие или статус, не запрещённые законом и соответствующие требованиям действующего законодательства.

НАРУШЕНИЕ ЗАКОНА – противоправное действие или бездействие физического либо юридического лица, выражающееся в несоблюдении правовых норм, нарушении установленных запретов или неисполнении обязательств, влекущее юридическую ответственность.

ЮРИДИЧЕСКОЕ ЛИЦО – организация, которая имеет в собственности, хозяйственном ведении или оперативном управлении обособленное имущество и отвечает по своим обязательствам этим имуществом, может от своего имени приобретать и осуществлять имущественные и личные обязанности, быть истцом и ответчиком в суде.

***Примечание.** Слово «лицо» в казахском тексте нормативных правовых актов переводится как «тұлға» или «адам» и используется в соответствии с особенностями контекста.*

ОБНАРОДОВАНИЕ ЗАКОНА – официальная публикация принятого закона в установленном порядке, которая обеспечивает его доведение до сведения всех граждан и государственных органов, а также служит основанием для его вступления в законную силу.

ЗАҢИ – құқыққа, заңға, құқық нормалары және құқық жүйесіне қатысты кез келген ұғымды сипаттау үшін қолданылатын термин.

ЗАҢИ АКТІ – уәкілетті мемлекеттік органның немесе лауазымды адамның заңнамамен алдын ала белгіленген нысанда шығарған және белгілі бір құқық салдарына (құқықтың пайда болуына, өзгеруіне немесе тоқтатылуына) әкелетін ресми құжаты.

ЗАҢИ ӘРЕКЕТ – адамдардың ерікті мінез-құлқы, азаматтардың еркі мен санасының сыртқы көрінісі, сондай-ақ ұйымдар мен қоғамдық бірлестіктердің құқықтары мен міндеттерінің пайда болуына, өзгеруіне немесе тоқтатылуына бағытталған еркі.

ЗАҢИ БІЛІКТІЛІК – белгілі бір құқық нормасы тұрғысынан заңи мән-жағдайды бағалау, оның нақты заңи мәнін белгілеу.

ЗАҢИ ЖАУАПТЫЛЫҚ – тұлғаның құқық бұзғаны үшін мемлекеттің мәжбүрлеу шаралары (санкциялар) ықпалында қалу міндеті.

ЗАҢИ ЖАУАПТЫЛЫҚ НЕГІЗДЕМЕСІ – бір тұлғаны немесе ұйымды заң бойынша жауапқа тартуға мәжбүр ететін фактілер мен құқық нормалар жиынтығы.

ЮРИДИЧЕСКИЙ – термин, используемый для описания любого понятия, относящегося к праву, закону, правовым нормам и системе права.

ЮРИДИЧЕСКИЙ АКТ – официальный документ, изданный полномочным государственным органом или должностным лицом в заранее установленной законодательством форме и влекущий за собой определенные правовые последствия (возникновение, изменение или прекращение прав).

ЮРИДИЧЕСКОЕ ДЕЙСТВИЕ – волевое поведение людей, внешнее выражение воли и сознания граждан, а также воли организаций и общественных объединений, направленное на возникновение, изменение или прекращение прав и обязанностей.

ЮРИДИЧЕСКАЯ КВАЛИФИКАЦИЯ – оценка юридического обстоятельства с точки зрения определенной правовой нормы, устанавливающая его точное юридическое значение.

ЮРИДИЧЕСКАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ – обязанность лица претерпевать меры государственно-принудительного воздействия (санкции) за совершенное правонарушение.

ОСНОВАНИЕ ДЛЯ ЮРИДИЧЕСКОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ – совокупность фактов и правовых норм, которые заставляют одно лицо или организацию нести ответственность по закону.

ЗАҢИ КІНӘРАТ-ТАЛАП — жеке немесе заңды тұлғаның белгілі бір құқықтық әрекетпен, шешім немесе жағдаятпен заң негізінде келіспеушілігін білдіретін ресми мәлімдемесі.

ЗАҢИ КОНФЛИКТОЛОГИЯ — жаңа ғылыми пән, жалпы конфликтология бөлімі, ол ішкі (ұлттық) немесе халықаралық құқық аясында туындайтын, дамитын және шешімін табатын шиеленістерді зерттейді.

ЗАҢИ КӨМЕК — жеке және заңды тұлғаларға құқық мәселелеріне қатысты кеңес беру, құжаттарды ресімдеу, өкілдік ету, қорғау және басқа да заңи қызметтер көрсету түріндегі кәсіби көмек.

ЗАҢИ КҮШ — Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес және елдің барлық аумағында міндетті күшке ие, нормативтік құқықтық актінің құқықтық күші.

ЗАҢИ ҚАТЕ — құқық нормаларын дұрыс түсінбеу, бұрмалап түсіндіру немесе дұрыс қолданбау салдарынан шешімдердің қате қабылдануы, құжаттардың дұрыс рәсімделмеуі немесе істердің қате жүргізілуіне әкелетін жағдай.

ЗАҢИ ҚҰЖАТ — белгілі бір құқық қатынасын, факті немесе оқиғаны растайтын, бекітетін және куәландыратын заңды күші бар ресми құжат.

ЮРИДИЧЕСКАЯ ПРЕТЕНЗИЯ — официальное заявление физического или юридического лица, выражающее несогласие на законных основаниях с определённым правовым действием, решением или ситуацией.

ЮРИДИЧЕСКАЯ КОНФЛИКТОЛОГИЯ — новая научная дисциплина, раздел общей конфликтологии, предметом которой является изучение конфликтов, возникающих, развивающихся и разрешаемых в рамках внутреннего (национального) или международного права.

ЮРИДИЧЕСКАЯ ПОМОЩЬ — профессиональная помощь, оказываемая физическим и юридическим лицам в виде юридических консультаций, подготовки документов, представительства, защиты и иных юридических услуг.

ЮРИДИЧЕСКАЯ СИЛА — правовая сила нормативного правового акта, принятого в соответствии с законодательством Республики Казахстан и имеющего обязательную силу на всей территории страны.

ЮРИДИЧЕСКАЯ ОШИБКА — неправильное понимание, толкование или применение норм права, которое приводит к неправильному принятию решений, оформлению документов или ведению дел.

ЮРИДИЧЕСКИЙ ДОКУМЕНТ — официальный документ, имеющий юридическую силу, удостоверяющий, закрепляющий или подтверждающий определённое событие, факт или правоотношение.

ЗАҢИ МАҒЫНА — заң тұрғысынан қандай да бір фактінің, әрекеттің, оқиғаның, құжаттың құқықтық мазмұны немесе мәні және оның құқық қатынастарының қатысушылары үшін салдары.

ЗАҢИ МІНДЕТ — уәкілетті тұлғаның мүддесін қанағаттандыру мақсатында белгіленген заңи тұрғыдан қажетті мінез-құлық өлшемі.

ЗАҢИ НЕГІЗІ ЖОҚ — құқық нормаларымен расталмаған, заңнамаға сәйкес келмейтін немесе жеткілікті құқықтық дәлелдері жоқ қорытынды, құжат, акт немесе әрекет.

ЗАҢИ ПРАКТИКА — жинақталған әлеуметтік-құқықтық тәжірибеге негізделген құқықтық нормаларды түсіндіру, қолдану және жүйелеу қызметі.

ЗАҢИ САЛДАР — заңнамада көзделген белгілі бір заңи фактілер, әрекеттер, оқиғалар немесе шешімдер нәтижесінде құқық субъектілерінің құқық мәртебесіндегі өзгерістер.

ЗАҢИ ФАКТ — азаматтық құқық нормаларында көзделген, сондай-ақ заңның орындалуы немесе оның тоқтатылуына әсер ететін нақты өмірлік жағдайлар.

ЗАҢИ ФОРС-МАЖОР — тараптардың шарт міндеттемелерін мүлде немесе тиісті деңгейде орындай алмауына себеп болған, олардың еркінен тыс туындаған, алдын алуға

ЮРИДИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ — правовое содержание или смысл какого-либо факта, действия, события или документа с точки зрения закона и его последствий для участников правоотношения.

ЮРИДИЧЕСКАЯ ОБЯЗАННОСТЬ — мера юридически необходимого поведения, установленная для удовлетворения интересов управомоченного лица.

ЮРИДИЧЕСКИ НЕОБОСНОВАННЫЙ — вывод, документ, акт или поступок, который не подтверждён нормами права, не соответствует законодательству или не имеет достаточной правовой аргументации.

ЮРИДИЧЕСКАЯ ПРАКТИКА — деятельность по толкованию, применению и систематизации правовых норм, основанная на накопленном социально-правовом опыте.

ЮРИДИЧЕСКОЕ ПОСЛЕДСТВИЕ — изменения в правовом статусе субъектов права, которые наступают в результате определённых юридических фактов, действий, событий или решений, предусмотренных законодательством.

ЮРИДИЧЕСКИЙ ФАКТ — конкретные жизненные обстоятельства, предусмотренные нормами гражданского права, а также влияющие на исполнение или прекращение действия закона.

ЮРИДИЧЕСКИЙ ФОРС-МАЖОР — чрезвычайные события, которые возникли вне воли сторон, являются непредотвратимыми и носят исключительный характер, ставшие

келмейтін, ерекше сипаттағы төтенше жағдайлар.

ЗАҢНАМА АКТІСІ — мемлекеттің ең жоғары заң шығарушы органы (мысалы, парламент) қабылдаған, орындалуы міндетті құқықтық нормаларды белгілейтін ресми құжат.

ЗАҢНАМА НОРМАЛАРЫ — мемлекеттің заңнама актілерімен бекітетін, қоғам қатынастарын құқықтық реттеуге арналған және құқық субъектілерінің құқықтары мен міндеттерін айқындайтын, жалпыға бірдей міндетті мінез-құлық ережелері.

ЗАҢСЫЗ КІДІРТУ НЕМЕСЕ ҚАМАУ — Конституцияда және қылмыстық-процестік заңнамада белгіленген тәртіпті бұза отырып, заңды негіздерсіз немесе заңда көзделген шарттар болмаған кезде жүзеге асырылатын адамның еркіндігін шектеу шаралары.

ЗАҢШЫҒАРЫМ — қоғамдық қатынастарды реттейтін заңдар мен басқа да нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, талқылау, қабылдау және енгізу үдерісі.

ЗАТ КРЕДИТІ — көбінесе кепіл немесе ипотека түрінде көрініс табатын, кредиттің заттық құқыққа негізделген құқықтық нысаны.

ЗАТБЕЛГІ — өнім, тауар немесе оның қаптамасына жапсырылатын, сол зат туралы мәліметтерді (атауы, құрамы, жарамдылық мерзімі,

причиной невозможности исполнения или ненадлежащего исполнения ими договорных обязательств.

ЗАКОНОДАТЕЛЬНЫЙ АКТ — официальный документ, принятый высшим законодательным органом государства (например, парламентом), который устанавливает правовые нормы, обязательные для исполнения.

НОРМЫ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА — обязательные для всеобщего исполнения правила поведения, устанавливаемые государством в законодательных актах, направленные на правовое регулирование общественных отношений и определяющие права и обязанности субъектов права.

НЕЗАКОННОЕ ЗАДЕРЖАНИЕ ИЛИ АРЕСТ — меры ограничения свободы человека, осуществленные с нарушением порядка, установленного Конституцией и уголовно-процессуальным законодательством, без законных оснований либо при отсутствии предусмотренных законом условий.

ЗАКОНОТВОРЧЕСТВО — процесс разработки, обсуждения, принятия и внедрения законов и других нормативных правовых актов, регулирующих общественные отношения.

КРЕДИТ ВЕЩНЫЙ — правовая форма кредита, основанная на вещном праве, чаще всего выраженном в форме залога или ипотеки.

ЭТИКЕТКА — информационная метка, прикрепляемая к товару, изделию или их упаковке, содержащая сведения о наименовании,

өндіруші, сақтау шарттары және т.б.) қамтитын ақпараттық белгі.

ЗАТТАЙ РИЗЫҚ – әскери қызметшілерді, құқық қорғау органдары қызметкерлерін және өзге де саяпаттағы азаматтарды заттай мүліктік жабдыктармен қамтамасыз ету түріндегі материалдық жабдықтаудың бір түрі.

ЗАТТЫҚ ҚҰҚЫҚ – адамға мүлікті тікелей иеленуге, пайдалануға және оған билік етуге заңи мүмкіндік беретін абсолютті сипаттағы субъективтік құқықтар жиынтығы.

ЗЕРТТЕУ ПӘНІ – белгілі бір мәселені шешу үшін зерттеудің аясында қарастырылатын, объектінің нақты аспектілері, қасиеттері, сипаттамалары немесе құбылыстары.

ЗИЯН – жеке немесе заңды тұлғаның өмірі, денсаулығы, мүлкі, ар-намысы мен іскери беделіне, сондай-ақ мүдделеріне келтірілген құқыққа қайшы салдарлар немесе залал.

ЗИЯН КЕЛТІРУ – құқыққа қайшы әрекет немесе әрекетсіздік нәтижесінде жеке немесе заңды тұлғаның заңмен қорғалатын құқықтары, бостандықтары не болмаса игіліктерін бұзу, мүліктік, жеке, іскери немесе өзге де шығындарды тудырады.

ЗИЯНДЫ ӨТЕУ – құқыққа қарсы әрекет немесе әрекетсіздік салдарынан келтірілген моральдық немесе материалдық зиянды ақшалай немесе басқаша өтеу.

составе, сроке годности, производителе, условиях хранения и других характеристиках.

ВЕЩЕВОЕ ДОВОЛЬСТВИЕ – один из видов материального обеспечения, заключающийся в обеспечении военнослужащих, сотрудников правоохранительных органов и других категорий граждан вещевыми материальными средствами.

ВЕЩНОЕ ПРАВО – совокупность субъективных прав абсолютного характера, предоставляющих лицу юридическую возможность непосредственно владеть, пользоваться и распоряжаться имуществом.

ПРЕДМЕТ ИССЛЕДОВАНИЯ – конкретные аспекты, свойства, характеристики или явления объекта, которые изучаются в рамках исследования для решения определенной проблемы.

ВРЕД – противоправные последствия или ущерб, причинённые жизни, здоровью, имуществу, чести, деловой репутации либо интересам физического или юридического лица.

ПРИЧИНЕНИЕ ВРЕДА – нарушение охраняемых законом прав, свобод или благ физического либо юридического лица в результате противоправного действия или бездействия, повлекшего имущественные, личные, деловые или иные потери.

ВОЗМЕЩЕНИЕ ВРЕДА – возмещение морального или материального вреда, причинённого в результате противоправного действия или бездействия, в денежной или иной форме.

ЗИЯНКЕСТІК АКЦИЯ – мемлекеттің қауіпсіздік негіздерін, қоғамдық тәртіптің, саяси тұрақтылықтың, қорғаныс қабілетінің немесе мемлекеттің басқа да өмірлік маңызды мүдделерін тұрақсыздандыруға, әлсіретуге немесе жоюға бағытталған әрекет.

ЗИЯТКЕРЛІК МЕНШІК – азаматтың немесе заңды тұлғаның зияткерлік шығармашылық қызметтерінің нәтижелеріне және оларға теңестірілген заңды тұлғаны дараландыру құралдарына, жеке немесе заңды тұлғаның өнімдері, орындаған жұмыстары немесе көрсеткен қызметтеріне (фирмалық атау, тауар белгісі, қызмет көрсету белгісі және т.б.) берілген айрықша құқық.

ЗОРЛЫҚ-ЗОМБЫЛЫҚ – адамның өміріне, денсаулығына, ар-намысына, қадір-қасиеті немесе еркіндігіне күш қолдануға бағытталған немесе оны қолдану қауіпімен байланысты құқыққа қайшы әрекет.

ПОДРЫВНАЯ АКЦИЯ – действия, направленные на дестабилизацию, ослабление или разрушение основ государственной безопасности, общественного порядка, политической стабильности, обороноспособности или других жизненно важных интересов государства.

ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНАЯ СОБСТВЕННОСТЬ – исключительное право гражданина или юридического лица на результаты интеллектуальной творческой деятельности и приравненные к ним средства индивидуализации юридического лица, продукции физического или юридического лица, выполняемых ими работ или услуг (фирменное наименование, товарный знак, знак обслуживания и т.п.).

НАСИЛИЕ – противоправное действие, направленное против жизни, здоровья, чести, достоинства или свободы человека, совершаемое с применением силы либо угрозой её применения.

Ии

ИЕ – мүлікті заңды негізде немесе нақты иеленетін және оған қатысты иелену, пайдалану немесе билік ету құқығын жүзеге асыратын жеке немесе заңды тұлға.

ИЕГЕР – белгілі бір материалдық немесе материалдық емес игілікке нақты иелік ететін, бірақ әрқашан меншік иесі болып табылмайтын тұлға.

ВЛАДЕЛЕЦ – физическое или юридическое лицо, обладающее имуществом на законных или фактических основаниях и осуществляющее в отношении него право владения, пользования или распоряжения.

ОБЛАДАТЕЛЬ – лицо, фактически владеющее определённым материальным или нематериальным благом, но не обязательно являющееся его собственником.

ИЕЛЕНІП АЛУ – мүлікті немесе өзге объектіні бақылау арқылы оны иелену әрекеті, ол заңды немесе заңсыз жолмен жүзеге асырылуы және құқықтық салдарға әкелуі ықтимал.

ИЕЛЕНУ – тұлғаның мүлікті нақты иеленуі және оны өз бақылауына алуы, сондай-ақ оны заңды немесе заңсыз негізде пайдалану және оған билік ету мүмкіндігінің болуы.

ИЕЛЕНУ ҚҰҚЫҒЫ – затты нақты иелену және оны өз бақылауына алу мүмкіндігін білдіретін, заңмен танылған заттық құқықтың бір түрі.

ИЕЛІККЕ ӨТУ МЕРЗІМІ – жылжымалы немесе жылжымайтын мүлікті үздіксіз, ашық және адал иелену нәтижесінде белгілі бір уақыт өткен соң, иеленушінің сол мүлікке меншік құқығын алуына мүмкіндік беретін заңдық мерзім.

ИЕЛІКТЕН ШЫҒАРУ – бір затты өзге тұлғаның меншігіне беру, сондай-ақ меншік құқығын немесе кез келген мүлік құқығын (құнды қағаздар құқықтарын қоса алғанда) оның иесінен басқа тұлғаға беру.

ИЕМДЕНІП АЛУ – басқа адамның мүлкін өз бетінше және заңсыз меншіктеп алу, иесінің келісімінсіз мүлікке билік етумен қатар, оның үстінен бақылау жүргізу үшін жасалатын құқыққа қайшы әрекет.

ЗАВЛАДЕНИЕ – установление фактического контроля над имуществом или иным объектом с переходом к его владению, может осуществляться как на законных, так и на незаконных основаниях и влечь юридические последствия.

ВЛАДЕНИЕ – фактическое обладание имуществом и его нахождение под контролем лица, которое имеет возможность пользоваться и распоряжаться им на законных или незаконных основаниях.

ПРАВО ВЛАДЕНИЯ – признанное законом вещное право, выражающееся в фактическом обладании вещью и возможности её контролировать.

ПРИБРЕТАТЕЛЬНАЯ ДАВНОСТЬ – срок непрерывного, открытого и добросовестного владения имуществом (движимым или недвижимым), по истечении которого владелец может приобрести право собственности на это имущество, если оно не принадлежало другому лицу или прежний собственник не заявил своих прав.

ОТЧУЖДЕНИЕ – передача вещей в собственность другого лица, а равно передача права собственности или любого имущественного права (включая права, выраженные ценными бумагами) его обладателем другому лицу.

ПРИСВОЕНИЕ – противоправное действие, выражающееся в самостоятельном и незаконном обращении чужого имущества в собственность, то есть распоряжение имуществом без согласия владельца с целью установления над ним контроля.

ИЕМДЕНУ – меншік құқығын немесе өзге де мүліктің заттық құқығын мүлікті сатып алу, мұраға қалдыру, сыйға алу, өндіру немесе өзге де тәсілдермен заңды негізде алу үдерісі.

ИМИДЖ – жеке адамның, ұйымның, өнімнің немесе көрсетілетін қызметтің көпшілік арасында қалыптасқан және қабылданатын, эмоционалдық баға тудыратын бейнесі.

ИНВЕНТАР НӨМІРІ – ұйым ішінде аналитикалық есепке алу және олардың сақталуын бақылау мақсатында әрбір мүлік объектісіне (инвентарлық объектіге) тағайындалатын бірегей сандық немесе әріптік-сандық код.

ИНВЕСТИЦИЯ ПОРТФЕЛІ – бір тұлғаға тиесілі және әртүрлі қаржы құралдарынан – акциялар, облигациялар, пайлар, мүліктік құқықтар және тағы басқалардан тұратын инвестициялық активтер жиынтығы.

ИНВЕСТИЦИЯ ТАБЫСЫ – капиталды қаржы құралдарына, активтер немесе жобаларға құю нәтижесінде капиталдан алынатын таза пайда, дивидендтер, сыйақылар немесе капитал өсімі түріндегі табыс.

ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ҚАРЫЗ – қарыз алушыға инвестициялық мақсатта, атап айтқанда, өндірістік немесе инфрақұрылымдық жобаларды қаржыландыру үшін белгілі бір мерзімге және шарттармен берілетін ақшалай қаражаты.

ПРИБРЕТЕНИЕ – процесс законного получения права собственности либо иного вещного права на имущество путём купли, наследования, дарения, производства или иного способа.

ИМИДЖ – образ личности, организации, продукта или услуги, сформированный и воспринимаемый публикой, который вызывает эмоциональную оценку.

ИНВЕНТАРНЫЙ НОМЕР – уникальный цифровой или буквенно-цифровой код, присваиваемый каждому объекту имущества (инвентарному объекту) в целях аналитического учета и контроля за сохранностью внутри организации.

ИНВЕСТИЦИОННЫЙ ПОРТФЕЛЬ – совокупность инвестиционных активов, принадлежащих одному лицу и состоящих из различных финансовых инструментов, таких как акции, облигации, паи, имущественные права и др.

ИНВЕСТИЦИОННАЯ ПРИБЫЛЬ – чистая прибыль, дивиденды, вознаграждения или прирост капитала, полученные в результате вложения капитала в финансовые инструменты, активы или проекты.

ИНВЕСТИЦИОННЫЙ ЗАЕМ – денежные средства, предоставляемые заёмщику на определённый срок и условиях для инвестиционных целей, в частности, для финансирования производственных или инфраструктурных проектов.

ИНФРАҚҰРЫЛЫМДЫ ДАМУ – көлік, энергетика, байланыс, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы және әлеуметтік инфрақұрылым салаларындағы негізгі жүйелер мен объектілер құрылысын салу, жаңғырту және кеңейту жолымен, олардың тиімділігі мен қолжетімділігін арттыруға бағытталған шаралар жиынтығы.

ИНФРАСТРУКТУРНОЕ РАЗВИТИЕ

– комплекс мероприятий, направленных на повышение эффективности и доступности основных систем и объектов в сферах транспорта, энергетики, связи, жилищно-коммунального хозяйства и социальной инфраструктуры посредством их строительства, модернизации и расширения.

Кк

КАДАСТР НӨМІРІ – мемлекеттік жылжымайтын мүлік кадастрында жылжымайтын мүлік объектісіне (жер учаскесіне, ғимаратқа, құрылысқа және т.б.) берілетін бірегей сәйкестендіру нөмірі.

КАДАСТРОВЫЙ НОМЕР – уникальный идентификационный номер, присваиваемый объекту недвижимости (земельному участку, зданию, строению и т.д.) в государственном кадастре недвижимости.

КАДР ҚЫЗМЕТІ – ұйымның кадрлық (персоналды) әкімшілігін жүргізу, сондай-ақ еңбек ресурстарын басқаруды: жалдау, ресімдеу, жұмыстан шығару, құжаттама жүргізу және еңбек заңнамасының сақталуын жүзеге асыратын құрылымдық бөлімше.

КАДРОВАЯ СЛУЖБА – структурное подразделение организации, осуществляющее кадровое (персональное) администрирование, а также управление трудовыми ресурсами: найм, оформление, увольнение, ведение документации и соблюдение трудового законодательства.

КАДРМЕН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ – ұйымның, мекеменің немесе мемлекеттік құрылымның өз мақсаттарына жету үшін қажетті персоналды қалыптастыруға, дамытуға және тиімді пайдалануға бағытталған шаралар жүйесі.

КАДРОВОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ – система мероприятий, направленных на формирование, развитие и эффективное использование персонала, необходимого для достижения целей организации, учреждения или государственной структуры.

КАНДИДАТУРАҒА ҚАРСЫЛЫҚ БІЛДІРУ – заңда белгіленген талаптарға сәйкес не болмаса адалдығы мен объективтілігіне күмән туындаған жағдайда, белгілі бір лауазымға немесе қызметке ұсынылған мүдделі адамның кандидатурасына қарсылығын білдіретін құқықтық рәсім.

ОТВОД КАНДИДАТУРЫ – правовая процедура, при которой заинтересованное лицо заявляет возражение против предложенного кандидата на должность или функцию в случае сомнений в его объективности, добросовестности либо соответствии установленным законом требованиям.

КАПИТАЛ ӨТІМДІЛІГІ – елеулі шығынға ұшырамай, активтерді жылдам қайта инвестициялауға немесе олардан кіріс алуға мүмкіндік беретін қабілет.

КАРАНТИНДЕГІ ӨНІМ – зиянкестердің, өсімдік аурулары, жануарлар немесе басқа материалдардың таралуына жол бермейтін карантин бақылауындағы өнімдер.

КӘМЕЛЕТ – адам заңи түрде кәметке толған, азаматтың әрекетке қабілеттігіне толық ие болған және өз әрекеттері үшін толық жауапкершілік көтеретін жас.

КӘМЕЛЕТКЕ ТОЛУ – адамның заңмен белгіленген жасқа жетуі, яғни ол толық қабілетті деп танылып, өз құқықтарын өз бетінше жүзеге асыра алатын және өз әрекеттері үшін заңи жауаптылыққа ие бола алатын кезеңі.

КӘСІБИ ҚҰПИЯ – кәсіби міндеттерді атқару кезінде адамға белгілі болған, оны жариялауға тыйым салынған және заңи жауаптылыққа әкелетін, заңмен қорғалатын құпия ақпарат.

КӘСІБИ ӘДЕП – белгілі бір мамандық өкілдерінің өз қызметтерін жүзеге асыру барысында ұстануға міндетті моральдық-әдептік нормалары мен мінез-құлық ережелерінің жиынтығы.

ЛИКВИДНОСТЬ КАПИТАЛА – относится к возможности быстро реинвестировать активы или получать доход от инвестиций, не сталкиваясь с большими убытками.

ПОДКАРАНТИННАЯ ПРОДУКЦИЯ – продукция, подлежащая карантинному контролю с целью предотвращения распространения вредителей, болезней растений, животных или других материалов.

СОВЕРШЕННОЛЕТИЕ – возраст, с наступлением которого человек юридически становится взрослым, приобретает полную гражданскую дееспособность и несет полную ответственность за свои действия.

ДОСТИЖЕНИЕ СОВЕРШЕННОЛЕТИЯ – означает достичь установленного законом возраста, с которого лицо признаётся полностью дееспособным, то есть способным самостоятельно осуществлять свои права и нести юридическую ответственность за свои действия.

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ТАЙНА – охраняемая законом конфиденциальная информация, ставшая известной лицу в силу выполнения им профессиональных обязанностей, разглашение которой запрещено и может повлечь юридическую ответственность.

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ЭТИКА – совокупность морально-этических норм и правил поведения, которых обязаны придерживаться представители определённой профессии при осуществлении своей профессиональной деятельности.

КӘСПОРЫН КІРІСІ – кәсіпорынның белгілі бір кезеңдегі шаруашылық, өндірістік, коммерциялық немесе басқа да қызметі нәтижесінде алатын ақшалай қаражаты және мүлктік түсімдерінің жиынтығы.

КӘСПТІК ТӘУЕКЕЛ – белгілі бір кәсіби қызметті орындау үдерісінде туындайтын зиян, шығын немесе өзге де жағымсыз салдардың туындау ықтималы.

КЕДЕН АЛЫМЫ – тауарларды кеден шекарасынан өткізуге қатысты кедендік операцияларды жүзеге асырғаны, сондай-ақ кеден құжаттарын бергені үшін алатын кеден органдарының міндетті төлемі.

КЕДЕН ӘКІМШІЛІГІН ЖҮРГІЗУ – мемлекеттің кеден органдары кеден заңнамасының сақталуын қамтамасыз ету, кеден шекарасы арқылы тауарлар мен көлік құралдарының өткізілуін бақылау, кеден төлемдерін алу, сондай-ақ контрабандаға және кеден ережелерінің бұзылуына қарсы күрес үшін жүзеге асыратын шаралар мен рәсімдер кешені.

КЕДЕН БАҚЫЛАУЫ – тауарларды, көлік құралдары және өзге де объектілерді кеден шекарасынан өткізу кезінде заңдылықтың сақталуын қамтамасыз ету, сондай-ақ мемлекеттің экономикалық қауіпсіздігін қорғау мақсатындағы кеден органдары жүзеге асыратын шаралар кешені.

ДОХОД ПРЕДПРИЯТИЯ – совокупность денежных средств и имущественных поступлений, которые предприятие получает в результате своей хозяйственной, производственной, коммерческой или иной деятельности за определённый период.

ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ РИСК – вероятность возникновения вреда, убытков или иных негативных последствий в процессе выполнения определённой профессиональной деятельности.

ТАМОЖЕННЫЙ СБОР – обязательный платёж, взимаемый таможенными органами за совершение таможенных операций, связанных с перемещением товаров через таможенную границу, а также за выдачу таможенных документов.

ТАМОЖЕННОЕ АДМИНИСТРИРОВАНИЕ – комплекс мер и процедур, осуществляемых таможенными органами государства для обеспечения соблюдения таможенного законодательства, контроля за перемещением товаров и транспортных средств через таможенную границу, взимания таможенных платежей, а также для борьбы с контрабандой и нарушениями таможенных правил.

ТАМОЖЕННЫЙ КОНТРОЛЬ – совокупность мер, осуществляемых таможенными органами с целью обеспечения соблюдения законодательства при перемещении товаров, транспортных средств и иных объектов через таможенную границу, а также для защиты экономической безопасности государства.

КЕДЕН ҚҰҚЫҒЫ — мемлекеттік шекараны экономикалық қорғау және мемлекеттің сыртқы саудасы мен кеден саясатын жүзеге асыру жөніндегі кеден органдарының қызметін реттейтін құқық нормаларының жиынтығы.

КЕДЕНДІК КЕЛІСІМ — мемлекеттер, халықаралық ұйымдар немесе шаруашылық жүргізуші субъектілер арасында кеден ісі саласындағы қатынастарды: тауардың орын ауыстыруы, баждарды алу, кедендік рәсімдерді қолдану және тағы басқаларын реттеу үшін жасалатын заңи құжат (келісім).

КЕЗЕК КҮТТІРМЕЙТІН ШАРАЛАР — қауіп-қатерді, қауіпті немесе жағымсыз салдарларды болдырмау үшін тез арада және шұғыл түрде қабылдануы қажет әрекеттер.

КЕЗЕҢ — белгілі бір заңи әрекеттерді жасауға немесе міндеттемелерді орындап бітіруге арналған уақыт аралығы.

КЕЙІНГЕ ҚАЛДЫРУ — заңнамамен немесе тараптардың келісімімен белгіленген міндеттемені орындау мерзімін немесе қандай да бір әрекетті жасау уақытын кейінгі (ұзағырақ) кезеңге ауыстыру (созу).

КЕЙІННЕН ӨНДІРІП АЛУ — бастапқы өндіріп алушының басымдылығын сақтай отырып, борышкердің мүлкіне немесе табысына кейінгі кезекте салынатын өндіріп алу.

ТАМОЖЕННОЕ ПРАВО — совокупность правовых норм, регулирующих деятельность таможенных органов по экономической защите государственной границы и реализации внешнеторговой и таможенной политики государства.

ТАМОЖЕННОЕ СОГЛАШЕНИЕ — юридический документ (соглашение), заключаемый между государствами, международными организациями или хозяйствующими субъектами, с целью урегулирования отношений в сфере таможенного дела: перемещения товаров, взимания пошлин, применения таможенных процедур и др.

НЕОТЛОЖНЫЕ МЕРЫ — действия, которые должны быть приняты немедленно и в срочном порядке для предотвращения угрозы, опасности или нежелательных последствий.

ПЕРИОД — отрезок времени, в течение которого должны быть совершены определенные юридические действия или выполнены обязательства.

ОТСРОЧКА — перенос (продление) срока исполнения обязательства или времени совершения какого-либо действия, установленного законодательством или соглашением сторон, на более поздний (длительный) период.

ПОСЛЕДУЮЩИЕ ВЗЫСКАНИЯ — взыскания, налагаемые на имущество или доходы должника в последующую очередь, с сохранением приоритета за первоначальным взыскателем.

КЕЛІСІМ ЖАСАСУ — тараптардың өзара құқықтары мен міндеттері бойынша келісімге келудің заңи ресімделген үдерісі, ол қол қойылған шарт (келісімшарт, меморандум, келісім) түрінде көрініс табады.

КЕЛІСІМШАРТ — екі немесе одан да көп тараптың арасында белгілі бір әрекетке (жеткізу, қызмет көрсету, жұмыстарды орындау және т.б.) қатысты олардың өзара құқықтарын, міндеттері мен жауапкершілігін айқындайтын жазбаша нысанда жасалған шарт.

КЕЛІСІМШАРТ ҚЫЗМЕТІ — тауарларды жеткізу, жұмыстарды орындау немесе көрсетілген қызметтер бойынша келісімшарттар (шарттар) жасауға, орындауға, сүйемелдеуге және бақылауға арналған шаруашылық немесе қызметтік жұмыс түрі.

КЕЛІСКЕН БАҒА — шарт тарапының өзара келісімі бойынша белгіленетін және мемлекеттік реттеуге жатпайтын міндеттеме нысанасының (тауардың, жұмыстың, көрсетілетін қызметтің) құнын көрсететін бағасы.

КЕЛІСПЕУШІЛІК — ұсынылған пікір, шешім, әрекет немесе шартпен келіспеу, яғни өзара ортақ көзқарасқа келуден бас тарту жағдайы.

КЕЛІСПЕУШІЛІКТІ РЕТТЕУ — екі немесе одан да көп тараптың арасында туындаған дауларды, кінәраталапты немесе қайшылықтарды өзара келісімге келу жолымен шешуге бағытталған іс-шаралар кешені.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ СОГЛАШЕНИЯ

— юридически оформленный процесс достижения сторонами договорённости по взаимным правам и обязанностям, выраженный в виде подписанного договора (контракта, меморандума, соглашения).

КОНТРАКТ — договор, заключенный в письменной форме между двумя или более сторонами, в котором определяются их взаимные права, обязанности и ответственность по поводу конкретного действия (поставки, оказания услуг, выполнения работ и др.).

КОНТРАКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

— вид хозяйственной или служебной деятельности, связанный с заключением, исполнением, сопровождением и контролем контрактов (договоров) на поставку товаров, выполнение работ или оказание услуг.

ДОГОВОРНАЯ ЦЕНА — цена, устанавливаемая по взаимному соглашению сторон договора и отражающая стоимость предмета обязательства (товаров, работ, услуг) без государственного регулирования.

РАЗНОГЛАСИЕ — ситуация несогласия с предлагаемым мнением, решением, действием или договором, то есть отказ прийти к взаимному общему мнению.

УРЕГУЛИРОВАТЬ РАЗНОГЛАСИЕ

— комплекс мер, направленных на разрешение споров, претензий или противоречий, возникших между двумя или более сторонами, путем достижения взаимного соглашения.

КЕМІМЕЛІ САЛЫҚ САЛУ – табыс өскен сайын тиімді салық мөлшерлемесі төмендейтін салық салу жүйесі.

КЕМСІТУ – адамның немесе адам тобының жеке қасиеттері мен кәсіби қабілеттеріне қатысы жоқ белгілер бойынша құқықтары мен бостандықтарының негізсіз шектелуіне әкелетін әділетсіз немесе тең емес қарым-қатынас.

КЕМСІТУ ФАКТОРЛАРЫ – адамдарды кемсітуге немесе олардың құқықтарын шектеуге себеп болатын белгілер мен сипаттар (оларға жынысы, жасы, ұлты, діні, тілі, мүгедектігі және т.б.).

КЕПІЛ – кепіл берушінің меншігіндегі және қарызды қайтаруға кепілдік беретін ішінара немесе толық қамтамасыз ететін мүлік немесе басқа да құндылықтар.

КЕПІЛ НЫСАНАСЫ – міндеттемелінің орындалуын қамтамасыз етуге кепіл ретінде берілетін, қарыз алушының немесе үшінші тұлғаның меншігіндегі (жылжымайтын немесе жылжымалы заттар, бағалы қағаздар, мүлік құқықтары және т.б.) мүлік.

КЕПІЛАҚЫ – бір тараптың (әдетте сатып алушының) екінші тарапқа (сатушыға) шарт бойынша төленуге тиіс соманың есебінен және шарт жасасудың дәлелі ретінде, оның орындалуын қамтамасыз ету үшін беретін ақша сомасы.

РЕГРЕССИВНОЕ НАЛОГООБЛОЖЕНИЕ – система налогообложения, при которой эффективная налоговая ставка снижается с ростом дохода.

ДИСКРИМИНАЦИЯ – несправедливое или неравное отношение с человеком или группой лиц по признакам, не связанным с их личными качествами или профессиональными способностями, что приводит к ограничению их прав и свобод.

ФАКТОРЫ ДИСКРИМИНАЦИИ – признаки или характеристики (такие как пол, возраст, национальность, религия, язык, инвалидность и др.), по которым может происходить дискриминационное отношение или ограничение прав.

ЗАЛОГ – имущество или другие ценности, находящиеся в собственности залогодателя и служащие частичным или полным обеспечением, гарантирующим погашение займа.

ПРЕДМЕТ ЗАЛОГА – имущество (недвижимость, движимые вещи, ценные бумаги, имущественные права и др.), находящееся в собственности должника или третьего лица и предоставляемое в залог в обеспечение исполнения обязательства.

ЗАДАТОК – денежная сумма, выдаваемая одной стороной (обычно покупателем) другой стороне (продавцу) в счёт причитающихся по договору платежей и одновременно в качестве доказательства заключения договора и обеспечения его исполнения.

КЕПІЛГЕ АЛЫНҒАН АДАМДЫ ҰСТАУ – адамды бостандығынан айырып немесе оны кепілде ұстап, мемлекетке, ұйымға не жеке адамға белгілі бір әрекетті жасауға не жасамауға мәжбүрлеу мақсатында жасалатын әрекет.

КЕПІЛГЕРЛІК – борышкердің кредитор алдындағы міндеттемесінің орындалуын қамтамасыз ету үшін берілетін кепілдік міндеттемесінің түрі, бірақ кепілгердің жауапкершілігі тек борышкер орындамаған жағдайда ғана іске асады.

КЕПІЛДІК – жеке тұлға, мемлекет, кәсіпорын, коммерциялық немесе өзге де құрылым қандай да бір міндеттемелерді орындау, сақтау және т. б. үшін, сондай-ақ бір нәрсенің жай-күйі, сапасы үшін өз мойнына алатын моральдық немесе материалдық жауапкершілік.

КЕПІЛДІКТІ МЕРЗІМ – өндіруші немесе сатушының тауар (жұмыстың, көрсетілетін қызметтің) сапасына жауап беретін және сол уақыт аралығында ақау табылған жағдайда тұтынушының тегін жөндеуге, ауыстыруға не ақшасын қайтаруға құқығы бар белгіленген кезең.

КЕПІЛДІКТІ МІНДЕТТЕМЕ – борышкер өз міндеттемесін орындай алмаған жағдайда, үшінші тұлғаның (кепілгер) кредитор алдында сол міндеттемені орындауға жауапкершілік алатын міндеттемесі.

УДЕРЖАНИЕ ЗАЛОЖНИКА – лишение человека свободы путём захвата или удержания его в заложниках с целью понуждения государства, организации или лица совершить либо воздержаться от определённых действий.

ПОРУЧИТЕЛЬСТВО – вид гарантийного обязательства, при котором поручитель обязуется перед кредитором отвечать за исполнение обязательства должником, но исполнение поручителя наступает только при невыполнении должником.

ГАРАНТИЯ – моральная или материальная ответственность, которую принимают на себя частное лицо, государство, предприятие, коммерческая или иная структура за выполнение, соблюдение и т. п. каких-либо обязательств, а также за состояние, качество чего-либо.

ГАРАНТИЙНЫЙ СРОК – установленный производителем или продавцом период времени, в течение которого он отвечает за качество товара (работы, услуги) и обязан бесплатно устранить недостатки, заменить товар или вернуть деньги при обнаружении дефектов.

ГАРАНТИЙНОЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВО – обязательство, по которому третье лицо (гарант) обязуется перед кредитором исполнить обязательство должника, если должник его не выполнит.

КЕПІЛДІКТІ ӨТЕМ – заңнамада, шартта немесе өзге де нормативтік құқықтық актілерде көзделген өз міндеттемелерін негізгі субъект (борышкер, өнім беруші, мердігер және т.б.) орындамаған және кепілді жағдай туындаған кезде уәкілетті органның немесе ұйымның беретін ақшалай өтемақысы.

КЕПІЛДІКТІ ТӨЛЕМ – заңда немесе шартта белгіленген жағдайда, кепілдік оқиғасы басталған кездегі шығындарды, жоғалтымдарды немесе міндеттемелерді өтеу үшін мемлекеттік органның, қордың немесе өзге де уәкілетті ұйымның төлейтін ақша сомасы.

КЕПІЛДІ КУӘЛІК – мүлікті немесе мүлік құқықтарын кепілге қою фактісін растайтын, кепіл беруші мен кепіл ұстаушының құқықтары мен міндеттерін айқындайтын ресми құжат.

КЕПІЛДІ МІНДЕТТЕМЕ – кепілмен қамтамасыз етілген міндеттеме, яғни борышкер (кепіл беруші) негізгі міндеттемесін орындау үшін (көбінесе қарызды, кредитті қайтару және т.б.) несие берушіге (кепіл ұстаушыға) кепіл ретінде мүлік немесе мүлік құқығын беретін құқықтық қатынас.

КЕПІЛЗАТ – міндеттеменің орындалуын қамтамасыз етуге берілетін немесе бекітілетін мүлік не мүлік құқықтары (көбінесе – қарызды қайтаруды қамтамасыз ету).

ГАРАНТИЙНОЕ ВОЗМЕЩЕНИЕ – денежная компенсация, предоставляемая уполномоченным органом или организацией в случае, если основной субъект (должник, поставщик, подрядчик и т. б.) не исполнил свои обязательства, и наступил гарантированный случай, предусмотренный законом, договором или иными нормативными актами.

ГАРАНТИЙНАЯ ВЫПЛАТА – денежная сумма, выплачиваемая государственным органом, фондом или иной уполномоченной организацией в целях компенсации убытков, потерь или обязательств в случаях, предусмотренных законом или договором, при наступлении гарантийного события.

ЗАЛОГОВОЕ СВИДЕТЕЛЬСТВО – официальный документ, подтверждающий факт залога имущества или имущественных прав и определяющий права и обязанности залогодателя и залогодержателя.

ЗАЛОГОВОЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВО – обязательство, обеспеченное залогом, то есть такое правоотношение, при котором должник (залогодатель) предоставляет кредитору (залогодержателю) имущество или имущественное право в залог, чтобы гарантировать исполнение основного обязательства (чаще всего – возврат долга, кредита и т. д.).

ПРЕДМЕТ ЗАЛОГА – имущество или имущественные права, передаваемые или закрепляемые в качестве обеспечения исполнения обязательства, как правило, возврата долга.

КЕРІ ДАУТАЛАП – басқа тұлғаның міндеттемесін орындаған тұлғаның кінәлі тарапқа төленген соманы өндіріп алу мақсатында қоятын талабы (дауталап арыз).

КЕРІ МІНДЕТ – нәтижесі (салдары) белгілі болып, осы нәтижеге әкелген себептерді, бастапқы деректерді немесе жағдайларды анықтау қажет болатын міндет.

КЕСТЕ – ақпаратты, деректер немесе мәндерді жолдар мен бағандар арқылы жүйелеп көрсететін көрнекі құрал.

КЕСТЕ – еңбек құқық қатынасында жұмыскердің жұмыс уақыты мен демалыс кезеңдерін реттейтін, заңда немесе жұмыс беруші актілерінде белгіленетін уақыт режимі.

КОДЕКСКЕ ТҮСІНДІРМЕ БЕРУ – кодекс нормаларын түсіндіруге және қолдануға арналған құқықтық сипаттағы мәтін немесе ресми емес құқықтық құжат.

КОММЕРЦИЯЛЫҚ ДЕРЕКҚОР – коммерциялық қызмет, нарық, саудаға қатысушылар, тауарлар, бағалар және мәмілелер туралы деректер жинақталатын, өңделетін, сақталатын ақпараттық жүйе және ол бизнесті талдау мен шешім қабылдауға, мемлекеттік реттеуге пайдаланылады.

КОММЕРЦИЯЛЫҚ ПАРАЛАУ – кәсіпкерлік немесе лауазымдық қызмет аясында заңсыз түрде ақша, мүлік немесе басқа да материалдық құндылықтарды алу мақсатында

РЕГРЕССНЫЙ ИСК – требование (исковое заявление), которое предъявляет лицо, исполнившее обязательство за другое лицо, с целью взыскания выплаченной суммы с виновной стороны.

ОБРАТНАЯ ЗАДАЧА – задача, в которой известен результат (следствие), и требуется определить причины, исходные данные или условия, приведшие к этому результату.

ТАБЛИЦА – наглядное средство для систематического представления информации, данных или значений в виде строк и столбцов.

ГРАФИК – режим работы, предназначенный для регулирования рабочего времени и периодов отдыха работников в трудовых правоотношениях, устанавливаемый законом или актами работодателя.

КОММЕНТАРИЙ К КОДЕКСУ – юридический текст, предназначенный для толкования и применения норм кодекса, не имеющий нормативного характера, если не утверждён официально.

КОММЕРЧЕСКАЯ БАЗА ДАННЫХ – информационная система, в которой аккумулируются, обрабатываются и хранятся данные о коммерческой деятельности, рынках, участниках торговли, товарах, ценах и сделках, используемые для анализа и принятия решений в бизнесе и государственном регулировании.

КОММЕРЧЕСКИЙ ПОДКУП – акт получения или передачи вознаграждения в качестве взятки, злоупотребления полномочиями работника с целью незаконного

жұмыскердің өкілеттігін асыра пайдаланып, пара ретінде сыйақы алу немесе беру әрекеті.

КОНВЕРТАЦИЯ – 1. заңнамада белгіленген тәртіпке және шарттарға сәйкес бір активті, валютаны, бағалы қағазды не өзге де қаржы құралын басқа активке, валютаға немесе құралға конвертациялау үдерісі; 2. мәтінді, деректерді немесе құжатты бір файлдық форматтан екінші форматқа түрлендіру үдерісі.

КОНВЕРТАЦИЯЛАНАТЫН ВАЛЮТА – мемлекеттің немесе орталық банк тарапынан ешқандай шектеу қойылмай, басқа шетел валюталарына еркін айырбасталатын валюта.

КОНВЕРТАЦИЯЛАНАТЫН ОБЛИГАЦИЯ – инвестор алдын ала белгіленген шарттар бойынша эмитент-компанияның акцияларына (әдетте жай акцияларына) айырбастай алатын, қарызды растайтын бағалы қағаз.

КОНКУРС ҚҰЖАТТАМАСЫ – конкурсқа қатысу өтінімін дайындау үшін электрондық сатып алудың ақпараттық жүйелерінде табиғи монополия субъектісі орналастыратын құжаттама, онда конкурсқа қатысу өтініміне қойылатын талаптар, конкурс тәсілімен сатып алуды жүзеге асырудың шарттары мен тәртібі қамтылады.

КОНКУРС МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ – борышкерге қатысты банкрот рәсімі ашылғанға дейін туындаған және конкурс ісін жүргізу барысында кредиторлардың талабы ретінде қаралатын азаматтық-құқықтық міндеттемелер.

получения денег, имущества или других материальных ценностей в рамках предпринимательской или служебной деятельности.

КОНВЕРТАЦИЯ – 1. Процесс конвертации одного актива, валюты, ценной бумаги или иного финансового инструмента на другой актив, валюту или инструмент в соответствии с установленным законодательством порядком и условиями. 2. Процесс преобразования текста, данных или документа из одного файлового формата в другой.

КОНВЕРТИРУЕМАЯ ВАЛЮТА – валюта, свободно конвертируемая на другие иностранные валюты без каких-либо ограничений со стороны государства или центрального банка.

КОНВЕРТИРУЕМАЯ ОБЛИГАЦИЯ – ценная бумага, подтверждающая долг, которую инвестор может конвертировать на акции (обычно обыкновенные) компании-эмитента на заранее определённых условиях.

КОНКУРСНАЯ ДОКУМЕНТАЦИЯ – документация, размещаемая субъектом естественной монополии на информационных системах электронных закупок для подготовки заявки на участие в конкурсе, в которой содержатся требования к заявке на участие в конкурсе, условия и порядок осуществления закупок способом конкурса.

КОНКУРСНЫЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА – гражданско-правовые обязательства, возникшие до открытия процедуры банкротства в отношении должника и подлежащие рассмотрению как требования кредиторов в ходе конкурсного производства.

КОНКУРСҚА ӨТІНІМ – конкурстың шарттары мен талаптарына сәйкес конкурсқа қатысушының ұсынатын құжаттар тізбесі.

КОНКУРСТЫ БАСҚАРУШЫ – белгіленген тәртіппен конкурс ісін жүзеге асыру үшін тағайындалған адам.

КОНКУРСТЫҚ БАҒА ҰСЫНЫСЫ – қатысушының мемлекеттік сатып алу рәсімдері шеңберінде бағалануға жататын және конкурс өтінімінде тауарларға, жұмыстар немесе көрсетілетін қызметтерге ұсынған бағасы.

КОНСТИТУЦИЯЛЫҚ БАҚЫЛАУ – Конституциялық заңдылықты сақтау мақсатында мемлекеттік органдар мен лауазымды адамның нормативтік құқықтық актілерінің Конституцияға сәйкес болуын тексеру үдерісі.

КОНСТИТУЦИЯЛЫҚ ҚАДАҒАЛАУ – мемлекеттік билік органдарының, заңдар мен өзге де нормативтік құқықтық актілердің Конституцияға сәйкестігін бақылау жүйесі.

КОНСУЛЬТАТИВТІК-КЕҢЕСШІ ЖӘНЕ БАЙҚАУШЫ ОРГАНДАР – ұсыныстардың ашықтығын, әзірленуі мен талқылануын қамтамасыз ету, сондай-ақ тиісті ұйымдар, ведомыстар немесе адамдардың қызметін байқау және бақылау үшін мемлекеттік, қоғамдық немесе жеке құрылымдардың жанынан құрылатын органдар.

КОНКУРСНАЯ ЗАЯВКА – перечень документов, представляемых участником конкурса на участие в конкурсе в соответствии с условиями и требованиями.

КОНКУРСНЫЙ УПРАВЛЯЮЩИЙ – лицо, назначенное в установленном порядке для осуществления конкурсного производства.

КОНКУРСНОЕ ЦЕНОВОЕ ПРЕДЛОЖЕНИЕ – предложенная участником цена на товары, работы или услуги, отражённая в конкурсной заявке и подлежащая оценке в рамках процедур государственных закупок.

КОНСТИТУЦИОННЫЙ КОНТРОЛЬ – процесс проверки нормативных правовых актов государственных органов и должностных лиц на соответствие Конституции в целях соблюдения конституционной законности.

КОНСТИТУЦИОННЫЙ НАДЗОР – система контроля за соответствием органов государственной власти, законов и других нормативных правовых актов Конституции.

КОНСУЛЬТАТИВНО-СОВЕЩАТЕЛЬНЫЕ, НАБЛЮДАТЕЛЬНЫЕ ОРГАНЫ – органы, создаваемые при государственных, общественных или частных структурах, для обеспечения прозрачности, обсуждения и выработки рекомендаций, а также для контроля и наблюдения за деятельностью соответствующих организаций, ведомств или лиц.

КОНСУЛЬТАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТ – белгілі бір сала маманының кәсіби білімі мен тәжірибесіне негізделіп, жеке немесе заңды тұлғаларға нақты мәселені шешу, шешім қабылдау немесе мақсатқа жетуге көмектесу үшін кеңес, ұсыныс немесе сараптамалық қорытынды беру қызметі.

КӨЗДЕЛГЕН – нормативтік құқықтық актіде, шартта немесе ресми құжатта белгілі бір ережені, талапшартты, құқықты, міндетті немесе құқықтық салдарды алдын ала белгілеу, бекіту немесе реттеу.

КӨЗДЕМЕЛІ ТЕКСЕРІС – белгісіз параметрді бір нақты санның көмегімен статистикалық түрде бағалайтын әдіс.

КӨЛЕГЕЙЛІ ТАУАР – заңсыз немесе тыйым салынған қызметті жасыруға немесе құқыққа қайшы тауарларды заңды тауарлар ретінде көрсету үшін пайдаланылатын тауарлар.

КӨЛЕҢКЕЛІ ЭКОНОМИКА – кәсіпкерлік қызметтің ресми тіркелмеген, салық төлемейтін, әртүрлі бейресми және заңсыз экономикалық операцияларды жасайтын, ресми статистика мен мемлекеттік бақылаудан тыс қалатын экономика саласы.

КӨЛІК ҚҰРАЛДАРЫН ЖЕТЕ ТЕКСЕРУ – көліктің қауіпсіздігін, техникалық жағдайын, жол қозғалысында жүру дайындығын бағалайтын

КОНСУЛЬТАЦИОННАЯ УСЛУГА – деятельность по предоставлению физическим или юридическим лицам советов, рекомендаций или экспертных заключений, основанных на профессиональных знаниях и опыте специалиста в определённой области, с целью помочь в решении конкретной проблемы, принятии решения или достижении цели.

ПРЕДУСМОТРЕННЫЙ – заранее закрепить, установить или регламентировать в нормативном правовом акте, договоре или официальном документе определённое правило, условие, право, обязанность или правовые последствия.

ТОЧЕЧНАЯ ПРОВЕРКА – метод, при котором неизвестный параметр статистически оценивается с помощью одного конкретного числа.

ТОВАРЫ ПРИКРЫТИЯ – товары, которые используются для маскировки незаконной или запрещенной деятельности либо для представления противоправных товаров как легальных.

ТЕНЕВАЯ ЭКОНОМИКА – сектор экономики, в котором предпринимательская деятельность официально не зарегистрирована, не облагается налогами и включает разнообразные неформальные и незаконные экономические операции, остающиеся за пределами официальной статистики и государственного контроля.

ДОСМОТР ТРАНСПОРТНЫХ СРЕДСТВ – всесторонняя проверка транспортных средств, направленная на оценку их безопасности, тех

және барлық белгіленген талапқа сәйкестігін анықтайтын жан-жақты тексеру.

КӨРІНЕУ ӘДІЛЕТСІЗ ҮКІМ – судьяның немесе соттың қылмыстық немесе азаматтық іс бойынша нақты жағдайларды біле тұра, заңсыз және әділетке қайшы шешім (үкім, қаулы, ұйғарым) қабылдауы.

КӨРІНЕУ ЖАЛҒАН АЙҒАҚ – куәгердің, жәбірленушінің немесе процеске қатысушы өзге адамның іске қатысты маңызы бар мән-жайлардың шындыққа сай келмейтін мәліметтерін саналы түрде және қасақана хабарлауы.

КӨРІНЕУ ЖАЛҒАН СӨЗ ЖЕТКІЗУ – құқық қорғау органдарына не басқа да уәкілетті адамдарға қылмыс жасалғаны туралы немесе өзге де жалған мәліметтерді қасақана хабарлау.

КӨРСЕТІЛГЕН ҚЫЗМЕТ СЫЙАҚЫСЫ – сомасы көрсетілген қызметтің көлемі мен сапасы негізінде анықталатын, бір тараптың екінші тарапқа белгілі бір көрсеткен қызметі үшін шарттың талапшартына сәйкес беретін немесе төлейтін ақшасы немесе өзге де мүлкі.

КӨРСЕТІЛЕТІН ҚЫЗМЕТ, ҚЫЗМЕТ – тапсырыс берушінің қажеттілігін өтеу үшін шарт негізінде орындалатын, нәтижесі материалдық зат болып саналмайтын нақты әрекет.

нического состояния, готовности к участию в дорожном движении и соответствия всем установленным требованиям.

ЗАВЕДОМО НЕПРАВОСУДНЫЙ ПРИГОВОР – принятие судьей или судом незаконного и несправедливого решения (приговора, постановления, определения), зная конкретные обстоятельства по уголовному или гражданскому делу.

ЗАВЕДОМО ЛОЖНОЕ ПОКАЗАНИЕ – умышленное и сознательное сообщение свидетелем, потерпевшим или иными участниками процесса не соответствующих действительности сведений об обстоятельствах, имеющих значение для дела.

ЗАВЕДОМО ЛОЖНЫЙ ДОНОС – умышленное сообщение в правоохранительные органы или иным уполномоченным лицам заведомо ложных сведений о совершении преступления или других ложных данных.

ВОЗНАГРАЖДЕНИЕ ЗА УСЛУГИ – денежное или иное имущество, выплачиваемое или передаваемое в соответствии с условиями договора за выполнение определённых услуг, сумма которого определяется на основе объёма и качества оказанных услуг.

УСЛУГА (как продукт, результат) – конкретное действие или деятельность, выполняемые на основании договора для удовлетворения потребности заказчика, результат которых не является материальным предметом.

Ескертпе. Мәнмәтінге қарай «көрсетілетін қызмет» (көрсеткен қызмет, көрсететін қызмет) немесе «қызмет» болып қолданылады, орыс тіліне «услуга» болып аударылады.

КӨТЕРМЕ САУДА – түпкілікті тұтынушыларға емес, басқа ұйымдарға немесе жеке кәсіпкерлерге тауарларды қайта сатумен айналысатын кәсіпкерлік қызметтің түрі.

КӨТЕРМЕ САУДА БАҒАСЫ – тауардың ірі топтамасын сатқан кездегі немесе оны әрі қарай қайта сату үшін жасалған сатыпалым бағасы.

КӨТЕРМЕЛЕУ – адамның немесе ұжымның жеткен жетістіктерін, оң нәтижелерін, сондай-ақ ортақ істің дамуына немесе белгілі бір мақсатқа жетуге сіңірген еңбегі мен қосқан үлесін лайықты бағалауға бағытталған ынталандыру шаралары (сыйлықақы, марапат, т.б.).

КӨТЕРМЕЛЕУДІҢ САЛАЛЫҚ ЖҮЙЕСІ – белгілі бір сала немесе қызмет аясындағы жұмыскерлердің осы саладағы жұмыс сапасын жақсарту және дамыту бойынша сіңірген еңбегін тануға және ынталандыруға бағытталған ұйымдастырушы-құқықтық, моральдық және материалдық шаралар кешені.

КРЕДИТ (экономикада) – кредит берушінің қарыз алушыға үстеме пайызын өтеп қайтару талапшартымен ақшалай қаражат немесе өзге де мүлікті белгілі бір мерзімге беретін қарызы.

Ескертпе. Оқу пәнінің көлемін немесе студенттің оқу жүктемесін анықтайтын өлшем бірлігін атау үшін де «кредит» сөзі қолданылады.

Примечание. Слово «услуга» в зависимости от контекста переводится на казахский язык как «көрсетілетін қызмет» (көрсеткен қызмет, көрсететін қызмет) или «қызмет».

ОПТОВАЯ ТОРГОВЛЯ – вид предпринимательской деятельности, который занимается перепродажей товаров другим организациям или индивидуальным предпринимателям, а не конечным потребителям.

ОПТОВАЯ ЦЕНА – цена продажи крупной партии товара или его закупки для дальнейшей перепродажи.

ПООЩРЕНИЕ – меры стимулирования (премия, награда и т.д.), направленные на достойную оценку достигнутых успехов и положительных результатов, а также трудовых заслуг и вклада личности или коллектива в развитие общего дела или достижение определенной цели.

ОТРАСЛЕВАЯ СИСТЕМА ПООЩРЕНИЯ – комплекс организационно-правовых, моральных и материальных мер, направленных на стимулирование и признание заслуг работников определённой отрасли или сферы деятельности за их вклад в развитие и улучшение качества работы в данной области.

КРЕДИТ (в экономике) – заём, предоставляемый кредитором заёмщику в виде денежных средств или иного имущества на определённый срок с условием возврата и уплаты процента.

Примечание. Также слово «кредит» используется для обозначения единицы измерения, которая определяет объем учебной дисциплины или учебную нагрузку студента.

КРЕДИТ БЕРУ – банктің немесе өзге де қаржы ұйымының жеке және заңды тұлғаларға белгілі бір мерзімге ақшалай немесе мүлік түрінде қарыз беру үдерісі.

КРЕДИТ БОЙЫНША СЫЙАҚЫ – кредитті пайдаланғаны үшін қарыз алушының кредиторға төлеуге тиіс пайыздық мөлшерлемесі.

КРЕДИТ БЮРОСЫ – кредит тарихын қалыптастыру, кредит есебін ұсыну және өзге де қызметтерді көрсету ұйымы.

КРЕДИТ ЕСЕБІ – кредит тарихындағы ақпаратты толық немесе ішінара беру нысаны.

КРЕДИТ ЖЕЛІСІ – клиентке алдын ала келісілген лимит шегінде, белгіленген мерзім ішінде бөліктермен ақшалай қаражатты алуға мүмкіндік беретін банк шарты.

КРЕДИТ ҚАТЕРІ – қарыз алушының немесе контрагенттің банктің қарыз шарты талаптарына сәйкес өз міндеттемелерін орындамау салдарынан туындайтын шығынға ұшырау ықтималдығы.

КРЕДИТ РЕЙТИНГ ЖҮЙЕСІ – қарыз алушының (жеке тұлға, ұйым немесе мемлекет) қаржы тұрақтылығын және қарызды өтеу қабілетін бағалау үшін қолданылатын рейтинг беру жүйесі.

КРЕДИТ РЕСУРСЫ – банк, микроқаржылық ұйым және басқа да қаржы институтының заңды және

КРЕДИТОВАНИЕ – процесс предоставления банком или иной финансовой организацией займа физическим и юридическим лицам на определённый срок в денежной или имущественной форме.

ВОЗНАГРАЖДЕНИЕ ПО КРЕДИТУ – процентная ставка, которую заёмщик обязан уплатить кредитору за пользование кредитом.

КРЕДИТНОЕ БЮРО – организация, осуществляющая формирование кредитных историй, предоставление кредитных отчетов и оказание иных услуг.

КРЕДИТНЫЙ ОТЧЕТ – форма полной или частичной выдачи информации, содержащейся в кредитной истории.

КРЕДИТНАЯ ЛИНИЯ – договор с банком, который позволяет клиенту получать денежные средства частями в течение установленного срока, в пределах заранее согласованного лимита.

КРЕДИТНЫЕ РИСКИ – вероятность возникновения потерь, возникающая вследствие невыполнения заемщиком или контрагентом своих обязательств в соответствии с условиями договора банковского займа.

СИСТЕМА КРЕДИТНОГО РЕЙТИНГА – система присвоения рейтинга, используемая для оценки финансовой устойчивости и платежеспособности заемщика (физического лица, организации или государства).

КРЕДИТНЫЙ РЕСУРС – совокупность денежных средств, используемых банком, микрофинансовой

жеке тұлғаларға қарыз (кредит) түрінде ұсыну үшін пайдаланатын ақшалай қаражат жиынтығы.

КРЕДИТ РЕСУРСЫН ҚАЙТА БӨЛУ – кредит түрінде алынған ақшалай қаражатты бір қарыз алушыдан екіншісіне қайта бағыттау немесе кредит қаражатын пайдаланудың мақсаттарын өзгерту үдерісі.

КРЕДИТ ТАРИХЫНЫҢ ДЕРЕКҚО-РЫ – кредит бюросында қарыз алушылардың (жеке және заңды тұлғалардың) кредит міндеттемелерін орындау туралы мәліметтерінің жиынтығын қалыптастыратын және сақтайтын ақпараттық жүйе.

КРЕДИТ ТӨЛЕУ ҚАБІЛЕТІ – қарыз алушының өзінің ақшалай қаражаты есебінен кредиттік міндеттемелерін толық әрі уақытылы орындау мүмкіндігі.

КРЕДИТ ҰЙЫМЫ – арнайы лицензия негізінде орталық банк беретін қаржылық қызметтерді, оның ішінде кредитті ұсынатын заңды тұлға.

КРЕДИТ ШАРТЫ – кредитор (банк не өзге де уәкілетті ұйым) қарыз алушыға белгілі бір сомадағы ақшалай қаражатты (кредитті) беруге, ал қарыз алушы оны шартта белгіленген мерзімде қайтаруға және сый-ақысын (пайызын) төлеуге міндеттенетін азаматтық-құқықтық шарт.

КРЕДИТТІ ӨТЕП АЛУ – бастапқы кредитордың кредит шарты бойынша қарызды талап ету құқығын

организацией и другим финансовым институтом для предоставления юридическим и физическим лицам в виде займов (кредитов).

ПЕРЕРАСПРЕДЕЛЕНИЕ КРЕДИТНОГО РЕСУРСА – процесс перенаправления денежных средств, полученных в виде кредитов, от одних заемщиков к другим, или изменение целей использования кредитных средств.

БАЗА ДАННЫХ КРЕДИТНЫХ ИСТОРИЙ – информационная система, формируемая и хранящаяся в кредитном бюро, содержащая совокупность сведений о выполнении заемщиками (физическими и юридическими лицами) своих кредитных обязательств.

КРЕДИТОСПОСОБНОСТЬ – способность заемщика своевременно и в полном объеме исполнять свои кредитные обязательства за счёт собственных денежных средств.

КРЕДИТНАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ – юридическое лицо, которое предоставляет финансовые услуги, в частности, кредитование, на основании специальной лицензии, выдаваемой центральным банком.

КРЕДИТНЫЙ ДОГОВОР – гражданско-правовой договор, по которому кредитор (банк или иная уполномоченная организация) обязуется предоставить заемщику денежные средства (кредит), а заемщик – вернуть их в установленный срок и уплатить вознаграждение.

ВЫКУП КРЕДИТА – сделка по уступке первоначальным кредитором права требования долга по кредитному

үшінші тұлғаға (жаңа кредиторға) ақылы негізде беру мәмілесі.

КРЕДИТТІ ӨТЕУ – қарыз алушының кредит шартының талаптарына сәйкес негізгі қарыз сомасын және оның есептелген пайыздарын кредиторға қайтаруы.

КРЕДИТТІК ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫ – білім алушылардың пәндерді немесе модульдерді өз бетінше таңдауы мен жоспарлауы нәтижесінде біртіндеп академиялық кредиттерді меңгеруі.

КРИМИНАЛИСТІК ЕСЕПКЕ АЛУ – құқық қорғау органдарының қылмыстарды ашу, тергеп-тексеру және олардың алдын алу мақсатында криминалистік маңызы бар объектілер (адамдар, заттай дәлелдемелер, құжаттар, қару-жарак, іздер және т.б.) туралы мәліметтерді жүйелі түрде тіркеу, жинақтау және сақтау жөніндегі ақпараттық-іздістіру жүйесі.

КУӘҒА ТИІСПЕУ, КУӘГЕРГЕ ТИІСПЕУ – қорғануға құқығы бар куәге белгілі бір процестік немесе физикалық шараларды қолдануға жол берілмейтін, сондай-ақ қорғау шараларымен қамтамасыз етілуін ескере отырып, оның жауап беруден бас тарту құқығы сақталатын заңи кепілдік.

КУӘ, КУӘГЕР – іс үшін маңызы бар оқиғаны сезім мүшелері (көру, есту және т.б.) арқылы қабылдайтын және оған белсенді қатысушы емес адам.

договору третьему лицу (новому кредитору) на возмездной основе.

ПОГАШЕНИЕ КРЕДИТА – возврат заемщиком кредитору суммы основного долга и начисленных процентов в соответствии с условиями кредитного договора.

КРЕДИТНАЯ ТЕХНОЛОГИЯ ОБУЧЕНИЯ – постепенное освоение обучающимися академических кредитов в результате самостоятельного выбора и планирования дисциплин или модулей.

КРИМИНАЛИСТИЧЕСКИЕ УЧЕТЫ – информационно-розыскная система, осуществляющая систематическую регистрацию, накопление и хранение сведений об объектах, имеющих криминалистическое значение (лица, вещественные доказательства, документы, оружие, следы и др.) в целях раскрытия, расследования и предотвращения преступлений правоохранительными органами.

НЕПРИКОСНОВЕННОСТЬ СВИДЕТЕЛЯ – юридическая гарантия, при которой свидетель, имеющий право на защиту, не может быть подвергнут определенным процессуальным или физическим мерам, а также обладает правом на отказ от дачи показаний, с учётом применения защитных мер.

СВИДЕТЕЛЬ – лицо, которое своими чувствами (зрением, слухом и др.) воспринимало какое-либо событие, имеющее значение для дела, и не является его активным участником.

КУӘЛАНДЫРУ – адамның денесіндегі қылмыс іздерін немесе ерекше белгілерді анықтау және тіркеу мақсатында медициналық қызметкердің қатысуымен жүргізілетін тергеу әрекеті.

КУӘЛАНДЫРУ – белгілі бір фактінің, жағдайдың немесе іс-әрекеттің болғанын, бар екенін арнайы тәртіппен ресми түрде куәландыру үдерісі.

КУӘЛАНДЫРУ – құжаттың, көшірменің немесе қолтаңбаның түпнұсқамен сәйкестігін немесе оның шынайылығын растау әрекеті.

КУӘЛІК – белгілі бір фактіні, оқиғаны немесе құқықтық мәртебені растайтын ресми құжат.

КУӘЛІК – адамның кім екенін, оның лауазымын, құқықтарын немесе қызметтік мәртебесін анықтайтын және растайтын құжат.

КУӘНІ ЖАЛҒАН АЙҒАҚ БЕРУГЕ МӘЖБҮРЛЕУ – куәні, жәбірленуші немесе сарапшыны жалған мәлімдерек немесе қорытынды беруге не болмаса айғақ не қорытынды беруден бас тартуға мәжбүрлеу мақсатында оларға физикалық не психикалық қысым көрсету, қорқыту, бопсалау немесе өзге де заңсыз әдістерді қолданумен жасалатын қылмыс.

КУРЬЕР ПАРАҒЫ – құжаттарды, тауарларды немесе басқа да материалдарды бір мекемеден екіншіге жеткізу кезінде жөнелтуші мен алушыны, сондай-ақ жеткізілетін заттарды тіркейтін ресми ілеспе құжат.

ОСВИДЕТЕЛЬСТВОВАНИЕ – следственное действие, проводимое с участием медицинского работника в целях выявления и фиксации на теле человека следов преступления либо особых примет.

СВИДЕТЕЛЬСТВОВАНИЕ – процесс официального удостоверения в установленном порядке факта, состояния или совершения определённого действия.

ЗАВЕРЕНИЕ – действие по подтверждению подлинности документа, его копии или подписи, а также их соответствия оригиналу.

СВИДЕТЕЛЬСТВО – официальный документ, подтверждающий определённый факт, событие или правовой статус.

УДОСТОВЕРЕНИЕ – документ, определяющий и удостоверяющий личность человека, его должность, права или служебный статус.

ПРИНУЖДЕНИЕ СВИДЕТЕЛЯ К ДАЧЕ ЛОЖНЫХ ПОКАЗАНИЙ – преступление, заключающееся в применении физического или психического насилия, угроз, шантажа или других незаконных методов с целью заставить свидетеля, потерпевшего или эксперта дать ложные показания или заключение, либо отказаться от дачи показаний или заключения.

КУРЬЕРСКИЙ ЛИСТ – официальный сопроводительный документ, в котором регистрируются отправитель и получатель при доставке документов, товаров или других материалов из одного учреждения в другое, а также товары, которые доставляются.

КҮРДЕЛІ ШЫҒЫС – ұзақ мерзімді активтерді (ғимараттар, жабдықтар, жер) сатып алуға, жасауға немесе жаңғыртуға жұмсалатын қаржы шығындары.

КҮШ КӨРСЕТІП ТОНАУ – жәбірленушінің өмірі мен денсаулығына қауіп төндірмейтін, күш көрсету арқылы мүлікті ашық түрде ұрлау.

КҮШІ ЖОЙЫЛҒАН ЧЕК – төлем құжаты ретінде жарамсыз болып танылған және банк операциясын жүргізуге қолданылмайтын чек.

КҮШТЕП ӘКЕЛУ – жауап алу немесе басқа да процестік әрекеттерді жүргізу үшін дәлелсіз себептермен шақыртуға келмеген жағдайда күдіктіні, айыпталушыны, жәбірленуші немесе куәні мәжбүрлеп жеткізуді көздейтін қылмыстық процестің мәжбүрлеу шарасы.

КІДІРТУ – жеке тұлғаны әкімшілік құқық бұзды деген күдікпен немесе оған қатысты әкімшілік құқық бұзуды туралы хаттама жасау үшін уақытша бас бостандығынан айыру.

***Ескертпе.** Қазақ тілінде «кідірту» сөзі тек қана әкімшілік құқық бұзуда қатысты еркіндікті шектеу шарасын атау үшін қолданылады.*

КІНӘ НЫСАНЫ – адамның құқық бұзған кездегі ішкі психологиялық қатынасын, яғни өз әрекетінің

КАПИТАЛЬНЫЙ РАСХОД – финансовые затраты, направленные на приобретение, создание или модернизацию долгосрочных активов (зданий, оборудования, земли).

ГРАБЕЖ С НАСИЛИЕМ – открытое хищение имущества с применением насилия, не опасного для жизни и здоровья потерпевшего.

АННУЛИРОВАННЫЙ ЧЕК – чек, который признан недействительным как платежный документ и не может быть использован для совершения банковской операции.

ПРИВОД – мера уголовно-процессуального принуждения, заключающаяся в принудительном доставлении подозреваемого, обвиняемого, потерпевшего или свидетеля, которые без уважительных причин не явились по вызову, для производства допроса или иного процессуального действия.

ЗАДЕРЖАНИЕ – временное лишение свободы физического лица по подозрению в совершении уголовного или административного правонарушения либо для составления протокола об административном правонарушении в его отношении.

***Примечание.** В казахском языке слово «кідірту» используется только для обозначения меры ограничения свободы, применяемой в связи с административным правонарушением.*

ФОРМА ВИНЫ – правовая концепция, которая описывает внутреннее психологическое отношение

(немесе әрекетсіздігінің) қоғамға қауіпті салдарын түсінуі мен қа- тынасын сипаттайтын құқықтық тұжырымдама.

КІНӘНІҢ АРАЛАС НЫСАНЫ – құқық бұзу немесе қылмыс жасаған кезде құқықтық құбылыс ретінде кінәнің бір мезгілде көрініс таба- тын екі нысаны – қасақана және абайсызда, бұл жағдайда адамның әрекеті немесе әрекетсіздігінің бірінші салдары – қасақана, ал екін- шісі – абайсызда болады.

КІНӘНІҢ ҚОС НЫСАНЫ – кінәнің түрі, қасақана қылмыстық қылықтан туындайтын екі не одан да көп сал- дар, адам олардың біреуін қасақана, ал екіншісін абайсызда жасайды.

КІНӘРАТ-ТАЛАП – шарт міндетте- мелерінің бұзылуына байланысты кредитордың дауды ерікті түрде, сотқа жеткізбей реттеу туралы бо- рышкерге қоятын талабы.

КІНӘСІЗ ЗИЯН КЕЛТІРУ – адам- ның кінәсі болмаса да, оның әрекеті (немесе әрекетсіздігі) салдарынан басқа адамға зиян (мүліктік, денсау- лыққа зиян келтіру, моральдық және т.б.) келуі және сол үшін заңға сәй- кес жауапқа тартылуы.

КІРІС – салық кодексіне сәйкес жеке немесе заңды тұлғаның ақшалай немесе заттай түрде алған, салық

человека к совершению правона- рушения, то есть понимание и от- ношение к общественно опасным последствиям его действий (или без- действия).

СМЕШАННАЯ ФОРМА ВИНЫ – правовое явление, при котором в совершении правонарушения или преступления одновременно про- являются две формы вины – умы- сел и неосторожность, при этом действия или бездействие лица по отношению к одному послед- ствию являются умышленными, а по отношению к другому – не- осторожными.

ДВОЙНАЯ ФОРМА ВИНЫ – форма вины, при которой одно умышлен- ное преступное деяние влечёт на- ступление двух или более послед- ствий, к одному из которых лицо относится умышленно, а к другому – по неосторожности.

ПРЕТЕНЗИЯ – требование креди- тора к должнику о добровольном урегулировании спора без обраще- ния в суд, связанного с нарушением договорных обязательств.

НЕВИНОВНОЕ ПРИЧИНЕНИЕ ВРЕ- ДА – причинение ущерба (имуще- ственного, вреда здоровью, морального и др.) другому лицу в результате дей- ствий (или бездействия) лица, даже при отсутствии его вины, с возможно- стью привлечения к ответственности в соответствии с законом.

ДОХОД – совокупность всех посту- плений в денежной или натуральной форме, полученных физическим или

салуға жататын барлық түсімнің жиынтығы.

КІРІСТІ ЖЫЛЫСТАТУ – қылмыстық жолмен алынған ақшалай қаржыны немесе өзге де мүлікті заңды жолмен алынғандай етіп заңдастыру үдерісі.

КІРІСТІ ПАЙДАЛАНУ – түскен кірісті қажеттіліктерге жұмсау және оның бір бөлігін келешектегі мақсаттарға сақтау (қор жинау, инвестиция құю) үдерісі.

КІРІСТІЛІК – инвестициялардан, капиталдан немесе басқа да активтерден белгілі бір уақыт аралығында алынатын таза пайда немесе кіріс мөлшерін көрсететін экономикалық көрсеткіш.

КІРІСТІЛІК ҚИСЫҒЫ – аралық төлемдер болмаған жағдайда біртекті қаржы құралдарының табыстылығы, олардың өтеу мерзіміне тәуелді екендігін көрсететін графикалық көрініс.

КІРУ ҚҰҚЫҒЫ – жеке немесе заңды тұлғаның белгіленген аумаққа, ғимаратқа, орынжайға немесе ақпараттық жүйеге заңды негізде кіру, онда болу және әрекет ету мүмкіндігі.

юридическим лицом, подлежащих налогообложению в соответствии с налоговым кодексом.

ОТМЫВАНИЕ ДОХОДОВ – процесс легализации денежных средств или иного имущества, полученных преступным путем, с целью придания им видимости законного происхождения.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ДОХОДА – процесс расходования поступившего дохода на нужды и сбережения его части на будущие цели (накопление, инвестирование).

ДОХОДНОСТЬ – экономический показатель, отражающий размер чистой прибыли или дохода, получаемого от инвестиций, капитала или иных активов за определённый период времени.

КРИВАЯ ДОХОДНОСТЬ – графическое отображение зависимости доходности однородных финансовых инструментов от сроков их погашения при отсутствии промежуточных платежей.

ПРАВО НА ВХОД – возможность физического или юридического лица на законном основании войти, находиться и осуществлять действия на определенной территории, в здании, помещении или информационной системе.

Кк

ҚАБЫЛДАУ-ТАПСЫРУ АКТІСІ – екі тараптың арасындағы белгілі бір мүлікті, жұмысты немесе көрсетілетін қызметті бір тараптан екінші тарапқа беру фактісін ресми түрде растайтын құжат.

АКТ ПРИЕМА-СДАЧИ – документ между двумя сторонами, официально подтверждающий факт передачи определенного имущества, работы или услуги от одной стороны к другой.

ҚАҒАЗ ҚҰЖАТ – ақпаратты ұзақ мерзімге сақтауға арналған, ресми немесе жеке сипаттағы жазбаша деректерден тұратын, материалдық тасығыш ретінде жұмсалатын құжат.

ҚАҒАЗ ҚҰЖАТТЫҢ ЭЛЕКТРОНДЫҚ КӨШІРМЕСІ – құжаттың мазмұнын өзгертпей, электрондық түрге көшірген, бастапқыда қағазда жасалған құжаттың цифрлық көшірмесі (скан немесе фото).

ҚАҒАЗ ТАСЫҒЫШ – жазылған ақпаратты ұзақ уақыт сақтай алатын, материалдық объектінің түрі.

ҚАҒИДА – қандай да бір қызмет түрін ұйымдастыру және жүзеге асыру тәртібін айқындайтын нормативтік құқықтық акт.

ҚАДАҒАЛАУ – арнайы уәкілетті органдар немесе адамдар жүзеге асыратын бақылау түрі.

ҚАЖЕТТІЛІК – өмір сүру, даму немесе белгілі бір мақсатқа жету үшін бір нәрсеге деген мұқтаждық немесе қажеттілік.

ҚАЗЫНА КӘСІПОРНЫНЫҢ ЖҰМЫСКЕРІ – мемлекеттің бекітілген мүлкіне меншік құқығы жоқ және мемлекет атынан әрекет ететін, мемлекеттік бюджет есебінен толығымен немесе ішінара қаржыландырылатын мемлекеттік (қазыналық) кәсіпорындарда жұмыс істейтін адам.

БУМАЖНЫЙ ДОКУМЕНТ – документ, представляющий собой материальный носитель информации, содержащий письменные данные официального или личного характера, предназначенный для длительного хранения.

ЭЛЕКТРОННАЯ КОПИЯ БУМАЖНОГО ДОКУМЕНТА – цифровая копия (скан или фото) документа, изначально созданного на бумаге, переведённое в электронный вид без изменения содержания.

БУМАЖНЫЙ НОСИТЕЛЬ – вид материального объекта, который может длительное время сохранять зафиксированную на нем информацию.

ПРАВИЛО – нормативный правовой акт, определяющий порядок организации и осуществления какого-либо вида деятельности.

НАДЗОР – форма контроля, осуществляемая специально уполномоченными органами или лицами.

ПОТРЕБНОСТЬ – нужда или необходимость в чем-либо, что требуется для поддержания жизни, развития или достижения определенной цели.

РАБОТНИК КАЗЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ – лица, работающие в государственных предприятиях, финансируемых полностью или частично из государственного бюджета, не имеющих права собственности на закреплённое имущество и действующих от имени государства.

ҚАЙТА ЖҮГІНУ – бұрын қаралған мәселе бойынша азаматтың немесе ұйымның сол органға немесе лауазымды адамға қайта жүгінуі.

ҚАЙТА САТУ – тауарды немесе көрсетілетін қызметті сатып алып, үстінен пайда табу үшін басқа адамға қымбатырақ бағаға сату үдерісі.

ҚАЙТА САТЫП АЛУ БАҒАСЫ – шарттағы жағдайларға сәйкес сатушының белгілі бір уақыттан кейін сатып алушыдан тауарды, бағалы қағазды немесе мүлікті қайтадан сатып алуға міндеттенген құны.

ҚАЙТА СЕНІМ БІЛДІРУ ҚҰҚЫҒЫ БЕРІЛГЕН СЕНІМХАТ – бастапқы өкілге (сенім білдірілген өкілге) өз өкілеттігін үшінші тұлғаға беруге мүмкіндік беретін құжат.

ҚАЙТАЛАМА НАРЫҚ – бұрын шығарылған және бастапқы сатушы сатқан тауарларды (акция, облигация немесе жылжымайтын мүлік) қайта сату, айырбастау және олардың айналысқа түсуін жүзеге асыратын нарық алаңы.

ҚАЙТАЛАМА САРАПТАМА – алғашқы қорытындының дұрыстығына немесе негізділігіне күмән туындаған жағдайда, сол материалдарға қатысты басқа сарапшы (немесе сарапшылар тобы) жүргізетін қайталама сараптама.

ҚАЙТАРЫМДЫЛЫҚ ҚАҒИДАТЫ – қарыз алушының алған (ақша) ақшалай қаражатын (немесе өзге де құндылықтарын) кредиторға кредит

ПОВТОРНОЕ ОБРАЩЕНИЕ – повторное обращение гражданина или организации в тот же орган или к должностному лицу по вопросу, который уже ранее рассматривался.

ПЕРЕПРОДАЖА – процесс покупки товара или услуги с целью последующей продажи другому лицу по более высокой цене, с целью получения прибыли.

ЦЕНА ПЕРЕКУПКИ – стоимость, по которой продавец обязуется выкупить обратно товар, ценную бумагу или имущество у покупателя по условиям договора через определенный срок.

ДОВЕРЕННОСТЬ С ПРАВОМ ПЕРЕДОВЕРИЯ – документ, позволяющий первоначальному представителю (поверенному) передать свои полномочия третьему лицу.

ВТОРИЧНЫЙ РЫНОК – рыночная площадка, на которой осуществляется перепродажа, обмен и обращение товаров (акций, облигаций или недвижимости), которые были выпущены ранее и проданы первичным продавцом.

ПОВТОРНАЯ ЭКСПЕРТИЗА – экспертиза, назначаемая в случае сомнений в правильности или обоснованности первоначального заключения, и проводится другим экспертом (или группой экспертов) по тем же материалам.

ПРИНЦИП ВОЗВРАТНОСТИ – один из основных принципов кредитных отношений, согласно которому заемщик обязан возратить

шартында белгіленген тәртіппен және уақытылы қайтаруға міндетті кредиттік қатынастардың негізгі қағидаттарының бірі.

ҚАЙТАРЫМПУЛ – есеп айырысу кезіндегі артылып қалған ақша.

ҚАЙТАРЫМСЫЗ НЕСИЕ – грант немесе жеңілдетілген кредит түріндегі, қайтаруға жатпайтын мемлекеттің қаржылық қолдау түрі.

ҚАЙТЫС БОЛУ – азаматтың құқықтары мен міндеттерінің тоқтауына негіз болатын, медициналық тұрғыдан ағзаның тіршілік әрекетінің тоқтағанын белгілейтін факт.

ҚАЙТЫС БОЛУ ТУРАЛЫ КУӘЛІК – адамның қайтыс болғанын ресми растайтын мемлекеттік құжат.

ҚАЙЫРЫМДЫЛЫҚ ҚЫЗМЕТІ – жеке және заңды тұлғалардың азаматтар мен заңды тұлғаларға, сондай-ақ қоғамға өз еркімен материалдық немесе басқа да өтеусіз көмек көрсететін қызметі.

ҚАЛДЫҚ ҚҰН – негізгі құралдың немесе мүліктің тозуын есептегеннен кейінгі қалған құны, яғни бастапқы (сатып алу) құнынан амортизация сомасы шегерілгеннен кейінгі құн.

ҚАМАҚ, ҚАМАУ (адамға қатысты) – соттың шешімі немесе уәкілетті органның санкциясымен белгілі мерзімге адамды еркіндігінен айыратын мәжбүрлеу шарасы.

полученные денежные средства (или иные ценности) кредитору в порядке и сроки, установленные кредитным договором.

СДАЧА – излишне уплаченная сумма денег, подлежащая возврату при осуществлении расчетов.

БЕЗВОЗВРАТНАЯ ССУДА – форма государственной финансовой поддержки в виде гранта или льготного кредита, не подлежащего возврату.

НАСТУПЛЕНИЯ СМЕРТИ – медицински установленный факт прекращения жизнедеятельности организма и является основанием для прекращения гражданских прав и обязанностей.

СВИДЕТЕЛЬСТВО О СМЕРТИ – государственный документ, который официально подтверждает факт смерти человека.

БЛАГОТВОРИТЕЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ – добровольная безвозмездная деятельность физических и юридических лиц по оказанию материальной или иной помощи гражданам и юридическим лицам, а также обществу в целом.

ОСТАТОЧНАЯ СТОИМОСТЬ – оставшаяся стоимость после расчета износа основного средства или имущества, то есть стоимость после вычета суммы амортизации из первоначальной (покупной) стоимости.

АРЕСТ (в отношении лица) – мера принуждения, заключающаяся во временном лишении человека свободы на основании решения суда или санкции уполномоченного органа.

***Ескертпе.** «Арест» сөзі қазақ тіліне адамға қатысты «қамақ, қамау», ал мүлікке қатысты «тоқтам салу» болып аударылады.*

ҚАМҚОРШЫ – сот немесе қорғаншылық органы шешімімен әрекет қабілеті шектелген азаматтың немесе 14 жастан 18 жасқа дейінгі кәмелетке толмағанның құқықтары мен мүдделерін қорғау үшін тағайындаған адам.

ҚАМҚОРШЫЛЫҚ – он төрттен асқан, он сегізге толмаған баланың, сондай-ақ құмар ойынына салыну, спирт ішімдіктері немесе есірткі заттарды асыра пайдалану салдарынан сот әрекет қабілетін шектеген, кәмелетке толған адамның құқықтары мен мүдделерін қорғаудың құқықтық формасы.

ҚАПТАЛҒАН КҮНІ – тауарды өлшеп орау немесе қаптаудың өндірістік үдерісі аяқталған және сатылымға дайын болған күнін көрсететін, сондай-ақ өнімнің жарамдылық немесе сақтау мерзімін анықтау үшін қажетті күнтізбелік дерек.

ҚАРАЖАТ – кез келген мақсатқа арналған ақша, капитал, материалдық құндылықтар.

ҚАРАЖАТ ҚАЛДЫҒЫ – белгілі бір уақытта шотта, кассада немесе бюджетте сақталып тұрған, пайдаланылмаған ақшалай қаражат мөлшері.

ҚАРАП-ТЕКСЕРУ – қандай да бір объектіні (нысанды, орынжай, құжатты және т.б.) көзбен шолу арқылы ақпарат алу үшін жүргізілетін бақылау әрекеті.

***Примечание.** Слово «арест» на казахский язык переводится в отношении лица как «қамақ, қамау», а в отношении имущества как «тоқтам салу».*

ПОПЕЧИТЕЛЬ – лицо, назначенное судом или органом опеки для охраны прав и интересов гражданина, частично ограниченного в дееспособности, или несовершеннолетнего от 14 до 18 лет.

ПОПЕЧИТЕЛЬСТВО – правовая форма защиты прав и интересов детей в возрасте от четырнадцати до восемнадцати лет, а также совершеннолетних лиц, ограниченных судом в дееспособности вследствие злоупотребления азартными играми, спиртными напитками или наркотическими средствами.

ДАТА УПАКОВКИ – календарная дата, которая указывает на завершение производственного процесса упаковки или расфасовки товара и его готовность к продаже, а также необходима для определения срока годности или срока хранения продукции.

СРЕДСТВА – деньги, капитал, материальные ценности, предназначенные для какой-либо цели.

ОСТАТОК СРЕДСТВ – сумма неиспользованных денежных средств, находящихся на счёте, в кассе или в бюджете на определённый момент времени.

ОСМОТР – следственное или процессуальное действие, заключающееся в визуальном обследовании объекта (местности, помещения, предмета и т.п.) с целью получения информации.

ҚАРАУ – уәкілетті органның, соттың немесе лауазымды адамның іс, өтініш, шағым немесе өзге де құқықтық мәні бар материалдарды зерттеп, талдау және сол бойынша шешім қабылдау үдерісі.

ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІНІҢ ОПЕРАЦИЯЛАРЫ – банктер, инвестициялық қорлар және басқа да қаржы ұйымдары, сондай-ақ жеке және заңды тұлғалардың қаржы құралдарын (акциялар, облигациялар, туынды қаржы құралдары, несиелер және т.б.) сатып алу, сату, айырбастау немесе кепілге беру әрекеттері.

ҚАРЖЫ БӨЛУ – мемлекеттік бюджеттен немесе басқа да қаржы көздерінен белгілі бір мақсаттарға немесе нақты ұйымдарға бөлінетін ақшалай қаражаты.

ҚАРЖЫ ЕСЕБІ – ұйымның белгілі бір кезеңдегі қаржылық жағдайы, қызметінің нәтижесі және ақшалай қаражатының қозғалысы туралы ақпаратты жүйелі көрсететін құжаттар жиынтығы.

ҚАРЖЫ ЖЫЛЫ – күнтізбелік жылдың 1 қаңтарынан басталып, 31 желтоқсанында аяқталатын бюджеттің орындалатын уақыт кезеңі.

ҚАРЖЫ ҚҰҚЫҒЫ – мемлекеттің ақшалай қаражатын қалыптастыру, бөлу және пайдалану барысында туындаған қоғамдық қатынастарды реттейтін, сондай-ақ осы қатынастарға қатысушылардың құқықтық мәртебесін қалыптастыратын құқық саласы.

РАССМОТРЕНИЕ – процесс исследования, анализа и принятия решения уполномоченным органом, судом или должностным лицом материалов, имеющих правовое значение в деле, заявлении, жалобе или ином деле.

ОПЕРАЦИИ С ФИНАНСОВЫМИ АКТИВАМИ – действия по приобретению, продаже, обмену или передаче в залог финансовых инструментов (акций, облигаций, производных финансовых инструментов, кредитов и т.д.), которые осуществляются банками, инвестиционными фондами и другими финансовыми организациями, а также юридическими и физическими лицами.

АССИГНОВАНИЕ – денежные средства, которые выделяются из государственного бюджета или других источников на определенные цели или конкретным организациям.

ФИНАНСОВЫЙ ОТЧЕТ – совокупность документов, которые в систематизированном виде представляют информацию о финансовом положении, результатах деятельности и движении денежных средств организации за определенный период.

ФИНАНСОВЫЙ ГОД – период времени, начинающийся 1 января и заканчивающийся 31 декабря календарного года, в течение которого осуществляется исполнение бюджета.

ФИНАНСОВОЕ ПРАВО – отрасль права, регулирующая общественные отношения, возникающие в процессе образования, распределения и использования государственных денежных средств, а также установления правового статуса участников этих отношений.

ҚАРЖЫ ҚҰҚЫҒЫНДАҒЫ ЗАНИ ФАКТІЛЕР – қаржы құқығы нормалары мен қаржы құқығы қатынастарының пайда болуын, өзгеруін немесе тоқтатылуын байланыстыратын өмірдегі нақты жағдайлар.

ҚАРЖЫ САУАТЫ – қаржылай көрсетілетін қызметтер мен құралдарды тиімді пайдалану қабілеті, жеке қаражатты басқару және қаржы жүйесі мен тұтынушылардың құқықтарын білу деңгейі.

ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛІ – қолайсыз оқиғаларға немесе мән-жайларға байланысты қаржы ресурстарын (ақшалай қаражатты) жоғалту ықтималдығы.

ҚАРЖЫ-КРЕДИТ ОПЕРАЦИЯСЫ – заңды және жеке тұлғаларға қарыз (кредит) беру үшін банктер, микроқаржы ұйымдары және өзге де қаржы институттары пайдаланатын ақшалай қаражат жиынтығы.

ҚАРЖЫЛАЙ АУҚАТТЫЛЫҒЫН РАСТАУ – жеке немесе заңды тұлғаның шетелде тұру, оқу немесе басқа да мақсаттарға байланысты шығыстарын өтеуге жеткілікті қаржы мүмкіндігінің бар екендігін растайтын құжаттарды ұсыну үдерісі.

ҚАРЖЫЛАЙ КӨРСЕТІЛЕТІН ҚЫЗМЕТ – банктер, сақтандыру компаниялары және брокерлік фирмалар сияқты қаржы ұйымдары жүзеге асыратын, ақшалай қаражатты тартуға, пайдалануға және беруге байланысты қызмет.

ЮРИДИЧЕСКИЕ ФАКТЫ В ФИНАНСОВОМ ПРАВЕ – конкретные жизненные обстоятельства, с которыми нормы финансового права связывают возникновение, изменение или прекращение финансовых правоотношений.

ФИНАНСОВАЯ ГРАМОТНОСТЬ – способность эффективно использовать финансовые услуги и инструменты, управлять личными средствами и уровень знания о финансовой системе и правах потребителей.

ФИНАНСОВЫЙ РИСК – вероятность возникновения потерь финансовых ресурсов (денежных средств) из-за неблагоприятных событий или обстоятельств.

ФИНАНСОВО-КРЕДИТНАЯ ОПЕРАЦИЯ – совокупность денежных средств, используемых банками, микрофинансовыми организациями и другими финансовыми институтами для предоставления займов (кредитов) юридическим и физическим лицам.

ПОДТВЕРЖДЕНИЕ ФИНАНСОВОЙ СОСТОЯТЕЛЬНОСТИ – процесс предоставления документов, подтверждающих наличие у физического или юридического лица достаточных финансовых возможностей для покрытия расходов, связанных с проживанием, обучением или другими целями за границей.

ФИНАНСОВАЯ УСЛУГА – деятельность, связанная с привлечением, использованием и предоставлением денежных средств, которая осуществляется финансовыми организациями, такими как банки, страховые компании и брокерские фирмы.

ҚАРЖЫЛАЙ ҚОЛДАУ – қандай да бір жобаны, қызметті жүзеге асыруға немесе тұрмыс-тіршілікті қамтамасыз етуге арналған қаржы ресурстарын (ақшалай қаражатты) ұсыну.

ҚАРЖЫЛАЙ ҚОЛЖЕТІМДІК – халықтың, шағын және орта бизнестің жинақ, кредит, төлем, сақтандыру және лизинг сияқты кең ауқымды қаржылай көрсетілетін қызметтерге толыққанды қол жеткізуі.

ҚАРЖЫЛЫҚ ӘРЕКЕТКЕ ҚАБІЛЕТ-ТІК – жеке немесе заңды тұлғаның қаржы міндеттемелерін, оның ішінде қарызын уақытылы өтеуге және қаржы шарттарының талаптарын орындауға қабілетті болуы.

ҚАРЖЫЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІК ҚОРЫ – адамның уақытша жұмыссыз қалған жағдайында немесе күтпеген шығыстар туындаған кезде жұмсалатын, арнайы жинақталған ақша қоры.

ҚАРЖЫНЫ БӨЛУ ФУНКЦИЯСЫ – мемлекеттің, ұйымдар және өзге де шаруашылық субъектілері иелігіндегі қаржы ресурстарын (өндіріс, әлеуметтік ая, басқару, инвестициялар және т.б.) түрлі мақсаттарға бөлу және қайта бөлу үдерісінде пайда болатын экономикалық қатынастарды реттеу функциясы.

ҚАРҚЫН – әрекеттердің, үдерістердің немесе іс-шаралардың жылдамдығы, күші немесе жиілігінің дәрежесін көрсететін сипаттама.

ФИНАНСОВАЯ ПОДДЕРЖКА – предоставление финансовых ресурсов (денежных средств) для реализации какого-либо проекта, деятельности или для обеспечения жизнедеятельности.

ФИНАНСОВАЯ ДОСТУПНОСТЬ – полноценный доступ населения и малого и среднего бизнеса к широкому спектру финансовых услуг, таким как сбережения, кредиты, платежи, страхование и лизинг.

ФИНАНСОВАЯ ДЕЕСПОСОБНОСТЬ – способность физического или юридического лица своевременно исполнять свои финансовые обязательства, включая погашение долгов и выполнение условий финансовых договоров.

ФИНАНСОВАЯ ПОДУШКА БЕЗОПАСНОСТИ – специально накопленный денежный резерв, предназначенный для использования в случае временной потери работы или возникновения непредвиденных расходов.

РАСПРЕДЕЛИТЕЛЬНАЯ ФУНКЦИЯ ФИНАНСОВ – функция регулирования экономических отношений, возникающих в процессе распределения и перераспределения финансовых ресурсов, находящихся в распоряжении государства, организаций или иных хозяйствующих субъектов, на различные цели (производство, социальная сфера, управление, инвестиции и др.).

ИНТЕНСИВНОСТЬ – характеристика, отражающая степень быстроты, силы или частоты совершения действий, процессов или мероприятий.

ҚАРСЫ БАҚЫЛАУ – құжаттар, есептер немесе әрекеттердің дұрыстығын, сәйкестігін және заңдылығын тәуелсіз органның не адамның қосымша тексеру үдерісі.

ҚАРСЫ ТАЛАПШАРТ – бір тараптың міндеттемесін орындауы екінші тараптың міндеттемесін орындауымен байланысты болатын шарттың талапшарты.

ҚАРУ ИЕСІ – қаруды сатып алу, алып жүру және сақтауға рұқсат алған, қаруды иеленетін жеке немесе заңды тұлға.

ҚАРЫЗ – ақшаны, заттарды немесе бағалы қағаздарды бір тұлғадан (несие берушіден) екінші тұлғаға (қарыз алушыға) белгілі бір талапшарттарға сәйкес қайтару міндеттемесінің негізінде беру.

Ескертпе. «Қарыз» сөзі орыс тіліне «заем», «долг» болып аударылады. Анықтамасы әліпби ретімен берілді.

ҚАРЫЗ АЛУШЫ – кредит алушы немесе несие алушы тұлға, яғни қаржылай немесе материалдық ресурсты белгілі бір талапшартпен, әдетте, белгілі бір мерзімде қайтаруға міндеттенетін жеке немесе заңды тұлға.

ҚАРЫЗ, БОРЫШ – қарызға алынған ақшаны не мүлікті қайтару, заңда немесе шартта көзделген басқа да әрекеттерді орындау міндеттемесі.

Ескертпе. Қазақ тіліндегі «борыш» (долг) сөзі басқа мағынада да қолданылады. Анықтамасы әліпби ретімен берілді.

ВСТРЕЧНЫЙ КОНТРОЛЬ – процесс дополнительной проверки правильности, соответствия и законности документов, отчетов или действий независимым лицом или органом

ВСТРЕЧНОЕ УСЛОВИЕ – условие договора, при котором исполнение обязательства одной стороны зависит от исполнения обязательства другой стороны.

ВЛАДЕЛЕЦ ОРУЖИЯ – физическое или юридическое лицо, владеющее оружием на основании разрешения на приобретение, ношение и хранение оружия.

ЗАЕМ – передача денег, вещей или ценных бумаг от одного лица (заимодавца) другому (заемщику) с обязательством возврата на определенных условиях.

Примечание. Слово «қарыз» переводится на русский как «заём», «долг». Определение приведено в алфавитном порядке.

ЗАЕМЩИК – лицо, получающее кредит или лицо получающее ссуду, то есть физическое или юридическое лицо, которое получило финансовый или материальный ресурс при определенных условиях, обычно с обязанностью вернуть его в течение определенного периода времени.

ДОЛГ – обязательство вернуть деньги или имущество, полученные займы, либо выполнить иные действия, предусмотренные законом или договором.

Примечание. Слово «борыш» (долг) в казахском языке употребляется и в других значениях. Определение приведено в алфавитном порядке.

ҚАРЫЗДАС – қарыз алушымен бірге қарыз (кредит) шартына қол қоятын және алынған ақшаны қайтару міндеттемелерін орындау үшін қарыз (кредит) шарты негізінде бірлесіп және жеке жауапты тарап ретінде әрекет ететін жеке немесе заңды тұлға.

ҚАРЫЗДЫ АУДАРУ – міндеттердің алдыңғы борышкерден жаңа борышкерге міндеттеме бойынша өтуі, нәтижесінде қарызды өтеу жаңа тұлғаға жүктеледі.

ҚАСАҚАНА – адамның әрекеттерін саналы, әдейі жасалған және алдын ала ойластырылған ниет деп бағалау.

ҚАСАҚАНА БАНКРОТТЫҚ – ұйымның басшысы немесе жеке кәсіпкердің өз кәсіпорнын (шаруашылығын) қасақана төлем қабілетсіз жағдайға жеткізуі.

ҚАСАҚАНАЛЫҚ – заңды бұзу немесе белгілі бір салдарларды тудыру мақсатында әрекетті (немесе әрекетсіздікті) саналы және қасақана жасау.

ҚАСТАНДЫҚ – жеке тұлғаға, ұйымға немесе мемлекетке зиян келтіру мақсатында қасақана жасалған қаскүнемдік немесе жауыздық сипаттағы құқыққа қарсы қылық.

ҚАТЕ ТҮСІНІК – шындыққа, ғылыми деректерге немесе логикалық заңдылыққа сай келмейтін, толық емес не бұрмаланған ақпаратқа немесе қате пайымға сүйеніп қалыптасқан ұғым.

СОЗАЕМЩИК – физическое или юридическое лицо, подписывающее договор займа (кредита) вместе с заемщиком и выступающее по договору займа (кредита) в качестве солидарного ответственного за выполнение обязательств по возврату полученных денег.

ПЕРЕВОД ДОЛГА – переход обязанностей по обязательству от первоначального должника к новому должнику, в результате чего исполнение долга возлагается на новое лицо.

УМЫШЛЕННО – оценка действий человека как сознательных, преднамеренных, имеющих заранее обдуманные намерения.

УМЫШЛЕННОЕ БАНКРОТСТВО – преднамеренное доведение руководителем организации или индивидуальным предпринимателем своего предприятия до состояния неплатежеспособности.

УМЫСЕЛ – сознательное и преднамеренное совершение действия (или бездействия) с целью нарушить закон или вызвать определенные последствия.

ЗАГОВОР – противоправное деяние злонамеренного или враждебного характера, умышленно совершаемое с целью причинения вреда физическому лицу, организации или государству.

ПРЕДУБЕЖДЕНИЕ – понятие, не соответствующее действительности, научным данным или логической закономерности, сформированное, как правило, на основе неполной, искаженной информации или ошибочных умозаключений.

ҚАТЫНАС – адамның белгілі бір объектіге немесе құбылысқа қатысты туындайтын эмоционалды реакциялары, сенімдері және құндылықтарының жиынтығы.

ҚАТЫСЫ ЖОҚ АДАМ – азаматтық процестің бір тарапы (дауталапшы немесе жауапкер) ретінде қатыстырылған, бірақ даудың мәнімен материалдық-құқықтық байланысы жоқ және мүддесі, құқығы мен міндеті бойынша қарастырылатын, іске қатысы болмайтын адам.

ҚАУІПТІ ЗАТТЕКТЕР МЕН ЗАТТАР – адамдардың өмірі мен денсаулығына, қоршаған орта немесе мүлікке зиян келтіруі мүмкін физикалық, химиялық, биологиялық немесе өзге де қауіпті қасиеттері бар заттектер мен бұйымдар.

ҚАШЫҚТАН ЖҰМЫС ІСТЕУ РЕЖІМІ – еңбек қызметінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдана отырып, жұмыс берушінің орналасқан мекенжайынан тыс жерде еңбек үдерісін жүзеге асыру.

ҚАШЫҚТАН ОҚИТУ – педагогпен білім алушылардың ақпараттық-коммуникациялық технологиялар мен телекоммуникациялық құралдарды қолдана отырып, қашықтан өзара әрекеттесулері кезінде жүзеге асырылатын оқыту.

ҚОҒАМҒА ҚАРСЫ ӘРЕКЕТ – қоғамдық нормалар мен тәртіпті, өзге адамның құқықтарын бұзатын, қоғамның қауіпсіздігіне қауіп төндіретін немесе қоғамға зиян келтіретін әрекеттер.

ОТНОШЕНИЕ – совокупность ценностей, убеждений и эмоциональных реакций, которые человек испытывает по отношению к определенному объекту или явлению.

НЕНАДЛЕЖАЩЕЕ ЛИЦО – лицо, привлеченное к участию в гражданском процессе в качестве стороны (истца или ответчика), не обладающее материально-правовым отношением к предмету спора, то есть не имеющее надлежащего интереса, обязанности или права в рамках рассматриваемого дела.

ОПАСНЫЕ ВЕЩЕСТВА И ПРЕДМЕТЫ – вещества и изделия, обладающие физическими, химическими, биологическими или иными опасными свойствами, которые могут нанести вред жизни и здоровью людей, окружающей среде или имуществу.

РЕЖИМ ДИСТАНЦИОННОЙ РАБОТЫ – осуществление трудового процесса вне места нахождения работодателя с применением в трудовой деятельности информационно-коммуникационных технологий.

ДИСТАНЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ – обучение, осуществляемое при взаимодействии педагога и обучающихся на расстоянии, в том числе с применением информационно-коммуникационных технологий и телекоммуникационных средств.

АНТИОБЩЕСТВЕННОЕ ДЕЙСТВИЕ – действия, которые нарушают общественные нормы, порядки и права других людей, создают угрозу общественной безопасности или причиняют вред обществу.

ҚОҒАМДЫҚ БАҚЫЛАУ – азаматтық қоғам институттары, үкіметтік емес ұйымдар, бұқаралық ақпарат құралдары және азаматтар тарапынан мемлекеттік органдардың, ұйымдар мен лауазымды адамдардың қызметін заңдылық, ашықтық және тиімділік тұрғысынан тексеруге бағытталған іс-шаралар жиынтығы.

ҚОҒАМДЫҚ ҚЫСЫМ – адамды немесе белгілі бір топты қоғамда қалыптасқан жалпы мінез-құлық нормаларына, моральдық ережелерге немесе көпшіліктің пікіріне сәйкес әрекет етуге итермелейтін немесе мәжбүрлейтін көпшіліктің ықпалы.

ҚОҒАМДЫҚ БОРЫШ – адамның қоғам, халық, мемлекет, отбасы немесе нақты адам алдындағы объективті қажетті міндеттерінің жиынтығы.

ҚОҒАМДЫҚ ТӘРТІП – қоғамда адамдардың қауіпсіздігін, тыныштығын және өзара құрметке негізделген мінез-құлық ережелерін қамтамасыз ететін, құқықтық және моральдық нормалардың жиынтығы

ҚОЙМАНЫҢ ҚОС КУӘЛІГІ – мазмұны бойынша бірдей және қажет болған жағдайда біреуін басқасынан айыруға болатын, екі бөліктен – қойма және кепілді куәліктен тұратын бағалы қағаз.

ҚОЛ СУҒУ – өмірге, денсаулыққа, бостандыққа, мүлікке немесе өзге де заңмен қорғалатын құндылықтарға заңсыз әрекет жасауға талпыну немесе оларға қарсы бағытталған құқыққа қайшы әрекет.

ОБЩЕСТВЕННЫЙ КОНТРОЛЬ – совокупность мероприятий, направленных на проверку деятельности государственных органов, организаций и должностных лиц со стороны институтов гражданского общества, неправительственных организаций, средств массовой информации и граждан на предмет законности, прозрачности и эффективности.

ОБЩЕСТВЕННОЕ ДАВЛЕНИЕ – воздействие большинства, которое побуждает или принуждает личность или определенную группу действовать в соответствии с общими нормами поведения, моральными правилами или мнением большинства, сложившимися в обществе.

ОБЩЕСТВЕННЫЙ ДОЛГ – совокупность объективно необходимых обязанностей человека перед обществом, народом, государством, семьей или перед конкретным человеком.

ОБЩЕСТВЕННЫЙ ПОРЯДОК – совокупность правовых и моральных норм, обеспечивающих безопасность, спокойствие и надлежащее поведение граждан в обществе

ДВОЙНОЕ СКЛАДСКОЕ СВИДЕТЕЛЬСТВО – ценная бумага, состоящая из двух частей: складского и залогового свидетельства, которые идентичны по содержанию, при необходимости отделимы одно от другого.

ПОСЯГАТЕЛЬНОСТЬ – попытка совершения или совершение противоправного действия, направленного против жизни, здоровья, свободы, имущества либо других ценностей, охраняемых законом.

ҚОЛ СҰҚПАУ, ТИІСПЕУ – адамның жеке өмірі, ар-намысы мен қадір-қасиетіне, жеке меншігі, хат алмасуы, тұрғынжайы, жеке кеңістігі сияқты құқықтық объектілерге басқа адамның рұқсатсыз араласуы, бақылауы немесе ықпал етуіне жол берілмейтін құқықтық ұғым.

***Ескертпе.** Мүлікке қатысты айтылса «қол сұқпау» термині, ал адамға қатысты айтылса, «тиіспеу» сөздері қолданылады.*

ҚОЛМА-ҚОЛ АҚША – тиісті мемлекетте заңды төлем құралы және айналыста болатын, сондай-ақ айналыстан алынған немесе алынатын, бірақ айырбастауға болатын, банкноттар мен монеталар түріндегі ақша белгілері.

ҚОЛМА-ҚОЛ ЕМЕС АҚША – банк шоттарындағы жазбалар түрінде тіркелетін, шоттар арасында төлемдер мен аударымдар жасау үшін қолданылатын, қолма-қол ақшасыз жүргізілетін ақшалай қаражаты.

ҚОНЫС АУДАРУ – жеке адамның немесе топтың тұрғылықты жерінен екінші жерге ұйымдасқан түрде көшу үдерісі.

ҚОР – болашақта немесе қажет болған жағдайда пайдалану үшін алдын ала дайындалған және сақталған материалдық құндылықтар саны, ресурстар немесе өнімдер.

ҚОРҒАЛАТЫН АДАМДАР – заңнамаға сәйкес мемлекет тарапынан қорғалатын адамдар.

НЕПРИКОСНОВЕННОСТЬ – правовое понятие, означающее недопустимость несанкционированного вмешательства, контроля или воздействия со стороны других лиц в отношении таких правовых объектов, как личная жизнь, честь и достоинство человека, личная собственность, переписка, жилище, личное пространство.

***Примечание.** Термин «қол сұқпау» употребляется в отношении имущества, а слова «тиіспеу» употребляются в отношении человека.*

НАЛИЧНЫЕ ДЕНЬГИ – денежные знаки в виде банкнот и монет, находящиеся в обращении и являющиеся законным платежным средством в соответствующем государстве, а также изъятые или изымаемые из обращения, но подлежащие обмену денежные знаки.

БЕЗНАЛИЧНЫЕ ДЕНЬГИ – денежные средства, которые существуют в виде записей на банковских счетах и используются для осуществления платежей и переводов между этими счетами, без передачи наличных денег.

ПЕРЕСЕЛЕНИЕ – процесс организованного перемещения отдельных лиц или групп лиц с места постоянного проживания в другое место.

ЗАПАС – заранее заготовленное и сохранённое количество материальных ценностей, ресурсов или продукции для использования в будущем или в случае необходимости.

ОХРАНЯЕМЫЕ ЛИЦА – лица, которым в соответствии с законодательством предоставляется государственная охрана.

ҚОРҒАНШЫ – сот немесе уәкілетті орган белгілеген, өз бетінше өмір сүре алмайтын (жасы кәмелетке толмаған немесе әрекетке қабілетсіз) адамның құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау үшін тағайындалған тұлға.

ҚОРҒАНШЫ ЖӘНЕ ҚАМҚОРШЫ ОРГАН – ерекше қорғауға мұқтаж кәмелетке толмағандар, кәмелет жастағы әрекетке қабілетсіз немесе әрекет қабілеті шектеулі азаматтардың құқықтары мен заңды мүдделерінің сақталуын бақылайтын және қадағалайтын мемлекеттік орган.

ҚОРҒАНШЫ МІНДЕТТЕМЕСІН ТЕРІС ПАЙДАЛАНУ – қамқоршы немесе қорғаншы құқықтарын өз қамы үшін немесе басқа да жаман ниетпен пайдалану, қорғанушыға зиян келтіру, оны қасақана қараусыз немесе қажетті көмексіз қалдыру, соның салдарынан оның құқықтары мен заңды мүдделерінің елеулі бұзылуына әкелетін әрекет.

ҚОРҒАНШЫЛЫҚ – он төрт жасқа толмаған балалардың және сот әрекетке қабілетсіз деп таныған адамның құқықтары мен мүдделерін қорғаудың құқықтық формасы.

ҚОРЫТЫНДЫ – жүргізілген зерттеудің, сараптаманың, тексерудің немесе талдаудың нәтижелерін жүйелі баяндайтын және оларға сүйене отырып, белгілі бір сұраққа қатысты кешенді және аргументті пікір немесе ұсыныстарды беретін ресми құжат.

ОПЕКУН – лицо, назначенное для защиты прав и законных интересов лица, не способного к самостоятельной жизни (несовершеннолетнего или недееспособного), установленного судом или уполномоченным органом.

ОРГАН ОПЕКИ И ПОПЕЧИТЕЛЬСТВА – государственный орган, который осуществляет надзор и контроль за соблюдением прав и законных интересов несовершеннолетних, недееспособных или ограниченно дееспособных совершеннолетних граждан, нуждающихся в особой защите.

ЗЛОУПОТРЕБЛЕНИЕ ОПЕКУНСКИМИ ОБЯЗАННОСТЯМИ – использование прав опекуна или попечителя в корыстных или иных низменных целях, во вред подопечному, или умышленное оставление его без надзора или необходимой помощи, что влечет существенное ущемление его прав и законных интересов.

ОПЕКУНСТВО – правовая форма защиты прав и интересов детей, не достигших четырнадцати лет, и лиц, признанных судом недееспособными.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ – официальный документ, системно излагающий результаты проведенного исследования, экспертизы, проверки или анализа и на их основании содержащий комплексное и аргументированное мнение или рекомендации по определенному вопросу.

ҚОСАЛҚЫ ЖЕР ПАЙДАЛАНУШЫ

– жеке немесе заңды тұлғаның жер учаскесін мемлекеттен тікелей емес, жерді бастапқы пайдаланушымен жасасқан шарт негізінде пайдалануы.

ҚОСАЛҚЫ МЕРДІГЕР – бас мердігермен жасалған шартқа сәйкес, оған тапсырылған жұмыстардың бір бөлігін немесе толық көлемін орындауға міндеттенетін (жеке немесе заңды) тұлға.

ҚОСАРЛАНҒАН САЛЫҚ САЛУ – салық юрисдикциясының бір мезгілде бірдей табысқа немесе мүлікке екі немесе одан да көп салық салуы.

ҚОСЫМША АҚЫ – жұмыскерге негізгі еңбек міндеттерінен бөлек қосымша лауазымды қоса атқарғаны, қызмет көрсету аймағының кеңеюіне байланысты жұмыстарды орындағаны, не уақытша болмаған жұмыскерді алмастырғаны үшін Еңбек кодексінде белгіленген тәртіппен төленетін еңбекақы түрі.

ҚОСЫМША ЖАЛДАУШЫ – жалға алушымен орынжайды қосымша жалдау шартын жасасқан адам.

ҚОСЫМША СӨТ САРАПТАМАСЫ – сарапшының қорытындысы жеткілікті түрде анық немесе толық болмаған, сондай-ақ алдыңғы зерттеуге қатысты қосымша сұрақтарды шешу қажеттілігі туындаған кезде тағайындалатын сараптама.

ВТОРИЧНЫЙ ЗЕМЛЕПОЛЬЗОВАТЕЛЬ

– физическое или юридическое лицо, которое использует земельный участок на основании договора с первичным землепользователем, а не напрямую от государства.

СУБПОДРЯДЧИК – лицо (физическое или юридическое), которое в соответствии с договором, заключенным с генеральным подрядчиком, обязуется выполнить часть или весь объем порученных ему работ.

ДВОЙНОЕ НАЛОГООБЛАЖЕНИЕ

– одновременное налогообложение одного и того же дохода или имущества двумя или более налоговыми юрисдикциями.

ДОПЛАТА – вид оплаты труда, выплачиваемый работнику в порядке, установленном Трудовым кодексом, за совмещение должностей, расширение зоны обслуживания либо за выполнение обязанностей временно отсутствующего работника сверх его основных трудовых обязанностей.

ПОДНАНИМАТЕЛЬ – лицо, заключившее договор поднайма жилого помещения с нанимателем.

ДОПОЛНИТЕЛЬНАЯ СУДЕБНАЯ

ЭКСПЕРТИЗА – экспертиза которая назначается при недостаточной ясности или полноте заключения эксперта, а также возникновении необходимости решения дополнительных вопросов, связанных с предыдущим исследованием.

ҚҰЛЫҚПЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕ – үшінші тұлғаны немесе мемлекеттік органдарды адастыру мақсатында тараптардың шынайы келісімінсіз, сырттан жасалатын мәміле.

ҚҰБЫЛМАЛЫ АЙЫРБАС БАҒАМЫ – валюта нарығына байланысты валюта құнының өзгеруіне рұқсат берілетін валюта курсының режимі.

ҚҰБЫЛМАЛЫ БОРЫШ – бұрынғы қарыздарды өтеу үшін жаңа қарыз міндеттемелерін жасау есебінен, үнемі жаңартылып отыратын мемлекеттің қысқа мерзімді берешегі.

ҚҰЖАТ КӨШІРМЕСІ – бастапқы құжаттың мазмұнын толық немесе жартылай түрде, дәлме-дәл көшірген нұсқасы, қағаз немесе электрондық түрде жасалған дубликат.

ҚҰЖАТТАРДЫ ЕСЕПКЕ АЛУ ЖӘНЕ САҚТАУ – белгіленген ережелер мен нормаларға сәйкес белгілі бір уақыт ішінде құжаттардың сақталуы мен қолжетімділігін қамтамасыз етуге, оларды тіркеу және жүйелеуге бағытталған іс-шаралар кешені.

ҚҰЖАТТАРДЫ РЕСІМДЕУ – ресми қағазға (өтініш, жолданым, шарт, акт және т.б.) белгіленген талаптарға сәйкес заңи күш беру үшін оны әзірлеу, толтыру, қол қою және мөр басу.

ҚҰЖАТТЫ АДРЕСТЕУ – құжаттың нақты кімге арналатынын көрсету, яғни адресатын белгілеу.

ПРИТВОРНАЯ СДЕЛКА – сделка, совершаемая извне, без реального согласия сторон в целях введения в заблуждение третьих лиц или государственных органов.

ПЛАВАЮЩИЙ ОБМЕННЫЙ КУРС – режим валютного курса, при котором стоимости валюты разрешено колебание в зависимости от валютного рынка

ПЛАВАЮЩИЙ ДОЛГ – краткосрочная государственная задолженность, которая регулярно возобновляется за счет выпуска новых долговых обязательств для погашения предыдущих.

КОПИЯ ДОКУМЕНТА – дубликат, составленный в бумажном или электронном виде, с точным копированием содержания исходного документа в полном или частичном виде.

УЧЕТ И ХРАНЕНИИ ДОКУМЕНТОВ – комплекс мероприятий, направленных на систематизацию, регистрацию, обеспечение сохранности и доступности документов в течение определенного времени, в соответствии с установленными правилами и нормативами.

ОФОРМЛЕНИЕ ДОКУМЕНТОВ – подготовка, заполнение, подписание и заверение печатью официальной бумаги (заявления, договора, акта и т.д.) в соответствии с установленными требованиями для придания ей юридической силы.

АДРЕСОВАНИЕ ДОКУМЕНТА – указание, кому именно предназначен документ, то есть его адресат.

ҚҰЖАТТЫҢ БАСПА НЫСАНЫ – құжаттың қағазда басып шығару немесе сақтау үшін дайындалған сыртқы түрі.

ҚҰҚЫҒЫН ШЕКТЕУ – жеке немесе заңды тұлғалардың құқықтары мен бостандықтарын толық немесе ішінара шектеуге бағытталған мемлекеттік органдардың немесе лауазымды адамның әрекеті.

ҚҰҚЫҒЫНАН АЙЫРУ – соттың немесе уәкілетті органның шешімімен адамды белгілі бір құқықтарынан (жүргізуші куәлігінен, ата-ана құқығынан және т.б.) айыратын заңи жауаптылық шарасы.

ҚҰҚЫҚ БҰЗУ – қандай да бір құқық нормаларын бұзатын әрекет немесе әрекетсіздік.

ҚҰҚЫҚ БҰЗУДЫҢ ЖОЛЫН КЕСУ – қылмыс жасалған немесе әкімшілік құқық бұзылған сәтте құқыққа қайшы іс-әрекетті тоқтату.

ҚҰҚЫҚ БҰЗУДЫҢ ЗАҢИ ҚҰРАМЫ – қандай да бір әрекетті құқық бұзу деп тануға және оны жасаған адамды заң алдында жауапқа тартуға негіз болатын қажетті әрі жеткілікті белгілердің жиынтығы.

ҚҰҚЫҚ ИЕМДЕНУ – заңнамада белгіленген негіздерге сәйкес жеке немесе заңды тұлғаның белгілі бір құқықтарға ие болу үдерісі.

ҚҰҚЫҚ ҚАБІЛЕТІ – азаматтың немесе заңды тұлғаның азаматтық құқықтарға ие болу және міндеттерді орындау қабілеті.

ПЕЧАТНАЯ ФОРМА ДОКУМЕНТА – внешний вид документа, подготовленный для печати или для сохранения на бумажном носителе.

ОГРАНИЧЕНИЕ В ПРАВЕ – действие государственных органов или должностных лиц, направленное на полное или частичное ограничение прав и свобод физических или юридических лиц в случаях.

ЛИШЕНИЕ ПРАВ – мера юридической ответственности, при которой лицо утрачивает определённые права (например, водительское удостоверение, родительские права и др.) на основании решения суда или уполномоченного органа.

ПРАВОНАРУШЕНИЕ – действие или бездействие, нарушающее определённые нормы права.

ПРЕСЕЧЕНИЕ ПРАВОНАРУШЕНИЯ – прекращение противоправного деяния, будь то преступление или административное правонарушение, в момент его совершения.

ЮРИДИЧЕСКИЙ СОСТАВ ПРАВОНАРУШЕНИЯ – совокупность необходимых и достаточных признаков для признания деяния правонарушением и привлечения виновного к юридической ответственности.

ПРИБРЕТЕНИЕ ПРАВА – процесс получения физическим или юридическим лицом определённых прав на основаниях, установленных законодательством.

ПРАВСПОСОБНОСТЬ – способность гражданина или юридического лица иметь гражданские права и нести обязанности.

ҚҰҚЫҚ МИРАСКЕРІ – заңға сәйкес басқа тұлғаның (заңды немесе жеке тұлғаның) құқықтары мен міндеттерін толық немесе ішінара қабылдайтын жеке немесе заңды тұлға.

ҚҰҚЫҚ РЕЖІМІ – қатысушылардың құқықтарын, міндеттері және жауапкершілігін белгілейтін ережелер, рұқсаттар, тыйымдар мен нұсқамалар жиынтығын анықтайтын объекті немесе субъектінің, қоғамдық қатынастардың қандай да бір саласын реттеудің ерекше тәртібі.

ҚҰҚЫҚ ҮСТЕМДІГІ – барлық мемлекеттік орган, лауазымды адамдар, ұйымдар мен азаматтардың заң алдында тең және оған бағынуға міндетті екенін білдіретін іргелі конституциялық қағидат.

ҚҰҚЫҚ ФУНКЦИЯСЫ – мемлекеттің қоғамдық қатынастарға құқықтық ықпал етуінің негізгі бағыттары.

ҚҰҚЫҚҚА СЫЙЫМДЫЛЫҚ – іс-әрекеттің немесе шешімнің қолданыстағы заңдарға, құқықтық нормаларға және мемлекет белгілеген ережелерге толық сәйкес келуін білдіретін құқықтық ұғым.

ҚҰҚЫҚҚА СЫЙЫМСЫЗ ӘРЕКЕТ – құқық нормаларына қайшы келетін, заңмен рұқсат етілмеген немесе тыйым салынған, үшінші тұлғаның заңды мүдделері мен құқықтарын бұзатын әрекет немесе әрекетсіздік.

ҚҰҚЫҚҚА СЫЙЫМСЫЗ МІНЕЗ-ҚҰЛЫҚ – құқық нормалары талаптарына қайшы келетін (сәйкес келмейтін) заңи фактілер.

ПРАВОПРЕЕМНИК – физическое или юридическое лицо, которое в соответствии с законом принимает на себя права и обязанности другого лица (юридического или физического) полностью или частично.

ПРАВОВОЙ РЕЖИМ – особый порядок регулирования какой-либо сферы общественных отношений, объекта или субъекта, определяющий совокупность правил, дозволений, запретов и предписаний, которые устанавливают права, обязанности и ответственность участников.

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА – фундаментальный конституционный принцип, согласно которому все государственные органы, должностные лица, организации и граждане равны перед законом и обязаны подчиняться ему.

ФУНКЦИЯ ПРАВА – основные направления правового воздействия государства на общественные отношения.

ПРАВОМЕРНОСТЬ – правовое понятие, означающее полное соответствие действия или решения действующим законам, правовым нормам и правилам, установленным государством.

НЕПРАВОМЕРНЫЕ ДЕЙСТВИЯ – действия или бездействие, противоречащие правовым нормам, запрещенные законом или не допускаемые им, нарушающие права и законные интересы третьих лиц.

НЕПРАВОМЕРНОЕ ПОВЕДЕНИЕ – юридические факты, которые противоречат (не соответствуют) требованиям правовых норм.

ҚҰҚЫҚҚА СЫЙЫМСЫЗДЫҚ – құқық нормаларына қайшы келетін іс-әрекет немесе шешімнің заңдылық талаптарына сай келмеуін сипаттайтын құқықтық ұғым.

ҚҰҚЫҚТЫ ІСКЕ АСЫРУ НЫСАНЫ – жеке немесе заңды тұлғалардың өздеріне тиесілі құқықтарын, бостандықтары мен міндеттерін жүзеге асыруға бағытталған, құқыққа сай әрекеттерінің жиынтығы.

ҚҰҚЫҚТЫҚ АЙҚЫНДЫЛЫҚ ПЕН ӘДІЛДІКТІ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ – құқық қатынастарының барлық қатысушыларына тең және әділ жағдай жасауға бағытталған және құқық нормасының түсінікті әрі алдын ала болжам жасай алу кепілін қамтамасыз ететін құқықтық қағидат.

ҚҰҚЫҚТЫҚ ЖАҒДАЙ – құқық нормаларында бекітілген адам мен азаматтың қоғамдағы және мемлекеттегі саяси, әлеуметтік, экономикалық және мәдени салалардағы орны мен мәртебесі.

ҚҰҚЫҚТЫҚ СТАТИСТИКАЛЫҚ БАЙҚАУ – қылмыс пен құқық бұзудың деңгейін, себептерін, құрылымы мен динамикасын зерттеуге бағытталған, құқықтық құбылыстар мен үдерістер туралы бастапқы деректерді (белгілерді) жинаудың ғылыми ұйымдастырылған үдерісі.

ҚҰҚЫҚТЫҢ АЛДЫҢҒЫ ИЕСІ – белгілі бір мүлік немесе құқықтың бұрынғы иесі немесе иеленушісі, яғни қазіргі иесіне дейінгі тұлға.

ҚҰҚЫҚТЫҢ АУЫСУЫ – құқық субъектісінің өзгеруі, белгілі бір құқықтың заңды негізде бір тұлғадан екінші тұлғаға ауысуы.

НЕПРАВОМЕРНОСТЬ – правовое понятие, характеризующее несоответствие действия или решения требованиям законности, противоречащим нормам права.

ФОРМА РЕАЛИЗАЦИИ ПРАВА – совокупность правомерных действий физических или юридических лиц, направленных на осуществление принадлежащих им прав, свобод и обязанностей.

ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРАВОВОЙ ОПРЕДЕЛЕННОСТИ И СПРАВЕДЛИВОСТИ – правовой принцип, обеспечивающий ясность и предсказуемость норм права и направленный на создание равных и справедливых условий для всех участников правоотношений..

ПРАВОВОЕ ПОЛОЖЕНИЕ – закрепленное нормами права место и статус человека и гражданина в политической, социальной, экономической и культурной сферах жизни общества и государства.

ПРАВОВОЕ СТАТИСТИЧЕСКОЕ НАБЛЮДЕНИЕ – научно организованный процесс сбора первичных данных (признаков) о правовых явлениях и процессах, направленный на изучение уровня, причин, структуры и динамики преступности и правонарушений.

ПРАВОПРЕДШЕСТВЕННИК – бывший владелец или владелец определенного имущества или права, то есть лицо до нынешнего владельца.

ПЕРЕХОД ПРАВА – смена субъекта права, при которой определенное право переходит от одного лица к другому на законных основаниях

ҚҰҚЫҚТЫҢ ҚОРҒАУ ФУНКЦИЯ-СЫ – құқықтың негізгі ықпал ету бағыттарының бірі, ол қолданыстағы қоғамдық қатынастарды қорғауға, сақтауға және нығайтуға, сондай-ақ құқыққа қайшы әрекеттер мен жағымсыз құбылыстардың алдын алуға және жолын кесуге бағытталған.

ҚҰҚЫҚТЫҢ РЕТТЕУ ФУНКЦИЯ-СЫ – мінез-құлықтың оң ережелерін белгілеу, субъективтік құқықтар беру және құқық субъектілеріне заңды міндеттер жүктеуде көрінетін құқықтың ықпал ету бағыты.

ҚҰҚЫҚШЫҒАРЫМ – мемлекет органдарының заңнамалық актілерді (заңдар, қаулылар, жарлықтар) әзірлеу, қабылдау және күшін жою бойынша жүргізетін қызметі.

ҚҰҚЫЛЫ – жеке немесе заңды тұлғаның заңнамалық актілердің негізінде белгілі бір әрекетті орындауға, талап етуге немесе қандай да бір шешім қабылдауға құқығы, заңды негізі немесе мүмкіндігі бар екенін білдіреді.

ҚҰН – тауарды немесе көрсетілетін қызметті өндіруге не сатып алуға кеткен шығындардың ақшалай көрінісі.

ҚҰН ӨСІМІ – мүлікті сату құны мен оны сатып алу құны арасындағы оң айырма.

ҚҰНДЫ ҚАҒАЗДАР ИЕСІ – акциялар, облигациялар, вексельдер және басқа да бағалы қағаздар сияқты мүліктерге меншік құқығы бар тұлға.

ОХРАНИТЕЛЬНАЯ ФУНКЦИЯ ПРАВА – одно из основных направлений воздействия права, которое направлено на защиту, сохранение и укрепление существующих общественных отношений, а также на пресечение и предотвращение противоправных действий и негативных явлений.

РЕГУЛЯТИВНАЯ ФУНКЦИЯ ПРАВА – направление правового воздействия, выражающееся в установлении позитивных правил поведения, предоставление субъективных прав и возложении на субъектов права юридических обязанностей.

ПРАВОТВОРЧЕСТВО – деятельность государственных органов по разработке, принятию и отмене законодательных актов (законов, постановлений, указов).

ВПРАВЕ – означает, что у физического или юридического лица на основании законодательных актов есть право, законное основание или возможность совершить определенное действие, предъявить требование или принять какое-либо решение.

СТОИМОСТЬ – денежное выражение затрат на производство или приобретение товара или услуги.

ПРИРОСТ СТОИМОСТИ – положительная разница между стоимостью реализации имущества и стоимостью его приобретения.

ВЛАДЕЛЕЦ ЦЕННЫХ БУМАГ – лицо, которому принадлежат права собственности на ценные бумаги, такие как акции, облигации, векселя и т.д.

ҚҰННЫҢ БАЛАМА НЫСАНЫ – бір тауардың өз құнын басқа тауардың құны арқылы көрсететін нысаны, яғни ол тікелей айырбастауға болатын тауар рөлін атқарады.

ҚҰННЫҢ ӨСУІ – қандай да бір объектінің, ресурстың немесе тауардың құны немесе бағасының өсу үдерісін білдіреді.

ҚҰНЫН БАҒАЛАУ – мүліктің, тауардың, жұмыстың, көрсетілетін қызметтің немесе өзге де объектінің нарықтағы немесе өзге де құнын анықтау рәсімі.

ҚҰПИЯЛЫ – жария етуге жатпайтын, тек уәкілетті немесе оған қатысы бар тұлғаға ғана қолжетімді, заңмен немесе келісіммен құпия деп танылған ақпараттың мәртебесін білдіретін сипаттама.

ҚҰПИЯЛЫҚ – мемлекеттік, әскери немесе қызметтік құпияларды қорғау мақсатында заңмен немесе ведомстық актілермен қол жеткізуге шектеу қойылған ақпараттың жай-күйі немесе режімі.

ҚҰПИЯЛЫҚ БЕЛГІСІ – мәліметтердің құпиялық деңгейін куәландыратын, тасығыштың өзінде болатын, тасығыштың өзінде немесе оның ілеспе құжаттамасына қойылатын реквизиттер.

ҚҰПИЯЛЫЛЫҚ – белгілі бір ақпаратты оның иесінің келісімінсіз үшінші тұлғаға беруден және оны жария етуден қорғайтын құқықтық режім.

ЭКВИВАЛЕНТНАЯ ФОРМА СТОИМОСТИ – форма, в которой один товар выражает свою стоимость через стоимость другого товара, то есть он действует как товар, который можно обменять напрямую.

ВОЗРАСТАНИЕ СТОИМОСТИ – процесс возрастания стоимости или цены какого-либо объекта, ресурса или товара.

ОЦЕНКА СТОИМОСТИ – процедура определения рыночной или иной стоимости имущества, товара, работы, услуги или другого объекта.

КОНФИДЕНЦИАЛЬНЫЙ – статус информации, которая не подлежит разглашению и доступна только уполномоченным или имеющим отношение лицам, признана конфиденциальной в соответствии с законом или соглашением.

СЕКРЕТНОСТЬ – состояние или режим информации, доступ к которой ограничен законом или ведомственными актами в целях защиты государственной, военной или служебной тайны.

ГРИФ СЕКРЕТНОСТИ – реквизиты, свидетельствующие о степени секретности сведений, содержащихся в носителе, проставляемые на самом носителе или в сопроводительной документации на него.

КОНФИДЕНЦИАЛЬНОСТЬ – правовой режим, предусматривающий защиту определённой информации от её разглашения и передачи третьим лицам без согласия её владельца.

ҚҰПИЯЛЫЛЫҚ ТУРАЛЫ КЕЛІСІМ

— ынтымақтастық барысында алынған белгілі бір ақпаратты жария етпеу туралы бір немесе бірнеше тарапты міндеттейтін заңи шарт.

ҚҰРАЛ — құқық саласында белгілі бір заңдық әрекеттерді жүзеге асыруға, құқық қатынастарын реттеуге немесе дәлелдеуге арналған ресми ресімделген құқықтық тетік, құжат немесе әдіс.

ҚҰРАМБӨЛІК — құқық құжатының элементі немесе бөлігі, оның біртұтас жұмыс істеуі үшін қажетті нормалар немесе жүйелер.

ҚҰРЫЛЫС МЕРДІГЕРЛІГІ — мердігердің тапсырыс беруші белгілеген мерзімде объектіні салу немесе жөндеу жұмыстарын орындауға, ал тапсырыс берушінің оларды қабылдап, ақысын төлеуге міндеттенетін шарты.

ҚЫЗМЕТ — адамның белгілі бір ұйым немесе мекемеде орындайтын кәсіби қызметі, міндеттері, сондай-ақ қоғамға қызмет көрсету бағытындағы әрекеттері.

ҚЫЗМЕТ — адамның немесе топтың белгілі бір мақсатқа жету үшін жүзеге асыратын әрекеттерінің жиынтығы.

ҚЫЗМЕТ АЛУШЫ — мемлекеттік немесе өзге де қызметтерді алатын жеке немесе заңды тұлға, сондай-ақ шетел азаматы немесе шетелдің заңды тұлғасы.

СОГЛАШЕНИЕ О КОНФИДЕНЦИ-

АЛЬНОСТИ — юридический договор, который обязывает одну или несколько сторон не разглашать определенную информацию, полученную в ходе сотрудничества.

ИНСТРУМЕНТ — официально оформленный юридический механизм, документ или средство, предназначенное для осуществления правовых действий, регулирования или подтверждения правовых отношений.

КОМПОНЕНТ — элемент или часть правового документа, нормы или системы, необходимая для её целостного функционирования.

СТРОИТЕЛЬНЫЙ ПОДРЯД — договор, по которому подрядчик обязуется в установленный заказчиком срок построить объект или выполнить ремонтные работы, а заказчик обязуется принять их и оплатить.

СЛУЖБА — профессиональная деятельность человека в определенной организации или учреждении, выполнение им определенных обязанностей, а также совокупность действий, направленных на оказание услуг обществу.

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ — совокупность действий человека или группы, направленных на достижение определенной цели.

УСЛУГОПОЛУЧАТЕЛЬ — физическое или юридическое лицо, а также иностранный гражданин или иностранное юридическое лицо, которое получает государственные или иные услуги.

ҚЫЗМЕТ БАБЫ – қызметкердің лауазымдық міндеттері, құқықтары мен жауапкершіліктері, сондай-ақ жұмыс орнында оның мәртебесі мен атқаратын қызметін анықтайтын ережелер мен нормалар жиынтығы.

ҚЫЗМЕТ БАБЫНДА АУЫСТЫРУ – мемлекет органы немесе ұйымның шеңберінде жұмыскерді оның келісімімен бір лауазымнан екіншісіне немесе басқа құрылымдық бөлімшеге ауыстыру.

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТУ – біреудің қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталған әрекеттер жиынтығы, сондай-ақ техникалық құралдардың жұмыс істеуін қамтамасыз ету, клиенттерге көрсетілетін қызметтер мен міндеттемелерді орындау үдерісі.

ҚЫЗМЕТ ТҰТЫНУШЫҒА БАҒДАРЛАҢУ – ұйымның немесе кәсіпорынның өз қызметін тұтынушының қажеттіліктеріне, талаптарына және қызығушылықтарына бағыттау қадғидаты.

ҚЫЗМЕТ ТҰТЫНУШЫЛАРЫНА ХАБАР БЕРУ – қызмет көрсетуші тараптың тұтынушыларға көрсететін қызметтері, оның шарттары, сапасы, тарифтері, құқықтары мен міндеттері жайлы толық және нақты ақпарат беруі.

ҚЫЗМЕТ ҰСЫНУШЫ – мемлекеттік көрсетілетін қызметтерді ұсына-тын орталық мемлекеттік органдар, шетелдік мекемелер, жергілікті атқарушы органдар, сондай-ақ жеке және заңды тұлғалар.

СЛУЖЕБНОЕ ПОЛОЖЕНИЕ – со-вокупность правил и норм, опреде-ляющих служебные обязанности, права и ответственность сотрудни-ка, а также его статус и функции на рабочем месте.

ПЕРЕМЕЩЕНИЕ ПО СЛУЖБЕ – перевод работника в пределах го-сударственного органа или органи-зации с одного должностного места на другое либо в иное структурное подразделение, с его согласия.

ОБСЛУЖИВАНИЕ – комплекс дей-ствий, направленных на удовлетво-рение чьих-либо потребностей, а также процесс поддержания техни-ческих объектов в рабочем состоя-нии, предоставления услуг клиен-там или выполнения обязательств.

ОРИЕНТАЦИЯ НА ПОТРЕБИТЕЛЯ УСЛУГ – принцип, при котором ор-ганизация или предприятие адапти-рует свою деятельность в соответ-ствии с потребностями, запросами и интересами потребителей.

ИНФОРМИРОВАНИЕ ПОТРЕБИ-ТЕЛЕЙ УСЛУГ – предоставление обслуживающей стороной потре-бителям полной и точной информа-ции о своих услугах, ее условиях, качестве, тарифах, правах и обязан-ностях.

УСЛУГОДАТЕЛЬ – центральные государственные органы, загрануч-реждения, местные исполнитель-ные органы, а также физические и юридические лица, оказывающие государственные услуги.

ҚЫЗМЕТКЕ СЕЛҚОС ҚАРАУ – лауазымды адамның өз міндеттеріне немқұрайлы қарауы немесе оларды тиісінше орындамауы.

ҚЫЗМЕТТЕГІ ЖАЛҒАНДЫҚ – қызмет немесе жұмыс жағдайында нақты шындыққа сай келмейтін, жалған ақпаратты жасау немесе көрсету, құжаттарды бұрмалау, жалған ақпаратты беру актісі.

ҚЫЗМЕТТЕН БОСАУ – мемлекеттік қызметті немесе өзге лауазымды өз өтініші бойынша тоқтату, сондай-ақ мемлекеттік қызметтен босату.

ҚЫЗМЕТТІ МӘЖБҮРЛІ ТОҚТАТУ – адамның немесе ұйымның қызметін заңсыз немесе тәртіптік негізде, сот немесе мемлекеттік органдардың шешімімен не басқа да уәкілетті адамдардың бұйрығымен мәжбүрлеп тоқтату талпынысы.

ҚЫЗМЕТТІК БОРЫШ – жұмыскердің (қызметшінің) өз лауазымдық міндеттерін адал және кәсіби түрде орындауы, ұйымның тәртібі мен мемлекеттің мүдделерін сақтау міндеті.

ҚЫЗМЕТТІК ТҰРҒЫНЖАЙ – азаматтарға мемлекеттік мекеменің тұрғынжай қорынан берілетін және олардың қызметтік міндеттерін атқару кезеңінде, оның ішінде мемлекеттік қызметшілерді ротациялау шеңберінде қоныстандыруға, сондай-ақ жұмыспен қамтуға жәрдемдесудің және әлеуметтік қорғаудың белсенді шараларына қатысатын адамдарға арналған ерекше құқықтық режимдегі тұрғынжай.

ХАЛАТНОЕ ОТНОШЕНИЕ К СЛУЖБЕ – небрежное отношение должностного лица к своим обязанностям или их ненадлежащее исполнение.

СЛУЖЕБНЫЙ ПОДЛОГ – акт передачи ложной информации, фальсификации документов, создания или отображения ложных данных, которые не соответствуют реальной действительности в служебных или рабочих условиях.

ОТСТАВКА – прекращение государственной службы или иной должности по собственному заявлению, а также увольнение от государственной службы.

ПРИНУДИТЕЛЬНОЕ ПРЕКРАЩЕНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ – попытка принудительного прекращения деятельности лица или организации по незаконным или дисциплинарным основаниям, решением суда или государственных органов или приказом других уполномоченных лиц.

СЛУЖЕБНЫЙ ДОЛГ – обязанность работника (служащего) добросовестно и профессионально выполнять свои должностные обязанности, соблюдать дисциплину и интересы организации или государства.

СЛУЖЕБНОЕ ЖИЛИЩЕ – жилище с особым правовым режимом, предоставляемое из жилищного фонда государственного учреждения и предназначенное для заселения граждан на период выполнения ими служебных обязанностей, в том числе в рамках ротации государственных служащих, а также для лиц, участвующих в активных мерах содействия занятости и социальной защите.

ҚЫЛМЫС — қылмыстық заңмен тыйым салынған және қылмыстық жауаптылыққа әкеп соғатын, қоғамға қауіпті қылық (әрекет немесе әрекетсіздік).

ҚЫЛМЫС ЗАҢНАМАСЫ — қандай әрекеттер қылмысқа жататынын анықтайтын, қылмыстық жауаптылық негіздерін және оларды жасағаны үшін жазаның түрлерін белгілейтін нормативтік құқықтық актілердің жиынтығы.

ҚЫЛМЫС ЗАҢЫ ФУНКЦИЯСЫ — азаматтардың құқықтары мен еркіндігін қорғауға, қылмыстың алдын алуға, кінәліні жазалауға және қоғамда әділдікті қалпына келтіруге бағытталған қылмыстық заңнаманың негізгі бағыттары мен міндеттері.

ҚЫЛМЫС ЗАТЫ — кінәлі адам оған ықпал ете отырып, қылмыс заңымен қорғалатын қоғамдық қатынастарға (қылмыс объектісіне) қол сұғуды жүзеге асыратын материалдық және бейматериалдық әлемнің заты.

ҚЫЛМЫС МАҚСАТЫ — қасақана қылмыс жасаған адамның қол жеткізуге тырысатын, саналы түрде көзделген және қалаған соңғы нәтижесі.

ҚЫЛМЫС ОРНЫ — қылмыстық құқық бұзылған немесе оның іздері сақталған, сондай-ақ қылмысқа дайындалу, оны жасау, жасырыну немесе дәлелдемелерді жою әрекеттері жасалған орындар мен аумақтардың жиынтығы.

ПРЕСТУПЛЕНИЕ — общественно опасное деяние (действие или бездействие), запрещённое уголовным законом и влекущее за собой уголовную ответственность.

УГОЛОВНОЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО — совокупность нормативных правовых актов, которые определяют, какие действия являются преступлениями, устанавливают основания уголовной ответственности и виды наказаний за их совершение.

ФУНКЦИЯ УГОЛОВНОГО ЗАКОНА — основные направления и задачи уголовного законодательства, направленные на охрану прав и свобод граждан, предупреждение преступлений, наказание виновных и восстановление справедливости в обществе.

ПРЕДМЕТ ПРЕСТУПЛЕНИЯ — предмет материального и нематериального мира, воздействуя на который, виновный осуществляет посягательство на охраняемые уголовным законом общественные отношения (объект преступления).

ПРЕСТУПНАЯ ЦЕЛЬ — сознательно предусмотренный и желаемый конечный результат, к достижению которого стремится лицо, совершающее умышленное преступление.

МЕСТО ПРЕСТУПЛЕНИЯ — совокупность мест и территорий, где непосредственно было совершено уголовное правонарушение либо сохранились его следы, а также где осуществлялись действия по подготовке к преступлению, его совершению, сокрытию или уничтожению доказательств.

ҚЫЛМЫС ТУРАЛЫ АУЫЗША АРЫЗДАНУ ХАТТАМАСЫ – қылмыстық құқық бұзу туралы ауызша берілген арызды тіркеуге арналған, арыз иесі мен оның жеке басы мәліметтері қамтылған және лауазымды адамның оны қабылдап, куәландырған ресми құжат.

ҚЫЛМЫСҚА ҚАРСЫ КҮРЕС – мемлекеттік және қоғамдық органдардың жасалған қылмыстардың алдын алу (алдын ала ескерту) және жолын кесу, сондай-ақ кінәлі адамды жауапқа тарту арқылы қылмыспен күресуге бағытталған кешенді қызметі.

ҚЫЛМЫССЫЗДАНДЫРУ – қылмыс заңнамасында бұрын қылмыс болып саналған қылықты қылмыстық жауаптылықтан алып тастап, оны әкімшілік немесе басқа да жеңіл құқық бұзу түріне ауыстыру немесе мүлде жазасыз қалдыру үдерісі.

ҚЫЛМЫСТАНДЫРУ – белгілі бір әрекеттерді немесе мінез-құлықты қылмыстық жазаға тартылады деп танып, Қылмыс кодексіндегі қылмыстар тізіміне енгізу үдерісі.

ҚЫЛМЫСТЫҚ ӘРЕКЕТ – табиғи немесе әлеуметтік ортадағы (қоғамда, табиғатта) өзгерістерге әкелетін, қоғамға қауіпті болатын және қылмыстық жазаға тартылатын адамның қасақана әрекеттерінің (немесе әрекетсіздігі) жиынтығы.

ПРОТОКОЛ УСТНОГО ЗАЯВЛЕНИЯ О ПРЕСТУПЛЕНИИ – официальный документ для регистрации устного заявления об уголовном правонарушении, содержащий сведения о заявителе и его личности, который удостоверяется должностным лицом, принявшим заявление.

БОРЬБА С ПРЕСТУПНОСТЬЮ – комплексная деятельность государственных и общественных органов, направленная на противодействие преступности через её профилактику (предупреждение) и пресечение совершаемых преступлений, а также привлечение виновных лиц к ответственности.

ДЕКРИМИНАЛИЗАЦИЯ – процесс, при котором деяние, ранее считавшееся преступлением в уголовном законодательстве, исключается из уголовной ответственности и переводится в категорию административных или других, более мягких правонарушений, либо полностью освобождается от наказания.

КРИМИНАЛИЗАЦИЯ – процесс, при котором определенные действия или поведение признаются уголовно наказуемыми и включаются в список преступлений в Уголовном кодексе.

ПРЕСТУПНОЕ ДЕЙСТВИЕ – совокупность умышленных действий (или бездействия) лица, вызывающих изменения в окружающей или социальной среде (природе, обществе), представляющих общественную опасность и признаваемых уголовно наказуемыми.

ҚЫЛМЫСТЫҚ ЖАЗА АТҚАРУ ЗАҢНАМАСЫ — жазаны орындаудың және өтеудің тәртібі мен шарттарын, сотталғандарды түзеу құралдарын қолдануды және босатылатын адамдарға көмек көрсетуді реттейтін, сондай-ақ жаза атқару қатынастарына қатысушылардың құқықтары мен міндеттерін айқындайтын нормативтік құқықтық актілер жүйесі.

Ескертпе. Ресми құжаттарда «Қылмыстық-атқару заңнамасы» нұсқасында қолданылып жүргенімен, ол сөзбе сөз мағынасы «Преступно-исполнительное законодательство» ұғымына сай келеді. Дұрысы – «Қылмыстық жаза атқару заңнамасы».

ҚЫЛМЫСТЫҚ ЖАУАПҚА ТАРТУ — қылмыстық құқық бұзған адамды анықтап, оған қылмыстық жауаптылық жүктеу және заңда белгіленген жазаны қолдану үдерісі.

ҚЫЛМЫСТЫҚ ЖАУАПҚА ТАРТЫЛАТЫН АДАМ — қылмыстық заңнамаға сәйкес жасаған қылмыстары үшін қылмыстық жауаптылыққа тартылуы мүмкін жеке тұлға.

ҚЫЛМЫСТЫҚ ҚҰҚЫҚ БҰЗҒАН СЫБАЙЛАС ҚАТЫСУШЫНЫҢ ШЕКТЕН ШЫҒУЫ — басқа сыбайластардың пиғылында болмаған қылмыстық құқық бұзған адамның әрекеті үшін басқа қатысушылардың қылмыстық жауапқа тартылмауы.

УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНОЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО — система нормативных правовых актов, регулирующих порядок и условия исполнения и отбывания наказаний, применение средств исправления осуждённых и оказание помощи освобождаемым лицам, а также определяющих права и обязанности участников уголовно-исполнительных правоотношений.

Примечание. Несмотря на то, что в официальных документах используется вариант «Қылмыстық-атқару заңнамасы», его буквальный смысл соответствует понятию «Преступно-исполнительное законодательство». Правильным вариантом является «Қылмыстық жаза атқару заңнамасы».

ПРИВЛЕЧЕНИЕ К УГОЛОВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ — процесс установления лица, совершившего уголовное правонарушение, возложения на него уголовной ответственности и применения наказания, предусмотренного законом.

ЛИЦО, ПОДЛЕЖАЩЕЕ УГОЛОВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ — физическое лицо, которое может быть привлечено к уголовной ответственности за совершённые им преступления в соответствии с уголовным законодательством.

ЭКСЦЕСС СОУЧАСТНИКА УГОЛОВНОГО ПРАВОНАРУШЕНИЯ — совершение одним из соучастников уголовного правонарушения действий, не охватывающихся умыслом других соучастников, за которые остальные участники уголовной ответственности не подлежат.

ҚЫЛМЫСТЫҚ ПРОЦЕСКЕ ҚАТЫСУҒА МҮМКІНДІК БЕРМЕЙТІН МӘН-ЖАЙЛАР – нақты адамның іске, туыстық қатысына немесе мүдделер қайшылығына байланысты қылмыстық іске қатыса алмайтын жағдайлары.

ҚЫЛМЫСТЫҚ ПРОЦЕСТІК ӘРЕКЕТКЕ ҚАБІЛЕТТІК – адамның қылмыстық сот ісін жүргізу шеңберінде оған жүктелген процестік міндеттерді өз еркімен орындайтын және өзіне қатысты процестік құқықтарды жүзеге асыра алатын қабілеті.

ҚЫЛМЫСТЫҚ ПРОЦЕСТІК ЗАҢНАМА – қылмыстық құқық бұзуды тергеу мен сотта қараудың тәртібін реттейтін құқықтық нормалар жүйесін айқындайтын, қылмыстық процестің қатысушыларының мәртебесін, олардың құқықтары мен міндеттерін, сондай-ақ қылмыстық сот ісін жүргізуді жүзеге асырудың нысандары, әдістері мен кепілдіктерін белгілейтін нормалаушы құқық актілерінің жүйесі.

ҚЫЛМЫСТЫҚ ТЕРІС ҚЫЛЫҚ – қоғамға зор қауіп төндірмейтін, жеке адамға, ұйымға, қоғамға немесе мемлекетке болмашы зиян келтірген не зиян келтіретін қауіп-қатерді туғызатын қылық.

ҚЫЛМЫСТЫЛЫҚ – қандай да бір аумақта белгілі бір уақыт аралығында жасалған барлық қылмыстардың жиынтығын білдіретін, тарихи өзгермелі, жаппай және жүйелі әлеуметтік құбылыс.

ОБСТОЯТЕЛЬСТВА, ИСКЛЮЧАЮЩИЕ ВОЗМОЖНОСТЬ УЧАСТИЯ В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ – условия, при которых конкретное лицо не может быть участником по уголовному делу из-за своей связи с делом, родства или противоречия интересов.

УГОЛОВНО-ПРОЦЕССУАЛЬНАЯ ДЕЕСПОСОБНОСТЬ – способность лица самостоятельно осуществлять принадлежащие ему процессуальные права и исполнять возложенные на него процессуальные обязанности в рамках уголовного судопроизводства.

УГОЛОВНО-ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО – система нормативных правовых актов, регулирующих порядок расследования и судебного рассмотрения уголовных правонарушений, определяющий статус участников уголовного процесса, их права и обязанности, а также формы, методы и гарантии осуществления уголовного судопроизводства.

УГОЛОВНЫЙ ПРОСТУПОК – деяние, которое не представляет существенной угрозы обществу, причиняет незначительный вред или создает угрозу причинения вреда отдельному лицу, организации, обществу или государству.

ПРЕСТУПНОСТЬ – исторически изменчивое, массовое и системное социальное явление, представляющее собой совокупность всех преступлений, совершенных на определенной территории за определенный период времени.

ҚЫЛМЫСТЫҢ АЛДЫН АЛУ – қылмыстың алдын алуға, оны жасауға итермелейтін себептер мен жағдайларды, мән-жайды анықтауға, жоюға немесе бейтараптандыруға, сондай-ақ құқыққа қайшы әрекет жасаған адамдарға алдын ала ықпал етуге бағытталған қызмет.

ҚЫЛМЫСТЫҢ ҚАЙТАЛАНУЫ – ұқсас немесе басқа да жасаған қылмыстары үшін бұрын қылмыстық жауаптылыққа тартылған адамның қайтадан қылмыс жасауы.

ҚЫЛЫҚ – адамның саналы мінез-құлқы, әрекет немесе әрекетсіздік түрінде көрінетін, құқықтық мәні бар және оның негізінде заңи жауаптылық тудыратын құбылыс.

ҚЫСҚА САТЫЛЫМ – активті қарызға алу және сату арқылы актив бағасының төмендеуінен пайда табуға, содан кейін оны төмен бағамен сатып алуға ұмтылатын сауда стратегиясы.

ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ ПРЕСТУПЛЕНИЙ – деятельность, направленная на недопущение совершения преступлений путем выявления, устранения или нейтрализации причин, условий и обстоятельств, способствующих их совершению, а также оказания профилактического воздействия на лиц с противоправным действием.

РЕЦИДИВ ПРЕСТУПЛЕНИЙ – повторное совершение преступлений лицом, ранее привлекавшимся к уголовной ответственности за аналогичные или другие преступления.

ДЕЯНИЕ – сознательное поведение человека, выражающееся в действии или бездействии, которое может иметь правовое значение, в том числе служить основанием для юридической ответственности.

КОРОТКАЯ ПРОДАЖА – торговая стратегия, направленная на получение прибыли от снижения цены актива, путем его заимствования и продажи, а затем его выкупа по более низкой цене.

Лл

ЛАУАЗЫМ – жұмыскердің белгіленген еңбек функциялары мен қызметтік өкілеттігін орындауы үшін бекітілген ұйым құрылымындағы жұмыс орны.

ЛАУАЗЫМ НҮСҚАУЛЫҒЫ – жұмыскердің өз лауазымдық міндеттерін орындау тәртібін, құқықтары мен жауапкершіліктерін, сондай-ақ жұмысқа қатысты талаптар мен ережелерді анықтайтын ресми құжат.

ДОЛЖНОСТЬ – рабочее место в организационной структуре, закрепленное за работником для выполнения установленных трудовых функций и служебных полномочий.

ДОЛЖНОСТНАЯ ИНСТРУКЦИЯ – официальный документ, определяющий порядок, права и ответственность работника за выполнение своих должностных обязанностей, а также требования и правила, касающиеся работы.

ЛАУАЗЫМҒА ТАҒАЙЫНДАУ – адамның белгілі бір лауазымды орындауы үшін қызмет орнына ресми қабылдануы немесе бекітілуі.

ЛАУАЗЫМДЫ АДАМНЫҢ ӘКІМ-ШІЛІК ЖАУАПТЫЛЫҒЫ – қызметтік міндеттерді орындамау немесе тиісті деңгейде орындамау нәтижесінде әкімшілік құқық бұзған адамның заңи жауаптылығы.

ЛАУАЗЫМДЫ АДАМНЫҢ ӘРЕКЕТІНЕ ШАҒЫМДАНУ – мемлекеттік органның немесе лауазымды адамның заңсыз әрекеттері немесе әрекетсіздігі салдарынан құқығы бұзылған адамның жоғары тұрған органға немесе сотқа шағымдануына мүмкіндік беретін рәсім.

ЛАУАЗЫМДЫҚ САЛҒЫРТТЫҚ – лауазымды адамның қызметке салғырт немесе неміскұрайлы қатынасы салдарынан өз міндеттерін орындамауы немесе тиісінше орындамауы.

ЛАУАЗЫМДЫҚ ФУНКЦИЯ – мекеме немесе органның жұмыс істеуін қамтамасыз етуге және нақты міндеттерін орындауға бағытталған нормативтік актілер, еңбек шарты немесе лауазымдық нұсқаулықпен белгіленген жұмыскердің қызметі.

ЛАУАЗЫМНАН ШЕТТЕТУ – уәкілетті органның немесе жұмыс берушінің шешімімен адамның қызметтік немесе еңбек міндеттерін орындауға уақытша шектеу қойылатын тыйым салу шарасы.

НАЗНАЧЕНИЕ НА ДОЛЖНОСТЬ – официальное принятие или закрепление лица за местом службы для выполнения определенной должности.

АДМИНИСТРАТИВНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ДОЛЖНОСТНОГО ЛИЦА – юридическая ответственность, которая наступает за совершение административного правонарушения в связи с ненадлежащим исполнением или неисполнением своих служебных обязанностей.

ОБЖАЛОВАНИЕ ДЕЙСТВИЙ ДОЛЖНОСТНОГО ЛИЦА – процедура, позволяющая лицу, чьи права были нарушены, подать жалобу на неправомерные действия или бездействие государственного органа или должностного лица в вышестоящую инстанцию или суд.

ДОЛЖНОСТНАЯ ХАЛАТНОСТЬ – неисполнение или ненадлежащее исполнение должностным лицом своих обязанностей из-за халатного или небрежного отношения к службе.

ДОЛЖНОСТНАЯ ФУНКЦИЯ – установленная нормативными актами, трудовым договором или должностной инструкцией деятельность работника, направленная на выполнение конкретных задач и обеспечение функционирования учреждения или органа.

ОТСТРАНЕНИЕ ОТ ДОЛЖНОСТИ – мера запрета, применяемая по решению уполномоченного органа или работодателя, временно ограничивающая выполнение лицом своих служебных или трудовых обязанностей.

ЛИЦЕНЗИЯ АЛЫМЫ – мемлекеттің тауарды елге әкелуге не елден шығаруға рұқсат (лицензия) беру кезінде импорттаушы немесе экспорттаушыдан алатын міндетті төлемі.

ЛИЦЕНЗИЯЛЫҚ ШАРТ – зияткерлік меншік құқығының иесі (лицензиар) екінші тарапқа (лицензиатқа) өнертабысты, тауар белгісін немесе басқа да зияткерлік меншік объектісін белгілі бір мерзімге және аумақта пайдалануға рұқсат беретін құқықтық келісім.

ЛОКАЛДЫҚ АКТИЛЕР – ішкі еңбек тәртібі ережелері, жұмыс уақытының есептік кезеңінің ережесі, демалыс беру тәртібі, сыйлықақы ережесі және тағы басқа да ұқсас құжаттар енетін жұмыс беруші актілері.

ЛОКАЛДЫҚ САРАПТАМА ҚОРЫТЫНДЫСЫ – тұтас жобаның емес, жоба құжаттамасының жекелеген бөлігін сараптау нәтижелеріне қатысты берілетін құжат.

МАҚСАТТЫ АУДАРУ – ақшалай қаражатты немесе өзге де ресурстарды алдын ала айқындалған белгілі бір мақсатқа бағыттау.

МАҚСАТТЫ ҚОР – нақты мұқтаж-дыққа және жобаларды қаржылан-дыруға арналған жеке ақша сомасы.

ЛИЦЕНЗИОННЫЙ СБОР – обяза-тельный платёж, взимаемый государ-ством с импортера или экспортёра при выдаче разрешения (лицензии) на ввоз или вывоз товаров.

ЛИЦЕНЗИОННЫЙ ДОГОВОР – правовое соглашение, по кото-рому правообладатель интеллек-туальной собственности (лицен-зиар) предоставляет другому лицу (лицензиату) разрешение на ис-пользование изобретения, товар-ного знака или другого объекта интеллектуальной собственности на определенный срок и на опре-деленной территории.

ЛОКАЛЬНЫЕ АКТЫ – акты ра-ботодателя, к которым относятся правила внутреннего трудового распорядка, положение об учетном периоде рабочего времени, порядок предоставления отпусков, правила премирования и другие аналогич-ные документы.

ЛОКАЛЬНОЕ ЭКСПЕРТНОЕ ЗА-КЛЮЧЕНИЕ – документ, который выдаётся по результатам экспер-тизы отдельной части проектной документации, а не всего проекта целиком.

ЦЕЛЕВОЕ ПЕРЕЧИСЛЕНИЕ – на-правление денежных средств или иных ресурсов на определенную, заранее установленную цель.

ЦЕЛЕВОЙ ФОНД – обособленная денежная сумма, предназначенная для финансирования конкретных нужд и проектов.

МАҚСАТТЫ МИКРОКРЕДИТ – алдын ала және нақты келісілген мақсатқа берілген шағын, қысқа мерзімді қарыз (мысалы, тұрмыстық техника сатып алу, білім алуға немесе медициналық көрсетілетін қызметтерді төлеу үшін).

МАҚСАТТЫ САЛЫМ ШАРТЫ – салымшы мен банк арасындағы келісім, оның негізінде салымшы шартта көрсетілген белгілі бір мақсатқа сәйкес банкке ақша аударады.

МАҢЫЗСЫЗ МӘМІЛЕ – заңның міндетті талаптарына сәйкес келмейтін, сот мойындамаса да жасалған сәттен бастап жарамсыз болып саналатын мәміле.

МАРАПАТТАУ – жеке тұлғаның немесе ұжымның ерекше еңбегін, жетістігін немесе қоғамға, салаға қосқан нақты үлесін ресми түрде тану және бағалау рәсімі.

МАРАПАТТАУ ПАРАҒЫ – адамды марапатқа ұсынуға арналған, ол туралы толық ақпаратты: жеке деректерін, білімі мен еңбек қызметін, бұрын алған марапаттары мен мінездемесін қамтитын негізгі құжат.

МАТЕРИАЛДЫҚ ЗАЛАЛ – жеке немесе заңды тұлғаның мүлкіне немесе өзге де материалдық игіліктеріне келтірілген экономикалық зиян.

МАТЕРИАЛДЫҚ ТАСЫҒЫШ – ақпаратты немесе деректерді сақтау және тасымалдау үшін қолданылатын кез келген физикалық объект.

ЦЕЛЕВОЙ МИКРОКРЕДИТ – не-большой заем на короткий срок, выдаваемый на конкретную, заранее оговоренную цель (например, на покупку бытовой техники, оплату обучения или медицинских услуг).

ДОГОВОР ЦЕЛЕВОГО ВКЛАДА – соглашение между вкладчиком и банком, по которому вкладчик передает банку деньги с определенной целью, указанной в договоре.

НИЧТОЖНАЯ СДЕЛКА – сделка, не соответствующая обязательным требованиям закона, которая считается недействительной с момента ее заключения независимо от признания этого факта судом.

НАГРАЖДЕНИЕ – официальная процедура признания и поощрения особых заслуг, достижений или вклада физического лица или коллектива.

НАГРАДНОЙ ЛИСТ – основной документ для представления человека к награде, содержащий полную информацию о нем: личные данные, образование, трудовую деятельность, предыдущие награды и характеристику.

МАТЕРИАЛЬНЫЙ УЩЕРБ – экономический вред, причиненный имуществу или иным материальным благам физического или юридического лица.

МАТЕРИАЛЬНЫЙ НОСИТЕЛЬ – любой физический объект, используемый для хранения и передачи информации или данных.

МӘЖБҮРЛЕП ЖАУАП АЛУ – тергеушінің, анықтаушы мен прокурордың немесе соттың қылмыстық іске қатысты маңызды акпарат алуы үшін куәгерден, жәбірленуші, күдікті немесе айыпталушыдан мәжбүрлеп жауап алуға бағытталған әрекеті.

МӘЖБҮРЛЕП ОРЫНДАТУ – сот үкімі немесе басқа да атқару құжаты бойынша борышкерді, өз міндеттемелерін еркінен тыс орындауға мәжбүрлеу үдерісі.

МӘЖБҮРЛЕП ТАРАТУ – соттың немесе уәкілетті мемлекеттік органның шешімі негізінде ұйымның қызметін тоқтату және оның заңды тұлға мәртебесін жоюға бағытталған құқықтық рәсім.

МӘЖБҮРЛІ ЕҢБЕК – қандай да бір жаза қолдану қаупі төніп тұрған жағдайда адам өз еркімен қызмет көрсетуге келісім бермей, одан талап етілетін кез келген жұмыс немесе қызмет түрі

МӘЖБҮРЛІ ҚАЖЕТТІЛІК – жеке адамға, өзге тұлғалардың құқықтарына, қоғамның немесе мемлекеттің мүдделеріне төнген тікелей әрі нақты қатерді өзге тәсілдермен жою мүмкін болмаған жағдайда заңмен қорғалатын мүдделерге неғұрлым аз зиян келтіру арқылы сол қатерді жоюға бағытталған құқыққа сай әрекет.

ПРИНУДИТЕЛЬНЫЙ ДОПРОС – действие следователя, дознавателя, прокурора или суда, направленное на принудительный допрос свидетеля, потерпевшего, подозреваемого или обвиняемого с целью получения информации, имеющей значение для уголовного дела.

ПРИНУДИТЕЛЬНОЕ ИСПОЛНЕНИЕ – процесс, с помощью которого должник в соответствии с судебным решением или другим исполнительным документом обязан исполнить свои обязательства против своей воли.

ПРИНУДИТЕЛЬНАЯ ЛИКВИДАЦИЯ – правовая процедура, направленная на прекращение деятельности организации и лишение её статуса юридического лица на основании решения суда или уполномоченного государственного органа.

ПРИНУДИТЕЛЬНЫЙ ТРУД – означает любую работу или службу, требуемую от какого-либо лица под угрозой какого-либо наказания, для выполнения которой это лицо не предложило добровольно своих услуг.

КРАЙНЯЯ НЕОБХОДИМОСТЬ – правомерное причинение меньшего вреда охраняемым законом интересам для устранения непосредственной и реальной опасности, угрожающей личности, правам данного лица или иных лиц, интересам общества или государства, если эта опасность не могла быть устранена иными средствами.

МӘЙІТТІ АШУ — мәйітке патолого-анатомиялық немесе сот-медициналық сараптама жүргізу мақсатында оның денесін, соның ішінде ішкі ағзаларын ашып, зерттеу рәсімі.

МӘЛІМДЕМЕ — белгілі бір фактіні, оқиға немесе ниетті ресми хабарлайтын не жариялайтын құжат.

Ескертпе. Қазақ тіліндегі «мәлімдеме, өтініш, арыз» құжат атауларының үшеуі де орыс тіліне «заявление» болып аударылады. Анықтамалары әліпби ретімен берілді.

МӘЛІМЕТТЕРДІ ҚАСАҚАНА БҰРМАЛАП КӨРСЕТУ — жаңылыстыру, заңсыз пайда табу, жауапкершіліктен жалтару немесе басқа адамдарға зиян келтіру мақсатында ақпаратты (деректерді, фактілерді, құжаттарды) қасақана өзгерту, жасыру немесе бұрмалау.

МӘЛІМЕТТЕРДІ ӨЗЕКТЕНДІРУ — ақпаратты ағымдағы істің жағдайымен сәйкестендіру үшін оған өзгертулер енгізу.

МӘМІЛЕ — жеке немесе заңды тұлғалардың азаматтық құқықтар мен міндеттерді белгілеуге, өзгертуге немесе тоқтатуға бағытталған әрекеті.

МӘМІЛЕГЕ ҚАТЫСУШЫ — азаматтық құқықтар мен міндеттерді белгілеуге, өзгертуге немесе тоқтатуға ерік білдіре отырып, мәмілені жасауға және (немесе) оны орындауға қатысатын жеке немесе заңды тұлға.

ВСКРЫТИЕ — патолого-анатомическая или судебно-медицинская процедура, посмертное вскрытие и исследование тела, в том числе внутренних органов.

ЗАЯВЛЕНИЕ — документ, официально сообщающий или объявляющий о каком-либо факте, событии или намерении.

Примечание. Названия документов «мәлімдеме, өтініш, арыз» во всех трёх случаях переводятся на русский язык как «заявление». Определения приведены в алфавитном порядке.

УМЫШЛЕННОЕ ИСКАЖЕНИЕ СВЕДЕНИЙ — преднамеренное, сознательное изменение, сокрытие или фальсификация информации (данных, фактов, документов) с целью введения в заблуждение, получения неправомерной выгоды, уклонения от ответственности или причинения вреда другим лицам.

АКТУАЛИЗАЦИЯ СВЕДЕНИЙ — внесения изменений в информацию, чтобы привести её в соответствие с текущим положением дел.

СДЕЛКА — действие физических или юридических лиц, направленное на установление, изменение или прекращение гражданских прав и обязанностей.

УЧАСТНИК СДЕЛКИ — физическое или юридическое лицо, которое принимает участие в заключении и (или) исполнении сделки, выражая свою волю на установление, изменение или прекращение гражданских прав и обязанностей.

МӘМІЛЕНІ КУӘЛАНДЫРУ – уәкілетті адамның (көп жағдайда нотариустың) мәмілеге заңи күш беріп, оның дәлелдеу мәнін ашу арқылы мәміленің шынайылығы мен заңдылығын ресми түрде растауы.

МӘМІЛЕНІ ОРЫНДАУ – мәміле тараптарының шартта көрсетілген міндеттемелерін уақытылы және толық орындауы.

МӘН-ЖАЙ – істің мәніне әсер ететін факт немесе талапшарт (мысалы, жеңілдеу немесе ауырлау мән-жай).

МӘНМӘТІН – сөздің, тіркестің немесе сөйлемнің мағынасын дәл анықтауға мүмкіндік беретін тілдік, жағдаяттық және мағыналық байланыстардың жиынтығы.

МӘРТЕБЕ – жеке адамның немесе ұйымның құқықтары мен міндеттері жиынтығын анықтайтын, құқықтық, әлеуметтік немесе кәсіби жағдайы.

МӘТІНДІ ХАБАРЛАМА – ұялы байланыс немесе интернет-мессенджерді пайдаланушылар арасында акпарат алмасуға арналған, көбінесе мәтіннен тұратын қысқа электрондық хабарлама.

МЕДИЦИНАЛЫҚ КӨРСЕТІЛІМ – белгілі бір медициналық рәсімдерді, емдеуді, дәрі-дәрмектерді немесе көрсетілетін қызметтерді қолдану керектігін негіздейтін адам денсаулығы жай-күйінің ерекшеліктері.

***Ескертпе.** «Показание» термині медицинада «медициналық көрсетілім» деп қолданылады. Бұл – науқасқа белгілі бір емді, тексеруді не себепті жасау керектігін көрсететін негіз.*

УДОСТОВЕРЕНИЕ СДЕЛКИ – официальное подтверждение уполномоченным лицом (чаще всего нотариусом) действительности и законности сделки с целью придания ей юридической силы и доказательственного значения.

ИСПОЛНЕНИЕ СДЕЛКИ – своевременное и полное выполнение сторонами сделки обязательств, указанных в договоре.

ОБСТОЯТЕЛЬСТВО – факт или условие, имеющее значение для дела (например, смягчающее или отягчающее обстоятельство).

КОНТЕКСТ – совокупность речевых, ситуационных и смысловых связей, в которых употребляется слово, выражение или высказывание, и которые помогают точно понять его значение.

СТАТУС – правовое, социальное или профессиональное положение личности или организации, определяющее совокупность их прав и обязанностей.

ТЕКСТОВОЕ СООБЩЕНИЕ – короткое электронное сообщение, состоящее преимущественно из текста, предназначенное для обмена информацией между пользователями мобильной связи или интернет-мессенджера.

МЕДИЦИНСКОЕ ПОКАЗАНИЕ – особенности состояния здоровья человека, которые обосновывают необходимость применения определенных медицинских процедур, лечения, лекарственных средств или услуг.

***Примечание.** Термин «показание» в медицине употребляется в значении «медицинское показание». Это — основание, указывающее, почему пациенту нужно лечить или обследовать.*

МЕЖЕЛІ ОРЫН – адамның, жүк немесе қызметкердің алдын ала белгіленген, келетін соңғы пункті.

МЕМЛЕКЕТ КЕПІЛДІК БЕРГЕН ҚАРЫЗ – қарыз алушының өз міндеттемелерін орындамаған жағдайда қарызды өтеу жөніндегі қаржы міндеттемесінің мемлекетке жүктелуі.

МЕМЛЕКЕТ ҚАРЖЫСЫ – мемлекеттің қоғам қажеттіліктерін қамтамасыз ету және өз функцияларын орындау үшін қалыптастыратын және пайдаланатын ақшалай қаражаттарының жүйесі.

МЕМЛЕКЕТ ҚАТЫСАТЫН БАНК – мемлекет акциялардың айтарлықтай үлесіне (мысалы, бақылаушы немесе блоктаушы үлеске) иелік ететін, бірақ міндетті түрде жалғыз иесі болмайтын, кредит және қаржы мекемесі.

МЕМЛЕКЕТ ҚҰПИЯСЫ – мемлекет үшін ерекше маңызды, қолжетімділігі қатаң шектелген және жария ету қылмыстық жауапқа әкеп соғатын ақпарат.

МЕМЛЕКЕТ МЕНШІГІ – мемлекеттің экономикалық және әлеуметтік мүдделерін қамтамасыз ету үшін оған заң негізінде тиесілі болатын жылжымалы және жылжымайтын мүліктің, табиғи ресурстың және басқа да активтердің жиынтығы.

МЕСТО НАЗНАЧЕНИЯ – заранее определенный конечный пункт прибытия, в который должен прийти человек, груз или сотрудник.

ГАРАНТИРОВАННЫЙ ГОСУДАРСТВОМ ЗАЕМ – финансовое обязательство, по которому ответственность за исполнение обязательств заёмщика в случае их неисполнения возлагается на государство.

ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ФИНАНСЫ – система денежных средств, формируемых и используемых государством для обеспечения общественных потребностей и выполнения своих функций.

БАНК С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ – кредитно-финансовое учреждение, где государство владеет значительной долей акций (например, контрольным или блокирующим пакетом), но не обязательно является единоличным владельцем.

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ТАЙНА – информация, имеющая особенную важность для государства, доступ к которой строго ограничен и за разглашение которой предусмотрена уголовная ответственность.

ГОСУДАРСТВЕННАЯ СОБСТВЕННОСТЬ – совокупность движимого и недвижимого имущества, природных ресурсов и других активов, которые на законных основаниях принадлежат государству для обеспечения его экономических и социальных интересов.

МЕМЛЕКЕТТІК БАҚЫЛАУ ЖӘНЕ ҚАДАҒАЛАУ ЖҰМЫСКЕРІ – тиісті мемлекеттік органның құзыреті шегінде бақылау және қадағалау функцияларын жүзеге асыруға өкілеттігі бар мемлекеттік қызметші.

МЕМЛЕКЕТТІК ЖАСЫРЫН КӨРСЕТІЛЕТІН ҚЫЗМЕТ – мемлекеттік көрсетілетін қызметтің өлшемшарттарына сәйкес келетін, бірақ мемлекеттік көрсетілетін қызметтер тізіліміне енгізілмеген мемлекеттік функция.

МЕМЛЕКЕТТІК КІРІСТЕР – мемлекет бюджетін қалыптастыруға және мемлекет міндеттемелерін қаржыландыруға бағытталатын, мемлекетке салықтар, төлемдер, баждар және өзге де түсімдер арқылы келетін ақшалай қаражат.

МЕМЛЕКЕТТІК КРЕДИТ – мемлекеттің бағалы қағаздар шығару немесе қарыз алуға келісімдер жасасу арқылы қаржы ресурстарын тарту тәсілі.

МЕМЛЕКЕТТІК ҚАЗЫНАШЫЛЫҚ – мемлекет меншігіндегі, оның иелігі мен басқаруындағы жалпыұлттық байлық, оның ішінде ақшалай қаражаттары, мүлік, табиғи ресурстар, жер, қорлар және өзге де материалдық және материалдық емес активтер жиынтығы.

МЕМЛЕКЕТТІК ҚАРЫЗ – мемлекет қарыз алушы болатын, ал қарыз қаражаты мемлекеттік шығыстарды жабу немесе мемлекеттің өз қаражаты жеткіліксіз болатын жобаларды қаржыландыру үшін берілетін кредит.

РАБОТНИК ГОСУДАРСТВЕННОГО КОНТРОЛЯ И НАДЗОРА – государственный служащий, наделенный полномочиями по осуществлению контрольных и надзорных функций в пределах компетенции соответствующего государственного органа.

СКРЫТАЯ ГОСУДАРСТВЕННАЯ УСЛУГА – государственная функция, отвечающая критериям государственной услуги, но не включенная в реестр государственных услуг.

ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ДОХОДЫ – денежные средства, поступающие государству через налоги, платежи, пошлины и иные поступления, направляемые на формирование государственного бюджета и финансирование государственных обязательств.

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ КРЕДИТ – способ привлечения финансовых ресурсов государством путем выпуска ценных бумаг или заключения соглашений о займах.

ГОСУДАРСТВЕННОЕ КАЗНАЧЕЙСТВО – совокупность общенационального богатства, находящегося в собственности, владении и управлении государства, включая денежные средства, имущество, природные ресурсы, землю, запасы и иные материальные и нематериальные активы.

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ЗАЙМ – кредит, при которой заемщиком выступает государство, а заемные средства предоставляются для покрытия государственных расходов или финансирования проектов, на реализацию которых у государства недостаточно собственных средств.

МЕМЛЕКЕТТІК ҚАРЫЗ МІНДЕТ-ТЕМЕЛЕРІ – мемлекеттің ішкі және сыртқы қарыздарын өтеу, бюджет тапшылығын жою және мемлекеттік бағдарламаларды қаржыландыру үшін шығарылатын бағалы қағаздар мен өзге де қарыз құралдарынан туындайтын заңи міндеттемелер.

МЕМЛЕКЕТТІК ҚОР – мемлекет меншігіндегі немесе оның тікелей бақылауындағы, қоғам мен экономиканың белгілі бір салаларына арналған қаржылық, табиғи, материалдық немесе өзге де ресурстардың жиынтығы.

МЕМЛЕКЕТТІК ОРГАННЫҢ ҰСЫНЫМЫ – адамнан, ұйымнан, мемлекеттік органдардан немесе лауазымды адамнан құқық бұзудың себептері мен жағдайларын жоюды талап ететін заңды құжат.

МЕМЛЕКЕТТІК САТЫПАЛЫМ – мемлекет органдарының, мемлекеттік мекемелердің және квазимемлекеттік сектор субъектілерінің тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді сатып алуы.

МЕМЛЕКЕТТІК СОТ-САРАПТАМА ҚЫЗМЕТІ – сот талқылауы барысында туындайтын сұрақтарға жауап беру үшін арнайы білімді қолдана отырып, ғылыми-тәжірибелік зерттеулер жүргізумен айналысатын мемлекеттік қызмет.

ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ДОЛГОВЫЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА – юридические обязательства государства, возникающие из выпускаемых ценных бумаг и иных долговых инструментов с целью погашения внутреннего и внешнего долга, устранения дефицита бюджета и финансирования государственных программ.

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ФОНД – совокупность финансовых, природных, материальных и иных ресурсов, находящихся в собственности государства или под его непосредственным контролем и предназначенных для определённых сфер общества и экономики.

ПРЕДСТАВЛЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО ОРГАНА – юридический документ, требующий от человека, организации, госорганов или должностных лиц устранить причины и условия совершения правонарушения.

ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ЗАКУПКИ – приобретение товаров, работ, услуг государственными органами, государственными учреждениями и субъектами квазигосударственного сектора.

ГОСУДАРСТВЕННАЯ СУДЕБНО-ЭКСПЕРТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ – государственная деятельность, заключающаяся в проведении научно-практических исследований с применением специальных знаний для ответов на вопросы, возникающие в ходе судебного разбирательства.

МЕМЛЕКЕТТІҢ ЖАЗАЛАУШЫ ФУНКЦИЯСЫ – мемлекеттің құқық бұзғандарды жауапқа тарту шараларын қолдану арқылы қоғамдағы тәртіпті сақтау және азаматтардың құқығын қорғауға бағытталған қызметі.

МЕМЛЕКЕТТІҢ ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ЖОБАСЫ – елдің экономикалық және әлеуметтік дамуына ықпал ететін, белгілі бір мақсаттарға жетуді көздейтін, мемлекеттің қатысуымен іске асырылатын жоба.

МЕМЛЕКЕТТІҢ КРЕДИТТІК ЖҮЙЕСІ – мемлекеттің және оның органдарының ақшалай қаражатын тарту, бөлу және қайтару қатынастарын реттейтін банктер, қаржы институттары мен нормативтік актілер жиынтығы.

МЕМЛЕКЕТТІҢ ҚҰРЫЛЫМ НЫСАНЫ – мемлекеттің билігі мен оның ұйымдасуын, басқару тармақтарының өзара байланысы мен бөлінісін айқындайтын мемлекеттің құқықтық және саяси ұйымдасу нысаны.

МЕМЛЕКЕТТІҢ САЛЫҚ ҚЫЗМЕТІ – салықтар мен бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің дұрыс есептелуін, толық және уақытылы жиналуын қамтамасыз ететін мемлекеттік орган немесе оның құрылымдық бөлімшелері.

МЕНШІК ИЕСІ – меншік объектісін иелену, пайдалану және оған билік ету құқықтарын қоса алғанда, материалдық немесе материалдық емес игіліктерге заңи бекітілген меншік құқығы бар экономикалық агент (жеке немесе заңды тұлға).

КАРАТЕЛЬНАЯ ФУНКЦИЯ ГОСУДАРСТВА – деятельность государства, направленная на поддержание общественного порядка и защиту прав граждан путем применения мер ответственности за правонарушения.

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ИНВЕСТИЦИОННЫЙ ПРОЕКТ – проект, реализуемый с участием государства, направленный на достижение определенных целей и способствующий экономическому и социальному развитию страны.

КРЕДИТНАЯ СИСТЕМА ГОСУДАРСТВА – совокупность банков, финансовых институтов и нормативных актов, регулирующих отношения государства и его органов по привлечению, распределению и возврату денежных средств.

ФОРМА ГОСУДАРСТВЕННОГО УСТРОЙСТВА – форма правовой и политической организации, которая определяет взаимосвязь и разделение ветвей управления, организации и власти государства.

ГОСУДАРСТВЕННАЯ НАЛОГОВАЯ СЛУЖБА – государственный орган или его структурные подразделения, обеспечивающий правильность исчисления, полноту и своевременность поступления налогов и других обязательных платежей в бюджет.

СОБСТВЕННИК – экономический агент (физическое или юридическое лицо), имеющий юридически закреплённое право собственности на материальные или нематериальные блага, включая права владения, пользования и распоряжения объектом собственности.

МЕНШІК ИЕСІ ЕМЕС ТҰЛҒАНЫҢ ЗАТТЫҚ ҚҰҚЫҒЫ – мүліктің меншік иесі емес, бірақ заңды негізде сол мүлікті пайдалануға, иеленуге немесе оған билік етуге мүмкіндік беретін құқықтар жиынтығы.

МЕНШІК ҚҰҚЫҒЫ – жеке немесе заңды тұлғаның өзіне тиесілі мүлікті иелену, пайдалану және оған билік ету құқығы.

МЕНШІК НЫСАНЫ – мүліктің немесе өндіріс құралдарының тиесілігін айқындайтын құқықтық-экономикалық категория.

МЕРДІГЕРЛІК – бір тарап (мердігер) екінші тараптың (тапсырыс берушінің) тапсырмасы бойынша белгілі бір жұмысты орындауға және белгіленген мерзімде нәтижесін тапсыруға міндеттенетін, ал тапсырыс беруші осы жұмыстың нәтижесін қабылдап алуға және оған ақы төлеуге міндеттенетін азаматтық-құқықтық шарт.

МЕРЗІМДІ САЛЫМ – салымшы мен банк арасындағы шарт бойынша белгілі бір мерзімге (3 ай, 6 ай, 1 жыл және т.б.) салынатын салым.

МЕРЗІМДІ ҰЗARTY TYPALY ӨTІНІШХAT – жеке немесе заңды тұлғаның шартта, заңда немесе мемлекеттік орган актісінде белгіленген міндеттемені орындау мерзімін кейінге шегеру туралы уәкілетті органға жолдайтын жазбаша ресми жолданымы.

ВЕЩНЫЕ ПРАВА ЛИЦ, НЕ ЯВЛЯЮЩИХСЯ СОБСТВЕННИКАМИ – совокупность прав, предоставляющих лицу, не являющемуся собственником имущества, возможность пользоваться, владеть или распоряжаться этим имуществом на законных основаниях.

ПРАВО НА СОБСТВЕННОСТЬ – право физического или юридического лица владеть, пользоваться и распоряжаться принадлежащим ему имуществом.

ФОРМА СОБСТВЕННОСТИ – правовая и экономическая категория, определяющая принадлежность имущества или средств производства.

ПОДРЯД – гражданско-правовой договор, согласно которому одна сторона (подрядчик) обязуется по заданию другой стороны (заказчика) выполнить определённую работу и сдать её результат в установленный срок, а заказчик обязуется принять результат работы и оплатить его.

СРОЧНЫЙ ВКЛАД – вклад, который размещается на определённый срок (на 3 месяца, 6 месяцев, 1 год и т.д.) по договору между вкладчиком и банком.

ХОДАТАЙСТВО ОБ ОТСРОЧКЕ – письменное официальное обращение физического или юридического лица в уполномоченный орган с просьбой отсрочить выполнение обязательства, установленного в договоре, законе или акте государственного органа.

МЕРЗІМДІЛІК ҚАҒИДАТЫ – қарыз алушының алған сомасын шартта белгіленген нақты мерзімде қайтаруға міндеттенетінін білдіретін кредиттің негізгі белгілерінің бірі.

МЕРЗІМІ ӨТКЕН КРЕДИТ – қарыз алушы кредит шартында белгіленген төлем мерзімін бұзып, өз міндеттемесін толық немесе ішінара орындамаған жағдайда туындайтын кредит берешегі.

МЕРЗІМІН ӨТКІЗІП АЛУ – борышкердің немесе кредитордың заңда немесе шартта көзделген міндеттемені орындау мерзімдерін бұзуы.

МЕРЗІМСІЗ ҚАРЫЗ – шартта қайтару мерзімі нақты көрсетілмеген, бірақ қарыз алушының немесе кредит берушінің талабы бойынша қайтаруға тиісті ақшалай немесе мүлдік қарыз міндеттемесі.

МЕРЗІМСІЗ САЛЫМ – салымшының алғашқы талабы бойынша (толық немесе ішінара) қайтарылатын, нақты сақтау мерзімі көрсетілмеген банк салымы.

МИКРОКРЕДИТ МӘНІ – микроаржы ұйымдары жеке немесе заңды тұлғаларға қысқа мерзімге пайызбен беретін шағын ақша сомасы.

МИКРОКРЕДИТ ҰЙЫМЫ – көбінесе жеке тұлғаларға және шағын бизнеске қысқа мерзімге шағын қарыз беретін қаржы ұйымы.

МОБИЛЬДІК – қандай да бір нысанның немесе субъектінің қозғалу, орын ауыстыру немесе өзгерістерге бейімделу қабілеті.

ПРИНЦИП СРОЧНОСТИ – одно из базовых свойств кредита, которое означает, что заемщик обязуется вернуть полученную сумму в четко определённый срок, установленный договором.

ПРОСРОЧЕННЫЙ КРЕДИТ – задолженность по кредиту, возникающая в случае, если заемщик нарушил срок оплаты, установленный кредитным договором, и не исполнил своё обязательство полностью или частично.

ПРОСРОЧКА – нарушение должником или кредитором предусмотренных законом или договором сроков исполнения обязательства.

БЕССРОЧНЫЙ ЗАЕМ – денежное или имущественное долговое обязательство, в котором срок возврата не установлен, но подлежащее возврату по требованию заёмщика или заимодавца.

ВЕЧНЫЙ ВКЛАД – банковский вклад без указания конкретного срока хранения, который подлежит возврату (полностью или частично) по первому требованию вкладчика.

ПРЕДМЕТ МИКРОКРЕДИТА – небольшая сумма денег, которую микрофинансовые организации выдают физическим или юридическим лицам на короткий срок под проценты.

МИКРОКРЕДИТНАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ – финансовая организация, которая выдает небольшие займы на короткий срок, чаще всего физическим лицам и малому бизнесу.

МОБИЛЬНОСТЬ – способность какого-либо объекта или субъекта к передвижению, перемещению или адаптации к изменениям.

МОНЕТАРЛЫҚ САЯСАТ ҚҰРАЛЫ

– орталық банк арқылы экономикадағы ақша-кредит жағдайларын басқару үшін қолданатын ресми жүйеленген тетіктер мен операциялар жиынтығы: инфляция деңгейі, ұсынылатын ақша көлемі мен қарыз құны.

МОНИТОРИҢГ – белгілі бір объектінің, үдерістің немесе жағдайдың өзгерістерін жүйелі байқау, тіркеу және талдау.

МОРАЛЬДЫҚ ЗИЯН – басқалардың заңсыз әрекеттері немесе әрекетсіздігі салдарынан адамның бастан кешіретін физикалық немесе психикалық азаптары.

МОРАЛЬДЫҚ ТОЗУ – ғылыми-техникалық прогрестің нәтижесінде объект құнының (құндылығының) жоғалуы, мүліктің материалдық жай-күйіне қарамастан одан да озық баламалардың пайда болуы.

МОРАЛЬДЫҚ-ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ЖАЙ-КҮЙ – адамның ішкі эмоционалдық, рухани және психологиялық тепе-теңдігін, өмірлік күйзеліс деңгейін, сондай-ақ өзін қауіпсіз және сенімді сезінуін сипаттайтын әлеуметтік-психологиялық жай-күйі.

МӨРТАБАН – құжаттардың, бұйымдардың немесе өзге де объектілердің бетіне алдын ала дайындалған рельефті бейнені, жазуды немесе белгіні қайталап түсіруге арналған құрал немесе сол құралмен алынатын бедер.

ИНСТРУМЕНТЫ МОНЕТАРНОЙ ПОЛИТИКИ

– официально систематизированный набор механизмов и операций, которые центральный банк использует для управления денежно кредитными условиями в экономике: уровнем инфляции, предлагаемым объемом денег и стоимостью займа.

МОНИТОРИНГ – систематическое наблюдение, регистрация и анализ изменений определенного объекта, процесса или состояния.

МОРАЛЬНЫЙ ВРЕД – физические или психические страдания, которые человек испытывает из-за противоправных действий или бездействия других лиц.

МОРАЛЬНЫЙ ИЗНОС – потеря объектом своей стоимости (ценности) в результате научно-технического прогресса, появления более совершенных аналогов, независимо от материального состояния имущества.

МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ СОСТОЯНИЕ – социально-психологическое состояние, характеризующее внутреннее эмоциональное, духовное и психологическое равновесие личности, уровень жизненного стресса, а также ощущение безопасности и уверенности.

ШТАМП – средство для дублирования рельефного изображения, надписи или обозначения, заранее подготовленное на поверхности документов, изделий или иных объектов, или оттиск, получаемое этим средством.

МҰРАҒА ИЕ БОЛУ ҚҰҚЫҒЫ – қайтыс болған адамның (мұра қалдырушы) мүлкі мен міндеттердің мұрагерлеріне өту үдерісін реттейтін құқық нормалары жиынтығы.

МҰРАҒАТ ҚҰЖАТЫ – ағымдағы пайдалану мерзімі аяқталғаннан кейін белгіленген нормативтерге сәйкес оны сақтау және кейіннен пайдалану үшін мұрағатқа тапсыратын құжат.

МҰРАНЫ ИЕМДЕНУ – заңды тәртіпте жүзеге асырылатын рәсім, оның нәтижесінде мұрагерлердің қайтыс болған адамның (мұра қалдырушының) мүлкі мен мүлік құқықтарын қабылдауы.

МҰРСАТКҮН – жұмыс берушінің келісімімен қызметкерге мереке немесе демалыс күндері істеген жұмысы немесе артық жұмыс істегеніне берілетін қосымша демалыс күні.

МҮДДЕЛЕР ҚАҚТЫҒЫСЫ – мемлекеттік қызметшінің жеке басының мүдделігі мен оның өз лауазымдық өкілеттіктерін тиісті атқаруының немесе жеке және заңды тұлғалардың, мемлекеттің заңды мүдделерінің арасында осы заңды мүдделерге зиян келтіретін қайшылықты туындататын жағдаят.

МҮЛІК ДАУЫ – адамдар арасындағы мүліктің меншік құқығы, иеленуі, пайдалануы немесе оған билік етуге байланысты туындайтын құқықтық келіспеушілік немесе дау.

ПРАВО НА НАСЛЕДОВАНИЕ – совокупность правовых норм, регулирующих процесс перехода имущества и обязанностей от умершего лица (наследодателя) к его наследникам.

АРХИВНЫЙ ДОКУМЕНТ – документ, который по истечении срока его текущего использования передается в архив для хранения и последующего использования в соответствии с установленными нормами.

ПРИБРЕТЕНИЕ НАСЛЕДСТВА – юридическая процедура, в результате которой наследники получают имущество и имущественные права умершего лица (наследодателя).

ОТГУЛ – дополнительный день отдыха, предоставляемый работнику за работу в выходной или праздничный день, либо за сверхурочную работу, по согласованию с работодателем.

КОНФЛИКТ ИНТЕРЕСОВ – ситуация, при которой возникает противоречие между личной заинтересованностью государственного служащего и надлежащим исполнением им своих должностных полномочий или законными интересами физических и юридических лиц, государства, способное привести к причинению вреда этим законным интересам

ИМУЩЕСТВЕННЫЙ СПОР – правовой конфликт или разногласие между лицами, связанное с правом собственности, владением, пользованием или распоряжением имуществом.

МҮЛІК КЕШЕНІ – шаруашылық қызметті жүзеге асыру үшін бір бүтін ретінде пайдаланылатын жылжымалы және жылжымайтын мүліктің өзара байланысты бірлестігі.

МҮЛІК КІРІСІ – жылжымалы немесе жылжымайтын мүлікті пайдаланудан, жалға беруден немесе оны басқарудан түсетін пайда.

МҮЛІК ҚАТЫНАСЫ – заттарды, материалдық құндылықтарды иелену, пайдалану және оларға билік етуге байланысты туындайтын әлеуметтік және құқықтық байланыстар.

МҮЛІККЕ ҚОЛ СҰҚПАУ – меншік иесінің заңмен қорғалатын өз мүлкін иелену, пайдалану және оны басқару құқығы.

МҮЛІККЕ ТОҚТАМ САЛУ – сот шешімін орындау немесе дау талапты қамтамасыз ету мақсатымен мүлікке билік етуге (кейде пайдалануға да) тыйым салу.

МҮЛІКТІ ЖАЛҒА АЛУ (ЖАЛҒА БЕРУ) – бір тарап (жалға беруші) өзінің меншік құқығына жататын мүлікті белгілі бір мерзімге және белгілі талапшарттармен екінші тарапқа (жалға алушыға) пайдалануға беретінін растайтын шарттық қатынас.

ИМУЩЕСТВЕННЫЙ КОМПЛЕКС – объединение взаимосвязанного движимого и недвижимого имущества, используемого как одно целое для осуществления хозяйственной деятельности.

ИМУЩЕСТВЕННЫЙ ДОХОД – прибыль, полученная от использования, сдачи в аренду или управления движимым либо недвижимым имуществом.

ИМУЩЕСТВЕННОЕ ОТНОШЕНИЕ – социальные и правовые связи, возникающие в связи с владением, использованием и распоряжением вещами, материальными ценностями.

НЕПРИКОСНОВЕННОСТЬ СОБСТВЕННОСТИ – охраняемое законом право собственника владеть, пользоваться и управлять своим имуществом.

АРЕСТ НА ИМУЩЕСТВО – наложение запрета на распоряжение (а иногда и на пользование) имуществом в целях обеспечения иска или исполнения судебного решения.

НАЕМ (АРЕНДА) ИМУЩЕСТВА – договорные отношения, в рамках которых одна сторона (арендодатель) передает другой стороне (арендатору) принадлежащее ему имущество в пользование на определенный срок и на определенных условиях.

МҮЛІКТІ ЗАНДАСТЫРУ – жеке немесе заңды тұлғалардың өз иеліктеріндегі, бірақ құқық құжаттары жоқ немесе заңнамалық талаптарға сай келмейтін мүліктерін (ақша, жылжымалы және жылжымайтын мүлік) заңды айналымға енгізу үшін жүзеге асыратын арнайы құқықтық рәсім.

МҮЛІКТІ ИЕЛЕНІП АЛУ – қылмыс құқығының аясында бөтен мүлікті кінәлі немесе басқа адамның пайда-сына құқыққа қайшы, өтеусіз алып қою және (немесе) пайдалану нәтижесінде мүлік иесіне немесе басқа меншік иесіне зиян келтіру.

МҮЛІКТІ ИЕЛІКТЕН МӘЖБҮРЛЕП ШЫҒАРУ – мемлекеттік немесе муниципалдық органдардың, сондай-ақ сот органдарының заң немесе сот шешімі негізінде меншік иесінің келісімінсіз мүлікті алып қою үдерісі.

МҮЛІКТІ КҮЗЕТУ – меншік иесінің немесе мүлік иесінің келісімі бойынша мүлікке заңсыз қол сұғудан, ұрлықтан, бүлінуден және басқа да қауіптерден қорғау үшін көрсетілетін қызмет.

МҮЛІКТІ СЕНІМГЕРЛІКПЕН БАСҚАРУ ШАРТЫ – бір тарап (басқару құрылтайшысы) екінші тарапқа (сенімгер басқарушыға) белгілі бір мерзімге мүлікті сенімгерлік басқаруға беретін, ал басқарушы бұл мүлікті құрылтайшының немесе пайда алушының мүддесімен басқаруға міндеттенетін келісім.

ЛЕГАЛИЗАЦИЯ ИМУЩЕСТВА – специальная правовая процедура, осуществляемая физическими или юридическими лицами для введения в законный оборот своего имущества (денег, движимого и недвижимого имущества), но не имеющего правовых документов или не соответствующего законодательным требованиям.

ЗАВЛАДЕНИЕ ИМУЩЕСТВОМ – в контексте уголовного права, означает противоправное, безвозмездное изъятие и (или) использование чужого имущества в пользу виновного или других лиц, причинившее ущерб собственнику или иному владельцу этого имущества.

ПРИНУДИТЕЛЬНОЕ ОТЧУЖДЕНИЕ ИМУЩЕСТВА – процесс, при котором государственные или муниципальные органы, а также судебные инстанции, на основании закона или судебного акта, изымают имущество у его владельца против его воли.

ОХРАНА ИМУЩЕСТВА – услуга по защите имущества от незаконных посягательств, кражи, порчи и других опасностей по согласованию с собственником или собственником имущества.

ДОГОВОР ДОВЕРИТЕЛЬНОГО УПРАВЛЕНИЯ ИМУЩЕСТВОМ – соглашение, по которому одна сторона (учредитель управления) передает другой стороне (доверительному управляющему) имущество в доверительное управление на определённый срок, а управляющий обязуется управлять этим имуществом в интересах учредителя или выгодоприобретателя.

МҮЛІКТІК ЕМЕС ЖЕКЕ ҚҰҚЫҚТАР ЖӘНЕ ӨЗГЕ БЕЙМАТЕРИАЛДЫҚ ИГІЛІКТЕР – жеке тұлғаның өміріне, денсаулығына, ар-намысына, қадір-қасиетіне, атына, авторлық құқықтарына қатысты, материалдық құны жоқ, бірақ заңмен қорғалатын құқықтар мен құндылықтар жиынтығы.

МҮЛІКТІК ЖАҒДАЙ – жеке немесе заңды тұлғаның меншігіндегі мүліктердің, ақшалай қаражатының және басқа да активтердің жиынтығын сипаттайтын қаржылық жай-күйі.

МҮЛІКТІК ЗАЛАЛ – мүліктің бүлінуі, жойылуы немесе жоғалуы салдарынан туындайтын қаржылай шығын.

МҮЛІКТІК ҚҰҚЫҚ – заттардың жекелеген адамдарға және ұжымдарға тиесілігін негіздейтін құқық нормаларының жиынтығы.

МҮЛІКТІҢ ШАРТТАҒЫ РЕЖІМІ – ерлі-зайыптылардың неке шартына сәйкес, олардың мүлкіне қатысты меншік құқығы, пайдалану тәртібі, билік ету тәсілдері мен жауапкершілік шектерін айқындайтын құқықтық режим.

МҮЛІККЕ КЕЛТІРІЛГЕН ЗИЯНДЫ ӨТЕУ – құқыққа жат әрекеттер нәтижесінде мүліктің бүлінуі, жоғалуы немесе құнының төмендеуі салдарынан туындаған шығындарды өтеу.

МІНДЕТ – адамның заң, ережелер немесе шартқа сәйкес міндетті түрде орындайтын әрекеті немесе қызметі.

ЛИЧНЫЕ НЕИМУЩЕСТВЕННЫЕ ПРАВА И ИНЫЕ НЕМАТЕРИАЛЬНЫЕ БЛАГА – не имеющие материальной стоимости, но охраняемые законом права и ценности, относящиеся к жизни, здоровью, чести, достоинству, имени, авторским правам и иным нематериальным благам физического лица.

ИМУЩЕСТВЕННОЕ ПОЛОЖЕНИЕ – финансовое состояние физического или юридического лица, характеризующее совокупность его имущества, денежных средств и других активов.

ИМУЩЕСТВЕННЫЙ УЩЕРБ – финансовые потери, которые возникают в результате повреждения, уничтожения или утраты имущества.

ИМУЩЕСТВЕННОЕ ПРАВО – совокупность правовых норм, закрепляющих принадлежность вещей отдельным лицам и коллективам.

ДОГОВОРНЫЙ РЕЖИМ ИМУЩЕСТВА – правовой режим, определяющий в соответствии с брачным договором супругов право собственности, порядок пользования, способы распоряжения их имуществом и пределы ответственности.

ВОЗМЕЩЕНИЕ ИМУЩЕСТВЕННОГО ВРЕДА – компенсация убытков, возникших в результате повреждения, утраты или уменьшения стоимости имущества вследствие правонарушений.

ОБЯЗАННОСТЬ – действие или деятельность, которое человек обязан выполнять в соответствии с законом, правилами или договором.

МІНДЕТ – белгілі бір нәтижеге жету үшін орындалуы тиіс нақты мәселе немесе тапсырма.

МІНДЕТТЕМЕ – бір тұлға (бо-рышкер) екінші бір тұлғаның (кредитордың) пайдасына белгілі бір әрекетті жасауға немесе одан қалыс қалуға міндетті азамат-тық-құқықтық қатынас.

МІНДЕТТЕМЕЛІК ҚҰҚЫҚ – мін-деттемелердің туындау, өзгеру және тоқтау негіздерін, сондай-ақ олар-дың орындалу тәртібін реттейтін азаматтық құқықтың бір бөлігі.

МІНДЕТТІЛІК – азаматтар мен заң-ды тұлғалардың мемлекет алдын-дағы және заңнамада белгіленген міндетті әрекеттерін орындау қа-жеттігі.

ЗАДАЧА – конкретная цель или за-дание, которое необходимо выпол-нить для достижения определенно-го результата.

ОБЯЗАТЕЛЬСТВО – граждан-ско-правовое отношение, в силу ко-торого одно лицо (должник) обяза-но совершить в пользу другого лица (кредитора) определенное действие либо воздержаться от него.

ОБЯЗАТЕЛЬСТВЕННОЕ ПРАВО – часть гражданского права, регули-рующая основания возникновения, изменения и прекращения обяза-тельств, а также порядок их испол-нения.

ПОВИННОСТЬ – необходимость исполнения обязательных действий гражданами и юридическими лица-ми перед государством в соответ-ствии с законодательством.

Нн

НАКТЫ – айқын белгіленген, нақты мазмұнға ие, екіұшты емес, түсінік-ті сипаттамалары бар, белгілі бір жағдаятқа, адамға, затқа немесе оқиғаға тікелей қатысты ұғым.

НАКТЫ ЗАЛАЛ – бүлінген неме-се жоғалған мүлікті не бұзылған құқықты қалпына келтіруге жұм-салған шығыстар.

НАКТЫ ҚҰН – мүлікті немесе та-уарды сатқан кездегі немесе белгілі бір уақыттағы нарық жағдайларына негізделген объективті құн.

КОНКРЕТНЫЙ – чётко опреде-лённое, обладающее конкретным содержанием, недвусмысленное и понятное по своим характеристи-кам понятие, имеющее непосред-ственное отношение к определённой ситуации, человеку, предмету или событию.

РЕАЛЬНЫЙ УЩЕРБ – расходы на то, чтобы восстановить испорчен-ное или потерянное имущество или нарушенное право.

ДЕЙСТВИТЕЛЬНАЯ СТОИМОСТЬ – объективная стоимость имуще-ства или товара, основанная на рыночных условиях на момент про-дажи или в определенный период времени.

НАҚТЫ МИССИЯ – ұйымның, бөлімшенің немесе жеке адамның алдында тұрған анық айқындалған және орындалуға тиісті арнайы міндет.

НАҚТЫ САНЫ – қызметкерлердің, тауарлардың немесе басқа да объектілердің белгілі бір уақыттағы дәл, нақты саны.

НАҚТЫ, ШЫНАЙЫ – шындықта бар, шындыққа сәйкес ақиқат, бірақ ойдан шығарылмаған немесе жалған емес.

Ескертпе. Мәнмәтінге қарай қолданылады.

НАҚТЫЛАУ – белгілі бір сұрақты, мәліметті не ұғымды толықтыру, нақтылау немесе неғұрлым дәл баяндау үдерісі.

НАРЫҚ – белгілі бір тауарлар немесе өзара алмастырылатын тауарлардың сатушылары мен сатып алушыларын қамтитын, белгілі бір географиялық аумақта әрекет ететін және оның аясында субъектілердің үлестері, бәсекелес жағдайы, өнімнің аумағы мен шекаралары, бағалары және басқа да параметрлері қарастырылатын тауар қатынастарының жиынтығы.

НАРЫҚ ЭКОНОМИКАСЫНЫҢ ҚАҒИДАТЫ – нарықтың экономикалық жүйесінің жұмыс істеуін айқындайтын басты қағидаттар.

НАРЫҚТАҒЫ БАҒА – сұраныстың, ұсыныстың, бәсеке мен нарық конъюнктурасының ықпалымен қалыптасатын, мемлекеттің араласуынсыз белгіленетін баға.

КОНКРЕТНАЯ МИССИЯ – четко определенная и подлежащая выполнению специальная задача, поставленная перед организацией, подразделением или отдельным лицом.

ФАКТИЧЕСКАЯ ЧИСЛЕННОСТЬ – точное, реальное количество сотрудников, товаров или иных объектов на определенный момент времени.

РЕАЛЬНЫЙ – существующий в действительности, соответствующий истине, истинный, а не воображаемый или мнимый.

Примечание. Используется в соответствии с контекстом.

УТОЧНЕНИЕ – процесс дополнения, конкретизации или более точного изложения какого-либо вопроса, сведения или понятия.

РЫНОК – совокупность товарных отношений, включающая продавцов и покупателей определенных товаров или взаимозаменяемых товаров, действующих в географически определенной территории, в рамках которых изучаются доли субъектов, условия конкуренции, границы продукта и территории, цены и другие параметры.

ПРИНЦИП РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ – основные принципы, определяющие функционирование экономической системы рынка.

РЫНОЧНАЯ ЦЕНА – цена, формирующаяся под воздействием спроса, предложения, конкуренции и рыночной конъюнктуры, без государственного вмешательства.

НАРЫҚТАҒЫ БАҒАМ – белгілі бір тауардың, көрсетілетін қызметтің немесе валюта бірлігінің нарықтағы ұсыныс пен сұраныс арақатынасына сәйкес қалыптасқан баға деңгейі.

НАРЫҚТАҒЫ ҮСТЕМ ЖАҒДАЙ – кәсіпкерлік субъектісінің нарықтағы позициясын басқа бәсекелестерге қарағанда елеулі басымдықпен пайдалануға мүмкіндік беретін жағдаят.

НАСИХАТТАУ – қоғам пікіріне ықпал ету және белгілі бір идеяларды, көзқарастарды, ілімдерді немесе саяси бағыттарды тарату мақсатында жүзеге асырылатын жүйелі ақпараттық қызмет.

НЕГАТОРЛЫҚ ДАУТАЛАП – меншік иесінің мүлкін заңсыз пайдалану немесе оны пайдалануға кедергі келтіру жағдайын тоқтатуды сұрап, сотқа жазатын дауталабы.

НЕГІЗГІ ҚАРАЖАТ ШЕГЕРІМІ – ұйымның негізгі құралдарды (ғимараттарды, жабдықтарды, машиналарды, көліктерді және т.б.) сатып алуға, пайдалануға немесе олардың тозуына байланысты салық салынатын базадан шегерілетін сомалар.

НЕГІЗДІ ТӘУЕКЕЛ – тәуекелсіз жүзеге асуы мүмкін емес жағдаятта қатердің алдын ала отырып, қоғамға пайда тигізу мақсатында жасалған, қылмыстық құқық бұзуға жатпайтын тәуекел.

РЫНОЧНЫЙ КУРС – уровень цен определённого товара, услуги или валютной единицы, сформированный в соответствии с соотношением спроса и предложения на рынке.

ДОМИНИРУЮЩЕЕ ПОЛОЖЕНИЕ НА РЫНКЕ – ситуация, позволяющая субъекту предпринимательства использовать свою позицию на рынке со значительным преимуществом по сравнению с другими конкурентами.

ПРОПАГАНДА – систематическая информационная деятельность, осуществляемая с целью воздействия на общественное мнение и распространения определенных идей, взглядов, учений или политических направлений.

НЕГАТОРНЫЙ ИСК – иск собственника в суд с требованием прекратить незаконное пользование его имуществом или устранить препятствия в его использовании.

ВЫЧЕТЫ ПО ОСНОВНЫМ СРЕДСТВАМ – суммы, которые организация может вычесть из налогооблагаемой базы в связи с приобретением, использованием или износом основных средств (зданий, оборудования, машин, транспорта и т.д.).

ОБОСНОВАННЫЙ РИСК – риск, не образующий уголовного правонарушения, допущенный для достижения общественно полезной цели в ситуации, когда ее невозможно достичь без риска, и при условии принятия мер по предотвращению вреда.

НЕКЕ ЖАРАМСЫЗДЫҒЫ – заңда белгіленген талапшарттарды бұза отырып тіркеген, жалған болып есептелетін, мәжбүрлеп жасалған некені қиылған кезден бастап, соттың жарамсыз деп тануы.

НЕКЕЛЕСУГЕ МӘЖБҮРЛЕУ – адамға заңсыз ықпал етіп, күш көрсетіп немесе алдап, өз еркінен тыс некеге тұруға мәжбүрлейтін қылмыстық қылық.

НЕКЕНІ ҰЗУ ТУРАЛЫ КУӘЛІК – бұрынғы ерлі-зайыптылардың ажырасқанын растайтын маңызды құжат.

НЕСИЕ – бір тарап (несие беруші) екінші тарапқа (несие алушыға) ақшаны немесе мүлікті уақытша пайдалануға тегін беретін, ал екіншісі оны қайтаруға міндеттенетін шарт.

НИЕТ – бір нәрсеге, бір іске, біреуге бейіл, ықылас білдіруде алдын ала қалыптасатын мақсатты ой, ынта, тілек.

НОМЕНКЛАТУРА – тауарлардың, көрсетілетін қызметтер мен құжаттардың жүйелі тізімі немесе жіктелімі.

НОМИНАЛ ҚҰН – бағалы қағаздың (акция, облигация), банкноттың, монетаның немесе басқа да қаржы құралының, оның эмитентімен (шығарушысымен) белгіленген, бетіне жазылған бастапқы құны.

НЕДЕЙСТВИТЕЛЬНОСТЬ БРАКА – признание судом брака недействительным с момента его заключения, если он был зарегистрирован с нарушением установленных законом условий, является фиктивным или был заключён под принуждением.

ПРИНУЖДЕНИЕ К ВСТУПЛЕНИЮ В БРАК – преступное деяние, вынуждающее человека вступить в брак против его воли, путём незаконного воздействия, применения силы или обмана.

СВИДЕТЕЛЬСТВО О РАСТОРЖЕНИИ БРАКА – важный документ, подтверждающий факт развода между бывшими супругами.

ССУДА – договор, по которому одна сторона (ссудодатель) передаёт другую сторону (ссудополучателю) деньги или имущество бесплатно во временное пользование, а вторая — обязуется их вернуть.

НАМЕРЕНИЕ – целенаправленная мысль, энтузиазм, желание, зародившаяся в стремлении к чему-либо, к одному делу, к кому-либо.

НОМЕНКЛАТУРА – систематизированный перечень или классификация товаров, услуг или документов.

НОМИНАЛЬНАЯ СТОИМОСТЬ – первоначальная стоимость ценной бумаги (акции, облигации), банкноты, монеты или другого финансового инструмента, установленная и обозначенная на нем его эмитентом (выпустившим его лицом).

НОРМАТИВТІК ҚҰЖАТТЫ ӘЗІРЛЕУ НҮСҚАУЫ – нормативтік құқықтық актілерді (заңдарды, ережелерді, қаулыларды) жазу, құрылымдау және ресімдеу бойынша талаптар мен ұсыныстарды қамтитын нұсқаулық.

НОРМАТИВТІК ҚҰҚЫҚТЫҚ АКТІ – құқық нормаларын белгілейтін, олардың қолданылуын өзгертетін, толықтыратын, тоқтататын немесе уақытша тоқтата тұратын, республикалық референдумда немесе уәкілетті органда қабылданған, нысаны белгіленген, жазбаша ресми құжат.

НОРМАТИВТІК ШАРТ – құқық субъектілерінің арасындағы қатынастарды реттеуге бағытталған, тараптар үшін міндетті ережелер мен құқықтық нормаларды белгілейтін келісім.

НОРМАТҮЗІМ – белгілі бір қызмет саласын немесе қатынастарды реттейтін нормаларды, ережелер немесе стандарттарды жазу үдерісі.

НОРМАШЫҒАРЫМ – қоғамда қолданылатын әртүрлі нормаларды (ережелер, мінез-құлық стандарттары) әзірлеуге, толықтыруға және күшін жоюға бағытталған заңи қызметтің белгілі бір түрі.

НОТАРИАТ ҚҰЖАТТАРЫ – нотариус немесе өзге де уәкілетті адамның куәландырған, растаған, ресімдеген немесе берген, заңи күші бар және сақталатын құжаттары.

РУКОВОДСТВО ПО СОСТАВЛЕНИЮ НОРМАТИВНОГО ДОКУМЕНТА – инструкция, содержащая требования и рекомендации по созданию, структурированию и оформлению нормативных правовых актов (законов, правил, постановлений).

НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЙ АКТ – письменный официальный документ установленной формы, принятый на республиканском референдуме либо уполномоченным органом, устанавливающий нормы права, изменяющий, дополняющий, прекращающий или приостанавливающий их действие.

НОРМАТИВНЫЙ ДОГОВОР – соглашение, устанавливающее обязательные правила и правовые нормы, регулирующие отношения субъектов права.

НОРМООБРАЗОВАНИЕ – процесс создания норм, правил или стандартов, которые регулируют определенную область деятельности или отношения.

НОРМОТВОРЧЕСТВО – определённая форма юридической деятельности, направленная на создание, дополнение и отмену различных видов норм (правил, стандартов поведения), действующих в обществе.

НОТАРИАЛЬНЫЕ ДОКУМЕНТЫ – документы, удостоверенные, засвидетельствованные, оформленные или выданные нотариусом или другим уполномоченным лицом, имеющие юридическую силу и подлежащие хранению.

НОТАРИАТ ҚЫЗМЕТІ – жеке және заңды тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауға бағытталған, заңды фактілерді куәландыру және құжаттарға құқықтық күш беру бойынша әрекеттер жасау.

НОТАРИУС РАСТАҒАН – құжатқа қойылған қолдың шынайылығын және құжаттың түпнұсқалығы мен заңды күшін растау рәсімі, сондай-ақ құжаттың құқықтық маңызын арттыруға бағытталған әрекет.

НҰСҚАМА – адамнан немесе белгілі бір органдар мен лауазымды адамдардан құқық қатынастары субъектісінің қызметінде анықталған бұзуларды жоюды талап ететін заңи құжат.

НҰСҚАУ – қандай да бір әрекеттің орындалу тәртібін, ережелерін немесе әдістерін түсіндіретін жүйеленген ақпарат, нұсқаулық немесе құжат.

НҰСҚАУЛЫҚ БЕРУ – жұмыскерлерге еңбек қауіпсіздігі саласындағы ережелер мен нормаларды, жұмыс орнындағы құқықтар мен міндеттерді, сондай-ақ авариялық жағдаяттар туындаған кезде атқарылатын әрекеттерді таныстыруға бағытталған оқыту түрі.

НЫСАН – жүйенің не құбылыс пен зат көрінісінің ұйымдасу тәсілін немесе сұлбасын, сыртқы көрінісін білдіретін ұғым.

НОТАРИАЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ – совершение действий по удостоверению юридических фактов и приданию юридической силы документам, направленных на защиту прав и законных интересов физических и юридических лиц.

ЗАВЕРЕННЫЙ НОТАРИУСОМ – процедура, которая заключается в удостоверении подписи документа и подтверждении его подлинности и действительности, а также в расширении правового значения такого документа.

ПРЕДПИСАНИЕ – юридический документ, который требует от человека или определенных органов и должностных лиц устранить выявленные нарушения в деятельности субъекта правоотношений.

РУКОВОДСТВО – систематизированная информация, инструкция или документ, объясняющий порядок, правила или методы выполнения определенного действия.

ИНСТРУКТАЖ – форма обучения, целью которой является знакомство работников с нормами и правилами безопасности на рабочем месте, с их правами и обязанностями в области охраны труда, а также действиями в случае возникновения аварийных ситуаций.

ФОРМА – понятие, выражающее внешний вид, очертание или организационный способ проявления предмета, явления либо системы.

НЫСАНАЛЫ ИНДИКАТОР – мемлекет бағдарламасының, жобасының және стратегиясының орындалу барысын бағалау үшін қолданылатын, белгіленген мақсаттарға жету деңгейін сандық немесе сапалық тұрғыда өлшеуге мүмкіндік беретін көрсеткіш.

ЦЕЛЕВОЙ ИНДИКАТОР – показатель, используемый для оценки хода реализации государственной программы, проекта и стратегии, который позволяет количественно или качественно измерить уровень достижения поставленных целей.

Оо

ОБЛИГАЦИЯ ҰСТАУШЫ – облигацияны иемденетін және одан туындайтын құқықтарға (мысалы, пайыз алуға немесе қарызды қайтаруға) иелік ететін жеке немесе заңды тұлға.

ОБЛЫСТЫҚ ТІЗІМ – облыс аумағындағы басқа да объектілердің немесе ұйымдар мен кәсіпорындардың белгілі бір деректерін жүйелі түрде тіркейтін және есепке алатын ресми тізім.

ОБЪЕКТ – нақты бір мақсатқа бағытталған әрекеттің немесе қызметтің нысанысы болатын, кез келген материалдық немесе материалдық емес құбылыс.

ОҚТАЛУ – қылмыстық құқықта адамның өз әрекетінің қоғамға қауіпті зардаптарын саналы түрде түсініп, қылмыс нәтижесіне қол жеткізу үшін өз еркімен жасайтын қасақана әрекеті.

ОҢТАЙЛЫ ҮЙЛЕСІМ – белгілі бір мақсаттарға жетуге арналған аса тиімді, теңгерімді және үйлесімді элементтер немесе қасиеттер жиынтығы.

ДЕРЖАТЕЛЬ ОБЛИГАЦИИ – физическое или юридическое лицо, владеющее облигацией и обладающее вытекающими из нее правами (например, на получение процентов или возврат долга).

ОБЛАСТНОЙ РЕЕСТР – официальный список, систематически регистрирующий и учитывающий определенные данные организации, предприятия или другие объекты на территории области.

ОБЪЕКТ – любое материальное или нематериальное явление, которое является предметом какого-либо целенаправленного действия или деятельности.

ПОКУШЕНИЕ – в уголовном праве умышленные действия лица, осознающего общественно опасные последствия своего поведения и добровольно совершающего их с целью достижения преступного результата.

ОПТИМАЛЬНОЕ СОЧЕТАНИЕ – наиболее эффективный, сбалансированный и гармоничный набор элементов или качеств для достижения определенных целей.

ОПЦИОНДЫ ОРЫНДАУ БАҒАСЫ

— опцион шартына сай базалық активті болашақта сатып алуға немесе сатуға мүмкіндік беретін белгіленген баға.

ОРГАН ҚЫЗМЕТКЕРІ — мемлекеттік органда немесе ұйымда штаттық лауазымды атқаратын және мемлекеттік, басқарушылық, құқық қорғау немесе өзге де қоғамдық маңызы бар қызметті жүзеге асыру үшін белгіленген функциялар мен өкілеттіктер жүктелген жұмыскер.

ОРНАЛАСҚАН ЖЕРІ — объектінің, ұйымның немесе құбылыстың географиялық немесе нақты орналасқан жері.

ОРНАЛАСТЫРЫЛҒАН АКЦИЯЛАР — акционерлік қоғам шығарған және инвесторлар сатып алып, ақын төлеген, сондай-ақ акционерлік қоғамның өзі қайта сатып алған акциялары.

ОРНЫҚТЫЛЫҚ — жүйенің, объектінің немесе үдерістің сыртқы не ішкі әсерлерге қарамастан тепе-теңдігін, жұмыс қабілеттілігін сақтап қалу қасиеті.

ОРТАҚ БОРЫШ — әр тараптың борыш міндеттемелерінің көлемі мен шарттары тең дәрежеде болатын, екі немесе одан да көп тараптың бір-біріне бірдей мөлшерде және бірдей шарттар негізінде берешегінің болуы.

ЦЕНА ИСПОЛНЕНИЯ ОПЦИОНА

— установленная цена, по которой опционный контракт дает право на покупку или продажу базового актива в будущем.

СОТРУДНИК ОРГАНА — работник, занимающий штатную должность в государственном органе или организации и наделённый установленными функциями и полномочиями для осуществления государственной, управленческой, правоохранительной или иной общественно значимой деятельности.

МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ — географическое или физическое местонахождение объекта, организации или явления.

РАЗМЕЩЕННЫЕ АКЦИИ — акции, которые были выпущены акционерным обществом, приобретены и оплачены инвесторами, а также акции, выкупленные самим акционерным обществом.

УСТОЙЧИВОСТЬ — способность системы, объекта или процесса сохранять равновесие и работоспособность при воздействии внешних или внутренних изменений.

ДОЛГ СОЛИДАРНЫЙ — задолженность, при которой две или более стороны обязаны друг другу в равных объёмах и на одинаковых условиях, то есть долговые обязательства всех сторон являются равными по объёму и условиям.

ОРЫНДАЛҒАН ЖҰМЫС АУҚЫМЫ – жоспарланған жұмыстың қанша бөлігі нақты орындалғанын сипаттайтын сандық немесе сапалық көрсеткіштер жиынтығы.

ОРЫНЖАЙ – тұрғын үй, әкімшілік, өндірістік, сауда немесе өзге де мақсаттарға пайдаланылатын, қабырғалар, төбе және еденмен шектелген құрылысжай немесе ғимараттың бөлігі.

ОСЫ ЗАҢ – маңызды қоғамдық қатынастарды реттейтін, негізгі қағидаттар мен нормаларды белгілейтін нормативтік құқықтық акт.

ОТБАСЫ ЖАҒДАЙЫ – жеке адамның некеде тұрған не тұрмаған жай-күйін, балаларының бар-жоғын және отбасылық мәртебесін көрсететін мәлімет.

ОТБАСЫ ҚҰҚЫҒЫ – некеге тұру, оны үзу, ерлі-зайыптылардың, ата-аналар мен балалардың арасындағы жеке және мүліктік қатынастарды реттейтін құқық саласы.

ОФШОРСЫЗДАНУ – офшорлық аймақтарға мемлекет экономикасы капиталының шығуын болдырмауға немесе шектеуге, сондай-ақ шетелде тіркелген компаниялардың шынайы бенефициар иелерін анықтауға және салық базасын кеңейтуге бағытталған, экономикалық және құқықтық шаралар жиынтығы.

ОБЪЕМ ВЫПОЛНЕННЫХ РАБОТ – совокупность количественных или качественных показателей, которые характеризуют, какая часть запланированных работ была фактически выполнена.

ПОМЕЩЕНИЕ – часть здания или сооружения, ограниченная стенами, потолком и полом, используемая для жилых, административных, производственных, торговых или иных целей.

НАСТОЯЩИЙ ЗАКОН – нормативный правовой акт, который регулирует важнейшие общественные отношения, устанавливает основополагающие принципы и нормы.

СЕМЕЙНОЕ ПОЛОЖЕНИЕ – сведения, указывающие на состояние лица в браке, наличие детей и его семейный статус.

СЕМЕЙНОЕ ПРАВО – отрасль права, регулирующая личные и имущественные отношения, возникающие между супругами, родителями и детьми, а также порядок заключения и расторжения брака.

ДЕОФШОРИЗАЦИЯ – комплекс экономических и правовых мер, направленных на ограничение или предотвращение оттока капитала из экономики государства в офшорные зоны, а также на выявление истинных бенефициарных владельцев компаний, зарегистрированных за рубежом, и расширение налоговой базы.

Өө

ӨЗ ЕРКІМЕН ОРЫНДАУ – қандай да бір міндеттемені, талапты немесе тапсырманы қысымсыз, мәжбүрлеусіз, жеке қалауы мен келісімі бойынша орындауы.

ӨЗ ҚАРАЖАТЫ – кәсіпорынның өз қызметін қаржыландыру үшін қолданылатын, оған тиесілі және оның иелігіндегі қаражаттар жиынтығы.

ӨЗАРА ӘРЕКЕТ ЕТУ – екі немесе одан да көп субъектінің бір-біріне ықпал етіп, өзара байланысқа түсуі.

ӨЗГЕНІҢ МҮЛКІН ИЕМДЕНІП АЛУ – мүлік сеніп тапсырылған адамның ол мүлікті, өзінің немесе үшінші тұлғаның пайдасына заңсыз айналдыру арқылы жасалатын жымқыру.

ӨЗІН-ӨЗІ ЖҰМЫСПЕН ҚАМТЫҒАН АДАМ – жалдамалы жұмыскерлерді тартпай, жеке кәсіпкерлік қызметпен айналысатын немесе жеке практикасын жүргізетін, табыс табатын және салық төлейтін жеке адам.

ӨЗІНШЕ БИЛІК ЕТУ – қандай да бір істерді шешу кезінде заң тәртібін бұзу, бір нәрсені өз бетінше, заңсыз жүзеге асыру.

ӨКІЛДІК – бір тұлға (өкіл) басқа тұлғаның (өкілдің) атынан және оның мүддесі үшін әрекет ететін, ол үшін азаматтық құқықтар мен міндеттерді құратын, өзгертетін немесе тоқтататын заңи институт.

ДОБРОВОЛЬНОЕ ИСПОЛНЕНИЕ – осуществление какого-либо обязательства, требования или поручения без принуждения, по личному желанию и согласию.

СОБСТВЕННЫЕ СРЕДСТВА – совокупность средств, принадлежащих предприятию и находящихся в его распоряжении, которые используются для финансирования его деятельности.

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ – воздействие двух или более субъектов друг на друга и их взаимосвязь.

ПРИСВОЕНИЕ ЧУЖОГО ИМУЩЕСТВА – хищение, при котором лицо, которому имущество было вверено, обращает его в свою пользу или пользу третьих лиц, не имея на то права.

САМОСТОЯТЕЛЬНО ЗАНЯТОЕ ЛИЦО – физическое лицо, занимающееся предпринимательской деятельностью или частной практикой без привлечения наемных работников, получающее доход и уплачивающее налоги.

САМОУПРАВСТВО – нарушение законного порядка при решении каких-либо дел, самовольное незаконное осуществление чего-либо.

ПРЕДСТАВИТЕЛЬСТВО – юридический институт, при котором одно лицо (представитель) действует от имени и в интересах другого лица (представляемого), создавая, изменяя или прекращая для него гражданские права и обязанности.

ӨКІЛЕТТІК – белгілі бір мәселе-лерді шешу үшін қандай да бір лауазымға немесе ұйымға ресми түрде бекітілген құқықтар жиынтығы.

ӨКІМ – уәкілетті адамның немесе органның нақты мәселе бойынша қабылдайтын және орындалуы міндетті болатын жеке құқықтық актісі.

ӨКІМДІК ҚҰЖАТ – ұйым қызметінің әкімшілік және ұйымдастырушылық мәселелерінің шешімдері жазылған құжат.

ӨЛІМДІ ТІРКЕУ – адамның қайтыс болған фактісін ресми растап, оны азаматтық хал актілерін тіркеу органында заңи тіркеу рәсімі.

ӨЛШЕМШАРТ – қандай да бір нәрсенің қойылған талаптарға (өлшемге) сәйкестігін бағалау үшін қолданылатын белгі, негіз немесе шешім қабылдау ережесі.

ӨМІРДЕРЕК ҚҰЖАТТАРЫ – азаматтың (жеке тұлғаның) жеке, қоғамдық немесе кәсіби өмірінде өзі жасаған не болмаса оған жолданған, сондай-ақ оның жеке құқықтары, міндеттері, күйзелістері, көзқарастары немесе өмірбаян мәліметтері көрініс тапқан құжаттар.

ӨНДІРІП АЛУ – борышкердің ақшалай қаражатын, мүлігін немесе басқа да құндылықтарын кредитордың пайдасына сот актісі негізінде мәжбүрлеп алып қою.

ПОЛНОМОЧИЕ – совокупность официально закрепленных за какой-либо должностью или организацией прав для решения определенного круга вопросов.

РАСПОРЯЖЕНИЕ – индивидуальный правовой акт, принимаемый уполномоченным лицом или органом по конкретному вопросу и обязательный для исполнения.

РАСПОРЯДИТЕЛЬНЫЙ ДОКУМЕНТ – документ, в котором фиксируются решения административных и организационных вопросов деятельности организации.

РЕГИСТРАЦИЯ СМЕРТИ – процедура юридической регистрации в органе регистрации актов гражданского состояния, официально подтверждающая факт смерти человека.

КРИТЕРИЙ – признак, основание, правило принятия решения по оценке чего-либо на соответствие предъявленным требованиям (мере).

ДОКУМЕНТЫ ЛИЧНОГО ПРОИСХОЖДЕНИЯ – документы, созданные гражданином (физическим лицом) в процессе его личной, общественной или профессиональной жизни, либо адресованные ему, и отражающие его индивидуальные права, обязанности, переживания, взгляды или биографические сведения.

ВЗЫСКАНИЕ – принудительное изъятие денежных средств, имущества или иных ценностей с должника в пользу кредитора на основании судебного акта.

ӨНДІРІП АЛУ МЕРЗІМДЕРІ – уәкілетті органдар немесе адамдар экономикалық, қаржылық немесе шаруашылық құқықтық қатынастардың міндеттемелерін немесе шарттарын бұзғаны үшін жауаптылық шараларын (айыппұлдар, өсімпұлдар, шегерімдер, санкциялар) қолдануға құқылы болатын нормативтік актілермен немесе шарт талапшарттарымен белгіленген мерзімдер.

ӨНДІРІП АЛУҒА ЖҮГІНУ – борышкердің өндіріп алушының алдындағы берешегін, оның мүлкін мәжбүрлеп алып қою арқылы өтеуге бағытталған заңи рәсім.

ӨНДІРІП АЛУҒА КЕЛМЕЙТІН БЕРЕШЕК – борышкерден әртүрлі себептерге байланысты өндіріп алуға келмейтін қарыздар.

ӨНДІРУШІ – өнім өндіретін, жұмыстарды орындайтын немесе қызмет көрсететін әрі өз өнімінің немесе қызметінің сапасы мен қауіпсіздігіне жауап бере отыра, нарықта өз атынан әрекет ететін жеке немесе заңды тұлға.

ӨНІМ БЕРУШІ – шарт, келісім-шарт немесе міндеттеме негізінде тауарларды жеткізіп, жұмыстарды орындап, көрсетілетін қызметтерді жүзеге асыратын жеке немесе заңды тұлға.

ӨНІМ ШЫҒАРУШЫ – тауар өндіруін жүзеге асыратын, оны өз атымен, тауар таңбасымен немесе өзге де белгілермен шығаратын, әрі оның сапасы мен қауіпсіздігі үшін жауапты болатын жеке немесе заңды тұлға.

СРОКИ НАЛОЖЕНИЯ ВЗЫСКАНИЯ – установленные нормативными актами или договорными условиями временные промежутки, в течение которых уполномоченные органы или лица вправе применять меры ответственности (штрафы, пеня, удержания, санкции) за нарушение обязательств или условий экономических, финансовых или хозяйственных правоотношений.

ОБРАЩЕНИЕ ВЗЫСКАНИЕ – юридическая процедура, в рамках которой принудительно изымается имущество должника для погашения его задолженности перед взыскателем.

БЕЗНАДЕЖНЫЕ К ВЗЫСКАНИЮ ЗАДОЛЖЕННОСТИ – долги, которые, по различным причинам, невозможно взыскать с должника.

ПРОИЗВОДИТЕЛЬ – физическое или юридическое лицо, которое изготавливает продукцию, выполняет работы или оказывает услуги, и может выступать на рынке от своего имени, обеспечивая качество и безопасность своей продукции или деятельности.

ПОСТАВЩИК – физическое или юридическое лицо, которое осуществляет поставку товаров, выполнение работ или оказание услуг по договору, контракту или обязательству.

ИЗГОТОВИТЕЛЬ – физическое или юридическое лицо, которое осуществляет производство товара, выпускает продукцию под своим именем, товарным знаком или иным обозначением, и несёт ответственность за её качество и безопасность.

Өңір – кең аудан, көршілес елдер тобы немесе бірнеше жалпы белгілері (географиялық, экономикалық, саяси) бойынша біріктірілген аумақтар.

Өңірлік келісім – белгілі бір әкімшілік-аумақтық бірліктегі (облыс, республикалық маңызы бар қала) әлеуметтік-еңбек қатынастарын және онымен байланысты экономикалық қатынастарды реттеудің жалпы қағидағтарын белгілейтін құқықтық акт.

Өңірлік нышан – белгілі бір өңірдің тарихи, мәдени және әлеуметтік ерекшеліктерін бейнелейтін және оны таныстыру мен сәйкестендіру үшін қолданылатын, ресми түрде бекітілген рәміздер жиынтығы (мемлекеттік елтаңбаға ұқсас жергілікті елтаңба, ту, эмблема, әнұран және басқа белгілер).

Өңірлік терроризмге қарсы құрылым – өңірлік халықаралық ұйым шеңберінде жұмыс істейтін және қатысушы мемлекеттердің терроризмге қарсы күрес жөніндегі бірлескен күш-жігерін үйлестіруге құрылған тұрақты жұмыс істейтін орган.

Өрт қауіпсіздігі ережелері – өрттің болуын алдын алуға, оның жайылуын шектеуге және өрт кезінде залалды азайтуға бағытталған шаралар мен нұсқамалар жиынтығы.

Регион – обширный район, группа соседствующих стран или территорий, объединённых по нескольким общим признакам (географическим, экономическим, политическим).

Региональное соглашение – правовой акт, устанавливающий общие принципы регулирования социально-трудовых отношений и связанных с ними экономических отношений на территории определенной административно-территориальной единицы (области, города республиканского значения).

Региональная символика – совокупность официально установленных символов (таких как герб, флаг, эмблема, гимн и другие знаки), отражающих исторические, культурные и социальные особенности определённого региона и используемых для его идентификации и представления.

Региональная антитеррористическая структура – постоянно действующий орган, функционирующий в рамках региональной международной организации и созданный для координации совместных усилий государств-участников по борьбе с терроризмом.

Противопожарные правила – комплекс мер и предписаний, направленных на предотвращение возникновения пожаров, ограничение их распространения и минимизацию ущерба при пожаре.

ӨСИЕТ МІНДЕТТЕМЕСІ – өсиет қалдырушы адамның өсиетіндегі нақты бір адамға орындау немесе міндетті түрде орындау үшін жүктелген міндет немесе талап.

ӨСІМАҚЫ – міндеттемені немесе төлемді белгіленген мерзімде орындамағаны үшін заңда немесе шартта көзделген, мерзімі өткен әр күн үшін есептелетін қаржылық санкция.

ӨТЕЛМЕГЕН КРЕДИТ – қарыз алушының кредитті өтеу кестесінің белгіленген мерзіміне сәйкес төлем жасамауы.

ӨТЕМ, ӨТЕУ – келтірілген залалдың, шығынның немесе зиянның өтемақысын беру.

ӨТЕМАҚЫ – қандай да бір залалдың немесе шығынның орнын толтыру үшін төленетін ақшалай сома немесе өзге де сыйақы.

ӨТЕМАҚЫ ШАРТЫ – бір тарап екінші тарапқа тауарларды жеткізгені, жұмыстарды орындағаны немесе қызметтерді көрсеткені үшін ақы төлейтін, ал ақшалай төлемнің орнына басқа тауарлар немесе көрсетілетін қызметтер түрінде өтем алатын келісім.

ӨТЕП АЛУ – белгілі бір (белгіленген) өтемақы төлеу арқылы бір тараптың екінші тараптан мүлік сатып алуын көздейтін азаматтық-құқықтық мәміле.

ӨТЕУЛІ МӘМІЛЕ – тараптардың әрқайсысы өз міндеттемелерін орындағаны үшін қарсы тараптан ақы немесе өзге де өтем алу үшін жасалатын азаматтық-құқықтық мәміле.

ЗАВЕЩАТЕЛЬНЫЙ ОТКАЗ – обязанность или требование, возложенное на конкретное лицо в завещании лица, оставившего завещание, для обеспечения обязательного исполнения или исполнения.

ПЕНЯ – финансовая санкция, предусмотренная законом или договором за неисполнение обязательства или платежа в установленный срок и начисляемая за каждый день просрочки.

НЕПОГАШЕННЫЙ КРЕДИТ – кредит, по которому заемщик не произвел своевременные платежи в соответствии с установленным графиком погашения.

ВОЗМЕЩЕНИЕ – предоставление компенсации за причиненный ущерб, убытки или вред.

КОМПЕНСАЦИЯ – денежная сумма или иное вознаграждение, выплачиваемые с целью возмещения какого-либо ущерба или убытка.

КОМПЕНСАЦИОННЫЙ ДОГОВОР – соглашение, по которому одна сторона оплачивает другой поставку товаров, выполнение работ или оказание услуг, а вместо денежной оплаты получает другие товары или услуги.

ВЫКУП – гражданско-правовая сделка, предусматривающая приобретение одной стороной имущества у другой стороны в собственность посредством выплаты определённой (установленной) компенсации.

ВОЗМЕЗДНАЯ СДЕЛКА – гражданско-правовая сделка, предусматривающая получение каждой из сторон платы или иного встречного предоставления за исполнение своих обязанностей.

ӨТЕУСІЗ ҚАРЖЫЛАЙ КӨМЕК — ешқандай да бір ақы немесе қарсы ұсыныс алмастан, ақшалай қаражатты немесе басқа мүлікті екінші тараптың меншігіне беру.

ӨТЕУСІЗ МӘМІЛЕ — ақы немесе өзге де қарсы өтем талап етпей, оның шеңберінде, тараптардың бірі екінші тарапқа мүлік беретін, жұмыстарды орындайтын не қызметтерді көрсететін азаматтық-құқықтық мәміле.

ӨТІНІШ — адамның (азаматтың, ұйымның) мемлекеттік органдарға, мекемелерге немесе лауазымды адамдарға жазбаша немесе ауызша өтініш, ұсыныс, хабарлама немесе талап түрінде жіберілген ресми жолданымы.

Ескертпе. Қазақ тіліндегі «өтініш, мәлімдеме, арыз» құжат атауларының үшеуі де орыс тіліне «заявление» болып аударылады. Анықтамалары әліпби ретімен берілді.

ӨТІНІШХАТ — сотқа, басқа мемлекеттік органға, лауазымды адамға немесе ұйымға белгілі бір әрекетті жасау, шешім қабылдау немесе қандай да бір фактіні тану туралы қатысушы тараптың не мүдделі адамның ресми жүгінуі (өтініші).

ӨТКЕН КҮНІН ҚОЮ — құжаттың нақты жасалған, қол қойылған немесе күшіне енген күнінен бұрынғы күнді әдейі көрсету.

БЕЗВОЗМЕЗДНАЯ ФИНАНСОВАЯ ПОМОЩЬ — передача денежных средств или иного имущества в собственность другой стороны без получения взамен какой-либо платы или встречного предоставления.

БЕЗВОЗМЕЗДНАЯ СДЕЛКА — гражданско-правовая сделка, в рамках которой одна из сторон предоставляет другой стороне имущество, выполняет работы или оказывает услуги без получения платы или иного встречного предоставления.

ЗАЯВЛЕНИЕ — официальное обращение лица (гражданина, организации) в письменной или устной форме, направленное в государственные органы, учреждения или должностным лицам с просьбой, предложением, сообщением или требованием.

Примечание. Названия документов «өтініш, мәлімдеме, арыз» во всех трёх случаях переводятся на русский язык как «заявление». Определения приведены в алфавитном порядке.

ХОДАТАЙСТВО — официальное обращение (просьба) участника или заинтересованного лица к суду, другому государственному органу, должностному лицу или организации с просьбой о совершении определенных действий, принятии решения или признании какого-либо факта.

АНТИДАТИРОВАНИЕ — указание в документе заведомо более ранней даты, чем дата его фактического составления, подписания или вступления в силу.

Пп

ПАЙДА – кәсіпорынның немесе жеке тұлғаның кірістері мен шығыстары арасындағы оң айырмашылық, яғни қызмет нәтижесінде алынған таза табыс.

ПАЙЫЗ – жүзден бір бөлік, ақшаны немесе басқа да активтерді пайдаланғаны үшін төленетін сыйақы, әдетте қарыз сомасының белгілі бір үлесі ретінде есептеледі.

ПАЙЫЗ МӨЛШЕРЛЕМЕСІ – кредит алушы белгілі бір мерзім (ай, тоқсан, жыл) ішінде кредит қаражатын пайдаланғаны үшін төлейтін, кредит сомасының пайызы ретінде көрсетілген сома.

ПАЙЫМ – болашаққа деген көзқарас, мақсат, даму бағыты.

ПАРАФИРЛЕУ – тараптардың уәкілетті өкілдері құжаттың әр бетіне немесе соңына өз инициалдарын (параф) қою арқылы халықаралық шарттың немесе өзге ресми құжаттың мәтінін алдын ала куәландыру рәсімі.

ПАСПОРТ, ТӨЛҚҰЖАТ – азаматтың жеке басын куәландыратын және ел аумағында немесе одан тыс жерде азаматтығын растайтын құжат.

ПАСПОРТТЫҚ БАҚЫЛАУ – саяхатшылардың жеке басын және елге кіру немесе шығу құқығын растау үшін құжаттарын тексеретін мемлекеттік органның рәсімі.

ПРИБЫЛЬ – положительная разница между доходами и расходами предприятия или физического лица, то есть чистый доход, полученный в результате деятельности.

ПРОЦЕНТ – одна сотая часть, вознаграждение, выплачиваемое за использование денег или других активов, обычно рассчитываемое как определенная доля от суммы долга.

ПРОЦЕНТНАЯ СТАВКА – сумма, указанная в процентном выражении к сумме кредита, которую платит получатель кредита за пользование им в расчёте на определённый период (месяц, квартал, год).

ВИДЕНИЕ – представление о будущем, цель, направление развития.

ПАРАФИРОВАНИЕ – процедура предварительного удостоверения текста международного договора или иного официального документа путем проставления инициалов (параф) уполномоченными представителями сторон на каждой странице или в конце документа.

ПАСПОРТ – документ, удостоверяющий личность гражданина и подтверждающий гражданство на территории страны и за ее пределами.

ПАСПОРТНЫЙ КОНТРОЛЬ – процедура, при которой государственные органы проверяют документы путешественников для подтверждения их личности и права на въезд или выезд из страны.

ПАСПОРТТЫҢ ЖАРАМДЫ МЕРЗІ-МІ – құжаттың заңи күшін сақтайтын және оны мақсатына сай пайдалануға болатын уақыт кезеңі.

ПАТЕНТТІК ҚҰҚЫҚ – авторлық құқықты және өнертабысты, пайдалы модельді немесе өнеркәсіптік үлгіні пайдаланудың ерекше құқықтарын реттейтін құқық саласы.

ПӘН – 1. Зерттелетін, қолданылатын немесе реттелетін кез келген объект немесе құбылыс. 2. Ғылым немесе ғылым саласы, жеке оқу пәні.

***Ескертпе.** «Предмет» сөзі қазақ тілінде бірнеше мағынада қолданылады. Оқу үдерісіне, ғылым саласына қатысты айтылса, «пән» болады (оқу пәні, зерттеу пәні). Егер белгілі бір құқық мәселесінің мазмұны немесе іс жүргізудегі талаптың негізгі сипаттамасы туралы сөз болса, онда «мән» немесе «зат» сөзі қолданылады (дауталап мәні, құқықтық мәні бар, микрокредит мәні, істің мәні, шарттың мәні, қылмыс заты және т.б.). Ал азаматтық-құқықтық қатынастарда, әсіресе шарттар, міндеттемелер немесе мәмілелер бойынша нысананың қандай мүлікке не құқық объектісіне бағытталғанын көрсету қажет болғанда «нысана» сөзі қолданылады (мүлік нысанасы, міндеттеме нысанасы, кепіл нысанасы және т.б.).*

ПИЛОТ ЖОБА – идеяларды, технологияларды немесе үдерістерді кең көлемде енгізу алдында, сынақтан өткізу үшін іске қосылатын жобаның шектеулі нұсқасы.

СРОК ДЕЙСТВИТЕЛЬНОСТИ ПАСПОРТА – период времени, в течение которого документ сохраняет свою юридическую силу и может быть использован по назначению.

ПАТЕНТНОЕ ПРАВО – отрасль права, регулирующая авторские права и исключительные права на использование изобретений, полезных моделей или промышленных образцов.

ПРЕДМЕТ – 1. Любой объект или явление, подлежащие изучению, использованию или регулированию. 2. Наука или раздел науки, отдельная учебная дисциплина.

***Примечание.** Слово «предмет» в казахском языке употребляется в нескольких значениях. Когда речь идет об учебном процессе или области науки, оно передается словом «пән» (оқу пәні, зерттеу пәні). Если речь касается содержания определенного правового вопроса или основной характеристики требования в процессе, используются слова «мән» или «зат» (дауталап мәні, құқықтық мәні бар, микрокредит мәні, істің мәні, шарттың мәні, қылмыс заты и т.д.). В гражданско-правовых отношениях, особенно в договорах, обязательствах или сделках, когда необходимо указать, на какое имущество или правовой объект направлен предмет обязательства, используется слово «нысана» (мүлік нысанасы, міндеттеме нысанасы, кепіл нысанасы и т.д.).*

ПИЛОТНЫЙ ПРОЕКТ – ограниченная версия проекта, которую запускают для тестирования идей, технологий или процессов перед их масштабным внедрением.

ПЛЕНАРЛЫҚ ОТЫРЫС – алқалы органның жұмыс нысаны, онда оның барлық (немесе көпшілік) мүшесі қатысып, органның құзыретіне кіретін негізгі сұрақтардың шешімдері қабылданады.

ПОШТА ҚЫЗМЕТІ – хат-хабарларды, сәлемдемелерді және басқа да пошта жөнелтілімдерін қабылдау, өңдеу, тасымалдау және жеткізу бойынша көрсетілетін қызмет.

ПРАКТИКА ӨЛШЕМШАРТЫ – құқық қолдану, рұқсат беру немесе әкімшілік қызметті бағалау үшін қолданылатын, белгіленген белгі немесе параметр.

ПРЕВЕНТИВТІ – құқық бұзуға, соның ішінде қылмыстарға жол бермеуге бағытталған құқықтық, ұйымдастыру және тәрбиелік шаралар жүйесі.

ПРОКУРОРЛАР БАҒЫНЫСТЫЛЫҒЫ – төмен тұрған прокурорлардың жоғары тұрған прокурорларға қызметтік және әкімшілік тұрғыдан тәуелді болуы, олардың нұсқаулары мен талаптарын орындау міндеттілігі.

ПРОКУРОРЛЫҚ ДЕН ҚОЮ АКТІСІ – заңдылықтың сақталуын қадағалау барысында прокурор тарапынан заң бұзуды жою, кінәлі адамдарды жауапқа тарту және бұзылған құқықтарды қалпына келтіру мақсатында шығарылатын ресми құжат.

ПРОЦЕСТІК МӘЖБҮРЛЕУ ШАРАЛАРЫ – іс бойынша іс жүргізудің тиісті барысын, процестік міндеттердің орындалуын қамтамасыз ету, сондай-ақ сот төрелігіне кедергі келтірудің алдын алу мақсатында іске қатысушы адамдарға қолданылатын мемлекеттік-биліктік шаралар.

ПЛЕНАРНОЕ ЗАСЕДАНИЕ – форма работы коллегиального органа, на которой присутствуют все (или большинство) его членов и принимаются ключевые решения по вопросам, входящим в его компетенцию.

ПОЧТОВАЯ УСЛУГА – услуги по приему, обработке, транспортировке и доставке корреспонденции, посылок и других почтовых отправлений.

КРИТЕРИЙ ПРАКТИКИ – установленный признак или параметр, используемый для оценки правоприменения, допустимости или административной деятельности.

ПРЕВЕНТИВНЫЙ – система правовых, организационных и воспитательных мер, направленных на недопущение правонарушений, в том числе преступлений.

ПОДЧИНЕННОСТЬ ПРОКУРОРОВ – зависимость нижестоящих прокуроров от вышестоящих в служебном и административном отношении, обязанность выполнять их указания и требования.

АКТ ПРОКУРОРСКОГО РЕАГИРОВАНИЯ – официальный документ, который издается прокурором при осуществлении надзора за соблюдением законности, с целью устранения нарушений закона, привлечения виновных к ответственности и восстановления нарушенных прав.

МЕРЫ ПРОЦЕССУАЛЬНОГО ПРИНУЖДЕНИЯ – государственно-властные меры, применяемые к участникам процесса в целях обеспечения надлежащего хода производства по делу, исполнения процессуальных обязанностей, а также для предотвращения препятствий правосудию.

ПІКІР — жеке адамның немесе топтың қандай да бір мәселе, оқиға немесе құбылысқа беретін өзіндік көзқарасы, бағасы, пайымдауы.

МНЕНИЕ, ОТЗЫВ — личная точка зрения, оценка или суждение отдельного лица или группы лиц по какому-либо вопросу, событию или явлению.

Рр

РАҚЫМШЫЛЫҚ — мемлекет басысының немесе басқа уәкілетті мемлекеттік органның актісі негізінде белгілі бір адам тобын қылмыстық жауаптылықтан немесе жазадан босату.

РАСТАУ — жалпы тұжырымдардың салдарын анықтап, кейін оларды бекітілген шынайы жағдайлармен сәйкестендіру арқылы дәлелдеудің бір түрі.

РӘСІМ — сотта немесе өзге де заңи инстанцияда істі қарау тәртібі.

РӘСІМКУӘ — іс нәтижесіне мүдделі емес, тергеу әрекеттерінің жүргізілу фактісін және заңдылығын куәландыру мақсатында бейтарап бақылаушы ретінде қатыстырылатын процестік тұлға.

Ескертпе. Қазіргі заң мәтініндегі синоним ретінде қолданылып жүрген «куә мен куәгер» сөздері орыс тіліне «свидетель» және «понятой» болып аударылып жүр, алайда бұл екі сөз бір түбірден жасалғандықтан, заң мәтініндегі ұғымдардың шатасуына, қате қолданыстардың тууына жол ашты. Сол себепті «свидетель» сөзі «куәгер», ал «понятой» сөзі «рәсімкуә» болып аударылды.

АМНИСТИЯ — освобождение от уголовной ответственности или наказания определённой группы лиц на основании акта главы государства или иного уполномоченного государственного органа.

ПОДТВЕРЖДЕНИЕ — один из видов обоснования, состоящий в выведении следствий из общих утверждений с последующим их соотносением с достоверно установленными положениями.

ПРОЦЕДУРА — порядок ведения дела в суде или другой юридической инстанции.

ПОНЯТОЙ — незаинтересованное в исходе дела процессуальное лицо, привлекаемое для участия в следственных действиях в качестве нейтрального наблюдателя с целью удостоверения факта их проведения и законности.

Примечание. В современных законодательных текстах слова «куә» и «куәгер», используемые как синонимы, переводятся на русский язык как «свидетель» и «понятой». Поскольку эти два казахских слова происходят от одного корня, это приводит к путанице в правовых понятиях и ошибочному использованию в текстах закона. Поэтому в юридическом переводе слово «свидетель» соответствует «куәгер», а слово «понятой» — «рәсімкуә».

РЕИНЖИНИРИҢ — шығындар, сапа, қызмет көрсету және жылдамдық секілді негізгі көрсеткіштерді айтарлықтай жақсарту мақсатында ұйымның негізгі бизнес үдерістерін түбегейлі қайта қарау және қайта жобалау.

РЕНТАЛЫҚ ҚАРЫЗ — облигация ұстаушыларға тұрақты, тіркелген табысқа (рента) кепілдік берілетін, бірақ қарызды өтеу мерзімі мен негізгі борышты қайтару міндеттемесі белгіленбейтін мемлекеттік қарыз нысаны.

РҰҚСАТ — адамның немесе ұйымның заңмен белгіленген тәртіпте қандай да бір ақпаратқа, құжатқа, мүлікке немесе көрсетілетін қызметке қол жеткізу құқығы.

РҰҚСАТ — рұқсат беру органдары лицензиялау немесе рұқсат беру рәсімі арқылы жүзеге асыратын, жеке немесе заңды тұлғаның, сондай-ақ қызмет нысаны қаржылық көрсетілетін қызметтер болатын, шетелдік заңды тұлға филиалының қызметін немесе әрекеттерін (операцияларды) жүзеге асыру құқығын растау.

РҰҚСАТ БЕРУ, РҰҚСАТТАМА — белгілі бір әрекетті жасауға, объектіге кіруге немесе ақпаратты алуға құқық беретін ресми рұқсат немесе құжат.

РҰҚСАТНАМА — белгілі бір аумаққа, ғимаратқа кіруге құқық беретін ресми құжат.

РЕИНЖИНИРИНГ — радикальное переосмысление и перепроектирование основных бизнес-процессов организации с целью достижения существенных улучшений в ключевых показателях деятельности, таких как затраты, качество, обслуживание и скорость.

ЗАЕМ РЕНТНЫЙ — форма государственного займа, при которой держателям облигаций гарантируется регулярный фиксированный доход (рента), однако срок погашения займа и обязательство возврата основной суммы долга не устанавливаются.

ДОСТУП — право лица или организации получать информацию, документы, имущество или услуги в установленном законом порядке.

РАЗРЕШЕНИЕ — подтверждение права физического или юридического лица, а также филиала иностранного юридического лица, предметом деятельности которого является оказание финансовых услуг, на осуществление деятельности или действий (операций), осуществляемое разрешительными органами посредством лицензирования или разрешительной процедуры.

ДОПУСК — официальное разрешение или документ, предоставляющий право на совершение определенного действия, доступ к объекту или информации.

ПРОПУСК — официальный документ, дающий право на вход в определенную территорию, здание.

РҰҚСАТНАМА БЮРОСЫ – ұйымда немесе мекемеде рұқсатнамаларды ресімдеу, беру, тіркеу және есепке алумен айналысатын бөлімше.

РҰҚСАТЫ БАР БАРЛАУ – барлау органдарының ресми (ашық) бүркемелену негізінде, орналасқан мемлекеттің заңнамасы мен халықаралық нормаларын сақтай отырып, оның егемендігін бұзбай, бірақ барлаушы жіберген мемлекеттің мүддесі үшін жүзеге асырылатын қызметі.

БЮРО ПРОПУСКОВ – подразделение в организации или учреждении, занимающееся оформлением, выдачей, регистрацией и учетом пропусков.

ЛЕГАЛЬНАЯ РАЗВЕДКА – деятельность разведывательных органов, осуществляемая под официальным (открытым) прикрытием, с соблюдением законодательства страны пребывания и международных норм, без нарушения её суверенитета, но в интересах государства, направившего разведчика.

Сс

САЙЛАУШЫ – он сегіз жасқа толған, белсенді сайлау құқығына ие азамат.

САҚТАЛУ, САҚТАЛУЫ – ақпараттың немесе құжаттың, мүліктің бүтіндігін және құнын, сапасын, бастапқы қалпын сақтауға бағытталған шаралар кешені.

САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫ – сақтандыру шартында немесе заңда көзделген жағдай басталған кезде сақтандырушы сақтанушыға, сақтандырылған тұлғаға, пайда алушыға немесе басқа үшінші тұлғаға сақтандыру төлемін жасауға міндетті оқиға.

САҚТАНДЫРУ ӨТЕМІ – сақтандыру шартында көрсетілген оқиға (сақтандыру жағдайы) болған кезде сақтанушыға немесе пайда алушыға сақтандыру ұйымы төлейтін ақшалай сома.

ИЗБИРАТЕЛЬ – гражданин, достигший 18 лет, обладающий активным избирательным правом.

СОХРАНЕНИЕ, СОХРАННОСТЬ – комплекс мер, направленных на поддержание первоначального состояния, качества, стоимости и целостности имущества, документа или информации.

СТРАХОВОЙ СЛУЧАЙ – событие, предусмотренное договором страхования или законом, с наступлением которого возникает обязанность страховщика произвести страховую выплату страхователю, застрахованному лицу, выгодоприобретателю или иным третьим лицам.

СТРАХОВОЕ ВОЗМЕЩЕНИЕ – денежная сумма, которую страховая организация выплачивает страхователю или выгодоприобретателю при наступлении события (страхового случая), указанного в договоре страхования.

САҚТАНДЫРУДЫ БАҒАЛАУ – сақтандырылған объектінің (мүліктің, денсаулықтың немесе өмірдің) құнын, сондай-ақ сақтандыру оқиғасы болған кезде келтірілген зардаптың мөлшерін анықтау және есептеу үдерісі.

САҚТАНДЫРУДЫҢ УАҚЫТША КУӘЛІГІ – сақтандыру компаниясының (немесе сақтандыру брокері) сақтандыру полисі ресімделгенге дейін сақтанушыға беретін уақытша құжаты.

САҚТАУ – азаматтық құқықта сақтау шарты негізінде немесе заң күшіне байланысты (жауаптылықпен сақтау) туындайтын міндеттеме.

САЛА – біртекті қызмет түрлерін біріктіретін, шаруашылықтың, ғылымның немесе қоғамдық қызметтің жеке бөлігі.

САЛА ЗАҢДАРЫ – экономиканың, әлеуметтік саланың немесе мемлекеттік басқарудың нақты, жеке салаларының біріндегі құқықтық қатынастарды реттейтін заңнамалық актілер.

САЛАЛЫҚ КӘСПОДАҚ – белгілі бір саладағы (білім беру, денсаулық сақтау, құрылыс, өнеркәсіп және т.б.) жұмыскерлердің құқықтары мен мүдделерін қорғау мақсатында құрылған жұмыскерлердің бірлестігі.

САЛАЛЫҚ КЕЛІСІМ – әлеуметтік еңбек қатынастарын реттейтін және нақты саладағы жұмыскерлер мен жұмыс берушілер арасындағы, олармен байланысты экономикалық қатынастарды реттеудің жалпы қағидаттарын белгілейтін құқықтық акт.

СТРАХОВАЯ ОЦЕНКА – процесс определения и расчета стоимости объекта страхования (имущества, здоровья или жизни), а также размера ущерба, причиненного при наступлении страхового случая.

ВРЕМЕННОЕ СВИДЕТЕЛЬСТВО О СТРАХОВАНИИ – временный документ, выдаваемый страховой компанией (или страховым брокером) страхователю до оформления страхового полиса.

ХРАНЕНИЕ – в гражданском праве - обязательство, которое возникает на основании договора хранения или в силу закона (ответственное хранение).

ОТРАСЛЬ – отдельная часть хозяйства, науки или общественной деятельности, объединяющая однородные виды деятельности.

ОТРАСЛЕВЫЕ ЗАКОНЫ – законодательные акты, регулирующие правоотношения в конкретной, одной из отдельных отраслей экономики, социальной сферы или государственного управления.

ОТРАСЛЕВОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ СОЮЗ – объединение работников, созданное с целью защиты прав и интересов работников определенной отрасли (образования, здравоохранения, строительства, промышленности и др.).

ОТРАСЛЕВОЕ СОГЛАШЕНИЕ – правовой акт, регулирующий социально-трудовые отношения и устанавливающий общие принципы регулирования связанных с ними экономических отношений между работниками и работодателями в конкретной отрасли.

САЛЫҚ ӘКІМШІЛІГІН ЖҮРГІЗУ – салық органдарының салық құқықтарын жүзеге асыруға және салық міндеттемелерінің орындалуын қамтамасыз етуге бағытталған қызметі мен әрекеттері.

САЛЫҚ БАҚЫЛАУЫН ҚҰҚЫҚТЫҚ РЕТТЕУ – салық органдарының салық заңнамасының орындалуын тексеру бойынша әрекеттерін реттейтін заң нормаларының жиынтығы.

САЛЫҚ КЕЗЕҢІ – салықты есептеу және төлеу үшін заңнамада белгіленген уақыт аралығы.

САЛЫҚ МІНДЕТТЕМЕСІ – салық төлеушінің салықтарды және басқа да міндетті төлемдерді бюджетке төлеу міндеті.

САЛЫҚ ӨТІНІШІ – салық төлеушінің (немесе салық агентінің) уәкілетті мемлекеттік органға салық салу және салық міндеттемелеріне қатысты мәселені қарастыруды немесе белгілі бір әрекетті жүзеге асыруды сұрап жолдайтын ресми құжаты.

САЛЫҚ РЕЖІМІ – салық есептеу мен төлеу тәртібін, сондай-ақ салық жеңілдіктерін қолдану ерекшеліктерін айқындайтын заңнамалық нормалар жиынтығы.

САЛЫҚ САЛУ – мемлекеттік қажеттіліктерді қаржыландыру үшін заңды және жеке тұлғалардан мемлекеттік салықтарды жинау үдерісі.

НАЛОГОВОЕ АДМИНИСТРИРОВАНИЕ – деятельность и действия налоговых органов, направленные на реализацию налоговых прав и обеспечение исполнения налоговых обязательств.

ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ НАЛОГОВОГО КОНТРОЛЯ – совокупность правовых норм, регулирующих действия налоговых органов по проверке исполнения налогового законодательства.

НАЛОГОВЫЙ ПЕРИОД – установленный законодательством промежуток времени для исчисления и уплаты налога.

НАЛОГОВОЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВО – обязанность налогоплательщика по уплате налогов и других обязательных платежей в бюджет.

НАЛОГОВОЕ ЗАЯВЛЕНИЕ – официальный документ, направляемый налогоплательщиком (налоговым агентом) в уполномоченный государственный орган с просьбой рассмотреть вопрос, связанный с налогообложением и налоговыми обязательствами, или совершить определенное действие.

НАЛОГОВЫЙ РЕЖИМ – совокупность законодательных норм, определяющих порядок исчисления и уплаты налогов, а также особенности применения налоговых льгот.

НАЛОГООБЛОЖЕНИЕ – процесс взимания государственных налогов с юридических и физических лиц в целях финансирования государственных нужд.

САЛЫҚ САЛЫНАТЫН КІРІС – салық салу объектісі ретінде танылатын, салық органдары белгіленген мөлшерлемелер бойынша салықтарды есептеп және ұстап қалатын жеке және заңды тұлғалардың табысы.

САЛЫҚ САРАПТАМАСЫ – субъектінің қызметін тексеруге және мемлекетке төленетін міндетті аударымдардың заңнамаға сәйкестігін анықтауға бағытталған зерттеу.

САЛЫҚ ТЕКСЕРУ – салық органдары тарапынан салық төлеушінің есеп айырысу және салық міндеттемелерінің заң талаптарына сәйкестігін анықтау үшін жүргізетін тексеру рәсімі.

САЛЫҚ ТӨЛЕМДЕРІН БАҚЫЛАУ – салық органдарының салық төлеушілердің салық заңнамасы талаптарын сақтауын және салықтарды толық әрі уақытылы төлеуін тексеруге бағытталған қызметі.

САЛЫҚ ТӨЛЕМІ – салық заңнамасына сәйкес салық төлеушінің мемлекеттік бюджетке төлейтін міндетті ақшалай қаражаты.

САЛЫҚ ТӨЛЕУ ҚАБІЛЕТТІГІ – жеке немесе заңды тұлғаның салық міндеттемелерін орындай алуының экономикалық мүмкіндігі.

САЛЫҚ ТҮСІМІ – белгілі бір мерзім ішінде салық төлеушілерден және басқа да міндетті төлемдерден алынатын салықтардың жалпы сомасы.

ДОХОДЫ, ПОДЛЕЖАЩИЕ НАЛОГООБЛОЖЕНИЮ – доходы физических и юридических лиц, которые в соответствии с законодательством признаются объектом налогообложения и с которых налоговые органы исчисляют и удерживают налоги по установленным ставкам.

НАЛОГОВАЯ ЭКСПЕРТИЗА – исследование, направленное на проверку деятельности субъекта и выявление соответствия законодательству с точки зрения обязательных отчислений государству.

НАЛОГОВАЯ ПРОВЕРКА – процедура проверки, проводимая налоговыми органами для определения соответствия расчетов и налоговых обязательств налогоплательщика требованиям закона.

КОНТРОЛЬ ЗА УПЛАТОЙ НАЛОГОВ – деятельность налоговых органов, направленная на проверку соблюдения налогоплательщиками требований налогового законодательства и полноты, а также своевременности уплаты налогов.

НАЛОГОВЫЙ ПЛАТЕЖ – денежные средства, которые налогоплательщик обязан уплатить в государственный бюджет в соответствии с налоговым законодательством.

НАЛОГОВАЯ ДЕЕСПОСОБНОСТЬ – экономическая возможность физического или юридического лица исполнять налоговые обязательства.

НАЛОГОВОЕ ПОСТУПЛЕНИЕ – общая сумма налогов и других обязательных платежей, взимаемых с налогоплательщиков в течение определенного периода.

САЛЫҚ ШЕГЕРІМДЕРІН ҚОЛДАНУ ТУРАЛЫ – салық заңнамасына сәйкес салық төлеушінің салық салынатын табысын азайтатын сома.

САЛЫҚ-БЮДЖЕТ САЯСАТЫ – мемлекеттік шығындар мен салық салу өзгерістерін енгізу арқылы экономикаға әсер ету үшін үкіметтің қолданатын шаралар жиынтығы.

САЛЫҚТАН ТЫС ТҮСІМ – мемлекеттік бюджетке салықтардан басқа көздерден келетін қаражат.

САЛЫҚТЫ ЕСЕПКЕ АЛУ – салық салынатын объектілер және олармен байланысты деректерді жинау және жүйелеу, салықтар мен басқа да міндетті төлемдерді есептеу, сондай-ақ салық есептілігін дайындау үшін жүргізілетін жазбалар жүйесі.

САЛЫҚТЫ КӨТЕРУ – салық мөлшерлемесін арттыру немесе жаңа салық түрлерін енгізу есебінен салық түсімдерінің көлемін көбейтуге бағытталған мемлекеттің экономикалық реттеу шарасы.

САЛЫҚТЫҚ ҚҰҚЫҚ БҰЗУДЫ АНЫҚТАУ – салық міндеттемелерінің дұрыс орындалмағандығын немесе жүйелі орындамау фактілерін анықтауға бағытталған салық бақылауы шараларының жиынтығы.

САЛЫМ – жеке немесе заңды тұлғалардың кредит-қаржы мекемелеріне уақытша пайдалануға берген, бірақ талап етілген жағдайда иесіне қайтарылатын немесе оның нұсқауы бойынша басқа тұлғаға аударылатын ақшалай қаражаты.

ОПРИМЕНЕНИИ НАЛОГОВЫХ ВЫЧЕТОВ – сумма, на которую уменьшается облагаемый налогом доход налогоплательщика в соответствии с налоговым законодательством.

НАЛОГОВО-БЮДЖЕТНАЯ ПОЛИТИКА – комплекс мер, предпринимаемых правительством с целью воздействия на экономику посредством изменения государственных расходов и налогообложения.

НЕНАЛОГОВЫЕ ПОСТУПЛЕНИЯ – финансы, поступающие в государственный бюджет из источников, отличных от налогов.

НАЛОГОВЫЙ УЧЕТ – система ведения записей, осуществляемая с целью сбора и систематизации сведений об объектах налогообложения и связанных с ними данных, расчёта налогов и других обязательных платежей, а также составления налоговой отчётности.

ПОВЫШЕНИЕ НАЛОГА – мера экономического регулирования государства, направленная на увеличение объема налоговых поступлений за счёт повышения налоговых ставок или введения новых видов налогов.

ВЫЯВЛЕНИЕ НАЛОГОВЫХ ПРАВОНАРУШЕНИЙ – комплекс мероприятий налогового контроля, направленных на выявление фактов ненадлежащего исполнения или систематического неисполнения налоговых обязательств.

ВКЛАД – денежные средства физических и юридических лиц, временно размещенные в кредитно-финансовых учреждениях, но подлежащие возврату владельцу по требованию или переводу другому лицу по его указанию.

САЛЫМНАН ТҮСЕТІН ПАЙЫЗҒА САЛЫҚ САЛУ – жеке немесе заңды тұлғаның банк депозиттері мен басқа да қаржы ұйымдарындағы салымдары бойынша есептелген пайыздық табысына салық салу үдерісі.

САЛЫСТЫРМАЛЫ КӨПШІЛІК – кандидат басқа кандидаттарға қарағанда көбірек дауыс алатын, бірақ жалпы дауыс санының 50%-ынан аспайтын жағдай.

САРАПТАМАНЫҢ КІШІ ТҮРІ – белгілі бір сараптама түрінің шеңберіндегі нақты сараптама түрі.

САРАПШЫ ҚОРЫТЫНДЫСЫ – сот, тергеу немесе іс жүргізу тараптары қойған мәселелер бойынша арнайы білімі бар маманның жазбаша нысанда ресімделген пікірі.

САРАПТАУ КОМИССИЯСЫ – белгілі бір мәселе бойынша кешенді сараптама жүргізу және қорытынды шығару үшін құрылған, құрамына бірнеше маман кіретін алқа-лы орган.

САТУ, САТЫЛЫМ – тауарды немесе көрсетілетін қызметті ақшаға немесе басқа құндылыққа айырбастау арқылы меншік құқығын беру және алу үдерісі.

САТЫ – қандай да бір үдерістің, құбылыс немесе әрекеттің дамуының белгілі бір кезеңі немесе деңгейі.

САТЫП АЛУ – азаматтық айналымда ақша төлеу арқылы тауарды, мүлікті немесе көрсетілетін қызметті сатып алу.

САТЫП АЛУ-САТУ – бір тарап тауарды меншікке беруге, ал екінші тарап оны қабылдап, белгіленген бағасын төлеуге міндеттенетін шарт.

НАЛОГООБЛАЖЕНИЕ ПРОЦЕНТОВ ПО ВКЛАДАМ – процесс налогообложения процентного дохода, начисленного на вклады физических и юридических лиц в банках и других финансовых учреждениях.

ОТНОСИТЕЛЬНОЕ БОЛЬШИНСТВО – случай, когда кандидат получает больше голосов, чем любой другой, но не набирает более 50% от общего числа голосов.

ПОДВИД ЭКСПЕРТИЗЫ – конкретный тип экспертизы в рамках определенного вида.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ ЭКСПЕРТА – оформленное в письменной форме мнение специалиста, обладающего специальными знаниями, по вопросам, поставленным перед ним судом, следствием или сторонами процесса.

ЭКСПЕРТНАЯ КОМИССИЯ – коллегиальный орган, состоящий из нескольких специалистов, созданный для проведения комплексной экспертизы и вынесения заключения по определенному вопросу.

ПРОДАЖА – процесс передачи и получения права собственности на товар или услугу в обмен на деньги или иную ценность.

СТАДИЯ – определенный период или уровень в развитии какого-либо процесса, явления или действия.

ПОКУПКА – в гражданском обороте приобретение товара, имущества или услуги в собственность посредством уплаты денег.

КУПЛЯ-ПРОДАЖА – договор, по которому одна сторона обязуется передать товар в собственность, а другая – принять его и уплатить установленную цену.

САТЫПАЛЫМ – тауарларды, жұмыстарды немесе көрсетілетін қызметтерді ақыға сатып алу үдерісі.

САУАЛ, СҰРАНЫМ, СҰРАУ САЛУ – азаматтың мемлекеттік органдарға, ұйымдарға немесе лауазымды адамдарға жеке немесе қоғамдық сипаттағы мәселелер бойынша ақпарат алу қажеттілігін білдіретін жолданымы.

Ескертпе. Мәнмәтінге сәйкес қолданылады.

САУАЛНАМА ДЕРЕКТЕРІ – жеке тұлғаның тегі, аты, әкесінің аты, туған күні, мекенжайы сияқты негізгі мәліметтерді қамтитын ақпарат.

САУАЛНАМА ӨТКІЗУ – адамдардың белгілі бір мәселе жөніндегі пікірін, көзқарасын немесе тәжірибесін білу мақсатында арнайы дайындалған сауалнама (анкета) арқылы ақпарат жинау үдерісі.

САУҒА БЕРУ – адамды қылмыстық жазадан толық немесе ішінара босату, жазаны жеңілдету немесе сотталғандықты алып тастауға бағытталған мемлекеттің адамгершілік актісі.

САУДА – тауарларды немесе көрсетілетін қызметтерді сатып алу және сатуға қатысты коммерциялық қызмет.

САУДА-САТТЫҚ – аукцион, тендер немесе конкурс сияқты нақты рәсімдермен жүзеге асатын, ең жоғары баға ұсынған сатып алушыға тауарды немесе көрсетілетін қызметті сату міндеттемесін белгілейтін сауда іс-шарасының бір түрі.

ЗАКУП – процесс приобретения товаров, работ или услуг за плату.

ЗАПРОС – обращение гражданина в государственные органы, организации или должностным лицам, выражающее потребность в получении информации по вопросам личного или общественного характера.

Примечание. Используется в соответствии с контекстом.

АНКЕТНЫЕ ДАННЫЕ – информация о физическом лице, включающая основные сведения, такие как фамилия, имя, отчество, дата рождения и адрес.

ПРОВЕДЕНИЕ АНКЕТИРОВАНИЯ – процесс сбора информации с помощью специально разработанной анкеты (опросника) для изучения мнений, взглядов или опыта людей по определенному вопросу.

ПОМИЛОВАНИЕ – акт гуманности государства, выражающийся в освобождении лица от уголовного наказания полностью или частично, смягчении наказания либо снятия судимости.

ТОРГОВЛЯ – коммерческая деятельность по купле и продаже товаров или услуг.

ТОРГ – вид торговых мероприятий, осуществляемых посредством конкретных процедур, таких как аукцион, тендер или конкурс, которые устанавливают обязательство продать товар или услугу покупателю, предложившему наивысшую цену.

САУДА-САТТЫҚТА САТУ – неғұрлым тиімді шарттарды ұсынатын қатысушыға мүлікті арнайы бәсекелестік рәсімдер (аукциондар, тендерлер, конкурстар) арқылы жария ету әдісі.

САУЫҚТЫРУ ЖӘРДЕМАҚЫСЫ – жұмыскерге немесе белгілі бір санаттағы азаматтардың (мемлекеттік қызметшілерге, зейнеткерлерге) денсаулығын қалпына келтіруге немесе нығайтуға жұмсалған шығындарын өтеуге берілетін ақшалай төлем, көбінесе жыл сайынғы еңбек демалысына шыққан кезде беріледі.

СӘЙКЕСТЕНДІРМЕ – қаржы және ақпарат ресурстарына рұқсат алатын субъектілердің (пайдаланушылардың, клиенттердің, қызметкерлердің) төлнұсқалығын тексеру үдерісі.

СӘЙКЕСТЕНДІРУ – жеке немесе заңды тұлғаның, объектінің немесе ақпараттың бірегейлігін анықтау және растау үдерісі.

СӘЙКЕСТІКТІ БАҚЫЛАУ – өнімнің, үдерістің немесе көрсетілетін қызметтің белгіленген талаптарға, стандарттарға немесе ережелерге сай келуін тексеру.

СЕНІМ БІЛДІРІЛГЕН АДАМ – 1. сенімхат негізінде басқа тұлғаның (сенім білдірушінің) атынан және соның мүддесі үшін әрекет етуге уәкілеттік берілген жеке немесе заңды тұлға; 2. борышкер банкрот деп танылған жағдайда, оның мүлкін басқару үшін сот немесе кредиторлар жиналысы тағайындайтын тәуелсіз тұлға.

ПРОДАЖА НА ТОРГАХ – способ публичной реализации имущества посредством специальных конкурентных процедур (аукционов, тендеров, конкурсов) участнику, предложившему наиболее выгодные условия.

ПОСОБИЕ НА ОЗДОРОВЛЕНИЕ – денежная выплата, предоставляемая работнику или определенной категории граждан (государственным служащим, пенсионерам) для покрытия убытков, связанных с укреплением или восстановлением здоровья, чаще всего при выходе в ежегодный трудовой отпуск.

АУТЕНТИФИКАЦИЯ – процесс проверки подлинности субъектов (пользователей, клиентов, сотрудников), получающих доступ к финансовым и информационным ресурсам.

ИДЕНТИФИКАЦИЯ – процесс определения и подтверждения уникальности физического или юридического лица, объекта или информации.

КОНТРОЛЬ НА СООТВЕТСТВИЕ – проверка соответствия продукта, процесса или услуги установленным требованиям, стандартам или правилам.

ДОВЕРЕННОЕ ЛИЦО – 1. физическое или юридическое лицо, уполномоченное действовать от имени и в интересах другого лица (доверителя) на основании доверенности; 2. в праве о банкротстве – независимое лицо, назначаемое судом или собранием кредиторов для управления имуществом должника.

СЕНІМГЕРЛІК БАСҚАРУ – мүліктің иесі өз мүлкінің басқару құқығын сенімгерлік басқарушыға белгілі бір уақытқа беретінін дәлелдейтін құқықтық қатынас.

СЕНІМГЕРЛІК БАСҚАРУШЫ – сенімгерлік басқару шартына сай мүлікті басқаратын жеке немесе заңды тұлға.

СЕНІМСІЗДІК БІЛДІРУ – өкілді орган тарапынан лауазымды адамға немесе мемлекеттік билік органына сенімсіздік білдіру нысаны, оның нәтижесінде қызметтен түсуі немесе өзге де саяси-құқықтық салдарлар туындауы мүмкін.

СКАНЕРЛЕУ – бейнені, құжатты немесе қандай да бір физикалық объектіні арнайы құрылғы – сканердің көмегімен цифрлық форматқа түрлендіру үдерісі.

СОТ ҚАДАҒАЛАУЫ – сот қателіктерін жою және заңдылықты қамтамасыз ету үшін жоғары тұрған соттардың заңды күшіне енген сот актілерін қайта қарау нысаны.

СОТ ТАЛҚЫСЫ – сот процесінің негізгі сатысы, сот бұл жағдайда тараптардың теңдігі мен бәсекелестігі негізінде істің мәні бойынша қарап, шешім шығарады.

СОТ ТӨРЕЛІГІ – соттың қылмыстық істерді, азаматтық дауларды және оның құзыретіне кіретін басқа да істерді қарау және шешу жөніндегі қызметі.

ДОВЕРИТЕЛЬНОЕ УПРАВЛЕНИЕ – правоотношение, при котором собственник имущества передает доверительному управляющему на определенный срок право управления своим имуществом.

ДОВЕРИТЕЛЬНЫЙ УПРАВЛЯЮЩИЙ – физическое или юридическое лицо, которое управляет имуществом в соответствии с договором доверительного управления.

ВОТУМ НЕДОВЕРИЯ – форма выражения недоверия должностному лицу или органу власти со стороны представительного органа, которая может повлечь отставку или иные политико-правовые последствия.

СКАНИРОВАНИЕ – процесс преобразования изображения, документа или физического объекта в цифровую форму с помощью специального устройства – сканера.

СУДЕБНЫЙ НАДЗОР – форма пересмотра вступивших в законную силу судебных актов вышестоящими судами в целях устранения судебных ошибок и обеспечения законности.

СУДЕБНОЕ РАЗБИРАТЕЛЬСТВО – основная стадия судебного процесса, в ходе которой суд рассматривает и разрешает дело по существу на основании состязательности и равноправия сторон.

ПРАВОСУДИЕ – деятельность суда по рассмотрению и разрешению дел о преступлениях, гражданских спорах и других дел, отнесенных к его компетенции.

СОТ ТӨРЕЛІГІ МҮДДЕСІНЕ ЗАЛАЛ КЕЛТІРУ – сот төрелігінің әділ және заңды жүзеге асырылуына әдейі кедергі келтіретін, сот жүйесінің беделіне немесе сот актілерінің заңдылығына күмән тудыратын әрекет не әрекетсіздік.

СОТ ҮКІМІ – қылмыстық іс бойынша бұрынғы барлық іс жүргізуді қорытындылайтын, заңды қолданудың ең маңызды актісі.

СОТ ШЕШІМІН ТҮСІНДІРУ – шешімнің мазмұнында нақты емес немесе түсініксіз айтылған жағдайды нақтылау мақсатында, оның түпкі мәнін өзгертпей, шығаратын сот ұйғарымы (анықтауы).

СОТ ШЫҒЫСТАРЫН МЕМЛЕКЕТКЕ ӨТЕУ – сот ісін қарауға байланысты туындаған шығыстарды жеке немесе заңды тұлғаның мемлекет бюджетіне қайтаруы.

СОТҚА ДЕЙІН ТЕРГЕП-ТЕКСЕРУ – уәкілетті органдардың (тергеуші, анықтаушы) қылмыс белгілерін анықтайтын, дәлелдемелер жинайтын, күдіктілерді анықтап, іс сотқа берілгенге дейін процеске қатысушылардың құқықтарын қорғайтын қылмыстық іс жүргізу кезеңі.

СОТҚА ДЕЙІНГІ ІСТІ ЖҮРГІЗЕТІН АДАМ – қылмыстық процесте сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын, заңмен уәкілеттік берілген лауазымды адам (тергеуші, анықтаушы, прокурор).

НАНЕСЕНИЕ УЩЕРБА ИНТЕРЕСАМ ПРАВОСУДИЯ – действие или бездействие, умышленно препятствующее справедливому и законному осуществлению правосудия, подрывающее авторитет судебной системы или вызывающее сомнение в законности судебных актов.

СУДЕБНЫЙ ПРИГОВОР – важнейший акт применения права, которым подводится итог всему предшествующему производству по уголовному делу.

РАЗЪЯСНЕНИЕ СУДЕБНОГО РЕШЕНИЯ – определение суда, выносимое с целью уточнения содержания неясно или неточно изложенных положений решения, без изменения его сути.

ВОЗМЕЩЕНИЕ ГОСУДАРСТВУ СУДЕБНЫХ РАСХОДОВ – возврат физическим или юридическим лицом в государственный бюджет расходов, возникших в связи с рассмотрением судебного дела.

ДОСУДЕБНОЕ РАССЛЕДОВАНИЕ – стадия уголовного процесса, в ходе которой уполномоченные органы (следователь, дознаватель) устанавливают наличие признаков преступления, собирают доказательства, устанавливают подозреваемых и обеспечивают защиту прав участников процесса до передачи дела в суд.

ЛИЦО, ОСУЩЕСТВЛЯЮЩЕЕ ДОСУДЕБНОЕ ПРОИЗВОДСТВО – должностное лицо, уполномоченное законом осуществлять досудебное расследование в уголовном процессе (следователь, дознаватель, прокурор).

СОТҚА ДЕЙІНГІ КІНӘРАТ-ТАЛАП

— дауды сотқа жеткізбей реттеу үшін бір тараптың екінші тарапқа қоятын жазбаша талабы.

СОТТЫЛЫҚТЫ ЖООУ — қылмыс-

тық жауапқа тартылғаннан кейін белгілі бір уақыт өткеннен соң адамды заңмен белгіленген тәртіппен сотталған адам мәртебесінен босату.

СОТТАН ТЫС САРАПТАМА — сот

талқысы шеңберінде қолданылмайтын, бірақ арнайы салалар бойынша сарапшылардың пікірін немесе қорытындыларын ұсынатын зерттеу немесе талдау жүргізу әдісі.

СОТТЫ ҚҰРМЕТТЕМЕУ — сотқа,

судьяға немесе сот үдерісіне қатысушы адамға қатысты әдепсіз, қорлайтын не тәртіпсіз әрекеттер жасау арқылы сот талқысының заңдылығын бұзу және сот абыройын төмендету.

СОТТЫҢ ШАҚЫРТУ ҚАҒАЗЫ

— сот отырысына қатысуы міндетті болатын азаматқа (жауапкерге, талап қоюшыға, куәға, сарапшыға және т.б.), оның өтетін күні, уақыты мен орны туралы ресми түрде хабарлау үшін жіберілетін құжат.

СӨЗБҮЙДАҒА САЛУ — қызметтік

міндеттерді орындау немесе құжаттарды карау кезінде негізсіз кешіктіру, рәсімдерді созу, төрешілдікке салынып баяулату.

ДОСУДЕБНАЯ ПРЕТЕНЗИЯ —

письменное требование одной стороны к другой, предъявляемое с целью урегулирования спора без обращения в суд.

ПОГАШЕНИЕ СУДИМОСТИ —

освобождение лица от статуса судимого в установленном законом порядке и по истечении определённого срока после привлечения к уголовной ответственности.

ВНЕСУДЕБНАЯ ЭКСПЕРТИЗА —

метод проведения исследования или анализа, не применяемый в рамках судебного разбирательства, но предоставляющий заключения или мнения специалистов по соответствующим отраслям.

НЕУВАЖЕНИЕ К СУДУ — соверше-

ние непристойных, оскорбительных или нарушающих порядок действий в отношении суда, судьи или участников судебного процесса, влекущих подрыв авторитета суда и нарушение законности судебного разбирательства.

СУДЕБНАЯ ПОВЕСТКА —

официальный документ, направляемый гражданину (ответчику, истцу, свидетелю, эксперту и др.), чье присутствие необходимо на судебном заседании, с целью уведомления о дате, времени и месте его проведения.

ПРОЯВЛЕНИЕ ВОЛОКИТЫ — не-

оправданные задержки в исполнении служебных обязанностей или рассмотрении документов, затянутость процедур и бюрократическая медлительность.

СӨЗ ЕРКІНДІГІ – әркімнің өз пікірін еркін білдіру, заңды жолмен акпарат іздеу, алу, тарату және беру құқығы.

СУ ҚОРҒАУ АЙМАҚТАРЫ МЕН ЖОЛАҚТАРЫ – су объектілеріне (өзендерге, көлдерге, теңіздерге, су қоймаларына) іргелес жатқан су ресурстарын қорғау мақсатында шаруашылық және өзге де қызметтің ерекше режімі орнатылған аумақтар.

СУБСИДИЯ – үкіметтің немесе басқа ұйымның жеке азаматтарды, ұйымдарды немесе тіпті экономикалық салаларды қолдау үшін беретін қаржылық көмегі.

СУБСИДИЯЛАУ – белгілі бір адамдарға, ұйымдарға немесе салаларға қаржылай қолдау көрсетуге бағытталған субсидияларды беру үдерісі.

СУБЪЕКТ – құқық қатынастарына қатысушы, яғни құқықтар мен міндеттердің иесі бола алатын жеке немесе заңды тұлға.

СУБЪЕКТИВТІК ҚҰҚЫҚ – адамның немесе ұйымның заңға сәйкес өз пікірін білдіру және әрекет ету мүмкіндігі.

СҰРАЛАТЫН БАҒА – биржада немесе биржадан тыс нарықта құнды қағаздар немесе тауар шикізаты өнімдерінің сатуға ұсынылатын бағасы.

СВОБОДА СЛОВА – право каждого свободно выражать свое мнение, искать, получать, распространять и передавать информацию законным способом.

ВОДООХРАННЫЕ ЗОНЫ И ПОЛОСЫ – территории, прилегающие к водным объектам (рекам, озёрам, морям, водохранилищам), на которых устанавливается особый режим хозяйственной и иной деятельности с целью охраны водных ресурсов.

СУБСИДИЯ – финансовая помощь, предоставляемая правительством или другой организацией для поддержки конкретных граждан, организаций или даже секторов экономики.

СУБСИДИРОВАНИЕ – процесс предоставления субсидий, направленный на финансовую поддержку определённых лиц, организаций или отраслей.

СУБЪЕКТ – участник правоотношений, то есть физическое или юридическое лицо, способное быть носителем прав и обязанностей.

СУБЪЕКТИВНОЕ ПРАВО – возможность человека или организации выражать свое мнение и совершать действия в соответствии с законом.

ЦЕНА ЗАПРАШИВАЕМАЯ – цена, по которой ценные бумаги или товарно сырьевая продукция предлагаются к продаже на бирже или на внебиржевом рынке.

СҰРАНЫМ ЖІБЕРУ – қандай да бір органға, мекемеге немесе жүйеге қажетті ақпаратты, құжатты немесе көрсетілетін қызметті алу үшін жіберілетін ресми сұраным.

СҰРАНЫС ИКЕМДІЛІГІ – белгілі бір факторлардың: баға, тұтынушының табысы, бәсекелес тауарлардың әсерінің, өзгеруіне байланысты сатып алушылардың сұраныс көлемінің қаншалықты қарқынды өзгеретінін көрсететін дәрежесі.

СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚТЫ АНЫҚТАУ – уәкілетті органдардың кінәліні жауапқа тарту және ұқсас қылмыстардың алдын алу мақсатында сыбайлас жемқорлық құқығын бұзу фактілерін және құқық бұзған адамдар мен болған мән-жайды анықтауға бағытталған қызметі.

СЫЙАҚЫ – орындалған жұмыс, көрсетілген қызмет немесе өзге әрекеттер үшін ақшалай немесе заттай төлем, сондай-ақ қарыздар, кредиттер, салымдар, сақтандыру немесе бағалы қағаздар бойынша төленген ақшалай кіріс.

СЫЙЛЫҚАҚЫ – жұмыскерді еңбек міндеттерін тиісті деңгейде орындағаны және жұмыстағы жоғары көрсеткіштері немесе өзге де ерекше еңбек жетістіктері үшін ынталандыру ретінде берілетін қосымша төлем.

СЫҢАРЖАҚТЫҚ – бір нәрсеге немесе біреуге қатысты объективті, көбінесе эмоционалды көзқарас, әділетсіз бағалау, ерекше ұнату немесе күмәнді көзқарас түрінде көрінеді.

НАПРАВЛЕНИЕ ЗАПРОСА – официальный запрос в какой-либо орган, учреждение или систему с целью получения необходимой информации, документа или услуги.

ЭЛАСТИЧНОСТЬ СПРОСА – степень интенсивности изменения количества покупательского спроса в ответ на изменение ряда факторов: цены, дохода потребителя, влияние товаров-конкурентов.

ВЫЯВЛЕНИЕ КОРРУПЦИИ – деятельность уполномоченных органов, направленная на обнаружение фактов коррупционных правонарушений, лиц, их совершивших, и обстоятельств совершения, в целях привлечения виновных к ответственности и предупреждения аналогичных преступлений

ВОЗНАГРАЖДЕНИЕ – денежная или натуральная выплата за выполненную работу, оказанную услугу или иные действия, а также денежный доход, выплачиваемый по займам, кредитам, вкладам, страхованию или ценным бумагам.

ПРЕМИЯ – дополнительная выплата, предоставляемая работнику в целях стимулирования за надлежащее исполнение трудовых обязанностей, высокие показатели в работе или иные особые трудовые достижения.

ПРЕДВЗЯТОСТЬ – необъективное, часто эмоциональное отношение к чему-либо или кому-либо, проявляющееся в несправедливой оценке, предпочтении или предубеждении.

СЫРТҚЫ БАЙҚАУ – ақпарат жинау және олардың жұмысын бағалау үшін ұйымдардың, органдар немесе адамдардың қызметін ресми шешім қабылдау өкілеттігінсіз байқау үдерісі.

СЫРТҚЫ БАҚЫЛАУ – тәуелсіз мемлекеттік органдар немесе ревизиялық комиссиялармен жүзеге асырылатын ұйымдардың, органдардың немесе адамдардың әрекеттерінің заңдылығын, мақсаттылығын және дұрыстығын тексеру үдерісі.

СЫРТҚЫ САУДА МӘМІЛЕСІ – тауарды, жұмысты, көрсетілетін қызмет пен зияткерлік меншікті экспорттау, импорттау немесе айырбастау (бартер) арқылы табыс табуды көздейтін коммерциялық сыртқы экономикалық қызмет түрі.

СЫРТТАЙ ШЕШІМГЕ ШАҒЫМДАНУ – соттың қабылдаған шешімін тараптардың бірінің қатысуынсыз, заңда белгіленген мерзім ішінде, шешімді сырттай жою өтініші немесе апелляциялық шағым арқылы даулау үдерісі.

СІЛТЕМЕ – акт мәтініндегі басқа нормативтік құқықтық актіні немесе оның құрылымдық бірлігін (бабы, тармағы, ережесіне) сілтеп көрсету.

ВНЕШНЕЕ НАБЛЮДЕНИЕ – процесс наблюдения за деятельностью органов, организаций или лиц с целью сбора информации и оценки их работы без официальных полномочий по принятию решений.

ВНЕШНИЙ КОНТРОЛЬ – процесс проверки законности, целесообразности и правильности действий органов, организаций или лиц, осуществляемый независимыми государственными органами или ревизионными комиссиями.

ВНЕШНЕТОРГОВАЯ СДЕЛКА – вид коммерческой внешнеэкономической деятельности, осуществляемой с целью получения дохода (прибыли) путем экспорта, импорта или обмена (бартера) товарами, работами, услугами и результатами интеллектуальной деятельности.

ОБЖАЛОВАНИЕ ЗАОЧНОГО РЕШЕНИЯ – процесс оспаривания решения суда, принятого без участия одной из сторон, путем подачи заявления об отмене заочного решения либо апелляционной жалобы в установленный законом срок.

ССЫЛКА – указание в тексте акта на другой нормативный правовой акт или его структурную единицу (статью, пункт, правило).

Тт

ТАБЫС – мемлекеттің, жеке азаматтың не заңды тұлғаның белгілі бір уақыт аралығында жүзеге асырылған қандай да бір қызметінің нәтижесінде алатын ақшалай қаражаты не материалдық құндылығы.

ЗАРАБОТОК – денежные средства или материальные ценности, получаемые государством, отдельным гражданином или юридическим лицом в результате какой-либо деятельности, осуществленной в течение определенного периода времени.

ТАБЫС САЛЫҒЫ — мемлекеттік, кооперативтік, қоғамдық және басқа кәсіпорындар мен ұйымдардан алатын жалақыдан және басқа да табыстан ұсталатын салық.

ТАБЫСЫ ТӨМЕН ОТБАСЫ — жан басына шаққандағы табысы заңда белгіленген ең төменгі күнкөріс деңгейінен төмен отбасы.

ТАЛАП — тараптың (адамның немесе органның) басқа тұлғадан заңда, шартта немесе өзге де құқықтық негізде көзделген міндеттерді орындауын талап ету құқығы.

ТАЛАП ЕТІП АЛДЫРТУ — құқықтар мен заңды мүдделерді қорғау үшін қажетті болған, басқа тұлғаның иелігіндегі мүлікті, құжаттарды немесе ақпаратты қайтару туралы заңды түрде ресімделген талабы.

ТАЛАПТЫ ҚАТАНДАТУ — белгіленген ережелерге, нормалар немесе міндеттемелерге қойылатын талаптарды күшейту.

ТАЛАПШАРТ — қандай да бір әрекеттің жүзеге асуына, нәтижеге жетуі немесе міндеттемені орындауға әсер ететін талап немесе мән-жай.

ТАЛАПШАРТЫ БАР ӨСИЕТ — мұрагердің өсиетте жазылған белгілі бір талапшарттың міндетті түрде орындауын көздейтін өсиетшінің (мұра қалдырушының) мұрагерлік өсиеті.

ПОДОХОДНЫЙ НАЛОГ — налог, удерживаемый с заработной платы и других доходов, полученных от государственных, кооперативных, общественных и других предприятий и организаций.

МАЛООБЕСПЕЧЕННАЯ СЕМЬЯ — семья, среднедушевой доход которой ниже установленного законом минимального социального стандарта.

ТРЕБОВАНИЕ — право стороны (лица или органа) требовать от другого лица исполнения обязанности, предусмотренной законом, договором или иным правовым основанием.

ИСТРЕБОВАНИЕ — юридически оформленное требование о возврате имущества, документов или информации, находящихся у другого лица и необходимых для защиты прав и законных интересов.

УЖЕСТОЧЕНИЕ ТРЕБОВАНИЯ — усиление требований, предъявляемых к установленным правилам, нормам или обязательствам.

УСЛОВИЕ — обстоятельство или требование, от которого зависит возможность совершения какого-либо действия, достижения результата, выполнения обязательства.

ЗАВЕЩАНИЕ С УСЛОВИЕМ — завещание, в котором завещатель ставит получение наследства в зависимость от выполнения наследником определенного условия.

ТАЛАПШАРТЫ ҚОЙЫЛҒАН ГРАНТТАР – донордың (грант беруші тарап) белгілі бір мақсаттарға немесе міндетті талапшарттарды орындауға бағыттайтын, арнайы мақсаттағы қаржыландыруды қарастыратын грант түрі.

ТАЛҚЫЛАП-ТАРАЗЫЛАУ – соттағы немесе уәкілетті органдағы қылмыстық, азаматтық, әкімшілік немесе өзге де істің мән-жайын анықтауға, дәлелдемелерді зерттеуге және қорытынды шешім шығаруға бағытталған қарау және шешу үдерісі.

ТАНЫМАЛ ЕТУ – кең жұртшылықтың назарын аудару мақсатында мәліметті, білімді немесе идеяларды қарапайым әрі түсінікті түрде тарату үдерісі.

ТАНДАУШЫ – басқа сайлаушылар тандаған және олардың атынан дауыс беретін адам.

ТАПСЫРЫС-ЖҮКТЕЛІМ – тараптар арасында белгілі бір жұмыстарды орындау не қызметтерді көрсету кезінде келісім немесе шарт нысаны ретінде жасалатын, азаматтық-құқықтық сипаттағы құжаттың түрі.

ТАРАПТАРДЫҢ СОТ ШЫҒЫСТАРЫН ӨТЕУІ – процеске қатысушы тараптардың істі қарауға байланысты жұмсалған сот шығыстарын өтеуі.

СВЯЗАННЫЕ ГРАНТЫ – вид гранта, предусматривающий целевое финансирование, которое донор (сторона, предоставляющая грант) направляет на достижение определенных целей или выполнение обязательных условий.

РАЗБИРАТЕЛЬСТВО – процесс рассмотрения и разрешения уголовного, гражданского, административного или другого дела в суде или уполномоченном органе, в ходе которого выясняются обстоятельства дела, исследуются доказательства и выносятся итоговое решение.

ПОПУЛЯРИЗАЦИЯ – распространение сведений, знаний или идей в упрощенной и доступной форме для привлечения внимания широкой общественности.

ВЫБОРЩИК – лицо, избранное другими избирателями, чтобы голосовать от их имени.

ЗАКАЗ-НАРЯД – разновидность гражданско-правового документа, который представляет собой одну из форм соглашения или договора между сторонами и составляется при выполнении каких-либо работ или оказании услуг.

ВОЗМЕЩЕНИЕ СТОРОНАМИ СУДЕБНЫХ РАСХОДОВ – оплата судебных расходов, возникших в связи с рассмотрением дела, сторонами-участниками процесса.

ТАРАТУ, ЖОЮ – кәсіпорындардың таратылуы немесе ұйымдардың жабылуы не болмаса қандай да бір жүйенің, заңды тұлғаның қызметін толық тоқтату үдерісі.

***Ескертпе.** «Жою» сөзі мәнмәтін-ге қарай орыс тіліне «ликвидация, устранение, удаление, аннулирование» болып аударылады.*

ТАРТУ – жеке немесе заңды тұлғаларды белгілі бір қызметке, үдерістерге немесе іс-шараларға қатыстырып, оларды тартуға бағыттайтын әрекеттер жиынтығы.

ТАСЫМАЛДАУ – бағажды, жүктерді, жүк-бағажды жөнелту пунктінен межелі пунктіне апару мақсатында орындалатын тасымалдаушының, магистралдық теміржол желісі операторының, локомотивтік тартқыш операторының өзара байланысты әрекеттер жиынтығы.

ТАТУЛАСТЫРУ РӘСІМДЕРІ – тараптардың арасындағы дауды өзара келісімге келу жолымен сотқа дейін немесе соттың талқылап-таразылауы барысында реттеуге бағытталған шаралар жүйесі.

ТАТУЛАСУ КЕЛІСІМІ – азаматтық, еңбек немесе басқа да құқықтық қатынастар субъектілері арасындағы дауды немесе талаптарды ерікті түрде реттеу келісімі.

ЛИКВИДАЦИЯ – процесс ликвидации предприятий или закрытия организаций, либо полное прекращение деятельности какой-либо системы или юридического лица.

***Примечание.** Слово «жою» переводится на русский язык как «устранение, удаление, ликвидация, аннулирование» в зависимости от контекста.*

ВОВЛЕЧЕНИЕ, ВОВЛЕЧЕННОСТЬ – совокупность действий, направленных на привлечение физических или юридических лиц к участию в определённой деятельности, процессах или мероприятиях.

ПЕРЕВОЗКА – совокупность взаимосвязанных действий перевозчика, оператора магистральной железнодорожной сети, оператора локомотивной тяги, выполняемых с целью перевозки багажа, грузов, грузобагажа из пункта отправления в пункт назначения.

ПРИМИРИТЕЛЬНЫЕ ПРОЦЕДУРЫ – система мероприятий, направленных на урегулирование спора между сторонами путем достижения взаимного согласия до суда либо в ходе судебного разбирательства.

МИРОВОЕ СОГЛАШЕНИЕ – соглашение о добровольном урегулировании спора или претензий между субъектами гражданских, трудовых или иных правоотношений.

ТАУАР АЙНАЛЫМЫНЫҢ ҚҰҚЫҚ-ТЫҚ НЕГІЗДЕРІ – ішкі және сыртқы нарықтарда тауарлардың сатып алу-сату, жеткізу және айналымы тәртібін, сондай-ақ тауар қатынастарын жасайтын тұлғалардың құқықтарын қорғауды реттейтін заңдар мен нормативтік актілер жиынтығы.

ТАУАР БЕЛГІСІН ТІРКЕУ – уәкілетті мемлекеттік органның тауар белгісін (ауызша, бейнелеу және басқа да) пайдалануға қатысты айрықша құқық беретін, өтінішті қабылдап, сараптама жүргізетін, нәтижесінде куәлік беру немесе тіркеу туралы шешім шығарып, субъектіні мемлекеттік тізілімге енгізетін ресми рәсімі.

ТАУАР БЕЛГІСІНІҢ КУӘЛІГІ – тауар белгісінің тіркелгендігін куәландыратын және иесінің белгілі бір тауарлар мен көрсетілетін қызметтерге осы таңбаны пайдалануға айрықша құқығын растайтын ресми құжат.

ТАУАР ЖОҒАЛТЫМЫН ЕСЕПТЕН ШЫҒАРУ АКТІСІ – ұйымның балансына тіркелген, бірақ белгілі бір себептермен (жарамдылық мерзімі өтуі, бүлінуі, бұзылуы, сапасына сәйкес келмеуі немесе пайдалану мүмкіндігінің болмауы) жарамсыз болған тауарларды есептен шығару үшін ресімделетін ресми бухгалтерлік құжат.

ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ТОВАРООБОРОТА – совокупность законов и нормативных актов, регулирующих порядок купли-продажи, поставки и оборота товаров на внутреннем и внешнем рынках, а также защиту прав участников товарных отношений.

РЕГИСТРАЦИЯ ТОВАРНОГО ЗНАКА – официальная процедура предоставления исключительного права на обозначение (словесное, изобразительное и другие), при которой уполномоченный государственный орган рассматривает заявку и после успешной экспертизы выдает свидетельство или решение о регистрации, подтверждающее внесение субъекта в государственный реестр.

СВИДЕТЕЛЬСТВО НА ТОВАРНЫЙ ЗНАК – официальный документ, удостоверяющий регистрацию товарного знака и подтверждающий исключительное право его владельца на использование этого знака в отношении определённых товаров или услуг.

АКТ СПИСАНИЯ ТОВАРНЫХ ПОТЕРЬ – официальный бухгалтерский документ, оформляемый для списания с баланса организации товаров, признанных непригодными по определённым причинам (истечение срока годности, повреждение, порча, несоответствие качеству или невозможность использования).

ТАУАР КРЕДИТІ – несие түрі, бұл жағдайда жеткізуші сатып алушыға тауарларды белгілі бір мерзімге және белгіленген талапшарттар негізінде қарызға береді.

ТАУАР ҚҰНЫНЫҢ ЖОҒАЛУ ШАМАСЫ – белгілі бір мән-жайдың нәтижесінде (зақымдану, табиғи кему, бүліну, жарамсыздық, моральдық тозу) қалыптасқан тауардың бастапқы (нарықтағы немесе баланстық) және ағымдағы құны арасындағы айырмашылық.

ТАУАР САТЫПАЛЫМЫ – қажетті затты (тауарды) белгілі бір ақшалай сомаға сатып алу үдерісі.

ТАУАР ШЫҒАРЫЛЫМЫ – есептік кезең ішінде ұлттық экономиканың субъектілері өндірген, сатуға, тұтынуға немесе кейіннен өндіріс үдерісіне пайдалануға арналған өнімдер мен көрсетілген қызметтердің көлемі.

ТАУАРДЫҢ КЕДЕНДІК ҚҰНЫ – кедендік баж, салық және басқа да кеден төлемдерін есептеу үшін қолданылатын тауардың құны.

ТАУАРТАНУ САРАПТАМАСЫ – құқық, сауда немесе тұтынуға қатысты дауларды шешу мақсатында тауарлардың сапасын, төлнұсқалығын, құнын және өзге де сипаттамаларын анықтайтын сараптамалық зерттеу.

ТОВАРНЫЙ КРЕДИТ – вид кредита, при котором поставщик передаёт покупателю товары в долг на определённый срок и на установленных условиях.

ВЕЛИЧИНА УТРАТЫ ТОВАРНОЙ СТОИМОСТИ – разница между первоначальной (рыночной или балансовой) стоимостью товара и его текущей стоимостью, сформировавшейся в результате определённых обстоятельств (повреждение, естественная убыль, порча, непригодность, моральный износ).

ЗАКУП ТОВАРА – процесс приобретения необходимой вещи (товара) за определённую денежную сумму.

ТОВАРНЫЙ ВЫПУСК – объём продукции и оказанных услуг, произведённых субъектами национальной экономики за отчётный период, предназначенный для продажи, потребления или использования в дальнейшем производственном процессе.

ТАМОЖЕННАЯ СТОИМОСТЬ ТОВАРА – стоимость товара, используемая для исчисления таможенных пошлин, налогов и иных таможенных платежей.

ТОВАРОВЕДЧЕСКАЯ ЭКСПЕРТИЗА – экспертное исследование, устанавливающее качество, подлинность, стоимость и иные характеристики товара в целях разрешения правовых, торговых или потребительских споров.

ТӘЖІРИБЕ АЛМАСУ – ұйымдар, мекемелер немесе жеке адамдар арасында білім, білік, дағды, кәсіби тәжірибе және ақпарат алмасу үдерісі.

ТӘРКІЛЕНБЕЙТІН ПАЙ ЖАРНАЛАРЫ – сот шешімімен немесе мемлекеттік органның талабымен алып қоюға болмайтын, азаматтың немесе ұйымның жарғылық капиталға, кооператив немесе серіктестікке қосқан, тәркілеуге жатпайтын үлесі (пайы).

ТӘРТІП БҰЗУ – жұмыскердің немесе азаматтың өзіне жүктелген міндеттерін, ішкі еңбек тәртібін, лауазымдық нұсқаулықтарын не болмаса жалпы қабылданған құқықтық және әлеуметтік нормаларды бұзу фактісі.

ТӘРТІПТІК ЖАЗАЛАУ – жұмыс берушінің жұмыскерге еңбек тәртібін бұзғаны үшін жауапқа тартатын шарасы.

ТӘРТІПТІК ЖАУАПТЫЛЫҚ – жұмыскердің кінәсінан жүктелген еңбек міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін жұмыс берушінің жұмыскерге тиісті негіздемеге сәйкес ескерту, сөгіс, жұмыстан босату түрінде қолданатын тәртіптік жазалары.

ТӘРТІПТІК ТЕРІС ҚЫЛЫҚ – жұмыскердің немесе басқа да субъектінің еңбек тәртібін, қызметтік ережелерді немесе басқа да ішкі нормаларды бұзуы.

ОБМЕН ОПЫТА – процесс передачи и получения знаний, умений, навыков, профессиональной практики и информации между организациями, учреждениями или отдельными лицами.

ПАЕВЫЕ ВЗНОСЫ, НЕ ПОДЛЕЖАЩИЕ КОНФИСКАЦИИ – доля (пай), внесенные гражданином или организацией в уставный капитал, кооператив или товарищество, которая не подлежит конфискации, то есть не может быть изъята по решению суда или по требованию государственного органа.

НАРУШЕНИЕ ПОРЯДКА – факт несоблюдения работником или гражданином возложенных на него обязанностей, внутреннего трудового распорядка, должностных инструкций либо общепринятых правовых и социальных норм.

ДИСЦИПЛИНАРНОЕ ВЗЫСКАНИЕ – мера, посредством которой работодатель привлекает работника к ответственности за нарушение трудовой дисциплины.

ДИСЦИПЛИНАРНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ – дисциплинарные взыскания со стороны работодателя в отношении работника за неисполнение или ненадлежащее исполнение работником по его вине возложенных на него трудовых обязанностей: замечание, выговор, увольнение по соответствующим основаниям.

ДИСЦИПЛИНАРНЫЙ ПРОСТУПОК – нарушение работником или иным субъектом трудовой дисциплины, служебных правил или других внутренних норм.

ТӘУЕКЕЛ СЫЙАҚЫСЫ – кәсіпкердің немесе инвестордың ықтимал шығындарға не тұрақсыздыққа қарамастан, инвестициялау қатерін қабылдағаны үшін алатын қосымша табысы.

ТӘУЕКЕЛ-АППЕТИТ – субъектінің (жеке немесе заңды тұлға) алдына қойған мақсатына жету үшін белгілі бір тәуекелге бару дайындығы деңгейінің көрсеткіші.

ТӘУЕКЕЛ, ҚАТЕР – белгілі бір қызмет немесе шешім қабылдау нәтижесінде жағымсыз салдардың, шығынның немесе күтпеген мән-жайлардың туындау ықтималдығын білдіретін ұғым.

***Ескертпе.** Мәнмәтінге қарай «тәуекел» сөзі де «қатер» сөзі де қолданыла береді. Мысалы, өрттің қатері жоғары (риск возникновения пожара высок), тәуекелдің ауысуы (переход рисков).*

ТӘУЕКЕЛДІҢ АУЫСУЫ – тауарлардың жоғалу немесе бүліну қаупінің сатушыдан сатып алушыға ауысуын көздейтін талапшарт.

ТЕКСЕРІС – жеке немесе заңды тұлғаның қызметінде заңнама талаптарының сақталуын, сондай-ақ қойылған міндеттердің орындалуын анықтау үшін мемлекеттік органның немесе уәкілетті адамның жүргізетін іс-шарасы.

ТЕЛНҮСҚА – түпнұсқа құжатпен бірдей заңи күші бар және оның мазмұнын толық қайталайтын көшірмесі.

ВОЗНАГРАЖДЕНИЕ ЗА РИСК – дополнительный доход, который получает предприниматель или инвестор за принятие на себя риска инвестирования, несмотря на возможные убытки и нестабильность.

РИСК-АППЕТИТ – показатель степени готовности субъекта (физического или юридического лица) принимать определённый уровень риска ради достижения поставленных целей.

РИСК – вероятность возникновения неблагоприятных последствий, убытков или непредвиденных обстоятельств в результате осуществления определённой деятельности или принятия решения.

***Примечание.** В зависимости от контекста употребляются как слово «тәуекел», так и слово «қатер». Например, риск возникновения пожара высок (өрттің қатері жоғары), переход рисков (тәуекелдің ауысуы).*

ПЕРЕХОД РИСКОВ – условие поставки, предусматривающее момент, с которого риск утраты или повреждения товаров переходит от продавца к покупателю.

ПРОВЕРКА – мероприятие, проводимое государственным органом или уполномоченным лицом с целью установления соблюдения требований законодательства в деятельности физического или юридического лица, а также выполнения поставленных задач.

ДУБЛИКАТ – копия, имеющая такую же юридическую силу, как и оригинальный документ, и полностью воспроизводящая его содержание.

ТЕҢ АВТОР – шығарманы, ғылыми еңбекті, өнертабыс не өзге де зияткерлік меншік объектісін басқа автормен бірлесе дайындаған адам.

ТЕҢМӘНДЕС ЖҰМЫС – біліктілік деңгейі, орындалатын еңбек функцияларының күрделілігі, еңбек жағдайлары және жалақы мөлшері бойынша жұмыскердің бұрынғы жұмысына сәйкес келетін жұмыс немесе лауазым.

ТЕҢМӘНДЕС ЛАУАЗЫМ – негізгі сипаттамалары бойынша (лауазымдық міндеттері, біліктілікке қойылатын талаптар, жауапкершілік деңгейі және бағыныстылығы) жұмыскердің бұрынғы лауазымымен салыстыруға болатын лауазым.

ТЕРГЕУДЕ БОЛУ – алдын ала тергеу немесе анықтап-білу органының тексеру жүргізу себебін туындататын қылмыс белгілерінің жиынтығы.

ТЕРГЕУШІ ВЕРСИЯСЫ – нақты қылмысты тергеп-тексеру үшін маңызды болып саналатын, жеке фактіге немесе фактілер тобына қатысты тергеушінің негізделген болжамы.

ТЕРІС ҚЫЛЫҚ – қоғамдық тәртіпке немесе заңға қайшы келетін, бірақ қылмысқа жатпайтын әрекет.

ТИІМДІ ДАЯРЛЫҚ – белгілі бір мақсатты орындау үшін ресурстарды (уақыт, күш, каражат) ұтымды пайдаланып, жоғары нәтижелерге жетуге бағытталған үдеріс.

СОАВТОР – лицо, создавшее произведение, научный труд, изобретение или иной объект интеллектуальной собственности совместно с другими авторами.

РАВНОЗНАЧНАЯ РАБОТА – работа или должность, которая соответствует прежней работе работника по уровню квалификации, сложности выполняемых трудовых функций, условиям труда и размеру заработной платы.

РАВНОЗНАЧНАЯ ДОЛЖНОСТЬ – должность, которая по своим основным характеристикам (должностные обязанности, требования к квалификации, уровень ответственности и подчиненность) сопоставима с прежней должностью работника.

ПОДСЛЕДСТВЕННОСТЬ – совокупность признаков преступления, которая обуславливает расследование его органом предварительного следствия или дознания.

ВЕРСИЯ СЛЕДОВАТЕЛЯ – обоснованное предположение следателя относительно отдельного факта или группы фактов, имеющих значение для расследования конкретного преступления.

ПРОСТУПОК – действие, противоречащее общественному порядку или закону, но не являющееся преступлением.

ЭФФЕКТИВНАЯ ПОДГОТОВКА – процесс, направленный на достижение высоких результатов при наиболее оптимальном использовании ресурсов (времени, усилий, средств) для выполнения определенной цели.

ТОҚТАМ САЛУ — мүлікті сатуға, айырбастауға немесе өзге де операцияларға тыйым сала отырып, оны иелену құқығын шектеу.

***Ескертпе.** «Арест» сөзі қазақ тіліне мүлікке қатысты «тоқтам салу», ал адамға қатысты «қамақ, қамау» болып аударылады.*

ТӨЛЕМ — ақшалай міндеттемені орындау үшін жасалатын ақша аударымы.

ТӨЛЕМ — еңбек шартына, әлеуметтік қамсыздандыруға немесе өзге де заңды негіздерге сәйкес төленетін ақшалай қаражат.

ТӨЛЕМ ҚАБІЛЕТСІЗДІГІ — борышкердің ақшалай міндеттемелерін және ақшалай сипаттағы өзге де талаптарын толық көлемде орындай алмау қабілеті.

ТӨЛЕМ ҚАБІЛЕТТІК — борышкердің кредиторлар алдындағы ақшалай міндеттемелерін және өзге де мүліктік сипаттағы талаптарын толық көлемде және белгіленген мерзімде орындау қабілеті.

ТӨЛЕМГЕ ҚАТЫСУШЫЛАР — ақшалай аударымдарды жүзеге асыру үдерісіне тікелей қатысатын адамдар немесе ұйымдар (төлеуші, алушы, банк).

ТӨЛЕМДІ БАҒЫТТАУ — ақшалай қаражатты аудару кезінде төлемнің нақты алушысын (төлем мақсатын) көрсету.

ТӨЛНҰСҚА — құжаттың өзі, түпкі мазмұны мен ресмилігін растайтын, оның алғашқы данасы.

НАЛОЖЕНИЕ АРЕСТА — ограничение права владения имуществом путем запрета на его продажу, обмен или иные операции.

***Примечание.** Слово «арест» на казахский язык переводится в отношении имущества как «тоқтам салу», а в отношении лица как «қамақ, қамау».*

ПЛАТЕЖ — денежный перевод, осуществляемый с целью исполнения денежного обязательства.

ВЫПЛАТА — перечисление денежных средств по трудовому договору, социальному обеспечению или иным законным основаниям.

НЕПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТЬ — неспособность должника в полном объеме выполнить денежные обязательства и иные требования денежного характера.

ПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТЬ — способность должника в полном объеме и в установленный срок исполнять денежные обязательства и иные требования имущественного характера перед кредиторами.

УЧАСТНИКИ ПЛАТЕЖА — лица или организации, непосредственно участвующие в процессе осуществления денежных переводов (плательщик, получатель, банк).

АДРЕСАЦИЯ ПЛАТЕЖА — указание точного получателя платежа (или назначение платежа) в процессе перевода денежных средств.

ПОДЛИННИК — сам документ, его первый экземпляр, подтверждающий изначальное содержание и официальность.

ТӨМЕНДЕ САНАМАЛАНҒАН ТӘСІЛДЕР – мәтінде әрі қарай тізімделетін немесе баяндалатын әдістер, жолдар немесе тетіктері.

ТӨРЕЛІК – азаматтық-құқықтық, шаруашылық және өзге де экономикалық дауларды тараптардың келісімі бойынша тәуелсіз төрешілердің (аралық сот) қарауына беру арқылы шешу тәсілі.

ТӨРЕЛІК КЕЛІСІМ – тараптардың өзара арасында туындаған немесе туындауы мүмкін дауларды төрелік сотта қарауға олардың келіскенін растайтын жазбаша шарт.

ТӨРЕЛІК СОТ – азаматтық-құқықтық дауларды тараптардың келісімі бойынша қарайтын және шешетін орган.

ТӨРЕЛІК ТАЛҚЫЛАП-ТАРАЗЫЛАУ – азаматтық-құқықтық дауды мемлекеттік соттар жүйесінен тыс шешу тәсілі, бұл жағдайда тараптар шешімі олар үшін міндетті болатын тәуелсіз арбитрді (немесе бірнеше арбитрді) таңдайды.

ТӨРЕЛІК ШЫҒЫС – төрелік сотта дауды қарауға байланысты туындайтын шығыстар.

ТӨРЕШІЛДІК – ресми ережелерді басшылыққа алатын, қызметкерлер басшыларға қатаң бағынатын, міндеттері нақты бөлінген және артық қағазбастылық бар мемлекетті немесе ұйымды басқару жүйесі.

НИЖЕПЕРЕЧИСЛЕННЫЕ СПОСОБЫ – методы, пути или механизмы, которые будут перечислены или описаны далее в тексте.

АРБИТРАЖ – способ разрешения гражданско-правовых, хозяйственных и иных экономических споров путем передачи их на рассмотрение независимым арбитрам (третейским судьям) по соглашению сторон.

АРБИТРАЖНОЕ СОГЛАШЕНИЕ – письменный договор, подтверждающий согласие сторон на рассмотрение возникших или могущих возникнуть между ними споров в арбитражном суде.

АРБИТРАЖНЫЙ СУД – орган, который рассматривает и разрешает гражданско-правовые споры по соглашению сторон.

АРБИТРАЖНОЕ РАЗБИРАТЕЛЬСТВО – способ разрешения гражданско-правовых споров вне системы государственных судов, при котором стороны избирают независимого арбитра (или нескольких арбитров), чье решение является для них обязательным.

АРБИТРАЖНЫЙ РАСХОД – расходы, возникающие в связи с рассмотрением спора в арбитражном суде.

БЮРОКРАТИЯ – система управления государством или организацией, где руководствуются формальными правилами, сотрудники строго подчиняются начальству, обязанности четко распределены и присутствует излишняя бумажная волокита.

ТӨРЕШІЛДІК КӨРІНІСІ – мемлекеттік органдардың немесе ірі ұйымдардың қызметіндегі мәселелердің шешімін шамадан тыс күрделендіру, созу және ресмилендіру.

ТӨТЕНШЕ ЖАҒДАЙ – сыртқы немесе ішкі қауіп-қатерден қорғану және қоғамдық тәртіпті сақтау үшін елде немесе оның жеке аймақтарында енгізілген, мемлекеттік органдар мен әкімшіліктердің, кәсіпорындардың, мекемелер мен ұйымдар қызметінің ерекше құқықтық режімі.

ТӨТЕНШЕ ЖАҒДАЯТТЫҢ САЛДАРЛАРЫ – табиғи апаттар, техногендік авариялар, эпидемиялар немесе басқа да төтенше оқиғалар нәтижесінен туындайтын теріс өзгерістер, залалдар немесе бұзылулар.

ТӨТЕНШЕ ЖАРНАЛАР – ерекше жағдайларда күтпеген немесе төтенше шығыстарды (қажеттіліктерді) қаржыландыру үшін жиналатын қосымша міндетті ақшалай жарналар.

ТРАНЗАКЦИЯЛЫҚ КӨРСЕТІЛЕТІН ҚЫЗМЕТ – электрондық цифрлық қолтаңбаны пайдалана отырып, өзара ақпарат алмасуды талап ететін, пайдаланушыларға электрондық ақпараттық ресурстарды ұсыну үшін көрсетілетін қызмет.

ТРАНСШЕКАРАЛЫҚ ТАСЫМАЛ ЖӘНЕ АУЛАҚТАТУ – тауарларды, материалдарды немесе қалдықтарды бір елдің аумағынан басқа елдің аумағына тасымалдау және оларды сол жерде жою немесе орналастыру.

ПРОЯВЛЕНИЕ БЮРОКРАТИЗМА – чрезмерное усложнение, затягивание и формализация решения вопросов в деятельности государственных органов или крупных организаций.

ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПОЛОЖЕНИЕ – особый правовой режим деятельности органов государственной власти и управления, предприятий, учреждений и организаций, вводимый в стране или отдельных её районах для защиты от внешней или внутренней угрозы, поддержания общественного порядка.

ПОСЛЕДСТВИЯ ЧРЕЗВЫЧАЙНЫХ СИТУАЦИЙ – негативные изменения, ущерб или разрушения, которые возникают в результате природных катастроф, техногенных аварий, эпидемий или иных чрезвычайных событий.

ЧРЕЗВЫЧАЙНЫЕ ВЗНОСЫ – дополнительные обязательные денежные отчисления, взимаемые для финансирования непредвиденных или экстренных расходов (потребностей) в особых случаях.

ТРАНЗАКЦИОННАЯ УСЛУГА – услуга по предоставлению пользователям электронных информационных ресурсов, требующая взаимного обмена информацией с применением электронной цифровой подписи.

ТРАНСГРАНИЧНАЯ ПЕРЕВОЗКА И УДАЛЕНИЕ – транспортировка товаров, материалов или отходов с территории одной страны на территорию другой страны с последующим их уничтожением или размещением там.

ТУУ ТУРАЛЫ КУӘЛІК – жеке тұлғаның жеке басын куәландыратын, оның туу фактісінің мемлекетте тіркелгенін куәландыратын құжат.

ТУЫНДЫ АКТІЛЕР – негізгі құқық құжаттарының (заңдардың, кодекстердің) нормаларын нақтылайтын, дамытатын немесе толықтыратын, сондай-ақ олардың орындалуын реттейтін қосымша құқықтық актілер.

ТҰЖЫРЫМ – жинақталған ақпаратты талдау, аргументтерді салыстыру және логикалық ой қорыту негізінде жасалатын, қарастырылып отырған мәселенің нақты және негізделген пікірі немесе шешімі.

ТҰЖЫРЫМДАМА – тиісті мемлекеттік саясатты негіздейтін және оны іске асырудың негізгі қағидаттары мен тәсілдері енгізілген белгілі бір аяны, саланы (салаларды) дамытудың пайымын көрсететін құжат.

ТҰРАҚТЫЛЫҚ – объектінің немесе жүйенің ұзақ уақыт бойы өзгеріссіз, тұрақтылық жай-күйі.

ТҰРҒЫН АУДАНЫ – тұрғын орынжайдың (пәтердің немесе үйдің) жалпы алаңының бір бөлігі болып табылатын, шаршы метрмен өлшенетін, тұрғын бөлмелердің (жатынүй, қонақбөлме, бала бөлмесі, жұмыс кабинеті және т.б.) жиынтық ауданы.

ТҰРҒЫН ҮЙ – адамдардың тұрақты тұруына арналған, тұрғын және қосалқы орынжайларды қамтитын күрделі ғимарат.

СВИДЕТЕЛЬСТВО О РОЖДЕНИИ

– документ, удостоверяющий личность физического лица, свидетельствующий о государственной регистрации факта его рождения.

ПРОИЗВОДНЫЕ АКТЫ – дополнительные правовые акты, уточняющие, развивающие или дополняющие нормы основных правовых документов (законов, кодексов), а также регулирующие их исполнение.

ВЫВОД – конкретное и обоснованное мнение или решение по рассматриваемому вопросу, сформированное на основе анализа собранной информации, сопоставления аргументов и логического умозаключения.

КОНЦЕПЦИЯ – документ, отражающий видение развития определенной сферы или отрасли (отраслей), обосновывающий соответствующую государственную политику и включающий основные принципы и подходы к ее реализации

СТАБИЛЬНОСТЬ – состояние стабильности объекта или системы, остающееся неизменным в течение длительного времени.

ЖИЛАЯ ПЛОЩАДЬ – часть общей площади жилого помещения (квартиры или дома), представляющая собой сумму площадей жилых комнат (спальни, гостиные, детской, кабинета и т.п.), выраженная в квадратных метрах.

ЖИЛОЙ ДОМ – капитальное здание, предназначенное для постоянного проживания людей, включающее жилые и вспомогательные помещения.

ТҰРҒЫНДАРДЫҢ ТІРШІЛІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ – төтенше жағдаяттар аймақтарында, эвакуациялау маршруттарында және эвакуацияланғандарды орналастыру орындарында адамдардың өмірін сақтау және денсаулығын демеу үшін ең қажетті жағдайды жасауға және қолдауға бағытталған, уақыт, ресурстар және өткізу орындары өзара байланысты болатын, азаматтық қорғаудың күштері және құралдарымен жүзеге асырылатын іс-шаралар жиынтығы.

ТҰРҒЫНЖАЙ – тұрақты тұруға арналған және соған пайдаланылатын, белгіленген құрылыс, санитариялық, экологиялық, өртке қарсы және басқа да міндетті нормалар мен қағидаларға сай келетін жеке тұрғын үй бірлігі (жеке тұрғын үй, пәтер, жатақханадағы бөлме, модульдік (мобилді) тұрғын үй).

ТҰРҒЫНЖАЙ ҚҰРЫЛЫСЫНА ҮЛЕСТІК ҚАТЫСУ – тараптардың тұрғын үй құрылысына үлестік қатысу шартына негізделген қатынастары.

ТҰРҒЫНЖАЙҒА ҚОЛ СУҚПАУ ҚҰҚЫҒЫ – тұрғындардың келісімінсіз немесе заңды сот шешімінсіз тұрғын үйге заңсыз кіруге, қарауға немесе тінтуге жол бермейтін, сондай-ақ жеке өмірі мен жеке қауіпсіздігін қорғауға кепілдік беретін, азаматтың конституциялық құқығы.

ТҰРҒЫНЖАЙДЫ ЖАЛДАУ (ҚОСЫМША ЖАЛДАУ) ШАРТЫ – қосымша жалдаушы тұрғынжайды не оның бір бөлігін ақы төлеп пайдалану құқығын алатын тараптар шарты.

ЖИЗНЕОБЕСПЕЧЕНИЕ ГРАЖДАНСКОГО НАСЕЛЕНИЯ – совокупность взаимосвязанных по времени, ресурсам и месту проведения силами и средствами гражданской защиты мероприятий, направленных на создание и поддержание условий, минимально необходимых для сохранения жизни и поддержания здоровья людей в зонах чрезвычайных ситуаций, на маршрутах эвакуации и в местах размещения эвакуируемых.

ЖИЛИЩЕ – отдельная жилиая единица (индивидуальный жилой дом, квартира, комната в общежитии, модульный (мобильный) жилой дом), предназначенная и используемая для постоянного проживания, отвечающая установленным строительным, санитарным, экологическим, противопожарным и другим обязательным нормам и правилам.

ДОЛЕВОЕ УЧАСТИЕ В ЖИЛИЩНОМ СТРОИТЕЛЬСТВЕ – отношения сторон, основанные на договоре о долевом участии в жилищном строительстве.

ПРАВО НА НЕПРИКОСНОВЕННОСТЬ ЖИЛИЩА – конституционное право гражданина, гарантирующее защиту жилища от незаконного проникновения, осмотра или обыска без согласия проживающих или без законного судебного решения, а также охрану частной жизни и личной безопасности.

ДОГОВОРА НАЙМА (ПОДНАЙМА) ЖИЛИЩА – договор сторон, в соответствии с которым поднайматель получает право пользования жилищем либо его частью за плату.

ТҰРҒЫНЖАЙДЫ КҮТІП-ҰСТАУ ШЫҒЫСЫ – заңнамада белгіленген тәртіпке сәйкес кондоминиум объектісінің ортақ мүлкін басқару және күтіп-ұстау үшін, жиналыс шешімімен бекіткен пәтерлер мен тұруға арналмаған орынжайлар иелерінің міндетті ай сайынғы жарналары.

ТҰРМЫС МЕРДІГЕРЛІГІ – тапсырыс берушінің тұрмыстық немесе жеке қажеттіліктерін қанағаттандыру мақсатында мердігер белгілі бір жұмысты орындауға және оны белгіленген мерзімде тапсыруға міндеттенетін, ал тапсырыс беруші жұмыстың нәтижесін қабылдап, оған ақы төлеуге міндеттенетін азаматтық-құқықтық шарт түрі.

ТҰРМЫСТАҒЫ ЗОРЛЫҚ-ЗОМБЫЛЫҚ – отбасы-тұрмыстық қарым-қатынаста бір адамның екінші адамға жасаған және оның құқығы мен еркіндігіне, денсаулығы мен қадір-қасиетіне зиян келтіретін қасақана қылығы.

ТҰРУҒА АРНАЛМАҒАН ОРЫНЖАЙ – адамдардың тұрақты тұруына арналмаған және тұрғын үй-жайға қойылатын талаптарға сай келмейтін, бірақ өндірістік, әкімшілік, сауда, қоғамдық немесе басқа да мақсаттарда пайдаланылатын ғимарат немесе орынжай.

ТҰТЫНУШЫ КРЕДИТІ – жеке тұлғаның (қарыз алушының) кәсіпкерлік қызметімен байланысты емес жеке шығыстарын өтеуге, яғни тұтынушылық қажеттігіне (тауарлар сатып алу, көрсетілген қызметтерге ақы төлеу) банк немесе өзге де кредит берушінің беретін ақшалай қаражаты.

РАСХОДЫ НА СОДЕРЖАНИЕ ЖИЛИЩА – обязательные ежемесячные взносы собственников квартир и нежилых помещений, утвержденные решением собрания для управления и содержания общего имущества объекта кондоминиума в соответствии с порядком, установленной законодательством.

БЫТОВОЙ ПОДРЯД – вид гражданско-правового договора, по которому подрядчик обязуется выполнить определённую работу для удовлетворения бытовых или личных потребностей заказчика и сдать результат в установленный срок, а заказчик – принять результат и оплатить его.

БЫТОВОЕ НАСИЛИЕ – умышленное деяние одного лица в отношении другого в сфере семейно-бытовых отношений, которое причиняет вред его правам и свободам, здоровью и достоинству.

НЕЖИЛОЕ ПОМЕЩЕНИЕ – здание или помещение, не предназначенное для постоянного проживания людей и не соответствующее требованиям, предъявляемым к жилым помещениям, но используемое в производственных, административных, торговых, общественных или иных целях.

ПОТРЕБИТЕЛЬСКИЙ КРЕДИТ – денежные средства, предоставляемые банком или иным кредитором физическому лицу (заемщику) на потребительские нужды (покупку товаров, оплату услуг, личные расходы), не связанные с предпринимательской деятельностью.

ТҰТЫНУШЫ МҮДДЕЛЕРІНІҢ ТЕҢГЕРІМІ – әртүрлі топтағы тұтынушылардың (экономикалық, әлеуметтік) мүдделерін ескеру және олардың өзара оңтайлы үйлесімге келуі.

ТҰТЫНУШЫЛАРДЫҢ АЙЫРБАС-ТАУ ҚҰҚЫҒЫ – азық-түлікке жатпайтын, сатып алынған тауардың пішіні, өлшемі, түсі, жинақтығы немесе өзге де параметрлері бойынша сәйкес келмесе, тұтынушы сатып алған тауарын алған күннен бастап он төрт күн ішінде басқа тауарға айырбастауға құқылы.

ТУЫРТЕК – ақшалай қаражаттың, заттардың, құжаттардың немесе өзге де мүліктің қабылданғанын растайтын және сомасы (қажет болған жағдайда), күні және қабылдау негізі көрсетілген төлем құжаты.

ТҮЗЕТІМ – алдыңғы мәліметтердің, есептер немесе көрсеткіштердің дәлдігін, нақтылығын немесе сәйкестігін қамтамасыз ету үшін, оларға өзгерістер мен түзетулер енгізу үдерісі.

ТҮЗЕТУ – заң жобасының, құжат немесе мәтіннің мазмұнын өзгерту, толықтыру немесе нақтылау үшін енгізілетін өзгерістер.

ТҮЗЕУ – құжаттың немесе мәтіннің қателерін, кемшіліктері немесе дәлсіздіктерін жою үшін жасалатын түзетулер.

ТҮПҚІЛІКТІ НҰСҚА – толық тексеріліп, бекітілген, ресми түрде қолдануға дайын құжат.

БАЛАНС ИНТЕРЕСОВ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ – учет интересов различных групп потребителей (экономических, социальных) и достижение оптимального сочетания между ними.

ПРАВО ПОТРЕБИТЕЛЕЙ НА ОБМЕН – право потребителя в течение четырнадцати календарных дней со дня покупки непродовольственного товара надлежащего качества обменять его у продавца на аналогичный товар, если приобретённый товар не подошел по форме, размеру, цвету, комплектации или иным параметрам.

КВИТАНЦИЯ – платежный документ, подтверждающий прием денежных средств, вещей, документов или иного имущества, содержащий сведения о сумме (если применимо), дате и основании получения.

КОРРЕКТИРОВКА – внесение изменений или исправлений в ранее полученные данные, отчёты или показатели с целью обеспечения их точности, достоверности или соответствия.

ПОПРАВКИ – изменения, вносимые в законопроект, документ или текст для изменения, дополнения или уточнения его содержания.

ИСПРАВЛЕНИЯ – поправки, производимые для устранения ошибок, недостатков или неточностей в документе или тексте.

ОКОНЧАТЕЛЬНЫЙ ВАРИАНТ – финальный, утверждённый документ, который уже можно использовать официально.

ТУПНҰСҚА – құжаттың көшірме жасауға болатын бастапқы данасы немесе үлгісі.

ТҮРЛЕНДІРУ – объектінің, үдерістің немесе жүйенің бастапқы құрылымына, қасиеттеріне немесе қызметтік сипаттамаларына белгілі бір өзгерістер енгізу арқылы оның жаңа нысанын немесе ерекшелігін қалыптастыру.

ТҮСІМ – 1) белгілі бір уақыт аралығында ұйымның немесе жеке тұлғаның банк шотына немесе кассасына келіп түскен (ақша) ақшалай қаражатының сомасы; 2) ұйымның шаруашылық қызметі нәтижесінде алған барлық ақшалай және материалдық құндылықтары.

ТҮСІМ – компанияның белгілі бір уақыт кезеңінде, кез келген салықтар мен жеңілдіктерді қоспағандағы, тауарларын, жұмыстарын немесе көрсетілген қызметтерін сатудан түскен жиынтық кірісі.

ТҮСІНДІРМЕ БЕРУ – құқықтық актінің, құжаттың немесе ереженің мағынасын, мақсатын және қолданылу тәртібінің жазбаша немесе ауызша түсіндірмесі.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА – қандай да бір ресми құжатқа тіркелген және қосымша түсіндірмелер, мәліметтер, дәлелдер қамтылатын құжат.

ТҮСІНДІРУ – зерттелетін объектінің, құбылыстың немесе ұғымның мәнін ашуға бағытталған адам танымының маңызды функциясы, сондай-ақ істі қарау барысында тараптардың немесе олардың өкілдерінің өз талаптары мен өтініштерін негіздеу үшін ауызша не жазбаша түрде беретін дәлелдемесі.

ОРИГИНАЛ – первоначальный экземпляр документа или образец, с которого делают копию.

МОДИФИКАЦИЯ – формирование новой формы или особенности объекта, процесса или системы путем внесения определенных изменений в его изначальную структуру, свойства или функциональные характеристики.

ПОСТУПЛЕНИЕ – 1) сумма денежных средств, которая поступила на банковский счет или в кассу организации либо физического лица за определенный период времени; 2) все денежные и материальные ценности, полученные в результате хозяйственной деятельности организации.

ВЫРУЧКА – суммарный доход, который компания получает от продажи своих товаров, работ или услуг за определенный период времени, без учёта каких-либо налогов и скидок.

КОММЕНТАРИЙ – письменное или устное разъяснение смысла, цели и порядка применения правового акта, документа или правила.

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА – документ, который прилагается к какому-либо официальному документу и содержит дополнительные пояснения, сведения и аргументацию.

ПОЯСНЕНИЕ, ОБЪЯСНЕНИЕ – важная функция человеческого познания, заключающаяся в раскрытии сущности изучаемого объекта, явления или понятия, а также устное или письменное доказательство, приводимое сторонами или их представителями в ходе рассмотрения дела для обоснования своих требований или заявлений.

ТҮСІНІК БЕРУ – (заң, шарт), заңды немесе шартты дұрыс түсіну және қолдану үшін, оның түпнұсқа мәні мен мазмұнын анықтау.

ТҮСІНІКТЕМЕ ЖАЗБА – белгілі бір әрекеттің, оқиғаның немесе фактінің себептерін түсіндіріп беруге, сондай-ақ негізгі құжаттың (жоспар, есеп, жоба және т.б.) мазмұнын түсіндіруге арналған қызметтік құжат.

ТҮЙЫМ САЛУ НОРМАЛАРЫ – белгілі бір әрекеттерді жасауға тыйым салатын, мінез-құлықтың шеберін анықтайтын және оларды бұзғаны үшін жауаптылық көзделген құқық нұсқамасы.

ТҮЙЫМ САЛУ-ШЕКТЕУ СИПАТЫНДАҒЫ ШАРАЛАР – заңда, нормативтік құқықтық актілерде немесе басқа реттеуші құжаттарда бекітілген, белгілі бір әрекеттерді жасауға тыйым салу немесе шектеу жолымен құқық тәртібін, қоғамдық қауіпсіздікті және азаматтардың құқықтары мен мүдделерін қорғауға бағытталған құқық тетіктері.

ТЫНЫС-ТІРШІЛІК – адамның немесе әлеуметтік топтың күнделікті өмір сүру жағдайлары мен формаларының жиынтығы.

ТІЗБЕ – белгілі бір стандарттарды немесе талаптарды қолдану мақсатында құрастырылған құжаттардың немесе басқа заттардың, объектілердің немесе жұмыстардың жүйелі тізімі.

ТОЛКОВАНИЕ – (закона, договора), установление подлинного смысла и содержания закона или договора в целях его правильного понимания и применения.

ОБЪЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА – служебный документ, предназначенный для разъяснения причин определенного действия, события или факта, а также для пояснения содержания основного документа (например, плана, отчета, проекта и др.).

ЗАПРЕТИТЕЛЬНЫЕ НОРМЫ – правовые предписания, запрещающие совершение определенных действий, определяющие рамки поведения и предусматривающие ответственность за их нарушение.

МЕРЫ ЗАПРЕТИТЕЛЬНО-ОГРАНИЧИТЕЛЬНОГО ХАРАКТЕРА – правовые механизмы, закрепленные в законах, нормативных правовых актах или иных регуляторных документах, направленные на обеспечение правопорядка, общественной безопасности и защиту прав и интересов граждан путем установления запрета либо ограничения на совершение определенных действий.

ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТЬ – совокупность условий и форм повседневной жизни и деятельности человека или социальной группы.

ПЕРЕЧЕНЬ – систематизированное перечисление документов или иных предметов, объектов или работ, составленное в целях распространения на них определенных норм или требований.

ТІЗІЛІМ – қағаз түрінде де, электрондық тасығышта да сақталатын, жүйеленген тізбе, тізімдеме немесе тізім.

ТІЗІМДЕРЕК – қандай да бір фактілерді, сомаларды немесе материалдық құндылықтарды (жалақы, шығыс, мүлік) жүйелеп тіркеу және оларды бақылау үшін арнайы үлгіде жасалатын ресми құжат.

ТІЗІМДЕМЕ – мүліктің, құжаттардың немесе басқа да заттардың толық құрамы мен сипаттамасын көрсететін ресми тізім.

ТІКЕЛЕЙ АТАУЛЫ САТУ – мемлекеттік немесе коммуналдық меншік объектісі нақты бір тұлғаға немесе уәкілетті органның шешімімен сауда-саттық өткізбей сатылатын жекешелендіру әдісі.

ТІЛГЕ ТИЕСІЛІК БЕЛГІ – нақты бір тілдің өзіндік ерекшелігін, құрылымдық сипатын немесе жүйелік қасиеттерін айқындайтын көрсеткіш.

ТІРКЕУ ТУРАЛЫ КУӘЛІК – заңды тұлғаның, мүліктің немесе басқа да объектінің мемлекеттік органда тіркелгенін растайтын ресми құжат.

ТІРШІЛІКТІ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ – адамның өмір сүруіне қажетті негізгі жағдайлармен (тамақтану, су, баспана, денсаулық сақтау, қауіпсіздік, экологиялық және әлеуметтік қолдау) қамтамасыз ету жүйесі.

РЕЕСТР – систематизированный перечень, описание или список, который может вестись как на бумажных носителях, так и в электронном виде.

ВЕДОМОСТЬ – официальный документ, составляемый по специальной форме для систематической регистрации каких-либо фактов, сумм или материальных ценностей (заработная плата, расходы, имущество) и их контроля.

ОПИСЬ – официальный перечень, отражающий полный состав и описание имущества, документов или других предметов.

ПРЯМАЯ АДРЕСНАЯ ПРОДАЖА – способ приватизации, при котором объект государственного или коммунального имущества продается конкретному лицу или решением уполномоченного органа, без проведения торгов.

ПРИЗНАК ЯЗЫКОВОЙ ПРИНАДЛЕЖНОСТИ – показатель, определяющий специфические особенности, структурные характеристики или системные свойства конкретного языка.

СВИДЕТЕЛЬСТВО О РЕГИСТРАЦИИ – официальный документ, подтверждающий регистрацию юридического лица, имущества или иного объекта в государственном органе.

ЖИЗНЕОБЕСПЕЧЕНИЕ – система обеспечения основных условий, необходимых для существования человека (питание, вода, жилье, здравоохранение, безопасность, экологическая и социальная под-держка).

ТІРШІЛІКТІ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ОБЪЕКТІЛЕРІ – тұрғындардың тыныс-тіршілігін қамтамасыз ететін инфрақұрылым мен жүйелер: энергиямен жабдықтау, суды жеткізу, кәріз жүйелері, жылумен жабдықтау, денсаулық сақтау, байланыс, көлік инфрақұрылымы, коммуналдық көрсетілетін қызметтер, құқық қорғау объектілері және басқа да функционалдық ғимараттар мен желілер.

Уу

УАҚЫТЫЛЫ, ДЕР КЕЗІНДЕ – белгіленген мерзімде, жоспарланған уақытта немесе қажетті сәтте орындалған немесе орын алған әрекет.

Ескертпе. Мәнмәтінге сәйкес қолданылады.

УӘЖ – тұлғаны қандай да бір әрекетті (әрекетсіздікті) жасауға итермелейтін, оның ниетін, мақсатын және себептерін сипаттайтын ішкі түрткі.

УӘЖДЕМЕ – адамды белгілі бір әрекетке немесе қылықтарға итермелейтін, оның қажеттіліктері мен мүдделерін қанағаттандыруға бағытталған психологиялық және әлеуметтік факторлардың жиынтығы.

УӘЖДЕМЕЛІК ТАЛДАУ – субъекті әрекетінің себептерін, оны әрекетке итермелеген мән-жайды және оның шешім қабылдауына әсер еткен факторларды зерттеу үдерісі.

УӘЖДІ ЖАУАП – қабылданған шешімнің немесе айтылған пікірдің негіздерін, себептерін және оны растайтын дәлелдерді айқын көрсететін, жан-жақты түсіндірілген жауап.

ОБЪЕКТЫ ЖИЗНЕОБЕСПЕЧЕНИЯ – объекты инфраструктуры и системы, обеспечивающие жизнедеятельность населения: системы энергоснабжения, водоснабжения, канализации, теплоснабжения, объекты здравоохранения, связи, транспортной инфраструктуры, коммунальных услуг, охраны правопорядка и другие функциональные сооружения и сети.

СВОЕВРЕМЕННО, СВОЕВРЕМЕННЫЙ, СВОЕВРЕМЕННОСТЬ – действие, выполненное или произошедшее в установленный срок, в запланированное время или в нужный момент.

Примечание. Используется в соответствии с контекстом.

МОТИВ – внутреннее побуждение, которое движет лицом к совершению определенного действия (бездействия), характеризует его намерения, цели и причины.

МОТИВАЦИЯ – совокупность психологических и социальных факторов, побуждающих человека к определенным действиям или поступкам, направленным на удовлетворение его потребностей и интересов.

МОТИВАЦИОННЫЙ АНАЛИЗ – процесс исследования причин действий субъекта, обстоятельств, побудивших его к действиям, и факторов, повлиявших на принятие им решений.

МОТИВИРОВАННЫЙ ОТВЕТ – всесторонне объясненный ответ, четко указывающий основания, причины и подтверждающие аргументы принятого решения или высказанного мнения.

ҰҰ

ҰЖЫМДЫҚ ВАЛЮТА – халықаралық есеп айырысу кезінде бірнеше мемлекеттің өзара келісіп қолданылатын ортақ ақша бірлігі.

ҰЙҒАРЫМ – соттың немесе судьяның талқылап-таразылау барысында туындаған жеке мәселеге қатысты қабылданатын істі мәні бойынша шешпейтін процесік актісі.

***Ескертпе.** «Анықтау, ұйғарым» сөздері орыс тіліне «определение» болып аударылады, «анықтау» сөзінің анықтамасы әліпби ретімен берілді.*

ҰЙЫМДЫ ТАРАТУ – заңды тұлғаның қызметін, оның құқықтары мен міндеттерін басқа тұлғаларға бөместен тоқтату.

ҰЙЫМДЫҚ-ҚҰҚЫҚТЫҚ НЫСАН – заңды тұлғаның құрылу, жұмыс істеу және тарату тәртібін анықтайтын құқықтық нысаны (мысалы, жауапкершілігі шектеулі серіктестік, акционерлік қоғам, мемлекеттік мекеме).

ҰСАҚ ВАЛЮТА – банк және қас-са операциялары орталықтарында жұмыс жасайтын, арнайы жабдықталған айырбас қасса арқылы берілетін ұсақ номиналды (монеталар және ұсақ банкноттар) ақша бірліктері.

ҰСАҚ-ТҮЙЕК ЖЫМҚЫРУ – болмашы мөлшерде жасалған ұрлық, алаяқтық, бөтен адамның мүлкін иемденіп алу немесе талан-таражға салу.

КОЛЛЕКТИВНАЯ ВАЛЮТА – денежная единица, используемая несколькими государствами по взаимному соглашению при международных расчетах.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ – процессуальный акт суда или судьи, выносимый по отдельным вопросам, возникающим в ходе судебного разбирательства, и не разрешающий дело по существу.

***Примечание.** Слово «определение» переводится на казахский язык как «анықтау и ұйғарым». Дефиниция термина «анықтау» представлена в алфавитном порядке.*

ЛИКВИДАЦИЯ ОРГАНИЗАЦИЙ – прекращение деятельности юридического лица без перехода его прав и обязанностей к другим лицам.

ОРГАНИЗАЦИОННО-ПРАВОВАЯ ФОРМА – правовая форма, определяющая порядок создания, функционирования и ликвидации юридического лица (например, товарищество с ограниченной ответственностью, акционерное общество, государственное учреждение).

РАЗМЕННАЯ (ОБМЕННАЯ) ВАЛЮТА – денежные знаки мелкого номинала (монеты и мелкие банкноты), которые выдаются через специально оборудованную разменную кассу, функционирующую в банках и центрах кассовых операций.

МЕЛКОЕ ХИЩЕНИЕ – кража, мошенничество, присвоение или растрата чужого имущества, совершенные в незначительном размере.

ҰСТАП БЕРУ ҮШІН КІДІРТУ – басқа мемлекеттің іздеуіндегі адамды қылмыстық жауапқа тарту немесе үкімді орындау үшін кейіннен ұстап беруді (экстрадициялауды) қамтамасыз ету мақсатында оны күзетпен қамауға алу.

ҰСЫНЫМ – заң бұзуды, кемшіліктерді жою немесе көтермелеу мақсатында лауазымды адамның немесе органның басқа ұйымға жіберетін ресми құжаты.

ҰСЫНЫМ – құқықтық және іскери мәнмәтінде «ұсыным» деген ұғым белгілі бір шешімдерді, әрекеттер немесе мінез-құлықты қабылдауға бағытталған, бірақ міндетті заңи күші жоқ, кеңес, ұсыныс немесе пікір.

ҰСЫНЫМДАРДЫ ТҰЖЫРЫМДАУ – белгілі бір мәселе бойынша шешім қабылдау немесе әрекет ету үшін негіз бола алатын ұсыныстарды мұқият талдау және дайындау үдерісі.

ҰСЫНЫС – басқа адамның қарауына, талқылауына ұсынылатын немесе белгілі бір мәселені шешуге бағытталған ой, идея, кеңес, жоспар немесе бастама.

ҰСЫНЫСТАРДЫ ТҰЖЫРЫМДАУ – белгілі бір қызмет саласында нормативтік, басқару, ұйымдастыру немесе өзге тетіктерді жетілдіруге бағытталған жағдаяттарды талдау, талқылау және нақты ұсыныстарды, шешімдерді не бастамаларды қалыптастыру үдерісі.

ЗАДЕРЖАНИЕ ПОД СТРАЖУ ДЛЯ ВЫДАЧИ – заключение под стражу лица, разыскиваемого другим государством для привлечения к уголовной ответственности или исполнения приговора, в целях обеспечения его последующей выдачи (экстрадиции).

ПРЕДСТАВЛЕНИЕ – официальный документ, направляемый должностным лицом или органом в другую организацию с целью устранения нарушений закона, недостатков или в целях поощрения.

РЕКОМЕНДАЦИЯ – понятие «рекомендация» в правовом и деловом контексте означает совет, предложение или мнение, направленное на принятие определенных решений, действий или поведения, но не обладающее обязательной юридической силой.

ВЫРАБОТКА РЕКОМЕНДАЦИЙ – процесс тщательного анализа и подготовки предложений, которые могут служить основой для принятия решений или действий по определенному вопросу.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ – мысль, идея, совет, план или инициатива, представленные другому человеку для рассмотрения, обсуждения или принятия и направленные на решение определенной проблемы.

ВЫРАБОТКА ПРЕДЛОЖЕНИЙ – процесс анализа ситуации, обсуждения и формулирования конкретных рекомендаций, решений или инициатив, направленных на совершенствование нормативных, управленческих, организационных или иных механизмов в той или иной сфере деятельности.

ҰЯЛЫ БАЙЛАНЫСТЫҢ АБОНЕНТТІК ҚҰРЫЛҒЫСЫ – ұялы байланыс операторының желісіне қосылу арқылы пайдаланушыға ұялы байланыс қызметтерін (дауыс байланысы, деректерді беру, SMS) алуға мүмкіндік беретін электрондық құрылғы (ұялы телефон, смартфон, планшет немесе модем).

АБОНЕНТСКОЕ УСТРОЙСТВО СОТОВОЙ СВЯЗИ – электронное устройство (мобильный телефон, смартфон, планшет или модем), которое позволяет пользователю получать услуги мобильной связи (голосовая связь, передача данных, SMS) путем подключения к сети оператора сотовой связи.

ҮҮ

ҮГІТТЕУ – саяси, сайлауалды немесе әлеуметтік науқан кезінде белгілі бір мақсатқа (дауыс беру, жиналыстарға қатысу) қол жеткізу үшін азаматтарға белсенді түрде ауызша, жазбаша немесе көрнекі әсер ету.

ҮДЕМЕЛІ САЛЫҚ САЛУ – табыс өскен сайын салық мөлшерлемесі ұлғаятын салық салу жүйесі.

ҮДЕРІС – белгілі бір нәтижеге жету-ге бағытталған бірізді әрекеттердің немесе өзгерістердің жиынтығы.

ҮЗІНДІ КӨШІРМЕ – ресми құжаттың белгілі бір бөлігін толықтай немесе ішінара көшіріп, оның дұрыстығын растайтын құжат.

ҮЙ ИЕСІ – жеке меншігінде үйі немесе оның бір бөлігі бар (ортақ меншік) жеке немесе заңды тұлға.

ҮЙГЕ ИЕЛІК ЕТУ – жеке немесе заңды тұлғаның тұрғын үй-жайды нақты түрде немесе заңды негізде иелену, пайдалану және оған билік ету құқықтарының жүзеге асуы.

АГИТАЦИЯ – активное устное, письменное или наглядное воздействие на граждан с целью достижения определенной цели (голосование, участие в собраниях) во время политической, предвыборной или социальной кампании.

ПРОГРЕССИВНОЕ НАЛОГООБЛАЖЕНИЕ – система налогообложения, при которой ставка налога увеличивается с ростом дохода.

ПРОЦЕСС – совокупность последовательных действий или изменений, направленных на достижение определенного результата.

ВЫПИСКА – документ, представляющий собой полное или частичное извлечение из официального документа, подтверждающее его достоверность.

ДОМОВЛАДЕЛЕЦ – юридическое или физическое лицо, имеющее в частной собственности домостроение или его часть (совместное владение).

ДОМОВЛАДЕНИЕ – осуществление физическим или юридическим лицом прав владения, пользования и распоряжения жилым помещением на законных или фактических основаниях.

ҮЙДЕГІ КАРАНТИН – жұқпалы ауруы бар деп болжанған немесе расталған адам үшін міндетті медициналық байқау мен санитарлық талаптардың сақталуын қарастыратын үйдегі оқшаулау режимі.

ҮЙҚАМАҚ – сотқа дейінгі тергеп-тексеру немесе қылмыстық іс жүргізу шеңберінде күдіктіге немесе айыпталушыға сот белгілеген мерзім ішінде өз тұрғынжайынан (тұрғылықты жерінен) кетуге тыйым салуды көздейтін процестік мәжбүрлеу шарасы.

ҮЙЛЕСТІРУ – әртүрлі бөліктердің, үдерістердің немесе адамдардың жұмысын бір мақсатқа жету үшін үйлесімді және келісімді ұйымдастыру.

ҮКІМЕТ ҚОРЫТЫНДЫСЫ – заң жобасына немесе басқа нормативтік құқықтық актіге қатысты Үкімет әзірлейтін және оның ұстанымын, ұсыныстарын білдіретін ресми құжат.

ҮЛЕСТЕС ТҮЛҒА – басқа заңды тұлғаның немесе жеке кәсіпкердің қызметіне ықпал етуге мүмкіндігі бар жеке немесе заңды тұлға.

ҮЛЕСТІК МІНДЕТТЕМЕ – компанияның немесе ұйымның қатысушыларының (мүше, акционерлердің) өз үлестері бойынша компанияға немесе ұйымға қатысты қаржылық немесе басқа да міндеттемелерді орындау жауапкершілігі.

ДОМАШНИЙ КАРАНТИН – режим изоляции на дому для лица с подтвержденным или предполагаемым инфекционным заболеванием, предусматривающий обязательное медицинское наблюдение и соблюдение санитарных требований.

ДОМАШНИЙ АРЕСТ – мера процессуального принуждения, при которой подозреваемому или обвиняемому запрещается покидать своё жилище (место проживания) на период, определенный судом, в рамках досудебного расследования или уголовного процесса.

КООРДИНАЦИЯ – организация скоординированной и согласованной работы различных частей, процессов или людей для достижения единой цели.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ ПРАВИТЕЛЬСТВА – официальный документ, подготовленный Правительством относительно проекта закона или иного нормативного правового акта и выражающий его позицию и предложения.

АФФИЛИРОВАННОЕ ЛИЦО – физическое или юридическое лицо, имеющее возможность оказывать влияние на деятельность другого юридического лица или индивидуального предпринимателя.

ДОЛЕВОЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВО – ответственность участников (членов, акционеров) компании или организации за выполнение финансовых или иных обязательств перед компанией или организацией в соответствии с их долями.

ҮМІТКЕР – белгілі бір лауазымға, орынға немесе құқыққа ие болуға үміттенетін немесе ұмтылатын адам.

ҮНДЕСТІРУ – әртүрлі жүйелердің, заңнамалардың немесе стандарттардың өзара үйлесімді жұмыс істеуін қамтамасыз ету мақсатында оларды біріздендіру немесе ретке келтіру үдерісі.

ҮСТЕМДІК – басқа нормалардың, шешімдер немесе әрекеттердің оған бағынуын көздейтін, белгілі бір саладағы ең жоғары, жетекші жағдайға ие болатын жай-күй немесе қасиет.

ҮСТЕМЕ ЖҰМЫС – жұмыс берушінің бастамасы бойынша жұмыскердің жұмыс уақытының белгіленген ұзақтығынан тыс (есептік кезеңдегі жұмыс сағаттарының қалыпты санынан жоғары) орындайтын жұмысы.

ҮСТЕМАҚЫ – еңбек жағдайларының ерекшеліктеріне, қосымша жүктемеге немесе еңбек өтіліне байланысты негізгі жалақыдан тыс төленетін ақшалай төлем.

ҮШІНШІ ТҮЛҒА – азаматтық немесе құқықтық қатынастарда негізгі тараптарға (мысалы, жеке немесе заңды тұлға) тікелей қатысы жоқ, бірақ іске жанама түрде қатысатын жеке адам немесе ұйым.

ПРЕТЕНДЕНТ – лицо, которое стремится или претендует на занятие определенной должности, места или получение права.

ГАРМОНИЗАЦИЯ – процесс унификации или упорядочивания различных систем, законодательств или стандартов для обеспечения их взаимного согласованного функционирования.

ВЕРХОВЕНСТВО – состояние или свойство занимать высшее, руководящее положение в определённой сфере, предполагающее подчинение ему других норм, решений или действий.

СВЕРХУРОЧНАЯ РАБОТА – работа, выполняемая работником по инициативе работодателя за пределами установленной продолжительности рабочего времени (сверх нормального количества рабочих часов за учетный период).

НАДБАВКА – денежная выплата сверх основной заработной платы, выплачиваемая в связи с особыми условиями труда, дополнительной нагрузкой или трудовым стажем.

ТРЕТЬЕ ЛИЦО – частное лицо или организация, не имеющие прямого отношения к основным сторонам (например, к физическому или юридическому лицу) в гражданских или правовых отношениях, но косвенно участвующие в деле.

Фф

ФАЙЛДЫ ЖОЮ – ақпараттық жүйелерде немесе деректерді сақтау құрылғыларында сақталған электрондық деректер жиынтығын (файлды) одан әрі қолдануға мүмкіндік болмайтындай етіп өшіру немесе жою үдерісі.

ФИСКАЛДЫ ОРНЫҚТЫЛЫҚ – тұрақты төлем қабілеттігіне кепілдік беретін кәсіпорын шоттарының жай-күйі.

ФОТОБЕКІТІМ, ФОТОБЕКІТУ – құқық қолдану тәжірибесінде дәлел ретінде қолданылатын құқық бұзуды, оқиғалар мен объектілерді фотосуретке түсіруді құжаттау тәсілі.

ФОТОТҮСІРІЛІМ ЖАСАУ – нақты объектілердің кескінін жарық сезгіш материалға немесе цифрлық матрицаға тіркеу үдерісі.

ФУНКЦИЯ – қандай да бір органың, лауазымды адамның немесе жүйенің өз мақсатына сәйкес атқаратын негізгі міндеті мен қызметі.

УДАЛЕНИЕ ФАЙЛА – процесс стирания или уничтожения электронных данных (файла), хранящихся в информационных системах или на устройствах хранения данных, с целью исключить возможность их дальнейшего использования.

ФИСКАЛЬНАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ – состояние счетов предприятия, гарантирующее его постоянную платежеспособность.

ФОТОФИКСАЦИЯ – способ документирования правонарушений, событий или объектов с помощью фотосъёмки, используемый в правоприменительной практике в качестве доказательства.

ОСУЩЕСТВЛЕНИЕ ФОТОСЪЕМКИ – процесс фиксации изображений реальных объектов на светочувствительный материал или цифровую матрицу.

ФУНКЦИЯ – основная обязанность и деятельность, выполняемая каким-либо органом, должностным лицом или системой в соответствии с их предназначением.

Хх

ХАБАР БЕРУ – кез келген ақпаратты мүдделі тұлғаларға жеткізу үдерісі.

ХАБАРДАРЛЫҚ – адамның немесе адам тобының қандай да бір факті, оқиға, мәселе, жағдаят немесе үдеріс туралы ақпараттануы, түсінуі және білім деңгейі.

ИНФОРМИРОВАНИЕ – процесс доведения какой-либо информации до сведения заинтересованных лиц.

ОСВЕДОМЛЕННОСТЬ – уровень информированности, понимания и знаний человека или группы лиц о каком-либо факте, событии, проблеме, ситуации или процессе.

ХАБАРЛАМА – жұмыскердің немесе жұмыс берушінің жазбаша түрде, оның ішінде электрондық форматта, байланыс құралдары арқылы жіберілетін ақпараттық құжаты (ескертуі, хабарлауы).

ХАБАРХАТ – қандай да бір оқиға немесе факт, белгілі бір әрекеттерді орындау немесе төлем жасау қажеттігі туралы ақпарат беретін ресми құжат.

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ДЕҢГЕЙДЕ ӨКІЛДІК ЕТУ – мемлекеттің, ұйымның немесе жеке тұлғаның өз мүдделерін халықаралық аренада білдіруі, халықаралық ұйымдарға қатысуы немесе басқа елдермен қарым-қатынас орнатуы.

ХАЛЫҚТЫҢ СЫНАМДЫ ТОБЫ – әлеуметтік, экономикалық немесе экологиялық дағдарыс қатерлері мен жағымсыз салдарына неғұрлым бейім азаматтардың әлеуметтік осал санаты.

УВЕДОМЛЕНИЕ – информационный документ, (уведомить, известить) направляемый работником или работодателем в письменной форме, в том числе в электронном формате, посредством средств связи.

ИЗВЕЩЕНИЕ – официальный документ, информирующий о каком-либо событии или факте, необходимости выполнения определенных действий или осуществления платежа.

ПРЕДСТАВЛЕНИЕ НА МЕЖДУНАРОДНОМ УРОВНЕ – представление интересов государства, организации или физического лица на международной арене, участие в международных организациях или установление взаимоотношений с другими странами.

КРИТИЧЕСКАЯ ГРУППА НАСЕЛЕНИЯ – социально уязвимая категория граждан, наиболее подверженная рискам и негативным последствиям социальных, экономических или экологических кризисов.

Цц

ЦИФРЛАНДЫРУ – бизнесіте, мемлекеттік басқаруда және күнделікті өмірде қолданыстағы үдерісті өзгерту және жаңа мүмкіндіктер жасау үшін цифрлық технологияларды енгізу.

ЦИФРОВИЗАЦИЯ – внедрение цифровых технологий для изменения существующих процессов и создания новых возможностей в бизнесе, государственном управлении и повседневной жизни.

ШШ

ШАҒЫМ – мемлекеттік органдардың, лауазымды адамның немесе ұйымдардың әрекеттеріне, шешімдеріне немесе әрекетсіздігіне наразылығын білдіруге бағытталған және өз құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау мақсатында ресімделген, ресми жазбаша немесе ауызша жолданымы.

ШАҒЫМДАНУ – адамның өз құқығын қорғау үшін жоғары тұрған органға немесе сотқа шағым беру арқылы мемлекеттік органның немесе лауазымды адамның әрекеті не әрекетсіздігіне шешім табатын заңи әрекеті.

ШАҒЫМДАНУҒА БОЛАТЫН ШЕШІМ – процестік заңнамада белгіленген апелляциялық немесе кассациялық тәртіпте, жоғары тұрған сот инстанциясында қайта қаралуы мүмкін заңды күшіне енген сот актісі.

ШАҒЫМДАНУҒА БОЛМАЙТЫН ШЕШІМ – процестік заңнамаға сәйкес оны шығарғаннан кейін дереу заңды күшіне енетін және апелляциялық немесе кассациялық тәртіппен қайта қарауға жатпайтын сот актісі.

ШАМАДАН ТЫС КРЕДИТ АЛУ – қарыз міндеттемесінің табыс және активтерден едәуір артып кетуінен туындайтын қаржылық жай-күй.

ЖАЛОБА – официальное письменное или устное обращение лица, направленное на выражение недовольства действиями, решениями или бездействием государственных органов, должностных лиц или организаций с целью защиты своих прав и законных интересов.

ОБЖАЛОВАНИЕ – юридическое действие, предпринимаемое лицом в целях защиты своих прав путем подачи жалобы в вышестоящий орган или суд на решение, действие либо бездействие государственного органа или должностного лица.

РЕШЕНИЕ, ПОДЛЕЖАЩЕЕ ОБЖАЛОВАНИЮ – не вступивший в законную силу судебный акт, который может быть пересмотрен вышестоящей судебной инстанцией в апелляционном или кассационном порядке, установленном процессуальным законодательством.

РЕШЕНИЕ, НЕ ПОДЛЕЖАЩЕЕ ОБЖАЛОВАНИЮ – судебный акт, который в соответствии с процессуальным законодательством вступает в законную силу немедленно после его вынесения и не подлежит пересмотру в апелляционном или кассационном порядке.

ЗАКРЕДИТОВАННОСТЬ – финансовое состояние, при котором долговые обязательства значительно превышают доходы и активы.

ШАМАДАН ТЫС ҚОРҒАНУ – адам өзіне немесе өзгеге төнген нақты қауіптен қорғану кезінде заңмен рұқсат етілген шектен артық күш қолдануы, нәтижесінде қарсы тарапқа қажетсіз зиян келтіруі.

ШАРАЛАРДЫ ТҰЖЫРЫМДАУ – жағдаятқа ден қою, мәселені шешу немесе белгілі бір мақсатқа жетуге бағытталған нақты әрекеттерді, (шаралар, тетіктер, шешімдер) дайындау және қалыптастыру үдерісі.

ШАРАСЫЗ ҚОРҒАНЫС – қорғанушының және басқа адамдардың жеке басы мен құқықтарын, сондай-ақ қоғам мен мемлекеттің заңмен қорғалатын мүдделерін қоғамға қауіпті қол сұғудан қорғау, оның ішінде қолсұғушы адамға зиян келтіру жолымен заңды түрде шарасыз қорғану.

ШАРТ – азаматтық құқықтар мен міндеттерді белгілеу, өзгерту немесе тоқтату туралы екі немесе одан да көп тұлғаның келісімі.

ШАРТ БАҒАСЫ – тараптың міндеттемелерін орындау құнын және жұмысты орындау, қызмет көрсету немесе мүлікті беру үшін төлем мөлшерін анықтайтын азаматтық-құқықтық шарттың маңызды талапшарты.

ШАРТ ЕРКІНДІГІ – жеке және заңды тұлғалардың өз ықтияры бойынша шарт жасасуға, оның мазмұнын анықтауға, өзара құқықтары мен міндеттерін белгілеуге ерікті екенін білдіретін азаматтық құқықтың негізгі қағидаттарының бірі.

ПРЕВЫШЕНИЕ ПРЕДЕЛОВ НЕОБХОДИМОЙ ОБОРОНЫ – применение лицом силы, превышающей допустимые законом пределы, при защите от реальной угрозы для себя или другого, и, как следствие, причинение ненужного вреда противоположной стороне.

ВЫРАБОТКА МЕР – процесс разработки и формулирования конкретных действий (мероприятий, механизмов, решений), направленных на достижение определённой цели, устранение проблемы или реагирование на ситуацию.

НЕОБХОДИМАЯ ОБОРОНА – правомерная защита личности и прав обороняющегося и других лиц, а также охраняемых законом интересов общества и государства от общественно опасного посягательства, в том числе путем причинения вреда посягающему лицу.

ДОГОВОР – соглашение двух или нескольких лиц об установлении, изменении или прекращении гражданских прав и обязанностей.

ЦЕНА ДОГОВОРА – существенное условие гражданско-правового договора, определяющее стоимость исполнения обязательств сторон и размер оплаты за выполнение работ, оказание услуг или передачу имущества.

СВОБОДА ДОГОВОРА – один из основных принципов гражданского права, означающий, что физические и юридические лица вправе по своему усмотрению заключать договоры, определять их содержание и устанавливать взаимные права и обязанности.

ШАРТ ЖАСАСУҒА ЕРІКСІЗ КӨНДІРУ – шарт еркіндігі қағидатына қайшы келетін, адамды еркінен тыс шарт жасасуға мәжбүрлеу әрекеті.

ШАРТТАЛҒАН МЕРЗІМ – белгілі бір оқиғаның, мән-жайдың немесе талапшарттың орындалуына байланысты белгіленетін уақыт кезеңі; келісілген талапшарттың орындалуы және орындалмауына байланысты әрекеттің заңдық және келісімдік мерзімі.

ШАРТТЫ САЛЫМДАР – бір тұлғаның екінші тұлға атына салған, алу немесе пайдалану құқығы алдын ала келісілген нақты шарттар немесе жағдайлар орындалғанда ғана берілетін ақшалай салым.

ШАРТТЫ, ШАРТТАЛҒАН – басқа бір оқиғаға, жағдайға немесе шартқа тәуелді болатын әрекеттің, құбылыстың немесе міндеттеменің басталуы немесе орындалу сипаттамасы.

ШАРТТЫҚ СОМА – салымшыға тұрғын үй жағдайын жақсарту жөніндегі іс-шараларды жүргізу үшін қажет, тұрғын үй құрылысы жинақ ақшасынан және тұрғын үй қарызынан тұратын ақша сомасы.

ШАРТТЫҢ ЕЛЕУЛІ ТАЛАПШАРТТЫ – шарттың орындалуы міндетті болып саналатын, шарттың негізгі мәнін, мақсаттарын және тараптардың құқықтары мен міндеттерін қындайтын негізгі жағдайлар.

ПОНУЖДЕНИЕ К ЗАКЛЮЧЕНИЮ ДОГОВОРА – действие, противоречащее принципу свободы договора, представляющее собой понуждение человека к заключению договора против его воли.

ОБУСЛОВЛЕННЫЙ СРОК – срок, который определяется наступлением определенного события, условия или обстоятельства; в праве и договорах – срок, действие которого связано с выполнением или невыполнением оговоренного условия.

УСЛОВНЫЕ ВКЛАДЫ – денежный вклад, внесенный одним лицом на имя другого, право на получение или использование которого предоставляется только при выполнении заранее оговоренных конкретных условий или обстоятельств.

ОБУСЛОВЛЕННЫЙ – характеристика действия, явления или обязательства, выполнение или наступление которого находится в зависимости от другого события, обстоятельства или условия.

ДОГОВОРНАЯ СУММА – сумма денег, необходимая вкладчику для проведения мероприятий по улучшению жилищных условий, состоящая из жилищных строительных сбережений и жилищного займа.

СУЩЕСТВЕННЫЕ УСЛОВИЯ ДОГОВОРА – основные условия, определяющие основную сущность, цели договора и права и обязанности сторон, которые считаются обязательными для исполнения договора.

ШАРТТЫҢ МӘНІ – тараптардың міндеттемелерін және түрін, оның құқықтық табиғатын айқындайтын әрекет немесе әрекеттер жиынтығы.

ШАРТТЫҢ ТАЛАПШАРТТАРЫ – тараптардың құқықтары мен міндеттерін, сондай-ақ шарттың мазмұнын айқындайтын, келісімге келген жағдайда міндетті түрде орындалуы тиіс келісімдер жиынтығы.

ШАРУАШЫЛЫҚ ЖҮРГІЗУ НЫСАНЫ – шаруашылық (кәсіпкерлік) қызметті ұйымдастыру және жүргізудің (мысалы, акционерлік қоғам, серіктестік, мемлекеттік кәсіпорын және т.б.) заңмен белгіленген тәсілі.

ШЕКТЕУЛІ ҚОЛЖЕТІМДІК – адамның құқықтары мен еркіндігін қорғау, қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және мемлекеттік құпияны сақтау мүддесін көздейтін, заңға сәйкес қол жеткізуге шектеу қойылған мәліметтер.

ШЕКТЕУЛІ ШОЛЫМ – жер бедері, ауа райы жағдайлары (тұман, жаңбыр, қар), құрылыстар, өсімдіктер, көлік құралдары және басқа да факторларға байланысты айналадағы жағдайды көру мүмкіндігі шектелген жағдаят.

ШЕКТІ БАҒА – мемлекет немесе уәкілетті орган белгілеген тауардың (жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің) ең жоғары рұқсат етілген бағасы.

ПРЕДМЕТ ДОГОВОРА – действие или совокупность действий, определяющие его правовую природу, тип и обязательства сторон.

УСЛОВИЕ ДОГОВОРА – совокупность согласованных положений, которые определяют права и обязанности сторон, а также содержание договора, и подлежат обязательному исполнению.

ФОРМА ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ – установленный законом способ организации и ведения хозяйственной (предпринимательской) деятельности (например, акционерное общество, товарищество, государственное предприятие и др.).

ОГРАНИЧЕННЫЙ ДОСТУП – сведения, доступ к которым ограничен в силу закона в интересах защиты прав и свобод человека, обеспечения общественной безопасности и охраны государственной тайны.

ОГРАНИЧЕННАЯ ОБЗОРНОСТЬ – ситуация, при которой обзор окружающей обстановки затруднен из-за особенностей рельефа, погодных условий (туман, дождь, снег), зданий, растительности, транспортных средств и других факторов.

ПРЕДЕЛЬНАЯ ЦЕНА – максимально допустимая цена товара (работ, услуг), установленная государством или уполномоченным органом.

ШЕКТІ МӘННЕН ТӨМЕН – белгіленген талаптарға сәйкес, қауіпсіздікке немесе қалыпты жұмыс жасауға қажетті деңгейден төмен орналасқан шама немесе көрсеткіш.

ШЕТЕЛ ҚАТЫСАТЫН БАНК – орналастырылған акциялардың үштен бірінен астамы Қазақстан Республикасының резиденттері емес не болмаса олармен байланысты (үлестес) тұлғаның иелігінде, меншігінде немесе басқаруында болатын екінші деңгейдегі банк.

ШЕШІМГЕ ШАҒЫМДАНУ – іске қатысушылар мен тараптардың Жоғарғы Соттың шешімдері мен ұйғарымдарынан басқа, соттардың шешімдері мен ұйғарымдарына қатысты өтініш тәртібімен беретін шағымы.

ШИЕЛЕНІС – екі немесе одан да көп тарап арасындағы мүдделер қақтығысы немесе келіспеушілік.

Ескертпе. «Шиеленіс» сөзі мән-мәтінге қарай «жанжал», «қақтығыс» болып қолданылады.

ШИЕЛЕНІС ОШАҒЫ – атыс қаруын қолданудан туындайтын қарулы қақтығыс, әскери қақтығыс орталығы.

ШИЕЛЕНІСТІ ЖАҒДАЯТ – тараптар мүдделерінің, ұстанымдарының немесе мақсаттарының қайшылығынан туындайтын, олардың өзара қарым-қатынасының шиеленісін тудыратын және ашық қақтығысқа ұласуы мүмкін әлеуметтік немесе құқықтық ахуал.

НИЖЕ ПОРОГОВОГО ЗНАЧЕНИЯ – величина или показатель, находящийся ниже уровня, необходимого для нормального функционирования, безопасности или соответствия установленным требованиям.

БАНК С ИНОСТРАННЫМ УЧАСТИЕМ – банк второго уровня, более одной трети размещенных акций которого находится во владении, собственности или управлении нерезидентов Республики Казахстан либо аффилированных с ними лиц.

ОБЖАЛОВАНИЕ РЕШЕНИЯ – жалоба, поданная в порядке заявления участниками дела и сторонами на решения и определения судов, за исключением решений и определений Верховного Суда.

КОНФЛИКТ – конфликт интересов или разногласия между двумя или более сторонами.

Примечание. Слово «конфликт» в зависимости от контекста переводится на казахский язык как «жанжал, шиеленіс, қақтығыс».

ГОРЯЧАЯ ТОЧКА – вооружённый конфликт с применением огнестрельного оружия, центр военного противостояния.

КОНФЛИКТНАЯ СИТУАЦИЯ – социальная или правовая обстановка, возникающая в результате столкновения интересов, позиций или целей сторон, которая приводит к напряженности во взаимоотношениях и может перерасти в открытый конфликт.

ШИКІЗАТ – өнеркәсіп пен ауыл шаруашылығында дайын өнім өндіру үшін өңделетін немесе қайта өңделетін бастапқы табиғи және жасанды материалдар.

ШИКІӨНІМ – бастапқы өңдеуден өтпеген, табиғи күйде немесе өндірістің қайта өңдеуіне арналған алғашқы өнім.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН БЮДЖЕТ – бірыңғай әкімшілік-аймақтық құрылымға жататын әртүрлі деңгейдегі – мемлекеттік, аймақтық және жергілікті бюджеттерді біріктіретін жиынтық бюджет.

ШОТ-ФАКТУРА ӨКІМІН ҰСЫНУ – сатушының (өнім беруші) сатып алушының атына тауарлар, жұмыстар немесе көрсетілген қызметтерді іске асыру фактісін растайтын және қосылған құн салығы (ҚҚС) бойынша салықтық есеп жүргізуге негіз болатын шот-фактураны (ұсыну) қалыптастыру және жолдау рәсімі.

ШТАТ БІРЛІГІ – штаттық кестедегі лауазым және оның саны енгізілген құрылымдық бірлік.

ШТАТТЫҚ ЛАУАЗЫМ – мемлекеттік органның немесе ұйымның штат кестесінде көрсетілген, белгілі бір қызмет өкілеттіктері мен міндеттері жүктелген лауазымдық бірлік.

СЫРЬЕ – исходные природные и искусственные материалы, которые подвергаются обработке или переработке для производства готовой продукции в промышленности и сельском хозяйстве.

СЫРЕЦ – продукция, не прошедшая первичную обработку, находящаяся в естественном виде или предназначенная для промышленной переработки.

КОНСОЛИДИРОВАННЫЙ БЮДЖЕТ – объединенный совокупный бюджет различных уровней, то есть государственного, региональных и местных бюджетов, которые образуют единое административно-территориальное образование.

ВЫСТАВЛЕНИЕ РАСПОРЯЖЕНИЯ СЧЕТ-ФАКТУР – процедура формирования и направления счет-фактуры продавцом (поставщиком) в адрес покупателя, подтверждающая факт реализации товаров, работ или услуг и служащая основанием для налогового учета по НДС.

ШТАТНАЯ ЕДИНИЦА – установленная в штатном расписании структурная единица, включающая должность и её численность.

ШТАТНАЯ ДОЛЖНОСТЬ – предусмотренная штатным расписанием государственного органа или организации должностная единица, на которую возложены определенные служебные полномочия и обязанности.

ШЫҒАРУ – уәкілетті орган немесе лауазымды адам тарапынан шешім, қаулы, үкім, анықтама немесе басқа процессуалдық құжат қабылдау және жариялау түріндегі ресми әрекет.

ШЫҒАСЫ – кәсіпорынның (немесе басқа да шаруашылық жүргізуші субъектінің) өнімді өндіру, өткізу немесе көрсетілетін қызметі үдерісімен байланысты шығындары.

ШЫҒЫН – тұлғаның құқығы бұзылуы нәтижесінде туындаған мүліктік зиян, яғни нақты залалы және көрмеген пайдасы.

***Ескертпе.** «Шығын» термині орыс тіліне «убыток, затрата» болып аударылады.*

ШЫҒЫН – өндірістің немесе шаруашылық үдерістің белгілі бір қызметін жүзеге асыру үшін пайдаланылатын ақшалай қаражаты, материалдық және өзге де ресурстардың сомасы.

***Ескертпе.** «Шығын» термині орыс тіліне «убыток, затрата» болып аударылады.*

ШЫҒЫН КЕЛТІРУ – жеке немесе заңды тұлғаның әрекеті не әрекетсіздігі нәтижесінде басқа тұлғаға мүліктік зиян келтіру, оған нақты залал (мүліктің жойылуы, зақымдануы, шығыстар) және жіберіп алған пайдасы (алынбай қалған табысы) жатады.

ШЫҒЫНҒА БАТҚАН КӘСІПОРЫН – кірістері шығыстарын жаба алмайтын экономикалық субъект.

ВЫНЕСЕНИЕ – официальное действие уполномоченного органа или должностного лица, выражающееся в принятии и объявлении решения, постановления, приговора, определения или другого процессуального документа.

ИЗДЕРЖКА – затраты предприятия (или другого хозяйствующего субъекта), связанные с производством и реализацией продукции или услуг.

УБЫТОК – имущественный вред, возникший в результате нарушения права лица, включая реальный ущерб и упущенную выгоду.

***Примечание.** Термины «убыток и затрата» на казахский язык переводятся как «шығын».*

ЗАТРАТА – сумма денежных средств, материальных и иных ресурсов, использованных для осуществления определённой деятельности производственного или хозяйственного процесса.

***Примечание.** Термины «убыток и затрата» на казахский язык переводятся как «шығын».*

ПРИЧИНЕНИЕ УБЫТКОВ – действие или бездействие лица, в результате которого другому лицу наносится имущественный вред в виде реального ущерба (утраты или повреждения имущества, расходов) и упущенной выгоды (неполученного дохода).

УБЫТОЧНОЕ ПРЕДПРИЯТИЕ – экономический субъект, чьи доходы не покрывают расходы.

ШЫҒЫНДЫ АНЫҚТАУ – қандай да бір әрекет немесе оқиға салдарынан жеке тұлғаға немесе ұйымға келтірілген зиян фактісі мен көлемін айқындау үдерісі.

ШЫҒЫНДЫ КӨШІРУ – салық салу және бухгалтерлік есепке алуды дұрыс жетілдіру мақсатында бір салық кезеңінде немесе бір объекті бойынша шыққан шығындарды болашақтағы (немесе өткен) салық кезеңіне немесе салық салудың басқа объектілеріне ауыстыру мүмкіндігі.

ШЫҒЫНДЫ ӨТЕУ – бұрын жұмсалған шығындарды кіріс, пайда, бюджет қаражаты, субсидия немесе өзге де көздер есебінен өтеу үдерісі.

ШЫҒЫНСЫЗДЫҚ – кәсіпорынның немесе жобаның шығыстары мен кірістері теңесетін, яғни пайдасы да, шығыны да болмайтын жай-күйі.

ШЫҒЫС – кәсіпорынның шаруашылық қызметі барысында оның қаражатының азаюына немесе қарыз міндеттемелерінің көбеюіне алып келетін шығындар.

ШЫҒЫСТЫҢ ЖҰМСАЛУЫ – ұйым немесе тұлғаның белгілі бір кезең ішінде тауарларды сатып алуға, көрсетілген қызметтерді төлеуге, еңбекақы төлеуге немесе өзге де операциялық мақсаттарға жұмсаған ақшалай шығынның мөлшері.

УСТАНОВЛЕНИЕ УБЫТКОВ – процесс определения факта и размера ущерба, который был причинен лицу или организации в результате каких-либо действий или событий.

ПЕРЕНОС УБЫТКОВ – возможность «перенести» убытки, понесенные в одном налоговом периоде или по одному объекту, на будущие (или прошлые) налоговые периоды или на другие объекты налогообложения, с целью оптимизации налогообложения и корректного бухгалтерского учета.

ВОЗМЕЩЕНИЕ ЗАТРАТ – процесс возмещения ранее понесенных затрат за счет доходов, прибыли, бюджетных средств, субсидий или иных источников.

БЕЗУБЫТОЧНОСТЬ – состояние предприятия или проекта, когда его расходы и доходы равны, то есть отсутствует как прибыль, так и убыток.

РАСХОД – затраты в процессе хозяйственной деятельности, приводящие к уменьшению средств предприятия или увеличению его долговых обязательств.

ПОНЕСЕННЫЕ РАСХОДЫ – сумма денежных затрат, произведенных организацией или лицом в течение определенного периода на приобретение товаров, оплату услуг, выплату заработной платы и иные операционные цели.

Ыы

ЫҚТИАРСЫЗ ӘРЕКЕТ – адамның саналы бақылауынсыз және оның еркінен тыс пайда болатын әрекеті.

ЫҚТИАРХАТ – шетел азаматының басқа елде тұрақты немесе ұзақ мерзімді тұруға құқығын растайтын құжат.

ЫНТАЛАНДЫРУ – адамды бір нәрсені жасауға қызықтырып, жігерлендіретін, оның белсенді болуына және әрекет етуіне әсер ететін мадақтау, қолдау немесе арнайы жағдай жасау.

НЕПРОИЗВОЛЬНОЕ ДЕЙСТВИЕ – действие, совершаемое без сознательного контроля и возникающее помимо его осознанной воли.

ВИД НА ЖИТЕЛЬСТВО – документ, подтверждающий право иностранного гражданина на постоянное или долгосрочное проживание в другой стране.

СТИМУЛИРОВАНИЕ – поощрение, поддержка или создание специальных условий, которые могут заинтересовать и вдохновить человека на что-либо, повлиять на его активность и действия.

Іі

ІЛІК – қылмыстық, әкімшілік немесе өзге де құқықтық істі тергеу, қарау немесе шешу кезінде істің мән-жайын анықтауға, дәлелдеуге немесе жоққа шығаруға мүмкіндік беретін материалдық зат, құжат немесе өзге де дәлелдеме.

ІРГЕЛІ ЖӘНЕ ҚОЛДАНБАЛЫ ҒЫЛЫМИ ЗЕРТТЕУ – жаңа білім алуға, табиғат пен қоғамның негізгі заңдылықтарын түсінуге бағытталған, нақты практикалық қолдануды көздемейтін ғылыми жұмыс.

ІРІ ЗАЛАЛ – зиянның сомасына байланысты қылмыстық-құқықтық немесе әкімшілік-құқықтық тұрғыдан бағаланатын және іс-әрекетті саралауға жататын мүліктік немесе материалдық залал.

УЛИКА – материальный предмет, документ или иное доказательство, позволяющее установить обстоятельства дела, подтвердить или опровергнуть факты при расследовании, рассмотрении или разрешении уголовного, административного или иного правового дела.

ФУНДАМЕНТАЛЬНЫЕ И ПРИКЛАДНЫЕ НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ – научная работа, направленная на получение новых знаний, понимание основных закономерностей природы и общества, не преследующая конкретного практического применения.

КРУПНЫЙ УЩЕРБ – имущественный или материальный ущерб, который в зависимости от суммы вреда подлежит уголовно-правовой или административно-правовой оценке и квалификации деяния.

ИС-ШАРА – мемлекеттік билік органдары, ұйымдар немесе азаматтардың қызметі шеңберінде белгілі бір мақсатқа жету үшін ұйымдастырылған мақсатты әрекеті немесе әрекеттер жиынтығы.

ІШНАРА ӘРЕКЕТКЕ ҚАБІЛЕТ-ТІК – азаматтың өз әрекеттерімен азаматтық құқықтарын иемдену және жүзеге асыру, сондай-ақ заңда қарастырылған жасына, денсаулық жағдайына немесе өзге де мән-жайларға байланысты шектеулі көлемдегі міндеттерін орындау мүмкіндігі.

ІШКІ САЛА МАМАНЫ – өзге де қызметтің немесе өндіріс, құқық, медицина, техника, ғылымның нақты белгілі, тар аясында терең білімі, жоғары біліктілігі бар және кәсіби дағдыларға ие маман.

ІШКІ ТӘРТІП ЕРЕЖЕЛЕРІ – жұмысқа қабылдау, жұмыстан босату тәртібін, жұмыскерлер мен жұмыс берушінің құқықтары мен міндеттерін, еңбек және демалыс режимін, көтермелеу мен айыппұлдарды, сондай-ақ жұмыс орнындағы мінез-құлықтың жалпы нормаларын белгілейтін ұйымның жергілікті нормативтік актісі.

МЕРОПРИЯТИЕ – организованное, целенаправленное действие или совокупность действий, предпринимаемых для достижения определённой цели в рамках деятельности органов государственной власти, организаций, учреждений или граждан.

ЧАСТИЧНАЯ ДЕЕСПОСОБНОСТЬ – установленная законодательством возможность гражданина своими действиями приобретать и осуществлять гражданские права, а также исполнять обязанности в ограниченном объёме, которая зависит от возраста, состояния здоровья или иных обстоятельств, предусмотренных законом.

УЗКИЙ СПЕЦИАЛИСТ – специалист, обладающий глубокими знаниями, высокой квалификацией и профессиональными навыками в строго определённой, узкой области науки, техники, медицины, права, производства или иной деятельности.

ПРАВИЛА ВНУТРЕННЕГО РАСПОРЯДКА – локальный нормативный акт организации, устанавливающий порядок приема, увольнения, права и обязанности работников и работодателя, режим труда и отдыха, меры поощрения и взыскания, а также общие нормы поведения на рабочем месте.

ЭКОНОМИКАЛЫҚ АЙМАҚ – инвестиция тарту, қызметтің белгілі бір түрлерін дамыту, өндірісті немесе

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЗОНА – специально выделенная территория внутри страны, на которой

экспортты ынталандыру үшін ерекше құқықтық режим белгіленген ел ішіндегі арнайы бөлінген аумақ.

ЭКОНОМИКАЛЫҚ ТИІМДІЛІК ӨЛШЕМШАРТТАРЫ – белгілі бір экономикалық жобаның, шешімнің, инвестицияның немесе үдерістің қаншалықты тиімді және орынды жүзеге асырылатындығын бағалайтын көрсеткіштер немесе қағидаттар.

ЭКОНОМИКАНЫҢ АСҚЫНДАУЫ – ұлттық экономиканың өсу қарқыны өте жылдам болып, оның тұрақты даму мүмкіндігінен асып түскен кезең.

ЭКСПОРТ ӘЛЕУЕТІ – елдің, өңірдің, саланың немесе кәсіпорынның сыртқы нарықта бәсекеге қабілетті және шетелге шығаруға болатын тауарларды өндіру мен қызметтерді көрсету қабілеттерінің жиынтығы.

ЭКСПОРТ БАҒАСЫ – тауарлар мен көрсетілетін қызметтердің бірлігін шетелге сату кезіндегі белгіленген құны.

ЭЛЕКТРОНДЫҚ ҚҰЖАТ – ақпарат электрондық-цифрлық нысанда ұсынылған және электрондық цифрлық қолтаңба арқылы куәландырылған құжат.

ЭЛЕКТРОНДЫҚ ҚҰЖАТТЫҢ ҚАЗАҒАЗ КӨШІРМЕСІ – ақпараттық жүйеде жасалған электрондық құжаттың қағазға басылып шығарылған нұсқасы.

устанавливается особый правовой режим для привлечения инвестиций, развития определенных видов деятельности, стимулирования производства или экспорта.

КРИТЕРИИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ – показатели или принципы, по которым оценивают, насколько выгодно и целесообразно реализуется тот или иной экономический проект, решение, инвестиция или процесс.

ПЕРЕГРЕВ ЭКОНОМИКИ – период, когда темпы роста национальной экономики становятся чрезмерно высокими, превышая ее потенциал устойчивого развития.

ЭКСПОРТНЫЙ ПОТЕНЦИАЛ – совокупная способность страны, региона, отрасли или предприятия производить товары и оказывать услуги, которые могут быть конкурентоспособны на внешнем рынке и реализованы за границу.

ЭКСПОРТНАЯ ЦЕНА – установленная стоимость единицы товаров и услуг при их продаже за рубеж.

ЭЛЕКТРОННЫЙ ДОКУМЕНТ – документ, в котором информация представлена в электронно-цифровой форме и удостоверена посредством электронной цифровой подписи.

БУМАЖНАЯ КОПИЯ ЭЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТА – распечатанная версия электронного документа, созданного в информационной системе.

ЭЛЕКТРОНДЫҚ ТАСЫҒЫШ – ақпаратты цифрлық форматта жазу, сақтау және оқу үшін пайдаланылатын материалдық құрылғы немесе орта.

ЭЛЕКТРОНДЫҚ ЦИФРЛЫҚ ҚОЛТАҢБА – электрондық цифрлық қолтаңба құралдарымен жасалған және электрондық құжаттың анықтығын, оның иесіне тиесілі екенін және мазмұнының өзгермейтінін растайтын электрондық цифрлық нышандар жиынтығы.

ЭМОЦИЯЛЫҚ ҚЫСЫМ – адамның мінез-құлқына, ерік-жігеріне, шешімдеріне немесе әрекеттеріне ықпал ету мақсатында қорқыныш, кінә, ұят, айла-шарғы, қауіп-қатер, айыптау және басқа да психологиялық мәжбүрлеу түрлері арқылы күшті эмоционалдық күйзеліс туғызатын психологиялық ықпал ету нысаны.

ЭТНОСТЫҚ ҚҰРАМ – белгілі бір аумақтағы, елдегі немесе қоғамдағы халықты этностық тобына және үлесіне қарай бөлу.

ЭЛЕКТРОННЫЙ НОСИТЕЛЬ – материальное устройство или среда, используемые для записи, хранения и считывания информации в цифровом формате.

ЭЛЕКТРОННАЯ ЦИФРОВАЯ ПОДПИСЬ – набор электронных цифровых символов, созданный средствами электронной цифровой подписи и подтверждающий достоверность электронного документа, его принадлежность и неизменность содержания.

ЭМОЦИОНАЛЬНОЕ ДАВЛЕНИЕ – форма психологического воздействия, при которой человек испытывает сильное эмоциональное напряжение, вызываемое страхом, виной, стыдом, манипуляцией, угрозами, обвинениями и т.п., с целью повлиять на его поведение, решения или действия.

ЭТНИЧЕСКИЙ СОСТАВ – распределение населения определённой территории, страны или общества по этническим группам и их доле.

ОРЫСША-ҚАЗАҚША ТЕРМИНДЕР ТІЗБЕСІ

абонентская задолженность	абонент берешегі
абонентская линия	абонент желісі
абонентский почтовый ящик	абоненттің пошта жәшігі
абонентское устройство сотовой связи	ұялы байланыстың абоненттік құрылғысы
абсолютное большинство	абсолют көпшілік
абсолютное право	абсолюттік құқық
абстрактная сделка	абстракт мәміле
авансированные средства	авансталған қаражат
авансовая отчетность	аванс есептілігі
авансовые платежи	аванс төлемдер
авансовый отчет	аванс есебі
аварийная ситуация	авариялық жағдаят
аварийный взнос	авариялық жарна
авария	авария
авторизация	авторизация
автороведческая экспертиза	автортану сараптамасы
авторский договор	авторлық шарт
авторское вознаграждение	авторлық сыйақы
авторское право	авторлық құқық
авторское свидетельство	автор куәлігі
агентское вознаграждение	агент сыйақысы
агентское соглашение	агенттік келісім
агитация	үгіттеу
адаптация	бейімделу
адаптивность	бейімділік
адвокатская должность	адвокат лауазымы
адекватность	барабарлық
адекватный человек	адекватты адам
административная ответственность должностного лица	лауазымды адамның әкімшілік жауаптылығы
административно-процессуальное право	әкімшілік процестік құқық
административное задержание	әкімшілік кідірту
административное право	әкімшілік құқық
административное правонарушение	әкімшілік құқық бұзу
административное пресечение	әкімшілік негізде жолын кесу

административное принуждение
административное усмотрение
административные методы
воздействия

административные процедуры
административный арест
административный надзор
административный проступок
административный расход

администратор
администрирование
адресация платежа
адресное субсидирование
адресование документа
аккордная заработная плата

аккумулятивное денежное
акт дипломатический
акт контрольных обмеров
акт на списание
акт приема-сдачи
акт прокурорского реагирования
акт специального расследования
акт списания товарных потерь

активация
активизация
актовая книга
актуализация сведений
актуарный расчет
акция привилегированная
альтернативное обязательство
амбулаторное принудительное
наблюдение
амнистия
амортизация
аналитический дашборд
анкетные данные
аннулированный чек
анонимное заявление

әкімшілік мәжбүрлеу
әкімшілік ықтияр
әкімшілік ықпал ету әдістері

әкімшілік рәсімдер
әкімшілік қамақ
әкімшілік қадағалау
әкімшілік теріс қылық
әкімшілік шығыс
әкімші
әкімшілік ету
төлемді бағыттау
атаулы субсидиялау
құжатты адресстеу
аккорд жалақы

ақшаның жинақталуы
дипломатиялық акті
бақылап өлшеу актісі
есептен шығару актісі
қабылдау-тапсыру актісі
прокурорлық ден қою актісі
арнайы тергеп-тексеру актісі
тауар жоғалтымын есептен
шығару актісі

активтендіру
жандандыру
акті кітабы
мәліметтерді өзектендіру
актуар есептеу
артықшылық берілген акция
балама міндеттеме
амбулаториялық мәжбүрлі
байқау
рақымшылық
амортизация
аналитикалық дашборд
сауалнама деректері
күші жойылған чек
аноним арыз

анонимное обращение
антидемократические действия
антидатирование
антиобщественное действие
апробация
арбитраж
арбитражное разбирательство
арбитражное соглашение
арбитражный расход
арбитражный суд
аргумент
аргументированный ответ
аргументированный отказ
арендный подряд
арест (в отношении лица)
арест на имущество
архивный документ
ассигнование
аудиторская деятельность
аудиторский отчет
аукционное правило
аукционный торг
аутентификация
аффилированное лицо
аффилированное лицо
потенциального поставщика
база данных
база данных кредитных историй
базисная цена
базисный риск
базовые правила
баланс интересов потребителей
балансовые убытки
банк с государственным участием
банк с иностранным участием
банкнотное обращение
банковская декларация
банковская деятельность

аноним жолданым
демократияға қарсы әрекеттер
өткен күнін қою
қоғамға қарсы әрекет
апробация
төрелік
төрелік талқылап-таразылау
төрелік келісім
төрелік шығыс
төрелік сот
аргумент
аргументті жауап
аргументті бас тарту
жалға алу мердігерлігі
қамақ, қамау (адамға қатысты)
мүлікке тоқтам салу
мұрағат құжаты
қаржы бөлу
аудиторлық қызмет
аудиторлық есеп
аукцион ережесі
аукциондағы сауда-саттық
сәйкестендірме
үлестес тұлға
элеуетті өнім берушінің
үлестес тұлғасы
дерекқор
кредит тарихының дерекқоры
базистік баға
базистік тәуекел
базалық ереже
тұтынушы мүдделерінің теңгерімі
баланстық шығын
мемлекет қатысатын банк
шетел қатысатын банк
банкнот айналысы
банк декларациясы
банк қызметі

банковская заемная операция
банковская комиссия
банковская ликвидность
банковская пластиковая карточка
банковская практика
банковская система
банковская тайна
банковская учетная ставка
банковские билеты
банковские операции
банковский вексель
банковский депозит
банковский документ
банковский кредит
банковский маркетинг
банковский надзор
банковский перевод
банковский риск
банковский чек
банковское право
банкротство банка
бартерная сделка
бартерная торговля
безвозвратная ссуда
безвозмездная сделка
безвозмездная финансовая помощь
безгражданство
безнадежные к взысканию
задолженности
безналичные деньги
безубыточность
беспошлинная торговля
беспристрастность
бессрочный заем
бизнес ангел
биометрические данные
биржевая единица
биржевая прибыль
биржевая сделка

банктің қарыз операциясы
банк комиссиясы
банк өтімділігі
банктің пластик картасы
банк практикасы
банк жүйесі
банк құпиясы
банктің есепке алу мөлшерлемесі
банк билеттері
банк операциялары
банк векселі
банк депозиті
банк құжаты
банк кредиті
банк маркетингі
банктің қадағалауы
банк аударымы
банк тәуекелі
банк чегі
банк құқығы
банк банкроттығы
бартерлік мәміле
бартерлік сауда
қайтарымсыз несие
өтеусіз мәміле
өтеусіз қаржылай көмек
азаматтығы жоқ
өндіріп алуға келмейтін берешек

қолма-қол емес ақша
шығынсыздық
бажсыз сауда
бейтараптық, бұра тартпаушылық
мерзімсіз қарыз
бизнес жебеушісі
биометриялық дерек
биржа бірлігі
биржа пайдасы
биржа мәмілесі

биржевая торговля
биржевая цена
биржевой оборот
биржевой расход
биржевые торги
благотворительная деятельность
бланковый документ
бланковый кредит
борьба с преступностью
брокерская деятельность
брокерская записка
брокерский счет
бумажная копия электронного документа
бумажный документ
бумажный носитель
бухгалтерская отчетность
бухгалтерский учет
бытовое насилие
бытовой подряд
бюджетная деятельность
бюджетная классификация
бюджетная программа
бюджетное обязательство
бюджетное планирование
бюджетное устройство (структура)
бюджетные отношения
бюджетный запрос
бюджетный контроль
бюджетный мониторинг
бюро пропусков
бюрократия
вакансия
валидация
валидность
валютная отчетность
валютная премия
валютное законодательство

биржа саудасы
биржа бағасы
биржа айналымы
биржа шығысы
биржадағы сауда-саттық қайырымдылық қызметі
бланкідегі құжат
бланкілік кредит
қылмысқа қарсы күрес
брокерлік қызмет
брокерлік жазба
брокерлік шот
электрондық құжаттың қағаз көшірмесі
қағаз құжат
қағаз тасығыш
бухгалтерлік есептілік
бухгалтерлік есепке алу
тұрмыстағы зорлық-зомбылық
тұрмыс мердігерлігі
бюджеттік қызмет
бюджет жіктелімі
бюджет бағдарламасы
бюджет міндеттемесі
бюджеттік жоспарлау
бюджет құрылымы
бюджет қатынастары
бюджеттік сұраным
бюджеттік бақылау
бюджет мониторингі
рұқсатнама бюросы
төрешілдік
бос орын
валидаттау
валидтілік
валюталық есептілік
валюталық сыйлықақы
валюта заңнамасы

валютное колебание
валютный договор
валютный контроль
валютный риск
ведение специальных учетов
ведомство
ведомость
ведомственный архив
ведомственный учет
ведомственный финансовый контроль
вексельное законодательство
вексельное обязательство
вексельное право
вексельной договор
величина утраты товарной стоимости
вербовка
версия следователя
верховенства закона
верховенство
верховенство права
вечный вклад
вещевое довольствие
вещное право
вещное право на землю
вещные права лиц, не являющихся собственниками
взаимодействие
взносы
взыскание
взыскание
взыскание задолженности
взыскание алиментов
взять ответственность
вид на жительство
видение
видимость дороги
виды обращений
вклад

валюта өзгермелігі
валюталық шарт
валюталық бақылау
валюталық тәуекел
арнайы есепке алуды жүргізу
ведомыс
тізімдерек
ведомыстық мұрағат
ведомыстық есепке алу
ведомыстық қаржылық бақылау
вексель заңнамасы
вексель міндеттемесі
вексель құқығы
вексель шарты
тауар құнының жоғалу шамасы
арбау
тергеуші версиясы
заң үстемдігі
үстемдік
құқық үстемдігі
мерзімсіз салым
заттай ризық
заттық құқық
жерге заттық құқық
меншік иесі емес тұлғаның заттық құқығы
өзара әрекет ету
жарна
жазалау
өндіріп алу
берешекті өндіріп алу
алимент өндіріп алу
жауапкершілік алу
ықтиархат
пайым
жол көрінімі
жолданым түрлері
салым

вкладчик добровольных профессио-
 нальных пенсионных взносов
 владелец
 владелец оружия
 владелец ценных бумаг
 владение
 властное отношение
 вменяемость
 внесудебная экспертиза
 внешнее наблюдение
 внешнеторговая сделка
 внешний контроль
 вовлечение, вовлеченность
 водоохранные зоны и полосы

 военизированное формирование
 военнотруженик, проходящий
 воинскую службу
 возмездная сделка
 возмещение
 возмещение вреда
 возмещение государству судебных
 расходов
 возмещение затрат
 возмещение имущественного вреда
 возмещение потерь
 возмещение сторонами судебных
 расходов
 возмещение ущерба
 вознаграждение
 вознаграждение за работу
 вознаграждение за риск
 вознаграждение за услуги
 вознаграждение по кредиту
 возраст привлечения к
 административной ответственности
 возрастание стоимости
 воинский учет
 вотум недоверия
 вправо

ерікті кәсіптік зейнетақы
 жарналарының салымшысы
 ие
 қару иесі
 құнды қағаздар иесі
 иелену
 билік қатынасы
 есі дұрыстық
 соттан тыс сараптама
 сыртқы байқау
 сыртқы сауда мәмілесі
 сыртқы бақылау
 тарту
 су қорғау аймақтары мен
 жолақтары
 әскериленген құралым
 борышын өтеп жүрген әскери
 қызметші
 өтеулі мәміле
 өтем, өтеу
 зиянды өтеу
 сот шығыстарын мемлекетке өтеу

 шығынды өтеу
 мүлікке келтірілген зиянды өтеу
 жоғалтымды өтеу
 тараптардың сот шығыстарын
 өтеуі
 залалды өтеу
 сыйақы
 жұмыс сыйақысы
 тәуекел сыйақысы
 көрсетілген қызмет сыйақысы
 кредит бойынша сыйақы
 әкімшілік жауапқа тарту жасы

 құнның өсуі
 әскери есепке алу
 сенімсіздік білдіру
 құқылы

вред
временное свидетельство
о страховании
всеобъемлющий контроль
вскрытие
встречное условие
встречный контроль
вторичный землепользователь
вторичный рынок
выборщик
вывод
выдворение за пределы страны
выделенная доля
выделенные сети связи
выкуп
выкуп долга
выкуп кредита
вымогательство
вынесение
выписка
выписка с лицевого счета
выплата
выплата неустойки
выпуск в обращение
выработка мер
выработка предложений
выработка рекомендаций
выручка
выселение должника
выставление распоряжения
счет-фактур
вычеты по основным средствам
выявление
выявление коррупции
выявление налоговых
правонарушений
выяснение
гарантийная выплата
гарантийное возмещение

зиян
сактандырудын уақытша куәлігі

бәрін қамтитын бақылау
мәйітті ашу
қарсы талапшарт
қарсы бақылау
қосалқы жер пайдаланушы
қайталама нарық
таңдаушы
тұжырым
ел аумағынан шығарып жіберу
бөлінген үлес
байланыстың бөлектелген желілері
өтеп алу
борышты өтеп алу
кредитті өтеп алу
бопсалау
шығару
үзінді көшірме
жеке шоттан үзінді көшірме
төлем
айыпақы төлемі
айналысқа шығару
шараларды тұжырымдау
ұсыныстарды тұжырымдау
ұсынымдарды тұжырымдау
түсім
борышкерді шығарып жіберу
шот-фактура өкімін ұсыну

негізгі қаражат шегерімі
анықтау
сыбайлас жемқорлықты анықтау
салықтық құқық бұзуды анықтау

айқындау
кепілдікті төлем
кепілдікті өтем

гарантийное обязательство
 гарантийный срок
 гарантирование депозитов
 гарантированный государством заем
 гарантия
 гармонизация
 гендерная политика
 генеральное соглашение
 генеральный акт
 гербовая печать
 гласность
 годность
 голосовое сообщение
 голосующие акции
 горячая линия
 горячая точка
 государственная налоговая служба
 государственная собственность
 государственная
 судебно-экспертная деятельность
 государственная тайна
 государственное казначейство
 государственные долговые
 обязательства
 государственные доходы
 государственные закупки
 государственные финансы
 государственный займ
 государственный инвестиционный
 проект
 государственный кредит
 государственный фонд
 грабеж с насилием
 гражданин
 гражданская ответственность
 гражданская правоспособность
 гражданский служащий
 график
 гриф секретности

кепілдікті міндеттеме
 кепілдікті мерзім
 депозиттерге кепілдік беру
 мемлекет кепілдік берген қарыз
 кепілдік
 үндестіру
 гендер саясаты
 бас келісім
 бас акті
 елтаңбалы мөр
 жариялық
 жарамдылық
 дауыстық хабарлама
 дауыс беретін акциялар
 жедел желі
 шиеленіс ошағы
 мемлекеттің салық қызметі
 мемлекет меншігі
 мемлекеттік сот-сараптама қызметі

 мемлекет құпиясы
 мемлекеттік қазынашылық
 мемлекеттік қарыз міндеттемелері

 мемлекеттік кірістер
 мемлекеттік сатыпалым
 мемлекет қаржысы
 мемлекеттік қарыз
 мемлекеттің инвестициялық
 жобасы
 мемлекеттік кредит
 мемлекеттік қор
 күш көрсетіп тонау
 азамат
 азаматтық жауаптылық
 азаматтық құқық қабілеттігі
 азаматтық қызметші
 кесте
 құпиялық белгісі

грубое нарушение норм закона
грузовой сбор
дата упаковки
дача показаний
движимое имущество
двойная форма вины
двойное замещение
двойное налогообложение
двойное складское свидетельство
дебиторская задолженность
дееспособность
действительная стоимость
действительность
декриминализация
делопроизводство по обращениям
денежная масса
денежное довольствие
денежное обязательство
денежное отношение
денежное средство
денежные знаки
денежный перевод
денежный поток
деофшоризация
депозитарная деятельность
депозитный банк
депутатский запрос
держатель облигации
дети с особыми потребностями
деяние
деятельность
диверсия
дискредитирование
дискриминация
дисперсия
дистанционное обучение
дисциплинарная ответственность
дисциплинарное взыскание

заң нормаларын өрескел бұзу
жүк алымы
қапталған күні
айғақ беру
жылжымалы мүлік
кінәнің қос нысаны
екі міндетті қатар атқару
қосарланған салық салу
қойманың қос куәлігі
дебитор берешегі
әрекетке қабілеттік
нақты құн
жарамдылық
қылмыссыздандыру
жолданым бойынша іс жүргізу
ақша жиыны
ақшалай ризық
ақшалай міндеттеме
ақшалай қатынас
ақшалай қаражат
ақша белгілері
ақша аударымы
ақша ағыны
офшорсыздану
депозитарлық қызмет
депозиттік банк
депутаттық сауал
облигация ұстаушы
ерекше күтім қажет балалар
қылық
қызмет
диверсия
беделін түсіру
кемсіту
дисперсия
қашықтан оқыту
тәртіптік жауаптылық
тәртіптік жазалау

дисциплинарный проступок
добровольное исполнение
добровольное пожертвование
добросовестный приобретатель
доверенное лицо
доверенность с правом передоверия

доверительное управление
доверительный управляющий
договор
договор банковского счета
договор доверительного
управления имуществом
договор уступки исключительного
права
договор целевого вклада
договора найма (поднайма) жилища

договорная сумма
договорная цена
договорный режим имущества
дознание
доказательство
документы личного происхождения
документы по личному составу
долг
долг
долг солидарный
долговое требование
долговые товарные обязательства
долговые ценные бумаги
долевое обязательство
долевое участие в жилищном
строительстве
должник
должностная инструкция
должностная функция
должностная халатность

тәртіптік теріс қылық
өз еркімен орындау
ерікті қайырмалдык
адал иемденуші
сенім білдірілген адам
қайта сенім білдіру құқығы
берілген сенімхат
сенімгерлік басқару
сенімгерлік басқарушы
шарт
банк шотының шарты
мүлікті сенімгерлікпен басқару
шарты
айрықша құқықты басқаға беру
шарты
мақсатты салым шарты
тұрғынжайды жалдау (қосымша
жалдау) шарты
шарттық сома
келіскен баға
мүліктің шарттағы режимі
анықтаушы
анықтап-білу
дәлелдеме
өмірдерек құжаттары
жеке құрам құжаттары
борыш
қарыз, борыш
ортақ борыш
борыш талабы
борыштық тауар міндеттемелері
борыштық бағалы қағаздар
үлестік міндеттеме
тұрғынжай құрылысына үлестік
қатысу
борышкер
лауазым нұсқаулығы
лауазымдық функция
лауазымдық салғырттық

должность
 домашний арест
 домашний карантин
 доменное имя
 доменное пространство
 доминирующее положение на
 рынке
 домовладелец
 домовладение
 доплата
 дополнительная судебная экспертиза
 допрашиваемый
 допуск
 допустимость
 допустимость доказательств
 дорожное движение
 дорожный чек
 досмотр
 досмотр транспортных средств
 достижение совершеннолетия
 достоверность доказательства
 доступ
 досудебная претензия
 досудебное расследование
 досье
 доход
 доход предприятия
 доходность
 доходы, подлежащие налогообложению
 дочернее предприятие
 дубликат
 единая бюджетная классификация
 единовременный страховой взнос
 единоличная экспертиза
 единый государственный кадастр
 недвижимости
 единый пенсионный
 накопительный фонд
 ежемесячная отчетность

лауазым
 ұйқамақ
 үйдегі карантин
 домен атауы
 домен кеңістігі
 нарықтағы үстем жағдай
 үй иесі
 үйге иелік ету
 қосымша ақы
 қосымша сот сараптамасы
 жауап алынушы
 рұқсат беру, рұқсаттама
 жол берушілік
 дәлелдеменің жарамдылығы
 жол қозғалысы
 жол чегі
 жете тексеру
 көлік құралдарын жете тексеру
 кәмелетке толу
 дәлелдеменің дәйектілігі
 рұқсат
 сотқа дейінгі кінәрат-талап
 сотқа дейін тергеп-тексеру
 дерекнама
 кіріс
 кәсіпорын кірісі
 кірістілік
 салық салынатын кіріс
 еншілес кәсіпорын
 телнұсқа
 бюджеттің бірыңғай жіктелімі
 біржолғы сақтандыру жарнасы
 жеке-дара сараптама
 жылжымайтын мүліктің бірыңғай
 мемлекеттік кадастры
 бірыңғай жинақтаушы зейнетақы
 қоры
 ай сайынғы есептілік

жалоба
жизнедеятельность
жизнеобеспечение
жизнеобеспечение гражданского населения
жилая площадь
жилище
жилой дом
заведомо ложное показание
заведомо ложный донос
заведомо неправосудный приговор
заверение
заверенный нотариусом
завещание с условием
завещательный отказ
завладение
завладение имуществом
заговор
задаток
задача
задержание
задержание под стражу для выдачи
задолженность
задолженность по алиментам
заем
заем рентный
заемщик
казак-наряд
закладка
заключение
заключение правительства
заключение соглашения
заклучение эксперта
законный
законодательный акт
закономерность развития
оперативной обстановки
законоположение
законотворческая деятельность

шағым
тыныс-тіршілік
тіршілікті қамтамасыз ету
тұрғындардың тіршілігін қамтамасыз ету
тұрғын ауданы
тұрғынжай
тұрғын үй
көрінеу жалған айғақ
көрінеу жалған сөз жеткізу
көрінеу әділетсіз үкім
қуәландыру
нотариус растаған
талапшарты бар өсиет
өсиет міндеттемесі
иеленіп алу
мүлікті иеленіп алу
қастандық
кепілақы
міндет
кідірту
ұстап беру үшін кідірту
берешек
алимент берешегі
қарыз
ренталық қарыз
қарыз алушы
тапсырыс-жүктелім
жасырылған есірткі
қорытынды
үкімет қорытындысы
келісім жасасу
сарапшы қорытындысы
заңды
заңнама актісі
жедел ахуалдың даму заңдылығы
заң ережесі
заң шығару қызметі

законотворчество
закредитованность
закуп
закуп товара
залог
залоговое обязательство
залоговое свидетельство
замечание
замысел действий
запас
запретительные нормы
запрещено законом
запрос
заработная плата
заработок
затрата
захват заложника
зачисление денег
зашифровка агента
защита информации
заявитель
заявление
злоупотребление опекунами
обязанностями
знак отличия
идентификация
иждивенец
избиратель
извещение
изготовитель
издержка
изъятие
имидж
имущественное отношение
имущественное положение
имущественное право
имущественный доход
имущественный комплекс
имущественный спор

заңшығарым
шамадан тыс кредит алу
сатыпалым
тауар сатыпалымы
кепіл
кепілді міндеттеме
кепілді куәлік
ескерту
әрекеттің түпкі мәнісі
кор
тыйым салу нормалары
заңда тыйым салынған
сауал, сұраным, сұрау салу
жалақы
табыс
шығын
адамды кепілге алу
ақшаны есепке жатқызу
агентті шифрлау
ақпаратты қорғау
арызданушы
1. арыз. 2. мәлімдеме. 3. өтініш
қорғаншы міндеттемесін теріс
пайдалану
айырым белгісі
сәйкестендіру
асыраудағы адам
сайлаушы
хабархат
өнім шығарушы
шығасы
алып қою, шығарып тастау
имидж
мүлік қатынасы
мүліктік жағдай
мүліктік құқық
мүлік кірісі
мүлік кешені
мүлік дауы

имущественный ущерб
инвентарный номер
инвестиционная прибыль
инвестиционный заем
инвестиционный портфель
индивидуальная система
теплоснабжения
индивидуальные правовые акты
индивидуальный предприниматель
инициатива
инициировать
инструктаж
инструмент
инструменты монетарной политики
интеллектуальная собственность
интенсивность
информатизация
информационное агентство
информационное освещение
информационное пространство
информационные услуги
информация
информирование
информирование потребителей
услуг
инфраструктурное развитие
иск
исключение из правил
исключительное право
исковое требование
исполнение бюджета
исполнение сделки
исполнительное производство
использование дохода
исправления
исправность
исправность оборудования
истец
источники, не запрещенных
законами

мүліктік залал
инвентар нөмірі
инвестиция табысы
инвестициялық қарыз
инвестиция портфелі
жылумен жабдықтаудың жеке
жүйесі
жеке құқықтық актілер
дара кәсіпкер
бастама
бастама жасау
нұсқаулық беру
құрал
монетарлық саясат құралы
зияткерлік меншік
қарқын
ақпараттандыру
ақпарат агенттігі
ақпараттық жазып-көрсету
ақпарат кеңістігі
ақпараттық көрсетілетін қызмет
ақпарат
хабар беру
қызмет тұтынушыларына хабар
беру
инфрақұрылымды дамыту
дауталап
ережеден тысқарылық
айрықша құқық
дауталап талабы
бюджеттің орындалуы
мәмілені орындау
атқарушылық іс жүргізу
кірісті пайдалану
түзеу
ақаусыздық
жабдықтың ақаусыздығы
дауталапшы
зандарда тыйым салынбаған
дереккөздер

истребование
 кадастровый номер
 кадровая служба
 кадровое обеспечение
 капитальный расход
 карательная функция государства
 квалифицированное большинство
 квитанция
 классификатор
 классификация
 коллегияльность
 коллективная валюта
 комментарий
 комментарий к кодексу
 коммерческая база данных
 коммерческий подкуп
 компенсационный договор
 компенсация
 компонент
 конвертация
 конвертируемая валюта
 конвертируемая облигация
 конкретная миссия
 конкретный
 конкурент
 конкуренция
 конкурсная документация
 конкурсная заявка
 конкурсное ценовое предложение
 конкурсные обязательства
 конкурсный управляющий
 консолидирование бюджета
 консолидированный бюджет
 конспиративная квартира
 конспиративный адрес
 конспиративный передаточный пункт
 конспирация

талап етіп алдырту
 кадастр нөмірі
 кадр қызметі
 кадрмен қамтамасыз ету
 күрделі шығыс
 мемлекеттің жазалаушы функциясы
 білікті көпшілік
 түбіртек
 жіктеуіш
 жіктелім
 алқалық
 ұжымдық валюта
 түсіндірме беру
 кодекске түсіндірме беру
 коммерциялық дерекқор
 коммерциялық паралау
 өтемақы шарты
 өтемақы
 құрамбөлік
 конвертация
 конвертацияланатын валюта
 конвертацияланатын облигация
 нақты миссия
 нақты
 бәсекелес
 бәсеке
 конкурс құжаттамасы
 конкурсқа өтінім
 конкурстық баға ұсынысы
 конкурс міндеттемелері
 конкурсты басқарушы
 бюджетті шоғырландыру
 шоғырландырылған бюджет
 астыртын пәтер
 астыртын мекенжай
 астыртын табыстау пункті
 астыртын әрекет ету

конституционный контроль
конституционный надзор
консультативно-совещательные,
наблюдательные органы
консультационная услуга
контекст
контракт
контрактная деятельность
контроль
контроль за уплатой налогов
контроль на соответствие
контрольная функция
контрольные органы верховной
власти
контрольный пакет акций
контрольный пост
контрольный чек
конфиденциальность
конфиденциальный
конфликт
конфликт интересов
конфликтная ситуация
концепция
координация
копия документа
короткая продажа
корректировка
косвенная принадлежность
косвенное владение
косвенные убытки
крайняя необходимость
кредит (в экономике)
кредит вещный
кредитная линия
кредитная организация
кредитная система государства
кредитная технология обучения
кредитное бюро

конституциялық бақылау
конституциялық қадағалау
консультативтік-кеңесші және
байқаушы органдар
консультациялық қызмет
мәнмәтін
келісімшарт
келісімшарт қызметі
бақылау
салық төлемдерін бақылау
сәйкестікті бақылау
бақылау функциясы
жоғарғы биліктің бақылау
органдары
акциялардың бақылау пакеті
бақылау бекеті
бақылау чегі
құпиялылық
құпиялы
1. шиеленіс, 2. жанжал, 3. қақтығыс
мүдделер қақтығысы
шиеленісті жағдаят
тұжырымдама
үйлестіру
құжат көшірмесі
қысқа сатылым
түзетім
жанама тиесілік
жанама иелену
жанама шығын
мәжбүрлі қажеттілік
кредит (экономикада)
зат кредиті
кредит желісі
кредит ұйымы
мемлекеттің кредиттік жүйесі
кредиттік оқыту технологиясы
кредит бюросы

кредитные риски
кредитный договор
кредитный отчет
кредитный ресурс
кредитование
кредитоспособность
кривая доходность
кризисная ситуация
кризисный период
криминализация
криминалистические учеты
критерии экономической
эффективности
критерий
критерий практики
критическая группа населения
крупный ущерб
купля-продажа
курьерский лист
легализация
легализация имущества
легальная разведка
легитимность
ликвидация
ликвидация актива
ликвидация организаций
ликвидность капитала
линия
лист (справка) о временной
нетрудоспособности
лицензионный договор
лицензионный сбор
лицо без гражданства
лицо, осуществляющее досудебное
производство
лицо, подлежащее
административной ответственности
лицо, подлежащее уголовной
ответственности

кредит катері
кредит шарты
кредит есебі
кредит ресурсы
кредит беру
кредит төлеу қабілеті
кірістілік қисығы
дағдарысты жағдаят
дағдарыс кезеңі
қылмыстандыру
криминалистік есепке алу
экономикалық тиімділік
өлшемшарттары
өлшемшарт
практика өлшемшарты
халықтың сынамды тобы
ірі залал
сатып алу-сату
курьер парағы
зандастыру
мүлікті заңдастыру
рұқсаты бар барлау
заңға сәйкестік
тарату, жою
активті жою
ұйымды тарату
капитал өтімділігі
желі
еңбекке уақытша жарамсыздық
парағы (анықтамасы)
лицензиялық шарт
лицензия алымы
азаматтығы жоқ адам
сотқа дейінгі істі жүргізетін адам

әкімшілік жауапқа тартылатын
тұлға
қылмыстық жауапқа тартылатын
адам

личные неимущественные права и
иные нематериальные блага
личный вклад
лишение звания
лишение прав
лишение свободы
локальное экспертное заключение
локальные акты
льготный период
максимальная сумма
малолетние дети
малообеспеченная семья
манипулирование
массовая распродажа
материальный носитель
материальный ущерб
материнская компания
медицинское показание
мелкое хищение
мероприятие
меры административного взыскания
меры вскрытия
меры запретительно-
ограничительного характера
меры оперативного предупреждения
меры пресечения
меры процессуального принуждения
местное содержание
местные налоги
место назначения
место преступления
местоположение
микрокредитная организация
минимальная заработная плата
мировое соглашение
миротворчество
мироустройство
мнение, отзыв
мнимая сделка

мүліктік емес жеке құқықтар және
өзге бейматериалдық игіліктер
жеке салым
атақтан айыру
құқығынан айыру
бас бостандығынан айыру
локалдық сараптама қорытындысы
локалдық актілер
жеңілдік кезеңі
ең жоғары сома
жеткіншек
табысы төмен отбасы
айла-шарғы жасау
жаппай сатылым
материалдық тасығыш
материалдық залал
баскы компания
медициналық көрсетілім
ұсақ-түйек жымқыру
іс-шара
әкімшілік жазалау шаралары
ашу шаралары
тыйым салу-шектеу сипатындағы
шаралар
жедел ескерту шаралары
бұлтартпау шаралары
процестік мәжбүрлеу шаралары
жергілікті қамтылым
жергілікті салықтар
межелі орын
қылмыс орны
орналасқан жері
микрокредит ұйымы
ең төмен жалақы
татуласу келісімі
бітімгерлік
әлемдік тәртіп
пікір
жалған мәміле

мобильность
 модификация
 мониторинг
 морально-психологическое состояние
 моральный вред
 моральный износ
 мотив
 мотивационный анализ
 мотивация
 мотивированный ответ
 мошенничество
 наблюдатель
 наблюдательный пост
 наблюдение
 наведение справок
 наглядно-образная фиксация
 доказательств
 наградной лист
 награждение
 нагрузка
 надбавка
 надзор
 наем (аренда) имущества
 наемник
 наемничество
 наемный труд
 назначение на должность
 наказание
 накопительный фонд
 накопление
 наличные деньги
 налоговая дееспособность
 налоговая проверка
 налоговая экспертиза
 налогово-бюджетная политика
 налоговое администрирование
 налоговое заявление
 налоговое обязательство
 налоговое поступление

мобильдік
 түрлендіру
 мониторинг
 моральдық-психологиялық жай-күй
 моральдық зиян
 моральдық тозу
 уәж
 уәждемелік талдау
 уәждеме
 уәжді жауап
 алаяқтық
 байқаушы
 байқау бекеті
 байқау
 анықтама жинау
 дәлелдемелерді көрнекі-бейнелі
 нықтау
 марапаттау парағы
 марапаттау
 жүктеме
 үстемақы
 қадағалау
 мүлікті жалға алу (жалға беру)
 жалданушы
 жалдамалық
 жалдамалы еңбек
 лауазымға тағайындау
 жаза
 жинақтаушы қор
 жинақтау
 қолма-қол ақша
 салық төлеу қабілеттігі
 салық тексеру
 салық сараптамасы
 салық-бюджет саясаты
 салық әкімшілігін жүргізу
 салық өтініші
 салық міндеттемесі
 салық түсімі

налоговый период
налоговый платеж
налоговый режим
налоговый учет
налогообложение процентов по
вкладам
налогообложение
наложение ареста
намерение
нанесение ущерба интересам
правосудия
направление запроса
нарушение закона
нарушение порядка
нарушение правила
наряд-допуск
насилие
настоящее местоположение
настоящий закон
наступления смерти
наукоемкое производство
научная разработка
начисление
начисление зарплаты
неадекватность
неадекватный человек
невиновное причинение вреда
невменяемость
негаторный иск
негласные следственные действия
негодность
недвижимое имущество
недействительность
недействительность брака
недобросовестные участники
недоимка
недостоверная информация
нежилое помещение
незаконное задержание или арест

салық кезеңі
салық төлемі
салық режимі
салықты есепке алу
салымнан түсетін пайызға салық
салу
салық салу
тоқтам салу
ниет
сот төрелігі мүддесіне залал
келтіру
сұраным жіберу
заңды бұзу
тәртіп бұзу
ереже бұзу
жүктелім-рұқсат
зорлық-зомбылық
дәл орналасқан жері
осы заң
қайтыс болу
ғылымды қажетсінетін өндіріс
ғылыми эзірлеме
есепке жазу
жалақы есептеу
бейбарабарлық
адекватты емес адам
кінәсіз зиян келтіру
есі дұрыс еместік
негаторлық дауталап
жасырын тергеу әрекеттері
жарамсыздық
жылжымайтын мүлік
жарамсыздық
неке жарамсыздығы
жосықсыз қатысушылар
бересі
дәйексіз ақпарат
тұруға арналмаған орынжай
заңсыз кідірту немесе қамау

неисправность
ненадлежащее лицо
неналоговые поступления
необходимая оборона
неоплачиваемый труд
неопровержимость
неотвратимость
неотвратимость наказания
неотложные меры
неплатежеспособность
непогашенный кредит
неправомерное поведение
неправомерность
неправомерные действия
непригодность
неприкосновенность
неприкосновенность достоинства
человека
неприкосновенность личности
неприкосновенность свидетеля
неприкосновенность собственности
непроизвольное действие
несистемный риск
несовершенная кадровая политика
несостоятельный должник
несчастный случай
нетрудовой доход
неуважение к суду
ниже порогового значения
нижеперечисленные способы
ничтожная сделка
номенклатура
номинальная стоимость
нормативно-правовой акт
нормативный договор
нормообразование
нормотворчество
нормы законодательства
носители информации

ақаулық
қатысы жоқ адам
салықтан тыс түсім
шарасыз қорғаныс
ақы төленбейтін еңбек
бұлтартпаушылық
бұлтартпау
жазадан бұлтартпау
кезек күттірмейтін шаралар
төлем қабілетсіздігі
өтелмеген кредит
құқыққа сыйымсыз мінез-құлық
құқыққа сыйымсыздық
құқыққа сыйымсыз әрекет
жарамсыздық
қол сұқпау, тиіспеу
адамның қадір-қасиетіне
тиіспеу
адамның жеке басына тиіспеу
қуәға тиіспеу, қуәгерге тиіспеу
мүлікке қол сұқпау
ықтиярсыз әрекет
жүйесіз қатер
жетілмеген кадр саясаты
дәрменсіз борышкер
жазатайым оқиға
еңбектен тыс кіріс
сотты құрметтемеу
шекті мәннен төмен
төменде санамаланған тәсілдер
маңызсыз мәміле
номенклатура
номинал құн
нормативтік құқықтық акті
нормативтік шарт
норматүзім
нормашығарым
заңнама нормалары
ақпарат тасығыш

нотариальная деятельность
нотариальные документы
о применении налоговых вычетов

обвинение
обеспечение иска
обеспечение правовой
определенности и справедливости
обеспечение прозрачности и
публичности
обжалование
обжалование действий
должностного лица
обжалование заочного решения
обжалование решения
обладатель
обладатель информации
областной реестр
облачный документооборот
обмен опыта
обнародование закона
оборот
обоснованный риск
образец специальной одежды
обратная задача
обращение
обращение
обращение взыскание
обращение граждан

обременение
обслуживание
обстановка
обстоятельства непреодолимой
силы
обстоятельства, исключающие
возможность участия в уголовном
процессе
обстоятельство

нотариат қызметі
нотариат құжаттары
салық шегерімдерін қолдану
туралы
айыптау
дауталапты қамтамасыз ету
құқықтық айқындылық пен
әділдікті қамтамасыз ету
ашықтық пен жариялықты
қамтамасыз ету
шағымдану
лауазымды адамның әрекетіне
шағымдану
сырттай шешімге шағымдану
шешімге шағымдану
иегер
ақпарат иеленуші
облыстық тізілім
бұлттық құжат айналым
тәжірибе алмасу
заңды халыққа жария ету
айналым
негізді тәуекел
арнаулы киім үлгісі
кері міндет
айналыс
1. жолданым, 2. жүгіну
өндіріп алуға жүгіну
азаматтардың жолданымы,
азаматтардың жүгінуі
ауыртпалық
қызмет көрсету
ахуал
еңсерілмейтін күштің мән-жайы

қылмыстық процеске қатысуға
мүмкіндік бермейтін мән-жайлар

мән-жай

обусловленный	шартты, шартталған
обусловленный срок	шартталған мерзім
общее положение	жалпы ереже
общественное давление	қоғамдық қысым
общественный долг	қоғамдық борыш
общественный контроль	қоғамдық бақылау
общественный порядок	қоғамдық тәртіп
объект	объект
объекты жизнеобеспечения	тіршілікті қамтамасыз ету объектілері
объем выполненных работ	орындалған жұмыс ауқымы
объявленные акции	жарияланған акциялар
объяснительная записка	түсініктеме жазба
обыкновенные (простые) акции	жай акциялар
обязанность	міндет
обязательственное право	міндеттемелік құқық
обязательство	міндеттеме
оговорка	ескертім
ограничение в праве	құқығын шектеу
ограниченная обзорность	шектеулі шолым
ограниченный доступ	шектеулі қолжетімдік
однократность налогообложения	бір реттік салық салу
однородные товары	біртекті тауарлар
оклад	айлықақы
окончательный вариант	түпкілікті нұсқа
оконченное уголовное правонарушение	аяқталған қылмыстық құқық бұзу
опасные вещества и предметы	қауіпті заттектер мен заттар
опекун	қорғаншы
опекунство	қорғаншылық
оперативное наблюдение	жедел байқау
оперативность	жеделдік
операции с финансовыми активами	қаржы активтерінің операциялары
опись	тізімдеме
оплата труда	еңбекақы төлеу
определение	1. анықтау, 2. ұйғарым
оптимальное сочетание	оңтайлы үйлесім

оптовая торговля
 оптовая цена
 орган опеки и попечительства
 организационно-правовая форма
 органы контроля и надзора
 оригинал
 ориентация на потребителя услуг
 осведомленность
 освидетельствование
 оскорбительное приставание к
 физическому лицу
 осмотр
 оснащение
 основание для юридической
 ответственности
 оспаривание информации
 оспаривая сделка
 остаток средств
 остаточная стоимость
 осуществление видеосъемки
 осуществление фотосъемки
 ответственность
 ответственность за воинское
 преступление
 ответчик
 отвод кандидатуры
 отгул
 отказ от авторского права
 отклонение
 отмывание доходов
 относительное большинство
 отношение
 отпускная цена
 отработка гранта
 отраслевая система поощрения
 отраслевое соглашение
 отраслевой профессиональный
 союз

көтерме сауда
 көтерме сауда бағасы
 қорғаншы және қамқоршы орган
 ұйымдық-құқықтық нысан
 бақылау және қадағалау органдары
 түпнұсқа
 қызмет тұтынушыға бағдарлану
 хабардарлық
 куәландыру
 жеке тұлғаға қорлап тиісу

 қарап-тексеру
 жарактандыру
 заңи жауаптылық негіздемесі

 ақпаратқа дау айту
 дауланатын мәміле
 қаражат қалдығы
 қалдық күн
 видеотүсірілім жасау
 фототүсірілім жасау
 жауапкершілік, жауаптылық
 әскери қылмыс үшін жауаптылық

 жауапкер
 кандидатураға қарсылық білдіру
 мұрсаткүн
 авторлық құқықтан бас тарту
 ауытқу
 кірісті жылыстату
 салыстырмалы көпшілік
 қатынас
 босату бағасы
 грантты жұмыспен өтеу
 көтермелеудің салалық жүйесі
 салалық келісім
 салалық кәсіподақ

отраслевые законы
отрасль
отсрочка
отставка
отстранение от должности
отчет
отчетность
отчетность банковских холдингов
отчетный финансовый год
отчисление
отчуждение
оформление документов
оформление носителя записи
охрана имущества
охранительная функция права
охраняемые лица
оценка
оценка стоимости
паевые взносы, не подлежащие
конфискации
памятка
парафирование
паспорт
паспортный контроль
пассажирское свидетельство
патентное право
пеня
первичный рынок
перевод
перевод долга
перевозка
перегрев экономики
перемещение по службе
перенос убытков
переписка
перепродажа
перераспределение кредитного
ресурса

сала заңдары
сала
кейінге қалдыру
қызметтен босау
лауазымнан шеттету
есеп
есептілік
банк холдингтерінің есептілігі
есепті қаржы жылы
аударым
иеліктен шығару
құжаттарды ресімдеу
жазба тасығышын ресімдеу
мүлікті күзету
құқықтың қорғау функциясы
қорғалатын адамдар
бағалау
құнын бағалау
тәркіленбейтін пай жарналары

жадынама
парафирлеу
паспорт, төлқұжат
паспорттық бақылау
жолаушы куәлігі
патенттік құқық
өсімақы
бастапқы нарық
аудару

қарызды аудару
тасымалдау
экономиканың асқындауы
қызмет бабында ауыстыру
шығынды көшіру
жазысым
қайта сату
кредит ресурсын қайта бөлу

переселение
переход права
переход рисков
перечень
период
персональные данные
персональный состав
печатная форма документа
пилотный проект
письменное возражение
плавающий долг
плавающий обменный курс
плата
платеж
платежеспособность
пленарное заседание
повинность
повторная экспертиза
повторное обращение
повышение налога
погашение кредита
погашение судимости
подача заявления
подведомственный
подвид экспертизы
подзаконный нормативный
правовой акт
подкарантинная продукция
подлинник
поднаиматель
подотчетное лицо
подоходный налог
подписка о невыезде
подразделение
подрывная акция
подряд
подследственность

коныс аудару
құқықтың ауысуы
тәуекелдің ауысуы
тізбе
кезең
дербес дерек
дербес құрам
құжаттың баспа нысаны
пилот жоба
жазбаша қарсылық
құбылмалы борыш
құбылмалы айырбас бағамы
ақы
төлем
төлем қабілеттік
пленарлық отырыс
міндеттілік
қайталама сараптама
қайта жүгіну
салықты көтеру
кредитті өтеу
соттылықты жою
арыз беру
ведомысқа қарасты
сараптаманың кіші түрі
заңға тәуелді нормативтік
құқықтық акті
карантиндегі өнім
төлнұсқа
қосымша жалдаушы
есеп беретін адам
табыс салығы
ешқайда кетпеу туралы қолхат
бөлімше
зиянкестік акция
мердігерлік
тергеуде болу

подстрекатель	айдап салушы
подстрекательство	айдап салу
подтверждение	растау
подтверждение финансовой состоятельности	каржылай ауқаттылығын растау
подуровень	деңгейше
подчиненность	бағыныстылық
подчиненность прокуроров	прокурорлар бағыныстылығы
показание	айғақ
покупка	сатып алу
покупка акции	акцияны сатып алу
покушение	оқталу
полномочие	өкілеттік
половая неприкосновенность	жыныстық тиіспеу
положение	жағдай
получение	алу
помещение	орындай
помилование	сауға беру
понесенные расходы	шығыстың жұмсалуды
понуждение к заключению договора	шарт жасасуға еріксіз көндіру
понятый	рәсімкүе
поощрение	көтермелеу
попечитель	қамқоршы
попечительство	қамқоршылық
поправки	түзету
популяризация	танымал ету
поручительство	кепілгерлік
последствия чрезвычайных ситуаций	төтенше жағдаяттың салдарлары
последующие взыскания	кейіннен өндіріп алу
пособие	жәрдемақы
пособие на оздоровление	сауықтыру жәрдемақысы
посредник	делдал
посредническая услуга	делдалдың көрсететін қызметі
поставщик	өнім беруші
поступление	түсім
поступления денег	ақша түсімі

посягательство	қол сұғу
потенциал	әлеует
потенциальный поставщик	әлеуетті өнім беруші
потребительский кредит	тұтынушы кредиті
потребность	қажеттілік
почтовая услуга	пошта қызметі
пошлина	баж
пояснение, объяснение	түсіндіру
пояснительная записка	түсіндірме жазба
права на забвение	жеке деректі өшірту құқығы
правила внутреннего распорядка	ішкі тәртіп ережелері
правило	1. ереже, 2. қағида
право апелляционного обжалования	апелляциялық шағымдану құқығы
право владения	иелену құқығы
право депутатской неприкосновенности	депутатқа тиіспеу құқығы
право на вход	кіру құқығы
право на наследование	мұраға ие болу құқығы
право на неприкосновенность жилища	тұрғынжайға қол сұқпау құқығы
право на неприкосновенность частной жизни	жеке өмірге тиіспеу құқығы
право на свободу совести	ар-ұждан бостандығы құқығы
право на свободу труда	еңбек еркіндігі құқығы
право на собственность	меншік құқығы
право потребителей на обмен	тұтынушылардың айырбастау құқығы
право преждепользования	бұрынғыша пайдалану құқығы
право собственности на землю	жерді меншіктену құқығы
правовое положение	құқықтық жағдай
правовое положение депутата	депутаттың құқықтық жағдайы
правовое регулирование налогового контроля	салық бақылауын құқықтық реттеу
правовое статистическое наблюдение	құқықтық статистикалық байқау
правовой режим	құқық режимі
правовые основы товарооборота	тауар айналымының құқықтық негіздері
правомерность	құқыққа сыйымдылық
правонарушение	құқық бұзу

правопредшественник
 правопреемник
 правоспособность
 правосудие
 правотворчество
 превентивный
 превышение пределов необходимой
 обороны
 предварительный договор
 предвзятость
 предельная цена
 предложение
 предмет
 предмет договора
 предмет залога
 предмет залога
 предмет иска
 предмет исследования
 предмет микрокредита
 предмет преступления
 предметная фиксация доказательств
 преднамеренное банкротство
 предписание
 предписание об устранении
 выявленных нарушений
 предрасположенность
 представитель недееспособного
 лица
 представительство
 представление
 представление государственного
 органа
 представление на международном
 уровне
 предубеждение
 предупреждение
 предупреждение преступлений
 предусмотренная законом

құқықтың алдыңғы иесі
 құқық мираскері
 құқық қабілеті
 сот төрелігі
 құқықшығарым
 превентивті
 шамадан тыс қорғану
 алдын ала жасалатын шарт
 сыңаржақтық
 шекті баға
 ұсыныс
 1. пән, 2. мән, 3, зат, 4. нысана
 шарттың мәні
 кепіл нысанасы
 кепілзат
 дауталап мәні
 зерттеу пәні
 микрокредит мәні
 қылмыс заты
 дәлелдемені заттай нықтау
 әдейі банкроттық
 нұсқама
 анықталған бұзуларды жою
 нұсқамасы
 бейім
 әрекетке қабілетсіз адамның өкілі
 өкілдік
 ұсыным
 мемлекеттік органның ұсынымы
 халықаралық деңгейде өкілдік ету
 қате түсінік
 алдын ала ескерту
 қылмыстың алдын алу
 заңда көзделген

предусмотренная законом мера наказания
предусмотренный
предъявление иска
предъявление отличительного знака
преимущественное право
премия
пресечение
пресечение правонарушения
престиж
преступление
преступная цель
преступное действие
преступность
претендент
претензия
прибыль
приверженность
привилегия, преимущество
привлечение к ответственности
привлечение к уголовной ответственности
привод
пригодность
прием обращения
признак языковой принадлежности
признание иска
призывник
примечание
примирительные процедуры
принудительная ликвидация
принудительное исполнение
принудительное отчуждение имущества
принудительное прекращение деятельности
принудительный допрос

занда көзделген жазалау шарасы

көзделген
дауталап беру
айырым белгісін көрсету
артықшылық құқығы
сыйлықақы
жолын кесу
құқық бұзудың жолын кесу
бедел
қылмыс
қылмыс мақсаты
қылмыстық әрекет
қылмыстылық
үміткер
кінәрат-талап
пайда
бейілділік
артықшылық
жауапқа тарту
қылмыстық жауапқа тарту

күштеп әкелу
жарамдылық
жолданымды қабылдау
тілге тиесілік белгі
дауталапты мойындау
әскерге шақырылушы
ескертпе
татуластыру рәсімдері
мәжбүрлеп тарату
мәжбүрлеп орындату
мүлікті иеліктен мәжбүрлеп шығару
қызметті мәжбүрлі тоқтату
мәжбүрлеп жауап алу

принудительный труд
 принуждение к вступлению в брак
 принуждение к передаче информации
 принуждение свидетеля к даче
 ложных показаний
 принцип
 принцип возвратности
 принцип платности
 принцип рыночной экономики
 принцип срочности
 приобретательная давность
 приобретение
 приобретение наследства
 приобретение права
 приоритет, приоритетный
 приоритетность, преимущество
 прирост стоимости
 присвоение
 присвоение авторства
 присвоение чужого имущества
 притворная сделка
 причинение вреда
 причинение убытков
 причинение ущерба
 проведение анкетирования
 проверка
 провокатор
 программная торговля
 программное обеспечение
 прогрессивное налогообложение
 продажа
 продажа на торгах
 прозрачность бюджетной политики
 производитель
 производные акты
 пропаганда
 пропуск

мәжбүрлі еңбек
 некелесуге мәжбүрлеу
 ақпаратты беруге мәжбүрлеу
 куәні жалған айғақ беруге
 мәжбүрлеу
 қағидат
 қайтарымдылық қағидаты
 ақылы пайдалану қағидаты
 нарық экономикасының қағидаты
 мерзімділік қағидаты
 иелікке өту мерзімі
 иемдену
 мұраны иемдену
 құқық иемдену
 басым
 басымдық
 құн өсімі
 иемденіп алу
 авторлықты иемденіп алу
 өзгенің мүлкін иемденіп алу
 қулықпен жасалған мәміле
 зиян келтіру
 шығын келтіру
 залал келтіру
 сауалнама өткізу
 тексеріс
 арандатушы
 бағдарламалық сауда
 бағдарламалық жасақтама
 үдемелі салық салу
 сату, сатылым
 сауда-саттықта сату
 бюджет саясатының ашықтығы
 өндіруші
 туынды актілер
 насихаттау
 рұқсатнама

просроченный кредит
просрочка
простое большинство
простой
проступок
противопожарные правила
протокол устного заявления о
преступлении
профессиональная консолидация
ученых
профессиональная тайна
профессиональная этика
профессиональный риск
процедура
процент
процентная ставка
процесс
прощение долга
проявление бюрократизма
проявление волокиты
прояснение
прямая адресная продажа
публичное обсуждение
публичное право
пункт наблюдений
работник государственного контро-
ля и надзора
работник казенного предприятия
рабочие специальности
рабочее время
равнозначная должность
равнозначная работа
разбирательство
разменная (обменная) валюта
разменная касса
размер месячного расчетного
показателя
размер ушерба

мерзімі өткен кредит
мерзімін өткізіп алу
жай көпшілік
бос тұрып қалу
теріс қылық
өрт қауіпсіздігі ережелері
қылмыс туралы ауызша арыздану
хаттамасы
ғалымдардың кәсіби шоғырлануы
кәсіби құпия
кәсіби әдеп
кәсіптік тәуекел
рәсім
пайыз
пайыз мөлшерлемесі
үдеріс
борышты кешіру
төрешілдік көрінісі
сөзбұйдаға салу
айқындай түсу
тікелей атаулы сату
жария талқылау
жария құқық
байқау пункті
мемлекеттік бақылау және
қадағалау жұмыскері
қазына кәсіпорнының жұмыскері
жұмысшы мамандықтары
жұмыс уақыты
теңмәндес лауазым
теңмәндес жұмыс
талқылап-таразылау
ұсақ валюта
айырбас кассасы
айлық есептеу көрсеткішінің
мөлшері
залал мөлшері

размещенные акции
разногласие
разрешение
разумное инвестирование
разъяснение судебного решения
распорядительный документ
распоряжение
распределительная функция финансов
рассмотрение
рассмотрение обращения
рассрочка
расход
расходы на содержание жилища
расхождение
расчетный чек
реальный
реальный ущерб
регион
региональная антитеррористиче-
ская структура
региональная символика
региональное соглашение
регистрация смерти
регистрация товарного знака
регрессивное налогообложение
регрессный иск
регулятивная функция права
реестр
режим гибкого рабочего времени
режим дистанционной работы
реинжиниринг
реквизит
рекомендация
репутация
рецидив преступлений
решение, не подлежащее
обжалованию

орналастырылған акциялар
келіспеушілік
рұқсат
ақылға қонымды инвестициялау
сот шешімін түсіндіру
өкімдік құжат
өкім
қаржыны бөлу функциясы
қарау
жолданымды қарау
бөліп төлеу
шығыс
тұрғынжайды күтіп-ұстау шығысы
алшақтық
есеп айырысу чегі
нақты, шынайы
нақты залал
өңір
өңірлік терроризмге қарсы
құрылым
өңірлік нышан
өңірлік келісім
өлімді тіркеу
тауар белгісін тіркеу
кемімелі салық салу
кері дауталап
құқықтың реттеу функциясы
тізілім
жұмыс уақытының икемді режимі
қашықтан жұмыс істеу режимі
реинжиниринг
деректеме
ұсыным
атақ-абырой
қылмыстың қайталануы
шағымдануға болмайтын шешім

решение, подлежащее обжалованию
риск
риск-аппетит
розничная торговля
розничная цена
розничный налог
руководство
руководство
руководство по составлению
нормативного документа
рынок
рыночная цена
рыночный курс
самостоятельно занятое лицо
самоуправство
сбережение денег
сбор
сверхурочная работа
свидетель
свидетельство
свидетельство на товарный знак
свидетельство о расторжении брака
свидетельство о регистрации
свидетельство о рождении
свидетельство о смерти
свидетельствование
свобода
свобода воли
свобода договора
свобода личности
свобода слова
свобода совести
своевременно, своевременный,
своевременность
связанные гранты
сдача
сделка
секретность
семейное положение

шағымдануға болатын шешім
тәуекел, қатер
тәуекел-аппетит
бөлшек сауда
бөлшек сауда бағасы
бөлшек салық
басшылық, жетекшілік
нұсқау
нормативтік құжатты әзірлеу
нұсқауы
нарық
нарықтағы баға
нарықтағы бағам
өзін-өзі жұмыспен қамтыған адам
өзінше билік ету
ақшаны жинап сақтау
алым
үстеме жұмыс
куә, куәгер
куәлік
тауар белгісінің куәлігі
некені үзу туралы куәлік
тіркеу туралы куәлік
туу туралы куәлік
қайтыс болу туралы куәлік
куәландыру
бостандық, еркіндік
ерік бостандығы
шарт еркіндігі
жеке бас еркіндігі
сөз еркіндігі
ар-ұждан бостандығы
уақытылы, дер кезінде

талапшарты қойылған гранттар
қайтарымпұл
мәміле
құпиялық
отбасы жағдайы

семейное право
 система кредитного рейтинга
 система управления охраной труда
 системный риск
 ситуация
 сканирование
 скидка
 склонение к лжесвидетельству
 скрытая государственная услуга

 служба
 служебное жилище
 служебное положение
 служебный долг
 служебный подлог
 случай
 сменная работа
 смешанная форма вины
 смягчение наказания
 снабжение
 снаряжение
 сноска
 соавтор
 собственник
 собственные средства
 совершеннолетие
 современные и востребованные
 формы
 соглашение о конфиденциальности
 содержание
 созаемщик
 сокрытие банкротства
 состояние
 сотрудник органа
 сохранение, сохранность
 социальная профессиональная
 ориентация

отбасы құқығы
 кредит рейтинг жүйесі
 еңбекті қорғаудың басқару жүйесі
 жүйелік қатер
 жағдаят
 сканерлеу
 жеңілдік
 жалған куәгерлікке көндіру
 мемлекеттік жасырын көрсетілетін
 қызмет
 қызмет
 қызметтік тұрғынжай
 қызмет бабы
 қызметтік борыш
 қызметтегі жалғандық
 жағдай
 ауысымды жұмыс
 кінәнің аралас нысаны
 жазаны жеңілдету
 жабдықтау
 жарак
 ендіріме
 тең автор
 меншік иесі
 өз қаражаты
 кәмелет
 заманауи және сұранысқа ие
 нысандар
 құпиялылық туралы келісім
 асырау
 қарыздас
 банкроттықты жасыру
 жай-күй
 орган қызметкері
 сақталу, сақталуы
 әлеуметтік кәсіби бағдар

социальная справедливость
социально уязвимые группы
социальное давление
социальное отчисление
социальное партнерство
социальный конфликт
социальный риск
специальная одежда
специальное правило
специальные государственные органы
специальные социальные услуги
специальный налоговый режим
специальный план
спонсорская помощь
способ запроса ценовых предложений
способ из одного источника
среднее специальное учебное заведение
средства
средства индивидуальной защиты
срок давности
срок действительности паспорта
срок исковой давности
сроки наложения взыскания
срочный вклад
ссуда
ссылка
стабильность
стадия
статус
степень
стимулирование
стоимость
стоимость чистых активов
сторона обвинения

әлеуметтік әділдік
әлеуметтік осал топ
әлеуметтік қысым
әлеуметтік аударым
әлеуметтік әріптестік
әлеуметтік шиеленіс
әлеуметтік қатер
арнаулы киім
арнайы ереже
арнаулы мемлекеттік органдар

арнаулы әлеуметтік қызмет көрсету
арнайы салық режімі
арнайы жоспар
демеу көмек
баға ұсыныстарының сұраным тәсілі
бір көзден сатып алу тәсілі
арнаулы орта оқу орны

қаражат
жеке қорғаныш құралдары
ескіру мерзімі
паспорттың жарамды мерзімі
дауталаптың ескіру мерзімі
өндіріп алу мерзімдері
мерзімді салым
несие
сілтеме
тұрақтылық
саты
мәртебе
дәреже
ынталандыру
құн
активтердің таза құны
айыптаушы тарап

страховая оценка
страховое возмещение
страховой случай
строительный подряд
субподрядчик
субсидирование
субсидия
субъект
субъективное право
судебная повестка
судебное разбирательство
судебный надзор
судебный приговор
существенные условия договора
сфера
сырец
сырье
таблица
тайна голосования
тайны переписки
таможенная стоимость товара
таможенное администрирование
таможенное право
таможенное соглашение
таможенный контроль
таможенный сбор
текстовое сообщение
теневая экономика
территориальное соглашение
территориальный филиал
товарный выпуск
товарный кредит
товароведческая экспертиза
товары прикрытия
толкование
торг

сактандыруды бағалау
сактандыру өтемі
сактандыру жағдайы
құрылыс мердігерлігі
қосалқы мердігер
субсидиялау
субсидия
субъект
субъективтік құқық
соттың шакырту қағазы
сот талқысы
сот қадағалауы
сот үкімі
шарттың елеулі талапшарты
ая
шикіөнім
шикізат
кесте
дауыс беру құпиясы
жазысым құпиясы
тауардың кедендік құны
кеден әкімшілігін жүргізу
кеден құқығы
кедендік келісім
кеден бақылауы
кеден алымы
мәтінді хабарлама
көлеңкелі экономика
аумақтық келісім
аумақтық филиал
тауар шығарылымы
тауар кредиті
тауартану сараптамасы
көлегейлі тауар
түсінік беру
сауда-саттық

торговля
 точечная проверка
 транзакционная услуга
 трансграничная перевозка и
 удаление
 требование
 третье лицо
 трудовой распорядок
 трудоустройство
 убыток
 убыточное предприятие
 уведомление
 уведомление об устранении
 нарушений
 уголовно-исполнительное
 законодательство
 уголовно-процессуальная
 дееспособность
 уголовно-процессуальное
 законодательство
 уголовное законодательство
 уголовный проступок
 удаление
 удаление файла
 удержание заложника
 удовлетворение иска
 удостоверение
 удостоверение о признании
 документа об образовании
 удостоверение сделки
 ужесточение требования
 узкий специалист
 указ
 указания вышестоящих органов
 улика
 умерщвление
 умственная деятельность
 умысел

сауда
 көздемелі тексеріс
 транзакциялық көрсетілетін қызмет
 трансшекаралық тасымал және
 аулақтату
 талап
 үшінші тұлға
 еңбек тәртіптемесі
 жұмысқа орналасу
 шығын
 шығынға батқан кәсіпорын
 хабарлама
 бұзуды жою хабарламасы
 қылмыстық жаза атқару заңнамасы
 қылмыстық процестік әрекетке
 қабілеттік
 қылмыстық процестік заңнама
 қылмыс заңнамасы
 қылмыстық теріс қылық
 жою
 файлды жою
 кепілге алынған адамды ұстау
 дауталапты қанағаттандыру
 куәлік (жеке басты куәландыратын
 құжат)
 білім құжатын тану куәлігі
 мәмілені куәландыру
 талапты қатаңдату
 ішкі сала маманы
 жарлық
 жоғары тұрған органдардың
 нұсқаулары
 ілік
 жансыздандыру
 ақыл-ой еңбегі
 қасақаналық

умышленно
умышленное банкротство
умышленное искажение сведений

универсальная услуга
унижающее обращение
уничтожение
управление автомобилем
управленческие навыки
управленческий контроль
управленческий учет
урегулировать разногласие
уровень
условие
условие договора
условие о неконкуренции
условные вклады
услуга
услугодатель
услугополучатель
уставной капитал
установление убытков
устойчивость
устранение
уточнение
утрата трудоспособности
участник сделки
участники платежа
учет
учет и отчетность в банке
учет и хранении документов
учет обращения
учетная регистрация
ущерб
ущербность
фактическая численность
фактический
факторы дискриминации

қасақана
қасақана банкроттық
мәліметтерді қасақана бұрмалап
көрсету
әмбебап көрсетілетін қызмет
жәбірлеу
жойып жіберу
автомобиль жүргізу
басқару дағдылары
басшылық бақылауы
басшылықтың есепке алуы
келіспеушілікті реттеу
деңгей
талапшарт
шарттың талапшарттары
бәсекелеспеу талапшарты
шартты салымдар
көрсетілетін қызмет, қызмет
қызмет ұсынушы
қызмет алушы
жарғы капиталы
шығынды анықтау
орнықтылық
жою
нақтылау
еңбек қабілетінен айырылу
мәмілеге қатысушы
төлемге қатысушылар
есепке алу
банктегі есепке алу мен есептілік
құжаттарды есепке алу және сақтау
жолданымды есепке алу
есеп тіркеуіне алу
залал
залалдық
нақты саны
дәлелді
кемсіту факторлары

физическая деятельность
фиктивная продажа
фиктивное банкротство
финансовая грамотность
финансовая дееспособность
финансовая доступность
финансовая поддержка
финансовая подушка безопасности
финансовая услуга
финансово-кредитная операция
финансовое право
финансовый год
финансовый отчет
финансовый риск
фискальная устойчивость
форма
форма вины
форма государственного устройства
форма правления
форма расчета
форма реализации права
форма собственности
форма специальной одежды
форма хозяйствования
формирование денежных средств
формулировка закона
фотофиксация
фундаментальные и прикладные
научные исследования
функция
функция права
функция уголовного закона
халатное отношение к службе
хищение
ходатайство
ходатайство об отсрочке
хранение
целевое перечисление
целевой индикатор

дене әрекеті
жалған сатылым
жалған банкроттық
қаржы сауаты
қаржылық әрекетке қабілеттік
қаржылай қолжетімдік
қаржылай қолдау
қаржылық қауіпсіздік қоры
қаржылай көрсетілетін қызмет
қаржы-кредит операциясы
қаржы құқығы
қаржы жылы
қаржы есебі
қаржы тәуекелі
фискалды орнықтылық
нысан
кінә нысаны
мемлекеттің құрылым нысаны
басқару нысаны
есеп айырысу нысаны
құқықты іске асыру нысаны
меншік нысаны
арнаулы киім нысаны
шаруашылық жүргізу нысаны
ақшалай қаражат қалыптастыру
заң тұжырымы
фотобекітім, фотобекіту
іргелі және қолданбалы ғылыми
зерттеу
функция
құқық функциясы
қылмыс заңы функциясы
қызметке селқос қарау
жымқыру
өтінішхат
мерзімді ұзарту туралы өтінішхат
сақтау
мақсатты аудару
нысаналы индикатор

целевой микрокредит
 целевой фонд
 цена договора
 цена запрашиваемая
 цена исполнения опциона
 цена перекупки
 ценовая котировка
 центр для ресоциализации лиц

 централизованная система
 теплоснабжения
 цифровизация
 частичная дееспособность
 частичный отказ от иска
 частная собственность
 частное право
 частный нотариус
 частные учреждения
 частный судебный исполнитель
 человеческое измерение
 членский взнос адвоката
 чрезвычайное положение
 чрезвычайные взносы
 шантаж
 штамп
 штатная должность
 штатная единица
 эквивалентная форма стоимости
 экономическая зона
 экономическая оценка ущерба
 экспертная комиссия
 экспортная цена
 экспортный потенциал
 экспресс-анализ
 экстерриториальный
 эксцесс соучастника уголовного
 правонарушения
 эластичность спроса

мақсатты микрокредит
 мақсатты қор
 шарт бағасы
 сұралатын баға
 опционды орындау бағасы
 қайта сатып алу бағасы
 баға белгіленімі
 адамды қайта әлеуметтендіру
 орталығы
 жылумен жабдықтаудың
 орталықтанған жүйесі
 цифрландыру
 ішінара әрекетке қабілеттік
 дауталаптан ішінара бас тарту
 жеке меншік
 жеке құқық
 жеке нотариус
 жекеменшік мекеме
 жеке сот орындаушысы
 адами өлшем
 адвокаттың мүшелік жарнасы
 төтенше жағдай
 төтенше жарналар
 бопса
 мөртабан
 штаттық лауазым
 штат бірлігі
 құнның балама нысаны
 экономикалық аймақ
 залалдың экономикалық бағалануы
 сараптау комиссиясы
 экспорт бағасы
 экспорт әлеуеті
 жедел талдау
 аумақтан тыс
 қылмыстық құқық бұзған сыбайлас
 қатысушының шектен шығуы
 сұраныс икемділігі

электронная копия бумажного документа
 электронная цифровая подпись
 электронные носители информации
 электронный документ
 электронный носитель
 эмоциональное давление
 этикетка
 этические нормы
 этнический состав
 эффективная подготовка
 юридическая квалификация
 юридическая конфликтология
 юридическая обязанность
 юридическая ответственность
 юридическая ошибка
 юридическая помощь
 юридическая практика
 юридическая претензия
 юридическая сила
 юридически необоснованный
 юридические факты в финансовом праве
 юридический
 юридический акт
 юридический документ
 юридический состав правонарушения
 юридический факт
 юридический форс-мажор
 юридическое действие
 юридическое значение
 юридическое лицо
 юридическое последствие
 юрисконсульт
 юстиция

қағаз құжаттың электрондық көшірмесі
 электрондық цифрлық қолтаңба
 ақпараттың электрондық тасығышы
 электрондық құжат
 электрондық тасығыш
 эмоциялық қысым
 затбелгі
 әдеп нормалары
 этностық құрам
 тиімді даярлық
 заңи біліктілік
 заңи конфликтология
 заңи міндет
 заңи жауаптылық
 заңи қате
 заңи көмек
 заңи практика
 заңи кінәрат-талап
 заңи күш
 заңи негізі жоқ
 қаржы құқығындағы заңи фактілер
 заңи
 заңи акті
 заңи құжат
 құқық бұзудың заңи құрамы
 заңи факт
 заңи форс-мажор
 заңи әрекет
 заңи мағына
 заңды тұлға
 заңи салдар
 заң кеңесшісі
 әділет

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

I. Монографиялар және оқулықтар

1. Айтбаев Ө. Қазақ терминологиясының дамуы мен қалыптасуы. – Алматы: Ғылым, 1988. – 208 б.
2. Алексеев С.С. Общая теория права: учебник. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва: Проспект, 2008. – 576 с.
3. Ахмет Байтұрсынұлы. Таңдамалы шығармалары. / Құраст. Е. Тілешов, Н. Аитова (жауапты редактор), О. Жұбай, А. Қадырхан. – 2022. – 240 б.
4. Ахметов А., Ахметова Г. Еңбек құқығы. Оқулық. – Алматы: «Нұр-пресс», 2005. – 405 б.
5. Әбдихалық Т. Терминографияның өзекті мәселелері. – Астана: «Фолиант», 2020. – 224 б.
6. Әбдірәсілов Е. Қазақ терминографиясының жүйесі. – Астана, 2005. – 208 б.
7. Жатқанбаев Е.Б. Экономикалық теория негіздері: оқу құралы. – Алматы: Экономика, 2020. – 384 б.
8. Зинченко, С.А. Юридические факты в механизме правового регулирования: Монография. – Москва: Волтерс Клувер, 2007. – 142 с.
9. Кабашов, С. Ю., Асфандиярова, И. Г. Делопроизводство и архивное дело в терминах и определениях: учебное пособие. – М.: Флинта: Наука, 2009. – 296 с.
10. Қайдаров Ә.Т. Қазақ терминологиясына жаңаша көзқарас. – Алматы: Рауан, 1993. – 420 б.
11. Құрманбайұлы Ш. Қазақ терминологиясы: зерттеулер, оқулық, сөздік, библиография. – Алматы: «Сардар», 2014. – 928 б.
12. Құрманбайұлы Ш. Терминологияны біріздендірудің ғылыми-әдістемелік негіздері. Ғылыми-әдістемелік құрал. – Нұр-Сұлтан, 2020. – 88 б.
13. Мельников В.Д., Ильясов К.К. Финансы: учебник. – Алматы: Казахский университет, 2021. – 512 с.
14. Пепеляева С.Г. Налоговое право: Учебник для вузов. – М.: Альпина Паблишер, 2016. – 796 с.
15. Сапарғалиев Ғ., Ибраева А. Мемлекет және құқық теориясы. Оқу құралы – Алматы: Жеті жарғы, 2005. – 106 б.
16. Шелов С.Д. Термин. Терминологичность. Терминологические определения. – Санкт-Петербург, 2003. – 280 с.

II. Сөздіктер және анықтамалықтар

1. Баймұрат С.М. Қазақ-орыс заң сөздігі: заңнамадағы қателер және түсіндірмелер / Баймұрат С.М. – Астана: Maqsut Narikbayev University, 2025. – 446 б.
2. Бикенов К., Садыров М. Әлеуметтанудың түсіндірме сөздігі. – Алматы: Сөздік-Словарь, 2007. – 344 б.
3. Блэк Джон, Хашимзада Нигар, Майз Гарет. Оксфорд экономика сөздігі. – Алматы: «Ұлттық аударма бюросы» қоғамдық қоры, 2019. – 608 б.
4. Блэк Дж. Экономика: толковый словарь / общ. ред. д.э.н. Осадчая И. М. – М.: ИНФРА-М; Весь Мир, 2000. – 840 с.
5. Болатжан А. Орысша-қазақша терминологиялық анықтамалық сөздік (заң және құқық саласы). – Алматы: Мемлекеттік тілді дамыту орталығы, 2010. – 324 б.
6. Большой юридический словарь [под ред. А.В. Малько]. – Москва: Проспект, 2010. – 704 с.
7. Борисов А.Б. Большой юридический словарь. – М.: Книжный мир, 2010. – 848 с.
8. Жаналинов Г.А., Алиев Ш.А. Азаматтық құқықтық пәндер бойынша терминологиялық сөздік. – Қарағанды, 2013. – 193 б.
9. Заң терминдерінің сөздігі = Словарь терминов законодательства / Құраст. С. Оразалин, М. Айымбетов, Б. Бодаубай, Ө. Ақыпбекұлы. Өңд., толықт., 5-бас. – Алматы: Жеті жарғы, 2007. – 832 б.
10. Кузнецова, Н. Ф. Курс уголовного права. Том 2: Общая часть. Учение о наказании / Н. Ф. Кузнецова, И. М. Тяжкова. – М.: Зерцало М, 2002. – 464 с.
11. Кульманов С. Русско-казахский терминологический справочный словарь (сфера занятости и социальной защиты населения). – Алматы: Центр развития государственного языка, 2009. – 344 с.
12. Қазақ әдеби тілінің сөздігі. Он бес томдық. – Алматы, 2011.
13. Қазақ терминологиясының салалық ғылыми түсіндірме сөздігі: Экономика және қаржы / Жалпы редакциясын басқарған Э. Абдуалимов. – Алматы: «Арда», 2010. – 768 б.
14. Қазақ тілі терминдерінің салалық ғылыми түсіндірме сөздігі. Құқықтау: – Алматы: Мектеп, 2000. – 368 б.
15. Қазақ тілінің түсіндірме сөздігі / Жалпы редакциясын басқарған Т. Жанұзақов. – Алматы: Дайк-Пресс, 2008. – 968 б.
16. Қазақстан Республикасы қолданыстағы заңнамаларының заң терминдері мен ұғымдарының сөздігі. – Астана: «Қазақстан Республикасының Заң шығару институты» ЖШС, 2008. – 1000 б.
17. Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі. Экономикалық терминдердің түсіндірме сөздігі. – Астана: НҚА, 2019. – 204 б.

18. Қазақша-орысша халықаралық және саяси сөздік-анықтамалық. / Құраст. Б.Ж. Жәмкенов. – Астана, 2006. – 454 б.
19. Қаржы-экономика сөздігі / О.Сәбден, С.Р.Токсанбай. – Алматы: ҚР Білім және ғылым министрлігінің Экономика институты, «Зияткер» ЖШС, 2007. – 637 б.
20. Қосанов, А.Қ. Нарықтық экономиканың орысша-қазақша түсіндірме сөздігі. Алматы: ҚазмемҒАҒЗИ, 2001. – 400 б.
21. Құқық саласының терминдер сөздігі / Құрастырған және жалпы редакциясын жүргізген М.А. Айымбетов. – Астана: «RedGreenBlue» ЖШС, 2009. – 450 б.
22. Омарұлы Д. Заңнама ұғымдарының тезаурусы. – Алматы: «Сөздік-Словарь», 2013. – 192 б.
23. Орысша-қазақша банк терминдері сөздігі. Құраст.: С. Токсанбай. – Алматы: Ой-сана, 2013. – 1264 б.
24. Орысша-қазақша заңдық түсіндірме сөздік-анықтамалық. – Алматы: «Жеті жарғы» баспасы, 2008. – 221 б.
25. Орысша-қазақша құқықтық терминдер сөздігі. – Алматы: ЮРИСТ, 2008. – 384 б.
26. Райзберг Б. А., Лозовский Л. Ш., Стародубцева Е. Б. Современный экономический словарь. – 2-е изд., испр. – М.: ИНФРА М, 1999. – 479 с.
27. Сапарғалиев Ғ. Заң терминдерінің түсіндірме сөздігі. – Алматы: Жеті жарғы, 1995. – 208 б.
28. Сәбден О., Токсанбай С. Экономика: энциклопедиялық анықтамалық. – Алматы: «Таймас» баспа үйі, 2010. – 800 б.
29. Токсанбай С.Р. Заң терминдерінің энциклопедиялық сөздігі – Алматы: «Зияткер» ЖШС, 2011. – 592 б.
30. Слова и словосочетания, часто употребляемые в актах органов Евразийского экономического союза: русско-армянско-белорусско-казахско-кыргызско-английский словарь. – М.: Язык Народов Мира, 2018. – 348 с.
31. Словарь экономических терминов: для слушателей факультета довузовской подготовки для иностр. граждан / Н.Н. Борисевич [и др.]; под общ. ред. Т.С. Силюк; Брест. гос. ун-т имени А.С. Пушкина. – Брест: БрГУ, 2014. – 28 с.
32. Словарь юридических терминов и понятий действующего законодательства Республики Казахстан на государственном и русском языках. – Астана: «Қазақстан Республикасының Заң шығару институты» ЖШС, 2007. – 1000 б. (қазақша-орысша).
33. Сөзтүзер (Қате қолданыстар сөздігі) Ш. Құрманбайұлы, Ж. Жақыпов, Т. Ермакова, О. Жұбаева, Б. Сүйерқұл, Н. Қожабек, А. Әлменбет. – Нұр-Сұлтан, 2021. – 402 б.
34. Терминологический словарь по дисциплинам гражданского права / Г.А. Жанаалинов, Ш.А. Алиев. – Караганда, 2013. – 193 с.

35. Экономика и право: словарь-справочник / Л. П. Кураков, В. Л. Кураков, А. Л. Кураков. – М.: Вуз и школа, 2004. – 1072 с.

36. Экономикалық орысша-қазақша сөздік / Жалпы редакциясын басқарған академик А. Қошанов. – Алматы: Дайк-Пресс, 2008. – 1164 б.

III. Интернет ресурстары

1. Бірыңғай электрондық сөздіктер базасы. – URL: <https://sozdikqor.kz/search?q>

2. Қазақ тілінің орфографиялық электрондық базасы. – URL: <https://emle.kz>

3. Қазақ тілінің терминологиялық базасы. – URL: <https://termincom.kz/search/?termin>

4. Большая российская энциклопедия [Электронный ресурс] – URL: <https://bigenc.ru/c/iuridicheskii-akt-a266b2>

5. «Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы» 1995 жылғы 28 қыркүйектегі № 2464 Қазақстан Республикасының Конституциялық заңы. – URL: https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z950002464_

6. «Қазақстан Республикасының Бюджет кодексі» 2025 жылғы 15 наурыздағы № 171-VII Қазақстан Республикасының Кодексі. – URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K2500000171>

7. «Қазақстан Республикасының әкімшілік рәсімдік-процестік кодексі» 2020 жылғы 29 маусымдағы № 350-VI ҚРЗ Қазақстан Республикасының Кодексі. – URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K2000000350>

8. «Қазақстан Республикасының Еңбек Кодексі» 2015 жылғы 23 қарашадағы № 414-V ҚРЗ Қазақстан Республикасының Кодексі. – URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1500000414>

9. «Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексі» 2014 жылғы 4 шілдедегі № 231-V Қазақстан Республикасының Кодексі. – URL: https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1400000231/k14231_.htm

10. Қазақстан Республикасының «Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы» Кодексі 2011 жылғы 26 желтоқсандағы № 518-IV. – URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1100000518>

11. «Қазақстан Республикасының азаматтық кодексі (ерекше бөлім)» 1999 жылғы 1 шілдедегі № 409 Қазақстан Республикасының Кодексі. – URL: https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K990000409_

12. Қазақстан Республикасының «Қазақстан Республикасы азаматтарының төлем қабілеттілігін қалпына келтіру және банкроттығы туралы» 2022 жылғы 30 желтоқсандағы № 178-VII ҚРЗ Заңы. – URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z2200000178>

13. Қазақстан Республикасының «Адвокаттық қызмет және заң көмегі ту-

ралы» 2018 жылғы 5 шілдедегі № 176-VI ҚПЗ Заңы. – URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1800000176>

14. Қазақстан Республикасының «Валюталық реттеу және валюталық бақылау туралы» 2018 жылғы 2 шілдедегі № 167-VI ҚПЗ Заңы. – URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1800000167>

15. Қазақстан Республикасының «Сот-сараптама қызметі туралы» 2017 жылғы 10 ақпандағы №44-VI ҚПЗ Заңы. – URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1700000044>

16. Қазақстан Республикасының «Қарсы барлау қызметі туралы» 2016 жылғы 28 желтоқсандағы № 35-VI ҚПЗ Заңы. – URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1600000035>

17. Қазақстан Республикасының «Тұрғын үй құрылысына үлестік қатысу туралы» 2016 жылғы 7 сәуірдегі № 486-V ҚПЗ Заңы. – URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1600000486>

18. Қазақстан Республикасының «Құқықтық актілер туралы» 2016 жылғы 6 сәуірдегі №480-V ҚПЗ Заңы. – URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1600000480>

19. Қазақстан Республикасының «Жол жүрісі туралы» 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194-V ҚПЗ Заңы. – URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1400000194>

20. Қазақстан Республикасының «Мемлекеттік көрсетілетін қызметтер туралы» 2013 жылғы 15 сәуірдегі № 88-V Заңы. – URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1300000088>

21. Қазақстан Республикасының «Жеке басты куәландыратын құжаттар туралы» 2013 жылғы 29 қаңтардағы № 73-V Заңы. – URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1300000073>

22. Қазақстан Республикасының «Мемлекеттік білім беру жинақтау жүйесі туралы» 2013 жылғы 14 қаңтардағы № 67-V Заңы. – URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1300000067>

23. Қазақстан Республикасының «Әскери қызмет және әскери қызметшілердің мәртебесі туралы» 2012 жылғы 16 ақпандағы № 561-IV Заңы. – URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1200000561>

24. Қазақстан Республикасының «Діни қызмет және діни бірлестіктер туралы» 2011 жылғы 11 қазандағы № 483-IV Заңы. – URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1100000483>

25. Қазақстан Республикасының «Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы» 2010 жылғы 2 сәуірдегі № 261-IV Заңы. – URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z100000261>

26. Қазақстан Республикасының «Қызметі үшінші тұлғаларға зиян келтіру қаупімен байланысты объектілер иелерінің азаматтық-құқықтық жауапкершілігін міндетті сақтандыру туралы» 2004 жылғы 7 шілдедегі № 580 Заңы. – URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z040000580>

27. Қазақстан Республикасының «Сауда қызметін реттеу туралы» 2004 жылғы 12 сәуірдегі № 544 Заңы. – URL: https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z040000544_

28. Қазақстан Республикасының «Төтенше жағдай туралы» 2003 жылғы 8 ақпандағы № 387 Заңы. – URL: https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z030000387_

29. Қазақстан Республикасының «Электрондық құжат және электрондық цифрлық қолтаңба туралы» 2003 жылғы 7 қаңтар № 370-II Заңы. – URL: https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z030000370_

30. Қазақстан Республикасының «Сауда мақсатында теңізде жүзу туралы» 2002 жылғы 17 қаңтардағы № 284 Заңы. – URL: https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z020000284_

31. Қазақстан Республикасының «Ұлттық архив қоры және архивтер туралы» 1998 жылғы 22 желтоқсандағы № 326-I Заңы. – URL: https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z980000326_

32. Қазақстан Республикасының «Аудиторлық қызмет туралы» 1998 жылғы 20 қарашадағы № 304-I Заңы. – URL: https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z980000304_

33. Қазақстан Республикасының «Жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау туралы» 1998 жылғы 30 желтоқсандағы № 339 Заңы. – URL: https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z980000339_

34. Қазақстан Республикасының «Тұрғын үй қатынастары туралы» 1997 жылғы 16 сәуірдегі № 94 Заңы. – URL: https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z970000094_

35. Қазақстан Республикасының «Авторлық құқық және сабақтас құқықтар туралы» 1996 жылғы 10 маусымдағы № 6-I Заңы. – URL: https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z960000006_

36. Қазақстан Республикасының «Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздік органдары туралы» 1995 жылғы 21 желтоқсандағы № 2710 Заңы. – URL: https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z950002710_

37. <https://adilet.zan.kz> Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесіндегі ҚР Үкіметінің қаулылары, бұйрықтар

СӨЗДІКТІ ӘЗІРЛЕУГЕ ҚАТЫСҚАН МАМАНДАР

Құрастырушылар алқасы:

А.Қ.Жұмағали, Maqsut Narikbayev University-дің Қылмыстық құқық және процес ғылыми мектебінің ассистент-профессоры, заң ғылымдарының кандидаты

Г.М.Мұқан, Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі Тіл саясаты комитетінің Лингвистикалық жұмыс басқармасының басшысы

М.Е.Оспаналы, Әділет министрлігі Конституциялық заңнама және мемлекеттік басқару департаменті Норма шығару қызметін жетілдіру басқармасының бас сарапшысы, Президенттік жастар кадрлық резервінің мүшесі, гуманитарлық ғылымдар магистрі

Н.Сәулен, Қазақстан Республикасы Президенті Іс басқармасы жанындағы Парламентаризм институтының бас маманы, PhD

А.А.Шоқаева, «Ұлттық ақпараттық технологиялар» акционерлік қоғамының Ұйымдастыру-бақылау жұмысы департаментінің Тіл саясатын іске асыру жөніндегі бағыт жетекшісі

А.А. Нұрғалиева, «Торайғыров университеті» КеАҚ профессоры, экономика ғылымдарының кандидаты

Б.М.Искаков, Тұран-Астана университетінің қауымдастырылған профессоры, экономика ғылымдарының кандидаты

А.Р.Енсебаева, Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің Еңбекті қорғау жөніндегі республикалық ғылыми-зерттеу институтының Әлеуметтік-құқықтық зерттеулер бөлімінің басшысы, заң ғылымдарының кандидаты

А.Қ.Ибрайханова, Астана халықаралық университеті Педагогика институтының аға оқытушысы, филология ғылымдарының магистрі

А.К.Кадирхан, Ш.Шаяхметов атындағы «Тіл-Қазына» ұлттық ғылыми-практикалық орталығының Қолданбалы лингвистика бөлімінің аға ғылыми қызметкері, филология ғылымдарының магистрі

Жауапты редактор:

С.Қ.Ыдырыс, Ш.Шаяхметов атындағы «Тіл-Қазына» ұлттық ғылыми-практикалық орталығы Қолданбалы лингвистика бөлімінің басшысы, филология ғылымдарының кандидаты

Ғылыми сарапшылар:

Ш.Ш.Жалмаханов, Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды ұлттық зерттеу университетінің профессоры, филология ғылымдарының докторы

Қ.Қ.Сарекенова, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті Қазақ тіл білімі кафедрасының профессоры, филология ғылымдарының кандидаты

Пікір жазғандар:

С.Е.Байменше, Қазақстанның құрметті журналисі, Республикалық терминология комиссиясының мүшесі, филология ғылымдарының докторы

Б.Д.Ысқақ, Ш.Шаяхметов атындағы «Тіл-Қазына» ұлттық ғылыми-практикалық орталығының ғылыми қызметкері, филология ғылымдарының кандидаты

Редакторлар, корректор және беттеуші:

А.А.Орманова, Astana IT University-дің Жалпы білім беру мектебінің оқытушысы, педагогика ғылымдарының магистрі

Ө.Қ.Абдиров, Ш.Шаяхметов атындағы «Тіл-Қазына» ұлттық ғылыми-практикалық орталығы Қолданбалы лингвистика бөлімінің жетекші ғылыми қызметкері, PhD

А.П.Бодаубек, Ш.Шаяхметов атындағы «Тіл-Қазына» ұлттық ғылыми-практикалық орталығы Қолданбалы лингвистика бөлімінің кіші ғылыми қызметкері, филология ғылымдарының магистрі

С.Е.Баубек, Ш.Шаяхметов атындағы «Тіл-Қазына» ұлттық ғылыми-практикалық орталығы Халықаралық байланыс және PR бөлімінің дизайнері

Құрметті сөздікті қолданушылар!

Ұсыныстарыңыз бен пікірлеріңізді ***info@tilgazyna.kz*** электрондық поштасына жолдауларыңызға болады.

МАЗМҰНЫ

Алғы сөз.....	3
Сөздікті қолдану тәртібі.....	9
Аа.....	10
Әә.....	39
Бб.....	48
Вв.....	75
Гг.....	78
Ғғ.....	78
Дд.....	79
Ее.....	87
Жж.....	95
Зз.....	117
Ии.....	127
Кк.....	130
Ққ.....	150
Лл.....	178
Мм.....	180
Нн.....	196
Оо.....	202
Өө.....	205
Пп.....	211
Рр.....	214
Сс.....	216
Тт.....	229
Уу.....	248
Ұұ.....	249
Үү.....	251
Фф.....	254
Хх.....	254
Цц.....	255
Шш.....	256
Ыы.....	264
Іі.....	264
Эә.....	265
Орысша-қазақша терминдер тізбесі.....	268
Пайдаланылған әдебиеттер.....	311

Нормативтік құқықтық актілерде қолданылатын терминдер мен сөз тіркестерінің БІРЫҢҒАЙ СӨЗДІГІ

1500-ден астам термин мен сөз тіркесі

Техникалық редакторлары: *Ө.Қ. Абдиров, А.А. Орманова*
Корректорлары: *А.П. Бодаубек, А.М. Бакирова*
Дизайн, беттеуші: *С.Е. Баубек, О.С. Шияпов*

Басуға 02.12.2025 қол қойылды. Пішімі – 60х90
Қаріп түрі – «Times New Roman». Өлшемі – 10. Бояуы – 4+4
Шартты баспа табағы – 20. Қағаз сапасы – офсеттік қағаз.
Таралымы – 1000 дана
Тапсырыс нөмірі №

«Старков С.А.» ЖК баспасы,
020000, Көкшетау қаласы, Е. Әуелбеков көшесі, 98